Bundel - Raadsvergadering van 5 november 2024

1 Opening en vaststellen agenda

2 Rondvraag
Raadsleden kunnen tot uiterlijk de maandag voorafgaand aan de raadsvergadering voor 12.00 uur korte en duidelijke vragen stellen aan het college van burgemeester en wethouders. Indien er geen vragen zijn vervalt de rondvraag.

- 2024_11_05 Rondvraag Beter Rheden over communicatieplan Biodiversiteit en wolven in de gemeente

3 BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

4 Programmabegroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2028

- 2466V Raadsvoorstel Programmabegroting 2025 (24.66) AANGEPAST
- 2466 Bijlage 230924 Programmabegroting 2025-2028 Definitief
- 1e Begrotingswijziging Programmabegroting 2025-2028
- Format vragen over de Programmabegroting 2025 (11 oktober 2024)
- Format vragen over de Programmabegroting 2025 (15 oktober 2024)
- raadsbrief amendement 1 def
- Uitwerking bijeenkomst Cultuur 20240826
- Uitwerking bijeenkomst Financiele Bestaanszekerheid 20240909
- Uitwerking bijeenkomst Sociale Basis+ 20240911
- Uitwerking bijeenkomst Sport 20240409
- 15102024 Raadsinformatiebrief effect septembercirculaire gemeentefonds 2024
- Format vragen over de Programmabegroting 2025 (definitief)
- 30102024 memo motie M9

5 Sluiting

Rondvraag Beter Rheden over communicatieplan Biodiversiteit en wolven in de gemeente

Aanleiding:
Op 24 oktober 2024 was in de Gelderlander te lezen over een mogelijke wolvenaanval op een groep schapen in een weiland van Landgoed Middachten.

Er is geschrokken gereageerd door o.a. de woordvoerder van Middachten. Ook zijn er raadsvragen m.b.t. de veiligheidsrisico's.
Het weiland met de schapen ligt tegen het oostelijk deel van de Veluwezoom en is sinds vorig jaar officieel aangemerkt als leefgebied van de wolf.
Wij hebben begrepen dat er door landgoed Middachten geen gebruik gemaakt is van wolfwerende hekken. De aangevallen schapen zijn inmiddels vergoed door de overheid en de overige schapen zouden zijn verkocht door de eigenaar.

Door deze gebeurtenissen heeft Beter Rheden de volgende vragen aan het college:

Vraag 1.
Is het college bekend met deze gebeurtenissen en is er contact geweest met de eigenaar en veehouder van landgoed Middachten? Kunt u aangeven of er iets en wat er tijdens dit contact over deze situatie duidelijk is geworden?

Vraag 2.
Informeert het college (hobby-/)veehouderijen in onze gemeente actief over de mogelijkheden van het wolfwerende maatregelen ter bescherming van hun (hobby)vee?

Vraag 3.
a. Wat doet het college op dit moment aan communicatie om inwoners en ondernemers actief te (blijven) informeren over de terugkomst van wolven in ons land, en in het bijzonder onze gemeente? En hoe wij als samenleving kunnen samenleven met deze belangrijke ecologische sleutelsoort, zonder onnodig schade en angst?
b. Hoe staat het met het communicatieplan, het werken aan bewustwording en het ondersteunen van initiatieven, zoals beoogd in het Biodiversiteitsplan 2022-2032? Geeft het college daar al voldoende invulling aan of wanneer is zij voornemens hier verdere en voldoende invulling aan te geven? En kan de raad daarvan op korte termijn een voortgangsnotitie tegemoet zien?

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder T.A.F.A. Klomberg	**begrotingsprogramma** Programma 1 t/m 3	**draagt bij aan Global Goal(s)** 16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten
b en w-vergadering 29 oktober 2024	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage** Programmabegroting 2025-2028 1e begrotingswijziging programmabegroting 2025-2028
rol raad Ter besluitvorming	**soort document** Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering 15 oktober 2024	**agendapunt**	
Raadsvergadering 5 november 2024	**agendapunt**	

onderwerp
Programmabegroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2028 inclusief 1e begrotingswijziging

INHOUD VOORSTEL

1. Instemmen met de Programmabegroting 2025 en de Meerjarenraming 2025-2028.
2. De 1e begrotingswijziging op deze programmabegroting vast te stellen.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

Met dit besluit stelt de raad de beleidsmatige en financiële contouren vast voor 2025 waarbinnen het college uitvoering geeft aan de voornemens.

2 Wat is de aanleiding?

De gemeenteraad dient voorafgaand aan het begrotingsjaar de begroting vast te stellen en deze voor 15 november 2024 ter beoordeling aan de provincie voor te leggen.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

De kadernota 2025-2028 en coalitieakkoord 2022-2026.

4 Wat willen wij bereiken? Wat gaan wij ervoor doen? Wat zijn de financiële consequenties?

Deze drie vragen zijn in de afzonderlijke progamma's opgenomen. Kortheidshalve verwijzen wij hiervoor naar de Programmabegroting 2025. Met voorliggende begroting geven we invulling aan de afspraken over de doorontwikkeling van de programmabegroting.

Met de kadernota 2025-2028 zijn de uitgangspunten voor deze begroting vastgesteld. Dat is dan ook het vertrekpunt voor onderstaande tabellen. De meerjarenbegroting, en daarmee de cijfers in alle tabellen in deze begroting, zijn gebaseerd op bestaand beleid. Hierin zijn al uw besluiten tot en met de Kadernota 2025 verwerkt. Daarnaast zijn ook de structurele effecten van de meicirculaire 2024 en de bestuursrapportages 2024 financieel vertaald en zijn nog enkele nieuwe ontwikkelingen en maatregelen opgenomen.

Het college constateerde na het delen dat de programmabegroting op een aantal punten aanvulling vraagt. Daarnaast bleek tijdens de bespreking dat diverse teksten opheldering vragen en is er, vanuit de Raad, behoefte aan een totaaloverzicht met ombuigingen. Naar aanleiding hiervan is een begrotingswijziging opgesteld.

De invloed van de begrotingswijziging op het financieel meerjarig perspectief bedraagt voor 2025 € 150 duizend structureel nadelig ten opzichte van het financieel perspectief zoals geschetst in de oorspronkelijke programmabegroting 2025. Vanaf 2026 is dit effect € 250 duizend en vanaf 2028 € 350 duizend.

Dit alles leidt tot onderstaande financiële perspectief.

Bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Begrotingssaldi (incl. correcties)	**135**	**-2.095**	**470**	**576**

Tabel 1: meerjarig perspectief

Een nadere toelichting leest u in de financiële inleiding op pagina 8 tot en met 11 van de programmabegroting 2025 en in de 1e begrotingswijziging bij deze programmabegroting.

5 Wat zijn de risico's?

De kadernota 2025-2028 was meer gedetailleerd en bevat een aanzienlijk aantal ombuigingen, zoals financieel zichtbaar in bovenstaande tabel. Deze ombuigingen moeten in de jaren 2025 tot en met 2028 nog gerealiseerd worden en vragen mogelijk het bijstellen van ambities. Daarnaast zijn in deze begroting de Rijkskortingen verwerkt, ook al vinden wij deze niet acceptabel. Mogelijk volgt hier op een later moment nog compensatie (positief risico).

Het negatieve effect van de septembercirculaire is nog niet in de programmabegroting verwerkt. De effecten van de septembercircularie 2024 worden in de eerste bestuursrapportage 2025 verwerkt, conform de gangbare werkwijze.

De risico's zijn benoemd en toegelicht bij de programma's en in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van voorliggende begroting.

6 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Deze Programmabegroting sluit financieel aan bij de Kadernota 2025 die op 2 juli jl. door de raad is vastgesteld. Daarbij zijn de aanvullende randvoorwaarden uit het amendement ook verwerkt.

De Programmabegroting bevat tevens een vervolgstap in de inhoudelijke doorontwikkeling die met de raadswerkgroep / financiële commissie is afgestemd.

7 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De begroting zal tijdig ter inzage worden gelegd en er volgt nog een persbericht. Tevens zorgen we voor een overzicht 'begroting in één oogopslag' in de lokale media.

De 1e begrotingswijziging bij de programmabegroting 2025-2028 zal na behandeling op 5 november tezamen met eventuele aanvullende amendementen worden verwerkt.

gemeente Rheden

8 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Bij de Jaarstukken 2025 wordt verantwoording afgelegd over de voornemens in deze programmabegroting. Daarnaast wordt er gedurende het jaar in de eerste – de tweede bestuursrapportage 2025 gerapporteerd op afwijkingen met betrekking tot het behalen van deze doelstellingen.

Velp, 29 oktober 2024

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Bart Drewes,
secretaris.

Velp

Rheden

De Steeg

Ellecom

Dieren

Spankeren

Laag-Soeren

Programmabegroting 2025-2028

gemeente Rheden

Datum vaststelling B&W : **17 september 2024**

Datum besluitvorming Raad: **5 november 2024**

Inhoudsopgave

Bestuurlijk voorwoord 3
Inleiding 5
Opbouw begroting en leeswijzer 6
Inleiding 8
Financiële positie 10
Programma's 15
1 Samenleving 16
2 Leefomgeving 34
3 Bestuur & organisatie 59
Paragrafen 76
A. Lokale Heffingen 77
B. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 84
C. Onderhoud Kapitaalgoederen 92
D. Financiering 98
E. Bedrijfsvoering 104
F. Verbonden Partijen 112
G. Grondbeleid 130
H. Openbaarheidsparagraaf 135
Financiële begroting 137
Inleiding 138
Financieel meerjarig perspectief 139
Financiële positie 148
Bijlagen 150
Bijlage 1 SDG's per programma 151
Bijlage 2 Beleidsindicatoren 152
Bijlage 3 Taakvelden 153
Bijlage 4 Meerjarig Investeringsplan 155
Bijlage 5 Reserves en Voorzieningen 160
Bijlage 6 Begroting 2024 163
Bijlage 7 Kerngegevens 166
Bijlage 8 EMU-saldo 167
Bijlage 9 Taakvelden Samenleving 168
Bijlage 10 Sustainable Development Goals (SDG) 171

Bestuurlijk voorwoord

Voor u ligt de Programmabegroting 2025-2028. Het is een begroting die laat zien dat wij een moeilijke periode met elkaar tegemoet gaan. Een periode waarin we keuzes moeten maken die pijnlijk zijn. En tegelijkertijd zijn het ook keuzes die nodig zijn om in de toekomst met elkaar te kunnen bouwen aan de Rhedense samenleving. Het vraagt niet alleen van ons als gemeente, maar ook van onze partners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners om te onderzoeken hoe we de dingen anders kunnen doen.

Samenwerken

Uit de gesprekken met onze maatschappelijke organisaties en ondernemers in de zomerperiode is naar voren gekomen dat zij begrip hebben voor de situatie. Zij zijn bereid mee te denken en mee te werken aan een sterke sociale basis. Wij hebben deze gesprekken en inzet tot nu toe enorm gewaardeerd. Wij zien ook de enorme betrokkenheid die er is in de samenleving, dat men oog heeft voor elkaar. Dat is van waarde en dat willen we behouden en benutten.

We blijven daarom in gesprek met maatschappelijke partners om samen te werken aan creatieve oplossingen en aan een gezamenlijke uitvoeringsagenda. De gemeenschap is immers van ons allemaal. Inwoners, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers, verenigingen en ondernemers doen veel en zitten vol ideeën. We werken samen omdat we dan méér bereiken dan ieder apart. We maken afspraken over wie wat doet, ieder vanuit de eigen mogelijkheden. Dit proces om tot deze gezamenlijke uitvoeringsafspraken te komen, is nieuw.

Bijstellen keuzes

De betrokkenheid en inzet van al die organisaties, ondernemers, vrijwilligers doet er toe. Zij zijn het cement van onze samenleving. Daarom kiezen wij ervoor de voorgenomen ombuigingen positief bij te stellen. Dit betekent dat wij vanaf nu extra in moeten zetten op maatregelen die de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving compenseren. We realiseren ons dat we hiermee buiten de gebaande paden moeten denken en een grote omslag in denken en doen nodig hebben. Alleen zo bieden we op langere termijn deze autonome ontwikkelingen het hoofd.

Perspectief

Het is geen nieuws dat het Rijk de gemeenten onvoldoende compenseert voor de taken en prijsstijgingen waarmee we worden geconfronteerd. Wij ondersteunen de campagne van de VNG daarom ook van harte. En wij wachten af wat een definitief standpunt rond een mogelijke compensatie van het Rijk zal zijn.

We zijn ook realistisch en zien dat wij zelf ook een omslag moeten maken. We moeten een aanpak creëren die maakt dat we minder afhankelijk worden van de “financiële grillen” van het Rijk. Wij zetten in op het verduidelijken van keuzes, het verbinden van alle betrokkenen en het bieden van perspectief voor de toekomst.

Programmabegroting

Wij hebben geconstateerd dat de in de kadernota voorgenomen maatregelen op sommige onderdelen geen perspectief boden voor de samenleving. Deze voorgenomen maatregelen hebben wij financieel bijgesteld in deze programmabegroting. Zo zullen we meer geld beschikbaar stellen voor bestaanszekerheid en de sociale basis. Daar bovenop is met deze programmabegroting het

financieel perspectief voor de komende jaren veranderd, waarmee we financiële ruimte creëren om in de volgende raadsperiode weer te kunnen investeren in de raadsambities. De voorgestelde maatregelen in de kadernota en de uitwerking in deze programmabegroting leiden tot een begroting die in 2025 positief afsluit, 2026 een negatief resultaat geeft en in 2027 en 2028 weer positief. Dit is het resultaat van gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de acties die nodig zijn. Het is ook een resultaat dat weer ruimte biedt voor het, op termijn, doen van investeringen. Immers ,als we invulling geven aan de voorgestelde acties vergaat de noodzaak om steeds defensief op de ontwikkelingen te reageren en kunnen we vooruit denken om onze gemeente weer mooier te maken. Dit hebben wij verwerkt in de navolgende programmabegroting.

Namens het college van B&W,

Dorus Klomberg
wethouder Financiën

Inleiding

Opbouw begroting en leeswijzer

De programmabegroting 2025-2028 bestaat uit 5 delen:

1. Inleiding
2. Programma's
   2.1. Samenleving; dit programma omvat de thema's: Bestaanszekerheid, Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar, De sociale basis
   2.2. Leefomgeving; dit programma omvat de thema's: Energie- en warmtetransitie, Vernieuwing omgevingsbeleid, Volkshuisvesting, Economische ontwikkeling, Biodiversiteit, erfgoed en landschap, Inrichting en beheer openbare ruimte en Mobiliteit en infra.
   2.3. Bestuur en organisatie; dit programma omvat de thema's: Dienstverleningsagenda, Kansgelijkheid en inclusie, Inwonersparticipatie, Regionale samenwerking en internationale betrekkingen, Ontwikkeling organisatie, Integrale veiligheid, Nieuwkomers en Compliance.
3. Paragrafen (lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid en openbaarheidsparagraaf wet open overheid). De paragraaf Bedrijfsvoering omvat de thema's: digitale toegankelijkheid van dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en instellingen (Digitaal Rheden), goed werkgever- en werknemerschap, samenwerking derden (opdrachtgever- en opdrachtnemer-schap), verbeteren structurele inrichting van interne (administratieve) processen en systemen, transparante en kwalitatieve sturing.
4. Financiële begroting
5. Bijlagen

Inleiding

Dit onderdeel bevat zowel een beleidsmatige beschouwing op de huidige situatie als een financiële uiteenzetting op het komende jaar op hoofdlijnen.

Programma's

Naar aanleiding van de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek naar de programmabegroting, is het traject "doorontwikkeling programmabegroting" in 2021 gestart. Het doel hiervan is om te zorgen dat de programmabegroting, en de daaropvolgende P&C documenten qua inhoud en proces beter aansluiten bij de behoefte van de Raad. Daarnaast is het doel om te zorgen dat de programmabegroting een coherent stuk wordt dat voldoende basis biedt voor de Raad om besluiten te nemen en de controlerende taak uit te voeren. Met de financiële commissie is in februari 2021 een groeipad afgesproken.

De verschillende programma's zijn opgebouwd aan de hand van de visie, thema's doelen (met indicatoren) en resultaten. Per thema zijn tevens de benodigde middelen opgenomen. In het programma wordt beschreven wat we willen bereiken, de doelen. Per doel is opgenomen welke nieuwe dingen we daarvoor gaan opleveren, de resultaten. Hiermee wordt een duidelijke relatie gelegd met de 3 W-vragen: wat willen we bereiken? (doel); wat gaan we daarvoor doen? (resultaat) en wat mag het kosten?

De doelen zijn zoveel mogelijk specifiek, concreet en meetbaar geformuleerd met behulp van indicatoren. Ook geven we inzicht in de risico's bij het niet halen van de doelen. De teksten zijn veel bondiger. Per doel zijn de relevante beleidsdocumenten opgenomen en we werken met hyperlinks zodat u deze beleidsdocumenten eenvoudig kunt openen. Meer achtergrond informatie

is daarmee eenvoudig te vinden in de achterliggende documenten en onze begroting wordt uiteindelijk korter en daarmee beter leesbaar.

Voor de indicatoren werken we zoveel mogelijk met zogenaamde maatschappelijk effect indicatoren. Hiermee maken we zichtbaar en meetbaar of het doel een concrete bijdrage levert voor onze inwoner en omgeving. Waar dit niet mogelijk is werken we met resultaat-, proces- of inspanningsindicatoren. Het is een gezamenlijke ambitie om enerzijds het abstractieniveau van de doelen en bijbehorende indicatoren aan te laten sluiten bij de behoefte van ons bestuur, en anderzijds resultaten specifiek en meetbaar te maken voor de verantwoording.

Bij elk programma is een inleidende visie op het programma opgenomen, waarbij er ruimte is voor achtergrond, actualiteit maar ook risico's die voor het programma spelen. Hiermee geven we een verdere invulling van de motie "niet direct Rijk rekenen" (vastgesteld op 6 juli 2021). Elk programma wordt afgesloten met de relevante verbonden partijen en een totaaloverzicht van baten en lasten en eventuele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

Tot slot blijven wij inzetten op het sturen op impact voor de Rhedense samenleving. De VNG-leidraad voor SDG-indicatoren (Sustainable Development Goals) zullen wij de komende jaren daarom meer in lijn brengen met onze begroting. Voor een overzicht van de SDG-indicatoren verwijzen wij u graag naar bijlage SDG's per programma.
Op naar een groenere, socialere en als dichterbij ervaren gemeente!

Paragrafen

1. Paragraaf Bedrijfsvoering; een inleidende paragraaf over de taakvelden van de afdeling bedrijfsvoering. Deze komt qua opzet overeen met de programma's
2. Lokale heffingen; in de paragraaf lokale heffingen wordt ingegaan op de ontwikkelingen van de belastingen en heffingen en de consequenties voor onze inwoners. Daarbij wordt aandacht besteed aan de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Verder wordt inzicht gegeven in de kostendekking van een heffing.
3. Weerstandsvermogen en risicobeheersing; hierbij wordt inzicht gegeven in de financiële risico's inclusief beheersingsmaatregelen en de mate waarin de gemeente in staat is deze financieel op te vangen.
4. Onderhoud kapitaalgoederen; in deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader voor de openbare ruimte en de financiële consequenties van het onderhoud van kapitaalgoederen in die openbare ruimte.
5. Financiering; deze paragraaf bevat o.a. de beleidsvoornemens ten aanzien van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente wordt toegerekend. Daarnaast geeft het inzicht in de financieringsbehoefte van de gemeente.
6. Verbonden partijen; het doel van deze paragraaf is de Raad inzicht te verschaffen in onze beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's in private en publiekrechtelijke organisaties.
7. Grondbeleid; de paragraaf grondbeleid geeft inzicht in het grondbeleid en de doelstellingen die worden nagestreefd. Tevens wordt in deze paragraaf de financiële positie van de grondexploitatie uiteengezet. Ook wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2023 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de laatste jaarrekening.

Financiële begroting

In het derde onderdeel van de programmabegroting zijn vooral de wettelijk voorgeschreven financiële overzichten opgenomen.

Inleiding

Uitgangspunten programmabegroting 2025-2028

Zoals wethouder Dorus Klomberg zei in het NRC van 8 juli 2024: "Het is niet meer leuk om als wethouder de financiën te doen: Het doet héél véél pijn. Er moeten keuzes gemaakt worden die in feite kortzichtig en alleen op de korte termijn gericht zijn.".

Kortom het gaat niet goed met de gemeentefinanciën:

- Landelijk komt er een wijziging in de financiering van de gemeenten. Hierdoor ontvangt de gemeente in 2026 minder geld uit het gemeentefonds;
- In onze gemeente hebben we te maken met een kwetsbare sociaaleconomische structuur. Dat betekent dat wij te maken hebben met veel sociale woningen, drie wijken met sociaaleconomische achterstand en een kwetsbare groep inwoners met een laag inkomen. Om deze groepen te ondersteunen hebben we de afgelopen jaren veel (extra) geld moeten inzetten. Dit heeft geleid tot een grote verlaging van onze reserves, deze raken op.

Het hebben van minder financiële draagkracht hoeft niet te betekenen dat we onze idealen opzij zetten. We blijven inzetten op onze ambities uit het coalitieprogramma 'Groener, socialer en dichterbij'. Met deze programmabegroting bieden wij het perspectief om, ondanks de financiële beperking, de juiste dingen te blijven doen voor onze gemeente en inwoners.

Onderzoek vernieuwende manier van werken

Ondanks de maatregelen die nu nodig zijn om een antwoord te kunnen bieden, zet het college zich in om een perspectief te bieden op langere termijn. Hierbij geven wij invulling aan besluit 1a: 'De raad stelt qua financiën alleen het totaal van de autonome ontwikkelingen en ombuigingen vast'. En dat doen wij ook door een vernieuwende manier van werken te onderzoeken met vijf zogenaamde vliegwielen. Deze vijf vliegwielen voorzien onder meer in het herijken van de onderbouwing op de thema's financiële bestaanszekerheid, vitaal en gezond, sociale basis, organisatie en algemene dekkingsmiddelen en overhead (besluit 1b.).

Woningbouwversnelling
We willen woningen niet alleen bouwen om het tekort aan betaalbare woningen tegen te gaan, maar we gebruiken de woningbouw ook om bij te dragen aan sterkere buurten en dorpen. We koppelen de woningbouw zo aan een integrale aanpak van buurten en wijken. Dat betekent dat we investeringen mogelijk maken in de fysieke kwaliteiten zoals vergroening en verduurzaming. En tegelijkertijd ook in de sociale kracht van een wijk, door in te zetten op ontmoeting, onderlinge ondersteuning en diversiteit.

Samenwerking aan de sociale basis
We vinden het erg belangrijk om fijn samen te leven in Rheden. De sociale basis, bestaande uit allerlei vrijwilligers en organisaties die zich inzetten voor bestaanszekerheid, welzijn, cultuur, sport en meer, zijn hiervoor onmisbaar. We werken aan meer samenhang, samenwerking en focus. Om de balans te verbeteren tussen de professionele zorg en wettelijke taken kant aan de ene kant en preventie in de sociale basis aan de andere is een omslag nodig in ons denken en handelen. We investeren in meer grip op de wettelijke taken en professionele zorg. En we investeren in meer samenwerking in de sociale basis. Dat doen we vanuit de gedachte dat we ondersteuning zo licht en dichtbij als mogelijk willen organiseren, en zwaardere professionele zorg alleen waar nodig.

Samenwerken aan de lokale economie
De lokale economie is een onmisbare aanjager van vernieuwing, werkgelegenheid en welvaart in de gemeente Rheden. We streven naar een bloei van brede welvaart, niet naar de grootste groei. Daarvoor is samenwerking tussen de gemeente, ondernemers en ook het onderwijs in de gemeente belangrijk. De groene sector, recreatie en toerisme en het MKB hebben daarin onze focus. Daarnaast investeren we in nieuwe werkgelegenheid op de bestaande werklocaties en werken we aan een toekomstvisie met, naast woningen, ook nieuwe toekomstbestendige werkgelegenheid in Rheden-Haveland.

Samenwerken aan de kwaliteit van onze leefomgeving
Onze gemeente is uniek in haar erfgoed, landschap en biodiversiteit. Om dat te beschermen, te herstellen en verder te ontwikkelen zetten we in op samenwerking met inwoners en eigenaren, landgoederen, boeren, natuurorganisaties en anderen. Bewustwording, stimulering en het goede voorbeeld geven zijn daarbij onze belangrijkste instrumenten. We zien ook mogelijkheden om meer investeringen van andere overheden aan te trekken, door in te zetten op het verder ontwikkelen van kennis, samenwerking en strategie. We werken hiervoor in partnerschap aan integrale gebiedsvisies, zoals rond de Soerense Beek.

Werken aan een slanke en wendbare organisatie
We blijven werken aan onze ambtelijke organisatie om ons werk voor de samenleving te optimaliseren. Enerzijds door continu in te zetten op efficiëntie. Anderzijds door de organisatie compacter en wendbaar te maken (afslanken). Tegelijkertijd zien we dat de gemeente zich op een strategische positie bevindt in een aantal grote transities. Denk daarbij aan de energietransitie, transitie van het landelijk gebied, transitie van mobiliteit, veranderende demografische samenstelling en digitalisering. Dat vraagt een wendbare organisatie, die lange termijn visies kan verbinden met strategische ontwikkelingen en concrete maatregelen. De kernwaarden van Rheden geven we in onze organisatiecultuur en -structuur nog meer de ruimte: Oprecht nieuwsgierig; Experimenteren; Persoonlijk leiderschap en Samen(werken).

Financiële positie

In het onderdeel financiële positie wordt het financieel perspectief toegelicht en is er aandacht voor het verloop van het weerstandsvermogen als gevolg van dit perspectief.

Financieel perspectief

Binnen deze paragraaf wordt schetsen we op hoofdlijnen het financieel perspectief van deze meerjarenbegroting.

De basis voor deze begroting is de kadernota 2025 die op 2 juli 2024 is vastgesteld. In het traject van opstellen van voorliggende begroting hebben wij de bijdrage vanuit het gemeentefonds bijgewerkt tot en met de meicirculaire 2024 evenals de vertaling van de structurele effecten van de bestuursrapportages 2024. Daarnaast hebben we nieuwe ontwikkelingen na het opstellen van de kadernota in beeld gebracht.

Ten tijde van het opstellen van de Programmabegroting 2025 was de septembercirculaire 2024 van het gemeentefonds nog niet door het Ministerie van BZK gepubliceerd. De raad zal over de financiële effecten van deze circulaire worden geïnformeerd voorafgaand aan de behandeling van de Programmabegroting 2025.

Een belangrijke grote ontwikkeling in het financieel perspectief voor de komende jaren betreft de Algemene Uitkering vanuit Rijksoverheid. Voor 2026 is er sprake van een forse verlaging van het gemeentefonds waardoor het begrotingssaldo voor het jaar 2026 niet sluitend is. Met name door de ombuigingen in de Kadernota 2025-2028 zijn de begrotingssaldi 2027 en 2028 weer positief.

Meerjarig perspectief

Met de kadernota 2025-2028 zijn de uitgangspunten voor deze begroting vastgesteld. Dat is dan ook het vertrekpunt voor onderstaande tabellen. De meerjarenbegroting, en daarmee de cijfers in alle tabellen in deze begroting, zijn gebaseerd op bestaand beleid. Hierin zijn al uw besluiten tot en met de Kadernota 2025 verwerkt. Daarnaast zijn ook de structurele effecten van de meicirculaire gemeentefonds 2024 en de bestuursrapportages 2024 financieel vertaald en zijn er nog een paar nieuwe ontwikkelingen opgenomen. Tot slot is een aantal aanvullende maatregelen opgenomen, n.a.v. de behandeling van de kadernota en de gesprekken met onze maatschappelijke organisaties.

De onderstaande tabel laat de ontwikkeling van de meerjarenraming 2025-2028 samengevat zien. Een nadere toelichting van de opbouw leest u in deze paragraaf.

Tabel 1: Samengevat meerjarig perspectief

(bedragen x € 1.000,-)	B 2025	B 2026	B 2027	2028
Begrotingssaldi	**285**	**-1.845**	**720**	**926**

In dit begrotingssaldo is een aantal aanvullende maatregelen opgenomen ten opzichte van de kadernota 2025. Dit betreft:

- De sociale basis is belangrijk voor onze maatschappelijke opgaven in onze samenleving. Naar aanleiding van amendement A1 en de daarop volgende gesprekken met de maatschappelijke organisaties, hebben wij de maatregelen uit de kadernota 2025 verminderd voor de jaren 2027 en 2028. Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis.

- Tijdens de behandeling van de kadernota is door de raad tevens een motie aangenomen gericht op de voorgenomen bezuinigingen binnen het minimabeleid. Hieraan hebben wij gevolg gegeven door een aangepaste maatregel op te nemen. Hiermee verzachten wij de impact.
- Wij zijn geconfronteerd met omvangrijke autonome ontwikkelingen op taken binnen het sociaal domein, ontwikkelingen waar we door het Rijk niet toereikend op worden gecompenseerd. Dit betekent ook dat wij vanaf nu extra in zullen moeten zetten op maatregelen die de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving compenseren. We realiseren ons dat we hiermee ook buiten de gebaande paden moeten denken en een grote omslag in denken en doen nodig hebben. Alleen zo kunnen we ook op langere termijn deze autonome ontwikkelingen het hoofd bieden. Enerzijds is de inzet op extra middelen vanuit het Rijk. Anderzijds is de keuze om de komende jaren in te zetten op een transformatie binnen Programma 1 Samenleving. Voor deze transformatie maken we transitiekosten.
- De voorgestelde maatregelen in de kadernota en de uitwerking in deze programmabegroting geven ruimte om vanaf 2027 te investeren in ambities die blijvend bijdragen aan de opgaven in onze gemeente. Dit biedt financiële ruimte voor investeringen in de volgende bestuursperiode.
- Het is de bestuurlijke ambitie om de algemene reserve te versterken door € 1 miljoen per jaar te storten. In de kadernota is de storting voor 2025 komen te vervallen. We zien nu ruimte om in 2025 alsnog de algemene reserve te versterken.

Tabel 2: Aanvullende maatregelen na kadernota

Aanvullende maatregelen na kadernota:	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Verlagen ombuiging sociale basis (impact verzachten)	0	0	-260	-410
Alternatief voorstel bezuinigingen minimabeleid	-253	-129	-178	-228
Transformatie Programma 1 Samenleving: ombuiging	0	745	1.722	2.603
Transformatie Programma 1 Samenleving: transitiekosten	-500	-500	-400	-300
Ambities toekomstige opgaven			-1.000	-2.000
Dotatie algemene reserve / versterken financiële positie	-1.000			
TOTAAL	**-1.753**	**116**	**-116**	**-335**

Ten aanzien van de kadernota 2025 is het financiële perspectief voor de jaren 2025 tot en met 2028 verbeterd.

Tabel 3: Meerjarig perspectief

Bedragen x € 1.000		2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting 2024 (na amendement)		**769**	**-6.431**	**-8.000**	**-8.000**
Mutaties KN25	Autonome ontwikkelingen	-9.009	-6.768	-5.101	-8.011
	Ombuigingen	8.506	11.150	13.124	15.129
Saldo Solide Kadernota 2025		**266**	**-2.049**	**23**	**-882**
Mutaties PB25	Effect meicirculaire 2024	5.418	4.730	4.394	6.444
	Structurele effecten Beraps 2024	-2.613	-3.408	-3.352	-3.352
	Overige ontwikkelingen	-1.033	-1.234	-229	-949
	Aanvullende maatregelen na KN25	-1.753	116	-116	-335
Saldo Programmabegroting 2025		**285**	**-1.845**	**720**	**926**

Tabel 4 Incidentele baten en lasten

Tabel: specificatie saldo Omschrijving (bedragen x € 1.000)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Waarvan incidenteel	-3.297	-450	365	790
Waarvan structureel	3.582	-1.395	355	136
Per saldo	**285**	**-1.845**	**720**	**926**

Hieronder worden de resterende posten in de tabel 3 toegelicht.

Kadernota 2025
Binnen de kadernota is naast diverse autonome ontwikkelingen een pakket aan ombuigingsmaatregelen vastgesteld met een hoogte van € 8,5 miljoen in 2025 en oplopend tot € 15,1 miljoen in 2028. Deze maatregelen zijn noodzakelijk om met name de verlaging van het gemeentefonds vanaf 2026 (het "ravijnjaar") enigszins te kunnen dekken.

Effect meicirculaire 2024
Tijdens het opstellen van de Kadernota 2025 en de 1e Berap 2024 was de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds nog niet door het Ministerie van BZK gepubliceerd. Vooruitlopend op de publicatie is in de Kadernota 2025 wel een inschatting gemaakt van de financiële effecten van het schrappen van de opschalingskorting, zoals die door het Rijk al was aangekondigd.
De meicirculaire bevat informatie over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2024, een incidentele compensatie vanaf 2024 tot en met 2029 en het schrappen van de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026. Ondanks dat de meicirculaire leidt tot een positieve bijstelling van de begroting, blijft de opschalingskorting de grootste impact op het negatieve begrotingsresultaat voor de jaren 2026 en verder. In de meicirculaire 2024 zijn onder meer de loon- en prijsbijstellingen voor het jaar 2025 opgenomen. Dit leidt tot een positieve bijstelling. Echter daarvoor moeten ook de hogere kosten door loon- en prijsstijgingen worden gecompenseerd. Deze kosten komen tot uitdrukking bij met name 'Overige ontwikkelingen'.
Een nadere toelichting van deze financiële mutaties is terug te lezen in de memo 'Financiële effecten meicirculaire gemeentefonds 2024' dat op 24 juni 2024 met de Gemeenteraad is gedeeld.

Structurele effecten Beraps 2024
De structurele effecten van de bestuursrapportage 2024 zijn doorvertaald naar de begroting 2025, dit betreffen de volgende grote posten:

- We verwachten hogere kosten én een hogere Rijksbijdrage voor het BUIG-budget, per saldo een nadeel van € 627.000 structureel. Vooruitlopend hierop nemen we nu op basis van een inschatting een verhoging van de Rijksbijdrage structureel mee.
- Wij verwachten met betrekking tot de kosten van Begeleiding € 868.000 structureel hoger uit te komen en voor Huishoudelijke Hulp € 367.000 hoger.
- Op het terrein Jeugdzorg verwachten we dat de kosten €1,1 miljoen structureel hoger uitkomen.
- De aanpassing van de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2024 geeft per saldo een nadelig effect van € 145.000.
- In de begroting 2024-2027 is een stelpost opgenomen ad € 972.000 voor dekking van prijsstijgingen. Op basis van geactualiseerde berekening bij Berap 2 kan deze post worden verlaagd met € 372.000 in 2025, en moet deze worden verhoogd in de jaren erna met €428.000.

Tabel 5: Berap effecten

Structurele effecten Beraps 2024:	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
BUIG hogere inkomsten- hogere uitgaven	-627	-627	-627	-627
Doelgroepenvervoer	122	127	183	183
Huishoudelijke Hulp	-367	-367	-367	-367
Jeugdzorg	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
Verord. Wmo-Pgb	-145	-145	-145	-145
Wmo Begeleiding	-868	-868	-868	-868
Stelpost prijsstijgingen	372	-428	-428	-428
TOTAAL	**-2.613**	**-3.408**	**-3.352**	**-3.352**

Overige ontwikkelingen

Wij verwachten in het vierde kwartaal een nieuwe langlopende lening af te sluiten van € 15.000.000. Tezamen met het herfinancieren van aflopende leningen leidt dit tot extra rentelasten met ingang van 2025 van € 689.000.
Ook zijn de salarislasten voor 2025 conform CAO aangepast met een verhoging van € 402.000.
De raad heeft in de Kadernota 2025 besloten tot een herijking van de balans taken, formatie en bezetting voor de gemeentelijke organisatie. Wij betrekken de aanpassing van de CAO verhoging met ingang van 2026 bij deze herijking. Voor bovenformatieven en voormalig personeel wordt geen structureel budget in de begroting opgenomen maar wordt dit jaarlijks op basis van de actuele stand van zaken opnieuw berekend. Voor 2025 verwachten we hiervoor incidenteel € 191.000 nodig te hebben om deze kosten te kunnen dekken. Jaarlijks worden de kosten voor afval en riool herijkt. Omdat deze onderdelen kostendekkend zijn door middel van de afval- en rioolheffing moeten op basis daarvan ook de baten worden aangepast (vanuit een verhoging van de heffingen, danwel mutaties voorziening riool of reserve afval). Dit hebben wij verwerkt in de meerjarenbegroting. Conform amendement A6 is de voorgenomen ombuiging op urencapaciteit wethouders vervallen.

Tabel 6: Overige ontwikkelingen

Overige ontwikkelingen:	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Hogere rentelasten	-689	-689	-689	-689
CAO salarissen	-402	-402	-402	-402
Bovenformatieven	-191			
Riool & afval wijzigingen	461		995	327
Amendement A6- reductie urencapaciteit wethouders KDN 2025 terugdraaien		-70	-140	-140
Overig	-212	-73	7	-45
TOTAAL	**-1.033**	**-1.234**	**-229**	**-949**

Programmaplan

De vertaling van het financieel perspectief naar de programma's is in onderstaande tabel opgenomen. De indeling van de kolommen is voor iedere financiële tabel hetzelfde waarbij:

- R 2023 staat voor jaarrekening 2023;
- GB 2024 staat voor gewijzigde begroting 2024, stand na de 1ste Bestuursrapportage 2024;
- B 2025 tot en met B 2028: primitieve begroting.

Tabel: Programmaplan

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
1. Samenleving	-64.172	-69.884	-71.699	-69.601	-67.572	-66.766
2. Leefomgeving	-17.066	-15.376	-12.547	-11.473	-11.741	-12.660
3. Bestuur & organisatie	74.672	82.441	86.011	80.856	81.121	81.440
Saldo van baten en lasten	**-6.566**	**-2.819**	**1.765**	**-217**	**1.807**	**2.014**
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen reserves	5.017	226	-1.480	-1.628	-1.088	-1.088
Resultaat	**-1.549**	**-2.593**	**285**	**-1.845**	**720**	**926**

Weerstandsvermogen

Naast de ontwikkeling van het meerjarige begrotingssaldo is ook de ontwikkeling van het weerstandsvermogen en de vermogenspositie (en het effect daarvan op een aantal voorgeschreven financiële kengetallen) van belang voor een volledige beoordeling van de financiële positie van de gemeente Rheden.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen het risicoprofiel en de weerstandscapaciteit en wordt uitgedrukt in de weerstandsratio.

Tabel: Weerstandsratio

Weerstandsratio	Begroting 2025
Totale weerstandscapaciteit	€ 8.309.287
Risicoprofiel	€ 9.600.000
Weerstandsratio	0,9

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 (laatste actualisatie) is de weerstandsratio gestegen van 0,6 naar 0,9.

Voor een meer uitgebreide toelichting op het weerstandsvermogen en de voorgeschreven kengetallen (en de samenhang daartussen), verwijzen we naar de paragraaf Weerstandsvermogen.

Programma's

1 Samenleving

Wat is onze visie?

Samenleven in Rheden
In de gemeente Rheden werken we samen met inwoners en partners als buurtverenigingen, vrijwilligersorganisaties, scholen, sportverenigingen en huisartsen. Met elkaar creëren we een samenleving waarin zoveel mogelijk mensen zich gelukkig voelen en fysiek en mentaal gezond zijn. De kracht van inwoners, maatschappelijke organisaties, verenigingen en ondernemers zorgt ervoor dat Rheden een fijne plek is en blijft om te wonen, te recreëren en te werken, want samen bereiken we meer.

Koersdocument sociaal domein Samenleven
In 2024 heeft de gemeenteraad het koersdocument sociaal domein vastgesteld, een visie over de gemeente die wij in 2040 willen zijn. Een gemeente waar inwoners prettig met elkaar samenleven, naar elkaar omkijken en er voor elkaar zijn, ieder naar eigen vermogen. Er zijn vier opgaven:
1. vergroten van de bestaanszekerheid van onze inwoners
2. versterken van de sociale basis
3. versterken van de gezondheid en vitaliteit
4. we kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak van wijken met grootstedelijke problematiek

Vanuit Samenleving en Leefomgeving werken we samen aan de opgaven die van invloed zijn op de leefbaarheid in de dorpen. Met een integrale wijkaanpak, een toekomstbestendig woningaanbod en het stimuleren van gezondheid en bewegen richten we de fysieke leefomgeving in.

Het koersdocument sociaal domein geeft aan welke gemeente we willen zijn met bijbehorende ambities. Er zijn hierbij ook uitdagingen, zoals de grote financiële opgave, vergrijzing, krapte op de woningmarkt, sociaal economische uitdagingen en toenemende kwetsbaarheid. Aan de hand van het koersdocument maken we keuzes over de inzet van de financiële middelen. Door de verminderde financiën zien wij ons genoodzaakt scherpere keuzes te maken in de begroting voor de komende jaren.

Vanzelfsprekend krijgen de inwoners die zorg nodig hebben deze, waarbij we in eerste instantie kijken of deze informeel geboden kan worden en pas formeel wanneer dat niet anders kan. Daarvoor blijven we inzetten op informele netwerken, waarop de professionals kunnen aansluiten.

Hoewel we minder financiële ruimte hebben voor de informele netwerken, voeren wij met hen het gesprek hoe dat anders kan. Dit proces is gestart in september 2024 en moet aan de hand van diverse gesprekken in het voorjaar 2025 een resultaat gaan opleveren, wat aan de gemeenteraad wordt gepresenteerd.

De benodigde zorg en ondersteuning, zowel formeel als informeel moet toegankelijk en dichtbij georganiseerd zijn en blijven. Kansengelijkheid en bestaanszekerheid staan hierbij centraal, met speciale aandacht voor preventie. Wij doen dit samen met alle organisaties die in onze gemeente actief zijn en die zorgen voor de benodigde sociale basis.

Bestaanszekerheid:
- Alle inwoners beschikken over basisvaardigheden als lezen, schrijven en digivaardigheid
- Voorkomen van schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen
- Inwoners met een laag inkomen maken gebruik van alle inkomensregelingen
- Inwoners met een bijstandsuitkering doen mee naar vermogen

Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar
- Bij het (her) inrichten van wijken nodigt deze uit tot meer bewegen en krijgen wijken met een lagere sociaal economische positie voorrang
- Gezonde keuzes zijn een gewoonte, ook voor kwetsbare inwoners
- Vergroten van kansen voor jeugdigen, met name in kwetsbare situatie

Sociale basis
- Wij stimuleren ontmoeting met name voor inwoners in kwetsbare wijken
- Ondersteuning van vrijwillige inzet, waar mogelijk en noodzakelijk
- Vergroten van de sociale leefbaarheid in wijken waar de veerkracht onder druk staat
- Wij blijven inzetten op versterking van de sociale basis

In de programmabegroting 2025 zetten wij in op vijf vliegwielen (zie voorwoord) om het vastgestelde amendement bij de kadernota 2025 uit te voeren in 2025. Voor domein Samenleving is dat vliegwiel: 'samenwerking in de sociale basis'. We doen dit door samen met onze partners uit de sociale basis af te stemmen hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om onze ambities mogelijk blijven maken. In 2025 voeren we al bezuinigingen door, conform de vastgestelde kadernota en bereiden we te maken keuzes voor, samen met onze partners.

In dit programma zijn de volgende bestuurlijke doelstellingen actueel:

Thema: Bestaanszekerheid
- Alle inwoners beschikken over de basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en digitale vaardigheden
- Wij voorkomen schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen
- Inwoners met een laag inkomen maken optimaal gebruik van inkomensregelingen
- Alle inwoners met een bijstandsuitkering doen mee naar vermogen

Thema: Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar
- In wijken met een lagere sociaal-economische-positie en (her)in te richten wijken maakt de leefomgeving gezonde keuzes makkelijker
- Gezonde keuzes zijn een gewoonte, ook voor inwoners in een kwetsbare situatie
- Vergroten van kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situatie.

Thema: De sociale basis
- Als gemeente garanderen we ontmoeting voor inwoners in kwetsbare situaties.
- Vrijwillige inzet ondersteunen waar nodig.
- Sociale leefbaarheid vergroten in wijken waar de veerkracht onder druk staat
- We beschikken over een robuuste sociale basis

De doelstellingen zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welk doel willen we bereiken om te komen tot deze visie?
- Welke resultaten moet het opleveren?
- Hoe meten wij onze prestaties?

Hierbij gaan we alleen in op nieuw beleid en politiek relevante zaken. Na deze doelenboom is informatie over betrokken Verbonden Partijen en de beschikbaar gestelde middelen opgenomen. De bijdrage per programma aan de Sustainable Development Goals (SDG's) is opgenomen in bijlage 1: SDG's per programma.

Bestaanszekerheid

Alle inwoners beschikken over de basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en digitale vaardigheden

Wat willen we bereiken?

Inwoners met Nederlands als moedertaal zijn oververtegenwoordigd bij de afdelingen werk, inkomen en schulddienstverlening van de gemeente. Daarom zetten we in om juist deze mensen te bereiken. Wij bieden in de wijk cursussen aan die gericht zijn op werk, geld, gezondheid en gezin. Bijvoorbeeld door het leren schrijven van een sollicitatiebrief, het aanvragen van toeslagen of het lezen van een bijsluiter. Wij zetten in op het vergroten van kansen voor kinderen van laaggeletterde ouders door een focus op vroegsignalering en een adequate opvolging.

In de afgelopen jaren was er een loket voor inwoners van Dieren en Velp. Het inloopspreekuur van de taalhuisexpert zorgt voor een passende verwijzing naar scholing, biedt vrijwilligers ondersteuning en is de verbinding voor inwoners die vanuit de gemeente naar het taalhuis worden verwezen.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2026 wordt de subsidie voor het inloopspreekuur afgebouwd. Er zijn wel regionale middelen voor volwassen educatie, maar deze zijn beperkt. Hierdoor zal het spreekuur afwisselend in de dorpen plaatsvinden.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is R5 Bestrijding laaggeletterdheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Het risico bestaat dat wij niet (tijdig) signaleren dat inwoners moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.
Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen
Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het beschikbare educatie-aanbod wordt volledig ingezet (2025).
- In elke kwetsbare wijk is dichtbij de inwoner een cursus gericht op werk, geld, gezondheid en gezin.

Wij voorkomen schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen

Wat willen we bereiken?

Wij willen schulden zo vroeg mogelijk signaleren en problematische schulden voorkomen. Samen met maatschappelijke partners bereiken we inwoners, voordat (problematische) schulden ontstaan. Wij ondersteunen inwoners met het invullen van formuleren en het op orde brengen van hun huishoudboekje. Indien er betalingsachterstanden zijn, gaan we er op af en bieden hulp aan. Wanneer er schulden zijn, helpen we inwoners op weg naar een schuldenvrije toekomst. We leren inwoners grip te krijgen en te houden op hun geld.

Door de beperkte financiële middelen zien wij ons genoodzaakt om kritisch te kijken naar de

ondersteuning van de bestaande structuren (zoals Geldfit) en communicatiematerialen. Vanaf september 2024 zijn wij in gesprek met onze maatschappelijke partners om te bekijken hoe we de financiële ondersteuning voor onze inwoners vorm kunnen geven, wanneer er minder geld beschikbaar is vanuit de gemeente. De gesprekken hierover zijn inmiddels gaande en de uitkomsten hiervan worden in het voorjaar van 2025 verwacht.

Ombuigingen 2025 e.v.
In 2025 starten we met de afbouw van steunstructuren en communicatiemateriaal zoals de aansluiting op Geldfit. Verder gaan we in gesprek met onze partners hoe we vanaf 2026 en verder inrichting kunnen geven aan onze taken, rekening houdend met de ombuigingen.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G2 Versterken Financiële bestaanszekerheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
De inflatie neemt af, maar alles is afgelopen jaren duurder geworden. Inwoners zijn een groot deel van hun inkomen kwijt aan vaste lasten. Grote groepen inwoners hebben ingeteerd op de reserves. De groep met financieel kwetsbare inwoners is groot.
De aangekondigde bezuinigingen vormen een risico voor het voortbestaan van de preventieve en vroegsignaleringsactiviteiten van onze samenwerkingspartners. Wanneer wij schulden niet kunnen voorkomen of wanneer wij als gemeente door het ontbreken van de algemeen toegankelijke voorzieningen pas later in beeld komen bij schulden zullen de maatschappelijke kosten en de uitvoeringskosten bij de gemeente hoger liggen.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Maximaal 8% van de Rhedense huishoudens heeft geregistreerde problematische schulden in 2025 (t.o.v. 8,7% in 2023).

Inwoners met een laag inkomen maken optimaal gebruik van inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?
Wij willen dat alle inwoners met een laag inkomen gebruikmaken van de inkomensregelingen, waarbij onze specifieke aandacht uitgaat naar gezinnen met kinderen en senioren. Wij maken het mogelijk dat zij deel kunnen nemen aan sportieve, culturele en recreatieve activiteiten. Deze extra ondersteuning is nodig om hen mee te kunnen laten doen aan maatschappelijke activiteiten. Door het bieden van een vangnet voor onverwachte noodzakelijke uitgaven en het voorkomen van hoge zorgkosten bieden wij financiële stabiliteit. Op basis van de minima effect rapportage hebben wij gekeken welke ondersteuning noodzakelijk is om dit te kunnen waarborgen. Op basis hiervan is het voorstel ten opzichte van de kadernota aangepast. Het college stelt u voor om de Gelrepas voor de groep 18- te blijven aanbieden aan de inkomensgroep tot 150 % van het sociaal minimum. De subsidie voor Leergeld te handhaven. De bijdrage aan de gemeentepolis in 2025 te halveren en in 2026 volledig af te schaffen. Tevens stelt het college voor om vanaf 2026 een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten te maken. Met deze voorstellen blijven wij bijdragen aan de gezondheid en gelijke kansen voor onze inwoners.

Ombuigingen 2025 e.v.
In 2025 geven we inhoudelijk verder invulling aan de ombuigingsvoorstellen. Vanaf 2026 zullen deze effect hebben op de uitvoering van onze ondersteunende maatregelen voor inwoners met een

laag inkomen. Om de ombuigingen in te zetten dient de verordening aangepast te worden. De aangepaste verordening wordt in 2025 ter besluitvorming voorgelegd waarna de ombuigingen kunnen worden doorgevoerd.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G2 Versterken Financiële bestaanszekerheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Sommige inwoners zijn het vertrouwen in de (gemeentelijke) overheid kwijt en vragen daarom niets aan. Tevens zijn er inwoners die wij niet bereiken, maar die wel in aanmerking komen voor de inkomensregelingen en financiële hulpverlening. Tenslotte bestaat het risico dat inwoners, ondanks de regelingen niet rond kunnen komen. Om rond te kunnen komen van een minimum inkomen moet een inwoner zeer goed met geld om kunnen gaan, ook dit is een risico.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- 65% van de rechthebbende kinderen en volwassenen is in het bezit van een Gelrepas (2025).
- 70% van de rechthebbende kinderen maakt gebruik van een of meer voorzieningen uit het Kindpakket via Stichting Leergeld (2025).

Alle inwoners met een bijstandsuitkering doen mee naar vermogen

Wat willen we bereiken?
Wij willen dat alle inwoners meedoen naar vermogen, waarbij de gemeentelijke aandacht verschuift van stimulering naar betaald werk naar sociale activering. Meedoen is heel divers, maar richt zich voornamelijk op de sociale activering van inwoners, voor wie meedoen niet vanzelfsprekend is. Sociale activering varieert van het bieden van een zinvolle dagactiviteit tot het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden naar (vrijwilligers)werk. De ene inwoners is actief in de vorm van een betaalde (parttime) baan, de andere in de vorm van een re-integratietraject, een opleiding, dagbestedingsplek, vrijwilligerswerk of mantelzorg. Ons aanbod sluit aan op de mogelijkheden van de inwoner.

Investeren in uitstroom naar betaald werk, brengt een directe financiële impuls mee, investeren in sociale activering levert enkel indirect lagere maatschappelijke kosten op (dit is echter moeilijk te kwantificeren). Wij richten ons op de doelgroep met arbeidspotentieel. Dit is een diverse groep. Het zijn inwoners die direct richting werk kunnen, maar ook mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. Deze laatste groep is de grootste groep.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2025 maken we geen gebruik meer van een aantal instrumenten om doelgroepen die moeilijk tot niet aan het werk kunnen komen niet meer in.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G2 Versterken Financiële bestaanszekerheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

De bezuinigingen vormen een risico voor de focus op het stimuleren van sociale activering in plaats van betaald werk. Indien we niet voldoende financiële ruimte hebben om inwoners mee te laten doen naar vermogen en hierin maatwerk toe te passen, zullen minder inwoners een passende optie vinden om daadwerkelijk mee te doen en waar mogelijk zich te ontwikkelen. Door minder inzet van re-integratie instrumenten in duur of intensiteit, is er minder ondersteuning voor de doelgroep.

Relevante beleidskaders:

Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- 75% van de inwoners met een bijstandsuitkering heeft een actief re-integratie-, inburgerings, begeleidings- of bemiddelingstraject (2025).

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
6.3 Inkomensregelingen	23.846	22.308	23.151	22.957	22.885	22.868
6.4 Begeleide participatie	10.470	10.910	10.221	9.748	9.444	9.444
Subtotaal	34.316	33.218	33.372	32.706	32.329	32.313
Baten						
6.3 Inkomensregelingen	18.304	15.806	16.746	16.746	16.746	16.746
6.4 Begeleide participatie	582	858	858	478	478	478
Subtotaal	18.886	16.664	17.603	17.223	17.223	17.223
Saldo van baten en lasten	-15.430	-16.554	-15.769	-15.482	-15.106	-15.089

Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025

- In het najaar wordt het "Definitieve BUIG-budget 2024"door het Rijk vastgesteld en daarmee ook de indexatie. Vooruitlopend hierop nemen we nu op basis van een inschatting een verhoging van de Rijksbijdrage structureel mee.

- Op basis van de interne rapportages P-wet: we komen naar verwachting met betrekking tot de BUIG uit op een tekort ten opzichte van de in de Kadernota 2025 opgenomen begrote lasten. Op basis hiervan stellen we de begrote lasten structureel bij.

- Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR) is een gewijzigde begroting 2024 en meerjarenbegroting 2025 - 2028 ingediend, die in de raadsvergadering van 27 juni in de gemeenteraad is vastgesteld. Als gevolg van de (aangepaste) indexering van modules zijn de lasten voor de deelnemende gemeenten gewijzigd.

- In afwijking van de Kadernota 2025 is in deze Begroting uitgegaan van het blijven aanbieden van de Gelrepas voor de groep 18- aan de inkomensgroep tot 150 % van het sociaal minimum en het handhaven van de subsidie voor Leergeld. Daarnaast is nu gekozen voor het halveren van de bijdrage aan de gemeentepolis in 2025 en in 2026 pas

volledig af te schaffen. Tot slot zal in 2025 een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten worden uitgewerkt inclusief de financiële implicaties vanaf 2026.

Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar

In wijken met een lagere sociaal-economische-positie en (her)in te richten wijken maakt de leefomgeving gezonde keuzes makkelijker

Wat willen we bereiken?

We werken aan een leefomgeving waarin gezonde keuzes veel makkelijker, simpeler en aantrekkelijker zijn dan nu. Onze focus ligt op wijken met een lage sociaaleconomische positie en wijken die worden (her)ingericht.

Voor een gezonde leefomgeving richten we ons op:
• Een voedingsomgeving waarin gezonde producten de basis zijn.
• Een beweegvriendelijke openbare ruimte, met voorrang voor fietsers, voetgangers en openbare sport- en beweegmogelijkheden
• Ruimtes voor sport, voor traditionele verbanden (o.a. gymzalen, sporthallen, velden) èn moderner georganiseerde sporten (communities, flexibel gebruik ruimtes).
• Milieuaspecten zoals hitte en schone lucht hebben grote invloed op onze gezondheid. In de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan laten we zien hoe we daar aan werken.

Ombuigingen 2025 e.v.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is R6 Versterken Sport & Beweging.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- In 2027 is de tevredenheid over de eigen woonomgeving van inwoners met een lage SEP gestegen (volwassenen), t.o.v. 2022.
- Het aantal inwoners dat tijdens periodes van hitte voldoende verkoeling kan vinden in de eigen woning, tuin of buurt is in 2028 minimaal gelijk gebleven als in 2020.
- Het aantal overlastmeldingen door houtstook is in 2025 met 20% afgenomen ten opzichte van 2023.

Gezonde keuzes zijn een gewoonte, ook voor inwoners in een kwetsbare situatie

Wat willen we bereiken?

We stimuleren en faciliteren gezonde keuzes en aanpassingen in het dagelijks leven die helpen gezond, sterk en vitaal te blijven. De focus ligt op het bereiken van inwoners met een lage SEP, mentale veerkracht bij jeugdigen en jongvolwassenen en actief en sterk ouder worden. We helpen inwoners gezonde keuzes te maken met voorlichting, communicatie en het letterlijk laten ervaren

van gezonde keuzes. Gezonde keuzes gaan over voldoende bewegen, gezonder eten en drinken, een rookvrij leven, bewust omgaan met alcohol/drugs en mentale rust. Dat doen we vooral groepsgericht. Denk aan programma's over gezond koken voor schoolklassen of een groep buren in de wijk.

Ombuigingen 2025 e.v.
- Verhogen van de huurtarieven en toegangskaartjes voor gemeentelijke sportaccommodaties (zwembaden, sporthallen, gymzalen en sportvelden).
- Onderzoeken van nieuwe beheersvormen voor een aantal sportaccommodaties (specifiek Sporthal De Hangmat en Openluchtbad Rheden)
- Optimaliseren gebruiksduur kunstgras-sportvelden
- Onderzoeken andere invulling van gymlocaties
- Verlagen van de budgetten voor sportstimulerende activiteiten (van verenigingen, evenementen en Sport in Rheden).
- Stopzetten van subsidies voor preventie gezondheid en voor vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren. Onderzoek naar de financieringsmogelijkheden vanuit landelijk gelden in het kader van het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA).
- Onderzoeken van samenwerkingsmogelijkheden voor Sport in Rheden

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is R6 Versterken Sport & Beweging.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Tariefsverhoging kan leiden tot minder sporten en minder verhuur van gemeentelijke accommodaties. Een andere manier van sporten is een risico voor bestaande verenigingen en accommodaties. Samenwerking tussen verenigingen en nieuwe lidmaatschapsvormen kunnen dit risico verminderen. Ook een gebrek aan kennis over en pedagogiek bij trainers is een risico omdat sporters snel afhaken.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het percentage inwoners met een lage SEP dat haar eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart is in 2026 (kinderen), 2027 (volwassenen) en 2028 (jongeren) gestegen t.o.v. 2021, 2022 en 2023 (Wanneer het percentage hoger is dan 90% (kinderen), 73% (Jeugd) en 55% (volwassenen)).

- Het percentage inwoners met een lage SEP dat gezonde keuzes maakt (bewegen, voeding, rookvrij, middelengebruik) is gestegen in 2026 (kinderen), 2027 (volwassenen) en 2028 (jongeren) ten opzichte van 2021, 2022 en 2023 (Wanneer het percentage kinderen, jeugd en volwassenen dat voldoende beweegt, rookvrij leeft en de richtlijnen Gezonde Voeding volgt is gestegen.).

1. We voeren samen met het onderwijs het programma 'Swim2Play' uit om de zwemvaardigheid van kinderen te behouden en verbeteren.
2. We zetten in Velp, Dieren en Rheden een sportparkmanager in die de samenwerking tussen sportverenigingen onderling en organisaties uit sport, onderwijs, welzijn, bedrijfsleven stimuleert (Open Club).
3. We zetten clubkadercoaching in voor het vergroten van de pedagogische en didactische vaardigheden van (vrijwillige) trainers en coaches bij (sport)verenigingen.
4. We begeleiden sportclubs bij het werken aan een Veilig Sportklimaat.
5. We zetten in het Voortgezet Onderwijs Combinatiefunctionarissen Sport, Cultuur, Digitaal Burgerschap en Gezond Leven in, die met de scholen activiteiten en beleid op deze thema's binnen school ontwikkelen en uitvoeren.

6. We voeren het programma 'Actief Ouder Worden' uit, gericht op meer bewegen in de buurt, sterk blijven en valpreventie.
7. We stellen in 2024 een nieuwe sportaccommodatievisie op, welke we begin 2025 vaststellen.
8. In Velp-Zuid, Dieren-Stenfert en Rheden ondersteunen we activiteiten en initiatieven die het voedingsaanbod in de buurt gezonder maken.

Vergroten van kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situatie.

Wat willen we bereiken?

Onze focus ligt op het verstevigen van de opvoed-en opgroeiomgeving (pedagogische basis) van (aanstaande) ouders, kinderen en jeugdigen in kwetsbare situaties, voornamelijk in wijken met een lage veerkracht. We richten ons op thuis, in de wijk, kinderopvang, scholen en vrije tijd. De Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 is mede richtinggevend voor de komende jaren.
Dit vraagt om stimulering van een veilige, gezonde en kansrijke omgeving waarin kinderen en jeugdigen zich ontwikkelen en hun talenten ontdekken, ongeacht hun achtergrond, beperking of sociaaleconomische positie. Bijvoorbeeld door preventieve en basisvoorzieningen zoals Kansrijke start, laagdrempelige manieren en plekken waar jeugdigen en ouders met opgroei- en opvoedvragen terecht kunnen in de wijk.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2025 bouwen we subsidies af die wij aan organisaties verstrekken, die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen. Voorbeelden zijn: scoutingverenigingen, vakantiebouwdorpen en iriszorg. Ook kijken we hoe we stoppen met regionale afspraken rondom de regionale inzet voor ambulant jeugdhulpverleners in het voortgezet onderwijs in regio Zutphen.

Verder bouwen we de subsidie af voor peutervoorzieningen; peuters waarvan ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag kunnen niet langer met subsidie 2 ochtenden per week naar de voorschool. Hierdoor kan ongelijkheid ontstaan ontstaat ongelijkheid in de startpositie van ouders.

Tot slot zal de vangnetregeling sociaal medische indicatie (SMI) afgebouwd worden. De SMI is een vangnetregeling voor tijdelijke tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang vanwege een sociale, medische of psychische reden bij ouder of kind. De doelgroep van SMI bestaat uit gezinnen met kinderen tot en met 12 jaar waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Vanwege een sociale of medische situatie bij ouder of kind is kinderopvang dan nodig. Soms om te zorgen dat een kind tot ontwikkeling komt voor gelijke kansen, soms vanwege een overbelast gezinssysteem, ongeneeslijke ziekte of in extreme gevallen om uithuisplaatsing te voorkomen.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

De afgelopen jaren is er een toename van jeugdigen met mentale problemen en de complexiteit daarvan. De komende jaren zijn er door de bezuinigingen minder middelen beschikbaar om juist die opvoed- en opgroeiomgeving te versterken.

Een risico van de afbouw van de peutersubsidie is dat ongelijke kansen toenemen. Daarnaast kan het stimuleren dat meer kinderen een vve-indicatie krijgen. De kosten daarvan zijn hoger. Kinderen gaan dan 4 ochtenden naar een peuteropvang met een extra taal-stimulerend programma.

Het risico van de afbouw van de SMI is dat de zorgkosten kunnen toenemen. Met een versobering van de regeling en de gestarte pilot om met Incluzio aan duurzame versterking van gezinnen verwachten we betere resultaten te halen dan afschaffing.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het percentage jeugdigen met een startkwalificatie (bij 22 jaar) blijft gelijk of groeit ten op zichte van 2023 (76%) (Indien het percentage hoger of gelijk is aan 76%.).

1. We stimuleren scholen om in te zetten op schoolaanwezigheid om vroegtijdige schoolverlaters te voorkomen.
2. We zijn betrokken bij de regionale aanpak vroegtijdige schoolverlaters.
3. We geven het Regionaal Bureau Leerlingzaken de opdracht leerplicht-en kwalificatieplichtwet uit te voeren.

- We bereiken alle peuters met een verwachte onderwijsachterstand met vve.
- Het percentage jongeren met een lage SEP dat na een moeilijke periode meestal snel herstelt is in 2027 minimaal gelijk gebleven ten opzichte van 2023 (Wanneer het percentage jongeren met lage SEP 58% of hoger is).

We voeren acties uit in het kader van de Hervormingsagenda. We zetten o.a. in op de samenwerking tussen onderwijs, het lokale team en de jeugdhulp.

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	574	496	467	461	461	461
5.2 Sportaccommodaties	4.780	4.458	4.377	4.386	4.436	4.343
7.1 Volksgezondheid	2.049	2.906	2.769	2.651	2.013	2.012
Subtotaal	7.404	7.860	7.613	7.498	6.910	6.816
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	510	10	10	10	10	10
5.2 Sportaccommodaties	1.605	1.412	1.719	1.861	1.869	1.938
7.1 Volksgezondheid	176	999	999	832	194	194
Subtotaal	2.291	2.421	2.728	2.703	2.073	2.142
Saldo van baten en lasten	-5.113	-5.439	-4.885	-4.795	-4.837	-4.674

Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025

- Op basis van een interne analyse zijn de lasten en baten bijgesteld. Per saldo is het resultaat hiervan € 50 k negatief. Daarbij is ervan uitgegaan dat de prijsstijgingen van de energie gedekt worden door de stelpost in programma 3.

De sociale basis

Als gemeente garanderen we ontmoeting voor inwoners in kwetsbare situaties.

Wat willen we bereiken?

In onze gemeente zijn diverse ontmoetingsplekken in de vorm van o.a. dorpshuizen en inloophuizen. Wij houden de ontmoetingsplekken in kwetsbare wijken in stand. Ook kijken wij samen met de organisaties naar het totale aanbod aan ontmoetingsplekken in onze gemeente. Hierbij worden ook de verenigingen, bibliotheken, speelplaatsen en parken betrokken. Vanaf 2025 worden de incidentele subsidies stopgezet en vanaf 2026 vermindert het beschikbare budget voor sport, cultuur, vrijwilligersorganisaties en dorpshuizen. De sociale basis is echter van groot belang voor de samenleving en om te voorkomen dat zorgkosten nog verder stijgen. Daarom zijn wij in september 2024 een traject gestart om samen met alle organisaties te kijken op welke wijze de sociale basis in stand kan blijven. De resultaten hiervan worden in het voorjaar van 2025 verwacht.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2026 verlagen we subsidies aan organisaties die ontmoeting en ontspanning mogelijk maken en die incidenteel subsidieaanvragen indienen voor activiteiten in de sociale basis. Dit betreffen organisaties die sociale (o.a. dorpshuizen, buurt- en belangenverenigingen), sportieve (sportevenementen) en culturele activiteiten (podiumvoorziening en culturele activiteiten) organiseren. In 2025 stemmen we samen met onze partners uit de sociale basis af hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om ontmoeting en ontspanning mogelijk te blijven maken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
De aangekondigde bezuinigingen vormen een risico voor het voortbestaan van de dorps- en buurthuizen en inloophuizen en de activiteiten die hier plaatsvinden. Wanneer ontmoetingslocaties in de wijken verdwijnen, verdwijnen ook de groepsactiviteiten die plaatsvinden op deze locaties. Omdat inwoners elkaar bij deze activiteit niet meer ontmoeten neemt onderling contact af waarmee omzien naar elkaar ook in het gedrang komt.
Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- In 2025 vindt de nulmeting plaats van deze indicator. Op basis van deze nulmeting wordt een resultaat benoemd voor 2026.

Vrijwillige inzet ondersteunen waar nodig.

Wat willen we bereiken?

Vanaf september 2024 kijken wij samen met alle vrijwilligers vanuit cultuur, sport, maatschappelijke organisaties en dorpshuizen naar de instandhouding van de sociale structuren. Gelet op de verminderde financiële mogelijkheden moeten we dit anders gaan organiseren. De gesprekken hierover zijn nu gaande en de resultaten worden in het voorjaar van 2025 verwacht.

Daarnaast kijkt de gemeente ook naar haar eigen rol voor de ondersteuning van de vrijwilligers, deze zal minder financieel zijn en meer ondersteunend en faciliterend van aard moeten zijn. Ook moet er aandacht blijven voor de mantelzorgers en met name de jonge en werkende mantelzorgers.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2026 zullen subsidies en ondersteuningssubsidies afgebouwd gaan worden die vrijwillige inzet stimuleren met een subsidie. In 2025 stemmen we samen met onze partners uit de sociale basis af hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om vrijwillige inzet mogelijk te blijven maken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Minder financiële middelen leidt mogelijk tot mindere ondersteuning aan vrijwillige inzet (mantelzorg en vrijwilligers) waardoor zij minder ondersteuning krijgen en zij naar verwachting meer belast worden. Vermindering van vrijwillige inzet (mantelzorg en vrijwilligers) heeft naar verwachting het effect dat meer beroep wordt gedaan op geïndiceerde hulp.
Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- In 2025 geven de mantelzorgers de hulp en ondersteuning bij het geven van mantelzorg gemiddeld een 7.
- In 2025 geven de vrijwilligers de hulp en ondersteuning bij het doen van vrijwilligerswerk een 7.

Sociale leefbaarheid vergroten in wijken waar de veerkracht onder druk staat

Wat willen we bereiken?

In een drietal wijken in de gemeente Rheden staan leefbaarheid in de wijk en de veerkracht van bewoners onder druk. Onze speciale aandacht gaat uit naar deze wijken. Door de toename van het aantal kwetsbare inwoners in deze wijken (o.a. uitstroom beschermd wonen, jeugdzorg, statushouders) staat de veerkracht onder druk. Dit leidt tot overlast en het gevoel van onveiligheid. In de wijk Stenfert in Dieren werken de teams Leefomgeving en Samenleving samen aan het vergroten van de veerkracht. De geleerde lessen worden ook toegepast op de andere wijken in de gemeente Rheden. Ook zetten wij in op het verkrijgen van subsidies om pilots in de wijk te kunnen draaien.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2026 e.v. worden (stimulerings)subsidies verlaagd voor organisaties die de veerkracht van wijken ondersteunen. In 2025 stemmen we samen met onze partners uit de sociale basis af hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om de sociale leefbaarheid, in wijken waar de veerkracht onder druk staat, mogelijk te blijven maken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
De afbouw van subsidiemogelijkheden om de veerkracht te vergroten zet de sociale leefbaarheid onder druk.
Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Aan het eind van 2025 geeft tenminste 40% van de inwoners die betrokken zijn bij de activiteiten van de wijk aan dat de leefbaarheid is verbeterd. Dit kan gaan om gezondheid, onderlinge betrokkenheid en minder eenzaamheid of een groenere omgeving.
- In 2025 hebben 250 inwoners deelgenomen aan activiteiten van en voor de buurt.

We beschikken over een robuuste sociale basis

Wat willen we bereiken?

In de gemeente Rheden is in de afgelopen jaren gebouwd aan de sociale basis. Door in te zetten op vrij toegankelijke voorzieningen die preventief werken voorkomen wij de instroom in de duurdere (maatwerk) oplossingen. Door de bezuinigingen zijn er minder financiële middelen. Wij zijn in gesprek met de organisaties om gezamenlijk te kijken hoe voorzieningen in stand kunnen blijven, wat hiervoor nodig is en hoe organisaties samen kunnen werken. Dit is in september 2024 gestart. Wij verwachten de resultaten hiervan in het voorjaar van 2025 aan de gemeenteraad te kunnen presenteren. De inzet is gericht op de gehele gemeente, maar met extra aandacht voor de drie meest kwetsbare wijken.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2026 worden subsidies verlaagd voor organisaties die zich inzetten voor de sociale basis in de vorm van o.a. dorpshuizen, buurt- en belangenverenigingen en andere vrijwilligersorganisaties als ook de subsidieregeling inwonersinitiatieven die activiteiten in het sociaal domein stimuleren om ontmoeting en ontspanning mogelijk maken. In 2025 stemmen we samen met onze partners uit de sociale basis af hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om over een robuuste sociale basis te blijven beschikken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
De aangekondigde bezuinigingen vormen een risico voor een robuuste sociale basis. Wanneer de sociale basis onder druk staat is de verwachting dat inwoners meer beroep gaan doen op geïndiceerde ondersteuning.
Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Ombuigingen

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- 70% van de inwoners zoekt hulp bij familie, vrienden of kennissen (2025).
- 40% van de inwoners vindt dat buurtbewoners elkaar (zeer) goed helpen of ondersteunen (2025).

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
4.2 Onderwijshuisvesting	2.701	3.046	3.535	3.702	3.668	3.629
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.078	2.887	2.686	2.703	2.673	2.623
5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.	887	854	637	566	439	439
5.6 Media	901	887	887	817	817	817
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	3.855	4.134	4.567	4.223	4.091	4.009
6.2 Wijkteams	577	588	554	513	468	443
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.414	2.863	2.960	3.007	3.055	3.055
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	15.031	16.846	18.724	18.317	18.167	17.918
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	16.991	17.989	19.097	17.864	16.992	17.121
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	886	1.013	1.133	1.133	1.133	1.133
Subtotaal	47.322	51.106	54.781	52.846	51.504	51.188
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	480	507	509	511	511	511
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.012	940	939	939	939	939
5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.	100	0	0	0	0	0
5.6 Media	0	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	793	252	589	403	403	403
6.2 Wijkteams	65	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	520	554	760	766	766	766
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	540	940	940	904	1.256	1.566
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	184	22	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	3.693	3.215	3.737	3.523	3.875	4.185
Saldo van baten en lasten	-43.629	-47.892	-51.044	-49.324	-47.629	-47.003

Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025

- Vanuit de BVO DRAN is een gewijzigde begroting 2024 en meerjarenbegroting MJPB 2025-2028 ingediend voor het doelgroepenvervoer. De mutatie is overgenomen vanuit het op 28

mei voor zienswijze voorgelegd Raadsvoorstel "Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028 inclusief gewijzigde begroting 2024".

- In verband met de voorgenomen bezuinigingen is het voorstel met onmiddellijke ingang nog maar één ronde "Ik buurt mee!" te houden. Daarmee streven we jaarlijks naar een besparing van € 25 k structureel. In aansluiting op een collegevoorstel is de Raad hierover geïnformeerd in de Raadsinformatiebrief "Ik buurt mee!".

- Aanpassing Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023 (conform Raadsvoorstel d.d. 23/04/24): Vanuit de landelijke wetgever is de hoogte van de eigen bijdrage abonnementstarief aangepast wat een aanpassing van de verordening vraagt. Een inschatting van de bijbehorende financiële effecten, € 35 k extra baten door verhoging eigen bijdrage is bij taakveld 6.6 verwerkt en € 180 k extra lasten bij taakveld 6.71.

- Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR) is een gewijzigde begroting 2024 en meerjarenbegroting 2025 - 2028 ingediend, die in de raadsvergadering van 27 juni in de gemeenteraad is vastgesteld. Als gevolg van de (aangepaste) indexering van modules zijn de lasten voor de deelnemende gemeenten gewijzigd. In opdracht van de regiogemeente is in de zomer de meerjarenbegroting verder bijgesteld door de MGR. Ook deze aanpassing (lagere indexering en daardoor lagere lasten) is vooruitlopend op de besluitvorming in het AB al verwerkt in deze begroting van Rheden.

- Wmo - Begeleiding : Het aantal inwoners met Wmo-begeleiding blijft toenemen. Afbouw hiervan is, ondanks de opdracht Sociale Basis niet mogelijk, waardoor het budget hiervoor met € 868 k moet worden verhoogd.

- Wmo - Huishoudelijke Hulp : Het aantal inwoners blijft toenemen. We kijken kritisch naar het aantal uren dat we beschikken en beschikken het laagste aantal uren HbH per inwoner in de regio. We blijven kritisch kijken of verdere afschaling van het aantal uren of de frequentie mogelijk is. Op basis van de huidige aantallen zien wij dat een structurele ophoging van het budget met € 367 k noodzakelijk is.

- Jeugdzorg : In het eerste half jaar zien we het aantal jeugdigen dat een beroep doet op jeugdzorg per maand met 2,4% afnemen t.o.v. zelfde periode in 2023. We komen naar verwachting met betrekking tot de kosten van jeugdzorg (inclusief aandeel jeugdzorg in de opdracht Sociale Basis) €1.100 k hoger uit dan het begrote bedrag. Dit komt voornamelijk door toegenomen complexiteit in problematiek en daarbij benodigde zwaardere zorgtrajecten in combinatie met hogere tarieven. De verwachte kostenstijging nemen we structureel mee.

- Aanpassing tarieven 2024,gebaseerd op het tarievenonderzoek dat is uitgevoerd voor de ambulante Wmo en Jeugdzorg en voor Verblijf jeugd en overige verwachte effecten hiervan voor onze begroting werkt structureel door. Het gaat hier om een bedrag van € 2,5 mln.

- Wij zijn geconfronteerd met omvangrijke autonome ontwikkelingen op taken binnen het sociaal domein, ontwikkelingen waar we door het Rijk niet toereikend op worden gecompenseerd. Dit betekent ook dat wij vanaf nu extra in zullen moeten zetten op maatregelen die de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving compenseren. We realiseren ons dat we hiermee ook buiten de gebaande paden moeten denken en een grote omslag in denken en doen nodig hebben. Alleen zo kunnen we ook op langere termijn deze autonome ontwikkelingen het hoofd bieden. Enerzijds is de inzet op extra middelen vanuit het Rijk. Anderzijds is de keuze om de komende jaren in te zetten op een transformatie binnen Programma 1 Samenleving. Voor deze transformatie maken we transitiekosten.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
Alle inwoners beschikken over de basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en digitale vaardigheden		
Het percentage laaggeletterden	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	geletterdheid in zicht
Aantal cursusplaatsen in eke wijk (formeel en non formeel)	Inspanningsindicator	Monitor Taalhuis
Wij voorkomen schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen		
% huishoudens met geregistreerde problematische schulden	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	CBS Schuldenproblematiek in beeld
Inwoners met een laag inkomen maken optimaal gebruik van inkomensregelingen		
Het aantal Gelrepashouders	Resultaatindicator	Csam
Aantal kinderen dat gebruik maakt van een of meer voorzieningen door Stichting Leergeld	Resultaatindicator	Jaarverslag Stichting Leergeld
Alle inwoners met een bijstandsuitkering doen mee naar vermogen		
% inwoners met uitkering dat actief re-integratie-, inburgerings, begeleidings- of bemiddelingstraject heeft	Resultaatindicator	Csam
In wijken met een lagere sociaal-economische-positie en (her)in te richten wijken maakt de leefomgeving gezonde keuzes makkelijker		
% inwoners (volwassenen) met een lage SEP dat tevreden is over eigen woonomgeving	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen
% inwoners dat tijdens periode van hitte voldoende verkoeling kan vinden in de eigen woning, tuin of buurt	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen
Aantal overlastmeldingen houtstook via Stookwijzer.nu, Fixi en webformulier gemeentesite.	Resultaatindicator	Stookwijzer.nu, Fixi & meldingen via gemeentewebsite
Gezonde keuzes zijn een gewoonte, ook voor inwoners in een kwetsbare situatie		
% inwoners met lage SEP met beoordeling goed of zeer goed voor ervaren gezondheid.	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	GGD Gezondheidsmonitor: kinderen, jongeren en volwassenen
% inwoners met lage SEP dat gezonde leefstijlkeuzes maakt: dagelijks voldoende bewegen, groente en fruit, rookvrij leven en beperkt middelengebruik.	Resultaatindicator	GGD Gezondheidsmonitor: kinderen, jongeren en volwassenen

Vergroten van kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situatie.		
Het percentage voortijdig-schoolverlaters dat positief instroomt in onderwijs, werk of dagbesteding	Resultaatindicator	
Het percentage peuters dat gebruik maakt van een vve-indicatie	Inspanningsindicator	Peutermonitor
Het percentage jongeren met een lage SEP dat na een moeilijke periode meestal snel herstelt	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	GGD Gezondheidsmonitor Jeugd
Als gemeente garanderen we ontmoeting voor inwoners in kwetsbare situaties.		
Het percentage inwoners dat aangeeft dat de voorzieningen om elkaar te ontmoeten voldoende zijn.	Resultaatindicator	Rheden Spreekt
Vrijwillige inzet ondersteunen waar nodig.		
Gemiddelde rapportcijfer dat mantelzorgers de hulp en ondersteuning geven bij het mantelzorgen.	Resultaatindicator	Rheden Spreekt
Gemiddelde rapportcijfer dat vrijwilligers de hulp en ondersteuning geven bij het doen van vrijwilligerswerk	Resultaatindicator	Rheden Spreekt
Sociale leefbaarheid vergroten in wijken waar de veerkracht onder druk staat		
Het aantal inwoners dat deelgenomen heeft aan activiteiten van en voor de buurt	Resultaatindicator	leefbarometer.nl
Het percentage inwoners die betrokken zijn bij activiteiten en aangeven dat hun leefbaarheid is verbeterd	Resultaatindicator	Moet Margriet nog aangeven
We beschikken over een robuuste sociale basis		
Het percentage inwoners dat ondersteuning vraagt aan familie, vrienden of kennissen.	Resultaatindicator	Rheden Spreekt
Het percentage inwoners dat vindt dat buurtbewoners elkaar goed helpen of ondersteunen.		Rheden Spreekt

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft.
Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR);
- Veiligheids- Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM);
- Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (DRAN);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Stichting Veilig Thuis.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Kosten totale programma

Tabel: Programmastaat 1 Samenleving

1. Samenleving Omschrijving (bedragen x € 1.000)	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten	89.042	92.184	95.767	93.050	90.744	90.317
Baten	24.870	22.300	24.068	23.449	23.171	23.550
Saldo van baten en lasten	**-64.172**	**-69.884**	**-71.699**	**-69.601**	**-67.572**	**-66.766**
Reserves						
Toevoeging	83	425	392	540	0	0
Ontrekking	2.378	552	36	36	36	36
Resultaat	**-61.877**	**-69.757**	**-72.055**	**-70.105**	**-67.536**	**-66.730**

Taakvelden Samenleving

Voor de periodieke financiële rapportage aan het CBS (Iv3) is voor een aantal taakvelden van het programma 1 een gedetailleerdere verdeling van de baten en lasten vereist die aansluit op de Programmabegroting. De in 2023 ingevoerde verfijning is voor 2025 op een aantal punten inhoudelijk gewijzigd.

In bijlage 9 is een voorlopige verdeling gemaakt van de baten en lasten in de CBS-indeling die gaat gelden vanaf 2025.

2 Leefomgeving

Wat is onze visie?

Wij werken aan een duurzame en kwalitatieve woon-, werk- en leefomgeving in onze zeven dorpen en ons buitengebied. Samen met inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties bepalen we wat de voorwaarden zijn voor een gezonde, aantrekkelijke, klimaatbestendige en veilige omgeving waar iedereen zich thuis voelt. We koesteren daarbij onze identiteit die in belangrijke mate bepaald wordt door onze historische, landschappelijke en natuurlijke karakteristieken van de dorpen en het buitengebied. In 2025 werken we dit verder uit in de nieuwe Omgevingsvisie. Vanuit het sociaal domein en het ruimtelijke domein werken we integraal samen aan opgaven die invloed hebben op de leefbaarheid in onze wijken en dorpen.

Ook de komende jaren zullen grote (landelijke) opgaven, zoals de woningbouwopgave, de energietransitie, klimaatadaptatie, de opvang van vluchtelingen, de transitie in het landelijk gebied en de implementatie van de Omgevingswet inzet van de gemeente vragen. Voor onze gemeente komt hierbij onze sociaaleconomische situatie die verbetering behoeft. Tegen de achtergrond van onze krappe financiële situatie moeten we kiezen welke opgave we wanneer en op welke manier kunnen oppakken. Maar ook waar we een stap terug moeten doen in onze ambitie. De komende jaren zullen we dus met minder middelen moeten werken aan maatschappelijke opgaven die veel invloed hebben op onze leefomgeving. Dit vraagt om een samenhangende en gerichte aanpak en nauwe samenwerking met onze inwoners en partners.

Met deze begroting zetten we de komende jaren in op:

- Het structureel inzetten op woningbouwversnelling zodat een passende woning voor verschillende doelgroepen beschikbaar is. Hierbij richten we ons op het verbeteren van de sociaaleconomische positie van onze gemeente. Het gaat niet alleen om aantallen woningen, maar ook richting geven aan een versteviging van de spreiding van woningtypen. We zien dit als een structurele opgave voor het komende decennia. We kijken hierbij nadrukkelijk waar we ambities op het gebied van leefomgeving en samenleving kunnen combineren.

- Differentiatie van onze inzet in de diverse wijken. Wij geven hierbij voorrang aan investeringen en/of maatregelen in die delen van onze gemeente waar we het grootste verschil kunnen maken in het verbeteren van onze sociaal-economische positie. We zijn hiermee inmiddels gestart in Stenfert. Later kunnen daar in de wijkaanpak andere wijken in worden opgepakt.

- Het doorwerken aan de Energietransitie. Hiervoor zetten we in op het verkrijgen van subsidies voor onze ambities (Europa, Rijk en Provincie). Opgaven waarvoor geen subsidie of eigen middelen beschikbaar zijn zetten we niet door en schalen we af. Ons tempo is hierbij dus afhankelijk van bijdragen van andere overheden en de mate waarin we die voor Rheden in kunnen zetten.

- We blijven aandacht houden voor de kernkwaliteiten van onze leefomgeving, zoals erfgoed, landschap en biodiversiteit. We zetten in op kennisdeling en samenwerking met partners om aan onze ambities te kunnen blijven werken met fors minder eigen middelen.

- We gaan daar waar mogelijk inzetten op kostendekkendheid van taken en opgaven en onze inkomsten verhogen. Bewuste prioritering en inzet op die ruimtelijke projecten die bijdragen aan onze gemeentelijke doelen.

- Het huidige onderhoudsniveau 'basis' houden we overeind. Het beheer van de openbare ruimte is inmiddels al ingericht op het basisniveau. Met uitzondering van de technische staat van wegen die zit daar nog onder. Wij zien geen ruimte in de begroting om dit op dit moment naar het gewenste basisniveau te brengen.

In verband met de bezuinigingen doen we de komende jaren op de volgende onderdelen ook een stap terug:

- We kijken kritisch naar onze investeringsprojecten en zien hier, mede door de stikstofproblematiek, ruimte om te temporiseren. Dit betekent dat de komende jaren vervangings- en investeringsprojecten uitstellen met één of meerdere jaren. We kijken daarbij ook of er projecten zijn die eventueel kunnen vervallen.

- Bij ons reguliere beheer en onderhoud van de openbare ruimte maken we bewuste keuzes wat we aan het einde van de levensduur wel of niet vervangen. Op verschillende plekken zal dit leiden tot een versobering van de openbare ruimte.

- Inzet van eigen programmamiddelen voor (circulaire) economie, ruimtelijke projecten, landschap, erfgoed en biodiversiteit brengen we terug naar wat minimaal nodig is om onze basis en/of wettelijke taken en als vliegwiel te fungeren voor de realisatie van onze ambities (bijv. door aan te sluiten bij regiodeals of middelen van andere overheden. Dit betekent ook dat voor diverse thema’s beschikbare (gemeentelijke) subsidies komen te vervallen.

Met de nieuwe Omgevingswet en de bijbehorende omgevingsvisie willen we dit in de praktijk vormgeven. We werken samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan een nieuwe omgevingsvisie (vaststelling in 2025) met duidelijke en richtinggevende keuzes, die vervolgens worden vertaald in het omgevingsplan en in omgevingsprogramma's. Inmiddels is de koers voor de omgevingsvisie vastgesteld die als leidraad geldt voor de op te stellen omgevingsvisie. De omgevingsvisie is de leidraad voor het handelen binnen het programma Leefomgeving. Hierbij brengen we nadrukkelijk samenhang met de ambities uit programma 1

Samenleving. Dit zien we in de praktijk terug in opgaves als Stenfert, de woningbouwversnelling en de energietransitie. Maar ook bijvoorbeeld bij de (her)inrichting van de openbare ruimte en speelvoorzieningen in de wijken.

Uiteraard hebben de ombuigingen en bezuinigingen een stevige impact. Deze hebben wij per thema nader toegelicht.

Vernieuwing omgevingsbeleid en ruimtelijke ontwikkelingen

Het belangrijkste kader voor het realiseren van onze ruimtelijke projecten is de Omgevingswet. Deze is in 2024 in werking getreden. In Rheden grijpen we dit ook aan voor een vernieuwing in ons omgevingsbeleid. Door in ons omgevingsbeleid en de instrumenten als de omgevingsvisie en het omgevingsplan meer samenhang te brengen, richting te bepalen, prioriteiten te stellen en de uitvoerbaarheid te verbeteren kunnen we sneller en eenvoudiger een beter resultaat behalen. Omgevingsprogramma's bieden mogelijk daarnaast kansen om ook gericht te werken aan eigen ambities die prioriteit hebben. Het verbinden van ruimtelijke ontwikkelingen met maatschappelijke wensen en effecten staat centraal. De invoering van de Omgevingswet betekent een zeer stevige inspanning voor onze organisatie en vraagt een andere rol en cultuur van ambtenaren, college en de gemeenteraad.

Levendige dorpen met een passende woning en werkgelegenheid

Gemeente Rheden staat voor een grote woningbouwopgave. Wij streven naar wijken waar men zich thuis voelt en waar het veilig is. Waar we bewust omgaan met energie en wonen in duurzame, circulair gebouwde woningen en natuur-inclusieve en klimaatbestendige wijken. Waar het woningtekort is afgenomen en er voldoende kansen zijn voor jongeren, gezinnen en ouderen om een passende woning te vinden, ook als zij zorg nodig hebben.

We streven naar een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers. Wij werken continu aan een goed woon- en vestigingsklimaat met aantrekkelijke werklocaties, zoals winkelgebieden en bedrijventerreinen. We zetten ons in op de banen die er zijn en bieden inwoners, die mee kunnen doen, de mogelijkheid te werken. Dit kan niet zonder samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2050 een circulaire economie te hebben, maar de financiële positie van de gemeente noopt om onze inzet hierop te faseren in tijd. Voor deze opgave willen we vooral aansluiten op de inzet die de regio pleegt via de Groene Metropool Regio.

Duurzame en leefbare wijken en dorpen

Wij zijn in 2040 een CO2 neutrale gemeente. Wij werken aan een versnelling van de opgave met bijbehorende intensivering van onze inzet. We willen de komende vier jaar in vier wijken concreet aan de slag met de warmtetransitie. Uiteraard nemen wij deze ambities mee bij nieuwe (woningbouw) ontwikkelingen. Hierbij gaan we uit van de beschikbare rijksmiddelen.

We hebben afgelopen periode met veel inzet en betrokkenheid van onze inwoners het burgerakkoord gesloten en dit uitgewerkt in de duurzaamheidsagenda. De hieruit voorkomende opgaven hebben we voor een periode van twee jaar vanuit gemeentelijke middelen gefinancierd. We kunnen hier in 2025 en 2026 aanzienlijk minder op inzetten. Samen met de betrokken inwoners gaan we in overleg wat we zonder deze middelen op een andere wijze kunnen realiseren of temporiseren.

De bestaande openbare ruimte wordt klimaatadaptief en water-robuust ingericht, door o.a. meer vergroening en minder verharding. We creëren hierdoor een toekomstbestendige leefomgeving waarin inwoners comfortabel en gezond wonen, waarin we een vitale bodem hebben en waar inwoners op loopafstand verkoeling kunnen vinden tijdens warme perioden. Dit draagt tevens bij

aan een versterking van de biodiversiteit en het vergoenen van de openbare ruimte. De komende jaren zullen we deze inzet temporiseren vanwege de beperkte financiële middelen. Kwaliteit van de openbare ruimte is voor ons veel meer dan een mooie inrichting en een verzorgd onderhoud. De openbare ruimte draagt ook bij aan ontmoeting, beweging door sport en spel en een plezierige en veilige leefomgeving.

Rijk en verbonden landschap

We voelen verantwoordelijkheid om goed te zorgen voor onze unieke landschappen en inheemse flora en fauna. We willen een natuurinclusieve samenleving creëren door het aanbod aan leefgebieden te behouden en vergroten. Voor het behouden, herstellen en versterken van ons landschappen en biodiversiteit vragen wij extra inzet van onze partners in het landelijk gebied. De natuurwaarden van de Veluwe, de IJssel en landschapselementen staan door stikstof en droogte onder druk. Het Rijk en de provincies zijn verantwoordelijk voor het stikstof- en droogtevraagstuk. De problematiek is ingrijpend en complex en er zijn veel belangen mee gemoeid. Wij ondersteunen de verandering in de landbouw naar natuur-inclusief boeren. We willen als gemeente goed aanhaken op het stikstofvraagstuk en andere herstelprogramma's voor natuur (o.a. gezonde bossen, heide, bodem).

Onbalans tussen de natuurwaarden en recreatie zorgt voor verstoring van de natuur. Duurzame recreatie en toerisme vinden wij daarom belangrijk. Dit laten wij vooral zien door onze inzet bij het Masterplan Veluwezoom en bij de uitvoering van de visie op recreatie en toerisme.

Op de thema's erfgoed, landschap en biodiversiteit hebben we de komende jaren fors minder eigen middelen. We kiezen ervoor om de resterende middelen gebundeld en zoveel mogelijk integraal in te zetten. Ondanks een minimaal budget zorgen we ervoor dat we de inzet en initiatieven van onze inwoners en vrijwilligers kunnen stimuleren en ondersteunen met onder andere kennis, advies en kleine middelen in natura. Daarnaast zorgen we ook voor het binnenhalen van subsidies, het aanjagen van (voorbeeld)projecten, kennisontwikkeling, expertise en bewustwording van de waarden en het belang van biodiversiteit, erfgoed en landschap.

Helaas moeten we dit met minder beschikbare middelen doen. De resterende middelen willen we inzetten als vliegwiel voor investeringen van onze mede-overheden. Onze professionele personele kennis en kunde zetten we in om onze gemeentelijke ambities hierbij te verwezenlijken.

In dit programma zijn de volgende bestuurlijke doelstellingen actueel:

Thema: Energie- en warmtetransitie
- De bebouwde omgeving in Rheden is in 2040 aardgasvrij
- Inwoners en bedrijven zijn zicht bewust van- en dragen bij aan de klimaatopgave
- In 2040 wekken wij alle energie die wij gebruiken duurzaam op

Thema: Vernieuwing omgevingsbeleid
- Vanaf 2024 tot 2032 werken we aan de volledige implementatie van de Omgevingswet
- In 2025 hebben wij een Omgevingsvisie

Thema: Volkshuisvesting
- Terugdringen woningtekort
- Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen
- Veerkrachtige, duurzame wijken en dorpen zonder tweedeling.

Thema: Economische ontwikkeling
- Wij streven naar een positieve werkgelegenheidsontwikkeling
- Aantal overnachtingen weer op niveau 2022 brengen
- Gemeente Rheden geeft het goede voorbeeld op het gebied van circulair inkopen
- Ondernemers zijn zich bewust van de kansen op het gebied van circulaire economie
- We streven naar een maximaal scheidingspercentage

Thema: Biodiversiteit, erfgoed en landschap

- We behouden, versterken en zorgen voor doorontwikkeling van de belangrijke kernkwaliteiten van onze gemeente: de grote variatie aan natuur en biodiversiteit, het gebouwde-, archeologische- en groene erfgoed en het (cultuur)landschap
- We zetten de kwaliteiten van biodiversiteit, erfgoed en landschap in voor het behalen van gemeentebrede doelen, niet alleen in het fysieke maar ook in het sociale domein

Thema: Inrichting en beheer openbare ruimte

- De openbare ruimte wordt duurzaam, schoon, heel en veilig ingericht en beheerd. Waarbij maatschappelijke ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit en energietransitie onderdeel zijn van de herinrichting
- Wateroverlast, hitte en droogte(stress) in de fysieke leefomgeving worden beperkt en voorkomen
- Kinderen en jongeren in de gemeente Rheden spelen volop buiten, daarvoor zijn er voldoende, uitdagende en gevarieerde speelplekken in de openbare ruimte
- De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na. Wij investeren in energiebesparende armaturen met dimmodules.

Thema: Mobiliteit en infra

- Behoud en verbetering van een verkeersveilige en leefbare openbare ruimte, waarin we duurzaam verplaatsen stimuleren, voorzieningen goed bereikbaar zijn en inzetten op een verkeersveilige schoolomgeving

De doelstellingen zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welk doel willen we bereiken om te komen tot deze visie?
- Welke resultaten moet het opleveren?
- Hoe meten wij onze prestaties?

Hierbij gaan we alleen in op nieuw beleid en politiek relevante zaken. Na deze doelenboom is informatie over betrokken Verbonden Partijen en de beschikbaar gestelde middelen opgenomen. De bijdrage per programma aan de Sustainable Development Goals (SDG's) is opgenomen in bijlage 1: SDG's per programma.

Energie- en warmtetransitie

De bebouwde omgeving in Rheden is in 2040 aardgasvrij

Wat willen we bereiken?

We hebben niet alleen de opgave om in 2040 CO2 neutraal te zijn in Rheden. We moeten daarbij ook gefaseerd afscheid nemen van het aardgas als warmtebron. De tussenstand die we voorzien voor 2030 is dat er dan 5000 (particuliere) woningen klaar zijn om in de (nabije) toekomst van het aardgas af te gaan. Dit noemen we aardgasvrij-ready. Een onderdeel van deze aanpak is het isoleren van de hele woningvoorraad, zowel huur als particulier eigendom. Daarmee, en met aangepast verwarmingsgedrag, hopen we 40% tot 50% van de warmtevraag te besparen. Uiterlijk begin 2025 wordt een voorstel voor een revolverend fonds voor de verduurzaming van woningen en panden aan de Raad voorgelegd. De Duurzaam Leven Lening is bedoeld voor woningeigenaren, huurders, instellingen en organisaties. Een voorwaarde bij het voorstel is dat deze passend moet zijn binnen de huidige financiële kaders van de begroting.

Ombuigingen 2025 e.v.: In de kadernota is besloten de middelen voor de duurzaamheidsagenda te schrappen. Ondanks dat we onderzoeken hoe we de doelen uit de duurzaamheidsagenda op een

andere manier kunnen realiseren verwachten wij dat veel van deze doelen niet gerealiseerd zullen worden.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Paul Hofman.
Speerpunt is P2 Voortvarende Warmtetransitie.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Voor de genoemde bedragen zijn we afhankelijk van de goedkeuring van subsidieaanvragen, waaronder de Dorpendeal van de provincie, waarvan de toekenning begin 2025 wordt verwacht, en de tweede tranche van de SPUK Lokale Aanpak Isolatie (LAI), waarvoor ook begin 2025 duidelijkheid wordt verwacht. De grootste onzekerheid betreft de extra rijksmiddelen (planfinanciering) die nodig zijn om een uitvoeringsprogramma voor alle wijken te realiseren.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- De energievisie beschrijft hoe alle wijken energieneutraal kunnen worden, met als doel een aardgasvrij Rheden in 2040. We werken wijk voor wijk in volgordelijkheid, waarbij de uitvoering afhankelijk is van beschikbare capaciteit en middelen (2040)(Kosten:100.000).
- 500 huurders met een inkomen tot 130% WML worden geholpen met isolatie door een buurtklusbedrijf (2025)(Kosten:500.000).
- 300 woningeigenaren met een slecht geïsoleerde woning en een WOZ-waarde van maximaal €347.000 worden geholpen met het isoleren van hun woning in 2025 (Kosten:1.000.000).
- We zetten in op vermindering op het energiegebruik voor woningen (Doorlopend).
- Met Dieren-West en Stenfert werken we samen in dorpendeals (Sociale cohesie en Energie) (2025-2026)(Kosten:800.000).

Inwoners en bedrijven zijn zicht bewust van- en dragen bij aan de klimaatopgave

Wat willen we bereiken?

Een belangrijke stap naar een succesvolle klimaataanpak is de bereidheid van inwoners en bedrijven om hun steentje bij te dragen. Om onze samenleving verder te verduurzamen samen met onze inwoners en met aandacht voor hun leefsituatie, is meer nodig dan een communicatiestrategie en een internetplatform. Zeker als we dit combineren met de wijkgerichte aanpak om van het aardgas af te gaan. Dan is het zaak aan te sluiten bij de situatie waarin verschillende mensen verkeren, de keuzes waar ze voor staan en ondersteuning te bieden bij het maken van de duurzame keuze voor nu en voor de toekomst.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Paul Hofman.
Speerpunt is C3 Gemeente sterker in Verbinding.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Voldoende financiering vanuit de rijksoverheid.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het klimaatplatform "WatisjouwRheden" en de bijbehorende kanalen bereiken een grotere doelgroep dan in 2024 (2025).
- We zetten volop in op activering en bewustwording en ontwikkelen een plan om (bijna) alle doelgroepen te bereiken (2025).

- We zetten in op het stimuleren van bedrijven om bij te dragen aan de energietransitie door te besparen, te isoleren en energie op te wekken. Het Regionaal Expertiseteam Energie (REE) biedt hierbij ondersteuning (Dit is een proces van lange adem. Het uiteindelijke doel is CO2 neutrale bedrijvigheid)(Kosten:80.000).

In 2040 wekken wij alle energie die wij gebruiken duurzaam op

Wat willen we bereiken?

We willen dat de gemeente Rheden in 2040 CO2-neutraal is door te zorgen dat het energiegebruik in 2040 gehalveerd is ten opzichte van het huidige verbruik. En daarbij willen we dat de dan nog gebruikte energie duurzaam is opgewekt. Om dit te realiseren hebben we een spoor Warmtetransitie (van gasverbruik naar duurzame warmtevoorziening), een spoor Bewustwording en een spoor Opwek van duurzame energie. In eerste instantie vindt de opwek van duurzame energie vooral plaats door middel van zonnepanelen op daken. In het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) kijken we naar (de nog beperkte) kansen voor grootschalig opwek van zonnenergie. In een energievisie werken we een geheel nieuwe aanpak uit om de warmtevraag duurzaam te genereren.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Paul Hofman.
Speerpunt is P2 Voortvarende Warmtetransitie.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Voor het realiseren van de benodigde duurzame opwekking is de gemeente afhankelijk van de medewerking van partijen zoals bewoners, bedrijven en initiatiefnemers. Daarnaast zoeken we naar oplossingen voor de congestie op het elektriciteitsnet, zodat opgewekte energie kan worden teruggeleverd aan het net. In de verkenning voor het Soerense Beekdal onderzoeken we de mogelijkheden van dubbel functie gebruik.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- We ontwikkelen een duidelijke strategie en een uitvoeringsprogramma voor het opwekken van energie, met de nadruk op watergedragen warmte (2025)(Kosten:100.000).

In 2025 zal de strategie in de energievisie door de raad worden vastgesteld, waarmee voldaan wordt aan de wettelijke verplichting om uiterlijk in 2026 een complete warmtevisie te hebben.

- In het Soerense Beekdal onderzoeken we of een (groot) zonneveld gerealiseerd kan worden (2030).

Wat mag het kosten?

Niet van toepassing.

Vernieuwing omgevingsbeleid

Vanaf 2024 tot 2032 werken we aan de volledige implementatie van de Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Met deze wet worden de regels voor het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving volledig herzien. Deze stelselwijziging behoort

tot de grootste wetgevingsoperaties van Nederland en heeft grote gevolgen voor de praktijk. Het motto van de nieuwe wet is 'Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit' en staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Rheden staat voor een grote ruimtelijke opgave en heeft veel ambitie, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw en wijkaanpak, groen-blauwe structuren en klimaat. Om effectief te kunnen werken aan de ruimtelijke ontwikkelingen en de borging van ruimtelijke kwaliteit is het nodig om het ruimtelijke beleid en regelgeving op te schonen harmoniseren. De implementatie van de wet omvat een nieuwe manier van werken aan de hand van nieuwe instrumenten die de Omgevingswet ons biedt en waarin ook digitalisering en cultuurverandering een belangrijke rol spelen.

Ombuigingen 2025 e.v.: We streven naar kostendekkende leges en we verhogen de inkomsten die we met kostenverhaal kunnen realiseren.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Paul Hofman.
Speerpunt is P1 Implementatie Omgevingswet.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

- Landelijke aanpassingen van prioriteiten kunnen zorgen voor herziening van Omgevingsplan
- Het kan dus zijn dat bedragen niet gehaald worden of overschreden worden
- Misschien geen programmabudget beschikbaar voor MER

Relevante beleidskaders:
Omgevingswet

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- We bouwen verder aan het definitieve Omgevingsplan door middel van wijzigingen die in de raad voor vaststelling worden voorgelegd.

- Verhogen inkomsten leges en verhoging inkomsten kostenverhaal (Kosten:175).

Toelichting kosten: -75 (leges) en -100 (kostenverhaal)

In 2025 hebben wij een Omgevingsvisie

Wat willen we bereiken?

In het kader van de Omgevingswet stellen wij een Omgevingsvisie op dat het gemeentelijk strategisch kader vormt voor ruimtelijke ontwikkelingen. Deze omgevingsvisie vervangt al het huidige omgevingsbeleid, inclusief de dorpsstructuurvisies en de omgevingsvisie Buitengebied. In 2023 zijn dorpsgesprekken gevoerd en is een omgevingsagenda vastgesteld die de basis vormt voor de Omgevingsvisie die in 2024 wordt opgesteld. We moeten mogelijk een MER-procedure doorlopen en verwachten besluitvorming van de omgevingsvisie in 2025.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Paul Hofman.
Speerpunt is P1 Implementatie Omgevingswet.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Het werken met een omgevingsvisie is nieuw, vooral de integrale afweging tussen alle relevante beleidsvelden. De wens om integraal te denken en werken kan vertragend werken.

Relevante beleidskaders:
Omgevingswet

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Een vastgestelde Omgevingsvisie met een duidelijke richting, prioritering en samenhang met de ontwikkeling van het Omgevingsplan en nader te verkennen programma(s), mogelijk met daarbij behorende MER.

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
8.1 Ruimtelijke ordening	2.579	2.612	2.452	2.332	2.269	2.269
8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)	6.671	35	33	33	33	33
Subtotaal	9.250	2.647	2.485	2.365	2.302	2.302
Baten						
8.1 Ruimtelijke ordening	52	10	110	160	210	260
8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)	3.770	129	129	129	129	129
Subtotaal	3.822	139	239	289	339	389
Saldo van baten en lasten	-5.428	-2.508	-2.246	-2.076	-1.963	-1.913

Volkshuisvesting

Terugdringen woningtekort

Wat willen we bereiken?

We willen dat jongeren, gezinnen en ouderen een passende woning kunnen vinden in onze gemeente door nieuwbouw of transformatie van gebouwen naar wonen. Dit geldt ook voor aandachtsgroepen, zoals mensen die wonen met zorg nodig hebben, arbeidsmigranten, woonwagenbewoners en statushouders.

ombuigingen 2025 e.v.: In de kadernota is besloten dat er vanaf 2028 structureel 150K gereserveerd wordt voor de woningbouwversnelling. Tevens is besloten te stoppen met het projectblijfwijken en de realisatie van de flexwoningen te financieren vanuit de gelden die beschikbaar zijn voor de woningbouwversnelling.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G3 Versnelling woningbouw.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Netcongestie, gestegen bouw- en loonkosten, stikstof, tekort personele capaciteit, stapelen van ambities, zijn risico's voor vertragen woningbouw. Niet verlenen omgevingsvergunning Haveland is risico voor realiseren flexwoningen.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Versnelling woningbouw continueren door intensivering gemeentelijke aanpak, efficiënter proces en inzet gemeentelijke capaciteit op woningbouwprojecten met meeste effect (We hebben dit resultaat bereikt als we onze bouwdoelstellingen voor 2030 realiseren. Ieder jaar moet er beter zicht zijn op de kans dat we de gewenste aantallen realiseren).
- Streven 1675 woningen toevoegen (minimaal 810) tot en met 2030.
- Meer vernieuwende woonvormen: In 2025 realiseren we 181 flexwoningen. Dit is een ombuiging uit het volkshuisvestingsbudget en wordt betaald uit subsidie Haveland (50k) (Kosten:1.500.000).

Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen

Wat willen we bereiken?

De juiste woningen toevoegen, waardoor het aanbod meer in lijn komt met de vraag. Dit betekent meer betaalbare woningen, ook in de sociale huur (nieuwbouw), meer (geclusterde) levensloopgeschikte woningen (nieuwbouw en bestaande bouw) en circulair gebouwde woningen. Doorstroming op de woningmarkt, in eerste instantie van ouderen, waardoor lange verhuisketens op gang komen. Meer levensloopgeschikte woningen is gekoppeld aan het doel programma samenleving: Inwoners wonen op een prettige manier thuis en doen mee in de samenleving.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G3 Versnelling woningbouw.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Voldoende betaalbare woningen (2030).

Van de nieuwbouw moet 70% een betaalbare woning zijn (30% sociale huur, 40% middenhuur of betaalbare koop).

- Meer levensloopgeschikte woningen (2000 t/m 2030). Deze worden toegevoegd in de nieuwbouw en bestaande bouw (2030).
- Door producten wooncoach krijgen ouderen hulp bij het realiseren van of zoeken naar een passende woning.
- Nieuwbouw: Per project vragen we aan de ontwikkelende partij om inzichtelijk te maken in welke mate circulair gebouwd gaat worden.

Veerkrachtige, duurzame wijken en dorpen zonder tweedeling.

Wat willen we bereiken?

(Veer-)krachtige, duurzame wijken/kernen met voldoende sociale binding, goede leefbaarheid en een juiste woningmix. We willen tweedeling in de dorpen terugdringen.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is Overig.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Betere woningmix in minder veerkrachtige wijken (2026).

Circa 100 nieuwe sociale huurwoningen in veerkrachtige wijken gekoppeld aan een afname van 100 sociale huurwoningen in minder veerkrachtige wijken in de periode 2020 t/m 2026.

- Start van twee projecten in Stenfert, die direct zichtbaar zijn in de wijk. Hierbij sluiten we aan bij de dorpendeal van de provincie (2026).
- Uiterlijk 2028 (inspanningsverplichting voor 2027) zijn met een enkele uitzondering (monumenten of te slopen woningen) geen sociale huurwoningen met een E,F,G label (2028).

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
8.3 Wonen en bouwen	2.788	2.822	2.565	2.664	2.692	2.692
Subtotaal	2.788	2.822	2.565	2.664	2.692	2.692
Baten						
8.3 Wonen en bouwen	751	507	507	607	607	607
Subtotaal	751	507	507	607	607	607
Saldo van baten en lasten	-2.037	-2.315	-2.058	-2.057	-2.085	-2.085

Economische ontwikkeling

Wij streven naar een positieve werkgelegenheidsontwikkeling

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat de werkgelegenheid binnen de gemeente Rheden zich positief ontwikkelt.

ombuigingen 2025 e.v.: Bij de vaststelling van de kadernota is besloten het budget voor dit thema met 75K te verlagen, de invoering van een reclamebelasting voor de bedrijventerreinen te onderzoeken en de toeristenbelasting te verhogen. Daarnaast vullen we 0,8 fte vacatureruimte niet in. Al met al betekent dit dat we het uitvoeringsprogramma en de uitvoeringsagenda herijken om te bezien wat we hieruit nog kunnen realiseren.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is G2 Versterken Financiële bestaanszekerheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Negatieve conjuncturele ontwikkelingen kunnen leiden tot minder werkgelegenheid. Het niet blijven investeren in een aantrekkelijk vestigingsklimaat kan leiden tot minder bedrijvigheid en daarmee minder werkgelegenheid. Schaarste van gronden is een risico vwb faciliteren van nieuwe bedrijvigheid.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het aantal banen in de gemeente te laten stijgen met het Gelderse gemiddelde (bron: PWE Gelderland 2024) (2025).

Gezien de schaarste van gronden is het voor de gemeente Rheden moeilijker om nieuwe bedrijvenlocaties te ontwikkelen. Dit betekent ook dat het realiseren van meer werkgelegenheid onder druk staat.

- In 2025 wordt verder ingezet op het vergroten van bewustwording rondom inclusiviteit en de rol en verantwoordelijkheid van de werkgevers.
- We faciliteren diverse activiteiten en netwerken om de toeristisch-recreatieve sector, inclusief horeca, te ondersteunen in continuering van de bedrijvigheid en werkgelegenheid. Marketing en promotie van de Veluwezoom maken hier deel van uit (Kosten:185.590).

Aantal overnachtingen weer op niveau 2022 brengen

Wat willen we bereiken?

.Ondanks de bezuinigingen op dit thema spannen we ons in om het aantal overnachtingen weer op niveau 2022 te brengen. Dit doen we door o.a. het uitvoeren van het masterplan veluwe zoom waardoor de gemeente hopelijk aantrekkelijker wordt voor toeristen die willen overnachten.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is R2 Economische impuls T&R.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Onbekend zijn de resultaten over 2024. De resultaten 2023 geven aan dat het aantal overnachtingen is gedaald, maar de opgelegde toeristenbelasting is gestegen (2026)(Kosten:185.590).

2025 zal in het teken staan van stimuleren overnachtingen in de gemeente Rheden. De gastvrije sector heeft een eigen dynamiek, positieve resultaten zijn niet op te leggen.

Gemeente Rheden geeft het goede voorbeeld op het gebied van circulair inkopen

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van circulariteit binnen de gemeente Rheden. Het gaat hierbij zowel om mogelijkheden bij ontwikkelingen en projecten vanuit de interne organisatie als ook bij het beheer van de openbare ruimte.

ombuigingen 2025 e.v.: Met het vaststellen van de kadernota is besloten om de 50K die beschikbaar was om de circulaire economie te stimuleren te schrappen. Dit heeft effect op het bereiken van onze doelen die we nu vooral in samenwerking met de GMR willen bereiken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is R1 Stimulering Circulaire Economie.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Door bezuinigingen moeten afdelingen keuzes maken tussen lange termijn (circulair inkopen = extra kosten) of korte termijn (proberen zoveel mogelijk te realiseren). In de praktijk kiest men voor korte termijn.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- De interne organisatie is geïnformeerd over de noodzaak van (lokaal) circulair inkopen (Eind 2025).

Ondernemers zijn zich bewust van de kansen op het gebied van circulaire economie

Wat willen we bereiken?
Circulaire economie wordt een thema bij het ondernemerscafé.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is R1 Stimulering Circulaire Economie.

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Het begrip circulariteit en de kansen die hierbij behoren zijn onder de aandacht gebracht van alle ondernemersverenigingen (Eind 2025).

We streven naar een maximaal scheidingspercentage

Wat willen we bereiken?
Zo weinig mogelijk huishoudelijk restafval (we streven naar een maximaal scheidingspercentage) en goede kwaliteit van de apart ingezamelde grondstofstromen. Vanwege marktontwikkelingen (er zijn (te) weinig partijen voor een nieuw inzamelcontract) wordt in 2025 een strategische keuze gemaakt over de wijze van invulling van het afvalbeheer.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is R1 Stimulering Circulaire Economie.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Omdat Procero heeft aangegeven te gaan stoppen met de afvalinzameling merken wij nu al dat hun inzet bij het realiseren van onze doelen onderdruk staat.

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Het is duidelijk of we doorgaan als regiegemeente.

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	419	456	395	345	395	395
3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen	7	9	9	9	9	9
3.4 Economische promotie	325	407	299	299	299	291
Subtotaal	751	872	704	653	703	696
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	102	101	101	101	101	101

3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen	9	9	9	9	9	9
3.4 Economische promotie	533	533	583	583	583	583
Subtotaal	644	643	693	693	693	693
Saldo van baten en lasten	-107	-230	-10	40	-10	-2

Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025

Schrappen van het beschikbare budget. Dit heeft invloed op uitvoering plannen Circulaire Economie.

Biodiversiteit, erfgoed en landschap

We behouden, versterken en zorgen voor doorontwikkeling van de belangrijke kernkwaliteiten van onze gemeente: de grote variatie aan natuur en biodiversiteit, het gebouwde-, archeologische- en groene erfgoed en het (cultuur)landschap

Wat willen we bereiken?
We blijven inzetten op onze kernkwaliteiten en beleidsdoelen ((Biodiversiteitsplan, Erfgoedbeleid, Beheervisie Rozendaalse Veld, Omgevingsvisie Buitengebied en Groene Metropool Regio) waarbij de uitvoering op een andere, creatieve, wijze zal plaatsvinden. Onze kernkwaliteiten zijn de belangrijkste drager van onze ruimtelijke kwaliteit en identiteit. Het draagt bij aan Rheden als fijne gemeente om te wonen, werken en recreeren. Het is daarmee een belangrijk vertrekpunt voor ruimtelijke ontwikkelingen en een inspiratiebron voor de toekomst. Ook zijn erfgoed en landschap een bewezen belangrijke vestigingsfactor en draagt het - mits in goede staat - bij aan een goed economisch klimaat.

ombuigingen 2025 e.v.: Bij de vaststelling van de kadernota is besloten het budget voor Biodiversiteit, Erfgoed en Landschap met ruim 3 ton terug te brengen tot 150K. Dit heeft effect op de uitvoering van het biodiversiteitsplan, de ondersteuning bij het instandhouden van monumenten binnen de gemeente en op onze inspanningen om het landschap te behouden/versterken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Paul Hofman.
Speerpunt is P3 Versterking Natuur & Landschap.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

De bezuinigingen raken de kernkwaliteiten van de gemeente. Bezuiniging op de uitvoering van het Biodiversiteitsplan heeft effect op de Rhedense flora en fauna.
Als we particulieren minder of niet ondersteunen bij investeringen in monumenten vervalt ook de provinciale cofinanciering (jaarlijks 95K tov 101K eigen investering). We verliezen hiermee ook een groot deel van de investering die eigenaren doen in hun eigen monument of landgoed, wat op termijn resulteert in achteruitgang van de staat van groen en gebouwd erfgoed. Dit leidt ook tot minder overleg vooraf en meer kosten voor handhaving achteraf.
Voor het Rozendaalse Veld wordt het beheer dat gefinancierd kan worden vanuit de provinciale- en rijkssubsidies uitgevoerd. Voor zaken die buiten de scope van subsidies vallen, maar die wij als gemeente wel belangrijk vinden, is door de bezuinigingen geen ruimte meer.

De verschillende belangen waardoor besluitvorming lang op zich laat wachten.

De druk van verschillende gebruikers op het gebied.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- We borgen de instandhouding en verduurzaming van het erfgoed, de natuurwaarden, biodiversiteit en het (cultuur) landschap via Omgevingsvisie, -plan en -programma's, vergunningverlening en ruimtelijke ontwikkelingen (2028)(Kosten:150.000).

Het structurele budget van 150.000 euro verdelen we over de twee gezamenlijke en integrale doelen voor erfgoed, biodiversiteit en landschap.

- We ontsluiten de informatie over erfgoed, (cultuur)landschap en biodiversiteit voor iedereen, we brengen de kwaliteiten van het (groene) erfgoed en het (cultuur)landschap in beeld en we actualiseren de archeologische waardenkaart (2028).
- We borgen de duurzame instandhouding van het Rozendaalse Veld via de Beheervisie Rozendaalse Veld 2019-2029 (2028).
- Revitalisering Beekhuizense bossen (continu proces) (2025).
- Het Soortmanagementplan wordt opgestart met deelaanvragen voor Dieren-West en Ellecom (2025).

We zetten de kwaliteiten van biodiversiteit, erfgoed en landschap in voor het behalen van gemeentebrede doelen, niet alleen in het fysieke maar ook in het sociale domein

Wat willen we bereiken?

Het samen werken aan biodiversiteit, erfgoed en landschap zorgt ook voor verbinding. Ondanks een minimaal budget zorgen we er voor dat we de inzet en initiatieven van onze inwoners en vrijwilligers kunnen stimuleren en ondersteunen met onder andere kennis, advies en kleine middelen in natura. We ondersteunen de beschermde (werk)plek(ken) voor wie dat nodig heeft via bijvoorbeeld de landgoedcoöperatie Veluwezoom. Hierbij biedt erfgoed inspiratie en dient het als katalysator, innovatielab en (hulp)-motor voor het bereiken van onze gemeentebrede sociale doelen. Daarnaast zorgen we ook voor het binnenhalen van subsidies, het aanjagen van (voorbeeld)projecten, kennisontwikkeling, expertise, bewustwording van de waarden en het belang van biodiversiteit, erfgoed en landschap en samenwerking om zoveel mogelijk gemeentebrede en regionale doelen te bereiken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Paul Hofman.
Speerpunt is P3 Versterking Natuur & Landschap.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

- Beperkt budget voor co-financiering van subsidieregelingen
- We hebben onvoldoende budget om te investeren en (in natura) bij te dragen aan de grote vergroeningsopgaven in de openbare ruimte en particuliere tuinen in de dorpen ten behoeve van de dorpsidentiteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en verbeteren van de leefomgeving
- De bezuiniging op capaciteit op landschap zorgt er voor dat we maar beperkt kunnen inzetten op het ondersteunen en begeleiden van ontwikkelingen in het buitengebied en het landschap

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- We ondersteunen de organisatie van pubilieks- en participatieactiviteiten en dragen waar mogelijk (in natura) bij aan initiatieven, werkgroepen en vrijwilligers (2028)(Kosten:150.000).

- we zetten daarvoor een communicatiekalender, website en sociale media in;
- we werken samen met onderwijsinstellingen;
- we faciliteren programma's op basisscholen (via vrijwilligerswerkgroepen);
- we ondersteunen de initiatiefgroep in Ellecom bij het gebiedsgerichte project Maatwerk voor Monumenten Ellecom over de verduurzaming van historische panden;
- we ondersteunen Stichting Broedplaats Beekhuizen bij hun beheer.

Het structurele budget van 150.000 euro verdelen we over de twee gezamenlijke en integrale doelen voor erfgoed, biodiversiteit en landschap.

- In de tuin van Middachten zorgen we, samen met het landgoed, voor een beschermde werkplek voor 12-14 mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Hiermee waarborgen we ook de instandhouding van één van de twaalf iconische rijksmonumenten van Nederland (2028).
- We initiëren en nemen deel aan integrale en gemeenteoverschrijdende gebiedsprocessen (2028).

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
5.5 Cultureel erfgoed	556	245	243	243	243	243
Subtotaal	556	245	243	243	243	243
Baten						
5.5 Cultureel erfgoed	37	45	45	45	45	45
Subtotaal	37	45	45	45	45	45
Saldo van baten en lasten	-518	-199	-198	-198	-198	-198

Inrichting en beheer openbare ruimte

De openbare ruimte wordt duurzaam, schoon, heel en veilig ingericht en beheerd. Waarbij maatschappelijke ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit en energietransitie onderdeel zijn van de herinrichting

Wat willen we bereiken?

De doelstellingen zijn opgenomen in het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2021-2025.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is D2 Vergroening Openbaar Groen.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

De vraag naar uitvoerend personeel, bouwmaterialen en grondstoffen stijgt, waardoor we verwachten dat de prijzen in 2025 verder zullen stijgen. In de begroting van 2025 is er rekening gehouden met een stijging. Wanneer de stijging groter of lager is kan dat leiden tot bijstelling van de beschikbare budgetten voor het beheer en herinrichting van de openbare ruimte.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- 2x per jaar wordt de Raad geïnformeerd over de voortgang van de grote projecten (> € 500.000,- of politiek gevoelig) (2025).
- We stellen de Nota Kapitaalgoederen op, waarin de financiële doorrekening voor de kosten van vervanging en onderhoud zijn uitgewerkt. hierbij wordt gekeken naar de huidige situatie, de komende 4 jaar en een doorkijk naar de komende 60 jaar.

Wateroverlast, hitte en droogte(stress) in de fysieke leefomgeving worden beperkt en voorkomen

Wat willen we bereiken?

We nemen klimaatadaptieve maatregelen in de openbare ruimte om de leefomgeving klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. De watergerelateerde maatregelen zijn uit het Watertakenplan 2023-2027 gedekt.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is D1 Waterbescherming & klimaatadaptatie.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Wateroverlast: waar overlast door hevige regenval is nemen we maatregelen in de openbare ruimte (2024-2027).
- Hitte en droogte: in de (integrale) projecten openbare ruimte vormen we gemiddeld 10% verharding om naar groen, ten opzichte van de bestaande situatie (2024-2027).

Kinderen en jongeren in de gemeente Rheden spelen volop buiten, daarvoor zijn er voldoende, uitdagende en gevarieerde speelplekken in de openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

Buitenspelen lijkt heel gewoon, maar is heel belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Er is veel bewijs voor de effecten van buitenspelen op de fysieke, motorische, sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Buitenspelen draagt ook bij aan een sterke, betrokken wijk. Een buurt waar kinderen en jongeren vrij buiten kunnen spelen, waar zij gezelligheid brengen, is daardoor meer in trek. Naast spelen wordt er ook een bijdrage geleverd aan beweging, gezondheid en de leefbaarheid van de wijken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is R6 Versterken Sport & Beweging.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Dat ondanks al onze inspanningen en ambitie toch minder kinderen buitenspelen wegens externe invloeden (zoals social media of gaming).

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- In Velp, Rheden en Dieren bieden we op verschillende dagen en speelplekken wekelijks Wijksportactiviteiten aan (2025).
- In 2028 zijn er minimaal 9 buurtspeelplaatsen gerealiseerd ten opzichte van 2021. Bij de inrichting van de buurtspeelplaats is ook aandacht voor voorzieningen voor ontmoeting, groen en koelte.

We realiseren in 2025 het Koning Willem Alexanderplein (Velp) en we starten het participatietraject voor de herinrichting van het Burg, Brandplein (Velp) op.

De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na. Wij investeren in energiebesparende armaturen met dimmodules.

Wat willen we bereiken?

Zie integraal beleidsplan Openbare Verlichting

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is C1 Veiliger woon- en werkomgeving.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

De vraag naar uitvoerend personeel, bouwmaterialen en grondstoffen stijgt, waardoor we verwachten dat de prijzen in 2025 verder zullen stijgen. In de begroting van 2025 is er rekening gehouden met een stijging. Wanneer de stijging groter of lager is kan dat leiden tot bijstelling van de beschikbare budgetten voor het beheer en herinrichting van de openbare ruimte. Storingen waarbij we risico’s lopen ten aanzien van de veiligheid; Capaciteit bij de netbeheerder.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- In 2025 is 83% van de gemeente Rheden voorzien van duurzame energiebesparende verlichting. In 2031 is de hele gemeente voorzien van duurzame en energiebesparende verlichting.

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	888	969	1.075	1.079	1.083	1.088
5.7 Openbaar groen en recreatie	3.569	3.819	4.060	4.081	4.098	4.123
7.2 Riolering	3.100	4.037	4.528	4.962	5.967	6.308
7.3 Afval	4.168	4.619	4.554	4.551	4.549	4.437
7.4 Milieubeheer	3.004	3.290	3.235	3.046	3.476	3.476
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	774	643	624	621	599	599
Subtotaal	15.503	17.379	18.075	18.340	19.772	20.031
Baten						
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	621	442	442	1.442	1.442	1.442
5.7 Openbaar groen en recreatie	171	225	251	251	251	251
7.2 Riolering	4.812	5.816	6.356	6.646	7.655	7.001
7.3 Afval	5.343	4.856	6.120	5.974	5.974	5.974
7.4 Milieubeheer	887	1.315	1.833	1.919	1.919	1.919
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	774	806	806	806	806	806
Subtotaal	12.609	13.460	15.808	17.038	18.046	17.393
Saldo van baten en lasten	-2.894	-3.918	-2.267	-1.302	-1.726	-2.638

Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025

Doorbelasten personeel naar projecten is een algemeen financieel beleid binnen de gemeente. De exacte bedragen moeten nog worden berekend. Dit betreft een taakstelling voor de komende jaren.

Bij het versoberen van de openbare ruimte gaat het hierbij om te inventariseren en uitwerken op welke wijze we invulling geven aan het versoberen van de openbare ruimte door kritisch te kijken naar de voorzieningen en vervanging van onze kapitaalgoederen. Het gaat hierbij om het niet vervangen van met name: wegmeubilair, kunstwerken (Art), verkeersborden, openbare verlichting, speelplaatsen en speeltoestellen.

Budget klimaatadaptie (200k) is een (4jarig) investering (Zie MIP: Hittestress) en is geen exploitatie. De kapitaallasten moeten worden gedekt door opbrengsten rioolrecht.

Mobiliteit en infra

Behoud en verbetering van een verkeersveilige en leefbare openbare ruimte, waarin we duurzaam verplaatsen stimuleren, voorzieningen goed bereikbaar zijn en inzetten op een verkeersveilige schoolomgeving

Wat willen we bereiken?

Meer samenwerking met inwoners en partners om het veilige en duurzame reizigersgedrag te stimuleren. We hebben namelijk niet voldoende middelen om altijd de wegen zelf aan te pakken om bijvoorbeeld de verkeersveiligheid te verbeteren. Daarnaast vragen sommige situaties om gedragsverandering die niet alleen met de inrichting van de weg kan worden bereikt, bijvoorbeeld minder of anders gaan reizen.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G5 Verdere verduurzaming Mobiliteit.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Vertraging door afhankelijkheid proces Omgevingsvisie, vertraging besluitvormingsproces door verschillende belangen.

Relevante beleidskaders:

Startnotitie Bouwsteen Mobiliteit

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Nieuwe deelautoprojecten in buurten realiseren. Een (elektrische) deelfietsenproject voor hoofdzakelijk recreatief gebruik uit laten rollen (2025).
- We hebben voor het thema mobiliteit in beeld welke (beleids)keuzes gemeente Rheden maakt voor de komende jaren (2025).

Het gaat om de volgende producten: Mobiliteitsprogramma met uitvoeringsplan, waar een onderzoek naar betaald parkeren onderdeel van is.

- Nieuw parkeerbeleid opgesteld inclusief onderzoek naar passend parkeren binnen de gemeente, inclusief betaald parkeerregime (2025).

Herziening huidig parkeerbeleid inclusief parkeernormen

- Verbetering verkeersveiligheid schoolomgeving de Akker en de Vlinder aan de Adm. Helfrichlaan in Dieren (2025).

Kleine aanpassing infrastructuur i.c.m. haalbrengactie door de scholen

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	6.304	6.427	6.184	6.295	6.175	6.239
2.2 Parkeren	248	78	69	69	69	69
2.5 Openbaar vervoer	212	125	125	125	125	125

Subtotaal	6.764	6.630	6.378	6.488	6.368	6.433
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	500	302	337	337	337	337
2.2 Parkeren	17	25	175	175	175	175
2.5 Openbaar vervoer	165	97	97	97	97	97
Subtotaal	681	425	610	610	610	610
Saldo van baten en lasten	-6.082	-6.205	-5.769	-5.879	-5.759	-5.823

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
De bebouwde omgeving in Rheden is in 2040 aardgasvrij		
Aantal woningen aardgasvrij	Inspanningsindicator	DEGO
Aantal woningeigenaren die gebruik hebben gemaakt van de Lokale Isolatie Subsidie	Resultaatindicator	Eigen administratie
Energieverbruik woningen	Resultaatindicator	Klimaatmonitor
Inwoners en bedrijven zijn zicht bewust van- en dragen bij aan de klimaatopgave		
Deelnemers nieuwsbrief groeit naar 5000	Resultaatindicator	Eigen adminstratie
Alle doelgroepen zijn in beeld en voor tenminste 7 doelgroepen hebben we een specifieke actie ontwikkelt	Inspanningsindicator	Eigen administratie
Aantal bedrijven die stappen zet voor besparen, isoleren en opwekken van energie	Inspanningsindicator	Eigen administratie en gegevens omgevingsdienst
In 2040 wekken wij alle energie die wij gebruiken duurzaam op		
Afgerond uitvoeringsprogramma met een bijbehordende investeringsagenda	Inspanningsindicator	ntv
Vanaf 2024 tot 2032 werken we aan de volledige implementatie van de Omgevingswet		
Aantal vaststellingen wijziging door raad	Procesindicator	ibabs
Meer inkomsten leges/kostenverhaal in de berap	Resultaatindicator	RX Mission
Terugdringen woningtekort		
Aantal toegevoegde woningen	Resultaatindicator	BAG gemeente Rheden
Aantal toegevoegde flexwoningen/vernieuwende woonvormen	Resultaatindicator	BAG gemeente Rheden en projectleiders
Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen		

Percentage betaalbare woningen (nieuwbouw)	Resultaatindicator	BAG gegevens en planningslijst gemeente Rheden
Aantal toegevoegde levensloopgeschikte woningen (nieuwbouw en bestaande bouw)	Resultaatindicator	Woningcorporaties, projectleiders
Circulair gebouwde woningen	Inspanningsindicator	GMR
Veerkrachtige, duurzame wijken en dorpen zonder tweedeling.		
Voortgang projecten integrale wijkaanpak Stenfert	Procesindicator	PM
Energielabels woningen	Resultaatindicator	Woningcorporaties
Wij streven naar een positieve werkgelegenheidsontwikkeling		
Het aantal banen in de gemeente Rheden	Resultaatindicator	PWE Gelderland 2024
% werkgevers dat het thema inclusiviteit bij werkgevers op de agenda heeft staan	Procesindicator	Ondernemersverenigingen
Aantal overnachtingen weer op niveau 2022 brengen		
% slaapplaatsen en overnachtingsaccommodaties	Resultaatindicator	Toeristenbelasting
We streven naar een maximaal scheidingspercentage		
% Afvalscheiding bij huishoudens	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	Uitkomst jaarlijkse benchmark huishoudelijk afval
We behouden, versterken en zorgen voor doorontwikkeling van de belangrijke kernkwaliteiten van onze gemeente: de grote variatie aan natuur en biodiversiteit, het gebouwde-, archeologische- en groene erfgoed en het (cultuur)landschap		
Kaarten en beschrijvingen van natuur-, erfgoed-, en landschapswaarden bij de Omgevingsvisie	Resultaatindicator	gemeente Rheden
Aantal m² om te vormen naar klimaatbestendiger en biodiverser bos	Resultaatindicator	gemeente Rheden
Een Soortmanagementplan met een generieke ontheffing waarmee een overtreding van de Omgevingswet in Dieren-West en Ellecom wordt voorkomen	Resultaatindicator	gemeente Rheden
We zetten de kwaliteiten van biodiversiteit, erfgoed en landschap in voor het behalen van gemeentebrede doelen, niet alleen in het fysieke maar ook in het sociale domein		

Het aantal groene schoolpleinen, groene bedrijventerreinen, publieksactiviteiten, actieve vrijwilligersgroepen en werkgroepen	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	gemeente Rheden
Aantal werkplekken	Resultaatindicator	gemeente Rheden
Jaarlijks wordt minimaal 1 cultuurhistorische analyse opgesteld als onderlegger voor een integrale wijkaanpak of gebiedsproces	Resultaatindicator	gemeente Rheden
De openbare ruimte wordt duurzaam, schoon, heel en veilig ingericht en beheerd. Waarbij maatschappelijke ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit en energietransitie onderdeel zijn van de herinrichting		
Afschrijf termijnen verschillende kapitaalgoederen	Inspanningsindicator	GEOVISIA
Op basis van de vastgestelde kwaliteitsniveaus per asset wordt er periodiek gemonitord. 90% van de openbare ruimte is gelijk of hoger dan het vastgestelde kwaliteitsniveau	Inspanningsindicator	GEOVISIA
Voldoet aan de wet- en regelgeving (verkeer, water en milieu)	Inspanningsindicator	Wet- en regelgeving
Wateroverlast, hitte en droogte(stress) in de fysieke leefomgeving worden beperkt en voorkomen		
Het aantal m2 en/of percentage verhard oppervlak		gemeente Rheden
Kinderen en jongeren in de gemeente Rheden spelen volop buiten, daarvoor zijn er voldoende, uitdagende en gevarieerde speelplekken in de openbare ruimte		
Het percentage kinderen (4-12 jaar) dat per keer langer dan één uur buiten speelt is in 2026 gestegen ten opzichte van 2022	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	GGD
Het percentage kinderen (4-12 jaar) dat wekelijks minimaal vijf dagen buiten speelt is in 2026 gestegen ten opzichte van 2022	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	GGD
Het aantal gerealiseerde buurtspeelplaatsen	Resultaatindicator	GEOVISIA
De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na. Wij investeren in energiebesparende armaturen met dimmodules.		
Daling energieverbruik	Resultaatindicator	Jaarnota energieleverancier
Percentage duurzame energiebesparende verlichting	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	GEOVISIA beheersysteem
Behoud en verbetering van een verkeersveilige en leefbare openbare ruimte, waarin we duurzaam verplaatsen stimuleren, voorzieningen goed bereikbaar zijn en inzetten op een verkeersveilige schoolomgeving		

In 2 buurten een deelautoproject gestart	Resultaatindicator	gemeente Rheden
Mobiliteitsprogramma en uitvoeringsplan	Resultaatindicator	gemeente Rheden
Parkeerbeleid	Resultaatindicator	gemeente Rheden

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma 1, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Euregio Rijn-Waal (privaatrechtelijke samenwerking naar Duits recht).

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Kosten totale programma

Tabel: Programmastaat 2 Leefomgeving

2. Leefomgeving Omschrijving (bedragen x € 1.000)	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten	35.611	30.595	30.450	30.755	32.082	32.397
Baten	18.545	15.219	17.902	19.282	20.340	19.737
Saldo van baten en lasten	**-17.066**	**-15.376**	**-12.547**	**-11.473**	**-11.741**	**-12.660**
Reserves						
Toevoeging	981	810	810	810	810	810
Ontrekking	1.132	985	683	683	683	683
Resultaat	**-16.915**	**-15.200**	**-12.674**	**-11.599**	**-11.868**	**-12.787**

3 Bestuur & organisatie

Wat is onze visie?

Dienstverleningsagenda
Een goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen vinden wij belangrijk. Daarvoor is een goed werkende gemeentelijke organisatie nodig. Slagvaardigheid in het realiseren van onze ambities is daarbij essentieel. Op een aantal onderdelen verbeteren wij de digitale dienstverlening.

Kansengelijkheid en inclusie
Wij willen een samenleving die uitgaat van gelijkwaardigheid, diversiteit en inclusie. Wij ambiëren gelijke kansen voor iedereen. Onderdrukking, uitbuiting en uitsluiting worden door ons met kracht bestreden. De gemeente Rheden is daarom ook een regenbooggemeente.

Inwonersparticipatie
Eind 2022 is met een groot aantal inwoners in diverse werkgroepen samen met de gemeente het Burgerakkoord Rheden CO^2-neutraal gesloten. De raad heeft aangegeven dat het burgerakkoord zoveel mogelijk wordt geïmplementeerd. Vervolgens een duurzaamheidsagenda gemaakt, waarin de maatregelen verder zijn uitgewerkt. In 2024 zal de duurzaamheidsagenda verder worden uitgerold. Er zijn extra middelen nodig voor het proces en extra middelen voor de concrete maatregelen.

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen
Rheden hecht veel waarde aan de gemeentelijke onafhankelijkheid en zelfstandigheid. Voor een aantal maatschappelijke vraagstukken is schaalvergroting door regionale samenwerking gewenst of noodzakelijk en soms verplicht. Rheden participeert in regionale gemeentelijke samenwerkingen daar waar het gemeente-overstijgende opgaves betreft en het een duidelijke toegevoegde waarde heeft. De regionale samenwerkingen waarin wij participeren hebben een duidelijke toegevoegde waarde en vergroten onze effectiviteit en efficiency. In deze samenwerkingen hebben wij een actieve opstelling en inbreng. Daarbij hebben wij oog voor de democratische legitimatie. We blijven inzetten op intergemeentelijke regionale samenwerking om schaalvoordelen te benutten en om de toegang tot extern geld uit Europese, Rijks- en provinciale programma's te maximaliseren.
Voor de Groene Metropoolregio treedt per 01-01-2025 een nieuwe 4-jarige Regionale Agenda in werking. De gemeente Rheden zal aan alle GMR-opgaven deelnemen. De afspraken met The Economic Board lopen eind 2025 af en zullen in 2025 geëvalueerd en geactualiseerd worden.

Naast regionale samenwerking hechten wij veel waarde aan lokale samenwerkingen met ondernemers en het onderwijs (o.a. via ondernemersverenigingen, ondersteuning ontwikkeling Kenniscampus Arnhem-Velp, ontwikkeling format "Groene Bloei").
De context waarin gemeenten moeten opereren staat onder druk o.a. door de toegenomen complexiteit van de maatschappelijke opgaves, de krapte op de arbeidsmarkt, de sterk stijgende uitgaven door inflatie en een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds. In onze regio ervaren veel (kleine) gemeenten knelpunten in hun bestuurs- en organisatiekracht (o.a. Rozendaal, Doesburg, Renkum, Brummen, Duiven-Westervoort) en verkennen daarom een intensievere

samenwerking en eventuele fusie met buurgemeenten. Daarbij is de vraag aan de orde hoe wij ons tot deze ontwikkelingen en initiatieven verhouden. In 2025 zullen wij daartoe een beknopte kaderstellende "position paper" laten vaststellen door de Gemeenteraad.
Financieel blijven wij koersen op een gelimiteerde inflatoire stijging van onze bijdrage aan de regionale samenwerkingen. Ook blijven wij alert met betrekking tot mogelijkheden kostenbesparing door een efficiëntere uitvoering.
Met betrekking tot internationale samenwerking continueren we de samenwerking met VNG International op basis van (kosten neutrale) participatie in hun programma's en projecten.

Ontwikkeling organisatie
Rheden wil een betrouwbare en slagvaardige organisatie zijn, die haar inwoners, ondernemers en bezoekers goede dienstverlening biedt. Met de ombuigingen naar minder taken en ambities wordt dit een slankere organisatie.

Integrale veiligheid
Wij willen met elkaar een Rhedense samenleving zijn waarin iedere inwoner en ondernemer een veilige woon-, werk- en leefomgeving ervaart.
We gaan samen met inwoners en instellingen een leefbaarheids- en veiligheidsaanpak opstellen, waarbij we starten in de meest kwetsbare wijken. Onderdrukking, uitbuiting en uitsluiting, worden door ons met kracht bestreden. Wij hebben aandacht voor de vroegtijdige signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling. Wij zijn alert op mensenhandel en treden op tegen drugshandel (en de daarmee samenhangende overlast). Waar nodig ontwikkelen wij een gerichte aanpak en versterken wij de handhaving. Wij bieden een veilige opvang voor vluchtelingen en zetten ons actief in om de integratie en participatie van statushouders, zowel lokaal als regionaal, te stimuleren. Wij blijven ons inzetten voor bestrijding van ondermijning en ook voor de bestrijding van cybercriminaliteit.

In dit programma zijn de volgende bestuurlijke doelstellingen actueel:

Thema: Dienstverleningsagenda
- Een klantgerichte en adequate dienstverlening aan inwoners, ondernemers en instellingen.

Thema: Kansengelijkheid en inclusie
- Wij geven elke inwoner gelijke kansen.

Thema: Inwonersparticipatie
- De inzet van structurele, inwoner- en overheidsparticipatie levert kwalitatief sterke plannen, projecten en beleid op.

Thema: Regionale samenwerking en internationale betrekkingen
- Verhoging rendement regionale samenwerking.
- Versterking positie gemeente door regionale samenwerking.
- Bijdrage aan internationale bestuurlijke ontwikkeling.

Thema: Ontwikkeling organisatie
- Rheden wil een professionele, klantgerichte en toekomstbestendige organisatie zijn, waar de inrichting van de organisatie ondersteunend is aan de visie en doelen.

Thema: Integrale veiligheid
- Het veiligheidsgevoel van onze inwoners blijft tenminste gelijk aan afgelopen jaren
- We intensiveren en verbreden de samenwerking in de jeugdketen (van vroeg signalering tot repressie) om zodoende eerder te signaleren en een sluitende aanpak te creëren.
- We vergroten de weerbaarheid van inwoners (van jong tot oud), bestuurders, medewerkers en ondernemers op het gebied van ondermijning en digitale veiligheid.

Thema: Nieuwkomers
- We willen dat nieuwkomers kansen krijgen geboden om zich te ontplooien en mee te kunnen doen in de Rhedense samenleving.

Thema: Compliance

- We handelen rechtmatig
- We werken effectief en efficiënt aan realisatie van strategische en operationele doelen.

De doelstellingen zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welk doel willen we bereiken om te komen tot deze visie?
- Welke resultaten moet het opleveren?
- Hoe meten wij onze prestaties?

Hierbij gaan we alleen in op nieuw beleid en politiek relevante zaken. Na deze doelenboom is informatie over betrokken Verbonden Partijen en de beschikbaar gestelde middelen opgenomen. De bijdrage per programma aan de Sustainable Development Goals (SDG's) is opgenomen in bijlage 1: SDG's per programma.

Dienstverleningsagenda

Een klantgerichte en adequate dienstverlening aan inwoners, ondernemers en instellingen.

Wat willen we bereiken?

Het College is blij met het Rekenkamerrapport als solide basis voor verbetering. Verhogen van de digitale toegankelijkheid, effectiviteit en efficiëntie van onze dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en instellingen is ons doel. Daarnaast ondersteunen wij onze inwoners, ondernemers, medewerkers en partners in het kader van digitale fitheid en inclusie. In 2025, begin 2026 wordt het project WMEBV afgerond en wordt de beheerfunctie van het Rhedense integrale digitale portaal ingericht. Daarnaast wordt er met in achtnemeing van de maatregelen nood-zakelijk voor de kadernota een actieplan gemaakt voor de openstaande punten uit de dienstverleningsvisie 2022. Voorstel is deze visie, ons kwaliteitshandvest en ons meetinstrumentarium in 2025 met de raad en onze dienstverleningspartners te herijken. De nieuwe website zal eind 2025 beschikbaar komen, de mogelijkheid van een chatbot wordt onder-zocht. Voorstel is in 2026 een evaluatie te doen van de effecten van: het nieuwe gemeentehuis, de nieuwe website en de digitale toegankelijkheid. Deze evaluatie wordt daarna tweejaarlijks herhaald. De klachtenafhandeling wordt gecentraliseerd en digitaal toegankelijk gemaakt in 2025.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is D5 Doorontw. Dienstverlening & Digitalisering.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

"·Interne capaciteitsverstoringen door de impact van de kadernota om te voldoen aan de wettelijke opgave van de WMEBV en de opvolging van het Rekenkamerrapport. Het vraagt nog een majeure digitaliseringsslag.
·De gemeentelijke organisatie heeft beperkt ervaring met digitale dienstverlening. De benodigde (wendbare) organisatie is nog geen feit.
·De gemeente is voor haar dienstverlening ook zelf afhankelijk van anderen. Het stevige fundament dat samen met deze partners vorm krijgt, is nog niet volledig op orde. Vandaar dat zij worden betrokken bij de herijking van de visie en het kwaliteitshandvest."

Relevante beleidskaders:

Herijkte dienstverleningsvisie 2020; Uniforme productenlijst 2024; Wet Modernisering Elektronische Bestuurlijk Verkeer (WMEBV)

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Nieuwe content management systeem met een nieuwe website en hosting partij (2026)(Kosten:50.000).

De gemeente volgt hierin de keuzes van de gemeente Arnhem om zodoende een geharmoniseerde oplossing te kiezen.

Voor het inrichten van een integraal monitoring systeem voor de waardering van inwoners stellen wij voor 50.000 per jaar te reserveren voor software, verbeteracties en het tweejaarlijkse onderzoek.

Voorstel budget: 50.000 per jaar. Dit ten behoeve van het beheer en de doorontwikkeling van onze E-formulieren en portalen.

- Voorstel is op basis van de door de Raad gevraagde scenario-analyse terug te gaan naar één locatie (2025)(Kosten:10.000).

Om dit doel te bereiken zullen we het bezoek aan het gemeentehuis maximaal faciliteren met vervoers-mogelijkheden

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
0.1 Bestuur	2.820	2.893	2.644	2.644	2.644	2.644
0.2 Burgerzaken	1.854	1.867	1.726	1.731	1.731	1.731
0.4 Overhead	23.324	20.663	21.025	20.887	20.969	20.617
0.5 Treasury	347	-1.018	-1.198	-1.491	-2.013	-2.130
0.61 OZB woningen	725	730	730	730	730	730
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0	0	0
0.7 Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds	3.886	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	1.283	1.861	4.652	4.073	4.953	5.869
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-5	0	0	0	0	0
Subtotaal	34.233	26.997	29.579	28.574	29.014	29.461
Baten						
0.1 Bestuur	85	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	586	825	840	840	840	840
0.4 Overhead	852	27	227	227	227	227
0.5 Treasury	1.497	719	719	719	719	719

0.61 OZB woningen	7.168	8.288	10.582	10.916	11.329	11.754
0.62 OZB niet-woningen	2.665	2.854	2.854	2.854	2.854	2.854
0.63 Parkeerbelasting	4	4	4	4	4	4
0.64 Belastingen overig	145	145	185	185	185	185
0.7 Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds	99.017	100.747	104.206	98.011	98.302	98.641
0.8 Overige baten en lasten	0	300	300	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	112.019	113.908	119.916	113.756	114.459	115.223
Saldo van baten en lasten	77.786	86.911	90.337	85.181	85.444	85.762

Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025

Raadsleden (vergoeding raadsleden en commissieleden)
De vergoeding voor raadsleden en commissieleden gaat omhoog met 5,4 %. Dit is in totaal een structureel bedrag van € 34 k.

Salariskosten
In de begroting 2024 hadden we voor de salariskosten gemeentelijk personeel een stelpost opgenomen op basis van de loonvoet sector overheid in het CEP voor 2024 van 5,2%. De werkelijke verhoging conform de afgesloten CAO is iets hoger, namelijk 4,75% vanaf 1-1-2024 en 1,25% vanaf 1-10-2024. In 2025 bedraagt de stijging totaal dus 6%. In de begroting 2025 is hiervoor aanvullend ruim € 401 k nodig.

Bovenformatieven en voormalig personeel
Voor bovenformatieven en voormalig personeel wordt geen structureel budget opgenomen in de begroting. Op basis van de prognose uit Cognos hebben we in 2025 incidenteel bijna € 192 k nodig om de kosten te dekken.

Langlopende leningen
Wij verwachten in Q4-2024 een nieuwe extra langlopende lening af te sluiten van € 15.000.000. Tezamen met o.a. het herfinancieren van een aflopende lening leidt dit tot extra rentelasten met ingang van 2025 van € 689.000.

Accountantskosten
De accountantskosten voor de jaarrekening en SiSa-regelingen bedragen voor 2024 bijna € 122 k. Als we rekenen met een te verwachten index CPI van 2,8 % voor 2024, dan komen de geraamde kosten vanaf 2025 structureel uit op ruim € 125 k.

Diensten van derden, vastgoedportefeuille
Voor diensten van derden is € 75 k extra nodig voor:
- Taxatiekosten opstal/erfpachtrechten
- Notariskosten
- Actualisatie onderhoudsplannen
- Expertise deeldiensten (rentmeester, grondkamer, aanbestedingsbegeleiding)
- Basis op orde investeren in beheersysteem.

Ambities toekomstige opgaven
De voorgestelde maatregelen in de kadernota en de uitwerking in deze programmabegroting geven ruimte om vanaf 2027 te investeren in ambities die blijvend bijdragen aan de opgaven in onze gemeente. Dit biedt financiële ruimte voor investeringen in de volgende bestuursperiode.

Kansengelijkheid en inclusie

Wij geven elke inwoner gelijke kansen.

Wat willen we bereiken?

Alle doelen uit het Regenboogplan voor 2023 zijn gerealiseerd
- Voor 50% van de activiteiten wordt specifiek aandacht besteed aan de deelnamemogelijkheid van bijzondere doelgroepen
- Minimaal 1 uitvoeringsproject vanuit het in 2021 gesloten preventie-akkoord heeft vergroting van de kansengelijkheid tot doel.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is C4 Meer vertrouwen in de overheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Het risico bij dit onderwerp is dat het niet belegd is bij een medewerker binnen de afdeling Samenleving.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Zichtbaar werken aan kansengelijkheid (2025).

Beleving kansengelijkheid wordt versterkt.

- 50% activiteiten schenkt aandacht aan deelname bijzondere doelgroepen (2025).

Beleving kansengelijkheid inwoners is versterkt.

- Minimaal 1 uitvoeringsproject vanuit Preventie-akkoord heeft in 2023 als doel kansengelijkheid te versterken (2025).

Beleving kansengelijkheid bij inwoners wordt versterkt.

Wat mag het kosten?

Niet van toepassing.

Inwonersparticipatie

De inzet van structurele, inwoner- en overheidsparticipatie levert kwalitatief sterke plannen, projecten en beleid op.

Wat willen we bereiken?

Met invoering van nieuw participatiebeleid willen we bereiken dat inwoners en ondernemers betrokken zijn bij ontwikkelingen in hun leefomgeving. Als gemeente stimuleren we inwoners in het nemen van initiatieven en ook benaderen we inwoners actief voor participatietrajecten die wij opzetten voor ontwikkeling van plannen en beleid. Participatie wordt in elk plan benoemd. Er worden bewuste keuzes gemaakt in het al dan niet inzetten van participatie. In lijn met het nieuwe participatiebeleid wordt in voorstellen voor de raad en college beschreven welke keuze is gemaakt en hoe participatie vorm krijgt. (PM nog vaststellen in sept 24).

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is D4 Vergroten Inwonersbetrokkenheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Het risicio bestaat dat er onvoldoende inzicht is op het goed toepassen van participatie. Daarnaast is en (nog) geen verordening vastgelegd waarin kaders zijn beschreven voor inwonersinitiatieven voor het verlenen van vergunningen. Tot slot is het dilema tijd/geld een factor waardoor planvorming en/of participatietrajecten in de knel komen.

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Verschillende formats bevatten invulvelden voor de beschrijving van de keuzes in het kader van participatie (2025)(Kosten:40.000).

Het participatie expert team legt verbinding met de werkgroep voor aanpassing formats raadsvoorstellen.
Inzet van een projectleider uit de eigen organisatie voor maximaal 0,5fte (€40.000) voor een periode van maximaal 3 jaar. (Totaal €120.000)

- Inwoners en ondernemers tonen begrip voor gemaakte beleidskeuzes die tot stand gekomen zijn middels een participatietraject (2027)(Kosten:25.000).

In 2025 zal er vanuit de experts veel aandacht zijn voor bewustwording. Een proces dat interngericht is op eigen medewerkers en eigen handelen van de organisatie. Moto van goed voorbeeld doet goed volgen. Hiervoor is inzet van scholing, campagnemateriaal en de organisatie van bijeenkomsten nodig.

Ontwikkeling van een leerlijn op de Rheden Academie, materiaal en organisatiekosten.

- Inwoners en medewerkers van gemeente Rheden kunnen elkaar steeds beter vinden voor samenwerking (2027)(Kosten:25.000).

De experts worden geschoold in facilitatorvaardigheden, gespreksbegeleiding en coaching zodat zij als train de trainer in de eigen organisatie beleidsmedewerkers kunnen ondersteunen en adviseren.

- Er is een toolkit die gebruikt wordt in alle lagen van de organisatie en beschikbaar is ter inspiratie voor inwoners en ondernemers die een participatie-initiatief hebben (2025).

Gedurende het kalenderjaar 2025 stellen de experts een toolkit samen. De ervaringen die zij opdoen met verschillende werkvormen en de inzet van digitale (communicatie)middelen zijn hiervoor leidend. Deze toolkit is niet limitatief en aan verandering/modernisering onderhevig.

Wat mag het kosten?

Niet van toepassing.

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

Verhoging rendement regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?
Onderzoek naar besparingsmogelijkheden cf Kadernota.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is C3 Gemeente sterker in Verbinding.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Sommige besparingen zullen in afstemming met andere deelnemers gerealiseerd moeten worden.

Relevante beleidskaders:
Kadernota en Gemeenschappelijke Regelingen

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Onderzoeksresultaten.

Versterking positie gemeente door regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?
Een sterke gemeente in een sterke regio met positief effect op Brede Welvaart van onze (toekomstige) inwoners.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C3 Gemeente sterker in Verbinding.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Relatief veel (kleinere) buurgemeenten met bestuurskracht-vraagstukken.

Relevante beleidskaders:
Nota Verbonden Partijen, Gemeenschappelijke Regelingen, diverse raadsbesluiten.

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Position-paper: hoe te verhouden tot verdere intergemeentelijke samenwerking.

Bijdrage aan internationale bestuurlijke ontwikkeling.

Wat willen we bereiken?
Kennisuitwisseling en overdracht internationaal in VNG-verband.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C3 Gemeente sterker in Verbinding.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Continuiteit betrokkenheid VNG.

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Bestuurlijk-organisatorische ontwikkeling in ontwikkelingsgebieden.

Wat mag het kosten?

Niet van toepassing.

Ontwikkeling organisatie

Rheden wil een professionele, klantgerichte en toekomstbestendige organisatie zijn, waar de inrichting van de organisatie ondersteunend is aan de visie en doelen.

Wat willen we bereiken?

De doelen van de gemeente zijn door het financiële kader naar beneden bijgesteld. We richten de organisatie zodanig in dat we slagvaardig inspelen op de ontwikkelingen in de samenleving. Een organisatie die in staat is haar wettelijke taken uit te voeren, de gestelde doelen te realiseren en die toekomstbestendig is.
Dit vraagt:
1. om de organisatie zodanig in te richten dat we slagvaardig inspelen op de ontwikkelingen in de samenleving. We sturen op een bijgestelde strategische personeelsplanning die past bij de inhoudelijke vastgestelde doelen.

2. inzet op duurzame arbeidsrelaties en goed werkgeverschap.

3. extra aandacht voor Duurzame inzetbaarheid, het behoud en ontwikkelen van personeel.

4. gezien het financiële kader van de gemeente terughoudendheid bij invullen van vacatures, onder meer bij natuurlijk verloop, en aangaan van externe inhuur.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Onduidelijkheid en onzekerheid in de werkzekerheid en toenemende ervaren werkdruk in de organisatie door de ombuigingen, heeft het risico op afbreuk van de toekomstbestedigheid van de organisatie. Bijvoorbeeld door ongewenst vertrek of uitval van medewerkers. Leiderschap heeft hierin een belangrijke rol waarom wij blijven investeren in Management Development.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Bijgestelde strategische personeelsplanning (2025).

De inhoudelijke opgaven in de verschillende domeinen met daarbij de besparingsopdracht die in deze begroting ligt, gaan we vertalen naar een bijpassende formatie. Hiervoor maken wij vóór juni 2025 een bijgestelde, en door de directie vastgestelde, strategische personeelsplanning en begroting, zodat dit betrokken kan worden in de kadernota 2026.

- Werving en selectie.

Werving en selectie zet in op een duurzame arbeidsrelaties. Bij alle opengestelde vacatures wordt de vraag gesteld of het nodig is om deze opnieuw in te vullen. Streven is zoveel mogelijk te werken met vast personeel en externe inhuur zoveel mogelijk te beperken. Voor specifieke expertise of tijdelijk werkzaamheden kan externe inhuur noodzakelijk zijn.

- Behouden en ontwikkeling.

We geven aandacht aan goed werkgeverschap. We blijven werken aan een professionele cultuur, integraal werken, opleiden en ontwikkelen via de Rheden Academie.

- Vangnet financiële ombuiging personeelslasten (2025).

Gezien het financiële kader van de gemeente past terughoudendheid bij het invullen van vacatures en aangaan van externe inhuur.

Voor de teams in de organisatie waar in 2025 nog geen bijgesteld strategische personeelsplanning

is vastgesteld wordt de financiële ombuiging gerealiseerd door het uitstellen van vervanging bij natuurlijk verloop.
De adviescommissie die nu aan het College van Burgemeester en Wethouders adviseert over de invulling van vacatures en externe inhuur blijft daarvoor als beheersmaatregel actief in 2025.

Wat mag het kosten?

Niet van toepassing.

Integrale veiligheid

Het veiligheidsgevoel van onze inwoners blijft tenminste gelijk aan afgelopen jaren

Wat willen we bereiken?

Door in te zetten op alle thema's van integrale veiligheid hopen we dat inwoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente Rheden zich veilig voelen.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C1 Veiliger woon- en werkomgeving.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Door ervaring uit het verleden (coronacrisis en vluchtenlingencrisis) blijkt dat veiligheidsdoelstellingen soms moeten worden bijgesteld, omdat de capaciteit ergens anders op in moet worden gezet.
Relevante beleidskaders:
Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Het veiligheidsgevoel wordt door de inwoners tenminste gewaardeerd met een 7,6 (2026).

De uitkomsten van de Veiligheidsmonitor geeft het veiligheidsgevoel van onze inwoners weer. Deze nemen we mee in onze prioritering om daardoor het positieve veiligheidsgevoel te behouden en of te verbeteren.

We intensiveren en verbreden de samenwerking in de jeugdketen (van vroeg signalering tot repressie) om zodoende eerder te signaleren en een sluitende aanpak te creëren.

Wat willen we bereiken?

In 2025 is de persoonsgerichte aanpak voor individuele casuïstiek (van -9 maanden tot 100+ jaar) uitgerold en wordt er gewerkt aan de hand van deze aanpak. Ook wordt de aanpak voor jeugdgroepen geactualiseerd om jeugdcriminaliteit te voorkomen (voorkomen jonge aanwas).

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C1 Veiliger woon- en werkomgeving.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

In de samenwerking zijn we afhankelijk van externe partijen, zoals politie, scholen en jongerenwerk.

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- De lokale persoonsgerichte aanpak (LPGA) voor individuele zorg- en veiligheidscasuïstiek wordt vastgesteld (2025).

De lokale persoonsgerichte aanpak wordt vastgesteld en geïmplementeerd. Dit zorgt voor een sluitende aanpak in de zorg- en veiligheidsketen.

- Het convenant "aanpak jeugdgroepen Rheden" is vastgesteld (2025).

Door het actualiseren van het convenant kan er informatie met elkaar gedeeld worden tussen verschillende partijen. Ook wordt mogelijk gemaakt dat er meer partners aan tafel kunnen schuiven tijdens het jeugdoverleg waardoor signalen eerdere gedeeld worden en er een sluitende aanpak ontstaat.

We vergroten de weerbaarheid van inwoners (van jong tot oud), bestuurders, medewerkers en ondernemers op het gebied van ondermijning en digitale veiligheid.

Wat willen we bereiken?
Voor verschillende doelgroepen worden voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd op het gebied van digitale veiligheid en ondermijnende criminaliteit. Denk hierbij aan Halt-lessen, Hackshield, bewustwording over ondermijning en voorlichting voor ouderen

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C1 Veiliger woon- en werkomgeving.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Gebrek aan capaciteit kan er voor zorgen dat prioriteiten elders worden gelegd.

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- We organiseren minimaal drie voorlichtingsbijeenkomsten per jaar over ondermijnende criminaliteit en/of digitale veiligheid (2026)(Kosten:2.000).

Voor allerlei verschillende doelgroepen worden er bijeenkomsten gehouden om mensen meer bewust te maken van ondermijning en digitale veiligheid.
Denk aan Halt-lessen en Hackshield (spel) voor jongeren. Voorlichtingsbijeenkomsten over signaleren van ondermijning voor interne medewerkers. Maar ook bijeenkomsten in de wijk voor ouderen over digitale veiligheid.

Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.009	3.297	3.201	3.199	3.198	3.196
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.456	1.200	1.152	1.152	1.152	1.152

Subtotaal	4.464	4.496	4.353	4.351	4.350	4.348
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	11	6	6	6	6	6
1.2 Openbare orde en veiligheid	514	21	21	21	21	21
Subtotaal	525	26	26	26	26	26
Saldo van baten en lasten	-3.939	-4.470	-4.327	-4.325	-4.324	-4.322

Nieuwkomers

We willen dat nieuwkomers kansen krijgen geboden om zich te ontplooien en mee te kunnen doen in de Rhedense samenleving.

Wat willen we bereiken?

We willen nieuwkomers een kansrijke start in de samenleving bieden. Dit ondersteunen we door een voortrekkersrol te vervullen in de kunst van het samenleven en samenwerken. Onze opvangorganisatie is wendbaar en in staat te voldoen aan onze wettelijke verplichtingen, waarbij we flexibel kunnen inspelen op veranderingen. We spelen een actieve rol in het normaliseren van immigratie en integratie in de samenleving.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Publieke opinie.
Snelheid van realisatie van plekken.
Relevante beleidskaders:
Raadsbesluit Uitgangspunten voor opvang van vluchtelingen

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- We voldoen aan de ons opgelegde taakstellingen voor de opvang van asielzoekers, opvang van ontheemde Oekraïners en de huisvesting van statushouders (2025).

* We realiseren gemeentelijke opvang voor asielzoekers.
* We realiseren gemeentelijke opvang voor ontheemde Oekraïners.
* We maken afspraken met de woningcorporatie voor de huisvesting van statushouders

Wag mag het kosten?

Wat mag het kosten?						(x € 1.000,-)
	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	5.834	0	15.120	0	0	0

Subtotaal	5.834	0	15.120	0	0	0
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	6.659	0	15.120	0	0	0
Subtotaal	6.659	0	15.120	0	0	0
Saldo van baten en lasten	825	0	0	0	0	0

Compliance

We handelen rechtmatig

Wat willen we bereiken?

We voldoen aan wet-en regelgeving in de uitvoering van onze taken. We maken gebruik van (interne) controle achteraf om eventuele afwijkingen te ontdekken en hiervan te leren.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

We zetten de controles zoveel mogelijk slim in en controleren dus niet alles. Met steekproeven is er altijd een risico dat we iets missen. We vangen dit risico zoveel mogelijk af door controle uit te voeren op de processen waar de grootste risico's liggen en daarbij gebruik te maken van representatieve steekproeven.

Relevante beleidskaders:

- Normenkader rechtmatigheid 2024
- Informatiebeveiliging beleid
- Management letter 2023

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Bewustwording op Informatiebeveiliging (2025)(Kosten:10.000).

In het nieuwe gemeentehuis vinden we het belangrijk om bewustwording op het gebied van informatiebeveiliging opnieuw onder de aandacht te brengen. We zullen daarvoor een mysterie guest uitnodigen die onze fysieke toegangsbeveiliging komt testen en zijn daarnaast andere mogelijkheden aan het verkennen.

Voor het stimuleren van bewustwording op risico's op het gebied van verslaglegging, informatiebeveiliging en privacy is een werkbudget beschikbaar (financieel kader).

We werken effectief en efficiënt aan realisatie van strategische en operationele doelen.

Wat willen we bereiken?

Onderdeel van sturen op doelen is om (periodiek) te bepalen of we nog op koers liggen. Enerzijds gaat dit om het bereiken van resultaten die eenduidig meetbaar zijn en anderzijds om resultaten die abstracter zijn zoals de beleving van inwoners (zgn. maatschappelijk effect).

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.

Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Vooraf is het complex om zeker te weten of een maatschappelijk effect daadwerkelijk met een resultaat wordt bereikt. Onze maatregel is dat we met de opzet die we voor de begroting hanteren, transparant maken welk effect we met het resultaat wilde bereiken zodat evaluatie naderhand mogelijk is.

Relevante beleidskaders:

- Onderzoeksrapporten rekenkamer

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Integraal risicomanagement (2026).

De inspanningen tot nu toe zijn gekoppeld aan de P&C cyclus en de daarbij horende P&C documenten enerzijds, en de aanpak voor de rechtmatigheidsverantwoording anderzijds. De komende jaren willen we verder gaan onderzoeken hoe we het in kaart brengen en bespreken van risico's meer onderdeel kunnen laten zijn van de dagelijkse werkzaamheden.

- Rapportages (visualisaties) (2025).

In 2021 is achtereenvolgens onze visie op en plan van aanpak op datagedreven werken vastgesteld. In 2025 gaan we verder met het ontwikkelen van rapportages om beter te sturen op onze doelen. Het gaat hier om rapportages ter ondersteuning van uitvoering, management en bestuur.

- Werkwijze collegeonderzoeken (2025).

Beproeven van een werkwijze voor 213a onderzoeken.

Wat mag het kosten?

Niet van toepassing.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
Een klantgerichte en adequate dienstverlening aan inwoners, ondernemers en instellingen.		
"Perceptie digitale dienst-verlening Beschrijving: Beoordeling digitale dienstverlening door de inwoner. We streven om te beginnen minimaal naar een 7 in 2025. En toe te groeien naar een 8 in 2026. SDG 16, Beleidsdo	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	Rekenkamerrapport: methodiek
Waardering van de bereikbaarheid van de gemeente door inwoners	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	Instrumentarium van de Rekenkamer (tweejaarlijks onderzoek)
Wij geven elke inwoner gelijke kansen.		
% doelen uit het Regenboogplan dat is gerealiseerd	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	Regenboogplan

% activiteiten waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan de deelnamemogelijkheid van bijzondere doelgroepen	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	
Aantal uitvoeringsprojecten met als doel kansengelijkheid te vergroten	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	
De inzet van structurele, inwoner- en overheidsparticipatie levert kwalitatief sterke plannen, projecten en beleid op.		
Processen voor de raad, het college en het directieteam zijn ingericht zodat er gestuurd kan worden op participatie bij plan- en beleidsontwikkeling	Resultaatindicator	manager
90% van de plannen voor (inwoners)projecten heeft een uitgewerkt participatieplan of een nadere beschrijving waarom participatie geen optie is.	Resultaatindicator	Manager
Het participatie experteam wordt ingezet voor bewustwording, ontwikkeling en monitoring van het participatiebeleid en de resultaten die voortkomen uit participatietrajecten.	Inspanningsindicator	manager
Er wordt een toolkit met handzame participatietips en werkvormen opgebouwd en beschikbaar gesteld voor alle initiatiefnemers van een participatietraject (intern en extern), het college en de raad.	Inspanningsindicator	Manager
Rheden wil een professionele, klantgerichte en toekomstbestendige organisatie zijn, waar de inrichting van de organisatie ondersteunend is aan de visie en doelen.		
Bijgestelde en vastgestelde strategische personeelsplanning voor juni 2025.	Resultaatindicator	-
percentage inhuur daalt in 2025 met 50% ten opzichte van 2024	Resultaatindicator	-
Uitvoering van Expeditie Rheden.	Inspanningsindicator	Niet wettelijk voorgeschreven.
Gebruik van de Rheden Academie	Resultaatindicator	-
Besparing op loon- en inhuurkosten is € 718K in 2025 ten opzichten van 2024 en gecorrigeerd voor CAO- en prijsstijging.	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	-
Het veiligheidsgevoel van onze inwoners blijft tenminste gelijk aan afgelopen jaren		
Veiligheidsgevoel	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	Veiligheidsmonitor
We intensiveren en verbreden de samenwerking in de jeugdketen (van vroeg signalering tot repressie) om zodoende eerder te signaleren en een sluitende aanpak te creëren.		
Convenant aanpak jeugdgroepen en LPGA	Resultaatindicator	Convenant

We vergroten de weerbaarheid van inwoners (van jong tot oud), bestuurders, medewerkers en ondernemers op het gebied van ondermijning en digitale veiligheid.		
Voorlichtingsbijeenkomsten	Inspanningsindicator	Voorlichtingsbijeenkomst
We willen dat nieuwkomers kansen krijgen geboden om zich te ontplooien en mee te kunnen doen in de Rhedense samenleving.		
Wettelijke taak opvang asielzoekers (Spreidingswet)	Inspanningsindicator	Wettelijke taken
Taakstelling opvang ontheemden Oekraïne (Tijdelijke Wet Oekraïne).	Inspanningsindicator	Wettelijke taken
Taakstelling huisvesting Statushouders (Huisvestingswet).	Inspanningsindicator	Wettelijke taken
We handelen rechtmatig		
Interne Audits	Resultaatindicator	-
Minimaal 2 snelkookpansessies rechtmatigheid	Resultaatindicator	-
Rechtmatigheidsverantwoording	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	Jaarstukken
We werken effectief en efficiënt aan realisatie van strategische en operationele doelen.		
Minimaal 1 collegeonderzoek	Resultaatindicator	Rapport collegeonderzoeken
Alle doelen zijn voorzien van een maatschappelijk effect indicator	Resultaatindicator	Programmabegroting 2025-2028
Reflectie op doelstellingen coalitieakkoord	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	-

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisatie:

- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Gelders Archief;
- Gemeenschappelijke regeling intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie;
- Alliander N.V.;
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten.

In de paragraaf Verbonden Partijen geven we inzicht in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en de risico's.

Kosten totale programma

Tabel: Programmastaat 3 Bestuur & organisatie

3. Bestuur & Organisatie Omschrijving (bedragen x € 1.000)	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten	44.532	31.493	49.052	32.925	33.364	33.809
Baten	119.204	113.934	135.062	113.782	114.485	115.249
Saldo van baten en lasten	**74.672**	**82.441**	**86.011**	**80.856**	**81.121**	**81.440**
Reserves						
Toevoeging	2.227	780	1.000	1.000	1.000	1.000
Ontrekking	4.798	703	3	3	3	3
Resultaat	**77.243**	**82.364**	**85.014**	**79.860**	**80.124**	**80.444**

Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025

Versterken financiële positie
Het is de bestuurlijke ambitie om de algemene reserve te versterken door € 1 miljoen per jaar te storten. In de kadernota is de storting voor 2025 komen te vervallen. We zien nu ruimte om in 2025 alsnog de algemene reserve te versterken.

Paragrafen

A. Lokale Heffingen

In de paragraaf lokale heffingen gaan we in op de ontwikkelingen van de verschillende belastingen en heffingen en de consequenties voor onze inwoners. Daarbij besteden we aandacht aan de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Verder geven we inzicht in de kostendekking van een heffing.

Voor de lokale heffingen zijn de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in de kadernota 2025 leidend. Uitgangspunt is o.a. dat lokale belastingen en heffingen in 2025, met uitzondering van de OZB, voor de inwoner niet meer stijgen dan de jaarlijkse inflatie. Zoals vermeld in de kadernota 2025 hanteren we hierbij als uitgangspunt de inflatieontwikkeling zoals deze is opgenomen in de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds (pbbp: prijs bruto binnenlands product). Voor 2025 is dit 2,3%.

De paragraaf lokale heffingen bestaat uit de volgende onderdelen:

- wettelijke bepalingen
- geraamde opbrengsten uit lokale heffingen
- ontwikkeling lokale lastendruk
- voorstel tariefaanpassingen (kostendekking heffingen)
- kwijtscheldingsbeleid

Wettelijke bepalingen

Gemeenten zijn beperkt in de belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen heft de gemeente rechten (leges) voor individuele diensten aan haar burgers. De tarieven van deze rechten dienen zo te worden gesteld dat de opbrengsten de kosten niet te boven gaan. De opbrengsten hebben een directe relatie met de kosten voor de dienstverlening (gebonden heffingen) en zijn daarmee maximaal 100% kostendekkend. Hierbij worden de direct en indirect toe te rekenen kosten en baten aan de prestatie (activiteit) toegerekend en vervolgens op grond van de geraamde aantallen ‘omgeslagen’ in een tarief, waarbij vervolgens een maximaal kostendekkend tarief ontstaat. Het gaat hierbij om rechten als afvalstoffenheffing en reinigingsrechten, rioolheffing, bouwleges en begraafrechten.

De opbrengst van de onroerende zaakbelasting wordt jaarlijks met in principe maximaal het verwachte inflatiepercentage verhoogd, tenzij de raad op voorstel van het college anders besluit. Ten aanzien van de secretarieleges wordt gestreefd naar 100% kostendekking. Echter, er wordt vanuit het Rijk voor bepaalde producten (paspoorten, rijbewijzen) een maximering van tarieven opgelegd waardoor de dekking aan verandering onderhevig is. Samenvattend:

Tabel: Uitgangspunten

Uitgangspunten tarievenbeleid lokale heffingen	100 % kostendekkend tarief	Jaarlijkse stijging op basis van inflatiepercentage	Andere uitgangspunten
Onroerendezaakbelastingen			X
Afvalstoffenheffing / reinigingsrechten	X		
Rioolheffing (en rioolaansluitrecht)	X		
Bouwleges	X		
Hondenbelasting		X	
Toeristenbelasting		X	

Forensenbelasting		X	
Secretarieleges	X		
Begraafrechten	X		

Geraamde opbrengsten uit lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale heffingen voor 2025 en de vergelijking met de primitieve begroting 2024.

Tabel: Geraamde opbrengsten uit lokale heffingen

Opbrengsten lokale belastingen, heffingen en retributies (x € 1.000)	Netto 2024	Mutatie	Netto 2025	Kwijtschelding	Bruto 2025
Onroerende zaakbelastingen	11.136	2.289	13.425	6	13.431
Afvalstoffenheffing	4.901	-236	4.665	175	4.840
Reinigingsrechten	49	0	49		49
Rioolheffing	4.628	1.126	5.754	180	5.934
Bouwleges	450	50	500		500
Toeristenbelasting	362	155	517		517
Forensenbelasting	59	7	66		66
Hondenbelasting	73	-3	70	15	85
Secretarieleges	399	120	519		519
Begraafrechten	501	0	501	3	504
Marktgelden	9	0	9		9
Overige heffingen	62	15	77		77
Totaal	**22.629**	**3.523**	**26.152**	**379**	**26.531**

Ontwikkeling lokale lastendruk

De provincie Gelderland onderzoekt jaarlijks de ontwikkelingen van de lokale lasten per individuele gemeente en vergelijkt de lokale lastendruk van de gemeenten onderling. In onderstaand overzicht ziet u een vergelijking van de totale belastingdruk per inwoner en per belastingsoort voor diverse gemeenten in de regio over de jaren 2023 en 2024. Tevens is de belastingdruk afgezet tegen het provinciaal gemiddelde.

Tabel: Ontwikkeling lokale lastendruk

	OZB		Afvalstoffen-heffing		Rioolheffing		Totale belastingdruk	
Gemeente	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Provinciaal gemiddelde	*289*	*309*	*102*	*108*	*103*	*110*	*494*	*528*
Gemeente								
Renkum	277	336	134	171	160	133	571	640
Arnhem	362	382	123	108	106	141	591	632
Brummen	298	332	82	167	137	85	517	584
Zevenaar	295	331	81	114	113	92	489	537
Doetinchem	239	249	144	113	109	151	492	514
Zutphen	292	301	134	79	77	132	503	512

Rozendaal	281	291	124	96	91	124	495	510
Lingewaard	281	286	107	99	106	110	494	495
Bronckhorst	234	239	102	135	125	110	461	485
Westervoort	236	254	102	121	115	108	452	484
Rheden	**229**	**257**	**114**	**111**	**106**	**117**	**448**	**484**
Doesburg	208	218	147	119	118	138	473	476
Duiven	2256	258	111	96	102	122	469	476
Overbetuwe	185	207	123	51	38	130	345	389

Bron: Provincie Gelderland, https://geldersefinancien.nl d.d. 26-08-2024.

Voor 2025 blijft het uitgangspunt voor afval en riool 100% kostendekking en voor OZB een structurele verhoging van 20% conform het ombuigingsvoorstel zoals opgenomen in de kadernota 2025. Ten opzichte van 2023 is er sprake van een stijging van de belastingdruk per inwoner door hogere lasten bij riool en OZB. De tarieven 2024 voor afval zijn lager dan de tarieven voor 2023.

Voorstel tariefaanpassingen

Onderstaand wordt op grond van wettelijke bepalingen en beleidsuitgangspunten inzicht gegeven in de verwachte tariefbepaling voor 2025. Pas bij de vaststelling van de belastingverordeningen worden de tarieven definitief vastgesteld. Dit vindt plaats in de raadsvergadering van december 2024.

OZB

Bij het opstellen van de programmabegroting 2025 zijn alle mutaties in de WOZ-waarden tot het moment van opmaken van de begroting meegenomen (peildatum begin juli 2024) en is tevens de waardeontwikkeling van het bestand ingecalculeerd. Uw raad stelt de definitieve tarieven bij de wijziging van de belastingverordening vast. Uitgangspunt voor de berekening van de tarieven is de geraamde opbrengst (inclusief 20% verhoging ombuigingsvoorstel uit Kadernota 2025).

De aanpassing in het tarief wordt beïnvloed door drie factoren:

- de waarde ontwikkeling van woningen en niet-woningen begin juli waardoor de tarieven naar boven of beneden worden bijgesteld;
- de verhoging van 20% wat een opwaarts effect heeft op de tarieven;
- een neerwaartse correctie op de waardeontwikkeling in verband met verwachte leegstand per 1-1-2025 bij OZB gebruikers niet woningen en een opwaartse correctie bij de waardeontwikkeling niet woningen eigenaren.

Per saldo leidt deze berekeningswijze van de tarieven tot een lastenverzwaring ter hoogte van 20% voor zowel woningen als niet woningen.

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

De totale te dekken kosten van de afvalstoffenheffing zijn als volgt opgebouwd:
Hierin is rekening gehouden met de aangepaste begroting 2024 (raadinformatiebrief 20.04.24)

Tabel: Totale te dekken kosten afvalstoffenheffing

Post	Kosten in 2024	Kosten in 2025
7.3 Afval	4.161.579	4.138.176
0.4 Overhead	107.030	86.318

0.5 Rente	9.054	7.365
0.64 Belastingen overig	110.000	110.000
0.8 Overige baten en lasten	-70.336	-629.336
2.1 Verkeer en vervoer	63.000	60.000
6.3 Inkomensregelingen	175.200	175.200
Btw compensatie	859.527	859.527
Totale kosten	5.415.054	4.807.250
Opbrengst heffingen	4.381.077	4.665.054
Inzet bestemmingsreserve	302.000	142.196
Totale dekking	4.683.077	4.807.250
Dekkingspercentage	86%	100%

Voor het belastingjaar 2025 zijn voor de kostentoerekening dezelfde uitgangspunten gehanteerd als in 2024.

Over de voorgaande belastingjaren ziet de ontwikkeling er als volgt uit:
Tabel: Ontwikkeling afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	2022	2023	2024	2025	Verandering
Basisbedrag	36,57	38,57	38,57	38,57	0%
140 liter container	164,23	173,17	152,00	167,20	10%
180 liter container	209,50	220,91	194,96	214,46	10%
240 liter container	276,82	291,90	258,85	284,74	10%
Verzamelcontainer hoogbouw	164,23	173,17	152,00	167,20	10%

M.b.t. reinigingsrechten voor bedrijven is er voor het jaar 2025 een stijging van 10% begroot. Daarnaast treed de gemeente wat betreft de reinigingsrechten op als ondernemer, zodat over dit tarief nog 21% BTW berekend wordt.

Tabel: Tarief reinigingsrecht

Reinigingsrecht	2024	2025	Verandering
Tarief	238,18	262,00	10%

Rioolheffing

De wet milieubeheer schrijft gemeenten voor een plan op te stellen voor de inzameling en het transport van afvalwater. Bij de tariefberekening heeft het geldende Gemeentelijk rioleringsplan als basis gediend.

De totale te dekken kosten van rioolheffing zijn als volgt opgebouwd:

Tabel: Totale te dekken kosten rioolheffing

Post	Kosten in 2024	Kosten in 2025
7.2 Riolering	2.509.293	2.834.318
0.4 Overhead	934.080	935.000
0.5 Rente	942.748	1.293.658
0.64 Belastingen overig	158.000	158.000
2.1 Verkeer vervoer(Bijdrage aan prod)	227.905	227.905
6.3 Inkomensregelingen	180.000	180.000

Btw compensatie	437.277	440.000
Totale kosten	5.389.303	6.068.881
Opbrengst heffingen	4.808.680	5.754.207
Inzet voorziening	580.623	314.674
Totale dekking	5.389.303	6.068.881
Dekkingspercentage	100%	100%

Voor het belastingjaar 2025 zijn voor de kostentoerekening dezelfde uitgangspunten gehanteerd als in 2024. De tarieven voor riolering stijgen met 5%.

In december 2022 is aan de raad ter vaststelling een nieuw rioolbeheerplan voorgelegd. Uitvoering van dat plan betreft o.a. het plegen van diverse rioolinvesteringen in de komende jaren. Dit leidt tot hogere (kapitaal)lasten die vanuit het geldende principe van 100% kostendekkendheid d.m.v. een verhoging van de tarieven verwerkt worden in de rioolrechten.
Naar aanleiding van de besluitvorming zijn de betreffende kapitaallasten (jaarschijven 2024 t/m 2027) en hogere opbrengsten rioolrechten verwerkt in voorliggende meerjarenbegroting.

Over de voorgaande belastingjaren ziet de ontwikkeling er als volgt uit:

Tabel: Ontwikkeling rioolheffing

Rioolheffing	2022	2023	2024	2025	Verandering
Eigenaar	70,89	70,89	74,43	78,15	5%
< 300 m3	126,50	126,50	132,83	139,47	5%
300 - 999 m3	357,94	357,94	375,84	394,63	5%
1000 - 9999 m3	2.956,55	2.956,55	3.104,38	3.259,60	5%
> 9999 m3	23.237,02	23.237,02	24.398,87	25.618,81	5%

Lijkbezorgingsrechten

Sinds 2011 is er sprake van een kostendekkend tarief. Ten opzichte van het belastingjaar 2024 blijkt er geen noodzaak tot een aanpassing van de tarieven voor het belastingjaar 2025.

Toeristenbelasting & Watertoeristenbelasting

Voor deze belastingsoort geldt de beleidslijn dat de tarieven jaarlijks worden aangepast aan de inflatiecorrectie. Het tarief van de watertoeristenbelasting is per overnachting het dubbele van het basistarief toeristenbelasting mobiele kampeeronderkomens. Voor 2025 blijft het uitgangspunt voor toeristenbelasting een structurele verhoging van 15% conform het ombuigingsvoorstel zoals opgenomen in de kadernota 2025. Pas bij de vaststelling van de belastingverordeningen worden de tarieven definitief vastgesteld.

De ontwikkeling van de toeristenbelasting staat in onderstaand overzicht vermeld.

Tabel: Tarieven toeristenbelasting

Toeristenbelasting	2024	2025	Verandering
Overnachtingen (vakantieonderkomens)	2,48	2,85	15%
Seizoenstandplaatsen	317,44	364,80	15%
Jaarstandplaatsen	378,45	434,91	15%

Overnachtingen (mobiele kampeeronderkomens)	2,09	2,40	15%
Seizoenstandplaatsen	267,52	307,20	15%
Jaarstandplaatsen	318,93	366,24	15%

De ontwikkeling van de watertoeristenbelasting staat in onderstaand overzicht vermeld.

Tabel: Tarieven watertoeristenbelasting

Watertoeristenbelasting	2024	2025	Verandering
Overnachtingen (basistarief)	4,18	4,80	15%

Forensenbelasting

Het basistarief van de forensenbelasting wordt gecorrigeerd met het jaarlijkse inflatiepercentage.

De ontwikkeling van de tarieven staat in onderstaand overzicht vermeld:

Tabel: Tarieven forensenbelasting

Forensenbelasting	2024	2025	Verandering
Basistarief	366,53	374,96	2,3%
Opslag	1,40	1,43	2,3%

Hondenbelasting

Vanaf 1 januari 2023 zijn de tarieven van de hondenbelasting kostendekkend om de uitgaven gerelateerd aan hondenbezit te kunnen betalen. De tarieven voor 2025 zijn met 2,3% geïndexeerd.

Tabel: Tarieven hondenbelasting

Hondenbelasting	2024	2025	Verandering
1e hond (basistarief)	39,30	40,20	0,90
2e hond	45,24	46,28	1,04
3e hond	51,17	52,35	1,18
4e hond	57,10	58,41	1,31
5e hond	62,91	64,36	1,45
Elke volgende meer	5,95	6,09	0,14
Kenneltarief	84,54	86,48	1,94

Reclamebelasting

Bij de vaststelling van de Kadernota 2025 is besloten de invoering van een reclamebelasting voor de bedrijventerreinen te onderzoeken.

Leges

Voor de leges geldt het uitgangspunt dat de hiervoor in aanmerking komende producten gemiddeld kostendekkend worden geleverd. In december wordt middels een afzonderlijk raadsvoorstel aan de raad gevraagd akkoord te gaan met de legestarieven voor het komende begrotingsjaar.

Kwijtscheldingsbeleid

Rheden kent de mogelijkheid tot kwijtschelding van belastingen. Daarvoor is een kwijtscheldingsverordening opgesteld die in 2018 door de Raad is vastgesteld. De kwijtscheldingsverordening is opgesteld om een goed overzicht te hebben van de kaders. Voorheen was in diverse belastingverordeningen een artikel opgenomen over de kwijtschelding. Door alles in één verordening vast te leggen voorkomen we misverstanden in de uitvoering. Zeker nu de uitvoering van belastingen bij de Connectie is belegd.

Inwoners kunnen geheel of gedeeltelijk kwijtschelding krijgen voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Daarnaast is ook kwijtschelding mogelijk voor de leges van een ID-kaart en voor de hondenbelasting (gedeeltelijk). Inwoners die één keer kwijtschelding kregen toegekend, krijgen vervolgens automatische kwijtschelding indien hun financiële situatie niet is veranderd. Hierbij maken we gebruik van de gegevens van het Inlichtingenbureau.

Voor het jaar 2025 verwachten we geen verhoging van de kwijtscheldingen t.o.v. de begroting 2024.

B. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemeen

Om te kunnen beoordelen hoe de gemeente Rheden er financieel voorstaat, is het van belang om inzicht te hebben in de financiële positie en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er in financieel moeilijke tijden). Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre wij in staat zijn om mogelijke tegenvallers (de risico's) op te vangen zonder dat de uitvoering van het beleid in gevaar komt.

In voorliggende Programmabegroting 2025 / meerjarenbegroting 2026-2028 is een uitgebreid pakket aan ombuigingsmaatregelen opgenomen. Deze maatregelen vloeien voort uit de Kadernota 2025 en zijn noodzakelijk om een sluitende en solide (meerjaren)begroting op te kunnen stellen. Deze ombuigingen en de hieruit voortvloeiende verlaging van lasten en verhoging van inkomsten moeten in de komende jaren worden gerealiseerd. Er bestaat een risico dat de geraamde besparingen op onderdelen niet of deels tot stand zullen komen. In deze paragraaf houden we daar rekening mee.

Met behulp van financiële kengetallen, die betrekking hebben op de balans en de begroting, geven wij een beeld van onze financiële positie. Voor de beoordeling of een kengetal matig of goed is sluiten wij aan bij de richtlijnen van onze provinciale toezichthouder. Het weerstandsvermogen en de kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van onze financiële positie.

Voor een adequate bedrijfsvoering is het belangrijk dat we risico's en onzekerheden tijdig in beeld hebben en ze op een gestructureerde wijze beheersen. We nemen deel aan een samenleving de complex is en continu aan verandering onderhevig is. Dit vraagt om een passend risicobewustzijn.

Risicomanagement

In voorliggende programmabegroting hebben we ook bij de programma's en paragraaf bedrijfsvoering aandacht voor risico's. Daarbij gaan we vooral in op mogelijke effecten op de beleidsrealisatie en bedrijfsvoering. Het risicoprofiel binnen de paragraaf Weerstandsvermogen ziet vooral toe op de belangrijkste financiële risico's die nog niet op een of andere wijze volledig zijn afgedekt. Hier kan sprake zijn van overlap, waardoor risico's zowel bij de beleidsdoelen als in deze paragraaf terugkomen.

Bij onderstaand onderdeel Risicoprofiel is een inventarisatie opgenomen van diverse ontwikkelingen met een mogelijk financieel risico.

Ons weerstandsvermogen (is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel) drukken we uit in de weerstandsratio. De weerstandsratio is ten opzichte van de jaarrekening 2023 (laatste actualisatie) gestegen van 0,6 naar 0,9. Deze verbetering is het gevolg van de in voorliggende begroting aangepaste budgetten en verwerkte ombuigingen. In de hierna volgende onderdelen geven we hierover een nadere toelichting.

Risicoprofiel

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 is het risicoprofiel geactualiseerd. In onderstaande tabel zijn de risico's weergegeven.

Tabel: Risico-inventarisatie PB 2025

Risico-inventarisatie PB2025				
nr.	**Risico**	**Kans**	**Financieel gevolg**	**aandeel**
1	Mogelijke hogere uitgaven voor WMO en jeugdzorg. a) Toename zorgvraag: De budgetten hiervoor zijn bijgesteld, maar vanwege toenemende en onvoorspelbare zorgvragen kan nadere bijstelling noodzakelijk blijken. b) Kostenstijgingen: In het najaar vindt indexering 2025 plaats van de tarieven voor Huishoudelijke Verzorging, Dagelijkse ondersteuning, Hulpmiddelen, Wmo en Jeugdzorg. Dit kan leiden tot substantiële kostenstijging.	75%	2.600.000	27%
2	In PB2025 is in totaal afgerond € 8,5 miljoen aan ombuigingen opgenomen vanuit voorstellen in kadernota 2025. We moeten ermee rekening houden dat niet alle ombuigingen volledig gerealiseerd gaan worden . (Grove inschatting van 25%).	25%	2.000.000	21%
3	Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk	50%	1.000.000	10%
4	Standaard risico met betrekking tot de Participatiewet: a) Hogere lasten dan begroot omdat het aantal uitkeringsgerechtigden minder hard daalt dan het landelijk gemiddelde. b) Tegenvallende inkomsten van het Rijk.	50%	1.000.000	10%
5	Kosten van personele inzet. Door nieuwe, vaak meer flexibele taken, is huidige personele inzet vaak niet voldoende. Dit i.c.m. krapte op arbeidsmarkt.	50%	500.000	5%
6	Aanvullende bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen i.v.m. mogelijke negatieve exploitatie.	25%	500.000	5%
7	Overheveling SPUK-uitkeringen naar gemeentefonds	50%	500.000	5%
8	Kosten voor klimaatopgave	50%	300.000	3%
9	Beheer openbare ruimte en vastgoed: mogelijke meerlasten als gevolg van prijsstijgingen bouwmaterialen en grondstoffen en door vertraging agv stikstofproblematiek .	50%	250.000	3%
10	Implementatie Omgevingswet	75%	250.000	3%
11	Minima- en armoedebeleid: hogere kosten agv economische ontwikkelingen	75%	250.000	3%
12	Meerkosten als gevolg van hoge inflatie en CAO-ontwikkelingen.	25%	200.000	2%
13	Overige risico's (stelpost)	10%	250.000	3%
	Totaal risicoprofiel bij PB2025:		**9.600.000**	**100%**

Toelichting op de kolommen

De kolom “risico” bevat de omschrijvingen van risico's (gebeurtenissen) die kunnen leiden tot een (nadelig) financieel gevolg. De waarschijnlijkheid dat de omschreven risico's zich daadwerkelijk voordoen wordt getoond in de kolom “kans”. Via de kolom “financieel gevolg” wordt getoond wat de financiële gevolgen zijn van het zich voordoen van het risico. Dit is een inschatting van het

maximale financiële effect van het betreffende risico. De kolom “aandeel” geeft aan welk aandeel het betreffende risico heeft in het totaal van alle mogelijke financiële risico's. Zichtbaar is dat de top 5 risico's 74% uitmaken van alle mogelijke risico's.

Voor deze paragraaf merken we het totaalbedrag aan als risicoprofiel.

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 (laatste bijstelling) is de omvang van het risicoprofiel licht afgenomen van afgerond € 9,7 miljoen naar € 9,6 miljoen. De top vijf posten lichten we hierbij kort toe.

1. Hogere uitgaven voor WMO en Jeugdzorg
a) Toename zorgvraag: De zorgvraag van inwoners is de afgelopen jaren onverminderd op onderdelen sterk toegenomen en daarmee ook de kosten voor deze zorg. Tegelijkertijd blijven zorgvragen een onvoorspelbaar karakter dragen in wanneer zij zich gaan voordoen, wat de aard en duur ervan is en tot welk financieel beslag dit leidt. Vanwege de wettelijke zorgplicht en de afgesloten contracten met aanbieders tot en met 2026 is de beïnvloeding hiervan gering.
In deze begroting 2025-2028 zijn de budgetten voor Jeugd en Wmo op basis van de kadernota substantieel verhoogd. Het risicobedrag is daarom bijgesteld naar € 1.000k (was € 3.000k in jaarrekening 2023).
b) Kostenstijgingen: In het najaar wordt het definitieve indexeringspercentage 2025 vastgesteld m.b.t. de tarieven voor Huishoudelijke Verzorging, Dagelijkse ondersteuning, Hulpmiddelen, Wmo en Jeugdzorg. Het voorlopige voorstel van de MGR gaat uit van aanpassing met 5,28%. Dit zou een kostenstijging betekenen van afgerond € 1,6 miljoen. (nieuw risicobedrag t.o.v. de jaarstukken 2023).

Beheersmaatregel: Monitoren, proactief acteren en indien nodig en mogelijk, maken van nieuwe keuzes in het proces van het koersdocument sociaal domein.

2. Ombuigingen
In de vastgestelde Kadernota 2025 is voor totaal € 8,5 miljoen voor de jaarschijf 2025 aan ombuigingen opgenomen. Deze ombuigingen zijn verwerkt in de begroting 2025. Deze posten zijn kritisch beoordeeld qua omvang en planning. In de uitwerking is het desalniettemin verstandig om ermee rekening te houden dat de ombuigingsbedragen mogelijk deels of pas in een later stadium dan gepland gerealiseerd kunnen worden. Hiervoor nemen we een risicobedrag op van € 2 miljoen (nieuw t.o.v. de jaarstukken 2023).

Beheersmaatregel: Ombuigingsmaatregelen concreet invullen door gerichte plannen en uitvoering van bijbehorende acties. Periodiek monitoren op realisatie en tijdig bijstellen indien nodig.

3. Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk
Het ministerie van financiën heeft begin augustus 2023 een ombuigingslijst opgesteld en deze lijst bevat een overzicht van mogelijkheden om uitgaven te verlagen om daarmee de overheidsfinanciën te verbeteren. Dit overzicht van ombuigingen biedt technische ondersteuning voor politieke keuzes. De maatregelen zijn technisch vorm gegeven. Dit wil zeggen dat bekeken is of de maatregelen technisch mogelijk zijn, zonder daarbij een inhoudelijk of politiek oordeel te geven over de maatregelen. In deze lijst zijn besparingen opgenomen m.b.t. de gemeentelijke financiën. Dit betreft onder andere:

- overhevelen van specifieke uitkeringen naar het gemeentefonds en het afschaffen van het BTW-compensatiefonds (BCF): deze acties zouden gepaard gaan met door te voeren kortingen vanuit de gedachte dat beide voorstellen zouden moeten leiden tot een besparing op gemeentelijke lasten.
- toepassen van een generieke korting op het gemeentefonds.

Het nieuwe kabinet zal hierover besluiten moeten nemen. Tot die tijd is onduidelijk wat de financiële impact hiervan zal zijn. In het risicoprofiel is hiervoor een bedrag van € 1.000k opgenomen (bedrag ongewijzigd t.o.v. de jaarrekening 2023).

Beheersmaatregel: Lobby richting het rijk via o.a. de VNG en (lokale) media.

4. Participatiewet
Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. De bestaanszekerheid van inwoners met een laag inkomen staat onder druk. Het inkomensbeleid vanuit het Rijk blijkt ontoereikend; gemeenten moeten de negatieve effecten op inwoners opvangen. Het Rijk werkt aan een stelselherziening voor de Participatiewet en het toeslagenstelsel die in 2025 verwacht wordt. Mogelijk dat dit gevolgen heeft op onze begroting vanaf 2025.
Het risicobedrag is verhoogd van € 500k (jaarrekening 2023) naar € 1.000k.

Beheersmaatregel: Adequate toepassing van wettelijke regelgeving en gerichte inzet van re-integratiemiddelen. Monitoren op uitvoering en resultaten en tijdig bijsturen waar nodig en mogelijk.

5. Kosten van personele inzet
Een van de ombuigingen betreft het structureel verlagen van de uitvoeringslasten (‘herijking balans formatie en bezetting’). Voor de jaren 2025-2028 zijn besparingen ingeboekt (718K oplopend naar 1.154K). Onder andere door het kritisch beoordelen van vacatures en terughoudendheid bij inzet van externen geven we hieraan invulling. Ook het gericht toepassen van strategische personeelsplanning levert hier een bijdrage aan. In 2024 zijn gerichte maatregelen getroffen om personele lasten terug te dringen (zie raadinformatiebrief van 25 april en 11 juli 2024). We nemen hiervoor een risicobedrag op van 500K (verlaagd met 1.000k t.o.v. jaarrekening 2023).

Beheersmaatregel: kritische afweging (nut en noodzaak) bij inzet en aantrekken van nieuw personeel en externe inhuur.

<u>Stelpost overige risico's</u>
In deze inventarisatie is een stelpost opgenomen voor diverse overige risico's. Bijvoorbeeld voor mogelijke rekeningtekorten, hogere exploitatielasten en kostenstijgingen bij projecten en grondcomplexen. Deze stelpost is ongewijzigd t.o.v. de jaarstukken 2023.

Beheersingsmaatregelen

Uit de beschrijving van de risico's kunt u opmaken dat diverse risico's grotendeels door ons niet te beïnvloeden zijn omdat ze buiten onze invloedssfeer liggen. Voor alle risico's geldt dat we sturen op die onderdelen waar we wel invloed op hebben (zgn. beheersing), dat is echter nog geen garantie dat de risico's zich niet voor zullen doen.
Het verder uitwerken en implementeren van beheersmaatregelen is onderdeel van het groeiproces om te komen tot een professioneel niveau van risicobeheersing. Onderdeel van dit proces is het opstellen van een 'Nota risicomanagement' die gepland staat voor 2024. In die nota geven we kaders ten aanzien van risicobeheer en leggen we vast hoe we hiermee omgaan. Dit groeiproces moet het mogelijk maken om (meer) bewust om te gaan met risico's en hiervoor in gesprek te gaan welke maatregelen we treffen en welke risico's we accepteren.

Weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit kan op verschillende manieren worden bepaald. Feitelijk komen alle budgetten, ook vrije reserves of bestemmingsreserves waarvan de bestemming nog gewijzigd kan

worden, in aanmerking voor de bepaling van de weerstandscapaciteit. Om praktische redenen worden in deze paragraaf alleen de (nog) niet geoormerkte budgetten meegenomen voor de bepaling van de weerstandscapaciteit, deze ziet er daarmee als volgt uit:

Tabel: Beschikbare weerstandscapaciteit

Dekkingen	Omvang
Risicoreserve (stand PB 2025 01012025)	€ 3.293.210
Algemene reserve (stand PB 2025 01012025)	€ 4.727.077
Begrotingssaldo 2024 (stand 2e berap 2024)	€ 244.000
Incidentele begrotingsruimte	€ 45.000
Totale weerstandscapaciteit	**€ 8.309.287**

Risicoreserve en Algemene reserve
Deze beide reserves zijn meegeteld omdat hierop geen nadere verplichtingen rusten. Die verplichtingen zijn afgedekt via de bestemmingsreserve "te besteden gemeentelijke budgetten" en de overige bestemmingsreserves.

Begrotingssaldo 2024
Het saldo van de door uw raad vastgestelde Begroting 2024 bedroeg € 1.237.000 voordelig en dit is bij de 1e bestuursrapportage 2024, door de raad vastgesteld op 27-6-2024, bijgesteld naar € 2.593.000 nadelig. In de 2e bestuursrapportage 2024 is het saldo voordelig bijgesteld naar een verwacht overschot van € 244.000. Deze 2e berap 2024 ligt ter besluitvorming voor aan de raad op 24 september 2024.

Incidentele begrotingsruimte
In de begroting 2024 is voor onvoorziene incidentele lasten een budget van € 45.000 geraamd. Dit bedrag is vrij beschikbaar en onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit
Bestaand beleid is dat er bij afval en riool al naar 100% kostendekkendheid wordt gestreefd. Ten aanzien van de onbenutte belastingcapaciteit gaat het dan vooral over de onroerende zaakbelastingen (OZB). Hiervoor geldt als huidig uitgangspunt dat de opbrengst van de OZB jaarlijks met maximaal het verwachte inflatiepercentage wordt verhoogd, tenzij de raad anders besluit al dan niet op voorstel van het college. Om die redenen wordt de onbenutte belastingcapaciteit bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing gelaten.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de weerstandsratio.

Tabel: Weerstandsratio

Weerstandsratio	Begroting 2025
Totale weerstandscapaciteit	€ 8.309.287
Risicoprofiel	€ 9.600.000
Weerstandsratio	**0,9**

Voor een nadere duiding van de ratio kan onderstaande normtabel worden gehanteerd.

Tabel: specificatie weerstandsratio

Weerstandsratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende

1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Conclusie

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 (laatste actualisatie) is het totaalbedrag risicoprofiel licht afgenomen (van € 9,7 maar € 9,6 miljoen) en is de weerstandscapaciteit toegenomen (van € 5,6 naar € 8,3 miljoen). Hierdoor is de weerstandsratio ten opzichte van de jaarrekening 2023 gestegen van 0,6 naar 0,9. Deze verbetering is het gevolg van de in voorliggende begroting aangepaste budgetten en verwerkte ombuigingen.

Op basis van bovenstaande normtabel kan deze score als 'matig' worden gekwalificeerd.
Het is van belang om het weerstandsvermogen te verbeteren en ervoor te zorgen dat de score uitkomt in de categorie 'ruim voldoende' conform de streefwaarde zoals geformuleerd in de (toelichting bij artikel 22 van de) 'Financiële verordening gemeente Rheden 2024'. Dit kan worden gerealiseerd door intensivering van risicobeheer en door het verhogen van de algemene reserve. Hiertoe is het zaak om in komende jaren (nog) meer in te zetten op beheersmaatregelen als onderdeel van risicomanagement en om rekeningoverschotten te realiseren.

Financiële Kengetallen

De financiële positie van de gemeente is onder meer te beoordelen aan de hand van een aantal financiële kengetallen. Om ook de vergelijkbaarheid tussen gemeente te bevorderen zijn er met ingang van 2015 door het BBV een vijftal voorgeschreven. De betreffende kengetallen zijn hieronder opgenomen en nader toegelicht.

Tabel: Verloop van de kengetallen

Financiële kengetallen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	59%	89%	87%	113%	114%	108%
Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	55%	85%	83%	109%	110%	104%
Solvabiliteitsratio	16%	14%	12%	11%	11%	12%
Kengetal grondexploitatie	-2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	-1,0%	1,1%	0,8%	-0,7%	0,8%	1,1%
Belastingcapaciteit	92%	92%	92%	92%	92%	92%

Toelichting

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 90% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone (rood). Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen. (Bron: VNG -website).

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio wordt berekend door het totale eigen vermogen te delen door het totaal van de passiva.

De structurele exploitatieruimte dient om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een percentage van 0% betekent een sluitende begroting, een positief percentage wil zeggen dat er begrotingsruimte is. Feitelijk biedt het financieel meerjarig perspectief bij de begroting een betere indicatie.

Het kengetal grondexploitatie kan een grote invloed op de financiële positie van een gemeente hebben (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie. Het percentage is de waarde van bouwgronden in relatie tot de totale baten exclusief de reserves. De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie geeft overigens een concreter beeld van het verwachte verloop van grondexploitaties.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen kan worden gerelateerd aan de totale woonlasten. De woonlasten worden bepaald aan de hand van de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Overigens zegt dit percentage niets over de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit, dat is immers een politieke keuze (zie ook de passage hierover bij de weerstandscapaciteit op de vorige pagina's).

Beoordeling van de kengetallen

Net zoals bij de bepaling van de weerstandscapaciteit gelden er ook voor deze kengetallen geen harde voorgeschreven normen. Door de Provincie Gelderland is wel een indeling in drie categorieën opgegeven als richtinggevend voor de beoordeling. Aan de categorieën wordt in principe geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden. Wel kan er worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest. Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles, de kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. In onderstaande tabellen is een en ander weergegeven.

Tabel: Ontwikkeling financiële positie

Handreiking beoordeling	Categorie A (minst risicovol)	Categorie B	Categorie C (meest risicovol)
Netto schuldquote	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 - 50 %	< 20 %
Structurele exploitatieruimte	BEGR en MJB > 0 %	BEGR of MJB > 0 %	BEGR én MJB < 0 %
Grondexploitatie	< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
Belastingcapaciteit	< 95 %	95 - 105 %	> 105 %

Conclusie

De netto schuldquote 2025 bedraagt 87% en valt daarmee in categorie A, maar komt in komende jaren boven de 90% in categorie B terecht. De solvabiliteitsratio is licht gedaald ten opzichte van de vorige begroting (PB2024: 14%) en is nog steeds minder dan 20%. De dalende lijn van de weerstandsratio in meerjarenperspectief is echter omgebogen. Bij de vorige begroting daalde de

ratio naar 6% (in 2027) en in voorliggende begroting is de ratio in het laatste begrotingsjaar (2028) 12%.
Om zowel de schuldquote als de solvabiliteitsratio te verbeteren, is het zaak om ons vreemd vermogen te verminderen en onze algemene reserve op te hogen. Van belang daarbij is om de geplande investeringen minder te gaan financieren door het afsluiten van leningen. Daarvoor is het nodig om structurele begrotingsruimte (overschotten) te creëren, zodat toekomstige kapitaallasten gedekt kunnen worden vanuit de reguliere exploitatie.
Op die manier zorgen we voor een betere verhouding tussen ons eigen en vreemd vermogen en daarmee voor een verbetering van onze financiële positie.
Een toename van de algemene reserve (door realisatie van rekeningoverschotten) zal moeten leiden tot verbetering van onze vermogenspositie. De kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn stabiel en vallen in categorie A.

C. Onderhoud Kapitaalgoederen

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte bestaat uit verschillende kapitaalgoederen (wegen, riolering, groen, openbare verlichting, sport- en speelvoorzieningen en wegmeubilair) welke dienen te worden onderhouden om de continuïteit te kunnen waarborgen.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader en de financiële consequenties van het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte.
Het onderhoud van de kapitaalgoederen wordt zoveel mogelijk in samenhang met de diverse projecten uitgevoerd in integrale projecten.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de bepalingen opgenomen waaraan de verslaglegging inzake het onderhoud kapitaalgoederen moet voldoen. In de 'financiële verordening gemeente Rheden' zijn eveneens bepalingen opgenomen. Daarbinnen zijn met name Artikel 12 van het BBV en Artikel 18 lid 1 en 2 van de Financiële verordening van belang. In de uitwerking van deze paragraaf zijn deze bepalingen als uitgangspunt gehanteerd.

Openbare ruimte

De gemeenteraad heeft in 2020 de Beheernota Openbare Ruimte vastgesteld. De Beheernota is de integrale vertaling van de (politieke) visie en het vastgestelde beleid van de gemeente op de openbare ruimte (voor de groene, grijze en blauwe assets) tot een financieel, technisch en kwalitatief uitgangspunt voor de beheerplannen. In 2025 wordt invulling gegeven aan het in 2021 vastgestelde integrale beheerplan en onderliggende beheerplannen.

Aan de hand van de Beheernota Openbare Ruimte en het integrale beheerplan openbare ruimte met de daar onderliggende beheerplannen zal de organisatie beter kunnen inspelen op kansen, ontwikkelingen en risico's.

Het is noodzakelijk om in een vroegtijdig stadium inzicht te hebben in de uit te voeren gemeentelijke projecten in de openbare ruimte. Hierdoor is het mogelijk de afzonderlijke planningen van de diverse disciplines op elkaar af te stemmen en prioriteiten hierin te stellen. Een dergelijke afstemming maakt uitvoering van integrale projecten mogelijk.

Integrale uitvoering betekent per definitie dat bepaalde werkzaamheden vervroegd of vertraagd worden uitgevoerd ten opzichte van de optimale technische en financiële planning van de afzonderlijke disciplines. Op termijn (cyclische onderhoudsperiode) nivelleert echter dit verschil. Een integrale planning ("werk met werk maken") heeft uit financieel en maatschappelijk oogpunt de voorkeur.

Ontwikkelingen

De vraag naar uitvoerend personeel, bouwmaterialen en grondstoffen stijgt, waardoor we verwachten dat de prijzen verder door stijgen. In 2025 is de prognose dat de prijzen verder gaan stijgen. In de begroting van 2025 is er rekening gehouden met een stijging.

Hieronder wordt per onderwerp ingegaan op kerncijfers, het beleidskader en ontwikkelingen. Indien van toepassing worden ook eventuele risico's genoemd.

Riolering en water

Tabel: Kerncijfers riolering en water

Aspect	*Hoeveelheid*
Riolering:	*244.200 m[1]*
Infiltratieriool:	*23.211 m[1]*
Persleiding:	*36.471 m[1]*

Kaders

De gemeente heeft een verplichting tot het vaststellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan, op grond van de Wet milieubeheer. Hierin dient verwoord te zijn hoe de gemeente aan haar (wettelijke) zorgplicht, voor een doelmatige inzameling en transport van afval-hemel en grondwater, invulling geeft.

Water en riolering zijn verweven met onze omgeving. We hebben de openbare ruimte nodig voor een goed, toekomstbestendig stedelijk waterbeheer. Anderzijds zijn water en riolering nodig om de omgeving goed te laten functioneren. De afvalwaterketen moet bijdragen aan een goede, schone en prettige werk- en leefomgeving met als belangrijkste doel de volksgezondheid. Daarbij moeten de doelen doelmatig worden gerealiseerd tegen minimale kosten.

Uw raad heeft in 2020 de beheernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de Beheernota maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast. De kadernota vormt de basis om het beleid uit te werken tot concreet beheer in het watertakenplan. In december 2022 is het Watertakenplan Olburgen 2023-2027 vastgesteld door de Raad.

Uit te voeren in 2025

- Uitvoeren geplande maatregelen uit het Watertakenplan Olburgen 2023-2027.
- Uitvoering geven aan de integrale investeringsprojecten.

Ontwikkelingen

Wanneer de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking treedt, worden vele wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, zoals de Wet milieubeheer (Wm) en de Waterwet, geïntegreerd. Dit houdt in dat de wettelijke planverplichting van het GRP komt te vervallen. Met andere woorden, dan komt het GRP niet terug als verplicht programma. Echter bepaalt artikel 3.14 van de Omgevingswet wel dat de gemeente een (onverplicht) gemeentelijk rioleringsprogramma vast kan stellen.

Het klimaat heeft grote invloed op het water- en rioolbeheer en op de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. In de Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) hebben alle overheden samen de ambitie vastgelegd om Nederland voor 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Dat het klimaat verandert staat vast, maar het is nog onzeker hoeveel en hoe groot de effecten op het beheer zullen zijn. We nemen klimaatadaptie structureel mee in onze opgaven.

Wegen

Tabel: Kerncijfers wegen

Aspect	Hoeveelheid
Asfalt	*1.135.092 m2*
Elementen	*1.312.611 m2*
Beton	*81.325 m2*
Overig	*19.459 m2*

Kaders

De gemeenteraad heeft in 2020 de Beheernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de Beheernota en het in 2021 vastgestelde integrale beheerplan maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast.

Planning uit te voeren in 2025

- Groot onderhoud conform jaarplanning;
- Klein onderhoud conform jaarplanning (klachtenonderhoud maakt hier deel van uit, uitvoering deels door Buurtbeheer gemeente Rheden deels door aannemers);
- Uitvoering geven aan de integrale investeringsprojecten vanuit met name het Watertakenplan Olburgen 2023-2027.

Openbare Verlichting

Tabel: Kerncijfers openbare verlichting

Aspect	Hoeveelheid
Lichtmasten	*7.352 stuks*
Armaturen	*7.469 stuks*
Lichtbronnen	*7.469 stuks*

Planning uit te voeren in 2025

Implementatie van het in 2021 vastgestelde beleidsplan openbare verlichting. Hierbij gaan we voor een duurzamer beheer van onze OVL en gaan we door met het verdere verlaging van het energieverbruik van de OVL.

- In 2025 is circa 83 % van de gemeente Rheden in duurzame energiebesparende verlichting ten opzichte van 79 % in 2024. Tevens gaan we verder met de uitrol naar 100% duurzame verlichting wat we uiterlijk in 2031 gerealiseerd willen hebben;
- Klein en groot onderhoud conform jaarplanning (klachtenonderhoud maakt hier deel van uit, uitvoering door aannemer);
- Uitvoering, zover van toepassing, geven aan de integrale investeringsprojecten zoals aangeven bij water en riolering.

Risico’s

Door het uitvoeren van de grootschalige vervanging zijn de risico’s teruggebracht naar het geringe niveau van een defecte lamp. Wel zien we meer en meer dat het (verouderde) net van Liander storingen veroorzaakt waardoor het lijkt alsof de verlichting stuk is maar de oorzaak in het net moet worden gezocht.

Ontwikkelingen

De armaturen en masten die worden vervangen zijn vanaf 2021 100% circulair. Vanwege de vervanging is er een besparing op energieverbruik te verwachten voor 2025.

Groen en spelen

Tabel: Kerncijfers groen en spelen

Aspect	*Hoeveelheid*
Openbaar groen	*159 ha*
Bomen (in de openbare ruimte)	*15.623 st*
Speelplaatsen	*102 st*
Speeltoestellen	*498 st*

Kaders

De gemeenteraad heeft in 2020 de Beheernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de Beheernota en het in 2021 vastgestelde integrale beheerplan maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast.

Uit te voeren in 2025

- Uitvoering geven aan de integrale projecten vanuit met name het Watertakenplan Olburgen 2023-2027.
- Op basis van inspecties en meerjaren-onderhoudsplanning wordt per jaar een jaarprogramma groen en spelen uitgevoerd.
- Uitvoering geven aan het speelbeleid Buiten spelen en sporten in Rheden 2022-2026.

Ontwikkelingen

In 2025 continueren wij het proces om ons openbaar groen klimaatbestendiger in te richten en beheren. Het proces richt zich op gebruik van plantsoorten en het verwerken van groenafval. Duurzaamheid en circulariteit hangen hiermee samen.

Een ontwikkeling die we de laatste jaren zien is de toename van het groenareaal. Dit heeft meerdere oorzaken. Nieuwbouw, minder verharding en percelen die uit de pacht komen.

Gebouwen

Tabel: Gebouwen

Soort	Locatie	Adres
1 Beleidsvolgend vastgoed		
Sport		
	Sporthal De Dumpel	Gruttostraat 14 Velp
	Gymzaal Jan Luijkenlaan	Jan Luijkenlaan 2-a Velp
	Sporthal De Hangmat	IJsselsingel 9 Rheden
	Openluchtbad Rheden	IJsselsingel 9 Rheden
	Gymzaal Bloemershof	Burg. Bloemerstraat 3 Dieren
	Sporthal Theotorne	Ericaplein 3 Dieren
	Gymzaal Huijgenslaan	Huijgenslaan 44 Dieren
	Biljoenbad	Gruttostraat 3 Velp
	WIK gebouw	IJsselsingel 95 Rheden
Onderwijs		
	De Kroeseboom	Haverweg16/16a Rheden
	Kon. Emmaschool	Hogestraat 31 Dieren
	't Sterrenbos	Van Limburg Stirumstraat 29 Dieren
Dorpshuizen		
	MFA Het Kasteel	Heeckerenstraat 201 Velp
	MFA Van Voorhuizenschool	Schoolstraat 12 Velp
	MFA Nieuw Bergstein	Binnenweg 40-a Ellecom
	MFA De Oase	Ericaplein 1 Dieren
Cultuur		
	De Bundel (bibliotheek Dieren)	Ericaplein 5 Dieren
	Den Heuvel 32 (bibliotheek Velp)	Den Heuvel 32 Velp
	Openluchttheater De Pinkenberg	De Pinkenberg 6 Rozendaal
	Muziektent Velp	Overbeeklaan 7 Velp
	Muziektent Rheden	Havelandseweg 90 Rheden
	Muziektent Ellecom	Binnenweg 40c Ellecom
	Muziektent Spankeren	Kerkplantsoen 2 Spankeren
	Muziektent Laag-Soeren	Bosrichterlaan 1 Laag-Soeren
Parkeren		
	Parkeergarage Dieren	Hardewijkerweg 2 Dieren
Brandweer		
	Brandweergarage Velp	Noorder Parallelweg 21 Velp
	Brandweergarage Rheden	Worth Rhedenseweg 66 Rheden
	Brandweergarage Dieren	Burg. Bloemerstraat 1 Dieren
Cultureel erfgoed		
	Kerktoren NH-kerk Oude Jan Velp	Kerkstraat 56 Velp
	Kerktoren NH-kerk Rheden	Dorpsstraat 51 Rheden
	Kerktoren NH-kerk Ellecom	De Friedhof 6 Ellecom
	Kerktoren NH-kerk Spankeren	Kerkweg 2 Spankeren
	Poort Overbeek	Overbeeklaan ong. Velp

	Gemaal De Volharding	Lathumseweerweg 2 Velp
	Emmapyramide Velp	Kluizenaarsweg ong. Rozendaal
	Veerwachtershuisje Dieren	Aan 't Veer 1 Dieren
	Israëlische begraafplaats	Bernard Zweerslaan 1 Dieren
	Priesnitzmonument	Priesnitzlaan 25 Laag-Soeren
2 Eigen huisvesting		
	Gemeentehuis De Steeg	Hoofdstraat 3 De Steeg
	Gemeentewerf Velp	Biljoen 8-10 Velp
	Gemeentewerf Dieren	Meidoornlaan 2 Dieren
	Begraafplaats Heiderust	Lentsesteeg 21 Rheden
	Begraafplaats Imboslaan	Imboslaan 63 Dieren
	Begraafplaats Harderwijkerweg	Harderwijkerweg 3 Dieren
3 Overig vastgoed		
	Woning Heiderust	Lentsesteeg 21 Rheden
	Koepel De Kaap	Beekhuizenseweg 2 Rheden
	Woning Sportpark	IJsselsingel 89 Rheden
	Woning Sportpark	Adm. Helfrichlaan 97 Dieren
	Bedrijfsruimte	Adm. Helfrichlaan 97-a Dieren
	Woning	Kappersweg 1 Spankeren
	Woonwagenstandplaats	Van Aldenburglaan 38 De Steeg
	Woonwagenstandplaats	Van Aldenburglaan 40 De Steeg
	Bedrijfspand	Stationsplein 32 Dieren
	Bedrijfspand	Spoorstraat 56 Dieren
	Woning	Jan Luijkenlaan 2 Velp

Onderhoud vastgoed

Er wordt voor het planmatig onderhoud gewerkt volgens een meerjarenonderhoudsplan. Het onderhoud is aanbesteed zodat de continuïteit en de kwaliteit van het onderhoud gewaarborgd blijft. Er vindt een jaarlijkse actualisatie van plaats van de verkochte en nieuwe panden vastgoedportefeuille, de richtinggevende onderhoudsniveaus met tevens een jaarlijkse actualisatie van de onderhoudsbudgetten. De realisatie van de doelstelling zoals geformuleerd in de paragraaf bedrijfsvoering worden op die manier in de komende jaren in het meerjarenonderhoudsplan verwerkt.

D. Financiering

In de paragraaf financiering wordt de financieringsfunctie uiteengezet. In de financiële verordening is opgenomen dat het college zorg draagt voor de uitoefening van de financieringsfunctie. De kaders daarvoor zijn vastgelegd in het treasurystatuut, vastgesteld in 2014.

Deze paragraaf bevat o.a. de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente wordt toegerekend. Daarnaast geeft het inzicht in de financieringsbehoefte van de gemeente.

In deze paragraaf zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- Algemene ontwikkelingen
- Doelstelling van de treasuryfunctie
- Risicobeheer treasuryfunctie
- Beleid inzake financiering en financieringspositie
- Rentemethodiek

Algemene ontwikkelingen

Rente ontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de centrale banken. De rente is vanaf 2023 weer gestegen, de verwachting is dat de rente in 2025 op het niveau van 2024 zal blijven. Voor de renteberekening 2025 is hier van uitgegaan.

Langlopende leningen

Wij verwachten in Q4-2024 een nieuwe extra langlopende lening af te sluiten van € 15.000.000.
Er is rekening gehouden met extra rentelasten met ingang van 2025.
De overige langlopende leningen lopen door en hiervoor is in 2025 geen herfinanciering benodigd.
Met deze financieringsportefeuille voor langlopende leningen voldoet de gemeente aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is het maximale bedrag dat de gemeente met kort geld mag lenen.

Kasgeldleningen

Voor kortlopende financieringsbehoefte kan de gemeente een kasgeldlening afsluiten. In de huidige situatie wordt bij een kasgeldlening een lagere rente gehanteerd.

Omslagrente

Als gevolg van de opgelopen rente en de uitbreiding van de langlopende leningen is de omslagrente in de begroting 2025 berekend op 2,242%. Zie voor een nadere toelichting het onderdeel "Rentemethodiek".

Doelstelling treasuryfunctie

Aantrekken van middelen

Bij het aantrekken van middelen wordt gestreefd naar het optimaliseren van de renteresultaten en het beperken van renterisico's. De looptijd van nieuw aan te trekken leningen worden afgestemd op de actuele rente ontwikkeling en de verwachte liquiditeitsbehoefte.

Verstrekking van leningen en garantstellingen

Ingevolge de Wet FIDO kan de gemeente slechts leningen en garanties verstrekken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. De gemeente Rheden hanteert bij het verstrekken van leningen uit hoofde van de publieke taak de volgende uitgangspunten:

a) de activiteit waarvoor een lening of garantie wordt gevraagd dient bij te dragen aan de realisering van één of meerdere voor de gemeente Rheden maatschappelijk relevant geachte doelstellingen, blijkende uit beleidsplannen en/of de begroting;
b) de kredietrisico's dienen aanvaardbaar te zijn. Het college zal hiervoor een schriftelijk advies vragen van een intern- en/of extern financieel deskundige over de kredietwaardigheid van de aanvrager;
c) de aanvrager heeft schriftelijk verklaard dat de benodigde financiering niet kon worden verkregen bij derden in de vorm van subsidies etc.;
d) de aanvrager heeft schriftelijk aangetoond in het bezit te zijn van alle eventueel voor de activiteit noodzakelijke (publiekrechtelijke en onherroepelijke geworden) vergunningen en eventueel benodigde privaatrechtelijke toestemmingen;
e) de aanvrager verleent medewerking aan de door de gemeente geëiste voorwaarden, waaronder de lening c.q. garantstelling tot stand zal komen. Deze voorwaarden betreffen onder meer de beperking van de financiële risico's voor de gemeente, onder meer door het -zo mogelijk- vestigen van een zakelijk zekerheidsrecht (b.v. hypotheekrecht), een looptijd van de lening of garantstelling van maximaal 15 jaar na ondertekening van de overeenkomst, een vooraf bepaald aflossingsschema en de informatieplicht bij het niet nakomen van de betalingsplicht;
f) het college verleent geen medewerking aan een aanvraag voor een lening of garantie van een winst beogende (commerciële) instelling, als bedoeld in artikel 2 van de Wet op de Vennootschapsbelasting. In bijzondere omstandigheden, dan wel onbillijkheden van overwegende aard, kan het college van deze voorwaarde afwijken;
g) voor het begrotingsjaar 2025 wordt uitgegaan van een maximale hoofdsom van leningen en garanties van € 1.000.000 welke door het college mag worden aangegaan. Het is het college niet toegestaan om dit budget te overschrijden, zonder instemming van de raad.

We nemen, gelet op bovengenoemde voorwaarden, een beslissing of we zullen meewerken aan het verstrekken van een lening of een garantie. We stellen de aanvrager van de lening of garantstelling schriftelijk in kennis van (de argumenten van) het genomen besluit. Uw raad zal vooraf in kennis worden gesteld bij het verstrekken van leningen of garantstellingen voor een bedrag hoger dan € 250.000 per aanvraag. We zullen in deze gevallen in onze besluitvorming de zienswijze van de raad meenemen.

Risicobeheer treasuryfunctie

Hieronder wordt een analyse gegeven van de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente Rheden. Wij gaan daarbij in op de renterisico's, kredietrisico's, en debiteurenrisico's.

Renterisico's

Voor het renterisicobeheer worden de normen gehanteerd conform de Wet FIDO. Het gaat hierbij om de kasgeldlimiet, waarbij een beperking wordt opgelegd aan de omvang van de netto vlottende schuld én de renterisiconorm. De renterisiconorm bepaalt het maximum aan leningen met een rente typische looptijd van één jaar of langer die geherfinancierd moeten worden of waarvan de rente herzien moet worden. Deze normen zijn ingesteld om de invloed van rentewijzigingen op het resultaat te beperken. Hieronder wordt een berekening gegeven van de *kasgeldlimiet* en de *renterisiconorm*.

Tabel: Berekening kasgeldlimiet

Post(bedragen x € 1.000)	2025
Begrotingstotaal (bedrag)	175.268
Toegestane kasgeldlimiet (percentage)	8,5%
Kasgeldlimiet (bedrag)	14.898

De kasgeldlimiet geeft de maximale omvang van de netto vlottende schuld aan. De netto vlottende schuld is het saldo van rekening courant kredieten en tegoeden, het kasgeld en de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rente typische looptijd van korter dan één jaar.
Indien 3 kwartalen achtereen de kasgeldlimiet wordt overschreden moet de toezichthouder (de provincie) geïnformeerd worden en een plan worden ingediend. Wanneer de netto vlottende schuld boven de kasgeldlimiet uitkomt, wordt door omzetting naar een langlopende lening ruimte gecreëerd. Door middel van een goede planning en monitoring wordt de kasgeldlimiet bewaakt.

Tabel: Berekening renterisiconorm

Post (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
1. Renteherzieningen	0	0	0	0
2. Aflossingen	0	15.000	20.000	35.000
3. Renterisico (=1+2)	0	15.000	20.000	35.000
4a. Begrotingstotaal	175.268	156.730	156.189	156.523
4b. Percentage cf. ministeriële regeling	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm (=4ax4b)	35.054	31.346	31.238	31.305
5. Ruimte binnen de norm (=4 -3)	35.054	16.346	11.238	-3.695

De renterisiconorm geeft de som aan van het bedrag aan vaste schuld waarvan de rente mag worden herzien of het bedrag dat in aanmerking komt voor herfinanciering. Hiermee wordt nagestreefd dat de vaste leningenportefeuille zodanig gespreid is dat de renterisico's gelijkmatig over de jaren zijn verdeeld. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.

Het renterisico wordt berekend door te bepalen welk deel van de portefeuille aan vaste schuld in enig jaar geherfinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen én voor welk deel van de vaste schuld op basis van de leningsvoorwaarden de rente wordt herzien. Het aldus berekende bedrag geeft dan het bedrag aan waarover renterisico's worden gelopen.

Kredietrisico's

Kredietrisico's worden gelopen bij het uitzetten van overtollige middelen en het verstrekken van leningen en garantstellingen. Kredietrisico's worden beperkt door de eisen die de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) stelt aan tegenpartijen en producten op de geld- en kapitaalmarkten en door de specifieke eisen die de gemeente stelt aan de partij waaraan middelen worden verstrekt.

De verwachting is dat er in 2025 geen overtollige middelen worden uitgezet. Eventuele tijdelijke overtollige kasmiddelen zullen worden uitgezet conform de wettelijke kaders inzake het schatkistbankieren.

Op de reeds verstrekte leningen is het risico minimaal gezien de geldnemers en de looptijd. Het gaat hier een achtergestelde lening aan Alliander, AV Gelre, Starterslening VROM, SVN duurzaamheidsleningen en SVN blijvers leningen. Begin 2024 bedraagt het saldo ca. € 5,2 miljoen.

Daarnaast neemt de gemeente Rheden deel in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Middels een achtervangovereenkomst staat de gemeente per 31-12-2023 garant voor ca. € 206,3 miljoen aan leningen die zijn verstrekt aan woningcorporaties. Gezien de vermogenspositie van het WSW, de goede controle en toetsing door dit fonds en de spreiding van de risico's over de deelnemende gemeenten en het feit dat er nog nimmer een beroep op de achtervang is gedaan, is dit als een zeer laag risico te kwalificeren.

Debiteurenrisico's

De debiteuren worden in de balans gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor dubieuze debiteuren. Periodiek worden de posten beoordeeld op inbaarheid. Eventuele oninbare vorderingen worden afgeboekt ten laste van de voorziening. De hoogte van deze voorziening wordt jaarlijks bij de jaarrekening opnieuw vastgesteld.

Beleid inzake financiering en financieringspositie

De financieringskosten worden in de begroting 2025 en de meerjarenraming 2025-2028 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij wordt de financieringspositie van de gemeente berekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculeerd.

In het volgende overzicht wordt de verwachte financieringsbehoefte weergegeven.

Tabel: Berekening financieringstekort

Post (bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2025
Materiële vaste activa	171.037	184.138
Immateriële vaste activa	339	308
Financiële vaste activa	5.156	5.152
Erfpachtgronden	690	690
Totaal vaste activa	**177.222**	**190.288**
Algemene reserve	8.020	9.264
Bestemmingsreserve	16.449	15.908
Voorzieningen	7.850	8.098
Vreemd vermogen lang	115.500	115.500
Financieringstekort	**29.403**	**43.518**

Het verwachte financieringstekort is groter dan de kasgeldlimiet. Onderstaand is een overzicht opgenomen van de financieringsportefeuille voor langlopende leningen.

Tabel: Financieringsportefeuille voor langlopende leningen

Jaar (bedragen x € 1.000)	Looptijd	Rente	Jaar laatste aflossing	Stand 1-1-2025	Aflossing	Herfinanciering/ extra lening	Stand 31-12-2025
2018	10	1,26%	2028	15.000			15.000
2021	5	-0,26%	2026	15.000			15.000
2021	6	-0,20%	2027	10.000			10.000
2022	5	2,62%	2027	10.000			10.000
2023	5	3,48%	2028	10.000			10.000
2023	5	3,32%	2028	5.000			5.000
2023	5	2,91%	2028	5.000			5.000
2024	10	3,12%	2034	10.000			10.000
2024	5	3,10%	2029	12.500			12.500
2024	5	3,10%	2029	8.000			8.000
2024	PM	PM	PM	15.000			15.000
				115.500			115.500

Rentemethodiek

Met ingang van het begrotingsjaar 2017 worden de rentelasten toegerekend aan de taakvelden. Bij de toerekening van de rentelasten is de rente-omslag-methode voorgeschreven. Het totaal van de rentelasten wordt omgeslagen over het geheel van de investeringen. Als rentelasten worden beschouwd:

- Voor de externe financiering: het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen.
- Voor de interne financiering: de bespaarde rente over de reserves en voorzieningen.

Door toepassing van de rente-omslag-methode worden de rentelasten op basis van de stand van de investeringen toegerekend aan de taakvelden in de programmabegroting. De gedachte achter het toerekenen van bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is dat het voor de kostprijsberekening niet uitmaakt of hiervoor externe financiering is aangetrokken of dat dit uit eigen middelen gefinancierd is.

Voor 2025 bedraagt het voorgecalculeerde omslagpercentage 2,242%.

Tabel: Berekening omslag rente

Post (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Externe rentelasten	2.464
Externe rentebaten	349
Totaal door te rekenen externe rente	2.115
minus:	
Rente doorberekend aan de grondexploitatie	5
Saldo door te rekenen rente	2.110
plus:	
Rente over eigen vermogen per 1-1	561
Rente over voorzieningen	171
Saldo aan taakvelden toe te rekenen rente *)	2.842

Rente omslag (= toe te rekenen rente/waarde vaste activa per 1-1)	2,242%

*) Inclusief taakveld Overhead

E. Bedrijfsvoering

Wat is onze visie?

Een goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen vinden wij belangrijk. Daarvoor is een goed werkende gemeentelijke organisatie nodig, die ook in deze financieel moeilijke tijden, kan inspelen op de uitdagingen die de komende tijd op ons staan te wachten. Slagvaardigheid, wendbaarheid en realistische ambities zijn daarbij belangrijk. We blijven bouwen aan een toekomstbestendige en klantgerichte gemeente. Onze bedrijfsvoering staat voor deskundigheid, betrouwbaarheid, transparantie en kwaliteitszorg. Advies & partnerschap bij iedere stap! Bij alles wat we doen, zorgen we dat het in de toekomst / duurzaam is geborgd.

Onze visie is vertaald in 5 beleidsdoelen:

1. Toegankelijke, effectieve en efficiënte dienstverlening
2. Goed werkgever- en werknemerschap
3. Interne en regionale samenwerking vanuit toegevoegde waarde
4. Stevig en betrouwbaar fundament
5. Transparante en kwalitatieve sturing

De digitaliseringsopgave door middel van het programma Digitaal Rheden is geen sinecure en vergt een forse investering zoals aangegeven bij de bij Kadernota 2023. We willen en moeten een slag maken om onze publieke rol richting inwoners en ketenpartners waar te blijven maken. De samenleving digitaliseert, is gemiddeld 4 uur en 44 minuten per dag online en heeft hoge verwachtingen als het gaat om dienstverlening. Nieuwe wet- en regelgeving dwingt ons om verder te digitaliseren (o.a. Omgevingswet, Wet open overheid, nieuwe Archiefwet, Wet modernisering elektronisch berichten verkeer, Baseline Informatievoorziening Overheid etc.) en digitaal werken wordt de norm bij ingebruikname van ons nieuwe gemeentehuis. Met Digitaal Rheden werken we aan de volgende beleidsdoelen: efficiëntere dienstverlening (inclusief digitaal werken), goed werkgeverschap, verbeteren interne en externe samenwerking, een stevig fundament en betrouwbare ICT en transparante sturing. Op deze beleidsdoelen zijn (maatschappelijke) effecten en resultaten noodzakelijk en onuitstelbaar.

In dit programma zijn de volgende bestuurlijke doelstellingen actueel:

Thema: Goed werkgever- en werknemerschap
- Goed werkgever- en werknemerschap.

Thema: Interne en regionale samenwerking vanuit toegevoegde waarde
- Interne en regionale samenwerking.

Thema: Stevig en betrouwbaar fundament
- Stevig en betrouwbaar fundament voor stuur- en verantwoordingsinformatie

Thema: Vastgoedportefeuille
- Inkrimpen van de vastgoedportefeuille
- Onderhoud beperken: planmatig tot onderhoudsniveau 5 of 6 en preventief huidige niveau 's bestendigen
- Continueren verduurzaming/ver- nieuwbouwen scholen
- Interne beheersing vastgoedmanagement is op orde
- Afronden project Gemeentehuis

Thema: Digitale toegankelijkheid van dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en instellingen (Digitaal Rheden)
- Toegankelijke effectieve en efficiënte dienstverlening.

De doelstellingen zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welk doel willen we bereiken om te komen tot deze visie?
- Welke resultaten moet het opleveren?
- Hoe meten wij onze prestaties?

Hierbij gaan we alleen in op nieuw beleid en politiek relevante zaken. Na deze doelenboom is informatie over betrokken Verbonden Partijen en de beschikbaar gestelde middelen opgenomen. De bijdrage per programma aan de Sustainable Development Goals (SDG's) is opgenomen in bijlage 1: SDG's per programma.

Goed werkgever- en werknemerschap

Goed werkgever- en werknemerschap.

Wat willen we bereiken?

Als gevolg van de kadernota vindt herrijking plaats van de balans van taken, formatie en bezetting. Voor ons werkgeverschap betekent dit dat we heel bewust en kritisch keuzes maken bij o.a. de vervulling van vacatures en tijdelijke inleen. Tegelijk is er de opgave om te blijven investeren in de toekomstbestendigheid en de duurzame inzetbaarheid van ons zittende personeel. Aandacht voor onze medewerkers blijft onze focus. Naast de slagkracht voor de komende periode vraagt dat op sturen en besluiten op de middellange termijn. In ons HR visie en beleid is dit onder meer vertaald in ons beleid op het vlak van duurzame inzetbaarheid, preventie van verzuim en vitaliteit. We blijven ons inzetten op een (een leven lang) leren en we starten met structureel medewerkersonderzoek. Het instrument Strategische personeelsplanning ondersteunt ons bij de beschreven opgave voor de herijking taken en o.a. toekomstgerichte keuzes bij vacaturevervulling.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Binnen de beschikbare capaciteit is het risico aanwezig dat we vertraging oplopen in de realisatie en borging van de projecten die voor 2025 gepland staan. Daarnaast is het risico dat de lange termijn onvoldoende in beeld is of blijft.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Ons personeel is duurzaam inzetbaar en wordt optimaal ingezet voor de maatschappelijke opgaven (2028).

Aandacht aan medewerkers door middel van het goed gesprek, terugdringen van verzuim en het stimuleren van vitaliteit en een goede werk/privé balans.
Door middel van een medewerkersonderzoek houden we zicht op belangrijke thema's en voeren we met elkaar het goed gesprek.

- Minder uitval door verzuim en minder uitgaven voor ziektenvervanging (2028).

Door het voeren van frequente preventieve gesprekken en het stimuleren van vitaliteit en gezondheid, voorkomen we verzuim en beperken we de uitgaven voor ziektevervanging.

- Taken en bezetting zijn in balans (2026).

We voeren regelmatig het gesprek over de balans tussen opgave, beoogde resultaten, bezetting en financiële middelen.

Interne en regionale samenwerking vanuit toegevoegde waarde

Interne en regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?

Verhogen van de toegevoegde waarde van onze interne en regionale samenwerking met onze (keten)partners.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is C2 Meer waarde uit Regionale samenwerking.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Interne en regionale samenwerking staan op gespannen voet met urgente zaken van de waan van de dag. Het risico bestaat dat lange termijn meerwaarde op gespannen voet staat met korte termijn resultaat. Het risico is dan ook de factor 'tijd' of beter gezegd gebrek aan tijd. Een mogelijk tweede risico zijn de procedures en wet- en regelgeving. Deze kunnen vernieuwing als effect van interne en regionale samenwerking in de weg staan.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Visie op partnerships (2025).

Visie vastgesteld voor 1-1-2024.

- Perceptie van partners over dienstverlening (2025).

Inzicht in perceptie van partners over dienstverlening door middel van een gestructureerde manier van rapporteren.

- de gewenste uit te besteden bedrijfsvoeringstaken worden efficient en effectief ingekocht aan de hand van de 5 k's: kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en klant (2027).

Monitoren van kosten en kwaliteit

Stevig en betrouwbaar fundament

Stevig en betrouwbaar fundament voor stuur- en verantwoordingsinformatie

Wat willen we bereiken?

We willen een betrouwbare en efficiënte informatievoorziening die draait op een eigentijdse technologie waardoor wij in staat zijn om tijdig, juiste en volledige rapportages te maken die aansluiten bij de behoefte aan stuurinformatie van zowel management als bestuur en raad.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is D5 Doorontw. Dienstverlening & Digitalisering.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

De externe verantwoordingsplicht neemt toe vanuit verschillende partijen (compliance). De inrichting van het huidige informatielandschap van de gemeente vraagt steeds meer personele inspanning om te voldoen aan de verplichtingen (beheer). Er is landelijk schaarste aan kwalitatief specialistisch personeel. Management, bestuur en raad zijn afhankelijk van een stevig administratief fundament, zeker financieel. Het risico is dat het reguliere werk meer inspanning vraagt wat ten koste gaat van de ontwikkeling. Een beheersmaatregel is om via het programma Versterken Financiële Functie heel gericht stap voor stap te verbeteren en elke stap goed te boren in de systemen, processen en organisatie. Tweede beheersmaatregel is om slim aan te haken bij de regionale ontwikkeling van datagedreven werken en te versterken op functioneel beheer.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Solide en schoon rekenschema (2025 (en eindresultaat wordt in 2028 verwacht.))(Kosten:500.000).

We maken een solide en schoon rekenschema wat in beheer is. Een volgend deelresultaat wordt stap voor stap bepaald in de uitvoering van programma Versterken Financiële Functie.

- Het realiseren van een stevig fundament voor de digitale transformaties (2025).

Het realiseren van een stevig fundament voor de digitale transformaties die op ons afkomen bestaat uit het doorlopend organiseren van strategie, ontwikkeling en beheer van het steeds veranderende informatielandschap. Ook de gemeente zelf verander bijvoorbeeld door de ombuigingen. Hiervoor maken wij in 2025 (en de jaren daarna) een herijkte ontwikkelagenda met duidelijkheid over de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden in de digitale opgaven die op de gemeente Rheden blijven afkomen.

- De intern gewenste en extern noodzakelijk IT transformaties worden geadopteerd door de gemeente Rheden (2025).

Het programma maakt voortgang op verschillende projecten en de toekomstbestendige organisatie daarvan:
1 project stevig en betrouwbaar fundament
2 project goed werkgever- en werknemerschap
3 project datagedreven werken
4 project efficiënte, effectieve en toegankelijke dienstverlening (WMEBV; afronding)
5 interne en regionale samenwerking vanuit toegevoegde waarde

Vastgoedportefeuille

Inkrimpen van de vastgoedportefeuille

Wat willen we bereiken?

Verkopen van een deel van het vastgoed en de gronden met maatschappelijk bestemming zodat dit de beheerskosten beperkt en incidenteel baten oplevert.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Het huidige gebruik, denk daarbij aan huurders, pachters en maatschappelijke gebruikers, maakt mogelijk dat het gewenste tempo niet gevolgd kan worden.

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Verkopen realiseren van nader te noemen gemeentelijke opstallen/percelen conform Solide Kadernota (2026-2028).

In 2025 bereiden we onze portefeuille voor op de inkrimping door te verkopen vastgoed in beeld te brengen en te publiceren met voornemen tot verkoop.

Onderhoud beperken: planmatig tot onderhoudsniveau 5 of 6 en preventief huidige niveau 's bestendigen

Wat willen we bereiken?

Voor het vastgoed van de gemeente gaat het onderhoud vanuit de gemeente naar het niveau van 5 (slecht) of 6 (zeer slecht) zolang de veiligheid of de wettelijke verplichting dat toelaat.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Onderhoud minimaliseren heeft verhoogd risico op stijging van correctief onderhoud en vervanging.

Continueren verduurzaming/ver- nieuwbouwen scholen

Wat willen we bereiken?

Hebben en houden van voor de leerlingen gezonde huisvesting.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Beschikbare financiële middelen.

Interne beheersing vastgoedmanagement is op orde

Wat willen we bereiken?

Systematisch zicht op onderhoudsstaat en gebruik van het vastgoed en bijbehorend financieel beheer.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Beperkte personele bezetting, waardoor de extra inspanning om de administratie op orde te krijgen niet geleverd kan worden.

Afronden project Gemeentehuis

Wat willen we bereiken?

Afronding van het project conforme meegegeven kaders. Dit betekent ook het houden van een evaluatie en het maken van een projectverslag/rekening. Oplevering van een exploitatie plan en begroting.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Versnipperde kosten en budgetten en nog niet voorziene omstandigheden kunnen de afronding van het project vertroebelen.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
Goed werkgever- en werknemerschap.		
Medewerkersonderzoek	Inspanningsindicator	Niet wettelijk voorgeschreven.
% Ziekteverzuim	Resultaatindicator	Niet wettelijk voorgeschreven.
invulling vacatures	Inspanningsindicator	Niet wettelijk voorgeschreven.
Interne en regionale samenwerking.		
Visie op partnerships	Resultaatindicator	Ja/Nee
Perceptie dienstverlening aan partners	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	Meeting
Financiele opgave De Connectie	Resultaatindicator	Diverse bestuursrapportages, managementrapportages gebaseerd op KPI's
Stevig en betrouwbaar fundament voor stuur- en verantwoordingsinformatie		
Solide en schoon rekenschema wat in beheer is	Resultaatindicator	P&C cyclus
% realisatie van de verschillende digitale opgaven van Europese Digital Decade	Resultaatindicator	Digital Decade website EU; VNG: HAN rapportage 2024
Inkrimpen van de vastgoedportefeuille		
Minder vastgoed in eigendom	Procesindicator	kadernota
Onderhoud beperken: planmatig tot onderhoudsniveau 5 of 6 en preventief huidige niveau 's bestendigen		
Meerjarenonderhoudsplan met onderhoudsniveau 5 of 6	Resultaatindicator	-
Afronden project Gemeentehuis		

Mate van realisatie project- en exploitatiebegroting	Resultaatindicator	-
Toegankelijke effectieve en efficiënte dienstverlening.		
Perceptie digitale dienstverlening	Resultaatindicator	Meting
Toegankelijkheid website	Uitkomstindicator (maatschappelijk effect)	

Personeelsbeleid

Zoals beschreven vindt als gevolg van de kadernota herijking plaats van de balans van taken, formatie en bezetting. Voor ons personeelsbeleid betekent dit dat we hierop anticiperen voor korte en langere termijn. Voor de korte termijn zijn aangepaste procedures van toepassing voor de openstelling van (tijdelijke) vacatures en het zoveel mogelijk vermijden van tijdelijke inhuur. Het instrument Strategische personeelsplanning wordt ingezet bij de uitvoering van de taakstelling. Daarnaast gebruiken we het om toekomstgerichte keuzes te maken bij vacaturevervulling.

Duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers blijft hierbij onze focus. Hiervan vindt een nadere uitwerking plaats zodat we actief sturen op de match tussen de opgave, de bezetting en de optimale inzet van onze medewerkers. Ontwikkeling en opleiding hoort hier ook bij. We zetten daarom in op een leven lang leren en het optimale gebruik van de Rheden academie met een succesplan en vernieuwd aanbod. Dit is belangrijk om te kunnen blijven anticiperen op ontwikkelingen in de samenleving en de eisen die dat stelt aan onze medewerkers.

Duurzame inzetbaarheid heeft ook relatie met aandacht hebben voor onze medewerkers. Zorgen dat de match er blijft tussen werk, inzet op talenten en vitaliteit. Bij vitaliteit gaat het om de balans tussen werk en privé, leefstijl en een gezonde werkomgeving. Onze rode draad blijft hierbij: eigenaarschap stimuleren en het goede gesprek hebben zowel individueel als in de teams. Ons verzuim blijft een belangrijke graadmeter voor hoe we ervoor staan. We zien helaas dat we hierin nog geen wezenlijke daling hebben bereikt waar we wel op hebben ingezet.

Voor de aanpak van het verzuim worden onder meer gerichte activiteiten uitgezet op het vlak van vitaliteit en verzuimpreventie. De aanpak is erop gericht dat we vanuit de periodieke analyses van onze arbodienst steeds beter begrijpen waar de (grond)oorzaken liggen en hierop het vereiste vervolg op geven alle niveaus. Daarnaast starten we komend jaar starten met structureel medewerkersonderzoek. We monitoren hiermee structureel hoe we ervoor staan in de beschreven doelen. Door de vorm van het onderzoek stimuleren we het voeren van de juiste gesprekken.

Tenslotte zal de actualisatie van de ons functiegebouw (HR21) in 2025 worden afgerond. Er worden werkprocessen ingericht om te zorgen dat we ons functiegebouw periodiek (jaarlijks)onderhouden wordt en wijzigingen verwerkt worden in ons systeem.

Ontwikkeling formatie en salarisbudget in euro’s:

Jaar	MJB primair	MJB na wijziging	toename
2024	30.288.051	33.289.207	3.001.156
2025	30.662.443	33.958.541	3.296.098
2026	30.576.700	33.958.541	3.381.841
2027	30.576.700	33.958.541	3.381.841
2028	30.576.700	33.958.541	3.381.841

Ombuigingen Kadernota 2025:
In de Kadernota 2025 zijn een aantal ombuigingen opgenomen die invloed hebben op de formatie en het huidige salarisbudget. De verdere uitwerking van de voorstellen volgt in 2025. In de komende P&C documenten wordt uw raad verder geïnformeerd over de invulling van de ombuigingen en het effect op de formatie en het salarisbudget.

Kadernota 2025 (bedragen x 1000 euro)	2025	2026	2027	2028
Meer efficiënte inzet van verschillende disciplines bedrijfsvoering	180	180	180	180
de Connectie rendement intensivering samenwerking/afbouw maatwerk	600	600	600	600
Het leaner en digitaler maken van de processen	20	140	140	140
Herijking balans formatie en bezetting	720	940	1.050	1.150
Net meer benutten restant budget professionalisering organisatie	110	240	240	240
Terugdringing externe kosten van vergaderen	20	20	20	20
subtaal (€ duizend)	**1.650**	**2.120**	**2.230**	**2.330**

CAO gemeenten:
De huidige CAO gemeente loopt van 1 januari 2024 tot 1 april 2025. De begrote bedragen zijn hierop gebaseerd. Hierin is een salarisverhoging opgenomen van 4,75% per 1 januari 2024 en 1,25% per 1 oktober 2024, samen 6%. Dit is hoger dan de 5,2% waar die initieel is ingeschat op basis van de Loonvoet overheid CEP. De CAO salarissen zijn daarom structureel € 402 K verhoogd. Voor de periode vanaf 1 april 2025 zijn nog geen cao-afspraken gemaakt. Conform de begrotingsystematiek in Rheden is hiervoor een inschatting gemaakt op basis van de Loonvoet overheid CEP van 3,3% voor de periode vanaf 1-4-2025 wat neer komt op een bedrag van €1,1 mln.

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin waar zij nauw mee samenwerken. Voor bedrijfsvoering gaat dit met name om de Connectie.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

F. Verbonden Partijen

Het doel van deze paragraaf is de Raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente Rheden in private en publiekrechtelijke organisaties. In de Financiële verordening gemeente Rheden 2024 (artikel 26) is vastgelegd dat in de programmabegroting van elk van de verbonden partijen wordt weergegeven: het openbaar belang, het eigen vermogen, de solvabiliteit, het financieel resultaat en het financieel belang alsmede de aanwezige financiële risico's en de zeggenschap van de gemeente. Verder dient in elk geval te worden ingegaan op nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen en eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 15) definieert een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Gerelateerd aan de definitie van verbonden partijen in het BBV kent de gemeente Rheden de volgende verbonden partijen in 2025:

Tabel: Verbonden partijen

Rechtsvorm	***Verbonden partij***	***Verbonden programma***
Gemeenschappelijke regelingen	*Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR)*	*1. Samenleving*
	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	*1. Samenleving* *3. Bestuur en Organisatie*
	Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (DRAN)	*1. Samenleving*
	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	*2. Leefomgeving*
	Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	*1. Samenleving* *2. Leefomgeving* *3. Bestuur en organisatie*
	Gelders Archief	*3. Bestuur en Organisatie*
	Gemeenschappelijke regeling intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie	*3. Bestuur en Organisatie*
Overige verbonden partijen	*Alliander N.V.*	*3. Bestuur en Organisatie*
	Stichting Veilig Thuis	*1. Samenleving*
	Euregio Rijn-Waal (privaatrechtelijke samenwerking naar Duits recht)	*2. Leefomgeving*
	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	*3. Bestuur en Organisatie*

Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De MGR SDCG kent drie programma's, waarbinnen zij de haar opgedragen taken regionaal uitvoert in zes modules. Verder heeft de MGR een kleine beheerorganisatie die voldoende is toegerust om de taken waarin gemeenten willen samenwerken effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

De programma's met de zes modules zijn als volgt:

- Programma Zorg met de modules Inkoop Zorg en Regionale Facilitering Zorg;
- Programma Onderwijs met de module Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL);
- Programma Participatie met de modules WerkgeversServicepunt (WSP), Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgsW) en Contractmanagement Inburgeringstrajecten.

De samenwerkingsmodule Inkoop Zorg is gericht op inkoop van maatwerkvoorzieningen voor de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning. Naast inkoop vindt contractbeheer, contractmanagement en contractmonitoring plaats.

Nieuw in de MGR sinds 2024 is de module Regionale Facilitering Zorg. Binnen deze module wordt op verzoek van het RPO Zorg uitvoering gegeven aan het regiosecretariaat Zorg, regioadvies Jeugd en enkele regionale projecten.

Binnen de samenwerkingsmodule RBL worden de belangen behartigd van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de leerplichtwet en de wettelijke taken van het Doorstroompunt (voorheen Regionaal Meld- en Coördinatiepunt).

De samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt focust zich o.a. op de ondersteuning van werkgevers bij arbeidsgerelateerde vraagstukken met daarbij het accent op de (inclusieve) personeelsvraag en op het plaatsen van werkzoekenden/uitkeringsgerechtigden uit de bestanden van gemeenten om daarmee uitstroom uit de uitkering te bevorderen.

De module werkgeverschap SW is belast met het formeel werkgeverschap voor de ruim 1600 SW medewerkers. De MGR heeft voor de uitvoering een dienstverleningsovereenkomst met Scalabor B.V. als uitvoerend werkgever gesloten.

De module Contractmanagement Inburgeringstrajecten is belast met contractbeheer en contractmanagement van inburgeringstrajecten die de deelnemende gemeenten hebben ingekocht ten behoeve van de uitvoering van de wet inburgering.

Zeggenschap

De hoofdstructuur van de MGR bestaat uit een algemeen bestuur (AB) en een dagelijks bestuur (DB). Alle deelnemende gemeenten vaardigen 1 vertegenwoordiger namens het college af in het AB dat daarmee uit 11 leden bestaat.

Bij de bepaling van de zeggenschap wordt vooralsnog uitgegaan van een stemverhouding waarin inwonertallen, op basis van een vastgestelde staffel, een rol spelen. Uitgaande van in totaal 21 stemmen heeft de gemeente Rheden hierin 2 stemmen.

De MGR als openbaar lichaam is een samenwerkingsvorm met rechtspersoonlijkheid. Gemeenten dragen (uitvoerende) verantwoordelijkheden over aan de MGR en hebben daarmee minder lokale

autonomie. Het betreft hier uitvoeringstaken, waarbij de beleidsverantwoordelijkheid blijft liggen bij de gemeente (raad en college).

Programmadoelstelling

De deelname aan de MGR levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen van het programma Samenleving.

De beleidsvoornemens

Met deze samenwerking beogen we een flexibele regionale samenwerkingsconstructie voor het sociaal domein, die voldoende is toegerust de taken waarin gemeenten willen samenwerken effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren. De MGR richt zich op het regionale samenspel van afstemming, ontwikkeling en uitvoering en het versterken van de onderlinge samenhang tussen modules.

Binnen het programma Zorg wordt de lijn van doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering van de zorg als het gaat om de output/effectiviteit van de zorg en verbetering van de controle op de rechtmatigheid van de geboden zorg aan inwoners voortgezet. De regiogemeenten hebben de MGR gevraagd een voorstel uit te werken voor het regionaal uitvoeren van toezicht en handhaving op kwaliteit en rechtmatigheid.
Ook wordt regionaal een analyse van intensieve zorgtrajecten georganiseerd. Uitgangspunt daarbij is dat alle gemeenten zelf trajecten kunnen inbrengen. Ook de gemeente Rheden zal trajecten inbrengen voor het iteratief onderzoek, waar gedurende de analyse van het zorgtraject gewerkt wordt aan verbetering van de casusregie en aan afspraken met betrokken professionals en organisaties. De analyse levert aanbevelingen op voor het voeren van regie op intensieve zorgtrajecten. Het doel is dat in 2024-2025 een analyse wordt uitgevoerd van regionaal minimaal 20 intensieve zorgtrajecten.

In 2024 is er vanuit het RBL een start gemaakt met de pilot 'Jongeren in beeld' in een aantal regiogemeenten. Met de pilot 'Jongeren in beeld' willen de gemeenten jongeren beter in beeld brengen en ondersteunen richting een opleiding of werk. Deze jongeren zijn tussen de 23 en 27 jaar, zonder diploma en waren nog niet bekend bij de gemeente. Deze pilot is ook in de gemeente Rheden uitgevoerd en was gericht op 10 jongeren. Deze pilot wordt nog geëvalueerd en krijgt mogelijk in 2025 een vervolg.

Sinds 2023 wordt vanuit de regio gewerkt aan het mede ontwikkelen van de landelijke kaders en de regionale implementatie van de nieuw te vormen Regionale Werkcentra. De verwachting is dat eind 2024/begin 2025 de contouren hiervan bekend zijn en onderzocht kan gaan worden welke werkvorm het best passend is voor onze arbeidsmarkrtegio.
Financieel gezien is er bij het WSP geen ruimte om in te zetten op ontmoetingen en evenementen met werkgevers en werkzoekenden. Dat vraagt om creativiteit en samenwerking met gemeenten en andere partners om evenementen te kunnen blijven organiseren. Te denken valt aan het op locatie van een gemeente organiseren van een ontmoeting zoals ook in de gemeente Rheden voor vluchtelingen uit Oekraïne op locatie De Roskam heeft plaatsgevonden.

Vanaf 2023 is Scalabor door de gemeenten in de regio voor een periode van drie jaar opnieuw aangewezen als uitvoerder van de SW-taken voor de SW-medewerkers in onze regio. Daarmee is ook geborgd dat de MGR voor deze periode het formeel werkgeverschap voor de SW-medewerkers uitvoert. Voor de gemeente Rheden betreft het formeel en materieel werkgeverschap voor circa 180 werknemers (d.d. eind 2023).

Voor de inburgeringstrajecten lopen de contracten met de huidige inburgeringsaanbieders formeel tot eind 2024. Er is onderzocht of verlenging een optie zou zijn of dat een of meerdere percelen opnieuw ingekocht gaan worden per 2025. Voor twee percelen wordt momenteel het inkoopproces gelopen. Daarvoor ligt de procesbegeleiding bij de MGR. Voor de twee andere percelen is besloten maximaal te verlengen - tot 1 januari 2027. Momenteel nemen circa 55 Rhedense statushouders deel aan het regionale inburgeringsaanbod.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	685	4.388	-14	6.549	0
2023 JR	714	7.149	29	7.075	0
2024 BEGR	676	2.995	0	7.293	0
2025 BEGR	716	2.082	0	7.317	0

Autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen binnen het uitvoeringsbeleid leiden volgens de concept primaire begroting 2025 van de MGR tot een toename van de MGR bijdrage. Qua autonome ontwikkelingen hebben de indexaties van lonen en prijzen een aanzienlijke impact. Gelet op de zienswijzen van de gemeenteraden heeft het AB besloten de concept primaire begroting 2025 te herijken op het actuele indexpercentage van 3,5% en de bestuurscommissies en adviescommissie te verzoeken om voorstellen te doen voor eventuele aanpassing in de dienstverlening zodat de lasten 2025 passend blijven binnen de begroting.

Risico’s

*V*oor de MGR geldt dat de kosten, ook in het geval de vastgestelde begroting wordt overschreden, worden verdeeld over de deelnemende gemeenten volgens de vastgestelde verdeelsleutel. Om onvoorziene uitgaven op te kunnen vangen, zijn er beperkte bestemmingsreserves per module ingericht (max. 50k). Voor WgSW is dit in principe 1% van de loonsom.

Niet zozeer een risico maar wel goed te benoemen is dat door de uitvoering van deze taken bij een gemeenschappelijke regeling te beleggen, de directe autonomie met betrekking tot de uitvoering ook is overgedragen.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De uitvoering op basis van de wet veiligheidsregio’s en de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. De VGGM is een samenwerkingsverband op het gebied van brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.

Zeggenschap Gemeente

De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks bestuur van de VGGM en algemeen bestuur van de VGGM. De Wethouder Volksgezondheid / WMO neemt deel aan de bestuurscommissie van de VGGM.

Programmadoelstelling

De VGGM levert een bijdrage aan de doelstellingen van de programma's Samenleving en Bestuur en Organisatie.

Ontwikkelingen

Toekomstbestendige GGD
De problematiek is complexer geworden, denk aan een grotere bewustwording in de samenleving als het gaat om gezondheid en hygiëne, de toegenomen aandacht voor preventie, de opvang van vluchtelingen waaronder Oekraïners, complexe en intensievere jeugdgezondheidszorg vraagstukken en langdurige crisis zoals Corona. De druk op de GGD is groot en er is dringend behoeft aan versterking.

Versterking bedrijfsvoering
Geconcludeerd is dat de VGGM ad hoc acteert op (verander)vraagstukken en daarmee risico's loopt in de continuïteit van de taakuitvoering. Deze werkwijze is mede ingegeven door een krappe bedrijfsvoering en complexe governance. Met het programma Beter Bedrijfsvoeren gaat de VGGM het ambitieniveau voor de organisatie bepalen, de bedrijfsvoering versterken en de governance verduidelijken.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	*Eigen Vermogen*	*Vreemd Vermogen*	*Resultaat*	*Bijdrage van gemeente*	*Bijdrage aan gemeente*
2022 JR	*8.513*	*51.358*	*707*	*3.978*	*0*
2023 JR	*9.309*	*48.887*	*1.730*	*3.974*	*0*
2024 BEGR	*6.178*	*55.150*	*0*	*4.796*	*0*
2025 BEGR	*6.302*	*58.539*	*0*	*5.204*	*0*

Risico's

Het financiële risico bestaat uit onzekerheid van hiervoor genoemde ontwikkelingen en daarmee de financiële bijdrage aan de VGGM.

Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Stichting Veilig Thuis Gelderland Midden is verantwoordelijk namens de gemeenten om zorg te dragen voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).

Het uitvoeren van taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in de Wmo 2015 in de regio Gelderland-Midden.

Zeggenschap

De burgemeester maakt deel uit van dagelijks en algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM) en de Stichting Veilig Thuis valt hier als een onafhankelijke stichting onder. Belangrijke besluiten van het bestuur moeten ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht worden voorgelegd. Ieder lid van de Raad van Toezicht heeft één stem. In de Raad van Toezicht is een wethouder uit Rheden toegetreden. Besluiten worden in beginsel genomen met een meerderheid van stemmen.

Programmadoelstelling

De Stichting Veilig Thuis levert een bijdrage aan de doelstellingen van de programma's Samenleving en Bestuur & organisatie.

Ontwikkelingen

Opleiding vertrouwensarts
Sinds september 2021 kan Veilig Thuis een opleidingsplek voor een arts Maatschappij & Gezondheid in opleiding verzorgen die voor het profiel Vertrouwensarts gekozen heeft. De kosten voor de opleiding worden grotendeels betaald door Netherlands School of Public & Occupational Health (NSPOH), het opleidingsinstituut voor artsen. De Vertrouwensarts in opleiding is daar ook in dienst.

Kosten voor het Landelijk Netwerk Veilig Thuis (LNVT)
Alle 25 Veilig Thuis organisaties zijn lid van het Landelijk Netwerk Veilig Thuis (LNVT). In de eerste jaren na de oprichting van de vereniging is door de 25 VT's geïnvesteerd in de samenhang en de onderlinge samenwerking. Resultaten hiervan zijn onder andere een uniforme werkwijze, scholing en eenduidige registratie.

Afgelopen vijf jaar is het LNVT steeds meer een landelijke gesprekspartner geworden voor de ministeries en de VNG onder andere in het kader van het Toekomstscenario en met betrekking tot ketenregie en informatievoorziening. Daarnaast maakt het LNVT onder andere deel uit van het Landelijk Netwerk Zorg en Straf. Dit heeft een intensiteit en groeiende frequentie opgeleverd aan verzoeken om aan te sluiten bij overleggen en projecten. Tenslotte zijn er steeds meer vragen rondom communicatie en juridische vraagstukken die alle VT's aangaan.

Tot 2027 zal VWS een deel van de kosten voor het landelijk bureau van het LNVT voor haar rekening nemen vanuit de meerjaren subsidie. Afgesproken is echter dat deze subsidie overgenomen zal worden door de decentrale opdrachtgevers. Dat betekent dat de bijdrage vanuit de gemeente stapsgewijs zal stijgen.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaarbe-dragen x € 1.000	*Eigen Vermogen*	*Vreemd Vermogen*	*Resultaat*	*Bijdrage van gemeente*	*Bijdrage aan gemeente*
2022 JR	*350*	*1.705*	*0*	*261*	*0*
2023 JR	*350*	*1.284*	*0*	*284*	*5*
2024 BEGR	*niet vermeld*	*niet vermeld*	*0*	*277*	*0*
2025 BEGR	*niet vermeld*	*niet vermeld*	*0*	*366*	*0*

NB: In 2022 en 2023 vormde Veilig Thuis een onderdeel van de VGGM en de cijfers zijn uit de jaarrekening van de VGGM gehaald.

Risico's

Het risico is beperkt tot de financiële bijdrage aan de Stichting Veilig Thuis.

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen, formeel de Bedrijfsvoering Organisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN), is een Gemeenschappelijke Regeling van 18 gemeenten in de regio voor de uitvoering van het gemeentelijk doelgroepenvervoer. Doelgroepenvervoer is vervoer waar inwoners op grond van Wmo, Jeugdwet of Onderwijswetgeving aanspraak maken.

In stand houding van een hoogwaardig systeem van doelgroepenvervoer. Het vervoer wordt aangeboden onder de naam Avan.

Met de provincie Gelderland heeft de BVODRAN een samenwerkingsovereenkomst gesloten. In deze overeenkomst komen de provincie Gelderland en de BVODRAN overeen dat de vervoersorganisatie het aanvullend openbaar vervoer voor de provincie Gelderland uitvoert.

Zeggenschap

Namens de gemeente Rheden is één wethouder lid van het Bestuur. Alle gemeenten hebben één stem. Bij stemming wordt besloten op basis van gewone meerderheid. Er is voorzien in een gewogen op basis van inwonertal. Een gemeente kan hiervoor een schriftelijk verzoek indienen voorafgaand aan de betreffende bestuursvergadering.

Programmadoelstelling

Via onze deelname in de vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen leveren wij een bijdrage aan de programmadoelstelling "Wij bevorderen de zelfredzaamheid van inwoners in hun dagelijkse leven".

Ontwikkeling in 2025 en verder

In 2020 zijn met de vervoerders contracten afgesloten met een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 4 jaar en een verlengingsmogelijkheid van 3x2 jaar. Met een deel van de vervoerders zijn in 2023 de eerste verlengingsovereenkomsten afgesloten voor 2024-2026.

Zero Emissie

Met de vervoerders routevervoer is bij de verlenging een additionele vergoeding afgesproken voor de inzet van zero-emissie voertuigen vanaf augustus 2024. Voor de verwachte meerkosten hiervan is in de vorige meerjarige begroting een budget opgenomen.

Voor het vraagafhankelijk vervoer is geen additionele vergoeding noodzakelijk gebleken. In de vorige begroting is voor het vraagafhankelijk vervoer geen rekening gehouden met een budget voor zero emissie. Voor de jaren na 2026 wordt wel rekening gehouden met meerkosten voor zero emissie. (+5%) In het voorjaar van 2025 worden met deze vervoerders gesprekken gehouden over contractverlenging voor 2026-2028.

Infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen vindt op een later moment plaats.

Door onzekerheid over de hiermee gepaard gaande meerkosten is in de overeenkomsten afgesproken een mogelijke additionele vergoeding hiervoor op een later moment overeen te komen.

Aanbestedingen

Een deel van het routevervoer heeft afgezien van contractverlenging en dit heeft o.a. betrekking op het routevervoer voor de gemeente Rheden. De aanbesteding heeft geen gevolgen voor het vraagafhankelijk vervoer in onze gemeente.

In januari 2024 is het aanbestedingsproces afgerond en heeft de gunning plaatsgevonden.

De financiële effecten van de aanbestedingsresultaten zijn verwerkt in de MJPB 2025-2028.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	0	10.314	0	1.450	0
2023 JR	0	10.691	0	1.572	0
2024 BEGR	0	12.000	0	1.933	0
2025 BEGR	0	11.000	0	2.075	0

Risico’s

De meerjarenbegroting is aan fluctuaties onderhevig als gevolg van de prognoses van de vervoersomvang en de ontwikkeling van de brandstofprijzen en overige kosten die de indexering beïnvloeden. Dit heeft een direct effect op de hoogte van de gemeentelijk bijdrage.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is per 1 april 2013 gestart. Gemeente Rheden heeft de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu (milieu-vth-taken) ondergebracht in ODRA. Doel van de samenwerking in deze regeling is kwaliteitsverbetering, het verhogen van de robuustheid en het efficiënter kunnen uitvoeren van deze grotendeels wettelijk voorgeschreven taken.

Zeggenschap gemeente

De portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur dat bestaat uit 11 personen. Van de 117 stemmen heeft Rheden 8 stemmen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 5 leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal.

Programmadoelstelling

ODRA levert met name een bijdrage aan de programmadoelstellingen van programma 2 Leefomgeving.

De beleidsvoornemens

Uitvoering geven aan de milieu-vth-taken door middel van een dienstverleningsovereenkomst en een jaarlijks uitvoeringsprogramma. ODRA draagt zo bij aan het behouden en verbeteren van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving (Programma Leefomgeving). In 2024 heeft ODRA een Meerjarenprogramma 2025-2028 opgesteld. Het MJP stuurt op landelijke, regionale en lokale milieudoelstellingen. Specifiek is uitgewerkt hoe ODRA goed kan aansluiten op de opgaven van de partners. Met haar kennis van de Rhedense bedrijven draagt ODRA ook bij aan het tegengaan van ondermijning (Programma Bestuur en organisatie, thema Integrale veiligheid).

We gaan verder met de pilot om milieu(beleids)advisering rond de thema's geluid, lucht, externe veiligheid etc. bij ODRA te beleggen en regionaal de milieusamenwerking te versterken. In de hele regio is het milieutaakveld kwetsbaar (vaak eenpitters) en hebben we allemaal te maken met de deregulering van de milieuregels met de Omgevingswet. Zo kunnen we bovendien de specialistische milieukennis bij ODRA (tbv de milieu-vth-taken) nog beter benutten en beleid en uitvoering beter met elkaar verbinden.

Landelijk is in het Interbestuurlijk programma Versterking VTH (IBP-VTH; 2023-2024) gewerkt aan de versterking van het landelijk milieu-vth-stelsel naar aanleiding van het rapport van de Commissie van Aartsen (2022). Zomer 2023 zijn onder meer criteria vastgesteld voor robuuste omgevingsdiensten. Opvolging hiervan kan alleen met minder omgevingsdiensten in Gelderland. ODRA voorziet bovendien vanuit de eigen praktijk niet robuust meer te zijn over 5-10 jaar, vooral vanwege de steeds complexere maatschappelijke opgaven en eisen aan de bedrijfsvoering. ODRA verkent daarom diverse toekomstscenario's, waaronder fusie met de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN). De provincie Gelderland heeft aangegeven voorkeur te hebben voor één Gelderse omgevingsdienst.

Bezuinigingen
In het kader van het ravijnjaar 2026 heeft ODRA zelf en samen met de gemeentelijke partners gezocht naar mogelijke besparingen. Mogelijkheden zijn beperkt vanwege wettelijke verplichtingen,

landelijke kwaliteitsverbetering, regionale afspraken en de al uitgevoerde inzet van ODRA op besparingen op de bedrijfsvoering afgelopen jaren. Desondanks is een bijstelling van €244k afgesproken op het gezamenlijke gemeentelijke takenpakket. Voor 2025 betreft het incidentele besparingen en dan met name vooralsnog geen uitbreiding van de formatie van gezamenlijke milieuadviseurs. Voor 2026 en verder zetten we regionaal, in lijn met onze interne bezuinigingen, in op structurele besparing vanuit de inhoud en dan met name via de actualisatie van het risicomodel voor het bepalen van het periodieke milieutoezicht (soort en frequentie van controles). De in eerste instantie afgesproken eigen bijdrage aan ODRA voor 2025 is verder via bijstelling van het werkprogramma 2025 van Rheden, naar beneden bijgesteld conform de intern aangehouden inflatiecorrectie van 3%.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	*Eigen Vermogen*	*Vreemd Vermogen*	*Resultaat*	*Bijdrage van gemeente*	*Bijdrage aan gemeente*
2022 JR	*809*	*5.826*	*53*	*558*	*0*
2023 JR	*713*	*7.099*	*144*	*685*	*0*
2024 BEGR	*694*	*5.083*	*0*	*744*	*0*
2025 BEGR	*644*	*4.056*	*0*	*759*	*0*

NB

- De eigen bijdrage aan ODRA is in 2023 verhoogd vanwege de Omgevingswet en een incidentele verhoging vanuit het klimaatbudget voor energiecontroles.
- Sinds 2024 zijn de kosten van de vervanging van de milieuadviseur ro en geluid door ODRA in de eigen bijdrage verwerkt.

Risico’s

ODRA werkt sinds 2020 met het systeem van beheerste outputfinanciering. Outputfinanciering brengt een aantal (financiële) risico’s met zich mee, we noemen de volgende:

- Meer vraag (vergunningen, milieumeldingen, klachtmeldingen etc.) door Rheden dan waar in de begroting van Rheden rekening mee is gehouden. Dit speelt met name bij klachtmeldingen. Daar is afgelopen jaren sprake van een sterke toename. Dit is in ieder geval deels een landelijke trend. ODRA werkt aan verbetering van de registratie om meer inzicht en grip te krijgen.

- Minder vraag door andere partners dan waar in de begroting van ODRA rekening is gehouden. Wanneer de vraag sterk afneemt, kunnen waarschijnlijk niet alle vaste kosten worden gedekt en wordt van alle partners een aanvullende bijdrage gevraagd.

ODRA heeft afgelopen jaren laten zien goed te sturen op begroting en werkprogramma's. ODRA heeft een algemene reserve van 644k (raming eind 2024) om tegenvallers zelf op te vangen.

Financiering per product en per partner leent zich echter steeds minder voor de financiële organisatie van ODRA. In het eerdergenoemde IBP-VTH zijn voorstellen uitgewerkt voor verbetering van de financiering van de omgevingsdiensten. Dit biedt kansen voor verbetering voor ODRA. Wel zal het administratieve en herverdelingskosten met zich meebrengen. In de loop van 2025 zal dit duidelijker worden.

Verder zijn algemene financiele risico's:

- Met de invoering van de Omgevingswet in 2024 zijn taken veranderd en taken verschoven tussen ODRA, provincie en gemeenten. Er zijn nog geen echte ervaringscijfers. ODRA heeft voor de veranderingen een conservatieve capaciteitinschatting meegenomen.
- ODRA heeft een prijsstijging van 4,3% begroot. Vanwege schaarste van specialisten op de arbeidsmarkt en daardoor noodzakelijke inhuur van duurdere extrene medewerkers is het risico echter reëel dat de werkelijke prijsstijgingen hoger uitvallen.
- Ondanks dat is gezocht naar realistische besparingsopties, is onzeker of ODRA de opgelegde bezuiniging in de praktijk helemaal weet te realiseren.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Wij zetten ons in voor een gezonde, veilige en sociale samenleving. Wij betrekken daarbij partners zoals inwoners, ondernemers, instellingen en andere overheden. In partnerschap zien wij de sleutel voor ontwikkeling en vooruitgang. Steeds meer maatschappelijke vraagstukken vragen om een boven-lokale aanpak. Op veel terreinen werken wij samen met regionale partners.

Op 1 januari 2021 is, onder de naam Groene Metropoolregio, een versterkte regionale samenwerking van 18 gemeenten in werking getreden. Met een sterke profilering kan onze regio zich positioneren als de vijfde metropoolregio van ons land en krijgen wij meer toegang tot nationale en Europese programma's en budgetten. Bij de GMR-jaarrekening 2023 heeft de gemeente Rheden een notie met een specificatie van de meerwaarde van de samenwerking vastgesteld.

De regio groeit snel. In maart 2020 is de Woondeal tot stand gekomen waarin is afgesproken dat de regio ca 60.000 woningen realiseert in de periode tot 2040. Nieuwe demografische prognoses van het CBS duiden op een nog grotere woonruimtebehoefte in 2050.
Substantiële woningbouw kan een sociaal economische impuls geven aan onze lokale samenleving en sluit aan bij de grote vraag naar (betaalbare) woningen. Met name waar dat gecombineerd kan worden met wijkverbetering of herbestemming van bedrijfslocaties bij vertrekkende industrie.
De centrale ambitie van de GMR is een 'kwalitatieve groei'. De toename van het aantal woningen en de werkgelegenheid moet in balans met een versterking van onze groene natuur en leefomgeving plaatsvinden.

In het visiedocument zijn de ambities van de Groene Metropoolregio vastgelegd. Deze ambities zijn vertaald naar een Regionale Agenda vanuit vijf hoofdopgaves: Verbonden regio, Productieve regio, Circulaire regio, Ontspannen regio en Groene Groei regio. Voor de periode 2025-2028 is een nieuwe regionale agenda vastgesteld met een 4 jarig commitment van de deelnemende gemeenten.

De Groene Metropoolregio werkt bijhaar opgaven nauw samen met de regio Foodvalley hetgeen heeft geleid tot erkenning als novex-gebied. Daarnaast zijn de provincie, The Economic Board, de waterschappen en maatschappelijke partners nauw betrokken bij de hoofdopgaves en speerpunten daarbinnen.

De gemeente Rheden is een actief lid van de Groene Metropoolregio. Wij participeren op basis van de Regionale Agenda 2023-2024 in alle 5 hoofdopgaven.
In 2024 zal een nieuwe meerjarige Regionale Agenda worden opgesteld en voorgelegd aan de deelnemende gemeenten.
De GMR vraagt in haar begroting 2024, mede op basis van de Cao-afspraken en de hoge inflatie, een gemeentelijke bijdrage van € 421.406 (inclusief de bijdrage aan The Economic Board). In het licht van de grote maatschappelijke opgaven verwachten wij deze samenwerking op de opgaven ook na 2024 te continueren.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Met de Gemeenschappelijk Regeling, (GR) beogen de samenwerkende gemeenten een goede uitgangspositie voor de regio te creëren waarbinnen gewerkt kan worden aan een verdere ontwikkeling van de regio. Hierbij geldt dat de stedelijk ontwikkeling in balans moet zijn met een goed leefklimaat.

Zeggenschap Gemeente

De Gemeenschappelijke Regeling betreft een regionale samenwerking op collegeniveau, dus zonder overdracht van raadsbevoegdheden.
Binnen de Groene Metropool regio Arnhem Nijmegen worden vanuit 5 opgaven gewerkt vanuit vijf Bestuurlijke Opgave Teams (BOT) aan vijf verschillende en samenhangende opgaven. Aan een BOT wordt deelgenomen door de betrokken portefeuillehouder van elk deelnemend college.
Een netwerkdirectie van gemeentesecretarissen draagt zorg voor het ambtelijk opdrachtgeverschap en de capaciteit in de opgaven.
Teneinde meer (be-)grip te krijgen over/op de gemeenschappelijk regeling te krijgen heeft de Rhedense gemeenteraad in 2024 het instrument van raadsrapporteurs en "informeel" overleg geïntroduceerd.

Programmadoelstelling

De GR Groene Metropoolregio draagt bij aan de programmadoelstellingen van programma's Samenleving en Leefomgeving.

De beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij

De GR omvat regionale samenwerking op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme, leefbaarheid, vitale krenen en cultuur) op de schaal van de regio, waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn.

De regio werkt hieraan vanuit vijf opgaven die in onderlinge samenhang tot uitvoer worden gebracht:

- de groene groei (wonen en integrale tafel);
- de productieve regio (economie);
- de verbonden regio (mobiliteit);
- de circulaire regio (grondstoffen, circulariteit en energie);
- de ontspannen regio (groen-blauw, Cultuur & Toerisme).

De meerjarenbegroting 2025-2028 houdt rekening met deelname van de gemeente Rheden aan alle vijf de opgaven.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	*Eigen Vermogen*	*Vreemd Vermogen*	*Resultaat*	*Bijdrage van gemeente*	*Bijdrage aan gemeente*
2022 JR	*348*	*4.928*	*321*	*305*	*0*
2023 JR	*348*	*4.901*	*364*	*361*	*0*

2024 BEGR	*100*	*1.763*	*0*	*421*	*0*
2025 BEGR	*644*	*1.273*	*0*	*439*	*0*

*Vanaf 2024 vermelden we hier de totale bijdrage inclusief de bijdragen aan de opgaven (€ 5,84 per inwoner) en voor 2025 € 6,24 per inwoner. De bijdrage regiobureau bedraagt vanaf 2024 € 2,71 en vanaf 2025 € 2,77 per inwoner. Voor The Economic Board is de bijdrage voor 2025 iets verhoogd naar € 1,04 per inwoner.

Risico's

Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Gemeenschappelijke regeling Gelders Archief, Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het beheer van archiefbescheiden vindt normaliter plaats door de verschillende overheden zelf op grond van de Archiefwet 1995. De hoofdtaak van het Gelders Archief is het beheren van de archiefstukken en collecties van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland. Het Gelders Archief draagt zorg voor het behoud van archieven van overheden en particulieren die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Dit is een wettelijke taak op basis van de Archiefwet 1995. Daarnaast maakt het Gelders Archief archieven toegankelijker en ontwikkelt onderwijsprogramma's.

Zeggenschap

Het algemeen bestuur bestaat uit 6 leden. De burgemeester van Renkum vertegenwoordigt in het algemeen bestuur de gemeenten Renkum, Rozendaal en Rheden.

Programmadoelstelling

Het Gelders Archief draagt bij aan de programmadoelstellingen van programma bestuur en organisatie.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	*Eigen Vermogen*	*Vreemd Vermogen*	*Resultaat*	*Bijdrage van gemeente*	*Bijdrage aan gemeente*
2022 JR	*463*	*20.371*	*208*	*246*	*0*
2023 JR	*852*	*20.094*	*-60*	*279*	*0*
2024 BEGR	*402*	*18.792*	*0*	*292*	*0*
2025 BEGR	*402*	*19.447*	*0*	*282*	*0*

Risico’s

De deelneming aan het Gelders Archief is beperkt tot een lumpsumverdeling. De lumpsum bijdrage is gebaseerd op de werkelijk in te brengen dossiers gegenereerd vanuit de gemeentelijke organisatie. Voorheen was de lumpsumbijdrage gebaseerd op de oorspronkelijk ingebrachte dossiers in strekkende meters.

De Connectie

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De gemeente Rheden heeft in 2017 een groot deel van haar bedrijfsvoeringstaken ondergebracht in De Connectie. In de bedrijfsvoering organisatie De Connectie werken de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden samen op het gebied van bedrijfsvoering.

Zeggenschap

De gemeente Rheden wordt in het bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder bedrijfsvoering.

Programmadoelstelling

De Connectie draagt bij aan de doelen benoemd in Paragraaf E. Bedrijfsvoering en Programma 3 Bestuur & Organisatie.

De beleidsvoornemens

De uitgangspunten van de dienstverlening van De Connectie zijn de vijf K’s: kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en klant.

De Connectie denkt en werkt vanuit de klant en zet de klant altijd centraal. De Connectie levert producten en diensten tegen een gezamenlijk afgesproken kwaliteit. De Connectie investeert in medewerkers en biedt hen kansen zich te ontwikkelen. De Connectie kent de trends en ontwikkelingen, speelt daarop in en vertaalt deze in samenwerking met de klant naar haar bedrijfsvoering. Hierdoor zijn partners in staat om zich volledig te richten op hun inwoners, bedrijven en toeristen. Ze zijn daardoor minder kwetsbaar. Door producten en diensten te harmoniseren en te digitaliseren werkt De Connectie efficiënter.

Een belangrijke ontwikkeling is de ontwikkeling naar outputfinanciering en -bekostiging. Deze ontwikkeling draagt bij aan het inzicht in, en het sturen op afnamevolumes door gemeenten en hiermee op het kostenniveau van de bedrijfsvoering. Met het oog op toekomstige ontwikkelingen (zoals die op het gebied van technologie, wet- en regelgeving ten aanzien van de informatievoorziening, informatieveiligheid en privacy) en de kosten die deze ontwikkelingen met zich meebrengen, wordt onderzocht hoe de samenwerking in de toekomst nog beter kan aansluiten bij de behoeften op het gebied van bedrijfsvoering.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	1.884	37.850	421	7.253	0
2023 JR	4.073	38.227	1.979	9.767	0
2024 BEGR	1.919	25.219	0	8.605	0
2025 BEGR	1.850	16.325	0	9.214	0

Risico's

De Connectie onderschrijft de principes van het risico-gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat beheersmaatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Zij ontwikkelt het risicomanagement continu, door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en anderzijds door het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement. Dit gebeurt vanuit zowel het perspectief van onze organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van informatieveiligheid en business continuïteit.

De belangrijkste financiële risico's zoals aangedragen door de Connectie zijn:

- Onbenut harmonisatiepotentieel. Het standaardiseren van de dienstverlening is belangrijk om de financiële en inhoudelijke doelstelling van De Connectie te behalen. Het risico bestaat dat lokale vraagstukken en de lokale politiek boven deze doelen komt te staan. Centralisering van het opdrachtgeverschap in de informatievoorzieningsketen kan helpen bij het verder benutten van het harmonisatiepotentieel.

- Prijsstijgingen na afloop contracten. De afgelopen jaren was de inflatie hoog. Dat heeft geleid tot substantiële prijsverhogingen. t De Connectie werkt veel met langjarige contracten. Wanneer deze contracten aflopen, is de verwachting dat de nieuw af te sluiten contracten behoorlijk in prijs omhoog gaan.

- Toenemende dreiging op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Dit vraagt blijvend te investeren in informatieveiligheid.

Deze en andere risico's zijn beschreven in hoofdstuk 4 van de meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 van de Connectie. Net als andere verbonden partijen heeft de Connectie een beperkt eigen risicovermogen en wordt, indien nodig, naar rato een beroep gedaan op het risicovermogen van de 3 deelnemende gemeenten.

Euregio Rijn-Waal

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Euregio werkt sinds 1958 aan de opbouw en versterking van grensoverschrijdende structuren. De Euregio is een openbaar lichaam naar buitenlands (Duits) recht en bestaat uit ca. 50 leden (voornamelijk gemeenten).

Zeggenschap

De Euregioraad bestaat uit ca. 149 leden, die tenminste twee keer per jaar bijeenkomen. Rheden heeft drie vertegenwoordigers in de Euregioraad. De mate van zeggenschap is gering. Het dagelijks bestuur is in 2019 uitgebreid van zeven naar acht leden. Ter voorbereiding van de raadsbesluiten zijn er drie commissies ingesteld:

- Commissie voor Grensoverschrijdende Verstandhouding
- Commissie voor Economische Aangelegenheden
- Commissie voor Financiën en Projecten

Een specifieke financiële controlecommissie controleert de jaarrekening.

Programmadoelstelling

De deelname aan de Euregio Rijn-Waal levert voornamelijk een bijdrage aan de programmadoelstellingen van programma's Samenleving en Leefomgeving.

Beleidsvoornemens

Gelet op de wijze waarop de Euregio Rijn/Waal het openbaar belang behartigt, is er voor de gemeente geen reden om het beleid te wijzigen.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	*Eigen Vermogen*	*Vreemd Vermogen*	*Resultaat*	*Bijdrage van gemeente*	*Bijdrage aan gemeente*
2022 JR	*1.747*	*2.920*	*-3*	*11*	*0*
2023 JR	*1.735*	*2.799*	*-12*	*11*	*0*

Risico's

Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Den Haag

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De gemeente Rheden heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op aandelen die de gemeente bezit.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de BNG (in 2013 en navolgende jaren) geformuleerd. De omvang van het stemrecht in de BNG biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap

Wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente Rheden in de aandeelhoudersvergadering. Het percentage aandelen van de gemeente Rheden is 0,336%. De zeggenschap is dus uiterst minimaal.

Programmadoelstelling

De BNG levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 3 Bestuur & Organisatie.

Beleidsvoornemens

Behoud van het aandelenbezit BNG, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om gezamenlijk de financiering van de publieke taak zo efficiënt mogelijk te organiseren. Expertise op dit vlak ligt bij de BNG. Daarnaast ontvangt de gemeente Rheden dividend uit het aandelenbezit.

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	*Eigen Vermogen*	*Vreemd Vermogen*	*Resultaat*	*Bijdrage van gemeente*	*Bijdrage aan gemeente*
2022 JR	*4.615*	*107.459*	*300.000*	*0*	*467*
2023 JR	*4.721*	*110.819*	*254.000*	*0*	*343*

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden.

Risico’s

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico’s opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit BNG door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.
Bij de samenstelling van de begroting 2025-2028 was het nog niet duidelijk of de verwachte dividendopbrengst over het jaar 2024 positief of negatief dient te worden bijgesteld.

Alliander N.V.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Netwerkbedrijf Alliander beheert regionale energienetwerken en levert netwerk gerelateerde diensten op het gebied van complexe energie-infrastructuren en de openbare ruimte.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de Alliander geformuleerd; er is sprake van participatie op basis van een historisch gegroeide situatie. De

omvang van het stemrecht in de Alliander biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap

De gemeente heeft stemrecht via het platvorm Nuval namens de deelnemende gemeenten. Het percentage aandelen dat de gemeente Rheden heeft is 0,043%. Zeggenschap is uiterst minimaal.

Programmadoelstelling

Alliander levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 3 Bestuur & Organisatie.

Beleidsvoornemens

Het beleidsvoornemen is behoud van het aandelenbezit, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om invloed te houden op de wijze waarop Alliander haar diensten levert.

De gemeente Rheden ontvangt dividend uit het aandelenbezit. De huidige aandelen Alliander zijn voor € 184.560 op de balans gewaardeerd (verkrijgingswaarde).

Financiële informatie

Tabel: Financieel overzicht

Jaar (bedragen x € 1.000)	*Eigen Vermogen*	*Vreemd Vermogen*	*Resultaat*	*Bijdrage van gemeente*	*Bijdrage aan gemeente*
2022 JR	*4.570.000*	*6.122.000*	*198.000*	*0*	*30*
2023 JR	*4.749.000*	*6.897.000*	*267.000*	*0*	*35*

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden.

Risico’s

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico’s opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit Alliander door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering (€ 184.560) op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.

G. Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid geeft inzicht in het grondbeleid en de doelstellingen die worden nagestreefd. Tevens wordt in deze paragraaf de financiële positie van de grondexploitatie uiteengezet. Deze paragraaf kent de volgende indeling:

- wettelijke eisen en informatievoorziening;
- uitgangspunten grondbeleid;
- financiële uitgangspunten grondexploitatie;
- resultaten grondexploitatie;
- risico's.

In de paragraaf grondbeleid wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2025 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de laatste jaarrekening. Momenteel heeft de gemeente één lopende grondexploitatie, namelijk IJssel District. De grondexploitaties Dr. Visserstraat en Vitatron/De Marke zijn vorig jaar afgesloten.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

De verslagleggingsvoorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording: BBV) vragen om transparantie in het grondbeleid voor de raad. In eerste plaats vanwege de grote financiële belangen en risico's die inherent zijn aan de grondexploitatie. In de tweede plaats zal de relatie van de doelstellingen van het grondbeleid met de doelen in het programmaplan dienen te worden gelegd. In de financiële verordening gemeente Rheden zijn bepalingen opgenomen inzake het grondbeleid. De verordening voorziet in een vierjaarlijkse actualisatie van het grondbeleid in de vorm van een nota grondbeleid. In de raadsvergadering van januari 2020 heeft de raad ingestemd met de beleidsnota grondbeleid 2020. In deze beleidsnota zijn de uitgangspunten voor begroting en realisatie van het grondbeleid en de grondexploitatie uitgewerkt. Naar verwachting wordt begin 2025 een nieuwe nota ter vaststelling voorgelegd aan de raad.

Uitgangspunten grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is geen doel op zich, maar dient primair om andere beleidsdoelen te realiseren. Via het strategisch grondbeleid kan worden gestuurd op gewenste ontwikkelingen en kan regie worden behouden over nieuwe ontwikkelingen en zaken die niet door de markt worden opgepakt. De instrumenten vanuit de Omgevingswet zijn hierbij een hulpmiddel. De Omgevingsvisie bepaalt primair waar grondbeleid zal worden ingezet om gewenste ontwikkelingen te initiëren. De doelstellingen c.q. uitgangspunten van de woonvisie zijn eveneens leidend voor het te voeren grondbeleid en ook bij het actualiseren van de bestemmingsplannen worden keuzen mede bepaald door het te voeren grondbeleid. De volgende uitgangspunten vormen in de gemeente Rheden de basis voor het strategisch grondbeleid:

1. De Omgevingsvisie dient als input voor het strategisch grondbeleid;
2. Daar waar marktontwikkelingen aansluiten bij het gemeentelijke beleid is geen gemeentelijke interventie in de vorm van actief grondbeleid nodig;
3. Het grondbeleid ondersteunt het ruimtelijk beleid en daarmee een aantal maatregelen die ruimtelijk, functioneel en financieel met elkaar samenhangen;
4. Voor een goede regievoering is een zekere mate van grondbezit noodzakelijk;
5. Het grondbeleid wordt uitgevoerd via een zelfvoorzienende grondexploitatie.

In de huidige nota grondbeleid staat dat primair wordt gekozen voor een faciliterend grondbeleid, waarbij gemeentelijke sturing via het ruimtelijk beleid wordt vormgegeven. De gemeente is terughoudend ten aanzien van actief grondbeleid. In de nieuwe nota wordt gekeken of dit beleid

nog voldoende handvatten geeft om antwoord te geven op de opgaven waar de gemeente voor staat. Belangrijk voorbeeld hiervan is de woningbouwversnelling.

Financiële uitgangspunten grondexploitatie

Financiële kaders

In de Nota Grondbeleid 2020 zijn de financiële uitgangspunten van de grondexploitatie opgenomen. Naast de uitgangspunten betreffende de raming van de inkomsten en uitgaven zijn hierbij tevens de financiële kaders in beeld gebracht.

Voor het opvangen van macro-economische ontwikkelingen voor het bestaande beleid, alsmede voor de ontwikkelingen van toekomstige plannen komen de verwachte winsten met ingang van 2010 ten gunste of ten laste van de bestemmingsreserve Risicobuffer Grondexploitaties.

Financiële uitgangspunten prognoses

Naast de bovengenoemde financiële kaders zijn in de beleidsnota grondbeleid Rheden de volgende financiële uitgangspunten opgenomen, die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028:

- Twee keer per jaar wordt per complex een actualisatie opgesteld van de te verwachten inkomsten en uitgaven (exploitatie opzet). Hierbij worden voor de bepaling van de hoeveelheden en prijzen de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze zijn vastgelegd in de beleidsnota grondbeleid;
- Overeenkomstig de beleidsnota grondbeleid en de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling worden de volgende uitgangspunten gekozen inzake de verantwoording van de toekomstige resultaten:
  - Voor de verliesgevende deelcomplexen wordt een voorziening gevormd ter hoogte van het verwachte verlies, op het moment dat het verlies zichtbaar wordt (voorzichtigheidsprincipe). De voorziening wordt gevormd op het moment dat een (deel)complex in exploitatie wordt genomen. Met het bestuurlijk vaststellen van het te realiseren plan wordt ook het financieel kader vastgesteld. Met dit uitgangspunt voor het in exploitatie nemen van een complex wordt een reëel beeld gegeven van het te verwachten exploitatieresultaat en de noodzakelijke hoogte van de voorziening voor verliesgevende complexen;
  - Voor de winstgevende deelcomplexen gelden de regels vanuit de BBV-commissie inzake tussentijdse winstneming. De commissie stelt dat het verantwoorden van tussentijdse winstneming een verplichting is die voortvloeit uit het realisatiebeginsel en geen keuze. Naast het realisatiebeginsel gelden als belangrijke uitgangspunten het voorzichtigheidsbeginsel en het toerekeningsbeginsel. Voor het bepalen van de tussentijdse winstneming geldt de zogenaamde POC (percentage of completion) – methode. In de praktijk betekent de POC – methode dat de tussentijdse winstneming wordt berekend op basis van de kosten en opbrengsten die zijn gerealiseerd per grondexploitatie. De genomen winst wordt gestort in de Risicobuffer Grondexploitaties.
  - Vanuit de grondexploitatie worden de kosten van het gemeentelijk personeel gedekt, waarbij de bijdrage vanuit de grondexploitatie aan het concern is gebaseerd op de omvang van de ontwikkelingen in de grondexploitatie. Uitgangspunt hierbij is dat alle personele kosten gedekt worden voor zover deze zijn toe te rekenen aan de grondexploitatie.

Resultaten grondexploitatie

In dit onderdeel wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2025 in vergelijking met de financiële situatie zoals vastgelegd in de laatste jaarrekening. Indien aan de orde worden de belangrijkste verschillen worden nader verklaard.

Resultaatverwachting grondexploitatie

De grondexploitatie is opgebouwd uit een aantal complexen. Voor deze complexen wordt 2 keer per jaar op basis van de uitgangspunten van de vastgestelde bestemmingsplannen een prognose gemaakt van de te verwachten resultaten. De frequente actualisatie van de exploitatieopzetten waarborgt een continu inzicht in de financiële positie van de grondexploitatie. In het onderstaande overzicht blijkt welke resultaten worden verwacht van de 'lopende' complexen, volgens de meest recente prognose. Deze resultaten zijn op basis van de contante waarde. Dit op grond van het uitgangspunt in de beleidsnota grondbeleid Rheden.

- Saldo contante waarde: saldo eindwaarde uitgedrukt in de geldwaarde van vandaag (of een ander nader aan te geven datum);
- Saldo eindwaarde: saldo van kosten en opbrengsten op einddatum van de exploitatie, rekening houdend met alle rentekosten en -opbrengsten en kosten- en opbrengstenstijgingen gedurende de looptijd van het project.

De gemeente Rheden heeft momenteel één grondexploitatie namelijk het IJssel District. Hierover het volgende:

- De grondexploitatie IJssel District is in de maand juni 2023 vastgesteld.
- Het eindresultaat conform de actualisatie 2024 (ten behoeve van de jaarrekening 2023) is gelijk aan - € 2.952.000,-.
- Er hebben zich geen financiële veranderingen voorgedaan ten aanzien van de actualisatie. Dit betekent dat het resultaat en de getroffen voorziening hetzelfde blijven.

Prognose resultaten

Prognose resultaten grondexploitatie (in €; + = winst; - = verlies)

Complex	Prognose Begroting 2025 Eindwaarde	Prognose Begroting 2025 CW	Prognose Jaarrekening CW 2023	Resultaat-ontwikkeling Contante Waarde
IJsseldistrict	- € 2.952.000,-	- € 2.470.000,-	- € 2.470.000,-	€ 0,-
Totaal	- € 2.952.000,-	- € 2.470.000,-	- € 2.470.000,-	€ 0,-
Voorziening verliesgevende complexen 1)	€ 2.952.000,-			

1) Saldo verliesgevende complexen op eindwaarde wordt afgedekt door een voorziening.

Algemene toelichting

De toelichting op de resultaatontwikkeling vindt zoals hierboven aangegeven plaats op de contante waarde. Uit het bovengenoemd overzicht op contante waarde blijkt dat volgens de begroting een totaal resultaat op de lopende complexen wordt verwacht van - € 2.470.000,-. Het totaalsaldo op eindwaarde is - € 2.952.000,- (negatief), waarbij opgemerkt dat het totaalbedrag voor verliesgevende complexen wordt afgedekt door de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie.

Ontwikkeling reserve risicobuffer grondexploitaties

De bufferreserve is in 2010 ingesteld en heeft per 1-1-2023 een positief saldo van € 273.207,-. Er is geen sprake van tussentijdse winstnemingen. Er hebben ook geen onttrekkingen plaatsgevonden. Het saldo van de risicobuffer is gelijk gebleven aan € 273.207.

Risicobuffer	
Saldo 1-1-2023	273.207
Dotaties 2023	0
Onttrekkingen 2023	0
Saldo per 31-12-2023	273.207

Winstgevende en verliesgevende grondexploitatie
De verwachte resultaten zijn in zijn geheel en per complex uiteengezet. Dit op basis van de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling. Momenteel hebben we geen winstgevende complexen en is er zodoende geen sprake van tussentijdse winstneming.

Voor alle verliesgevende deelcomplexen die in exploitatie zijn genomen zijn voorzieningen gevormd. Uit onderstaand overzicht blijkt dat voor de verliesgevende complexen in exploitatie een totaal verlies wordt verwacht van ongeveer € 2.952.000,- Voor dit bedrag is een voorziening gevormd conform de voorschriften uit de BBV.

Jaar	Deelcomplex	Verwacht resultaat
	Winstgevende complexen	
	Verliesgevende complexen in exploitatie	€ 2.952.000,-

Risico's grondexploitatie

Exploitatie van bouwgrond gaat per definitie gepaard met risico's. De volgende risico's kunnen worden genoemd:

- nationale en regionale marktomstandigheden betreffende woningbouw en bedrijventerreinen;
- (verwachte) overheidsmaatregelen (zoals milieuvoorschriften, ruimtelijke ordening, subsidiemogelijkheden);
- prijsontwikkeling in onder andere de bouwsector;
- procedures die moeten worden doorlopen en de resulterende (mogelijk lange) doorlooptijd;
- claimgevoeligheid (onder andere planschade);
- algemene economische ontwikkeling;
- invloed van provincie en rijksoverheid op gewenste woningbouwprogramma's en uitgifte van bedrijventerreinen.

Binnen bepaalde marges zijn de risico's beheersbaar. Inherent aan een bouwgrondexploitatie is altijd het meerjarig karakter. Om dit proces goed te kunnen beheersen is het noodzakelijk voortdurend inzicht te hebben in de ontwikkeling van baten en lasten.

Op grond van een analyse van de risico's zijn de volgende verhoogde risico's te benoemen:

- Als algemeen risico kan worden vermeld dat er tussentijds als gevolg van (inspraak) procedures, wetswijzigingen e.d. plannen inhoudelijk aangepast zullen moeten worden. De financiële effecten hiervan kunnen een negatieve invloed hebben op de zelfvoorzienendheid van de grondexploitatie.
- Wanneer de niet in exploitatie genomen gronden in exploitatie genomen worden kunnen deze verliesgevend zijn. Op dat moment zal een extra voorziening getroffen dienen te worden. Dit hangt af van de uiteindelijke plannen voor deze gronden.

Voor het IJssel District is het risico bepaald op € 263.600,-.

VPB plicht

Tenslotte is per 1 januari 2016 de VPB-plicht voor overheidsbedrijven ingevoerd. Dit houdt in dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 voortaan belastingplichtig kunnen zijn. Hieronder vallen ook de grondexploitaties. In de loop van 2023 wordt getoetst of het totaal van de grondexploitaties van de gemeente Rheden als een (winstgevende) onderneming kan worden gezien. Als dat het geval is wordt een openingsbalans opgesteld en zal een inschatting worden gemaakt van de te betalen VPB. Verwacht wordt dat het effect op de resultaten van de lopende grondexploitaties klein is.

H. Openbaarheidsparagraaf

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo)

De openbaarheidsparagraaf is een verplichte paragraaf in de jaarstukken. De verplichting komt voort uit artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) en artikel 28 van de Financiële verordening gemeente Rheden 2024. Uit deze artikelen volgt dat de gemeenteraad als bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.

Met de verplichte openbaarheidsparagraaf is bedoeld om daarmee een impuls te geven aan de actieve openbaarheid. In deze paragraaf geven wij u inzicht op de uitvoering van de Woo door de gemeente Rheden.

Digitaal Rheden

Nieuwe wet- en regelgeving maar ook de digitalisering van de samenleving dwingt ons om verder te digitaliseren en de informatievoorziening te verbeteren. De implementatie van de Wet open overheid is een belangrijk onderdeel van het Programma Digitaal Rheden.

De Woo

De Wet open overheid is op 1 mei 2022 inwerking getreden. Het doel van de Woo is een transparante overheid. Enerzijds wordt dit bereikt door de passieve openbaarmaking, welke ook al onder de voorganger de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) van toepassing was. Daarmee kan een inwoner een verzoek tot openbaarmaking van informatie doen.
De Woo voegt daar de actieve openbaarmakingsplicht aan toe. De gemeente krijgt de verplichting om documenten uit elf informatiecategorieën uit eigen beweging openbaar te maken. De invoering van de Woo is gefaseerd, waarbij de actieve openbaarmakingsplicht op een nader bekend te maken tijdstip in delen zal worden ingevoerd. Als eerste zal een start zal worden gemaakt informatie die relatief eenvoudig openbaar te maken is.

Daarnaast vereist de Woo dat de informatiehuishouding van de gemeente op orde is. Informatie moet beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren zijn. Op deze manier blijft informatie op lange termijn beschikbaar. Verder is het belangrijk dat persoonlijke gegevens beschermd worden en vertrouwelijk blijven, en dat er beveiligingsmaatregelen worden genomen om ongeautoriseerde toegang tot informatie te voorkomen. Ten slotte moet de informatie gestructureerd worden beheerd, met metadata (gegevens over gegevens) en goede documentatie, zodat het gemakkelijk vindbaar en begrijpelijk is voor zowel interne medewerkers als externe belanghebbenden.

De woo vraagt naast technische aanpassingen ook een verdere professionalisering van houding gedrag en cultuur binnen onze organisatie. Het gaat erom dat onze organisatie transparantie en openheid omarmt als fundamentele waarden. Dit houdt in dat medewerkers en leidinggevenden zich bewust moeten zijn van het belang van transparantie en openheid in hun werk en besluitvormingsprocessen. Het vereist een cultuur waarin informatie actief wordt gedeeld, toegankelijk is en begrijpelijk wordt gemaakt voor het publiek.
Om de houding en het gedrag in overeenstemming te brengen met de Woo gaan wij een adviseur Woo werven. Met deze werving beogen wij de kwartiermakersrol vervullen, waarbij wij niet alleen bouwen aan processen en technische implementatie rondom openbaarheid van overheidsinformatie, maar ook aan het vergroten van het bewustzijn van de organisatie over de

Woo. Hierbij is het van belang dat er een cultuur van vertrouwen en samenwerking heerst, waarin medewerkers zich veilig voelen om informatie te delen en kritische vragen te stellen.

Financiële begroting

Inleiding

Naast de beleidsvoornemens en de hierbij behorende financiële middelen die opgenomen zijn in de programma's en paragrafen bevat deze begroting ook een financiële begroting. In dit hoofdstuk is de financiële begroting 2025 opgenomen conform de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) hieraan stelt.

In het onderdeel 'Financieel meerjarig perspectief' zijn de uitgangspunten voor deze begroting opgenomen, het totaaloverzicht van de baten en de lasten, de incidentele baten en lasten en de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

In het onderdeel van 'Financiële positie' is de geprognosticeerde balans opgenomen, het verwachte verloop van de activa, de financiering en een beknopt overzicht van de reserves en voorzieningen.

Financieel meerjarig perspectief

In het onderdeel financieel meerjarig perspectief worden de uitgangspunten en de voorgeschreven verplichte overzichten zoals de recapitulatiestaat, de incidentele baten en lasten en de structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves beschreven.

Uitgangspunten meerjarig perspectief 2025-2028

In deze begroting zijn de financiële uitgangspunten gehanteerd zoals vastgesteld bij de Kadernota 2025. Deze uitgangspunten zijn bepalend voor het ramen van de baten en lasten en daarmee het begrotingsresultaat en het resultaat van de meerjarenraming.

Financieel beleid

De begroting 2025 is opgebouwd vanuit het bestaande, door de Raad geaccordeerde, beleid. Voor nieuw beleid geldt het uitgangspunt van de integrale afweging, waarbij de Raad, gegeven het zijn toekomende budgetrecht, de besluiten neemt en daarmee de nieuwe middelen beschikbaar stelt.

Lokale heffingen

De jaarlijkse vaststelling van de tarieven, zoals deze in de begroting worden verwerkt, is gebaseerd op het door de Raad vastgestelde tarievenbeleid en hieraan ten grondslag liggende consistente en objectieve uitgangspunten. Voor diverse lokale heffingen gelden wettelijke voorschriften, zoals ter zake van retributies waarvoor geldt dat de opbrengst maximaal 100% van de kosten mag bedragen.

Voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht gelden kostendekkende tarieven.

Voor de opbrengst vanuit de onroerende zaakbelastingen (OZB) wordt uitgegaan van een verhoging van 20%.

De relatieve stijging van de tarieven wordt nader toegelicht in de paragraaf Lokale heffingen.

Leges

De leges worden in de begroting geraamd op basis van het verwacht aantal verstrekkingen en de tarieven overeenkomstig de geldende verordening. Op basis van de begrote lasten over 2025 worden in het najaar van 2024 de nieuwe kostendekkende tarieven berekend en in een wijziging van de legesverordening aan de raad ter vaststelling voorgelegd.

Algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering voor de begroting en meerjarenraming is gebaseerd op de meicirculaire 2024. In de verwerking van de algemene uitkering zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de jaren 2025 tot en met 2028 worden de accrespercentages van de meicirculaire 2024 verwerkt;
- Voor de raming van de algemene uitkering over het begrotingsjaar 2024 worden de verdeeleenheden, van waaruit de algemene uitkering wordt berekend bij het opstellen van de begroting, geactualiseerd;

- De algemene uitkering is als bate opgenomen onder Algemene dekkingsmiddelen.

Loon- en prijsontwikkelingen

In de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 worden de loon- en prijsontwikkelingen aangehouden zoals deze door het Centraal Planbureau worden geraamd. In de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 zijn stelposten gereserveerd om de verwachte loon en prijsstijgingen op te vangen.

Financieringskosten (rentekosten)

De financieringskosten worden in de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij is de financieringspositie van de gemeente her berekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculeerd.

In de begroting 2025 is voor het financieringstekort een rentekostenvoet gehanteerd van 3% voor zover deze de kasgeldlimiet overschrijdt. Tot de kasgeldlimiet geldt een rentepercentage van 2%.

Voor de rentelasten die bij derden in rekening worden gebracht en die onderdeel uitmaken van de kostprijsberekening van de in het verleden gedane investeringen - gelden de destijds vastgestelde rentepercentages.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten worden berekend naar gelang de economische levensduur van het betreffende activum. Hierbij worden de afschrijvingstermijnen gehanteerd, zoals opgenomen in bijlage 1 van de financiële verordening gemeente Rheden 2024. Met het vaststellen van de programmabegroting 2025 stelt de Raad overeenkomstig het bepaalde in de Financiële verordening gemeente Rheden de middelen beschikbaar voor de uitvoering van het investeringsprogramma (investeringslijst 2025-2028) door het college.

Personeelskosten (salariskosten)

De salariskosten zijn in de begroting 2025 geraamd op de toegestane formatieomvang en de hierbij behorende loonkosten van de personeelsleden op basis van de huidige cao afspraken met daarbij een inschatting van een CAO-stijging in 2025.

Rentebeleid reserves en voorzieningen

In de begroting 2025 zullen de ‘rentekosten reserves en voorzieningen’ worden verwerkt overeenkomstig het huidige rentebeleid, zoals verwoord in de financiële verordening.

Subsidieverstrekkingen

De hoogte van de subsidieverstrekkingen worden gebaseerd op de van toepassing zijnde subsidieverordeningen en, voor zover hier sprake van is, subsidiecontracten. Indien in deze een indexering is voorzien, geldt voor het jaar 2025 een stijging van maximaal het verwachte inflatiepercentage van 2,3%. Indien een indexering niet is voorzien geldt de nullijn.

Grondexploitatie

De uitgangspunten die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid 2020 gemeente Rheden.

Opbrengst huur en pacht

De opbrengsten van de huur en de pacht worden begroot op basis van de hieraan ten grondslag liggende contracten.

Autonome kostenontwikkeling en budgetaanpassingen op bestaand beleid

Ten aanzien van het opstellen van de begroting 2025 en de budgetaanpassingen ten opzichte van de begroting 2024 gelden de begrotingsrichtlijnen. Deze luiden voor het begrotingsjaar 2024 als volgt:

- Voor elke budgetverhoging geldt dat sprake moet zijn van uitvoering van bestaand beleid en dat in voldoende mate moet worden aangegeven welke oorzaken ten grondslag liggen aan de budgetverhoging;
- Het betreffende budget waarover de budgetverhoging wordt aangevraagd, dient in voldoende mate te zijn onderbouwd in aantallen en prijzen;
- Bij elke budgetverhoging dient te worden aangegeven in hoeverre een budgetverhoging noodzakelijk is en in hoeverre bijsturingmaatregelen een budgetverhoging kunnen voorkomen.

Kosten Regionale samenwerking

De kosten als gevolg van de regionale samenwerking worden in de begroting opgenomen.

Recapitulatiestaat

De recapitulatiestaat, zoals hieronder weergegeven, geeft inzicht in de baten en lasten en toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma voor de primitieve begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028.
De saldo's per programma zijn hierbij in een afzonderlijke tabel zichtbaar gemaakt.

Deze gegevens zijn afgezet tegen jaarrekeningcijfers van 2023 en de gewijzigde begroting 2024 na de 1ste Bestuursrapportage.

Tabel: Overzicht baten en lasten

Post (bedragen x € 1.000)	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten						
1. Samenleving	89.042	92.184	95.767	93.050	90.744	90.317
2. Leefomgeving	35.611	30.595	30.450	30.755	32.082	32.397
3. Bestuur en organisatie	44.532	31.493	49.052	32.925	33.364	33.809
subtotaal lasten programma's	169.185	154.273	175.268	156.730	156.189	156.523
Toevoegingen aan reserves						
1. Samenleving	83	425	392	540	0	0
2. Leefomgeving	981	810	810	810	810	810
3. Bestuur en organisatie	2.227	780	1.000	1.000	1.000	1.000
subtotaal toevoegingen	3.291	2.015	2.202	2.350	1.810	1.810
Baten						
1. Samenleving	24.870	22.300	24.068	23.449	23.171	23.550
2. Leefomgeving	18.545	15.219	17.902	19.282	20.340	19.737
3. Bestuur en organisatie	119.204	113.934	135.062	113.782	114.485	115.249
subtotaal baten programma's	162.619	151.454	177.033	156.513	157.997	158.537
Onttrekkingen aan reserves						
1. Samenleving	2.378	552	36	36	36	36
2. Leefomgeving	1.132	985	683	683	683	683
3. Bestuur en organisatie	4.798	703	3	3	3	3
subtotaal onttrekkingen	8.308	2.241	722	722	722	722
Saldo baten en lasten	**-6.566**	**-2.819**	**1.765**	**-217**	**1.807**	**2.014**
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**5.017**	**226**	**-1.480**	**-1.628**	**-1.088**	**-1.088**
Totaal saldo	**-1.549**	**-2.593**	**285**	**-1.845**	**720**	**926**

Tabel: Overzicht saldo baten en lasten

Programma (bedragen x € 1.000)	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
1. Samenleving	-61.877	-69.757	-72.055	-70.105	-67.536	-66.730
2. Leefomgeving	-16.915	-15.200	-12.674	-11.599	-11.868	-12.787
3. Bestuur en organisatie	77.243	82.364	85.014	79.860	80.124	80.444
Totaal	**-1.549**	**-2.593**	**285**	**-1.845**	**720**	**926**

Tabel: Overige informatie

Post (bedragen x € 1.000)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Programma				
1. Samenleving	-71.699	-69.601	-67.572	-66.766
2. Leefomgeving	-12.547	-11.473	-11.741	-12.660
3. Bestuur en organisatie	-10.247	-9.679	-10.035	-10.832
totaal	**-94.493**	**-90.752**	**-89.349**	**-90.259**
Algemene dekkingsmiddelen	117.101	111.240	111.943	112.708
VpB	0	0	0	0
Overhead	-20.798	-20.660	-20.742	-20.390
Onvoorzien	-45	-45	-45	-45
Subtotaal programma's inclusief algemene dekkingsmiddelen, VpB, overhead en onvoorzien	**1.765**	**-217**	**1.807**	**2.014**
Saldo van ontrekkingen en toevoegingen aan reserves	-1.480	-1.628	-1.088	-1.088
Geraamd resultaat	**285**	**-1.845**	**720**	**926**
Incidentele baten en lasten	-3.297	-450	365	790
Structureel begrotingssaldo	**3.582**	**-1.395**	**355**	**136**

Incidentele baten en lasten

Tabel: Overzicht geraamde incidentele baten en lasten 2025-2028

Programma (bedragen x € 1.000)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Incidentele lasten				
1. Samenleving	892	1.040	400	300
2. Leefomgeving	596	10	10	10
3. Bestuur en organisatie	500	500	325	0
Totaal incidentele lasten	**1.988**	**1.550**	**735**	**310**
Incidentele baten				
1. Samenleving	0	0	0	0
2. Leefomgeving	247	1.100	1.100	1.100

3. Bestuur en organisatie	-1.556	0	0	0
Totaal incidentele baten	**-1.309**	**1.100**	**1.100**	**1.100**
Saldo incidentele lasten en baten	**-3.297**	**-450**	**365**	**790**

Hieronder worden per programma de incidentele baten en lasten besproken. De Gemeente Rheden hanteert een ondergrensbedrag voor incidentele posten van € 10.000.

In onderstaande toelichting wordt het boekwerk gemeld waarin de incidentele post benoemd is, daarbij worden de volgende afkortingen gehanteerd:

- KN23; Kadernota 2023, gepubliceerd in 2022.
- KN24; Kadernota 2024, gepubliceerd in 2023.
- KN25: Kadernota 2025, gepubliceerd in 2024.
- PB23; Programmabegroting 2023, gepubliceerd in 2022.
- PB24; Programmabegroting 2024, gepubliceerd in 2023.
- PB25; Programmabegroting 2025, gepubliceerd in 2024.

Tabel: Programma 1. Samenleving

Programma (bedragen x € 1.000)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten				
Reserve hervormingsagenda jeugdstelsel	392	540		
Transitiekosten	500	500	400	300
Baten				
Totaal incidentele lasten / baten	**-892**	**-1.040**	**-400**	**-300**

Reserve hervormingsagenda jeugdstelsel
Bron: KN24/PB24 € 392k (2025) en €540k (2026).
Wat: Reserve gevormd om eventuele nadelige effecten van de hervormingsagenda jeugdstelsel op te vangen. De extra Rijksbijdragen voor deze hervormingsagenda mochten in eerste instantie voor 75% in de gemeentebegroting worden opgenomen. In de septembercirculaire 2022 zijn we geïnformeerd over de verhoging van het percentage naar 100%. Het verschil van 25% wordt in de jaren 2025 en 2026 aan deze reserve toegevoegd.
Aard: Reserve-dotatie, dus in beginsel incidenteel.
Duur: Stortingen in 2025 en 2026.

Transitiekosten
Bron: PB25 € 500k (2025, 2026), € 400k (2027) en € 300k (2028).
Wat: Wij zijn geconfronteerd met omvangrijke autonome ontwikkelingen op taken binnen het sociaal domein, ontwikkelingen waar we door het Rijk niet toereikend op worden gecompenseerd. Dit betekent dat wij extra in moeten zetten op maatregelen die de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving compenseren. Enerzijds is de inzet op extra middelen vanuit het Rijk. Anderzijds is de keuze om de komende jaren in te zetten op een transformatie binnen Programma 1 Samenleving. Voor deze transformatie maken we transitiekosten.

Aard: Transitie, dus incidenteel.
Duur: Tot en met 2028.

Tabel: Programma 2. Leefomgeving

Programma (bedragen x € 1.000)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten				
Reserve SBO landschapsbeleidpl	10	10	10	10
Omgevinswet	500			
Handhavinsjurist Omgevingswet	86			
Baten				
Mutaties grondexploitatie	0	0	0	0
Reserve woongebieden	100	100	100	100
Incidenteel opbrengsten verkoop vastgoed	0	1.000	1.000	1.000
Reserve Afval	147			
Totaal incidentele lasten / baten	**-349**	**1.090**	**1.090**	**1.090**

Reserve SBO landschapsbeleidplan
Bron: PB24 € 10k (2023 e.v.).
Wat: De reserve dient ter dekking van toekomstige uitgaven voor de uitvoering van het landschapsbeleidsplan. Deze reserve is in de Programmabegroting 2023 verschoven van structurele toevoeging reserves naar incidentele posten.
Aard: Reserve-toevoeging, dus in beginsel incidenteel.
Duur: Kalenderjaar 2028.

Omgevingswet
Bron: KN23, PB23 € 500k (2025).
Wat: Middelen voor de implementatie van de Omgevingswet. Het betreft het extra eenmalige budget bovenop het structureel extra beschikbaar gestelde geld (per saldo € 500k).
Aard: Eenmalig.
Duur: Kalenderjaar 2025.

Handhavingsjurist Omgevingswet
Bron: PB23/PB24 € 86k (2025).
Wat: Bekostiging van extra inzet juridische advisering m.b.t. de nieuwe Omgevingswet. Dit is een onderdeel van de middelen, beschikbaar gesteld in de begroting 2023 voor de professionalisering van de organisatie.
Aard: Eenmalig.
Duur: Kalenderjaar 2025.

Mutaties grondexploitatie
De gemeente Rheden heeft momenteel één grondexploitatie namelijk het IJssel District. Hierover het volgende:

- De grondexploitatie IJssel District is in de maand juni 2023 vastgesteld.
- Het eindresultaat conform de actualisatie 2024 (ten behoeve van de jaarrekening 2023) is gelijk aan - € 2.952.000,-.

Er hebben zich geen financiële veranderingen voorgedaan ten aanzien van de actualisatie. Dit betekent dat het resultaat en de getroffen voorziening hetzelfde blijven.

Reserve woongebieden

Bron: PB23 € 100k (2023 e.v.).
Wat: In de Nota heroverweging 2010 is de vorming van de reserve herstructurering woongebieden opgenomen. Uit deze reserve worden diverse uitgaven voor wijkvernieuwing gedekt (jaarlijks € 100.000). Deze reserve is in de Programmabegroting 2023 verschoven van structurele onttrekking reserves naar incidentele posten.
Aard: Reserve-onttrekking, dus in beginsel incidenteel.
Duur: Voor onbepaalde tijd.

Incidenteel opbrengsten verkoop vastgoed
Bron: KN25 € 1.000k (2026), € 1.000k (2027) en € 1.000 (2028).
Wat: Herijking portefeuille vastgoed, waaronder verkenning verkoop deel portefeuille. Verkopen van een deel vastgoed en gronden met maatschappelijke bestemming (dit draagt bij aan de reductie van de beheerskosten en levert incidenteel baten op. Bijvoorbeeld verkenning verkoop bedrijventerrein Spankeren (nu verpacht) en drie percelen op De Beemd, parkeergarage, sportterreinen, gemeentewerf Velp. Vanaf 2026 zal er op vastgoedbeheer structureel kunnen worden bespaard.
Aard: Eenmalig.
Duur: Kalenderjaren 2026, 2027 en 2028.

Tabel: Programma 3. Bestuur en organisatie

Programma (bedragen x € 1.000)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten				
Versterken Financiële Functie	500	500	325	0
Baten				
Opschalingskorting 2025	-1.556			
Totaal incidentele lasten / baten	**-2.056**	**-500**	**-325**	**0**

Versterken Financiële Functie
Bron: KN25 € 500k (2025), € 500k (2026) en € 325k (2027).
Wat: Voor de versterking van de financiële functie verwacht het college een extra investering nodig te hebben. Financiële sturing is immers de komende jaren van cruciaal belang in verband met de rijkskortingen.
Aard: Eenmalig.
Duur: Kalenderjaren 2025, 2026 en 2027.

Opschalingskorting 2025
Bron: PB25 € -1.556k (2025).
Wat: In de meicirculaire 2024 is de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026, een structurele uitname van € 675 miljoen, geschrapt. Voor Rheden is dit effect € 1.556 k voor 2025.
Aard: Eenmalig.
Duur: Kalenderjaar 2025.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Tabel: Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Reserve (bedragen x € 1.000)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Reserve Openbare Ruimte	800	800	800	800
Algemene reserve	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal structurele toevoegingen	**1.800**	**1.800**	**1.800**	**1.800**
Reserve Openbare Ruimte	521	521	521	521
Reserve onderhoud gebouwen	3	3	3	3
Reserve Dorpsvisie	62	62	62	62
Reserve Carion	5	5	5	5
Bestemmingsreserve dekking kapitaallasten Biljoenbad	31	31	31	31
Totaal structurele onttrekkingen	**622**	**622**	**622**	**622**

Reserve Openbare Ruimte
Wat: De bestemmingsreserve Openbare Ruimte is e onder andere op gericht om de toekomstige stijgende kapitaallasten Openbare Ruimte op te vangen. Vanaf 2025 worden alle overschotten in de exploitatiebegroting Openbare Ruimte gestort in deze afzonderlijke bestemmingsreserve.
Aard: Bestedingsfunctie.

Algemene Reserve
Wat: Structurele storting vanaf 2025 aan de Algemene Reserve. In de Kadernota 2025 is het voorstel gedaan de algemene reserve vanaf 2026 weer structureel te verhogen met als doel de financiële positie van de gemeente te versterken. Bij het opstellen van de begroting 2025 is gebleken dat deze dotatie van € 1 miljoen ook in 2025 kan plaatsvinden.
Aard: Kapitaalfunctie.

Reserve onderhoud gebouwen
Wat: Uit deze reserve worden de afschrijvingslasten gedekt van de investeringen zoals die in het SBO gebouwen zijn opgenomen.
Aard: Bestedingsfunctie.

Reserve Dorpsvisie
Wat: De reserve is bestemd voor de stationsomgeving en wordt ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten. Momenteel (eind 2024) vindt er een opschoning plaats van de reserves en voorzieningen. Naar aanleidingen hiervan is de kans groot dat de reserve Dorpsvisie en Traverse komt te vervallen en is dekking van de kapitaallast niet meer nodig.
Daarnaast is ook de vraag gesteld of het hier gaat om een reserve of een investering. Er is momenteel nog geen duidelijkheid hierover. Vooralsnog aanhouden.
Aard: Bestedingsfunctie.

Reserve voormalig Carion
Wat: Betreft de dekking van de afschrijvingslasten voor de verbouwing van de OASE in Dieren.
Aard: Bestedingsfunctie.

Reserve dekking kapitaallasten Biljoenbad
Wat: Uit deze reserve wordt een deel van de afschrijvingslasten gedekt van de investering in het Biljoenbad.
Aard: Bestedingsfunctie

Financiële positie

In het onderdeel financiële positie worden de geprognosticeerde balans, de investeringen, de financiering en de reserves & voorzieningen beschreven.

Geprognosticeerde balans

In de vernieuwde BBV is opgenomen dat in de begroting en meerjarenraming een geprognosticeerde begin- en eindbalans moet worden opgenomen. Deze dient ten minste de posten te bevatten om het EMU-saldo te kunnen berekenen. De geprognosticeerde balans wordt hieronder weergegeven.

Tabel: Uiteenzetting financiële positie

Saldo per 31-12 (bedragen x € 1.000)	R 2023	GB 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Vaste activa	132.288	177.222	190.288	213.569	218.781	212.480
Vlottende activa:						
Voorraden	-2.824	0	-2.800	-2.800	-2.800	-2.800
Uitzettingen < 1 jaar	13.341	16.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Liquide middelen	11.672	0	6.000	6.000	6.000	6.000
Overlopende activa	9.555	0	7.000	7.000	7.000	7.000
Totaal activa	**164.032**	**193.222**	**213.488**	**236.769**	**241.981**	**235.680**
Vaste passiva:						
Algemene reserve	9.805	8.020	9.264	10.549	9.704	11.424
Bestemmingsreserve	18.062	16.449	15.908	16.535	16.623	16.711
Gerealiseerd resultaat	-1.549	244	285	-1.845	720	926
Saldo eigen vermogen	26.318	24.713	25.457	25.239	27.047	29.061
Vaste schulden	90.933	115.500	115.500	115.500	115.500	115.500
Voorzieningen	8.008	7.850	8.098	8.660	9.222	9.784
Vlottende passiva:						
Netto vlottende schuld < 1 jaar	27.349	36.159	54.433	77.370	80.212	71.335
Overlopende passiva	11.424	9.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Saldo VV	137.714	168.509	188.031	211.530	214.934	206.619
Totaal passiva	**164.032**	**193.222**	**213.488**	**236.769**	**241.981**	**235.680**

Investeringen

In onderstaande tabel zijn onze vaste activa opgenomen. Onder activa verstaan we investeringen die in het verleden zijn gedaan en nu nog tegen een bepaalde waarde op onze balans staan. In de tabel gaan wij er van uit dat de geplande investeringen voor 2025 per 1 januari 2026 zijn afgerond.

Tabel: Mutaties vaste activa

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Aanvang 2025	Mutaties 2025	Ultimo 2025	Mutaties 26-28	Ultimo 2028
Materiële vaste activa	171.727	13.101	184.828	22.293	207.121
Immateriële vaste activa	339	-31	308	-93	215
Financiële vaste activa	5.156	-4	5.152	-8	5.144
Totaal mutaties	**177.222**	**13.066**	**190.288**	**22.192**	**212.480**

Het saldo van de geraamde investeringen en de afschrijvingen zijn in dit overzicht opgenomen en in het meerjarenperspectief doorgetrokken. Het gaat om investeringsprojecten uit de openbare ruimte (o.a. wegen en riolering), de nieuwbouw van het gemeentehuis en geplande vervangingsinvesteringen.

Reserves en voorzieningen

In de onderstaande tabel hebben we de totalen van de algemene reserve, de bestemmingsreserves en de voorzieningen opgenomen. Voor de stand per 1-1-2025 is uitgegaan van de gegevens conform de 2de Bestuursrapportage 2024.

Tabel: Reserves en voorzieningen

Mutaties (bedragen x € 1.000)	Stand	Dotaties	Onttrekkingen	Stand
2025	1-jan			31-dec
Algemene reserve	8.020	1.243	0	9.264
Bestemmingsreserves	16.449	1.202	-1.743	15.908
Voorzieningen	7.850	864	-616	8.098
Totaal mutaties	**32.320**	**3.309**	**-2.360**	**33.269**

Bijlagen

Bijlage 1 SDG's per programma

Tabel: SDG's Programma 1 Samenleving

Thema	SDG 1	SDG 2
Financiële bestaanszekerheid	Geen Armoede	Ongelijkheid verminderen
Sociale basis	Duurzame steden en gemeenschappen	Goede gezondheid en welzijn
Vitaal & gezond	Goede gezondheid en welzijn	Ongelijkheid verminderen

Tabel: SDG's Programma 2 Leefomgeving

Thema	SDG 1	SDG 2
Energie- en warmtetransitie	Betaalbare en duurzame energie	Klimaatactie
Vernieuwing omgevingsbeleid	Leven op het land	Duurzame steden en gemeenschappen
Volkshuisvesting	Duurzame steden en gemeenschappen	Ongelijkheid verminderen
Economische ontwikkeling	Eerlijk werk en economische groei	Geen armoede
Circulaire economie	Verantwoorde consumptie en productie	Klimaatactie
Biodiversiteit, erfgoed en landschap	Leven op het land	Duurzame steden en gemeenschappen
Inrichting en beheer openbare ruimte	Leven op het land	Industrie, innovatie en infrastructuur
Mobiliteit en infra	Industrie, innovatie en infrastructuur	Duurzame steden en gemeenschappen

Tabel: SDG's Programma 3 Bestuur & organisatie

Thema	SDG 1	SDG 2
Dienstverleningsagenda	Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten	
Kansengelijkheid en inclusie	Gendergelijkheid	Ongelijkheid verminderen
Regionale samenwerking en internationale betrekkingen	Partnerschappen om doelstellingen te bereiken	
Vastgoedportefeuille	Duurzame steden en gemeenschappen	Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten
Integrale veiligheid	Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten	

Bijlage 2 Beleidsindicatoren

Tabel: Beleidsindicatoren

Prog.	Beleidsindicatoren (verplicht):	Waarde	Jaar
	Taakveld 0. Bestuur en ondersteuning		
3	1. Formatie (fte per 1.000 inwoners)	9,19	2025
3	2. Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,68	2025
3	3. Apparaatskosten (kosten per inwoner in €)	1.729	2025
3	4. Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	19,69%	2025
3	5. Overhead (% van totale lasten)	12,00%	2025
	Taakveld 1. Veiligheid		
3	6. Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 jongeren)	11,0	2023
3	8. Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	1,6	2023
3	9. Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2,8	2023
3	10. Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	0,9	2023
3	11. Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)(aantal per 1.000 inwoners)	5,7	2023
	Taakveld 3. Economie		
2	14. Functiemenging (%)	46,1%	2023
2	16. Vestiging van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	167,3	2023
	Taakveld 4. Onderwijs		
1	17. Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	1,3	2022
1	18. Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	36	2023
1	19. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	2,7%	2023
	Taakveld 5. Sport, cultuur en recreatie		
1	20. Niet sporters (%)	46,7%	2022
	Taakveld 6. Sociaal domein		
1	21. Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	703,2	2023
1	22. Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	1%	2022
1	23. Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	6%	2022
1	24. Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van der beroepsbevolking)	70,6%	2023
1	26. Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2%	2022
1	27. Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	325,0	2023
1	28. Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	212,0	2023
1	29. Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	15,5%	2023
1	30. Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	1,4%	2023
1	31. Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	0,4%	2023
1	32. Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (aantal per 10.000 inwoners)	880	2023
	Taakveld 7. Volksgezondheid en milieu		
2	33. Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner)	151	2022
2	34. Hernieuwbare elektriciteit (%)	19,7%	2022
	Taakveld 8. Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
2	35. Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	361	2024
2	36. Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	0,5	2023
2	37. Demografische druk (%)	84,3%	2024
3	38. Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	910	2024
3	39. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	953	2024

Bijlage 3 Taakvelden

Tabel: Taakvelden

	2025		2026		2027		2028	
Omschrijving taakveld (bedragen x € 1.000)	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
Totaal Programma 1 Samenleving	**96.159**	**24.104**	**93.590**	**23.485**	**90.744**	**23.207**	**90.317**	**23.586**
0.10 Mutaties reserves	392	36	540	36	0	36	0	36
4.2 Onderwijshuisvesting	3.535	509	3.702	511	3.668	511	3.629	511
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.686	939	2.703	939	2.673	939	2.623	939
5.1 Sportbeleid en activering	467	10	461	10	461	10	461	10
5.2 Sportaccommodaties	4.377	1.719	4.386	1.861	4.436	1.869	4.343	1.938
5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.	637	0	566	0	439	0	439	0
5.6 Media	887	0	817	0	817	0	817	0
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	4.567	589	4.223	403	4.091	403	4.009	403
6.2 Wijkteams	554	0	513	0	468	0	443	0
6.3 Inkomensregelingen	23.151	16.746	22.957	16.746	22.885	16.746	22.868	16.746
6.4 Begeleide participatie	10.221	858	9.748	478	9.444	478	9.444	478
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.960	760	3.007	766	3.055	766	3.055	766
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	18.724	940	18.317	904	18.167	1.256	17.918	1.566
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	19.097	0	17.864	0	16.992	0	17.121	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.133	0	1.133	0	1.133	0	1.133	0
7.1 Volksgezondheid	2.769	999	2.651	832	2.013	194	2.012	194
Totaal Programma 2 Leefomgeving	**31.260**	**18.586**	**31.565**	**19.965**	**32.892**	**21.024**	**33.207**	**20.420**
0.10 Mutaties reserves	810	683	810	683	810	683	810	683
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	1.075	442	1.079	1.442	1.083	1.442	1.088	1.442
2.1 Verkeer en vervoer	6.184	337	6.295	337	6.175	337	6.239	337
2.2 Parkeren	69	175	69	175	69	175	69	175
2.5 Openbaar vervoer	125	97	125	97	125	97	125	97
3.1 Economische ontwikkeling	395	101	345	101	395	101	395	101
3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen	9	9	9	9	9	9	9	9
3.4 Economische promotie	299	583	299	583	299	583	291	583
5.5 Cultureel erfgoed	243	45	243	45	243	45	243	45

Omschrijving taakveld (bedragen x € 1.000)	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
5.7 Openbaar groen en recreatie	4.060	251	4.081	251	4.098	251	4.123	251
7.2 Riolering	4.528	6.356	4.962	6.646	5.967	7.655	6.308	7.001
7.3 Afval	4.554	6.120	4.551	5.974	4.549	5.974	4.437	5.974
7.4 Milieubeheer	3.235	1.833	3.046	1.919	3.476	1.919	3.476	1.919
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	624	806	621	806	599	806	599	806
8.1 Ruimtelijke ordening	2.452	110	2.332	160	2.269	210	2.269	260
8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)	33	129	33	129	33	129	33	129
8.3 Wonen en bouwen	2.565	507	2.664	607	2.692	607	2.692	607
Totaal Programma 3 Bestuur & Organisatie	**50.052**	**135.066**	**33.925**	**113.785**	**34.364**	**114.488**	**34.809**	**115.253**
0.1 Bestuur	2.644	0	2.644	0	2.644	0	2.644	0
0.10 Mutaties reserves	1.000	3	1.000	3	1.000	3	1.000	3
0.2 Burgerzaken	1.726	840	1.731	840	1.731	840	1.731	840
0.4 Overhead	21.025	227	20.887	227	20.969	227	20.617	227
0.5 Treasury	-1.198	719	-1.491	719	-2.013	719	-2.130	719
0.61 OZB woningen	730	10.582	730	10.916	730	11.329	730	11.754
0.62 OZB niet-woningen	0	2.854	0	2.854	0	2.854	0	2.854
0.63 Parkeerbelasting	0	4	0	4	0	4	0	4
0.64 Belastingen overig	0	185	0	185	0	185	0	185
0.7 Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds	0	104.206	0	98.011	0	98.302	0	98.641
0.8 Overige baten en lasten	4.652	300	4.073	0	4.953	0	5.869	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.201	6	3.199	6	3.198	6	3.196	6
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.152	21	1.152	21	1.152	21	1.152	21
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	15.120	15.120	0	0	0	0	0	0
Totaal Begroting	**177.470**	**177.755**	**159.080**	**157.235**	**157.999**	**158.719**	**158.333**	**159.259**
Resultaat		**285**		**-1.845**		**720**		**926**

Bijlage 4 Meerjarig Investeringsplan

Uitgangspunten

Alleen de kredieten 2025 t/m 2028 en de hiermee samenhangende kapitaallasten zijn in het onderstaand overzicht vermeld.
Opgevoerde kredieten in enig jaar worden in principe het jaar N+1 afgeschreven.
Renteberekening vindt plaats op basis van boekwaarde 1 januari van het lopende jaar.
Toegerekende rente 2025 t/m 2028 is 2,242%.

Tabel: Kredieten

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Afsch.	Totaal-Krediet	2024	2025	2026	2027	2028	Kapitaallasten 2024	2025	2026	2027	2028
Nieuw Gemeentehuis De Steeg	40	26.552	19.069	0	0	0	0	168	1.259	1.244	1.229	1.214
Bedrijfsvoering												
Digitaal Rheden	5	2.500	1.200	1.000	300	0	0	0	267	484	541	530
Samenleving - Sport in Rheden												
Sporthallen - Vervangen 3 schrobmachines	5	12	12	0	0	0	0	0	3	3	3	3
Ellecom - Hoofdveld - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	0	0	200	0	0	0	0	0	24	24
Nieuwland - Veld 1 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	200	0	0	0	0	0	24	24	24	23
Nieuwland - Veld 4 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	0	0	200	0	0	0	0	0	24	24
Nieuwland - Veld 5 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	0	200	0	0	0	0	0	24	24	24
Pinkenberg - Veld 1 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	0	0	0	0	200	0	0	0	0	0
Pinkenberg - Veld 2 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	200	0	0	0	0	0	24	24	24	23
Pinkenberg - Veld 3 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	200	0	0	0	0	0	24	24	24	23
Pinkenberg - Veld 4 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	0	0	200	0	0	0	0	0	24	24
Reheden - Korfbalveld 1 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	200	0	0	0	0	0	24	24	24	23
Rheden - Veld 2 - vervangen toplaag kunstgrasveld	10	200	0	200	0	0	0	0	0	24	24	24

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Afsch.	Totaal-Krediet	2024	2025	2026	2027	2028	Kapitaallasten 2024	2025	2026	2027	2028
Samenleving - Onderwijshuisvesting												
Vernieuwbouw de Arnhorst	40	4.386	4.051	0	0	0	0	8	208	206	203	201
Nieuwbouw dependance Daalhuizen	40	1.540	1.417	0	0	0	0	3	73	72	71	70
Vernieuwing KC de Wensvogel	40	3.562	0	3.277	0	0	0	6	6	169	167	165
Deelkinderopvang KC de Wensvogel	40	805	0	741	0	0	0	1	1	38	38	37
Aankoop tijdelijke huisvesting	40	1.924	1.924	0	0	0	0	0	91	90	89	88
Technische en functionele aanpassing Leerrijk	25	286	263	0	0	0	0	1	18	18	17	17
Vernieuwing Roccallischool	40	353	353	0	0	0	0	0	17	17	16	16
Deel kinderopvang Rocccallischool	40	64	64	0	0	0	0	0	3	3	3	3
Leefomgeving												
3. Rehabilitatie kosten van de wegen bij vervanging riolering	60	525	0	0	0	0	0	21	20	20	20	20
3. Vervanging lichtmasten openbare verlichting	40	356	0	0	0	0	0	17	17	16	16	16
4. Rehabilitatie kosten van de wegen bij vervanging riolering	60	525	525	0	0	0	0	0	21	20	20	20
4. Vervanging lichtmasten openbare verlichting	40	382	382	0	0	0	0	0	18	18	18	17
5. Rehabilitatie kosten van de wegen bij vervanging riolering	60	525	0	525	0	0	0	0	0	21	20	20
5. Vervanging lichtmasten openbare verlichting	40	424	0	424	0	0	0	0	0	20	20	20
6. Rehabilitatie kosten van de wegen bij vervanging riolering	60	525	0	0	525	0	0	0	0	0	21	20
6. Vervanging lichtmasten openbare verlichting	40	321	0	0	321	0	0	0	0	0	15	15
7. Rehabilitatie kosten van de wegen bij vervanging riolering	60	525	0	0	0	525	0	0	0	0	0	21
Investering kunstwerken	40	387	78	78	78	78	0	4	7	11	14	18
Investering levensverlengend onderhoud	15	856	174	174	174	174	0	14	30	45	59	74
Investering wegen	60	6.368	1.292	1.292	1.292	1.292	0	47	97	147	196	244
Investeringen meubilair/verkeerstekens	10	495	105	105	105	105	0	9	22	34	47	59
30 Km zone De Steeg Zuid-Oost	60	50	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2
30 km zone Rheden (ten noorden van Oranjeweg)	60	364	364	0	0	0	0	0	14	14	14	14
60 Km zone Havikenwaard	60	60	60	0	0	0	0	0	2	2	2	2
Fietsplan 2016/Harderwijkerweg Dieren	60	500	0	0	0	0	0	20	19	19	19	19
Fietsplan 2016/Imboslaan Dieren	60	250	250	0	0	0	0	0	10	10	10	9
Uitvoeringsprogramma Fietspadenplan 2006-2013	15	46	0	0	0	0	0	4	4	4	4	4
Verbetering kruispunt Orjanjeweg / Laakweg	60	65	0	0	0	0	0	3	3	2	2	2
Verkeersmaatregelen in combinatie met riolering (5% van reh. SBO Wegen)	15	175	26	26	26	26	0	6	8	11	13	15

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Afsch.	Totaal-Krediet	2024	2025	2026	2027	2028	Kapitaallasten 2024	2025	2026	2027	2028
Wegvakken Rozendaalselaan	60	72	0	0	72	0	0	0	0	0	3	3
Vervanging ANWB bewegwijzering	10	100	0	0	0	0	0	12	12	12	12	11
2. Renovatie bomen c.a. (incl. areaauitbreiding)	30	340	0	0	0	0	0	19	19	18	18	18
3. Renovatie bomen c.a. (incl. areaauitbreiding)	30	357	357	0	0	0	0	0	20	20	19	19
4. Renovatie bomen c.a. (incl. areaauitbreiding)	30	357	0	357	0	0	0	0	0	20	20	19
5. Renovatie bomen c.a. (incl. areaauitbreiding)	30	357	0	0	357	0	0	0	0	0	20	20
6. Renovatie bomen c.a. (incl. areaauitbreiding)	30	357	0	0	0	357	0	0	0	0	0	20
Hittestress	20	800	200	200	200	200	0	0	14	29	43	57
Investering spelen	20	562	114	114	114	114	0	8	16	24	32	39
Mastperlan Veluwezoom	60/10	2.285	458	520	757	70	356	3	13	25	42	43
Woonwagens	25	600	100	100	100	100	100	0	6	12	18	24
Leefomgeving - Riolering												
Aanleg drainage systeem Velp-Zuid	80	260	0	0	0	0	0	9	9	9	9	9
Aanleg drainage systeem Velp-Zuid	30	720	0	0	720	0	0	0	0	0	40	40
Aanleg riool Kaneelweg-Edyweg	60	22	0	0	22	0	0	0	0	0	1	1
Aanpak waterprobleem Havelandseweg	30	190	190	0	0	0	0	0	11	10	10	10
Aanpak waterprobleem Lentsesteeg Noord	30	153	0	0	0	153	0	0	0	0	0	9
Aanpak waterprobleem omgeving gemeentehuis	15	250	0	250	0	0	0	0	0	22	22	22
Aanpassen /verwijderen overstorten/-leidingen Talingsingel (2) en Rietganssingel (1)	15	40	0	0	40	0	0	0	0	0	4	4
Afsluiten gem riool Fazant,patrijs en ind.laaan	15	46	0	0	46	0	0	0	0	0	4	4
Annastraat Velp	60	1.304	1.304	0	0	0	0	0	51	50	50	50
Buitensingel afkoppelen, noodvoorziening (Berging)	30	185	0	0	0	185	0	0	0	0	0	10
Cort v/d Lindestraat Dieren	60	4.504	0	0	4.504	0	0	0	0	0	176	174
Harderwijkerweg Dieren	80	1.000	0	0	0	0	0	35	35	34	34	34
Havelandseweg	80	190	0	0	0	0	0	7	7	7	6	6
Infiltratie De Steeg Noord	15	500	0	500	0	0	0	0	0	45	44	43
Kleine rioolvervangingen	60	2.620	655	655	655	655	0	0	26	51	76	101
Klimaatadaptatie	30	500	125	125	125	125	0	0	7	14	21	27
Larensteinselaan	60	55	0	55	0	0	0	0	0	2	2	2
Lentsesteeg	80	428	0	0	0	0	0	15	15	15	15	14
Meekoppelkansen BRP 2018	60	750	750	0	0	0	0	0	29	29	29	28

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Afsch.	Totaal-Krediet	2024	2025	2026	2027	2028	Kapitaallasten 2024	2025	2026	2027	2028
Meekoppelkansen BRP 2019	60	750	0	750	0	0	0	0	0	29	29	29
Meekoppelkansen BRP 2020	60	750	0	0	750	0	0	0	0	0	29	29
Meekoppelkansen BRP 2021	60	750	0	0	0	750	0	0	0	0	0	29
Ombouw VGS De Beemd naar VGS 2.0	15	26	0	0	26	0	0	0	0	0	2	2
Operatie Steenbreek	15	200	50	50	50	50	0	0	4	9	13	17
Orjanjeweg Rheden	80	230	0	0	0	0	0	8	8	8	8	8
Pompcap Dieren NO verlagen	15	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
Reconstructie Oranjebuurt Dieren	60	5.675	5.675	0	0	0	0	0	222	220	218	215
Relinen	60	1.000	250	250	250	250	0	0	10	19	29	39
Rioolvervanging Brantsenpark	60	509	0	0	0	509	0	0	0	0	0	20
Rioolvervanging Buizerdlaan	60	488	0	0	488	0	0	0	0	0	19	19
Rioolvervanging cluster Bachlaan	60	1.748	0	0	0	1.748	0	0	0	0	0	68
Rioolvervanging cluster Broekveldseweg	60	1.303	0	0	1.303	0	0	0	0	0	51	50
Rioolvervanging Cluster Cort v/d Lindestraat	60	4.504	0	0	4.504	0	0	0	0	0	176	174
Rioolvervanging cluster Nassaustraat	60	621	0	0	0	621	0	0	0	0	0	24
Rioolvervanging cluster Peter v Anrooylaan	60	1.558	0	0	0	1.558	0	0	0	0	0	61
Rioolvervanging cluster Thorbeckestraat	60	1.700	0	1.700	0	0	0	0	0	66	66	65
Rioolvervanging en aanpak waterprobleem Oranjeweg	60	2.550	2.550	0	0	0	0	0	100	99	98	97
Rioolvervanging en relinen	80	250	0	0	0	0	0	9	9	9	9	8
Rioolvervanging Haviklaan	60	487	0	0	487	0	0	0	0	0	19	19
Rioolvervanging Hogeweg	60	277	0	277	0	0	0	0	0	11	11	11
Rioolvervanging Kastanjelaan	60	694	694	0	0	0	0	0	27	27	27	26
Rioolvervanging Kerkallee	60	2.134	0	2.134	0	0	0	0	0	83	83	82
Rioolvervanging Mezenlaan	60	858	0	0	858	0	0	0	0	0	34	33
Rioolvervanging Oranjebuurt rheden	60	3.289	0	0	3.289	0	0	0	0	0	129	127
Rioolvervanging Patrijslaan	60	1.427	0	0	1.427	0	0	0	0	0	56	55
Rioolvervanging Rietganssingel	60	200	200	0	0	0	0	0	8	8	8	8
Rioolvervanging Spechtlaan	60	488	0	0	488	0	0	0	0	0	19	19
Rioolvervanging Valkenlaan	60	487	0	0	487	0	0	0	0	0	19	19
Rioolvervanging Vogelplantsoen	60	1.422	0	0	0	1.422	0	0	0	0	0	56
Rioolvervanging Wilhelminaweg	60	1.247	0	0	1.247	0	0	0	0	0	49	48
Sluiten ovs en leiding dichtmaken de Steeg	60	33	33	0	0	0	0	0	1	1	1	1
SSW Burg. Bloemersstraat	15	567	567	0	0	0	0	0	51	50	49	48

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Afsch.	Totaal-Krediet	2024	2025	2026	2027	2028	Kapitaallasten 2024	2025	2026	2027	2028
SSW Doctor de Visserstraat	30	2.250	0	2.250	0	0	0	0	0	125	124	122
SSW Larensteinselaan-Annastr	30	240	240	0	0	0	0	0	13	13	13	13
SSW Meester B. Leeuwenplein	30	354	0	0	0	354	0	0	0	0	0	20
SSW Oranjebuurt, Ijsselsingel	30	637	0	0	637	0	0	0	0	0	36	35
SSW Parallelweg	30	531	0	531	0	0	0	0	0	30	29	29
SSW Patrijslaan	30	283	0	0	283	0	0	0	0	0	16	16
SSW Wilhelminaweg	30	2.067	0	0	2.067	0	0	0	0	0	115	114
SSW Zilverakkerweg	30	709	0	0	0	709	0	0	0	0	0	40
Steenbreek 2022	80	100	0	0	0	0	0	3	3	3	3	3
Zuider Paralelweg Velp	80	1.304	1.304	0	0	0	0	0	46	45	45	44
Leefomgeving - Buurtbeheer												
Auto's (incl. maatregel 96)	6	120	120	0	0	0	0	0	23	22	22	21
Bedrijfswagens buurtbeheer	8	850	850	0	0	0	0	0	125	123	121	118
Beluchter/prikrol/rotorkopeg	10	14	14	0	0	0	0	0	2	2	2	2
Bezander	15	16	16	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Electrotruck	15	48	0	48	0	0	0	0	0	4	4	4
Grondverdichters	10	16	16	0	0	0	0	0	2	2	2	2
Kunstmeststrooier	10	6	6	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Totalen		**125.382**	**49.247**	**18.908**	**29.777**	**12.130**	**656**	**460**	**3.282**	**4.362**	**5.674**	**6.140**

Bijlage 5 Reserves en Voorzieningen

Tabel: Reserves

Omschrijving Reserve (bedragen x € 1.000)	1-1-2024	+/-	1-1-2025	+/-	1-1-2026	+/-	1-1-2027	+/-	1-1-2028	+/-	31-12-2028
Reserves											
Algemene reserve											
Algemene reserve ter financiering	6.512	-1.785	4.727	1.243	5.971	1.285	7.256	-845	6.411	1.720	8.130
Risico reserve	3.293	0	3.293	0	3.293	0	3.293	0	3.293	0	3.293
Totaal	**9.805**	-1.785	**8.020**	1.243	**9.264**	1.285	**10.549**	-845	**9.704**	1.720	**11.424**
Bestemmingsreserves											
Doorontwikkeling WABO	55	0	55	0	55	0	55	0	55	0	55
Reserve SBO speelvoorziening	398	0	398	0	398	0	398	0	398	0	398
Reserve SBO gem. gebouwen	973	-3	970	-3	966	-3	963	-3	960	-3	956
Reserve SBO wegen	2.588	279	2.867	279	3.146	279	3.425	279	3.704	279	3.983
Reserve SBO landschapsbeleidpl	52	10	62	10	72	10	82	10	92	10	102
Reserve actalisering bestemmingsplannen	66	0	66	0	66	0	66	0	66	0	66
Reserve nieuwbouw zwembad	1.359	-1.140	219	0	219	0	219	0	219	0	219
Reserve bos en natuurgebieden	123	0	123	0	123	0	123	0	123	0	123
Reserve risicobuffer grondexploitaties	273	0	273	0	273	0	273	0	273	0	273
Reserve herstructuring woongebieden	1.332	-100	1.232	-100	1.132	-100	1.032	-100	932	-100	832
Reserve dorpsvisie Dieren (i.r.t. traverse Dieren)	2.064	-62	2.002	-62	1.940	-62	1.878	-62	1.815	-62	1.753
Reserve onderhoud gebouwen	656	0	656	0	656	0	656	0	656	0	656
Reserve te besteden gemeentelijke budgetten	3.267	-42	3.225	0	3.225	0	3.225	0	3.225	0	3.225

Omschrijving Reserve (bedragen x € 1.000)	1-1-2024	+/-	1-1-2025	+/-	1-1-2026	+/-	1-1-2027	+/-	1-1-2028	+/-	31-12-2028
Reserve Carion	153	-5	148	-5	143	-5	138	-5	134	-5	129
Reserve klimaat	200	0	200	0	200	0	200	0	200	0	200
Reserve COVID-19	604	-604	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve project gemeentehuis	794	81	875	-875	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Maatregelen Energiearmoede	1.955	-1.258	697	0	697	0	697	0	697	0	697
Reserve afvalverwerking	436	-302	134	-146	-13	0	-13	0	-13	0	-13
Reserve bovenwettelijk verlof	713	0	713	0	713	0	713	0	713	0	713
Reserve hervormingsagenda Jeugdstelsel	0	425	425	392	817	540	1.357	0	1.357	0	1.357
Reserve kapitaallasten Biljoenbad	0	1.109	1.109	-31	1.078	-31	1.047	-31	1.016	-31	986
Totaal bestemmingsreserves	**18.062**	-1.613	**16.449**	-541	**15.908**	628	**16.535**	88	**16.623**	88	**16.711**
Totaal reserves	**27.868**	-3.398	**24.469**	702	**25.172**	1.913	**27.084**	-757	**26.327**	1.807	**28.134**

Tabel: Voorzieningen

Omschrijving Voorziening (bedragen x € 1.000)	1-1-2024	+/-	1-1-2025	+/-	1-1-2026	+/-	1-1-2027	+/-	1-1-2028	+/-	31-12-2028
Voorzieningen											
Voorziening frictiekosten en casco	101	0	101	0	101	0	101	0	101	0	101
Voorziening pensioen bestuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- pensioenvoorziening	1.223	0	1.223	0	1.223	0	1.223	0	1.223	0	1.223
- wachtgeldvoorziening	155	0	155	0	155	0	155	0	155	0	155
Voorziening spaarverlof	220	0	220	0	220	0	220	0	220	0	220
Voorziening RVU	66	0	66	0	66	0	66	0	66	0	66
Totaal	**1.766**	0	**1.766**	0	**1.766**	0	**1.766**	0	**1.766**	0	**1.766**
Voorzieningen middelen derden											
Voorziening onderhoud riolering	2.687	-715	1.972	-310	1.662	5	1.667	5	1.672	5	1.677
Voorziening afkoopsom onderhoud graven	1.821	-215	1.606	-215	1.391	-215	1.177	-215	962	-215	748
Voorziening SBO Gebouwen	1.735	772	2.506	772	3.278	772	4.049	772	4.821	772	5.592
Totaal	**6.242**	-158	**6.084**	247	**6.332**	562	**6.894**	562	**7.456**	562	**8.018**
Totaal Voorzieningen	**8.008**	-158	**7.850**	247	**8.098**	562	**8.660**	562	**9.222**	562	**9.784**

Bijlage 6 Begroting 2024

In deze bijlage wordt de huidige begroting 2024, stand na 1ste bestuursrapportage 2024, getoond.

Programma 1 Samenleving

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		PB 2024	Mutatie	GB 2024
Lasten				
4.2 Onderwijshuisvesting		3.046	0	3.046
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		2.855	32	2.887
5.1 Sportbeleid en activering		479	17	496
5.2 Sportaccommodaties		4.373	85	4.458
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		697	157	854
5.6 Media		887	0	887
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		3.882	251	4.134
6.2 Wijkteams		583	5	588
6.3 Inkomensregelingen		21.532	776	22.308
6.4 Begeleide participatie		10.797	113	10.910
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		2.846	17	2.863
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+		16.114	732	16.846
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		17.243	746	17.989
6.82 Geëscaleerde zorg 18-		933	80	1.013
7.1 Volksgezondheid		3.005	-98	2.906
	subtotaal	89.273	2.911	92.184
Baten				
4.2 Onderwijshuisvesting		507	0	507
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		940	0	940
5.1 Sportbeleid en activering		10	0	10
5.2 Sportaccommodaties		1.412	0	1.412
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie				0
5.6 Media				0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		252	0	252
6.2 Wijkteams				0
6.3 Inkomensregelingen		16.437	-631	15.806
6.4 Begeleide participatie		858	0	858
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		554	0	554
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+		940	0	940
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		22	0	22
6.82 Geëscaleerde zorg 18-				0
7.1 Volksgezondheid		999	0	999
	subtotaal	22.931	-631	22.300
Saldo van baten en lasten		-66.342	-3.542	-69.884
Reserves				
Toevoeging		425	0	425
Onttrekking		161	391	552
Resultaat		-66.605	-3.151	-69.757

Programma 2 Leefomgeving

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		PB 2024	Mutatie	GB 2024
Lasten				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		857	112	969
2.1 Verkeer en vervoer		6.337	90	6.427
2.2 Parkeren		77	1	78
2.5 Openbaar vervoer		125	0	125
3.1 Economische ontwikkeling		445	10	456
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		9	0	9
3.4 Economische promotie		404	3	407
5.5 Cultureel erfgoed		245	0	245
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		3.687	132	3.819
7.2 Riolering		3.848	189	4.037
7.3 Afval		4.608	11	4.619
7.4 Milieubeheer		3.161	130	3.290
7.5 Begraafplaatsen en crematoria		624	20	643
8.1 Ruimtelijke ordening		2.348	263	2.612
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		33	2	35
8.3 Wonen en bouwen		2.715	108	2.822
	subtotaal	29.524	1.071	30.595
Baten				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		442	0	442
2.1 Verkeer en vervoer		302	0	302
2.2 Parkeren		25	0	25
2.5 Openbaar vervoer		97	0	97
3.1 Economische ontwikkeling		101	0	101
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		9	0	9
3.4 Economische promotie		483	50	533
5.5 Cultureel erfgoed		45	0	45
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		225	0	225
7.2 Riolering		5.676	140	5.816
7.3 Afval		5.606	-750	4.856
7.4 Milieubeheer		1.315	0	1.315
7.5 Begraafplaatsen en crematoria		806	0	806
8.1 Ruimtelijke ordening		10	0	10
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		129	0	129
8.3 Wonen en bouwen		507	0	507
	subtotaal	15.780	-560	15.219
Saldo van baten en lasten		-13.744	-1.631	-15.376
Reserves				
Toevoeging		810	0	810
Onttrekking		985	0	985
Resultaat		-13.569	-1.631	-15.200

Programma 3 Bestuur en organisatie

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		PB 2024	Mutatie	GB 2024
Lasten				
0.1 Bestuur		2.854	39	2.893
0.2 Burgerzaken		1.800	67	1.867
0.4 Overhead		19.210	1.453	20.663
0.5 Treasury		-1.018	0	-1.018
0.61 OZB woningen		730	0	730
0.62 OZB niet-woningen				0
0.63 Parkeerbelasting				0
0.64 Belastingen overig				0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds				0
0.8 Overige baten en lasten		2.962	-1.100	1.861
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)				0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		3.297	0	3.297
1.2 Openbare orde en veiligheid		1.152	48	1.200
	subtotaal	30.987	506	31.493
Baten				
0.1 Bestuur		0	0	0
0.2 Burgerzaken		825	0	825
0.4 Overhead		27	0	27
0.5 Treasury		719	0	719
0.61 OZB woningen		8.288	0	8.288
0.62 OZB niet-woningen		2.854	0	2.854
0.63 Parkeerbelasting		4	0	4
0.64 Belastingen overig		85	60	145
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		99.774	973	100.747
0.8 Overige baten en lasten		300	0	300
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)				0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		6	0	6
1.2 Openbare orde en veiligheid		21	0	21
	subtotaal	112.901	1.033	113.934
Saldo van baten en lasten		81.914	527	82.441
Reserves				
Toevoeging		780	0	780
Onttrekking		277	426	703
Resultaat		81.411	953	82.364

Bijlage 7 Kerngegevens

Tabel: Kerngegevens

Categorie	Detail	Begroting 2024	Begroting 2025
Sociale structuur			
Inwoners	0-4 jaar	1.738	1.735
	5-19 jaar	6.512	6.437
	20-64 jaar	23.623	23.697
	> 65 jaar	11.714	11.778
	Totaal	43.587	43.647
Uitkeringsgerechtigden	Algemene bijstand	833	856
(cijfers 31-8-24)	IOAW	31	18
	IOAZ	6	7
	Bbz	7	11
Fysieke structuur			
Oppervlakte	Land (in ha)	8.167	8.157
	Binnenwater (in ha)	268	277
	Openbaar groen (in ha)	159	159
	Wegen: asfalt (in m2)	1.153.298	1.135.092
	Wegen: elementen (in m2)	1.408.331	1.312.611
Lengte	Riolering (in km)	244	244
Aantal	Woningen	21.327	21.310
	Lantaarnpalen	7.339	7.352
	Bomen	14.113	15.623
	Speelplaatsen	95	102
	Speeltoestellen	452	498
Voorzieningen	(aantallen op teldatum 1-10-2023)		
Openbaar basisonderwijs	Aantal scholen	10	9
	Aantal leerlingen	1.496	1.505
Bijzonder basisonderwijs	Aantal scholen	10	10
	Aantal leerlingen	1.610	1.553
Voortgezet onderwijs	Aantal scholen	3	3
	Aantal leerlingen	2.482	2.438

Bijlage 8 EMU-saldo

Tabel: EMU-saldo

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	R 2024	B 2025	B 2026
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.463	1.765	-217
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	25.163	13.066	23.285
3.	Mutatie voorzieningen	-158	247	562
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo		**-26.784**	**-11.054**	**-22.940**

Bijlage 9 Taakvelden Samenleving

In deze bijlage is een voorlopige verdeling gemaakt van de baten en lasten van een aantal taakvelden in de CBS-indeling die gaat gelden vanaf 2025.

Oude CBS-indeling

Wat mag het kosten? (x € 1.000,-)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten				
6.2 Wijkteams	554	513	468	443
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.960	3.007	3.055	3.055
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	18.724	18.317	18.167	17.918
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	19.097	17.864	16.992	17.121
6.81 Geëscaleerde zorg 18+				
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.133	1.133	1.133	1.133
Subtotaal	**42.468**	**40.834**	**39.815**	**39.670**
Baten				
6.2 Wijkteams				
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	760	766	766	766
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	940	904	1.256	1.566
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-				
6.81 Geëscaleerde zorg 18+				
6.82 Geëscaleerde zorg 18-				
Subtotaal	**1.700**	**1.670**	**2.022**	**2.332**
Saldo van baten en lasten	**-40.768**	**-39.164**	**-37.793**	**-37.338**

Nieuwe CBS-indeling

Vanaf 2023 geldt voor gemeenten een verfijnde Iv3-indeling voor Jeugd en Wmo. Deze heeft tot knelpunten geleid bij veel gemeenten, vooral op het terrein van Jeugd. Daarom hebben VWS, BZK en VNG gewerkt aan een aangepaste indeling Jeugd en Wmo per 2025, waarbij er vooral voor Jeugd wijzigingen zijn.

Eén van de knelpunten van de indeling op het terrein van Jeugd per 2023 is dat gemeenten hun kosten niet goed konden toedelen aan deze taakvelden. Bij de nieuwe indeling is daarom gekozen voor een hoger abstractieniveau. In het kader van de Hervormingsagenda Jeugd zijn afspraken gemaakt dat bepaalde specialistisch zorg minimaal op regionaal en/of landelijk niveau moet worden ingekocht. Dit wordt op dit moment nader uitgewerkt in de AMvB zorgvormen, waarbij uiteindelijk de producten en diensten voor regionaal niveau ook gestandaardiseerd worden. Tot slot is een apart taakveld ingericht voor lasten die niet inhoudelijk relateren aan zorg, maar aan beleid, coördinatie en administratie.
Voor de Wmo zijn de knelpunten bij de verfijnde indeling 2023 gering gebleken. De wijzingen in de taakvelden Wmo zijn daarom voornamelijk gericht op het wegnemen van praktische knelpunten, zoals een betere aansluiting op andere centrale databronnen en het inrichten van een apart taakveld voor het boeken van pgb's. Net als bij Jeugd is er voor de Wmo een apart taakveld

ingericht voor lasten die niet inhoudelijk relateren aan zorg, maar aan beleid, coördinatie en administratie.

De verdeling van de baten en lasten is een voorlopige toerekening over de nieuwe, uitgebreide set van taakvelden. Voor de verdeling is deels gebruik gemaakt van ervaringscijfers en deels voor een arbitraire toewijzing gekozen. De verdeling wordt nog nader uitgewerkt deels in overleg en afstemming met de regiogemeenten.

Wat mag het kosten? (x € 1.000,-)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
Lasten				
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	277	277	277	277
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	195	154	109	84
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	82	82	82	82
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.960	3.007	3.055	3.055
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	6.819	6.651	6.427	6.237
6.712 Begeleiding (WMO)	5.647	5.355	4.866	4.322
6.713 Dagbesteding (WMO)	779	741	671	589
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.204	1.009	883	828
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	4.898	4.777	4.617	4.480
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	7.597	7.132	6.952	7.290
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk				
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal				
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	5.175	4.850	4.725	4.965
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk				
6.791 PGB WMO	430	430	430	430
6.792 PGB Jeugd	125	125	125	125
6.811 Beschermd wonen (WMO)	935	899	1.251	1.561
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)				
6.821 Jeugdbescherming	980	980	980	980
6.822 Jeugdreclassering	153	153	153	153
6.91 Coördinatie en beleid WMO	2.910	2.910	2.910	2.910
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	1.302	1.302	1.302	1.302
Subtotaal	**42.468**	**40.834**	**39.815**	**39.670**
Baten				
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO				
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd				
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal				
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	17	17	17	17
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	743	749	749	749
6.712 Begeleiding (WMO)	5	5	5	5
6.713 Dagbesteding (WMO)				
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)				
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal				
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal				

Wat mag het kosten? (x € 1.000,-)	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk				
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal				
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal				
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk				
6.791 PGB WMO				
6.792 PGB Jeugd				
6.811 Beschermd wonen (WMO)	935	899	1.251	1.561
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)				
6.821 Jeugdbescherming				
6.822 Jeugdreclassering				
6.91 Coördinatie en beleid WMO				
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd				
Subtotaal	**1.700**	**1.670**	**2.022**	**2.332**
Saldo van baten en lasten	**-40.768**	**-39.164**	**-37.793**	**-37.338**

Bijlage 10 Sustainable Development Goals (SDG)

Deze bijlage bevat een beschrijving van de zogenaamde SDG als onderdeel van de Global Goals waaraan de verschillende thema's in de begroting bijdragen.

	Global Goal (sub)doelen
1.1	Tegen 2030 extreme armoede uitroeien voor alle mensen wereldwijd, die met minder dan $1,25 per dag moeten rondkomen.
1.2	Tegen 2030 het aandeel mannen, vrouwen en kinderen van alle leeftijden die volgens de nationale definities in armoede leven in al haar dimensies, minstens tot de helft terugbrengen.
1.3	Nationaal toepasbare sociale beschermingssystemen en maatregelen implementeren voor iedereen, met inbegrip van sociale beschermingsvloeren, en tegen 2030 een aanzienlijke dekkingsgraad realiseren van de armen en de kwetsbaren.
1.4	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle mannen en vrouwen, in het bijzonder de armen en de kwetsbaren, gelijke rechten hebben op economische middelen, alsook toegang tot basisdiensten, eigenaarschap en controle over land en andere vormen van eigendom, nalatenschap, natuurlijke hulpbronnen, gepaste nieuwe technologie en financiële diensten, met inbegrip van microfinanciering.
1.5	Tegen 2030 de weerbaarheid opbouwen van de armen en van zij die zich in kwetsbare situaties bevinden en hun blootstelling aan en kwetsbaarheid voor met klimaat-gerelateerde extreme gebeurtenissen en andere economische, sociale en ecologische schokken en rampen beperken.
1.a	Zorgen voor een aanzienlijke mobilisatie van middelen afkomstig uit verschillende bronnen, ook via versterkte ontwikkelingssamenwerking, om adequate en voorspelbare middelen te voorzien voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, om programma's en beleidslijnen te implementeren die een einde moeten maken aan armoede in al haar vormen.
1.b	Solide beleidskaders creëren op nationaal, regionaal en internationaal niveau, die zijn gebaseerd op ontwikkelingsstrategieën ten gunste van de armen en het genderbeleid, om de versnelde investering te ondersteunen in acties die gericht zijn op het uitroeien van de armoede.

	Global Goal (sub)doelen
2.1	Tegen 2030 een einde maken aan honger en voor iedereen, in het bijzonder de armen en de mensen die leven in kwetsbare situaties, met inbegrip van kinderen, toegang garanderen tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel en dit het hele jaar lang.
2.2	Tegen 2030 een einde maken aan alle vormen van malnutritie, waarbij ook tegen 2025 voldaan moet kunnen worden aan de internationaal overeengekomen doelstellingen met betrekking tot groeiachterstand en ondergewicht bij kinderen onder de 5 jaar; en eveneens tegemoetkomen aan de voedingsbehoeften van adolescente meisjes, zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven en oudere personen.
2.3	Tegen 2030 de landbouwproductiviteit en de inkomens verdubbelen voor kleinschalige voedselproducenten, in het bijzonder vrouwen, inheemse bevolkingen, familieboeren, veefokkers en vissers, onder meer door een veilige en

	gelijke toegang tot land, andere productieve hulpbronnen en inputs, kennis, financiële diensten, markten en opportuniteiten die toegevoegde waarde bieden en ook buiten de landbouw tewerkstelling genereren.
2.4	Tegen 2030 duurzame voedselproductiesystemen garanderen en veerkrachtige landbouwpraktijken implementeren die de productiviteit en de productie kunnen verhogen, die helpen bij het in stand houden van ecosystemen, die de aanpassingscapaciteit verhogen in de strijd tegen klimaatverandering, extreme weersomstandigheden, droogte, overstromingen en andere rampen en die op een progressieve manier de kwaliteit van het land en de bodem verbeteren.
2.5	Tegen 2020 de genetische diversiteit in stand houden van zaden, cultuurgewassen en gefokte en gedomesticeerde dieren en hun in het wild levende verwanten, ook aan de hand van zaad- en plantenbanken die op een degelijke manier beheerd en gediversifieerd worden op nationaal, regionaal en internationaal niveau; en de toegang bevorderen tot het eerlijk en billijk delen van voordelen afkomstig van het gebruik van genetische hulpbronnen en daaraan gekoppelde traditionele kennis, zoals internationaal overeengekomen.
2.a	Verhogen van de investeringen, door versterkte internationale samenwerking, in landelijke infrastructuur, landbouwkundig onderzoek en uitgebreide diensten, technologische ontwikkeling en genetische databanken voor planten en vee om de landbouwkundige productiecapaciteit in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, te versterken.
2.b	Corrigeren en voorkomen van handelsbeperkingen en scheefgegroeide situaties op de wereldlandbouwmarkten, door onder andere tegelijk alle vormen van landbouwexportsubsidies en alle exportmaatregelen met een gelijkaardig effect af te schaffen, in overeenstemming met het mandaat van de Ontwikkelingsronde in Doha.
2.c	Maatregelen aannemen die de correcte werking moeten garanderen van de voedselgrondstoffenmarkten en hun afgeleiden en een snelle toegang tot marktinformatie bevorderen, met inbegrip van informatie over voedselreserves, om de extreme volatiliteit van de voedselprijzen te helpen beperken.

	Global Goal (sub)doelen
3.1	Tegen 2030 de globale moedersterfte terugdringen tot minder dan 70 per 100.000 levendgeborenen.
3.2	Tegen 2030 een einde maken aan vermijdbare overlijdens van pasgeborenen en kinderen onder de 5 jaar, waarbij alle landen er moeten naar streven om het sterftecijfer van baby's minstens tot 12 per 1000 levendgeborenen te beperken alsook het sterftecijfer van kinderen jonger dan 5 jaar eveneens in te perken tot maximum 25 per 1000 levendgeborenen.
3.3	Tegen 2030 een einde maken aan epidemieën zoals aids, tuberculose, malaria en verwaarloosde tropische ziekten, alsook hepatitis, door water overgebrachte ziekten en andere overdraagbare ziekten bestrijden.
3.4	Tegen 2030 de vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten met een derde inperken via preventie en behandeling, en mentale gezondheid en welzijn bevorderen.
3.5	3.5 De preventie en behandeling versterken van misbruik van verslavende middelen, met inbegrip van drugsgebruik en het schadelijk gebruik van alcohol.
3.6	Tegen 2020 het aantal doden en gewonden in het verkeer wereldwijd halveren.
3.7	Tegen 2030 universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorgdiensten garanderen, met inbegrip van diensten voor

	gezinsplanning, informatie en opvoeding, en voor de integratie van reproductieve gezondheid in nationale strategieën en programma's
3.8	Zorgen voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen
3.9	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aantal sterfgevallen en ziekten verminderen als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling en besmetting van lucht, water en bodem.
3.a	Waar nodig de implementatie van de kaderovereenkomst van de Wereldgezondheidsorganisatie over tabakscontrole versterken.
3.b	Het onderzoek en de ontwikkeling ondersteunen van vaccins en geneesmiddelen voor overdraagbare en niet-overdraagbare ziekten voor de overdraagbare en de niet-overdraagbare ziekten die in hoofdzaak ontwikkelingslanden treffen, toegang verschaffen tot betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins, volgens de richtlijnen van de Verklaring van Doha aangaande het TRIPS-akkoord en Volksgezondheid. De Verklaring bevestigt het recht van ontwikkelingslanden om ten volle gebruik te maken van de bepalingen van de Overeenkomst aangaande de Handelsaspecten van de Intellectuele Eigendom (TRAIPR) die ruimte laat voor de bescherming van de volksgezondheid; en, in het bijzonder, het verschaffen van toegang tot geneesmiddelen voor iedereen.
3.c	De financiering van de gezondheidszorg aanzienlijk opvoeren, net als de aanwerving, de ontwikkeling, de opleiding en het lange tijd in dienst houden van gezondheidswerkers in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten.
3.d	De capaciteit van alle landen versterken, in het bijzonder die van de ontwikkelingslanden, met betrekking tot systemen voor vroegtijdige waarschuwing, risicovermindering en het beheer van nationale en globale gezondheidsrisico's.

	Global Goal (sub)doelen
4.1	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle meisjes en jongens op een vrije, billijke en kwalitatief hoogstaande manier lager en middelbaar onderwijs kunnen afwerken, wat moet kunnen leiden tot relevante en doeltreffende leerresultaten.
4.2	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle meisjes en jongens in hun vroege kindertijd toegang hebben tot een kwalitatieve ontwikkeling, zorg en opvoeding voorafgaand aan de lagere school zodat ze klaar zijn voor het basisonderwijs.
4.3	Tegen 2030 gelijke toegang garanderen voor alle vrouwen en mannen tot betaalbaar en kwaliteitsvol technisch, beroeps- en hoger onderwijs, met inbegrip van de universiteit.
4.4	Tegen 2030 het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, met inbegrip van technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, degelijke jobs en ondernemerschap aanzienlijk opdrijven.
4.5	Tegen 2030 genderongelijkheden wegwerken in het onderwijs en zorgen voor gelijke toegang tot alle niveaus inzake onderwijs en beroepsopleiding voor de kwetsbaren, met inbegrip van mensen met een handicap, inheemse bevolkingen en kinderen in kwetsbare situaties.
4.6	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle jongeren en een groot aantal volwassenen, zowel mannen als vrouwen, geletterd en rekenvaardig zijn.

4.7	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder andere via vorming omtrent duurzame ontwikkeling en duurzame levenswijzen, mensenrechten, gendergelijkheid, de bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en de waardering van culturele diversiteit en van de bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling.
4.a	Bouwen en verbeteren van onderwijsfaciliteiten die aandacht hebben voor kinderen, mensen met een beperking en gendergelijkheid en die een veilige, geweldloze, inclusieve en doeltreffende leeromgeving bieden voor iedereen.
4.b	Tegen 2020 het aantal studiebeurzen wereldwijd en substantieel verhogen dat beschikbaar is voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, de kleine eilandstaten en de Afrikaanse landen, voor toegang tot het hoger onderwijs, met inbegrip van beroepsopleiding en programma's omtrent informatie en communicatietechnologie, techniek, ingenieurswezen en wetenschappen, in ontwikkelde landen en andere ontwikkelingslanden.
4.c	Tegen 2030 op aanzienlijke wijze de toevloed verhogen van gekwalificeerde leraren, ook via internationale samenwerking voor lerarenopleidingen in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten.

	Global Goal (sub)doelen
5.1	Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes, overal.
5.2	Alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes in de openbare en de privésfeer uitroeien, ook inzake vrouwenhandel en seksuele en andere soorten uitbuiting.
5.3	Uit de wereld helpen van alle schadelijke praktijken, zoals kind-, vroege en gedwongen huwelijken en vrouwelijke genitale verminking.
5.4	Erkennen en naar waarde schatten van onbetaalde zorg en thuiswerk door het voorzien van openbare diensten, infrastructuur en een sociaal beschermingsbeleid en door de bevordering van gedeelde verantwoordelijkheden binnen het gezin en de familie, zoals dat nationaal van toepassing is.
5.5	Verzekeren van de volledige en doeltreffende deelname van vrouwen en voor gelijke kansen inzake leiderschap op alle niveaus van de besluitvorming in het politieke, economische en openbare leven.
5.6	Verzekeren van universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg en reproductieve rechten zoals overeengekomen in het kader van het Actieprogramma van de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling en het Peking-Actieplatform en de slotdocumenten van hun desbetreffende conferenties.

	Global Goal (sub)doelen
6.1	Tegen 2030 komen tot een universele en gelijke toegang tot veilig en betaalbaar drinkwater voor iedereen.
6.2	Tegen 2030 komen tot toegang tot gepaste en degelijke sanitaire voorzieningen en hygiëne voor iedereen en een einde maken aan openbare ontlasting, waarbij speciale aandacht wordt besteed aan de behoeften van vrouwen en meisjes en mensen in kwetsbare situaties.
6.3	Tegen 2030 de waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen een halt toe te roepen en de uitstoot

	ervan tot een minimum te beperken waarbij ook het aandeel van onbehandeld afvalwater wordt gehalveerd en recyclage en veilige hergebruik wereldwijd aanzienlijk worden verhoogd.
6.4	Tegen 2030 in aanzienlijke mate de efficiëntie van het watergebruik verhogen in alle sectoren en het duurzaam winnen en verschaffen van zoetwater garanderen om een antwoord te bieden op de waterschaarste en om het aantal mensen dat af te rekenen heeft met waterschaarste, aanzienlijk te verminderen.
6.5	Tegen 2030 het geïntegreerde beheer van de waterhulpbronnen implementeren op alle niveaus, ook via gerichte grensoverschrijdende samenwerking.
6.6	Tegen 2020 de op water gebaseerde ecosystemen beschermen en herstellen, met inbegrip van bergen, bossen, moerassen, rivieren, grondwaterlagen en meren.
6.a	Tegen 2030 de internationale samenwerking en de capaciteitsopbouwende ondersteuning uitbreiden voor de ontwikkelingslanden voor activiteiten die betrekking hebben op water en sanitaire voorzieningen en programma's, met inbegrip van technologieën voor waterwinning, ontzilting, waterefficiëntie, afvalwaterzuivering, recyclage en hergebruik.
6.b	De deelname versterken en ondersteunen van plaatselijke gemeenschappen bij de verbetering van het waterbeheer en van de sanitaire voorzieningen.

	Global Goal (sub)doelen
7.1	Tegen 2030 universele toegang tot betaalbare, betrouwbare en moderne energie-diensten garanderen.
7.2	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.
7.3	Tegen 2030 de globale snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen.
7.a	Tegen 2030 de internationale samenwerking verhogen om toegang te vergemakkelijken tot onderzoek en technologie inzake schone energie, met inbegrip van de hernieuwbare energie, de energiedoeltreffendheid en de geavanceerde en schonere fossiele brandstoffentechnologie, en de investering promoten in energie-infrastructuur en schone energietechnologie.
7.b	7.b Tegen 2030 de infrastructuur uitbreiden en de technologie upgraden om moderne en duurzame energiediensten te kunnen aanbieden aan alle ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, de kleine eilandstaten en door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun respectieve steunprogramma's.

	Global Goal (sub)doelen
8.1	De economische groei per capita in stand houden in overeenstemming met de nationale omstandigheden en, in het bijzonder, minstens 7% aangroei van het bruto binnenlands product per jaar in de minst ontwikkelde landen.
8.2	Tot meer economische productiviteit komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren.
8.3	Bevorderen van op ontwikkeling toegespitste beleidslijnen die productieve activiteiten ondersteunen, alsook de creatie van waardige jobs, ondernemerschap, creativiteit en innovatie, en de formalisering en de groei aanmoedigen van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ook via toegang tot financiële diensten.

8.4	Tegen 2030 geleidelijk aan de wereldwijde efficiëntie, productie en consumptie van hulpbronnen verbeteren en streven naar de ontkoppeling van economische groei en achteruitgang van het milieu, volgens het 10-jarig Programmakader voor Duurzame Consumptie en Productie, waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen.
8.5	Tegen 2030 komen tot een volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor alle vrouwen en mannen, ook voor jonge mensen en personen met een handicap, alsook een gelijk loon voor werk van gelijke waarde.
8.6	Tegen 2020 het aandeel aanzienlijk terugschroeven van jongeren die niet aan het werk zijn, geen onderwijs volgen en niet met een opleiding bezig zijn.
8.7	Onmiddellijke en effectieve maatregelen nemen om gedwongen arbeid uit de wereld te helpen, een einde te maken aan moderne slavernij en mensensmokkel en het verbod en de afschaffing van de ergste vormen van kinderarbeid veiligstellen, met inbegrip van het rekruteren en inzetten van kindsoldaten, en tegen 2025 een einde stellen aan kinderarbeid in al haar vormen.
8.8	De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in precaire werkomstandigheden bevinden.
8.9	Tegen 2030 beleidslijnen uitwerken en implementeren ter ondersteuning van het duurzaam toerisme dat jobs creëert en plaatselijke cultuur en producten bevordert.
8.10	Versterken van de mogelijkheden van de plaatselijke financiële instellingen om toegang tot het bankwezen, de verzekeringen en financiële diensten voor allen aan te moedigen.
8.a	Verhogen van de Aid for Trade voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, ook via het verbeterde geïntegreerde kader voor handelsgerelateerde bijstand aan de minst ontwikkelde landen.
8.b	Tegen 2020 een globale strategie voor jongerentewerkstelling ontwikkelen en die operationeel maken en het Globale Jobspact van de Internationale Arbeidsorganisatie implementeren.

	Global Goal (sub)doelen
9.1	Ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur, met inbegrip van regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het menselijk welzijn, met klemtoon op een betaalbare en billijke toegang voor iedereen.
9.2	Bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering en, tegen 2030, het aandeel in de werkgelegenheid en het bruto binnenlands product van de industrie aanzienlijk doen toenemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, en dat aandeel verdubbelen in de minst ontwikkelde landen.
9.3	De toegang vergroten van kleinschalige industriële en andere ondernemingen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, tot financiële diensten, inclusief betaalbare kredietverlening, alsook hun integratie in waarde-ketens en markten.
9.4	Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.
9.5	Verbeteren van het wetenschappelijk onderzoek, moderniseren van de technologische capaciteiten van industriesectoren in alle landen, in het bijzonder in ontwikkelingslanden, waarbij ook tegen 2030 innovatie wordt aangemoedigd en op aanzienlijke wijze het aantal onderzoeks- en ontwikkelingswerkers per miljoen inwoners wordt verhoogd en waarbij ook meer wordt uitgegeven aan publiek en privaat onderzoek en ontwikkeling.

9.a	De duurzame en veerkrachtige ontwikkeling van infrastructuur mogelijk maken in ontwikkelingslanden aan de hand van extra financiële, technologische en technische steun aan Afrikaanse landen, de minst ontwikkelde landen, de door land ingesloten ontwikkelingslanden en de kleine eilandstaten.
9.b	Ondersteunen van de binnenlandse technologische ontwikkeling, onderzoek en innovatie in ontwikkelingslanden, ook door een gunstig beleidsklimaat te garanderen voor, onder andere, industriële diversificatie en waarde-toevoeging aan handelsproducten.
9.c	In aanzienlijke mate de toegang verhogen tot informatie- en communicatietechnologie en streven naar het verschaffen van universele en betaalbare toegang tot internet in de minst ontwikkelde landen tegen 2020.

	Global Goal (sub)doelen
10.1	Tegen 2030 geleidelijk tot een inkomenstoename van de onderste 40% van de bevolking komen tegen een ritme dat hoger ligt dan het nationale gemiddelde, en die toename ook in stand houden.
10.2	Tegen 2030 de sociale, economische en politieke inclusie van iedereen mogelijk maken en bevorderen, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras, etniciteit, herkomst, godsdienst of economische of andere status.
10.3	Gelijke kansen verzekeren en ongelijkheden wegwerken, ook door het afvoeren van discriminerende wetten, beleidslijnen en praktijken en door het bevorderen van de geschikte wetgeving, beleidslijnen en acties in dit opzicht.
10.4	Beleid voeren dat geleidelijk tot een grotere gelijkheid leidt, in het bijzonder inzake fiscaliteit, lonen en sociale bescherming.
10.5	De regulering en monitoring verbeteren van de globale financiële markten en instellingen en de implementatie versterken van dergelijke reguleringen.
10.6	Een verbeterde vertegenwoordiging verzekeren en een beter gehoor geven aan de ontwikkelingslanden bij de besluitvorming in mondiale, internationale economische en financiële instellingen om te komen tot meer doeltreffende, geloofwaardige, verantwoordelijke en legitieme instellingen.
10.7	Een ordelijke, veilige, regelmatige en verantwoordelijke migratie en mobiliteit van mensen mogelijk maken, ook via de implementatie van geplande en degelijk beheerde migratiebeleidslijnen.
10.a	Het beginsel implementeren van speciale en gedifferentieerde behandeling voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, in overeenstemming met de overeenkomsten van de Wereldhandelsorganisatie.
10.b	Officiële ontwikkelingsbijstand en financiële stromen aanmoedigen, met inbegrip van directe buitenlandse investeringen, voor staten waar de behoefte het grootst is, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, de Afrikaanse landen, de kleine eilandstaten en de door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun nationale plannen en programma's.
10.c	Tegen 2030 de transactiekosten van overschrijvingen van migranten reduceren tot minder dan 3% en transfer vanuit landen met kosten hoger dan 5% elimineren.

	Global Goal (sub)doelen
11.1	Tegen 2030 voor iedereen toegang voorzien tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten, en sloppenwijken verbeteren.

11.2	Tegen 2030 toegang bieden tot veilige, betaalbare, toegankelijke en duurzame vervoerssystemen voor iedereen, verbetering van de verkeersveiligheid, met name door uitbreiding van het openbaar vervoer, met speciale aandacht voor de behoeften van mensen in kwetsbare situaties, vrouwen, kinderen, personen met handicaps en ouderen
11.3	Tegen 2030 inclusieve en duurzame stadsontwikkeling en capaciteit opbouwen voor participatieve, geïntegreerde en duurzame planning en beheer van menselijke nederzettingen in alle landen.
11.4	De inspanningen verhogen om het culturele en natuurlijke erfgoed van de wereld te beschermen en veilig te stellen.
11.5	Tegen 2030 het aantal doden en getroffenen aanzienlijk verminderen en in aanzienlijke mate de rechtstreekse economische impact op het bruto binnenlands product terugschroeven dat veroorzaakt wordt door rampen, met inbegrip van rampen die met water verband houden, waarbij de klemtoon ligt op het beschermen van de armen en van mensen in kwetsbare situaties.
11.6	Tegen 2030 de nadelige milieu-impact van steden per capita reduceren, ook door bijzondere aandacht te besteden aan de luchtkwaliteit en aan het gemeentelijk en ander afvalbeheer.
11.7	Tegen 2030 universele toegang voorzien tot veilige, inclusieve en toegankelijke, groene en openbare ruimtes, in het bijzonder voor vrouwen en kinderen, ouderen en personen met een handicap.
11.a	Positieve economische, sociale en ecologische verbanden ondersteunen tussen stedelijke, voorstedelijke en landelijke gebieden door de nationale en regionale ontwikkelingsplanning te versterken.
11.b	Tegen 2020 het aantal steden en menselijke nederzettingen aanzienlijk verhogen die geïntegreerde beleidslijnen en plannen goedkeuren en implementeren inzake inclusie, doeltreffendheid van hulpbronnengebruik, mitigatie en adaptatie aan klimaatverandering, weerbaarheid tegen rampen, en in overeenstemming met het kader van Sendai voor rampen-risicovermindering 2015-2030 een holistisch ramprisicobeheer ontwikkelen en implementeren op alle niveaus.
11.c	De minst ontwikkelde landen steunen, ook via financiële en technische bijstand, in het opbouwen van duurzame en veerkrachtige gebouwen waarbij gebruik wordt gemaakt van lokale materialen.

	Global Goal (sub)doelen
12.1	Het 10-jarig Programmakader inzake Duurzame Consumptie- en Productiepatronen implementeren, waarbij alle landen actie ondernemen, en waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen, rekening houdend met de ontwikkeling en de mogelijkheden van de ontwikkelingslanden.
12.2	Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.
12.3	Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.
12.4	Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.
12.5	Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

12.6	Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.
12.7	Duurzame praktijken bij overheidsopdrachten bevorderen in overeenstemming met nationale beleidslijnen en prioriteiten.
12.8	Tegen 2030 garanderen dat mensen overal beschikken over relevantie informatie over en zich bewust zijn van duurzame ontwikkeling en levensstijlen die in harmonie zijn met de natuur.
12.a	Ondersteunen van ontwikkelingslanden ter versterking van hun wetenschappelijke en technologische mogelijkheden om de richting uit te gaan van meer duurzame consumptie- en productiepatronen.
12.b	Ontwikkelen en implementeren van instrumenten om de impact te monitoren van duurzame ontwikkeling op duurzaam toerisme dat werkgelegenheid creëert en de plaatselijke cultuur en producten promoot.
12.c	Inefficiënte subsidies voor fossiele brandstoffen die afval producerende consumptie aanmoedigen rationaliseren, door storende marktinvloeden uit de wereld te helpen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, ook door het belastingsysteem te herstructureren en deze schadelijke subsidies te laten uitdoven, waar deze bestaan, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke noden en omstandigheden in de ontwikkelingslanden en waarbij de mogelijke negatieve invloeden worden geminimaliseerd op hun ontwikkeling op een manier die de armen en de getroffen gemeenschappen beschermt.

	Global Goal (sub)doelen
13.1	De veerkracht en het aanpassingsvermogen versterken van met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen in alle landen.
13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning.
13.3	De opvoeding, bewustwording en de menselijke en institutionele capaciteit verbeteren met betrekking tot mitigatie, adaptatie, impactvermindering en vroegtijdige waarschuwing inzake klimaatverandering.
13.a	De verbintenis uitvoeren die door de ontwikkelde landen in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering genomen werd omtrent de doelstelling om tegen 2020 gezamenlijk jaarlijks $ 100 miljard bijeen te brengen uit allerlei bronnen, om tegemoet te komen aan de behoeften van de ontwikkelingslanden in de context van aanzienlijke mitigatieacties en van transparantie inzake implementatie, en om door deze kapitalisatie het Groene Klimaatfonds zo snel mogelijk volledig operationeel te maken.
13.b	Mechanismen promoten om de capaciteit te vergroten in het kader van doeltreffende aan klimaatverandering gekoppelde planning en beheer in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, waarbij ook wordt gefocust op vrouwen, jongeren en lokale en gemarginaliseerde gemeenschappen.

	Global Goal (sub)doelen
14.1	Tegen 2025 de vervuiling van de zee voorkomen en in aanzienlijke mate verminderen, in het bijzonder als gevolg van activiteiten op het land, met inbegrip van vervuiling door ronddrijvend afval en voedingsstoffen.

14.2	Tegen 2020 op een duurzame manier zee- en kustecosystemen beheren en beschermen om aanzienlijke negatieve gevolgen te vermijden, ook door het versterken van hun veerkracht, en actie ondernemen om deze te herstellen en om te komen tot gezonde en productieve oceanen.
14.3	De impact van de verzuring van de oceanen minimaliseren en aanpakken, ook via verhoogde wetenschappelijke samenwerking op alle niveaus.
14.4	Tegen 2020 op een doeltreffende manier de visvangst reguleren en een einde maken aan overbevissing, aan illegale, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en aan destructieve visserijpraktijken, en op wetenschap gebaseerde beheerplannen implementeren, om de visvoorraden zo snel mogelijk te herstellen, op zijn minst op niveaus die een maximale duurzame opbrengst kunnen garanderen zoals bepaald door hun biologische kenmerken.
14.5	Tegen 2020 minstens 10% van de kust- en zeegebieden behouden, in overeenstemming met het nationale en internationale recht en gebaseerd op de beste beschikbare wetenschappelijke informatie.
14.6	Tegen 2020 bepaalde vormen van visserijsubsidies afschaffen die bijdragen tot overcapaciteit en overbevissing, komaf maken met subsidies die bijdragen tot illegale, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en geen nieuwe vergelijkbare subsidies invoeren, erkennen dat een passende en doeltreffende speciale en gedifferentieerde behandeling van de ontwikkelingslanden en van de minst ontwikkelde landen integraal deel zou moeten uitmaken van de onderhandelingen inzake visserijsubsidies van de Wereldhandelsorganisatie.
14.7	Tegen 2030 de economische voordelen vergroten voor kleine eilandstaten en voor de minst ontwikkelde landen van het duurzaam gebruik van mariene rijkdommen, ook via het duurzaam beheer van visserij, aquacultuur en toerisme.
14.a	De wetenschappelijke kennis vergroten, onderzoekscapaciteit ontwikkelen en mariene technologie overdragen, waarbij rekening wordt gehouden met de criteria en richtlijnen van de Intergouvernementele Oceanografische Commissie inzake de overdracht van mariene technologie, om de gezondheid van de oceaan te verbeteren en de bijdrage te verruimen van de mariene biodiversiteit tot de ontwikkeling van ontwikkelingslanden, in het bijzonder kleine eilandstaten en de minst ontwikkelde landen.
14.b	Toegang verschaffen aan kleinschalige ambachtelijke vissers tot mariene hulpbronnen en markten.
14.c	Het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen en hulpbronnen versterken door het implementeren van internationaal recht zoals dat wordt weerspiegeld in het VN-Zeerechtverdrag, dat een wettelijk kader voorziet voor het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen en hun hulpbronnen, zoals ook wordt vermeld in paragraaf 158 van 'De toekomst die wij willen'.

	Global Goal (sub)doelen
15.1	Tegen 2020 het behoud, herstel en het duurzaam gebruik van terrestrische en inlandse zoetwaterecosystemen en hun diensten waarborgen, in het bijzonder bossen, moeraslanden, bergen en droge gebieden, in lijn met de verplichtingen van de internationale overeenkomsten.
15.2	Tegen 2020 de implementatie bevorderen van het duurzaam beheer van alle soorten bossen, de ontbossing een halt toeroepen, verloederde bossen herstellen en op duurzame manier bebossing en herbebossing mondiaal opvoeren.
15.3	Tegen 2030 de woestijnvorming tegengaan, aangetast land en gedegradeerde bodem herstellen, ook land dat wordt aangetast door woestijnvorming, droogte en overstromingen, en streven naar een wereld die qua landdegradatie neutraal is.

15.4	Tegen 2030 het behoud garanderen van de ecosystemen in de bergen, met inbegrip van hun biodiversiteit, om hun vermogen te versterken voordelen te genereren die essentieel zijn voor duurzame ontwikkeling.
15.5	Dringende en doortastende actie ondernemen om de aftakeling in te perken van natuurlijke leefgebieden, het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en, tegen 2020, de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen en hun uitsterven te voorkomen.
15.6	Bevorderen van het eerlijk en billijk verdelen van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van genetische hulpbronnen en bevorderen van gepaste toegang tot dergelijke hulpbronnen, zoals internationaal overeengekomen.
15.7	Dringende maatregelen nemen om een einde te maken aan stroperij en handel in beschermde flora- en faunasoorten en zowel de vraag als het aanbod van illegale wilde dieren aan te pakken
15.8	Tegen 2020 maatregelen nemen om de introductie te voorkomen en de impact van invasieve uitheemse soorten op land- en waterecosystemen aanzienlijk te verminderen en de prioritaire soorten te bestrijden of uit te roeien
15.9	Integreer tegen 2020 de waarde van ecosystemen en biodiversiteit in nationale en lokale planning, ontwikkelingsprocessen, armoedebestrijdingsstrategieën en -rekeningen
15.a	Mobiliseer en verhoog de financiële middelen uit alle bronnen om biodiversiteit en ecosystemen te behouden en duurzaam te gebruiken
15.b	Aanzienlijke middelen uit alle bronnen en op alle niveaus mobiliseren om duurzaam bosbeheer te financieren en ontwikkelingslanden voldoende stimulansen te bieden om dit beheer te bevorderen, ook voor instandhouding en herbebossing
15.c	Wereldwijde steun voor de bestrijding van stroperij en de handel in beschermde soorten te vergroten, onder meer door het vermogen van lokale gemeenschappen om duurzame mogelijkheden voor levensonderhoud na te streven

	Global Goal (sub)doelen
16.1	Alle vormen van geweld en de daaraan gekoppelde sterftecijfers wereldwijd aanzienlijk terugschroeven.
16.2	Een einde maken aan het misbruik, de exploitatie, de handel en van alle vormen van geweld tegen en het martelen van kinderen.
16.3	De rechtsregels bevorderen op nationaal en internationaal niveau en gelijke toegang tot het rechtssysteem voor iedereen garanderen.
16.4	Tegen 2030 ongewettigde financiële en wapenstromen aanzienlijk indijken, het herstel en de teruggave van gestolen goederen versterken en alle vormen van georganiseerde misdaad bestrijden.
16.5	Op duurzame wijze komaf maken met corruptie en omkoperij in al hun vormen.
16.6	Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus.
16.7	Ontvankelijke, inclusieve, participatieve en representatieve besluitvorming op alle niveaus garanderen.
16.8	Verruimen en versterken van de participatie van de ontwikkelingslanden in de instellingen van mondiaal bestuur.
16.9	Tegen 2030 een wettelijke identiteit voorzien voor iedereen, met inbegrip van geboorteregistratie.
16.10	Publieke toegang tot informatie en beschermen van fundamentele vrijheden, volgens de nationale wetgeving en internationale overeenkomsten garanderen.
16.a	Versterken van de relevante nationale instellingen, ook via internationale samenwerking, voor het opbouwen van capaciteit op alle niveaus, in het bijzonder

	in de ontwikkelingslanden, om geweld te voorkomen en terrorisme en misdaad te bestrijden.
16.b	Bevorderen en afdwingen van niet-discriminerende wetten en beleidslijnen voor duurzame ontwikkeling.

	Global Goal (sub)doelen
17.1	Versterken van de binnenlandse middelenmobilisatie (DRM), ook via internationale steun aan ontwikkelingslanden, om de binnenlandse capaciteit te verbeteren voor het innen van belastingen en andere inkomsten.
17.2	Ontwikkelde landen dienen ten volle hun verbintenissen aangaande officiële ontwikkelingshulp te implementeren, waaronder ook de verbintenis van vele ontwikkelde landen om 0,7% van het bruto nationaal inkomen te besteden aan officiële ontwikkelingshulp voor ontwikkelingslanden (ODA/GNI) en 0,15% tot 0,20% ontwikkelingshulp aan de minst ontwikkelde landen; ODA-donoren worden aangemoedigd om voor zichzelf een doelstelling te bepalen om minstens 0,2% van de ODA te besteden aan de minst ontwikkelde landen.
17.3	Bijkomende financiële middelen voor ontwikkelingslanden mobiliseren vanuit verschillende bronnen.
17.4	Ontwikkelingslanden bijstaan in hun streven naar schuldhoudbaarheid op lange termijn via gecoördineerde beleidslijnen waarbij aandacht wordt besteed aan het aanmoedigen van de schuldfinanciering, de schuldverlichting en de schuldherstructurering, indien van toepassing, en de externe schuld aanpakken van arme landen met een grote schuldenlast om hun schuldencrisis in te perken.
17.5	Regelingen goedkeuren en uitvoeren die investeringen in de minst ontwikkelde landen moeten bevorderen.
17.6	Versterken van de Noord-Zuid-, de Zuid-Zuid- en de regionale en internationale trilaterale samenwerking inzake wetenschap, technologie en innovatie en vergemakkelijken van de toegang daartoe; en het delen van kennis uitbreiden volgens voorwaarden die wederzijds worden bepaald, ook via de verbeterde coördinatie tussen bestaande mechanismen, in het bijzonder op het niveau van de Verenigde Naties, en via een mondiaal mechanisme voor de facilitering van technologie.
17.7	De ontwikkeling, overdracht, verspreiding en verdeling van ecologische technologieën aan ontwikkelingslanden volgens gunstige voorwaarden, ook inzake gunstige en preferentiële bepalingen, zoals wederzijds overeengekomen.
17.8	De technologiebank en het mechanisme voor het opbouwen van wetenschappelijke, technologische en innoverende capaciteit voor de minst ontwikkelde landen volledig operationeel maken tegen 2017 en het gebruik opdrijven van de technologie die dit mogelijk moet maken, in het bijzonder de informatie- en communicatietechnologie.
17.9	De internationale steun verhogen voor het implementeren van doeltreffende en doelgerichte capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden ter ondersteuning van nationale plannen die erop gericht zijn om alle Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te implementeren, ook via de Noord-Zuid-, Zuid-Zuid- en trilaterale samenwerking.
17.10	Een universeel, op regels gebaseerd, open, niet-discriminerend en billijk multilateraal handelssysteem bevorderen onder de Wereldhandelsorganisatie, ook via het volbrengen van de onderhandelingen onder de Ontwikkelingsagenda van Doha van deze organisatie.

17.11	De export van ontwikkelingslanden aanzienlijk doen toenemen, in het bijzonder met de bedoeling om het aandeel van de minst ontwikkelde landen in de mondiale export tegen 2020 te verdubbelen.
17.12	Tijdige uitvoering van belastingvrije en quotavrije markttoegang op duurzame basis voor alle minst ontwikkelde landen, in overeenstemming met besluiten van de Wereldhandelsorganisatie, onder meer door ervoor te zorgen dat preferentiële oorsprong regels die van toepassing zijn op invoer uit de minst ontwikkelde landen transparant en eenvoudig zijn en bijdragen tot het vergemakkelijken van de markttoegang.
17.13	De globale macro-economische stabiliteit versterken, ook via beleidscoördinatie en beleidscoherentie.
17.14	Beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling versterken.
17.15	De beleidsruimte en het leiderschap van elke land respecteren om beleidslijnen uit te werken en om duurzame ontwikkeling te implementeren om een einde te maken aan armoede.
17.16	Het Globaal Partnerschap voor duurzame ontwikkeling versterken, aangevuld door partnerschappen met meerdere belanghebbenden (multi-stakeholder-partnerschappen) en kennis, expertise, technologie en financiële hulpmiddelen mobiliseren en delen met het oog op het bereiken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen in alle landen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden.
17.17	Doeltreffende openbare, publiek-private en maatschappelijke partnerschappen aanmoedigen en bevorderen, voortbouwend op de ervaring en het netwerk van partnerschappen.
17.18	Tegen 2020 de steun voor capaciteitsopbouw verhogen aan ontwikkelingslanden, inclusief de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, om de beschikbaarheid van hoogwaardige, actuele en betrouwbare gegevens opgedeeld naar inkomen, gender, leeftijd, ras, etnische afkomst, migratiestatus, handicap, geografische locatie en andere kenmerken relevant in een nationale context, aanzienlijk op te drijven.
17.19	Tegen 2030 voortbouwen op bestaande initiatieven om metingen te ontwikkelen met betrekking tot de vooruitgang van duurzame ontwikkeling die kunnen dienen als aanvulling op het bruto binnenlands product, en de statistische capaciteitsopbouw ondersteunen in ontwikkelingslanden.

	Global Goal (sub)doelen
18.1	Werken vanuit rollen
18.2	Toegevoegde waarde is leidend
18.3	Gelijkwaardigheid in samenwerking
18.4	Regionale samenwerking
18.5	Werken vanuit eigen verantwoordelijkheid
18.6	Formeel en informeel handelen

1e BEGROTINGSWIJZIGING PROGRAMMABEGROTING 2025-2028

29 oktober 2024

Deze begrotingswijziging is een aanvulling op de programmabegroting 2025-2028 die op 23 oktober 2024 aan de gemeenteraad is aangeboden. Het college constateerde na het delen dat de programmabegroting op een aantal punten aanvulling vraagt[1]. Daarnaast bleek tijdens de bespreking dat diverse teksten opheldering vragen en is er, vanuit de Raad, behoefte aan een totaaloverzicht met ombuigingen. In deze begrotingswijziging zijn de aanpassingen opgenomen en leest u de invloed op het financieel meerjarenperspectief.

Deze begrotingswijziging bestaat uit een aantal onderdelen:

1. Toelichting op omissies primitieve programmabegroting 2025-2028;
2. Een integraal overzicht van de ombuigingen per thema;
3. Opheldering van diverse teksten
4. Invulling van toezeggingen

Toelichting op omissies primitieve programmabegroting 2025-2028;

In de huidige versie van de programmabegroting 2025 zijn per abuis enkele onderdelen niet correct verwerkt. Dit betreft amendement A8 Parkeerbeleid, de onjuiste verwerking op een tweetal ombuigingen en doelen die zijn "weggevallen". U leest een nadere toelichting per onderdeel.

In de kadernota is een ombuiging opgenomen ten hoogte van € 150 K structureel als gevolg van het invoeren van betaald parkeren in de parkeergarage in Dieren. Bij het vaststellen van de kadernota 2025-2028 is amendement A8 aangenomen, waarmee deze ombuiging is komen te vervallen. In het amendement wordt voorgesteld om alternatieve dekking te zoeken in het onderzoek naar een ander parkeerregiem. Zoals verzocht door de raad zal dit worden verkend, deze onderbouwing is echter onvoldoende om nu al financieel te vertalen in een ombuiging van €150 K structureel. Om die reden zijn er nog geen financiële consequenties aan verbonden en is het financieel effect van Amendement A8 vooralsnog € 150 K nadelig.

Na deze constatering is een extra controle uitgevoerd op het verwerken van de andere amendementen. Hier zijn geen nieuwe omissies uit naar voren gekomen.

Daarnaast zijn twee ombuigingen in de kadernota niet juist verwerkt. Dit betreft de budgetten voor de 'Ik buurt mee! Inwonerinitiatieven' (voor 2026 t/m 2028 jaarlijks € 100 K) en de 'Integrale Wijkaanpak' (voor 2028 € 100 K). Met deze begrotingswijziging wordt dit correct in de begroting verwerkt.

Bovendien is een drietal doelen en onderliggende resultaten niet in de programmabegroting opgenomen, dit betreft: *Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties* (Prg.1 | thema Sociale basis), *We zorgen voor een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid* (Prg. 3| Integrale veiligheid) en *We blijven onze informatiepositie verbeteren, zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld* (Prg. 3 | Integrale veiligheid).

Per abuis zijn deze drie doelen in onze P&C applicatie niet als "bestuurlijk" aangemerkt, waardoor ze niet in de programmabegroting terugkomen. Binnen onze inrichting is deze optie aanwezig, zodat we ook niet-bestuurlijke doelen (bijvoorbeeld organisatieopgaven) kunnen opnemen in onze P&C applicatie en hier intern op kunnen sturen. We passen de inrichting van onze P&C applicatie vanaf de begroting 2026 aan, zodat dit niet meer gebeurt.

Het effect van het verwerken van deze aanpassingen is een nadeel van € 150 K structureel voor 2025. Vanaf 2026 is dit nadelig effect € 250 K en vanaf 2028 € 350 K.

[1] Deze aanpassingen zijn reeds inzichtelijk gemaakt via de Raadsinformatiebrief septembercirculaire 2024 bij de programmabegroting, zoals besproken op 15 oktober.

Deze aanpassingen leidt tot het volgende financieel meerjarenperspectief:

Bedragen x € 1.000		2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting 2024 (na amendement)		**769**	**-6.431**	**-8.000**	**-8.000**
Mutaties KN25	Autonome ontwikkelingen	-9.009	-6.768	-5.101	-8.011
	Ombuigingen	8.506	11.150	13.124	15.129
Saldo Solide Kadernota 2025		**266**	**-2.049**	**23**	**-882**
Mutaties PB25	Effect meicirculaire 2024	5.418	4.730	4.394	6.444
	Structurele effecten Beraps 2024	-2.613	-3.408	-3.352	-3.352
	Overige ontwikkelingen	-1.033	-1.234	-229	-949
	Aanvullende maatregelen na KN25	-1.753	116	-116	-335
Primitieve begroting 2025 (incl. correcties)		**285**	**-1.845**	**720**	**926**
1e Begrotings-wijziging	Amendement A8 - Betaald parkeren	-150	-150	-150	-150
	budget 'Ik buurt mee'		-100	-100	-100
	budget Integrale wijkaanpak				-100
Saldo programmabegroting 2025-2028		**135**	**-2.095**	**470**	**576**

Tabel 3*: Meerjarig perspectief (aangepast)

Een integraal overzicht van de ombuigingen per thema
Als gevolg van het traject 'solide kadernota' heeft de kadernota 2025-2028 een hogere detaillering dan u gewend bent. Dit geldt in het bijzonder voor de ombuigingen die in deze kadernota zijn opgenomen. De ombuigingen zijn in de programmabegroting 2025 verwerkt.

Een overzicht van deze ombuigingen leest u in de inleiding op pagina 11, in tabel 2 'Aanvullende maatregelen na kadernota'. In de begroting is hiervan geen integraal overzicht opgenomen. In bijlage 1 van dit document vindt u dit integrale overzicht alsnog.

Opheldering van diverse teksten
Bij de beantwoording van de schriftelijke vragen en de voorbereidende raadsvergadering op 15 oktober jl. bleek dat diverse teksten opheldering vragen. Naar aanleiding hiervan stellen wij voor een aantal teksten in de programmabegroting 2025-2028 te vervangen.

Het was onze bedoeling om deze aanpassingen aan de hand van een 'was-wordt' lijst aan te bieden, zoals u voor bijvoorbeeld verordening gewend bent. Vanwege de omvang van de teksten bleek deze uitwerking helaas niet leesbaar. Om deze praktische reden is ervoor gekozen om alleen de nieuwe voorgestelde tekst ('wordt') op te nemen, inclusief een verwijzing waar in de programmabegroting de oorspronkelijk toelichting te vinden is ('was').

U leest de voorgestelde aanpassingen in BIJLAGE 2: Voorgestelde herziening programmateksten.

Invulling van toezeggingen
Tijdens de voorbereidende raadsvergadering op 15 oktober zijn er bij de bespreking van de programmabegroting 2025-2028 diverse toezeggingen gegaan. In bijlage 4 vindt u een overzicht waarin u per toezegging kunt lezen hoe het college aan de toezegging invulling heeft gegeven of zal geven.

BIJLAGE 1: Overzicht ombuigingen

In de programmabegroting 2025-2028 zijn diverse ombuigingen opgenomen, om tot een neutraal financieel begrotingsresultaat voor 2025 en een sluitend structureel financieel perspectief te komen. Deze ombuigingen zijn binnen de programma's per thema opgenomen en toegelicht onder de tabel.

Totaaloverzicht verdeling ombuigingen 2025-2028 naar programma's en thema's				
(x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Programma Samenleving				
thema:				
Financiële bestaanszekerheid	0,45	0,65	0,72	0,74
Vitaal en gezond	0,38	0,43	0,44	0,51
Sociale basis	0,57	1,79	3,20	4,23
	1,40	2,87	4,37	5,48
Programma Leefomgeving				
thema:				
Energie- en warmtetransitie				
Vernieuwing omgevingsbeleid	0,10	0,15	0,20	0,25
Volkshuisvesting	0,15	0,10	0,10	0,10
Economische ontwikkeling	0,23	0,23	0,18	0,18
Circulaire economie				
Biodiversiteit, erfgoed en landschap				
Inrichting en beheer opb.ruimte	0,81	1,97	1,55	1,56
Mobiliteit en infra	0,00	0,00	0,00	0,00
	1,28	2,44	2,02	2,08
Programma Bestuur en organisatie				
thema:				
Dienstverleningsagenda	4,42	5,39	5,91	6,45
Vastgoedportefeuille				
Integrale veiligheid				
Organisatie				
Algemene dekkingsmiddelen en overhead				
Reserves	0,00	0,00	0,00	0,00
	4,42	5,39	5,91	6,45
Totale ombuigingen	7,11	10,71	12,30	14,01

Tabel A: Totaaloverzicht verdeling ombuigingen 2025-2028 naar programma's en thema's

Inhoudelijke toelichting per thema:

Programma Samenleving

Financiële bestaanszekerheid
De organisaties die structureel subsidie (> 3jaar) ontvangen, ontvangen deze in 2025 ook. Vanaf 2026 verlagen we de structurele subsidie eenmalig en daarna fixeren we deze verlaging op 2026. De hoogte van de eenmalige verlaging in 2026 wordt in 2025 voorgesteld op basis van de gesprekken met onze maatschappelijke partners (amendement 1).
De incidentele subsidies zetten we met ingang van 2025 stop. Deze bezuiniging levert 10 K op in 2025-2028.

Motie M9
Een aantal ombuigingen uit de Kadernota op het gebied van minimabeleid zijn in deze programmabegroting verzacht op basis van de uitvoering van motie M9. Hierdoor realiseren we om de meest kwetsbare huishoudtypen minder kwetsbaar te maken (zie ook memo motie M9).
De ombuiging levert 153 K op in 2025 oplopend naar 415 K in 2028

Overig financiële bestaanszekerheid
Op het gebied van Werk & reïntegratie leggen we de focus op klantgroepen met arbeidspotentieel, instrumenten voor andere doelgroepen schalen we af. Deze ombuiging levert 192 K 2025-2028.
De niet wettelijke taken van Vluchtelingenwerk zetten we stop. Deze ombuiging levert 105 K op 2025-2028.

Vitaal en gezond
De organisaties die structureel subsidie (> 3jaar) ontvangen, ontvangen deze in 2025 ook. Vanaf 2026 verlagen we de structurele subsidie eenmalig en daarna fixeren we deze verlaging op 2026. De hoogte van de eenmalige verlaging in 2026 wordt in 2025 voorgesteld op basis van de gesprekken met onze maatschappelijke partners (amendement 1).
De incidentele subsidies zetten we met ingang van 2025 stop. Deze ombuiging levert in 2025 op van 70 K oplopend naar 78 K in 2028. Een deel financieren wij via externe subsidies als GALA.

Overig Vitaal en Gezond
We verhogen de huurtarieven van de sportaccommodaties en de seizoensverhuur en onderzoeken een andere beheersvorm van openluchtzwembad Rheden en sporthal de Hangmat. Deze inzet levert aan extra inkomsten 314 K op in 2025 oplopend naar 434 K in 2028

Sociale basis
De organisaties die structureel subsidie (> 3jaar) ontvangen, ontvangen deze in 2025 ook. Vanaf 2026 verlagen we de structurele subsidie eenmalig en daarna fixeren we deze verlaging op het niveau van 2026. De hoogte van de eenmalige verlaging in 2026 wordt in 2025 voorgesteld op basis van de gesprekken met onze maatschappelijke partners (amendement 1).
De incidentele subsidies zetten we met ingang van 2025 stop.
Het gaat hier om o.a. voorliggende voorzieningen, preventief jeugdbeleid, onafhankelijke clientondersteuning, buurtbudgetten en subsidies inwonersinitiatieven.
Deze ombuigingen leveren 233 K op in 2025, 732 K in 2026 oplopend naar 1.070 K in 2028.
Verschil ca. 350 K wordt veroorzaakt door o.a. aanbesteding Incluzio.

Sociale basis overig:
Wmo maatwerk
Vanaf 2025 voeren wij uitsluitend de wettelijk verplichte Wmo taken uit: geen vergoeding voor afval gerelateerd aan een medische aandoening en tegemoetkoming maaltijd service; afschaffen tegemoetkoming verhuiskosten; afschaffen netwerktarief PGB.
Vanaf schooljaar 2025-2026 voeren we een versobering van het leerlingenvervoer door en vanaf 2026 passen we niet meer dan één woning aan per inwoner in de gemeente Rheden.
Vanaf 2026 stoppen wij met het product activerend werk als geïndiceerde maatwerkvoorziening vanuit de Wmo.
Deze ombuigingen leveren 57 K op in 2025 oplopend naar 1.300 K in 2028.

Jeugdwet maatwerk
In 2025 perken we jeugdhulpplicht in (minder jeugdigen met lichtere vormen van geïndiceerde begeleiding/behandeling);
Vanaf 2025 organiseren we de hoogspecialistische vormen van verblijf op een andere manier wat leidt tot een betere kwaliteit van zorg en meer doelmatige en effectievere inzet.
Deze ombuiging levert 280 K op in 2025 oplopend naar 1.860 K in 2028.

Programma Leefomgeving

Energie- en warmtetransitie
Voor de duurzaamheidsagenda kunnen we niet langer geld uit eigen middelen blijven inzetten. Voor 2025 levert dit een besparing op van 480 K. Deze besparing landt in de begroting onder openbaar groen en recreatie (heeft te maken met het rekeningschema dat gehanteerd wordt). Het stopzetten van de duurzaamheidsagenda heeft aanzienlijke gevolgen. Een van de gevolgen is dat het burgerakkoord dat met de inwoners is overeengekomen slechts beperkt kan worden uitgevoerd. De volgende initiatieven van de duurzaamheidsagenda zullen we niet meer oppakken/uitvoeren:

- Extra ondersteuning van inwoners bij verduurzaming
- Schrappen van subsidies voor initiatieven van inwoners
- Beleidstoetsing van CO2-impacty en de CO2-voetafdruk per wijk
- Verhoogde inspanning om zonnepanelen te laten plaatsen
- Energie coaching
- Duurzame lunch
- Extra investering activering en bewustwording van consuminderen

Vernieuwing omgevingsbeleid
Wij werken aan het verhogen van het kostenverhaal en door de invoering van de nieuwe leges verordening verhogen we de inkomsten uit leges. Dit levert 100 K in 2025 oplopend tot 350 K in 2028 op.

Volkshuisvesting
We besparen op de inzet voor Blijfwijken doordat we hiervoor externe subsidie hebben binnengehaald. Door de subsidie die we hebben gekregen voor de realisatie van de Flexwoningen op Haveland hoeven we geen eigen middelen te gebruiken voor de realisatie van Flexwoningen in de gemeente. Voor 2025 levert dit een besparing van 150 K op.

Economische ontwikkeling (inclusief recreatie en toerisme en circulaire economie)
Vanwege de bezuinigingen op dit thema zullen wij de uitvoeringsagenda recreatie en toerisme herijken. Het terugbrengen van de middelen heeft impact op de beschikbare middelen voor onderhoud en beheer van het fiets- en wandelnetwerk, gemeentelijke bijdrage aan lokale evenementen en beschikbare middelen voor de Veluwe Alliantie en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen. We vullen 0,8 fte vacature ruimte bij economie niet in en verder verhogen we de toeristenbelasting.
Deze besparing levert in 2025 en 2026 230 K op en de jaren daarna 180 K.

Inrichting en beheer openbare ruimte
De ombuigingen op de duurzaamheidsagenda, erfgoed biodiversiteit en landschap en circulaire economie vallen ook onder inrichting en beheer openbare ruimte. Dit heeft te maken met hoe ons rekeningschema is ingericht. De ombuigingen op de duurzaamheidsagenda staan hierboven reeds toegelicht.
Op erfgoed, biodiversiteit en landschap bezuinigen we vooral op het vrij te besteden beschikbare budget. We behouden 150 K en zetten dit in als vliegwiel om zoveel mogelijk verschillende doelen te bereiken. De bezuinigingen hebben vooral effect op de uitvoering van het biodiversiteitsplan, de ondersteuning bij de instandhouding van monumenten en op onze inspanningen om het landschap te behouden/versterken. Dit levert een besparing op van ca. 320 K.

We versoberen de openbare ruimte door specifieker te bekijken of we meubilair en speelplaatsen moeten vervangen als deze aan het einde van de levensduur zijn. Dit levert in 2025 10 K op oplopend naar 40 K in 2028.

Totaal besparen we in dit thema 810 K in 2025 oplopend naar 1.560 K in 2028 (inclusief opbrengst uit verkoop gebouwen).

Mobiliteit en infra
Door het schrappen van de inkomsten uit parkeergelden parkeergarage Dieren zijn er geen ombuigingen op dit thema.

Programma Bestuur en organisatie

Dienstverleningsagenda

Onder het programma Bestuur en Organisatie zullen een aantal ombuigingen worden gerealiseerd binnen de paragraaf Dienstverleningsagenda. Bij de ombuigingen wordt niet alleen gekeken naar maatregelen die een intern effect hebben maar ook maatregelen die een extern effect hebben.

Intern effect hebben maatregelen als leaner werken, digitaal maken van processen, het niet benutten van het nog openstaande budget voor organisatieontwikkeling en het aansluiten van de formatie op de bestuurlijke ambitie door middel van onder meer Strategische Personeelsplanning. Ombuigingen leiden tot een bedrag aan besparingen van € 1.028 K in 2025 oplopend tot € 1.715 K in 2028.

Maatregelen met een extern effect gaan over de dienstverlening aan de inwoners en bedrijven binnen onze gemeente, zoals het centraliseren dienstverlening burgerzaken (jaarlijks een besparing van € 25 K in 2025 naar € 20 K in 2028). En voorts het verhogen of invoeren van belastingen, zoals de OZB en de reclamebelasting, die een extra bedrag opleveren van € 2.394 K in 2025 tot € 3.566 K in 2028.

Naast deze ombuigingen wordt het maatwerk dat wordt afgenomen bij De Connectie substantieel afgebouwd, worden personeelslasten doorbelast op projecten en wordt de afschrijvingstermijn van het gemeentehuis aangepast. Tezamen leveren deze een besparing op van € 975 K in 2025 oplopend tot € 1.145 K in 2028.

Al deze maatregelen leiden tot het totaalbedrag van € 4.422 K in 2025 en lopen op tot € 6.446 K in 2028 aan ombuigingen voor het programma Bestuur en Organisatie zoals vermeld in vorenstaande tabel.

BIJLAGE 2: Voorgestelde herziening programmateksten

Bij de beantwoording van de schriftelijke vragen en de voorbereidende raadsvergadering op 15 oktober jl. bleek dat diverse teksten opheldering vragen. Naar aanleiding hiervan stellen wij voor een aantal teksten in de programmabegroting 2025-2028 te herzien.

U leest de voorgestelde aanpassingen terug in onderstaande bijlage. Deze aanpassingen hebben geen gevolgen voor het financieel perspectief. De herziening heeft betrekking op de volgende onderdelen:

Opbouw begroting en leeswijzer

- Afspraken over resultaten aangevuld (3e W-vraag)

Programma 1 Samenleving

- Inleiding programma 1 Samenleving (p. 16/17)
- Doel "Alle inwoners beschikken over de basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en digitale vaardigheden" (p. 18)
- Doel "Wij voorkomen schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen" (p. 18/19)
- Doel "Inwoners met een laag inkomen maken optimaal gebruik van inkomensregelingen" (p. 19/20)
- Doel "Alle inwoners met een bijstandsuitkering doen mee naar vermogen" (p. 20/21)
- Doel "In wijken met een lagere sociaal-economische-positie en (her)in te richten wijken maakt de leefomgeving gezonde keuzes makkelijker" (p.22)
- Doel "Gezonde keuzes zijn een gewoonte, ook voor inwoners in een kwetsbare situatie" (p. 22-24)
- Doel "Vergroten van kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situatie" (p 24/25)
- Doel "Als gemeente garanderen we ontmoeting voor inwoners in kwetsbare situaties" (p. 26)
- Doel "Vrijwillige inzet ondersteunen waar nodig" (p. 26/27)
- Doel "Sociale leefbaarheid vergroten in wijken waar de veerkracht onder druk staat" (p. 27/28)
- Doel "We beschikken over een robuuste sociale basis" (p. 28)
- Doel "Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties" (nieuw)

Programma 3: Bestuur & Organisatie

- Wat is onze visie prog 3 Inwonersparticipatie (p. 59)
- Doel "Wij geven elke inwoner gelijke kansen" (p. 64)

Opbouw begroting en leeswijzer

Pagina 7 Opbouw en leeswijzer

Programma's

(…)

Bij elk programma is een inleidende visie op het programma opgenomen, waarbij er ruimte is voor achtergrond, actualiteit maar ook risico's die voor het programma spelen. Hiermee geven we een verdere invulling van de motie "niet direct Rijk rekenen" (vastgesteld op 6 juli 2021). Daarnaast zijn in de programmabegroting de resultaten meer concreet (activiteitgericht) opgeschreven en beperkt tot de 'nieuwe dingen' (zgn. "growing concern"). Bovendien is voor deze resultaten, waar mogelijk, een inschatting van de kosten opgenomen. Per thema is een financiële tabel opgenomen met de baten en lasten, dit omvat zowel "growing" – als "going" concern. Elk programma wordt afgesloten met de relevante verbonden partijen en een totaaloverzicht van baten en lasten en eventuele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

(…)

Programma 1 Samenleving

Pagina 16/17 Inleiding programma 1 Samenleving

Wat is onze visie?

Samen leven in Rheden

In 2024 heeft de gemeenteraad het koersdocument sociaal domein vastgesteld, een meerjarenvisie met ambities over de gemeente die wij in 2040 willen zijn. Een gemeente waar inwoners prettig met elkaar samenleven, naar elkaar omkijken en er voor elkaar zijn, ieder naar eigen vermogen.
Er zijn vier opgaven:

1. Vergroten van de bestaanszekerheid van onze inwoners
2. Versterken van de sociale basis
3. Versterken van de gezondheid en vitaliteit van onze inwoners
4. Gebiedsgericht werken in wijken met grootstedelijke problematiek (te beginnen in Dieren-Stenfert)

Daarnaast werken we vanuit Samenleving en Leefomgeving gezamenlijk aan de opgaven die van invloed zijn op de leefbaarheid in de dorpen. Met een integrale wijkaanpak, een toekomstbestendig woningaanbod en het stimuleren van gezondheid en bewegen richten we de fysieke leefomgeving in.

Het koersdocument sociaal domein verwoordt onze ambities om toe te groeien naar een gemeente die we wíllen zijn. Daarbij gelden ook de nodige uitdagingen, zoals de bevolkingsontwikkeling, de toenemende vergrijzing, krapte op de arbeidsmarkt en de woningmarkt en de sociaaleconomische kwetsbaarheid van groepen inwoners in onze gemeente.
Ook de verminderde beschikbare financiële middelen noodzaken ons om voor de komende jaren scherpere keuzes te maken.

Perspectief

Zowel de Kadernota 2025 e.v., als het daaropvolgende amendement A1 en motie M9 geven richting aan deze financiële uitdagingen. Daarnaast zien wij ons geconfronteerd met forse kostenstijgingen door de stijging van tarieven van onze externe zorgaanbieders WMO en jeugdzorg. Deze autonome ontwikkeling wordt door het rijk helaas onvoldoende gecompenseerd.

Kadernota en aanvullingen

De Kadernota geeft het financieel kader weer van bestedingen en ombuigingen vanaf 2025 e.v. Voor programma 1 Samenleving zijn hier de volgende drie aanvullingen op gekomen:

1. Amendement 1:
   a. Incidentele subsidies zetten we met ingang van 2025 stop.
   b. Structurele subsidies aan partijen in de sociale basis verlagen we met ingang van 2026.

De jaren daarna fixeren we deze verlaging op het niveau van 2026. Hiermee verzachten we de voorgenomen ombuigingen uit de Kadernota.

Wij zijn sinds september 2024 in gesprek met onze maatschappelijke partners om samen met hen invulling te geven aan de financiële uitdagingen. Na vaststelling van de programmabegroting 2025 worden deze gesprekken gecontinueerd zodat de financiele kaders helder zijn en we samen kunnen

werken aan keuzes en input voor de kadernota 2026 e.v.

2. **Motie M9:**

Een aantal ombuigingen uit de Kadernota op het gebied van minimabeleid zijn in deze programmabegroting verzacht op basis van de uitvoering van motie M9. Hierdoor realiseren we om de meest kwetsbare huishoudtypen minder kwetsbaar te maken.

3. Tariefstijgingen zorgkosten WMO en jeugdzorg (autonome ontwikkelingen)

Wij zijn geconfronteerd met omvangrijke autonome ontwikkelingen op taken binnen het sociaal domein, ontwikkelingen waar we door het Rijk niet toereikend op worden gecompenseerd. Dit betekent ook dat wij vanaf nu extra in zullen moeten zetten op maatregelen die deze negatieve financiele gevolgen binnen programma 1 Samenleving compenseren. We realiseren ons dat we hiermee ook buiten de gebaande paden moeten denken. Alleen zo kunnen we ook op langere termijn deze autonome ontwikkelingen het hoofd bieden. Enerzijds is de inzet op extra middelen vanuit het Rijk. Anderzijds zetten we, in het kader van de Hervormingsagenda, in op een andere beleidsformulering en -uitvoering binnen Programma 1 Samenleving. Hiervoor is een transitiebudget beschikbaar om dit mogelijk te maken.

Pagina 18 Alle inwoners beschikken over de basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en digitale vaardigheden

Wat willen we bereiken?

Basisvaardigheden zijn voorwaardelijk om mee te doen in de samenleving. We zien bij de afdelingen werk, inkomen en schulddienstverlening dat veel inwoners niet over deze vaardigheden beschikken. Daarom bieden wij in de wijk cursussen aan die gericht zijn op werk, geld, gezondheid en gezin om de signalering van laaggeletterdheid te vergroten. Bijvoorbeeld door het leren schrijven van een sollicitatiebrief, het aanvragen van toeslagen of het lezen van een bijsluiter. Wij zetten in op het vergroten van kansen voor kinderen van laaggeletterde ouders door een focus op vroegsignalering en een adequate opvolging.
Het inloopspreekuur van de taalhuisexpert bij de Zoomerij zorgt voor een passende verwijzing naar scholing, biedt vrijwilligers ondersteuning en is de verbinding voor inwoners die vanuit de gemeente naar het taalhuis worden verwezen.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2025 bouwen wij de subsidie voor het inloopspreekuur gedeeltelijk af. Hierdoor zal het spreekuur afwisselend in de dorpen plaatsvinden.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald ter Hoeven.
Speerpunt is R5 Bestrijding laaggeletterdheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Het risico bestaat dat wij niet (tijdig) signaleren dat inwoners moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.

Relevante beleidskaders:

Koersdocument sociaal domein Samen Leven in Rheden
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het beschikbare educatie-aanbod wordt volledig ingezet.
- In elke kwetsbare wijk is dichtbij de inwoner een cursus gericht op werk, geld, gezondheid en gezin.

Pagina 18/19 Wij voorkomen schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen

Wat willen we bereiken?

Wij willen schulden zo vroeg mogelijk signaleren en problematische schulden voorkomen. Samen met maatschappelijke partners bereiken we inwoners, voordat (problematische) schulden ontstaan. Wij ondersteunen inwoners met het invullen van formuleren en het op orde brengen van hun huishoudboekje. Indien er betalingsachterstanden zijn, gaan we erop af en bieden hulp aan. Wanneer er schulden zijn, helpen we inwoners op weg naar een schuldenvrije toekomst. We leren inwoners grip te krijgen en te houden op hun geld.

Ombuigingen 2025 e.v.
In 2025 starten we met de afbouw van steunstructuren en communicatiemateriaal zoals de aansluiting op Geldfit.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G2 Versterken Financiële bestaanszekerheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

De inflatie neemt af, maar alles is afgelopen jaren duurder geworden. Inwoners zijn een groot deel van hun inkomen kwijt aan vaste lasten. Grote groepen inwoners hebben ingeteerd op de reserves. De groep met financieel kwetsbare inwoners is groot.
De aangekondigde bezuinigingen vormen een risico voor het voortbestaan van de preventieve en vroegsignaleringsactiviteiten van onze samenwerkingspartners. Wanneer wij schulden niet kunnen voorkomen of wanneer wij als gemeente door het ontbreken van de algemeen toegankelijke voorzieningen pas later in beeld komen bij schulden zullen de maatschappelijke kosten en de uitvoeringskosten bij de gemeente hoger liggen.

Relevante beleidskaders:

Koersdocument sociaal domein Samen Leven in Rheden
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Maximaal 8% van de Rhedense huishoudens heeft geregistreerde problematische schulden in 2025 (t.o.v. 8,7% in 2023).

Pagina 19/20 Inwoners met een laag inkomen maken optimaal gebruik van inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat alle inwoners met een laag inkomen gebruikmaken van de inkomensregelingen, waarbij onze specifieke aandacht uitgaat naar gezinnen met kinderen en senioren. Wij maken het mogelijk dat zij deel kunnen nemen aan sportieve, culturele en recreatieve activiteiten. Deze ondersteuning is nodig om hen mee te kunnen laten doen aan maatschappelijke activiteiten.

Ombuigingen 2025 e.v.
Uitwerking Motie M9:

- Handhaven Gelrepas voor de groep 18- voor de inkomensgroep tot 150 % van het sociaal minimum
- Vanaf 2026 stellen wij de inkomensgrens voor de groep 18+ bij van 120 naar 100% van het sociaal minimum
- Handhaven subsidie voor Stichting Leergeld
- Halveren bijdrage aan de gemeentepolis in 2025 te halveren en in 2026 volledig af te schaffen
- Opstellen nieuwe regeling voor chronisch zieken en gehandicapten vanaf 2026.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G2 Versterken Financiële bestaanszekerheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Als gevolg van de ombuigingen is er voor de inkomensgroep >100% van het sociaal minimum minder mogelijkheden hebben om deel te nemen aan activiteiteten met de Gelrepas.
Er bestaat een risico dat inwoners onverzekerd raken door een halvering van de gemeentepolis.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument sociaal domein Samen Leven in Rheden
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- 65% van de rechthebbende kinderen en volwassenen is in het bezit van een Gelrepas.

- 70% van de rechthebbende kinderen maakt gebruik van een of meer voorzieningen uit het Kindpakket via Stichting Leergeld.

Pagina 20/21 Alle inwoners met een bijstandsuitkering doen mee naar vermogen

Wat willen we bereiken?
Wij willen dat alle inwoners meedoen naar vermogen. Ook inwoners voor wie betaald werk ver weg is. Meedoen is heel divers en varieert van het bieden van een zinvolle dagactiviteit tot het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden naar (vrijwilligers)werk. Ons aanbod sluit aan op de mogelijkheden van de inwoner.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2025 richten wij ons voornamelijk op de doelgroep met het grootste arbeidspotentieel. Dit doen wij door meer in te zetten op groepsbegeleiding. Wij maken geen gebruik meer van een aantal instrumenten voor doelgroepen die moeilijk tot niet aan het werk kunnen komen.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G2 Versterken Financiële bestaanszekerheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
De bezuinigingen kunnen ertoe leiden dat inwoners minder ondersteuning krijgen om mee te doen naar vermogen.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument sociaal domein Samen Leven in Rheden
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- 75% van de inwoners met een bijstandsuitkering is actief bezig met re-integratie-, inburgering- of een andere vorm van activering

Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar

Pagina 22: In wijken met een lagere sociaal-economische-positie en (her)in te richten wijken maakt de leefomgeving gezonde keuzes makkelijker

Wat willen we bereiken?
We werken aan een leefomgeving waarin gezonde keuzes veel makkelijker, simpeler en aantrekkelijker zijn dan nu. Onze focus ligt op wijken met een lage sociaaleconomische positie en wijken die worden (her)ingericht.

Voor een gezonde leefomgeving richten we ons op:
- Een voedingsomgeving waarin gezonde producten de basis zijn.

• Een beweegvriendelijke openbare ruimte, met voorrang voor fietsers, voetgangers en openbare sport- en beweegmogelijkheden
• Ruimtes voor sport, voor traditionele verbanden (o.a. gymzalen, sporthallen, velden) èn moderner georganiseerde sporten (communities, flexibel gebruik ruimtes).
• Milieuaspecten zoals hitte en schone lucht hebben grote invloed op onze gezondheid. In de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan laten we zien hoe we daaraan werken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald Ter Hoeven.
Speerpunt is R6 Versterken Sport & Beweging.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Relevante beleidskaders:
Koersdocument sociaal domein Samen Leven in Rheden
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- In 2027 is de tevredenheid over de eigen woonomgeving van inwoners met een lage SEP gestegen (volwassenen), t.o.v. 2022.

- Het aantal inwoners dat tijdens periodes van hitte voldoende verkoeling kan vinden in de eigen woning, tuin of buurt is in 2028 minimaal gelijk gebleven als in 2020.

- Het aantal overlastmeldingen door houtstook is in 2025 met 20% afgenomen ten opzichte van 2023.

Pagina 22-24: Gezonde keuzes zijn een gewoonte, ook voor inwoners in een kwetsbare situatie

Wat willen we bereiken?

We stimuleren en faciliteren gezonde keuzes en aanpassingen in het dagelijks leven die helpen gezond, sterk en vitaal te blijven. De focus ligt op het bereiken van inwoners met een lage sociaaleconomische positie (SEP), mentale veerkracht bij jeugdigen en jongvolwassenen en actief en sterk ouder worden. We helpen inwoners gezonde keuzes te maken met voorlichting, communicatie en het laten ervaren van gezonde keuzes. Gezonde keuzes gaan over voldoende bewegen, gezonder eten en drinken, een rookvrij leven, bewust omgaan met alcohol/drugs en mentale rust. Dat doen we vooral groepsgericht. Denk aan programma's over gezond koken voor schoolklassen of een groep buren in de wijk.

Ombuigingen 2025 e.v.
- Verhogen van de huurtarieven en toegangskaartjes voor gemeentelijke sportaccommodaties (zwembaden, sporthallen, gymzalen en sportvelden).
- Onderzoeken van nieuwe beheersvormen voor een aantal sportaccommodaties (specifiek Sporthal De Hangmat en Openluchtbad Rheden)
- Optimaliseren gebruiksduur kunstgras-sportvelden
- Onderzoeken andere invulling van gymlocaties
- Verlagen van de budgetten voor sportstimulerende activiteiten (van verenigingen, evenementen en Sport in Rheden).
- Stopzetten van subsidies voor preventie gezondheid en voor vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren. Onderzoek naar de financieringsmogelijkheden vanuit landelijk gelden in het kader van het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA).
- Onderzoeken van samenwerkingsmogelijkheden voor Sport in Rheden

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald ter Hoeven.
Speerpunt is R6 Versterken Sport & Beweging.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Tariefsverhoging kan leiden tot minder sporten en minder verhuur van gemeentelijke accommodaties. Een andere manier van sporten is een risico voor bestaande verenigingen en accommodaties. Samenwerking tussen verenigingen en nieuwe lidmaatschapsvormen kunnen dit risico verminderen. Ook een gebrek aan kennis over en pedagogiek bij trainers is een risico omdat sporters snel afhaken.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument sociaal domein Samen Leven in Rheden
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het percentage inwoners met een lage SEP dat haar eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart is in 2026 (kinderen), 2027 (volwassenen) en 2028 (jongeren) gestegen t.o.v. 2021, 2022 en 2023. (Wanneer het percentage hoger is dan 90% (kinderen), 73% (Jeugd) en 55% (volwassenen).

- Het percentage inwoners met een lage SEP dat gezonde keuzes maakt (bewegen, voeding, rookvrij, middelengebruik) is gestegen in 2026 (kinderen), 2027 (volwassenen) en 2028 (jongeren) ten opzichte van 2021, 2022 en 2023. (Wanneer het percentage kinderen, jeugd en volwassenen dat voldoende beweegt, rookvrij leeft en de richtlijnen Gezonde Voeding volgt is gestegen.

1. We voeren samen met het onderwijs het programma 'Swim2Play' uit om de zwemvaardigheid van kinderen te behouden en verbeteren.
2. We zetten in Velp, Dieren en Rheden een sportparkmanager in die de samenwerking tussen sportverenigingen onderling en organisaties uit sport, onderwijs, welzijn, bedrijfsleven stimuleert (Open Club).
3. We zetten club-kader coaching in voor het vergroten van de pedagogische en didactische vaardigheden van (vrijwillige) trainers en coaches bij (sport)verenigingen.
4. We begeleiden sportclubs bij het werken aan een Veilig Sportklimaat.
5. We zetten in het Voortgezet Onderwijs Combinatiefunctionarissen Sport, Cultuur, Digitaal Burgerschap en Gezond Leven in, die met de scholen activiteiten en beleid op deze thema's binnen school ontwikkelen en uitvoeren.
6. We voeren het programma 'Actief Ouder Worden' uit, gericht op meer bewegen in de buurt, sterk blijven en valpreventie.
7. We stellen in 2024 een nieuwe sportaccommodatievisie op, welke we begin 2025 vaststellen.
8. In Velp-Zuid, Dieren-Stenfert en Rheden ondersteunen we activiteiten en initiatieven die het voedingsaanbod in de buurt gezonder maken.

Pagina 24/25: Vergroten van kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situatie

Wat willen we bereiken?

Onze focus ligt op het verstevigen van de opvoed- en opgroeiomgeving (pedagogische basis) van (aanstaande) ouders, kinderen en jeugdigen in kwetsbare situaties, voornamelijk in wijken met een lage veerkracht. We richten ons op thuis, in de wijk, kinderopvang, scholen en vrije tijd. De Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 is mede richtinggevend voor de komende jaren.
Dit vraagt om stimulering van een veilige, gezonde en kansrijke omgeving waarin kinderen en jeugdigen zich ontwikkelen en hun talenten ontdekken, ongeacht hun achtergrond, beperking of sociaaleconomische positie. Bijvoorbeeld door preventieve en basisvoorzieningen zoals Kansrijke start, laagdrempelige manieren en plekken waar jeugdigen en ouders met opgroei- en opvoedvragen terecht kunnen in de wijk.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2025 bouwen we de vangnetregeling sociaal medische indicatie (SMI) af. De SMI is een vangnetregeling voor tijdelijke tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang vanwege een sociale, medische of psychische reden bij ouder of kind.

Vanaf 2026 bouwen we de subsidie af voor peutervoorzieningen; peuters waarvan ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag kunnen niet langer met subsidie 2 ochtenden per week naar de voorschool.

Verder verlagen we vanaf 2026 eenmalig structurele subsidies aan partijen in de sociale basis als onderdeel van amendement 1 (zie inleiding programma 1). De jaren daarna fixeren we deze verlaging op het niveau van 2026. Hiermee verzachten we de voorgenomen ombuigingen uit de Kadernota. Voorbeelden zijn: scoutingverenigingen, vakantiebouwdorpen en iriszorg.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Ronald ter Hoeven.

Speerpunt is Overig.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
De afgelopen jaren is er een toename van jeugdigen met mentale problemen en de complexiteit daarvan. De komende jaren zijn er door de bezuinigingen minder middelen beschikbaar om juist die opvoed- en opgroeiomgeving te versterken.

Een risico van de afbouw van de peutersubsidie is dat ongelijke kansen toenemen. Daarnaast kan het stimuleren dat meer kinderen een vve-indicatie krijgen.

Het risico van de afbouw van de SMI is dat de zorgkosten kunnen toenemen.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Het percentage jeugdigen met een startkwalificatie (bij 22 jaar) blijft gelijk of groeit ten opzichte van 2023 (76%). (Indien het percentage hoger of gelijk is aan 76%.

1. We stimuleren scholen om in te zetten op schoolaanwezigheid om vroegtijdige schoolverlaters te voorkomen.
2. We zijn betrokken bij de regionale aanpak vroegtijdige schoolverlaters.
3. We geven het Regionaal Bureau Leerlingzaken de opdracht leerplicht- en kwalificatieplichtwet uit te voeren.

- We bereiken alle peuters met een verwachte onderwijsachterstand met vve.

- Het percentage jongeren met een lage SEP dat na een moeilijke periode meestal snel herstelt, is in 2027 minimaal gelijk gebleven ten opzichte van 2023 (Wanneer het percentage jongeren met lage SEP 58% of hoger is.

We voeren acties uit in het kader van de Hervormingsagenda. We zetten o.a. in op de samenwerking tussen onderwijs, het lokale team en de jeugdhulp.

De sociale basis

Pagina 26: Als gemeente garanderen we ontmoeting voor inwoners in kwetsbare situaties

Wat willen we bereiken?
Onze focus ligt op de bijdrage aan ontmoetingsmogelijkheden voor inwoners in kwetsbare situaties. Ontmoeting draagt namelijk bij aan het versterken, onderhouden en verbreden van het persoonlijk netwerk zodat samenredzaamheid kan ontstaan.
In onze gemeente zijn diverse ontmoetingsplekken in de vorm van o.a. dorps- en inloophuizen.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2026 bouwen wij de structurele subsidies eenmalig af aan partijen in de sociale basis als onderdeel van amendement 1 (zie inleiding programma 1). De jaren daarna fixeren we deze verlaging op het niveau van 2026. Hiermee verzachten we de voorgenomen ombuigingen uit de Kadernota. Voorbeelden zijn o.a.: dorpshuizen, buurt- en belangenverenigingen, EHBO, ouderenbonden.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

De aangekondigde bezuinigingen vormen een risico voor het voortbestaan van de dorps- en buurthuizen en inloophuizen en de activiteiten die hier plaatsvinden. Wanneer ontmoetingslocaties in de wijken verdwijnen, kunnen ook groepsactiviteiten verdwijnen die plaatsvinden op deze locaties. Omdat inwoners elkaar bij deze activiteit niet meer ontmoeten neemt onderling contact af waarmee omzien naar elkaar ook in het gedrang komt.

Relevante beleidskaders:
Koersdocument sociaal domein
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- In 2025 vindt de nulmeting plaats van deze indicator. Op basis van deze nulmeting wordt een resultaat benoemd voor 2026.

Pagina 26/27: Vrijwillige inzet ondersteunen waar nodig

Wat willen we bereiken?
De focus ligt aan de ene kant op het door ontwikkelen van de vrijwillige inzet zodat die hulp meer aansluit op de ondersteuningsbehoefte van inwoners in een kwetsbare situatie. Aan de andere kant ligt de focus op het ondersteunen van jonge en werkende mantelzorgers, waardoor het voor hen makkelijk is zich in te zetten voor een ander.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2026 bouwen wij de structurele subsidies eenmalig af aan partijen in de sociale basis als onderdeel van amendement 1 (zie inleiding programma 1). De jaren daarna fixeren we deze verlaging op het niveau van 2026. Hiermee verzachten we de voorgenomen ombuigingen uit de Kadernota.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Minder financiële middelen leidt mogelijk tot mindere ondersteuning aan vrijwillige inzet (mantelzorg en vrijwilligers) waardoor zij minder ondersteuning krijgen en zij naar verwachting meer belast worden. Vermindering van vrijwillige inzet (mantelzorg en vrijwilligers) heeft naar verwachting het effect dat meer beroep wordt gedaan op geïndiceerde hulp.
Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- In 2025 geven de mantelzorgers de hulp en ondersteuning bij het geven van mantelzorg gemiddeld een 7.

- In 2025 geven de vrijwilligers de hulp en ondersteuning bij het doen van vrijwilligerswerk een 7.

Pagina 27/28: Sociale leefbaarheid vergroten in wijken waar de veerkracht onder druk staat

Wat willen we bereiken?
In een drietal wijken in de gemeente Rheden staan leefbaarheid in de wijk en de veerkracht van bewoners onder druk. Onze speciale aandacht gaat uit naar deze wijken. Door de toename van het aantal kwetsbare inwoners in deze wijken (o.a. uitstroom beschermd wonen, jeugdzorg, statushouders) staat de veerkracht onder druk. Dit leidt tot overlast en het gevoel van onveiligheid.
De integrale wijkaanpak Stenfert (Dieren) vraagt een meerjarige aanpak. In 2025 e.v. continueren wij deze aanpak en werken de teams Leefomgeving en Samenleving samen aan het vergroten van de veerkracht in de wijk.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Aan het eind van 2025 geeft tenminste 40% van de inwoners die betrokken zijn bij de activiteiten van de wijk aan dat de leefbaarheid is verbeterd. Dit kan gaan om gezondheid, onderlinge betrokkenheid en minder eenzaamheid of een groenere omgeving.

- In 2025 hebben 250 inwoners deelgenomen aan activiteiten van en voor de buurt.

Pagina 28: We blijven inzetten op een sterke sociale basis

Wat willen we bereiken?
In de gemeente Rheden is in de afgelopen jaren gebouwd aan een sterke sociale basis. Door in te zetten op vrij toegankelijke voorzieningen die preventief werken voorkomen wij de instroom in de duurdere (maatwerk) oplossingen.
Professionals, vrijwilligers en een combinatie daarvan bieden hulp en ondersteuning vanuit de vrij toegankelijke voorzieningen en zijn zowel individueel als collectief. Deze vormen van hulp en ondersteuning zijn het fundament waar de grootste groep inwoners met een betrekkelijke lichte en eenvoudige hulp- en ondersteuningsvraag terecht kan. Deze hulp en ondersteuning is nabij en goed toegankelijk.

Ombuigingen 2025 e.v.
Vanaf 2026 bouwen wij de structurele subsidies af aan partijen in de sociale basis als onderdeel van amendement 1 (zie inleiding programma 1). De jaren daarna fixeren we deze verlaging op het niveau van 2026. Hiermee verzachten we de voorgenomen ombuigingen uit de Kadernota.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
De aangekondigde bezuinigingen vormen een risico voor een robuuste sociale basis. Wanneer de sociale basis onder druk staat is de verwachting dat inwoners meer beroep gaan doen op geïndiceerde ondersteuning.
Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Kadernota 2025

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- 70% van de inwoners zoekt hulp bij familie, vrienden of kennissen.

- 40% van de inwoners vindt dat buurtbewoners elkaar (zeer) goed helpen of ondersteunen.

Toegevoegd doel: Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties

Wat willen we bereiken?
Voor inwoners in een uiterst kwetsbare situatie zorgen we dat gespecialiseerde hulp geborgd blijft. Deze hulp zetten we, waar mogelijk kortdurend in om waar mogelijk met inzet van de sociale basis passende hulp te kunnen blijven bieden, formeel waar het moet en informeel waar het kan. De inzet vanuit de partners uit de sociale basis is hierbij belangrijk om passende hulp te kunnen bieden.

Een belangrijk onderdeel van ons financieel kader en de mogelijkheden van besparingen worden bepaald door de inrichting en de implementatie van de Hervormingsagenda (Jeugd).

Ombuigingsvoorstellen 2025 e.v.

1. Vanaf 2025 voeren wij uitsluitend de wettelijk verplichte taken uit. Dit leidt tot een aanpassing van de Wmo verordening:
a. geen vergoeding voor zogeheten 'vergoedingen aannemelijke meerkosten' voor afval gerelateerd aan een medische aandoening en tegemoetkoming maaltijd service
b. Afschaffen tegemoetkoming verhuiskosten
c. Afschaffen netwerktarief PGB
2. Vanaf schooljaar 2025-2026 Versobering van het leerlingenvervoer
3. vanaf 2026 Niet meer dan één woning aanpassen per inwoner in de gemeente Rheden
4. Vanaf 2026 stoppen wij met het product activerend werk als geïndiceerde maatwerkvoorziening vanuit de Wmo.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede.
Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
- Risico: druk op sociale basis neemt toe bij afbouw formele zorg
- Risico: je bent verplicht zorg te leveren à bezwaar en beroep, jurisprudentie
- Stoppen activerend werk: minder kansen om mee te doen in de maatschappij

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Kadernota 2025
Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- Het aantal unieke inwoners dat gebruik maakt van geïndiceerde Wmo vormen van hulp en ondersteuning stijgt niet meer dan prognose VNG voorspel model van 3896 unieke inwoners.

- Het jeugdzorggebruik neemt af en is in 2025 niet meer dan 2% hoger dan het landelijk gemiddelde (Rheden 15,5%; Nederland 13,5% in 2023). (Als het jeugdzorggebruik ten opzichte van Nederland onder de 2% blijft.

We voeren acties uit in het kader van de Hervormingsagenda 2023-2028.

Pagina 29/30: Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025

- Vanuit de BVO DRAN is een gewijzigde begroting 2024 en meerjarenbegroting MJPB 2025-2028 ingediend voor het doelgroepenvervoer. De mutatie is overgenomen vanuit het op 28 mei voor zienswijze voorgelegd Raadsvoorstel "Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028 inclusief gewijzigde begroting 2024".
- In verband met de voorgenomen bezuinigingen organiseren wij één ronde "Ik buurt mee!". Daarmee besparen we jaarlijks € 25 k.
- Aanpassing Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023 (conform Raadsvoorstel d.d. 23/04/24): vanuit de landelijke wetgever is de hoogte van de eigen bijdrage abonnementstarief aangepast wat een aanpassing van de verordening vraagt. Een inschatting van de bijbehorende financiële effecten, € 35 k extra baten door verhoging eigen bijdrage is bij taakveld 6.6 verwerkt en € 180 k extra lasten bij taakveld 6.71.
- Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR) is een gewijzigde begroting 2024 en meerjarenbegroting 2025 - 2028 ingediend, die in de raadsvergadering van 27 juni 2024 in de gemeenteraad is vastgesteld. Als gevolg van de (aangepaste) indexering van modules zijn de lasten voor de deelnemende gemeenten gewijzigd. In opdracht van de regiogemeente is in de zomer de meerjarenbegroting verder bijgesteld door de MGR. Ook deze aanpassing (lagere indexering en daardoor lagere lasten) is vooruitlopend op de besluitvorming in het AB al verwerkt in deze begroting van Rheden.
- Wmo - Begeleiding: het aantal inwoners met Wmo-begeleiding blijft toenemen. Afbouw hiervan is, ondanks de opdracht Sociale Basis niet mogelijk, waardoor het budget hiervoor met € 868 k moet worden verhoogd.
- Wmo - Huishoudelijke Hulp (HbH): het aantal inwoners blijft toenemen. We kijken kritisch naar het aantal uren dat we beschikken en beschikken het laagste aantal uren HbH per inwoner in de regio. We blijven kritisch kijken of verdere afschaling van het aantal uren of

de frequentie mogelijk is. Op basis van de huidige aantallen zien wij dat een structurele ophoging van het budget met € 367 k noodzakelijk is.

- Jeugdzorg: in het eerste half jaar zien we het aantal jeugdigen dat een beroep doet op jeugdzorg per maand met 2,4% afnemen t.o.v. zelfde periode in 2023. We komen naar verwachting met betrekking tot de kosten van jeugdzorg (inclusief aandeel jeugdzorg in de opdracht Sociale Basis) €1.100 k hoger uit dan het begrote bedrag. Dit komt voornamelijk door toegenomen complexiteit in problematiek en daarbij benodigde zwaardere zorgtrajecten in combinatie met hogere tarieven. De verwachte kostenstijging nemen we structureel mee.
- Aanpassing tarieven 2024, gebaseerd op het tarievenonderzoek dat is uitgevoerd voor de ambulante Wmo en Jeugdzorg en voor Verblijf jeugd en overige verwachte effecten hiervan voor onze begroting werkt structureel door. Het gaat hier om een bedrag van € 2,5 mln.
- Wij zijn geconfronteerd met omvangrijke autonome ontwikkelingen op taken binnen het sociaal domein, ontwikkelingen waar we door het Rijk niet toereikend op worden gecompenseerd. Dit betekent ook dat wij vanaf nu extra in zullen moeten zetten op maatregelen die de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving compenseren. We realiseren ons dat we hiermee ook buiten de gebaande paden moeten denken en een grote omslag in denken en doen nodig hebben. Alleen zo kunnen we ook op langere termijn deze autonome ontwikkelingen het hoofd bieden. Enerzijds is de inzet op extra middelen vanuit het Rijk. Anderzijds is de keuze om de komende jaren in te zetten op een transformatie binnen Programma 1 Samenleving. Voor deze transformatie maken we transitiekosten.

Pagina 59: Inleiding programma 3

Wat is onze visie

Inwonersparticipatie (p. 59):

Eind 2022 is met een groot aantal inwoners in diverse werkgroepen samen met de gemeente het Burgerakkoord Rheden CO2-neutraal gesloten. De raad heeft aangegeven dat het burgerakkoord zoveel mogelijk wordt geimplementeerd. Vervolgens is de duurzaamheidsagenda gemaakt, waarin de maatregelen verder zijn uitgewerkt. In 2024 zijn we actief, samen met de inwoners aan de slag gegaan met de duurzaamheidsagenda. In deze begroting wordt er een bezuiniging doorgevoerd op de duurzaamheidsagenda. Hiermee komen de ambities hiervan onder druk te staan. Samen met de inwoners wordt gekeken wat nog wel uitgevoerd kan worden.

Pagina 64: Kansen gelijkheid en inclusie | Wij geven elke inwoner gelijke kansen

Wat willen we bereiken?

We streven ernaar om een gemeente te zijn waarin iedereen de mogelijkheid heeft om volwaardig mee te doen aan het maatschappelijk leven, waarin diversiteit gevierd wordt en waarin we barrières voor participatie actief wegnemen. Door inclusie en diversiteit te verankeren in ons beleid dragen we bij aan een rechtvaardige, vreedzame en inclusieve gemeenschap, waarin iedereen zich gehoord en welkom voelt.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Dorus Klomberg.
Speerpunt is C4 Meer vertrouwen in de overheid.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Het risico is dat er in de samenleving onvoldoende invulling gegeven wordt aan de uitgangspunten van een inclusieve samenleving omdat de noodzaak van inclusiviteit niet altijd uitgedragen en beleefd wordt. Als gemeente creëren wij bewustwording over inclusiviteit en informeren wij onze inwoners en ondersteunen wij organisaties die de thema's rondom inclusiviteit ondersteunen.

Relevante beleidskaders:

- De grondwet (artikel 1) Algemene Wet Gelijke Behandeling
- Het VN-verdrag Rechten van personen met een Handicap (2016)
- Het Coalitieakkoord 2022-2026 "Groener, Socialer, Dichterbij"
- Toegankelijkheidsagenda (2020)
- Motie "Regenboogplan" (2023), "Prioriteit voor Inclusiebeleid" (2023) en "Inclusieve samenleving" (2020)

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- In 2025 stellen wij een uitvoeringsagenda inclusie op.
  Deze uitvoeringsagenda wordt geformuleerd op basis van de inclusieagenda Rheden (2024)

Wat mag het kosten?

Niet van toepassing.

BIJLAGE 3: Ontbrekende doelen

De volgende drie doelen, en onderliggende resultaten, ontbreken in de programmabegroting 2025-2028:

1. Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties (Prg.1 | thema Sociale basis)
2. We zorgen voor een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid (Prg. 3| Integrale veiligheid)
3. We blijven onze informatiepositie verbeteren, zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld (Prg. 3 | Integrale veiligheid)

Sociale basis

Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties

Wat willen we bereiken?

Voor inwoners in een uiterst kwetsbare situatie zorgen we dat gespecialiseerde hulp geborgd blijft. Deze hulp zetten we, waar mogelijk kortdurend in om waar mogelijk met inzet van de sociale basis passende hulp te kunnen blijven bieden, formeel waar het moet en informeel waar het kan. De inzet vanuit de partners uit de sociale basis is hierbij belangrijk om passende hulp te kunnen bieden.

Een belangrijk onderdeel van ons financieel kader en de mogelijkheden van besparingen worden bepaald door de inrichting en de implementatie van de Hervormingsagenda (Jeugd).

Ombuigingsvoorstellen 2025 e.v.
1. Vanaf 2025 voeren wij uitsluitend de wettelijk verplichte taken uit. Dit leidt tot een aanpassing van de Wmo verordening:
a. geen vergoeding voor zogeheten ‘vergoedingen aannemelijke meerkosten’ voor afval gerelateerd aan een medische aandoening en tegemoetkoming maaltijd service
b. Afschaffen tegemoetkoming verhuiskosten
c. Afschaffen netwerktarief PGB
2. Vanaf schooljaar 2025-2026 Versobering van het leerlingenvervoer
3. vanaf 2026 Niet meer dan één woning aanpassen per inwoner in de gemeente Rheden
4. Vanaf 2026 stoppen wij met het product activerend werk als geïndiceerde maatwerkvoorziening vanuit de Wmo.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede. Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

- Risico: druk op sociale basis neemt toe bij afbouw formele zorg
- Risico: je bent verplicht zorg te leveren à bezwaar en beroep, jurisprudentie
- Stoppen activerend werk: minder kansen om mee te doen in de maatschappij

Relevante beleidskaders:
Koersdocument Sociaal Domein
Kadernota 2025
Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het aantal unieke inwoners dat gebruik maakt van geindiceerde Wmo vormen van hulp en ondersteuning stijgt niet meer dan prognose VNG voorspel model van 3896 unieke inwoners.
- Het jeugdzorggebruik neemt af en is in 2025 niet meer dan 2% hoger dan het landelijk gemiddelde (Rheden 15,5%; Nederland 13,5% in 2023). (Als het jeugdzorggebruik ten opzichte van Nederland onder de 2% blijft).

We voeren acties uit in het kader van de Hervormingsagenda 2023-2028.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties		
Het aantal unieke inwoners dat gebruik maakt van geïndiceerde vormen van hulp en ondersteuning vanuit de Wmo	Resultaatindicator	https://wmovoorspelmodel.vng.nl/?gemeentecode=GM0275
Het % jeugdigen dat gebruik maakt van geïndiceerde jeugdzorg vanuit de Jeugdwet	Inspanningsindicator	CBS: waarstaatjegemeente.nl: jongeren met jeugdhulp (% van jongeren tot 18 jaar)

Integrale veiligheid

We zorgen voor een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid.

Wat willen we bereiken?

We stellen een de aanpak voorkomen escaleren op en daarbij gebruiken we de persoonsgerichte aanpak. Hierdoor is het inzichtelijker hoe casuïstiek op- en afgeschaald kan worden.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C1 Veiliger woon- en werkomgeving.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Dit punt kan niet behaald worden zonder de samenwerking tussen verschillende zorg- en veiligheidspartijen.

Relevante beleidskaders:

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- We hebben een aanpak voorkomen escaleren (AVE) opgesteld. (2025).

Samen met alle betrokken professionals uit de zorg en veiligheidsketen wordt de aanpak voorkomen escaleren opgesteld. Dit zorgt er voor dat duidelijk wordt hoe casuïstiek opgeschaald en afgeschaald kan worden en welke rol en taakverdeling daarbij hoort.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
We zorgen voor een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid.		
Aanpak voorkomen escaleren	Resultaatindicator	Aanpak

Integrale veiligheid

We blijven onze informatiepositie verbeteren, zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld.

Wat willen we bereiken?

Door integrale controles brengen we bedrijventerreinen in beeld om zodoende onze informatiepositie te versterken (zogenoemde witte vlekken controles).

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C1 Veiliger woon- en werkomgeving.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?

Gebrek aan capaciteit kan er voor zorgen dat prioriteiten anders worden gelegd en dat controles geen doorgang vinden. Ook is er geen digitaal systeem beschikbaar waarin ingewonnen informatie kan worden verwerkt. Dit maakt het actueel houden van het ondermijningsbeeld kwetsbaar.

Relevante beleidskaders:

Beoogde resultaten:

Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- We voeren zes integrale controles per jaar uit op het gebied van ondermijning. (2026)(Kosten:€ 1.000,-).

Naast de integrale controles worden er ook ondermijningsoverleggen gehouden, waarin signalen wordt gedeeld en verrijkt.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
We blijven onze informatiepositie verbeteren, zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld.		
Integrale controles	Inspanningsindicator	Integrale controle

BIJLAGE 4: Toezeggingen

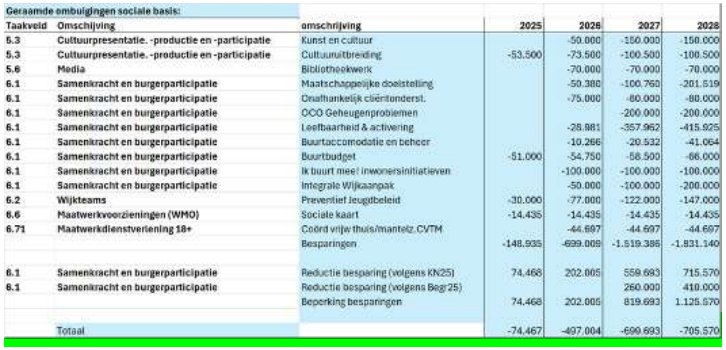
In onderstaande overzicht leest u de (beoogde) invulling per toezegging.

Toezeggingen	Invulling
1. Er volgt in januari een informatiebijeenkomst over de vorderingen van de gesprekken over de sociale basis en in april informatie over de uitkomsten van deze gesprekken (Gea Hofstede)	Gepland voor januari en april
2. De raad wordt betrokken of geïnformeerd over het transformatieplan sociale basis waarschijnlijk in een oriënterende avond (op verzoek GroenLinks, door Paul Hofman)	Volgt op een later moment.
3. De raad ontvangt voor de raadsvergadering een memo over de gevolgen voor minima in een zogenaamd stoplichtenmodel (op verzoek PvdA, GL door Gea Hofstede)	Memo is onderdeel van de aanlevering op 30 oktober.
4. Portefeuillehouder Ter Hoeven komt schriftelijk terug op de vraag van de VVD over de incidentele subsidie op jeugdzorg	Beantwoording is onderdeel beantwoording schriftelijke vragen: vraag 7 pagina 60 (D66 tweede ronde).
5. Portefeuillehouder komt terug bij de raad indien er onjuiste kerngegevens in de begroting staan over woningaantallen (op verzoek VPR)	Er zijn geen onjuiste gegevens. Ter verheldering zullen we in toekomst de peildatum opnemen, net als voor andere indicatoren.
6. Portefeuillehouder Klomberg komt bij de nota kapitaalgoederen terug op de consequenties van het verschuiven van de eerste jaarschijf (op verzoek VVD)	Nota volgt in het voorjaar 2025.
7. Portefeuillehouder Klomberg komt schriftelijk terug op de vraag van D66 over de toeristenbelasting	Onderdeel beantwoording schriftelijk vragen: vraag 8 pagina 60 (D66 tweede ronde).
8. Portefeuillehouder Klomberg komt voor de raadsvergadering met een extra memo over de openstelling van de balies (waarom voor 1 balie wordt gekozen en niet 3) en neemt daarin de contante betalingen en een aantal kwantitatieve gegevens van Dieren en Velp mee (op verzoek VVD, VPR, GroenLinks, PvdA, BR)	*Beantwoording raadsvragen oriënterende raad 8 oktober 2024 (dd 28-10-2028), punt 1.*
9. Er volgt een uitputtende lijst van bezuinigingen voor de raadsvergadering om in de toekomst te kunnen kijken of de voorgestelde ombuigingen en de realisatie daarvan worden gehaald (verzoek VVD)	Bijlage 1 van de 1e begrotingswijziging programmabegroting 2025-2028
10. Het college komt met een gewijzigd raadsvoorstel en oplegger over de omissies zodat het beleid in de begroting spoort met de financiën (met uitzondering van de gevolgen uit de septembercirculaire)	Aangepast raadsvoorstel en 1e begrotingswijziging is onderdeel van de aanlevering 30 oktober 2024.

Vragen over de Programmabegroting 2025 (tussentijds)

Leeswijzer: Dit document geeft overzicht van de schriftelijke vragen en antwoorden bij de programmabegroting 2025-2028. Het merendeel van de vragen zijn hierin beantwoord. De ontbrekende antwoorden volgen z.s.m. in een definitieve versie.

Naam: Sjir Hanssen, VVD
Datum van indienen vragen: 01-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Bij het doorwerken van de ontvangen programmabegroting 2025 lezen we op meerdere plaatsten dat er bezuinigingen worden gepland voor het jaar 2025. Het is voor de VVD fractie is het niet duidelijk welke bezuiniging in welk programma welke omvang en onderbouwing heeft en wat het effect zal zijn voor onze inwoners. In de programma begroting 2024 staat in bijlage 11 een overzicht genoemd welke risico's worden ingeschat en welke effect deze risico's hebben. In de voorliggende programmabegroting 2025 vinden we geen overzicht met genoemde risico's.	Is het mogelijk om per programma een overzicht te geven van voorgestelde bezuinigingen, bedrag en mogelijke effecten.	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. In de kadernota zijn de ombuigingen per programma weergegeven met bijbehorende informatie (bedrag, impact en risico's). Wij verwijzen u hiervoor naar de betreffende passages in de kadernota 2025. Zie ook bijlage 1.

Geraamde ombuigingen sociale basis:						
Taakveld	Omschijving	omschrijving	2025	2026	2027	2028
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Kunst en cultuur		-50.000	-150.000	-150.000
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Cultuuruitbreiding	-53.500	-73.500	-100.500	-100.500
5.6	Media	Bibliotheekwerk		-70.000	-70.000	-70.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Maatschappelijke doelstelling		-50.380	-100.760	-201.519
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Onafhankelijk cliëntondersl.		-75.000	-80.000	-80.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	OCO Geheugenproblemen			-200.000	-200.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Leefbaarheid & activering		-28.981	-357.962	-415.925
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Buurtaccomodatie en beheer		-10.266	-20.532	-41.064
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Buurtbudget	-51.000	-54.750	-58.500	-66.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Ik buurt mee! inwonersinitiatieven		-100.000	-100.000	-100.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Integrale Wijkaanpak		-50.000	-100.000	-200.000
6.2	Wijkteams	Preventief jeugdbeleid	-30.000	-77.000	-122.000	-147.000
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Sociale kaart	-14.435	-14.435	-14.435	-14.435
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Coörd vrijw thuis/mantelz.CVTM		-44.697	-44.697	-44.697
		Besparingen	-148.935	-699.009	-1.519.386	-1.831.140
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Reductie besparing (volgens KN25)	74.468	202.005	559.693	715.570
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Reductie besparing (volgens Begr25)			260.000	410.000
		Beperking besparingen	74.468	202.005	819.693	1.125.570
	Totaal		-74.467	-497.004	-699.693	-705.570

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
2		Is het mogelijk om naar analogie van bijlage 11 programma begroting 2024 een overzicht te geven van de grootste risico's met bij behorende maatregelen.	Bijlage 11 uit de programmabegroting gaf een overzicht van de ombuigingen die destijds zijn voorgesteld. Daarmee komt deze vraag overeen met vraag 1. Een overzicht van de grootste financiële risico's zijn te vinden in de paragraaf weerstandsvermogen (pagina 85-87), waar ook maatregelen zijn opgenomen. Eén totaaloverzicht van de ombuigingen hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raad aanleveren.

Naam: D66 – Erik (een eerste set van vragen)
Datum van indienen vragen: 03.10.2024

Programma 2 Leefomgeving

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	p.35 Doorwerken energietransitie – er staat "opgaven waarvoor geen subsidie of eigen middelen zetten we niet door of schalen af"	a. Kan het college wat voorbeelden geven? b. Wat betekent dit voor lopende trajecten zoals de warmtetransitie in bepaalde wijken?	Ad. a In eerdere berichten van Rijk zou de bekostiging van de energietransitie middels de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid **(**CDOKE-regeling) stapsgewijs stijgen, op weg naar een verdubbeling van de middelen voor de inzet van capaciteit vanaf 2026. Of deze verhoging doorgaat is op dit moment onduidelijk. Hierbij speelt mee dat het nog onduidelijk is hoe het rijk omgaat met keuze met betrekking tot de specifieke uitkeringen (SPUK). Ad. b De lopende trajecten gaan door maar we kunnen alleen in nieuwe wijken aan de slag als daarvoor middelen beschikbaar zijn. Enkele voorbeelden van lopende trajecten zijn: WUP dieren-west, samenwerking in Stenfert en Ellecom,

			klusbedrijven in Dieren, Velp en Spankeren, energiewinkel, coaching, uitvoering van de lokale aanpak isolatie, enz
2	p.35 Kostendekkende – er staat "daar waar mogelijk"	a. Wat betekent dit in deze context? b. En als het niet kostendekkend kan, is de consequentie dan dat we het dan maar niet uitvoeren? Of zijn hier extra middelen voor geraamd?	Dit betekent dat we er naar streven al onze inzet bij ruimtelijke ontwikkelingen kostendekkend te krijgen. Dit kan echter niet overal en 100%. We hebben dit vertaald naar een extra opbrengst uit leges en kostenverhaal van bij elkaar € 175K. Dit heeft dus een positief effect op het saldo.
3	p.45 C.E. in navolging van de Kadernota wordt 50K geschrapt dat effect heeft op 'onze doelen die we nu vooral in samenwerking met de GMR willen bereiken'	a. Kan het college uitleggen wat hiermee wordt bedoeld? Gaan we onze doelen WEL halen maar nu in samenwerking met de GMR of halen we onze doelen niet? b. Wat wordt er anders?	Het budget van € 50K had als functie om (met name binnen de gemeentelijke organisatie) ingezet te worden om circulair denken en doen te stimuleren. Deze aanjaagfunctie wordt losgelaten. Hiervoor in de plaats wordt meer gebruik gemaakt van c.q. aangesloten bij de kennis en kunde die in regionaal verband wordt ontwikkeld. De doelstelling 'meer circulariteit' blijft gehandhaafd. Circulair inkopen blijft een onderdeel van ons inkoopbeleid.
4	p.48 Rozendaalse Veld – er staat "voor zaken die buiten de scope van de subsidies vallen, maar die wij als gemeente wel belangrijk vinden, is door de bezuinigingen geen ruimte meer"	a. Kan het college wat voorbeelden geven van wat wij wel belangrijk vinden maar die buiten de scope van de subsidies vallen? b. En wat is (van het niet meer kunnen uitvoeren) het effect?	Het gaat hier om extra activiteiten om de natuurkwaliteit van het Rozendaalse Veld te vergroten. Het effect van het niet doorgaan is dat we de natuurkwaliteit niet verder kunnen vergroten.

Programma Bestuur & organisatie

6	p.69/70 tabel 'wat mag het kosten'	a. Kan het college voorbeelden geven wat we bij "baten" bij 1.1 crisisbeheersing brandweer moeten verstaan?	Dit betreft doorbelasting van kosten aan gemeenten Rozendaal en Doesburg inzake werkzaamheden m.b.t. rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Paragrafen

8	p.104 Bij E 'bedrijfsvoering' staan op verschillende thema's benoemd en zijn verderop verder uitgewerkt.	a. Waarom zijn de eerste 4 thema's wel uitgewerkt en thema 'digitale toegankelijkheid van dienstverlening' niet? (terwijl een aantal aanbevelingen uit het rekenkamerrapport kwaliteit van dienstverlening over de noodzakelijke voortgang van digitale dienstverlening gaan) b. Heeft het college ergens budget opgenomen voor deze noodzakelijke voortgang? …zo ja, waar kunnen we dat vinden?	a. Het laatste thema is niet expliciet verder uitgewerkt vanwege de verwijzing naar de uitwerking in het programma Digitaal Rheden. De ingang van de Wet Modernisering Elektronisch Verkeer is uitgesteld tot 1-1-2026. Wij werken met Arnhem en Renkum gezamenlijk aan de afronding in de komende periode. • In de kern komt het voor dit thema in 2025 neer op de volgende aandachtspunten/ambities: • Afronding digitale toegankelijkheid voor alle 600 producten en diensten (UPL 2024-3); • Inbouwen van een klantwaarderingsmodule; • Beheer E-formulieren binnen organisatie verankerd; • Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen publieke dienstverlening beschikbaar; • Communicatiecampagne Digifitte inwoners gerealiseerd; • Notificaties voor alle producten en diensten inregelen (2026) b. Het budget is in 2022 beschikbaar gesteld voor een periode van 3 jaar (2023 t/m 2025); het is terug te vinden in het raadsbesluit rond het programma Digitaal Rheden).

Naam: Hendri Witteveen
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Samenleving blz 11	"Anderzijds is de keuze om de komende jaren in te zetten op een transformatie binnen Programma 1 Samenleving. Voor deze transformatie maken we transitiekosten." Is er al iets te zeggen over de aanpak die het college voor ogen staat? Hoe kansrijk is dit?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd. Het college acht het kansrijk en onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling zoals beschreven op p 11.
2	Samenleving blz 21 Tabel wat mag het kosten?	6.3 Inkomensregelingen Waar is de verlaging van 23.151k in 2025 naar 22.957k in 2026 p gebaseerd?	Deze is gebaseerd op ombuigingsvoorstellen bijzondere bijstand.
3	Samenleving blz 24	Ombuigingen 2025 e.v. 1. Gaan deze nog volledig door? 2. Hoeveel bezuinigen we hierop? 3. Het lijken toch goede preventieve voorzieningen, in hoeverre krijgen we de rekening later dubbel gepresenteerd?	1. Deze bezuinigingen staan nog op de brede lijst om door te voeren tot en met 2028. Het college werkt aan amendement 1, voorstellen voor het jaar 2026 ontvangt u met de kadernota mei 2025. 2. In 2028 zou er € 327.189 als bezuiniging gerealiseerd moeten zijn. 3. Het zijn ook goede preventieve voorzieningen. De peutersubsidie brengt kansengelijkheid voor peuters. Een risico is dat meer peuters een vve-indicatie krijgen wat hogere kosten met zich meebrengt. Het

			inloopspreekuur van het taalhuis biedt kansen om basisvaardigheden te vergroten voor volwassenen, en de SMI is een vangnet voor ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Bij de SMI is versobering echter goed mogelijk zoals ook genoemd in het ombuigingsvoorstel.
4	Samenleving blz 25 bovenaan	"Met een versobering van de regeling en de gestarte pilot om met Incluzio aan duurzame versterking van gezinnen verwachten we betere resultaten te halen dan afschaffing." Gaan we door met de versoberde regeling en de pilot?	Zoals het nu in de begroting is verwerkt zal de SMI worden afgeschaft.
5	Samenleving blz 25 Tabel wat mag het kosten?	7.1 Volksgezondheid Waardoor kan het budget in 2027 verlaagd worden van 2.651k naar 2013k?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
6	Samenleving blz 26	"Als gemeente garanderen we ontmoeting voor inwoners in kwetsbare situaties." Valt dit allemaal onder taakveld 6.1? Valt hier nog meer onder?	Onder taakveld 6.1 vallen op dit moment naast de buurtaccommodatie en buurtbudgetten ook "Ik buurt mee!", Integrale wijkaanpak, vrijwilligersondersteuning, opbouwwerk en algemeen jeugd & onderwijsbeleid (subsidies).
7	Samenleving blz 26	"Vanaf 2025 worden de incidentele subsidies stopgezet." Is deze tekst nog actueel? Krijgen we een aangepaste begroting of een addendum?	Deze tekst is ten aanzien van de incidentele subsidies actueel. De structurele subsidies voor het in stand houden van de sociale basis worden pas vanaf 2026 verlaagd en uitsluitend eenmalig in 2026.
8	Samenleving blz 29 Tabel wat mag het kosten?	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie. Wordt dit na 2026 verder afgebouwd? Wat gaan we niet meer doen?	Er wordt na 2026 niet verder afgebouwd op de structurele subsidies voor maatschappelijke organisaties (sociale basis, w.o. cultuur en sport). Er staan daarnaast nog bezuinigingen gepland na 2026 voor professionele partners (denk aan activerend werk) en voor bijvoorbeeld de Integrale Wijkaanpak.

9	Samenleving blz 31 Hoe meten we onze prestaties?	"% huishoudens met problematische schulden" Dit is we de belangrijkste indicator, maar houden we ook de hoogte van de schuld bij aanvang traject en het aantal trajecten nog bij?	Wij monitoren ook de hoogte van de schuld bij aanvang van een traject en het aantal meldingen en trajecten. Informatie hierover wordt gedeeld via de Raadsbrief Samenleving.
10	Samenleving blz 33 Programmataat	Waar is de toevoeging van de reserves voor in 25 en 26?	In de Kadernota 2024 is een nieuw te vormen reserve "Bestemmingsreserve hervormingsagenda Jeugdstelsel" voorgesteld. Hiermee kunnen eventuele nadelige financiële effecten van de hervormingsagenda worden opgevangen. De in de Kadernota 2024 opgenomen dotaties in 2024 en 2025 worden hier benoemd.
11	Leefomgeving blz 41	"Verhogen inkomsten leges en verhoging inkomsten kostenverhaal (Kosten:175). Toelichting kosten: -75 (leges) en -100 (kostenverhaal)" Zijn dit inkomsten? Is het dan in 2025 100k, in 26 150k en in 27 200k?	In 2025 betekent dit 175K extra inkomsten. Dit loopt op naar 350K in 2028.
12	Leefomgeving blz 43	"Meer vernieuwende woonvormen: In 2025 realiseren we 181 flexwoningen. Dit is een ombuiging uit het volkshuisvestingsbudget en wordt betaald uit subsidie Haveland (50k) (Kosten:1.500.000)." Mag ik de som 1.500 – 50 k maken? Waar worden de overige kosten uit gedekt?	In de begroting 2024 was voor flexwonen incidenteel 50k opgenomen. Inmiddels hebben we voor de realisatie van de ontwikkeling op Haveland (flexwoningen) subsidie van het Rijk gekregen (€ 1,5 mln.) Daaruit dekken we deze kosten. Hiermee kunnen we het doel van flexwoningen realiseren. De inzet van de gemeentelijke middelen 50k is hiermee niet meer nodig, wat heeft geleid tot deze ombuigingsmaatregel.
13	Leefomgeving blz 44 Tabel wat mag het kosten?	8.3 Wonen en bouwen Hoe is dit budget opgebouwd, wat valt er allemaal onder?	De totaal begrote lasten 2025 bij dit taakveld 8.3 'Wonen en bouwen' bedragen € 2.565k en bestaan uit geraamde kosten van personele inzet (1.785k), kosten i.v.m. bouwaanvragen (125k). advieskosten en diensten derden m.b.t. Wonen (169k) en diverse kosten m.b.t. basisregistraties vastgoed (486k).

14	Leefomgeving blz 47 Tabel wat mag het kosten?	3.4 Baten economische promotie, baten hoger dan de kosten. Waar bestaan de baten uit?	De geraamde baten bij taakveld 3.1 betreffen de opbrengsten van de Bedrijven Investerings Zone (BIZ) ad 101k en op taakveld 3.4 betreft het de forensenbelasting ad 66k en toeristenbelasting ad 517k.
15	Bestuur en organisatie blz 62	0.8 Overige baten en lasten. Vanaf 2025 worden deze fors hoger. Waar bestaan deze uit?	De geraamde lasten op taakveld 0.8 'Overige baten en lasten' bedragen in 2025 € 4,6 mln. Ten opzichte van raming 2024 ad € 1,9 mln. is dit een toename van € 2,7 mln. Deze toename vloeit voort uit hogere stelposten voor prijsstijgingen (1,4 mln) en voor stijging salarissen (€ 1,3 mln).
16	Bestuur en organisatie blz 71	De lasten en baten van 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie wisselen nogal sterk onder dit programma. In 23 en 25 zijn ze hoog. In 24, 26, 27 en 28 zijn ze 0. Hoe werkt dit?	De bedragen in de tabel op pag. 70-71 betreffen de lasten en baten die gemoeid zijn met de opvang van vluchtelingen. Deze worden op taakveld 6.1 verantwoord. Hiervoor is met ingang van deze begroting 2025 een apart thema opgenomen, zodat we de betreffende financiële verantwoording goed kunnen monitoren. De lasten en baten in 2025 zijn per saldo budgetneutraal. In de jaren 2026-2028 zullen we naar verwachting ook deze opvang verzorgen en betreffende lasten en baten (ook budgetneutraal) moeten we nog in onze begroting opnemen. Voor 2026-2028 hebben we nog geen ramingen opgenomen i.v.m. onzekerheden over de hoogte van de hiermee gemoeide lasten en baten. Bij de kadernota 2025 verwachten we hierover meer inzicht te hebben en zullen we de begroting hierop aanpassen.

Naam: Steven Marshall (D66)
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	p. 10 / meerjarig perspectief	Bij de aanvullende maatregelen t.o.v. de kadernota 2025 staat genoemd dat er na 2026 niet verder bezuinigd zal worden op de sociale basis. Tijdens het technisch vragenuur van 2-10 is aangegeven dat de jaarlijkse ombuiging voor de sociale basis in 2026 én de jaren daarna jaarlijks €745k bedraagt. Het is onduidelijk welke concrete ombuigingen die in de kadernota genoemd staan hier vallen onder 'de sociale basis'. Welke van de volgende (of andere) ombuigingen tellen op tot de genoemde 745k en vallen daarmee onder de 'verzachting'? (tussen haakjes genoemd de ombuiging in miljoen euro zoals opgenomen in de kadernota). • Inburgering (0,11) • Minimabeleid & Minimaregelingen: subsidies vrijwilligersorganisaties (0,44) • Sportaccomodaties (0,36) • Sportstimulering (0,02) • Cultuur (0,12) • Preventief jeugdbeleid (0,08) • Sociale basis collectief voorliggend (0,35)	In bijlage 1 het overzicht van de bezuinigingen op de sociale basis (exclusief de maatwerkvoorzieningen). De ombuigingen op Inburgering, Minimabeleid en Sport in Rheden tellen hierin niet mee. Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		• Verlaging ombuigingen sociale basis (-0,2) • Versoberen bibliotheek (0,07)	
2	p. 11 / tabel 2. Aanvullende maatregelen na kadernota	In tabel 2 staat bij 'verlagen ombuiging sociale basis' dat de verlaging voor 2027 260k bedraagt en voor 2028 410k. Klopt onze berekening dat het totaal van de in de kadernota genoemde oorspronkelijke ombuigingen in 2027 voor de sociale basis (dus o.b.v. de in het antwoord op de vorige vraag genoemde maatregelen) €745k + €260k = €1005k bedraagt? En voor 2028 €745k + €410k = €1155k? Zo niet: wat klopt er niet in onze benaderingswijze?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde: De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden. In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft.
3	p. 29 / tabel 5.3	Bij 5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic is ten opzichte van de GB2024 voor 2025 een verlaging van €217k, voor 2026 €286k en voor 2027 en verder €415k opgenomen. Dit is veel hoger dar de in de kadernota genoemde	In 2024 is met de eerste Berap een bedrag van € 161 k toegevoegd aan het budget vanuit de reserve Covid-19.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		ombuigingen op cultuur (resp. 0,05, 0,12 en 0,25 mio). Waarin zit het verschil?	
4	p. 47 / tabel 3.3	Waar moeten we aan denken bij baten vanuit economische promotie’	Zie ook antwoord op vraag 14 van de Christen Unie. De geraamde baten bij taakveld 3.1 betreffen de opbrengsten van de Bedrijven Investering Zone (BIZ) ad 101k en op taakveld 3.4 betreft het de forensenbelasting ad 66k en toeristenbelasting ad 517k.
5	p. 62 / tabel 0.8	De overige baten en lasten stijgen tov GB2024 volgend jaar met ongeveer 2,8 miljoen euro. Wat zijn deze overige baten en lasten en wat veroorzaakt deze grote stijging	Zie antwoord op vraag 15 van de Christen Unie. De geraamde lasten op taakveld 0.8 ‘Overige baten en lasten’ bedragen in 2025 € 4,6 mln. Ten opzichte van raming 2024 ad € 1,9 mln. is dit een toename van € 2,7 mln. Deze toename vloeit voort uit hogere stelposten voor prijsstijgingen (1,4 mln) en voor stijging salarissen (€ 1,3 mln).
6	p. 110 / personeelsbeleid	In tegenstelling tot vorig jaar (toen p. 107) bevat de begroting 2025-2028 geen informatie over de ontwikkeling van de formatie. De argumentatie hiervoor is: in de kadernota 2025 zijn een aantal ombuigingen opgenomen die invloed hebben op de formatie en het huidige salarisbudget. De verdere uitwerking van de voorstellen volgt in 2025. Kunt u een overzicht geven van alle ombuigingen uit de kadernota die daar invloed	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde volgt de uitwerking van de formatie de inhoudelijke bestuurlijke keuzes. Op basis van de definitieve ombuiging zal zorgvuldig worden onderzocht wat de exacte impact is.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		op hebben en dus meegenomen gaan worden in die voorstellen?	
7	p. 110 / personeelsbeleid	In tegenstelling tot vorig jaar (toen p. 107) bevat de begroting 2025-2028 geen informatie over de begrote inhuur. In de kadernota noemt u dat Rheden op dit moment 25,1% van haar loonsom uitgeeft aan externe inhuur, en stelt u voor dit met 50% te reduceren en zoveel mogelijk werk met vaste medewerkers uit te voeren. a. Kunt u aangeven hoeveel u daarmee begroot voor externe inhuur in 2025 en verder? (eventueel uitgesplitst naar typen inhuur) b. Kunt u aangeven wat uw concreet in de begroting verwerkte besparingsdoel in euro's is voor externe inhuur in 2025 en verder?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde is er geen specifiek inhuurbudget. Als gevolg hiervan wordt alle inhuur gedekt uit materiele budgetten (waaronder projecten) en de vacatureruimte. Ten aanzien van het tweede deel van uw vraag: Bij deze ombuiging gaat het daarmee niet om het verlagen van de personeelskosten of een besparing, maar om het verlagen van een eventuele overschrijding. Met de extra maatregelen voor 2024 wordt er nadrukkelijk gestuurd op de beschikbare financiële ruimte. Omdat inhuur duurder is dan vaste invulling, betekent dit de facto dat er minder uren beschikbaar zijn.

Naam: Marleen Noorland, PvdA
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	P11	Graag voorbeeld van transitiekosten (5K)	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd. Het college acht het kansrijk en onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling zoals beschreven op p 11. Voor opzet en uitvoering van het programma zijn de transitiekosten bedoeld.
2	P11 tabel 2	Aanvullende besparingen in 2027 -260 en -410. Eerder was vastgesteld dat de bezuiniging op de sociale basis in 2026 zou plaatsvinden en de jaren erna niet meer. Hoe zit het nu?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
3	P11	Wat betekent "inzetten op extra middelen Rijk"? Zijn dat subsidies?	Neen, hiermee wordt bedoeld om op basis van een (landelijke) politieke lobby in nauw overleg met voornamelijk de VNG een hogere uitkering vanuit het Gemeentefonds te verkrijgen.
4	P11 tabel 2	Bezuiniging minimabeleid: wat is hier de toelichting?	Als antwoord op motie M9 is een alternatief voorstel t.a.v. het minimabeleid geformuleerd.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			In dit alternatieve voorstel (zie ook pagina 19 van de programmabegroting) blijven de Gelrepas en het kindpakket beschikbaar voor kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 150%. De gemeentepolis wordt nog voortgezet voor het jaar 2025, met halvering van de gemeentelijke bijdrage. In 2026 (als de gemeentepolis afgeschaft is) treedt een regeling "tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten" in werking. Inwoners met een handicap of chronische ziekte kunnen in aanmerking komen voor een jaarlijkse financiële bijdrage in de extra zorgkosten die zij maken. De regeling moet nog nader uitgewerkt worden.
5	P12 Opschalingskorting	Oploop korting verdwijnt in 2026. Toch is opschalingskorting een groot probleem. Hoe groot is deze korting in 2025 ev?	Deze zin (*zie hierna*) is niet correct en had niet vermeld moeten worden. ('*Ondanks dat de meicirculaire leidt tot een positieve bijstelling van de begroting, blijft de opschalingskorting de grootste impact op het negatieve begrotingsresultaat voor de jaren 2026 en verder*.'). Zoals gemeld in de memo 'financiële effecten meicirculaire 2024' wordt de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026 geschrapt. Dit geeft voor Rheden een structureel voordeel van € 1,6 miljoen in de algemene uitkering.
6	P19	Wat kost geldfit de gemeente en hoeveel gebruikers heeft geldfit?	Geldfit kost ca. € 7.000 per jaar. De eerste helft van 2024 is de website zo'n 317 keer bezocht vanuit de gemeente Rheden. In 1,5 jaar zijn er slechts enkele doorverwijzingen gekomen naar de gemeente of onze maatschappelijke partners via Geldfit. De site blijft toegankelijk voor inwoners, alleen zonder directe lokale doorverwijzing.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
7	P19	Hoeveel wordt er op de Gelrepas gekort in 2025? Voor 18+ en 18-?	De Gelrepas wordt in 2025 ongewijzigd voortgezet (geen aanpassingen in de doelgroep noch in de tegoeden).
8	P19	een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten te maken. Hoe ziet zo'n regeling er (bijvoorbeeld) uit?	Hierbij kan gedacht worden aan een jaarlijkse tegemoetkoming voor inwoners die a.g.v. chronische ziekte of handicap extra zorgkosten hebben. Diverse gemeenten kennen een dergelijke regeling, bijvoorbeeld Arnhem en Doesburg.
9	P20	Beëindigen instrumenten begeleiden naar werk: hoe ziet dit eruit? Welke instrumenten verdwijnen? Welke bedragen zijn hieraan verbonden en verdwijnt ook de loonkosten subsidie?	In het ombuigingsvoorstel P-wet is te vinden wat de voorgestelde verandering is per klantgroep en de bijbehorende bezuiniging. Loonkostensubsidie is een wettelijke taak. Dit blijft.
10	P23 Preventie gezondheidszorg en vrijwilligersorg.	Betreft kwetsbare jongeren: Onderzoek naar de financieringsmogelijkheden vanuit landelijk gelden in het kader van het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA). Zijn deze subsidies nog niet betrokken? Wat zijn verwachtte bedragen?	Deze subsidies zijn al wel betrokken. Vanaf 2025 willen we dat nog meer doen. Er worden momenteel projecten gefinancierd vanuit GALA en IZA middelen. Dit gaat om een mogelijke accentverschuiving en uitbreiding van financieringsmogelijkheden. Vanuit GALA is voor 2025 € 130.000 begroot om in te zetten op verschillende preventieniveaus.
11	P11 2e bullet	Dit betekent dat wij vanaf nu extra in zullen moeten zetten op maatregelen die de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving compenseren. Wat staat hier nu precies? Kan dit ook makkelijker omschreven worden?	Binnen het sociaal domein zijn er autonome ontwikkelingen die zorgen voor hogere uitgaven dan waar tot nu toe rekening mee is gehouden. Deze autonome ontwikkelingen hebben betrekking op de Wmo maatwerkvoorzieningen en Jeugdzorg. Het college stelt de raad bij deze begroting voor om de kosten in 2025 volledig, voor 2026 75 % 2027 50 % en 2028 25 % als lasten op te nemen.
12	P20 Beoogde resultaten	Kan er meer uitleg komen over de genoemde percentages hierbij?	Gelrepas: uit de regionale evaluatie Gelrepas* bleek dat het bereik van de Gelrepas gemiddeld 54% bedroeg. Wij streven naar een groter bereik van de doelgroep. Wij hebben daar

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			o.a. uitvoering aan gegeven door de gelrepas ambtshalve te verstrekken aan inwoners met een uitkering (sinds oktober 2023). Wij hebben ons daarom tot doel gesteld een bereik van 65% te realiseren. Kindpakket: a.g.v. corona nam het bereik van het kindpakket in 2020 af. Sinds 2022 keert deze trend zich weer. In 2023 bereikten we circa 64% van de doelgroep. Wij streven er naar dit bereik nog verder te vergroten naar circa 70%. *waarover u mei 2023 middels een raadsinformatiebrief geïnformeerd bent.
13	P35: 7e bullet	Er wordt kritisch gekeken naar de investeringsprojecten. Ook wordt gesproken over uitstel van één of meerdere jaren, of vervallen van projecten. Welke projecten heeft het college in beeld om te vertragen (en hoe lang), of om te laten vervallen?	In de 2e Berap van dit jaar is al aangegeven dat de integrale projecten vanuit het Watertakenplan Olburgen (bijlage 4 meerjarig investeringsplan) vertraging oplopen. Enerzijds veroorzaakt doordat de lopende ruimtelijke ontwikkelingsprojecten meer capaciteit vragen, anderzijds loopt de uitvoering van enkele projecten vertraging op vanwege stikstof en netcongestie. Vanaf eind 2023 is er 1 fte projectleider civiel als tijdelijk beheermaatregel vanwege de financiële tekorten niet ingevuld. Hiermee lopen we vooruit op het ombuigingsvoorstel uit de Kadernota om een jaarschijf uit de planning te halen. Een aantal projecten/straten in de vogelbuurt Oost in Dieren schuift een jaar door, dit zijn: De Fazantenlaan, Patrijslaan, Buizerdlaan, Valkenlaan, Haviklaan en de Spechtlaan in Dieren.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
14	P40 Wat mag het kosten	Hier staat n.v.t.. Dit terwijl er wel kosten zijn verbonden (zoals ook uit de tekst hierboven blijkt). Waarom staat hier niet van toepassing?	Er staat niet van toepassing omdat alle kosten extern gefinancierd worden en dus geen effect hebben op het saldo van de begroting
15	P58 Toename in baten leefomgeving	Waar komen de extra baten van ca. 2,5 tot 5 mln vanuit Leefomgeving vandaan de komende jaren?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
16	P59 Inwonersparticipatie	Hier wordt ingegaan op het burgerakkoord en de duurzaamheidsagenda. In onderdeel leefomgeving wordt aangegeven dat hierop bezuinigd wordt vanwege de financiële situatie. In deze alinea staat juist dat er extra middelen nodig zijn voor proces en concrete maatregelen. Hoe verhouden deze zich tot elkaar?	Dit is scherp gezien. De tekst in deze alinea klopt niet met de werkelijkheid. De extra middelen voor de duurzaamheidsagenda worden geschrapt (m.u.v. personele lasten).
17	P63 Vergoeding raadsleden	De vergoeding voor raadsleden en commissieleden gaat omhoog met 5,4 %. Dit is in totaal een structureel bedrag van € 34 k. Waar terug te vinden in de tabel hierboven?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
18	P64 wat mag het kosten	Hier staat: n.v.t.. Betekent dit dat voor komend jaar voor een inclusieagenda geen financiën beschikbaar zijn?	We zijn momenteel bezig met de ontwikkeling en uitwerking van een Inclusieagenda, waarin we de kaders en uitgangspunten vaststellen voor hoe we binnen onze gemeente willen omgaan met inclusie en diversiteit. Zodra deze agenda is vastgesteld, kan er een uitvoeringsagenda volgen. Indien voor de uitvoering hiervan financiële middelen nodig zijn, zal dit ter besluitvorming aan de Raad worden voorgelegd.
19	P65 wat mag het kosten	Hier staat nvt. Dat terwijl er onlangs in de raad is besloten hiervoor geld beschikbaar te stellen (eenmalig 25k, en drie jaar 40k). Waarom staat dit niet hier benoemd?	Dit heeft te maken met de inrichting onze administratie. De financiële taakvelden zoals voorgeschreven vanuit het Rijk hebben wij 'gekoppeld' aan de thema's zoals wij ze in de programmabegroting kennen. Omdat wij de taakvelden niet zelf bepalen, kan het zijn dat een taakveld op meerdere

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			thema's betrekking heeft. "Niet van toepassing" betekent in deze context dat er geen financieel taakveld aan het thema 'Inwonersparticipatie' is toegewezen. We begrijpen dat u als raadslid wel behoefte heeft aan meer informatie over de kosten binnen dit thema. Om die reden is vanaf deze begroting voor de resultaten, de 'nieuwe dingen' die we voor dit thema oppakken, een inschatting van de kosten opgenomen per resultaat. We zijn hier als experiment op advies van de financiële commissie mee gestart, voor een behoorlijk aantal resultaten is dit ook al gelukt. De middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de specifieke resultaten lees u voor het thema 'Inwonersparticipatie' onder het kopje "Beoogde resultaten" (pagina 65).
20	P94	Elders in de begroting wordt gesproken over temporiseren/schrappen van projecten. Dit wordt bij beheer van wegen niet benoemd. Betekent dit dat er bij wegen geen temporisatie/schrappen van projecten plaatsvinden? Hetzelfde geldt voor openbare verlichting: daar wordt elders in de begroting gesproken om te temporiseren, dit zien we hier niet terug. Hoe zit dit?	Wegen zijn inderdaad onderdeel van deze projecten. Bij de vervanging/herinrichting gaat het hierbij dus om een integrale aanpak van de hele omgeving: met wegen, groen, spelen. Het aanbrengen/vervangen van (extra) riolering, waterberging, infiltratieriolen of hemelwaterriolen zijn vaak de aanleiding voor de integrale projecten. Daarnaast wordt er in de projecten gekeken naar meekoppel kansen vanuit andere beleidsterreinen, denk hierbij aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie, etc. (zie link Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) Voor de openbare verlichting is er een meerjarenplanning en worden de doelstellingen volgens het beleidsplan OV uitgevoerd.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
21	P134 Grondex.	In de loop van 2023 wordt getoetst of het totaal van de grondexploitaties van de gemeente Rheden als een (winstgevende) onderneming kan worden gezien. Als dat het geval is wordt een openingsbalans opgesteld en zal een inschatting worden gemaakt van de te betalen VPB. Verwacht wordt dat het effect op de resultaten van de lopende grondexploitaties klein is. Wat is VPB en wat is de uitkomst van de toetsing in 2023?	Met VPB bedoelen we de vennootschapsbelasting. De gemeente dient over de opbrengsten van grondexploitatie vennootschapsbelasting te betalen. Over 2023 hoeft de gemeente geen VPB te betalen.
22	P70 Kosten en Baten 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Is er hier sprake van voor- of na financiering? Dit o.a. i.v.m. de liquiditeit.	We ontvangen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een bijdrage in de jaarlijkse opvangkosten van asielzoekers en ontheemde Oekraïners. Deze bijdrage is waarschijnlijk meer dan dekkend. De gemeente factureert per kwartaal vooruit.
23	P162 Voorziening spaarverlof	Waar dient deze voorziening voor en waarom wordt er de komende 4 jaar niet gemuteerd?	Deze voorziening dient ter dekking van betalingsverplichtingen als gevolg van opgebouwd spaarverlof. Door een verandering in de wetgeving zijn wij verplicht deze voorziening op te nemen. Elk jaar wordt de hoogte van de voorziening opnieuw vastgesteld aan de hand van het saldo spaarverlof. Bij het opstellen van de jaarstukken wordt de onttrekking over het afgesloten boekjaar bepaald.
24	P77 Lokale heffingen	Er staat dat lokale heffingen niet meer mogen stijgen dan de inflatie. Leges staan in de tabel op de volgende pagina (zoals bouwleges (is dit oa kosten voor een omgevingsvergunning?)). Tegelijkertijd hebben we uitgesproken om leges (meer) kostendekkend te laten zijn. Hoe	Bouwleges betreffen inderdaad ook een omgevings-vergunning. Leges brengen wij in rekening voor een concrete tegenprestatie. Zoals bij het aanvragen van een paspoort, rijbewijs of (omgevings)vergunning. Hierbij betrekken wij de kosten die wij hiervoor maken en mogen toerekenen. De inflatie is een onderdeel van de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		verhoudt 'kostendekkend' en niet meer stijgen dan de inflatie zich tot elkaar? Onderaan pagina 82 wordt hier kort op ingegaan.	berekening hiervan, maar niet de enige factor. Voor nadere toelichting verwijzen wij graag naar de onlangs vastgestelde nieuwe legesverordening (Raadsvergadering 24 september 2024).

Naam: VVD Fractie
Datum van indienen vragen: 3 oktober 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Algemeen	De programma begroting begint met een bestuurlijk voorwoord en vervolgens met twee inleidingen. Wat is de reden dat voor deze aanpak wordt gekozen?	Ten opzichte van de begroting van vorig jaar zijn er twee aanpassingen in de opbouw van de inleiding. Ten eerste is ervoor gekozen om te beginnen met het bestuurlijk voorwoord, in plaats van de leeswijzer. Hierdoor krijg de lezer gelijk inzicht in de bestuurlijke samenvatting, zonder eerst de leeswijzer te hoeven lezen. Ten tweede is er voor gekozen om in de inleiding nadere invulling te geven op het perspectief n.a.v. besluit 1a bij de kadernota 2025-2028 (2 juli 2024). Deze invulling gaat daarmee specifiek in op het besluit van de raad. De tweede aanpassing is in principe eenmalig van aard.
2	Algemeen	Welke ambities worden met deze programmabegroting bijgesteld?	Wij verwijzen u graag naar het bestuurlijk voorwoord op pagina 3. In het onderdeel “Bijstellen keuzes” leest u meer over de keuzes die worden bijgesteld. Hiermee borduren we voort op de ombuigingen en bijstelling ambities zoals opgenomen in de kadernota 2025-2028.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			De ambities voor de komende periode blijven staan, waarbij de focus ligt op de vijf vliegwielen die wij hebben benoemd op pagina 8 van de programmabegroting.
3	Bestuurlijke inleiding – Pagina 3	Er wordt gesproken over de samenwerking met organisaties en ondernemers in de gemeente. Hoe gaat deze samenwerking er de komende periode uitzien en waar wordt gezamenlijk naar toe gewerkt? Wat gaat de rol van de raad in dit proces zijn?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
4	Algemeen	Door de financiële commissie zijn begin 2024 een aantal aanbevelingen gedaan om er voor zorg te dragen dat de programma begroting "nog beter' te maken. Wat is er met deze aanbevelingen gedaan en waar vinden we deze effecten terug in deze programmabegroting? Een van de aanbevelingen is om de activiteiten alleen te benoemen en te onderbouwen voor alles wat additioneel is en niet meer wat er "going concern" is. Dat vinden we terug maar het is onduidelijk van wat er wordt gereserveerd/geraamd voor "going concern". Is het mogelijk om dit te leveren per taakveld?	Het college heeft met deze begroting geacht het advies van de financiële commissie volledig over te nemen. De toelichting op de volgende stap in onze gezamenlijke doorontwikkeling is te lezen in het onderdeel "Opbouw begroting" op pagina 6 en 7 van de programmabegroting. Hier is inderdaad een deel van de aanbeveling over de resultaten per abuis niet opgenomen, terwijl het advies wel volledig is omarmd en overgenomen voor deze programmabegroting. De aanbeveling waar het om gaat is om resultaten meer concreet (activiteitgericht) op te schrijven en te beperken tot de 'nieuwe dingen' (zgn. "growing concern"). Daarnaast is voor deze resultaten, waar mogelijk, een inschatting van de kosten opgenomen. Per thema is een financiële tabel opgenomen met de baten en lasten, dit omvat zowel "growing" – als "going concern". We hebben geen apart overzicht van alleen "going concern" en zijn ook niet voornemens deze op te stellen. Dit zou

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			namelijk relatief veel tijd kosten, terwijl de meerwaarde beperkt is. Net als eerdere jaren zal er worden geëvalueerd in hoeverre dit is gelukt en welke (extra) acties voor de begroting 2026 gewenst zijn. We hopen deze evaluatie wederom samen met de financiële commissie uit te kunnen voeren.
5	Pagina 10 Tabel 1	In eerste bullet geeft U aan dat de voorgestelde bezuinigingen naar aanleiding van amendement A1 is aangepast en dat subsidies vanaf 2027 niet meer worden aangepast. Betekent dat de voorgenomen bezuinigingen voor 2025v en 2026 wel worden doorgevoerd? Wat zijn de effecten voor de getroffen instellingen/verenigingen als de voorgestelde bezuinigingen wel worden doorgevoerd?	Dat klopt. Voor organisaties die een structurele subsidie ontvangen van de gemeente verandert er in 2025 niets. Vanaf 2026 staat een korting van 25% op het totale budget voor de sociale basis gepland. Oploop van de bezuinigingen voor 2027 en 2028 zijn van de baan. Na vaststelling van de begroting in november door uw raad geeft het college vervolg aan de gespreksavonden. Samen met onze partners bepalen we de prioriteiten voor de komende jaren en verdeling van de middelen. Op dit moment zijn de effecten voor deze instellingen/verenigingen daarom nog niet te geven. Het college zal bij de kadernota 2026 aan de raad voorstellen op welke wijze de ombuigingen een plek krijgen voor de jaren 2026 en verder.
6	Algemeen	De programmabegroting is gebaseerd op de kadernota 2025 welke door de raad is geamendeerd. In de kadernota(concept) zijn een groot aantal mogelijke bezuinigingen/ombuigingen genoemd. Door raad is een amendement ingediend waarin het totaal van bezuinigingen is vastgesteld maar	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. Daar waar er aanpassingen zijn vanuit aangenomen amendementen en/of vanuit aanvullende maatregelen na kadernota (zie tabel 2 op pag. 11 van de PB2025) zijn de betreffende ombuigingen aangepast in voorliggende begroting.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		een groot aantal ombuigingen niet zijn geaccordeerd. Dit is in de programmabegroting niet eenvoudig te herleiden. De genoemde ombuigingen (hyperlink) zijn documenten welke zijn achterhaald door besluitvorming. Graag een overzicht aanleveren welke geheel, gedeeltelijk en geheel niet zijn overgenomen.	Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.
7	Algemeen	In de inleiding wordt gesteld dat de drie w vragen worden beantwoord in het programma. De wat vraag (wat gaan we doen) wordt beschreven als resultaat … er wordt nergens beschreven welke acties gekoppeld worden aan de verschillende thema's	Dat klopt; de gedetailleerde acties maken geen onderdeel uit van de begroting. Wat we gaan doen en wat dit oplevert wel (resultaten). Dit is ook conform het advies van de financiële commissie. Daarbij wordt erkend dat de resultaten nog meer concreet opgeschreven kunnen worden. Als u bedoelt dat hierin nog stappen te zetten zijn dan kunnen we dat beamen. We zullen dit meenemen in de evaluatie.
8	Inleiding pagina 7	Grondexploitatie. Wat is de reden dat de resultaatverwachting (2023) wordt gebruikt en niet het gerealiseerde resultaat van 2023?	Dit betreft een omissie in de tekst. Hier moet staan: '*Ook wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2024 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de laatste jaarrekening 2023.'*
9	Inleiding pagina 8	In de inleiding wordt geschreven dat de reden waarom Rheden er financieel minder goed voorstaat te vinden is door landelijk beleid en de samenstelling van de gemeenschap. Het lijkt erop dat U de schuld buiten de gemeente legt. Is het misschien ook zo dat we als gemeente een te Grote ambitie hebben gehad afgezet tegen de beschikbare financiële middelen?	Het is een feit dat het Rijk de gemeenten kort. Wij zijn ook realistisch en zien dat wij een omslag moeten maken. Wij moeten een aanpak creëren die maakt dat we minder afhankelijk worden van het Rijk. Wij zetten daarbij in op het verduidelijken van keuzes, het verbinden van alle betrokkenen en het bieden van perspectief voor de toekomst. Buiten bestaande paden denken is aan de orde.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Naast de maatregelen die nodig zijn om op de korte termijn de financiële huishouding op orde te brengen, zetten wij daarom voor de lange termijn in op: • Woningbouwversnelling; • Samenwerking aan de sociale basis; • Samenwerken aan de versterking van de lokale economie; • Samenwerking aan de kwaliteit van onze leefomgeving; • Werken aan een slanke en meer wendbare organisatie. Zie graag ook pagina 8 van de programmabegroting.
10	Inleiding pagina 9	In het onderdeel *samenwerken aan de lokale economie*. Aangegeven wordt dat de prioriteit ligt bij de groene sector, recreatie en toerisme en het MKB. Vallen hier grote ondernemers zoals Gazelle, die van belang zijn voor de Rhedense economie, ook onder? Waarom is hiervoor gekozen?	De prioriteit is in de eerder vastgestelde economische visie. Tevens blijven we ons inzetten op de verdere verduurzaming van het totale bedrijfsleven in de gemeente Rheden
11	Inleiding pagina 13	In overige ontwikkelingen meldt U dat er een nieuwe langlopende lening wordt aangegaan voor een bedrag van €15 M. Wat is de reden voor het afsluiten van deze nieuwe lening en wat betekent dit voor de solvabiliteit?	Vanuit treasurybeheer monitoren we onze leningenportefeuille. In verband met te verwachte grote (investerings-)uitgaven in Q4-2024 en in 2025 is het noodzakelijk om een lening af te sluiten. Het afsluiten van een lening betreft vreemd vermogen en hierdoor daalt de solvabiliteit. In de berekening van de solvabiliteit in de paragraaf weerstandsvermogen (pag. 89 score van 12%) is hiermee rekening gehouden.
12	Programma 1 samenleving	Wat is onze visie?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde: Begin 2025 neemt het college de raad graag

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		In mei 2024 is de sociale visie 2024 door de raad vastgesteld. Daarin is kenbaar gemaakt dat de uitwerking hiervan terug te vinden zou zijn binnen de programmabegroting. Waar vind ik de financiële consequenties van de uitwerking en welke effecten worden verwacht? Wat is de reden dat er in de programmabegroting zo'n uitgebreide aandacht aan de visie is besteed?	mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein. Ten aanzien van de programmabegroting 2025: Per opgave (basis is het koersdocument) wordt beschreven wat we in 2025 kunnen en willen bereiken en aan welke ambitie dit bijdraagt. De financiële mogelijkheden zijn beperkt in 2025 en dit heeft invloed op de wijze waarop we in dat jaar aan de ambities kunnen werken. We houden dus de ambities vanuit het koersdocument in stand.
13	Programma 1 Samenleving pagina 11	Er wordt gesproken over een transformatie binnen het sociale domein? Wat houdt dit in? Wat gaat het opleveren en wat gaan we ervoor doen?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, advies van Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijk resultaat kan worden gerealiseerd.
14	Programma samenleving – Bestaanszekerheid – Pagina 19	Waarom is ervoor gekozen de Gelrepas toch beschikbaar te houden voor de doelgroep tot 150% van het sociaal minimum.	De Gelrepas blijft alleen voor kinderen beschikbaar voor de inkomensgroep tot 150%. Hiermee geven we invulling aan motie M9. Er is voor deze doelgroep gekozen omdat we in willen blijven zetten op gelijke kansen voor kinderen. Daarnaast laat de minima effect rapportage (nibud) zien dat gezinnen met oudere (>12 jr) kinderen het financieel moeilijk hebben. We willen deze doelgroep daarom blijven ondersteunen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
15	Programma samenleving – Bestaanszekerheid – Pagina 19	Kunt u meer toelichten wat u voor zich ziet omtrent de regeling voor chronisch zieken en gehandicapten en wat hier de mogelijke financiële consequentie van is?	Hierbij kan gedacht worden aan een jaarlijkse tegemoetkoming voor inwoners die a.g.v. chronische ziekte of handicap extra zorgkosten hebben. Diverse gemeenten kennen een dergelijke regeling, bijvoorbeeld Arnhem en Doesburg. Een voorstel volgt in 2025.
16	Programma 1 Pagina 20	Binnen de participatie worden aantal instrumenten niet meer ingezet. Kunt U aangeven welke instrumenten hier worden bedoeld en welk effect dit heeft op de deelnemers binnen deze trajecten en de personele effecten van het niet meer inzetten van deze instrumenten? Hoe wordt geborgd dat doelstelling (75% van de deelnemers hebben een actief participatie traject).	In het ombuigingsvoorstel P-wet is te vinden wat de voorgestelde verandering is per klantgroep en wat het te verwachten effect is op de inwoners. We borgen de doelstelling door wel in te blijven zetten op inwoners met arbeidspotentieel. De financiële consequentie wordt meegenomen bij de kadernota 2026.
17	Programma 1 Pagina 22	Op pagina 22 staat dat we het percentage overlast door houtstook willen verminderen met 20%. Hoeveel overlast was er de afgelopen jaren, hoe willen we dit verminderen en welk beleid gebruiken we hiervoor?	Aantal meldingen houtstookoverlast – Rheden Stookseizoen: Nov 2022 – mei 2023: 112 Nov 2021 – mei 2022: 76 (beperkte registratie door wijziging landelijk systeem) Sep 2019 – juni 2021: 48 Om overlast te verminderen, zetten we enerzijds communicatie en voorlichting in. Middels gemeentewebsite, video's, artikelen in lokale media en berichten op social media werken we aan bewustzijn over de gezondheidseffecten van houtstook, en geven we concrete tips om overlast te voorkomen. Daarnaast onderzoeken we (i.s.m. andere gemeenten) de mogelijkheden voor regelgeving en handhaving voor

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			houtstook. Dit onderzoek loopt. Zodra wij een beoogde aanpak hebben, informeren wij u daarover.
18	Programma 1 Pagina 23 Programma samenleving - Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar	Er wordt gesproken over het verantwoord omgaan met drugs? Wat wordt hiermee bedoeld? Deze vraag stellen wij mede vanuit het feit dat drugs verboden zijn.	In de begroting spreken we over: bewust omgaan met alcohol/drugs. We bedoelen daarmee dat we inwoners via een combinatie van voorlichting/educatie, beleid (regels, waaronder verbod) en hulp/ondersteuning bewust worden van de schadelijke effecten van de middelen en hen stimuleren een gezondere keuze te maken.
19	Programma leefomgeving – Wat is onze visie? – Pagina 36	Rheden heeft een aantal goede ambities op het gebied van duurzaamheid. Onder andere over circulaire economie en over een CO2 neutrale omgeving. Hoe realistisch is het om deze ambities te halen in het licht van onze huidige financiële situatie?	Wij hebben inderdaad aangegeven wat onze ambities zijn op dit thema. Wij geven hiermee duidelijk richting, waarbij we afhankelijk zijn van veel (externe) factoren. De afhankelijkheid van externe financiering is met deze begroting sterk vergroot. Het realiseren van deze ambities is dus zeker een uitdaging. Wie kiezen er wel voor om de ambities te blijven formuleren vanuit het willen.
20	Programma leefomgeving – Energie- en warmtetransitie – Pagina 40	Er komt een onderzoek naar het mogelijk realiseren van een (groot) zonneveld in het Soerense Beekdal Wat zou er moeten gebeuren om dit mogelijk te maken en wat is de rol van de gemeente hierin? Gaat het om particuliere of gemeentelijke grond? Hoe past dit in het planologische en beeld op natuur en landschap?	Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk.
21	Programma 2 Pagina 43 resultaat	Per project vragen we aan de ontwikkelende partij om inzichtelijk te maken in welke mate circulair gebouwd gaat worden. Is dit wettelijk verplicht en wat draagt dit bij aan het verminderen van het woningtekort?	Dit is niet wettelijk verplicht. Of het bijdraagt aan het verminderen van het woningtekort is maar de vraag. Het is een extra eis en kan dus ook juist vertragend werken.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
22	Programma leefomgeving – Economische ontwikkeling – Pagina 45	Hoe gaat dit doel bereikt worden ondanks de geplande bezuinigingen?	Onduidelijk is me wat met 'dit doel' wordt bedoeld.
23	Programma 2 pagina 45 Circulair inkopen	De interne organisatie is geïnformeerd over de noodzaak van (lokaal) circulair inkopen (Eind2025). Wat zijn de mogelijke kosten of baten van op deze manier van inkopen?	Circulaire economie gaat over maatschappelijke waarde; dit is naast financiële waarde ook oog hebben voor sociale waarden en milieueffecten. Het belang van circulaire economie c.q. circulair inkopen is vooral gericht op het zorgen voor een duurzame toekomst.
24	Programma leefomgeving – Mobiliteit en infra – Pagina 53	Er wordt gesproken over een onderzoek naar passend parkeren binnen de gemeente, inclusief betaald parkeren. Klopt onze interpretatie dat er betaald parkeren ingevoerd gaat worden en hier al een budget voor begroot is? Baten + 150 K en lasten -9K? Als antwoord ja is graag onderbouwing waar deze bedragen op zijn gebaseerd?	Uw raad heeft met amendement A8 Parkeerbeleid gevraagd om een onderzoek naar betaald parkeren gevraagd bij de behandeling van de kadernota. Of en zo ja hoe er betaald parkeren wordt ingevoerd is dus nog niet duidelijk. In de kadernota was een ombuiging opgenomen voor het invoeren van betaald parkeren in de parkeergarage Dieren. De baten hiervan bedroegen € 150 k. In onze raadsinformatiebrief met betrekking tot de septembercirculaire informeren we u over de financiële verwerking in de voorliggende begroting.
25	Programma bestuur & organisatie – Wat is onze visie? – Pagina 60 & Ontwikkeling organisatie pagina 67	Er wordt in het kopje *ontwikkeling organisatie* gesproken over een slanke organisatie. Hoe ziet een slanke gemeentelijke organisatie in Rheden eruit? (Hoe) wordt de raad betrokken bij de bijgestelde strategische personeelsplanning? En stellen wij als raad nu ook al bezuinigingen vast op de gemeentelijke organisatie?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
26	Programma 3 Pagina 62	Nieuwe content management systeem met een nieuwe website en hosting partij	*Het antwoord volgt op een later moment.*

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		(2026).(Kosten:50.000). Hoe en wat gaan inwoners hiervan merken en betekent dit ook dat de informatie eenvoudiger en beter beschikbaar wordt?	
27	Programma 3 Sluiting servicepunt pagina 62	Het voorstel is om het servicepunt te concentreren in het nieuwe gemeentehuis. Dit levert een bezuiniging op van € 10K. Om de inwoners toch maximaal te faciliteren om het servicepunt in het gemeentehuis te kunnen bereiken zullen we het bezoek aan het gemeentehuis maximaal faciliteren met vervoersmogelijkheden. Hoe moeten we dit voor ons zien en welke financiële effecten kan dit gaan hebben?	*Het antwoord volgt op een later moment.*

Naam: Hendri Witteveen Deel 2 N.a.v. inspraak
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
17	Leefomgeving. Blz 18 Verwijzing Link Ombuigingen Format Ombuigingen sociale basis (collectief) voorliggend	In het Format wordt gesproken over een zogenaamde tussenvoorziening: "Continueren 3 dorpshuizen + ombuigen naar 1 tussenvoorziening". In de Kadernota staat: "We hebben ervoor gekozen om in de minder veerkrachtige wijken ontmoetingsplekken in stand te houden als ook zogenaamde tussenvoorzieningen in Velp, Rheden en Dieren." Vragen:	1) Ja. 2) Een tussenvoorziening bevindt zich tussen de dorps- of buurthuizen en professionele dagopvang; een buurthuis-plus en een dagopvang-min. Een tussenvoorziening draagt bij aan de participatie van inwoners door het bieden van dagactiviteiten en ontwikkeling van sociaal kwetsbare inwoners. 3) Dat is niet uitgesloten.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		1. Wordt er nog steeds gekozen voor een tussenvoorziening in de drie grootste dorpen? 2. Wat wordt daar onder verstaan? 3. Wordt hierbij gedacht aan het doorontwikkelen van een bestaand dorpshuis? 4. Welke samenwerking staat het college voor ogen met de bestaande dorpshuizen, zowel bij de ontwikkeling als in de nieuwe situatie?	4) Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.
18	Leefomgeving. Blz. 29 5.6 Media	In de periode van 2024 tot 2028 neemt het budget voor het taakveld 5.6. Media, waaronder de bibliotheek valt, af van 887 tot 817k. Het kabinet investeert vanaf 2025 structureel €60 miljoen in bibliotheken. In 2025 en 2026 krijgt iedere gemeente via een decentralisatie-uitkering hiervoor een bedrag van € 2,95 per inwoner, voor Rheden een kleine 130k. Vragen; 1. Wordt deze decentralisatie-uitkering volledig ter beschikking gesteld aan de Zoomerij? 2. Wat stelt de gemeente verder nog beschikbaar aan de taken waar deze uitkering voor bestemd is?	Voor 2025 en 2026 is aan de gemeente Rheden een DU verstrekt van bijna 130 K voor de openbare bibliotheken (via de septembercirculaire 2024 van het gemeentefonds). In de nog op te stellen memo over de verwerking van de septembercirculaire zal een voorstel worden gedaan over de allocatie van deze extra middelen.
19	Leefomgeving. Blz 22 Gezond en vitaal	Tijdens de inspraak op 3 oktober werd opgemerkt dat één van de uitdagingen van de verenigingen is dat ze minder opbrengsten uit het ophalen van oud papier halen. 1. Is het college hiervan op de hoogte? 2. Kan het college zeggen waardoor worden de lagere opbrengsten worden veroorzaakt?	Er is al jaren sprake van een daling van de hoeveelheid ingezameld oud papier. Dit is een landelijke ontwikkeling als gevolg van de digitalisering. Ook de recente invoering van het verbod op ongeadresseerd drukwerk zorgt voor vermindering van de hoeveelheid oud papier. In de periode 2021-2022 is er daarnaast, door ontwikkelingen op de oud papiermarkt, sprake geweest van een hoger dan gebruikelijk papier. Hierdoor valt de vergoeding over 2023 lager uit dan eerdere jaren.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord

Naam: VVD Fractie
Datum van indienen vragen: 4 oktober 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Programma 2 Pagina 40	In het Soerens Beekdal onderzoeken we of een (groot) zonneveld gerealiseerd kan worden. Vragen: 1. Hoe verhoudt zich dat tot de planologische bestemming en inzichten en de doelstellingen op gebied van natuur en landschap voor het Soerens Beekdal? 2. Is de gedachte dit op particuliere grond of op eigendom van de gemeente te realiseren?	A Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk. B Idem
2	Programma 2 pagina 42	onder Ombuigingen 2025 e.v. staat: "Tevens is besloten te stoppen met het project "blijfwijken" en .. . ." Wat zijn de overwegingen geweest om dit voorstel te doen en wat zijn de gevolgen/ effecten op langere termijn?	Inmiddels is het gelukt om externe subsidie te krijgen vanuit het regionale IZA-plan (integraal zorgakkoord) voor de Blijfwijken. Het project kan op basis daarvan doorgaan. Het was een politiek besluit om hiermee te stoppen.
3	Pagina 166	Aantal woningen, in 2024: 21.327 en in 2025: 21.310, een afname van 17 woningen. Hoe verhoudt dit getal zich tot de ambitie van de gemeente Rheden en wat is de oorzaak van deze afname?	Bij ontwikkelingen binnen de gebouwde omgeving moet vaak eerst gesloopt worden, voordat de herontwikkeling plaats kan vinden. Dit kan (tijdelijk) tot een afname van de voorraad leiden.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
4	Programma 2 Leefomgeving	In het technisch vragenuurtje werd aangegeven dat een groot aantal activiteiten binnen dit programma worden uitgevoerd met externe financiering (SPUK). Deze activiteiten kosten ambtelijke capaciteit. Wat is de omvang van deze ambtelijke capaciteit en waar vinden we deze terug in de programma begroting? Graag overzicht aanleveren. Daarnaast vragen SPUK gelden additionele capaciteit van de accountant. In 2024 heeft dat bij de controle van de jaarrekening 2023 geleid tot (enige) vertraging. Hoe gaat we er voor zorgen dat dit niet (wederom) gebeurt?	Ook de (directe) ambtelijke inzet wordt bekostigd vanuit de externe financiering uit o.a. de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (SPUK – CDOKE). De omvang van de capaciteit is ongeveer 9 fte. Daarnaast is er nog incidentele inzet voor de SPUK lokale aanpak Isolatie en de SPUK energiearmoede. Samen ongeveer 1,5 fte. De ambtelijke inzet die indirect is (Juridisch advies, Financiën) komt uit de bestaande capaciteit. De accountant gaf aan dat met name de verzwaring van de regels voor de SISA additionele capaciteit vraagt van de accountant en van de organisatie. In afstemming met de accountant vindt een deel van de accountantscontrole al eerder plaats (begin april), waarbij het voornemen is om ook de controle op de SISA eerder plaats te laten vinden.

Naam: Theo Kooijmans – Volkspartij Politiek Rheden
Datum van indienen vragen: 11 juni 2024

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1.	Kadernota vs Begroting	In de kadernota liet u mbv tabellen zien op welke thema's ombuigingen zouden worden doorgevoerd. In de begroting kunnen wij nu niet goed zien welke ombuigingen nu wel en welke niet, geheel of gedeeltelijk, worden doorgevoerd en wanneer deze worden doorgevoerd.	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. Daar waar er aanpassingen zijn vanuit aangenomen amendementen en/of vanuit aanvullende maatregelen na kadernota (zie tabel 2 op pag. 11 van de PB2025) zijn de betreffende ombuigingen aangepast in voorliggende begroting. U kunt dus gebruik maken van de tabellen uit de kadernota.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		Om een goede vergelijking met de kadernota en een goede afweging te kunnen maken is correcte, heldere en actuele informatie nodig. Om een goede vergelijking met de kadernota en een goede afweging te kunnen maken verzoeken wij u deze tabellen te actualiseren naar de begroting zodat ten opzichte van de kadernota helder is welke ombuigingen nu wel en welke niet worden doorgevoerd en wanneer deze worden doorgevoerd?	Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.
2.	Pag 8. Uitgangspunten	Landelijk komt er een wijziging in de financiering van de gemeenten. Hierdoor ontvangt de gemeente in 2026 minder geld uit het gemeentefonds. Maar tevens worden de SPUK-gelden geheel of gedeeltelijk overgeheveld naar het gemeentefonds maar wel met een korting van naar verwachting 10% ; Welke korting (bedrag) verwacht de gemeente Rheden op de SPUK gelden?	Op dit moment is nog niet duidelijk op welke manier en/of op welk moment de SPUK gelden worden overgeheveld naar het gemeentefonds en welke korting dat concreet geeft. We zullen dit moeten afwachten.
3.	Pag 9 – **Werken aan een slanke en wendbare organisatie**	We blijven werken aan onze ambtelijke organisatie om ons werk voor de samenleving te optimaliseren. Enerzijds door continu in te zetten op efficiëntie. Anderzijds door de organisatie compacter en wendbaar te maken (afslanken). De beleidsindicatoren (pag 152) laten een ander beeld zien. Kunt u verklaren waarom in vergelijking met de PGB 2024 de formatie en de	Zie graag het antwoord op vraag 7 van D66.

<table>
<tr><th></th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>bezetting groeien en de apparaatskosten met 132 euro per inwoner toenemen?
<table>
<tr><th>Taakveld 0 Bestuur en onder-steuning</th><th></th><th>202</th><th>202</th></tr>
<tr><td>3.1</td><td>Formatie (fte per 1.000 inwoners)</td><td>8,9</td><td>9,1</td></tr>
<tr><td>3.2</td><td>Bezetting (fte per 1.000 inwoners)</td><td>8,6</td><td>8,6</td></tr>
<tr><td>3.3</td><td>Apparaatskosten (kosten per inwoner in €)</td><td>1.59</td><td>1.72</td></tr>
</table></td><td></td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Pag 152 – Beleidsindicatoren</td><td>Tabel beleidsindicatoren: Hoe moeten de beleidsindicatoren worden geïnterpreteerd?</td><td>Dit betreffen indicatoren die zijn voorgeschreven. Gemakshalve hebben wij deze gepresenteerd per taakveld.</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Pag 152 – Beleidsindicatoren</td><td>Tabel beleidsindicatoren: de laatste kolom toont een jaartal. Wat betekent dat?</td><td>Dit is het jaartal waarop de cijfers zijn gebaseerd (opname moment).</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Pag 10 Meerjarig perspectief – sociale basis</td><td>“Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis.”
In het technisch vragenuur was er verwarring over de interpretatie van de term “sociale basis” Wilt u aub exact aangeven wat er allemaal onder deze term wordt begrepen? (thema’s, taakvelden, etc.)</td><td>De beleidsmatige definitie van de sociale basis is als volgt beschreven in het Koersdocument sociaal domein:
‘We omschrijven de sociale basis als alle voorzieningen (aanbod)
bedoeld om elkaar te ontmoeten en ondersteunen, ontwikkelen en ontspannen; die zorgen dat mensen kunnen samenleven en meedoen. Dit aanbod kan door inwoners worden gebruikt, zonder dat ze daarvoor officieel toestemming (een indicatie) nodig hebben. Voorbeelden van deze voorzieningen zijn: familie, vrienden, kennissen, groepen, buren(netwerken), vrijwilligers, school, online netwerken, werk, verenigingen, jongerenwerk, sociaal raadslieden, beroepskrachten et cetera.’

De producten die vallen onder de begrotingspost sociale basis zie bijlage 1.</td></tr>
</table>

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
7.	Pag 10 Meerjarig perspectief – sociale basis	"Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis." In het technisch vragenuur was er verwarring over de interpretatie van de term "sociale basis" Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen hier precies bedoeld worden?	Zie het antwoord op vraag 6 (hierboven)
8.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Verlagen ombuigingen sociale basis (impact verzachten)In 2027 met 260K euro en in 2027 met 410K euro. Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen (met welke bedragen) dit betreft?	Er is alleen een bedrag vastgesteld om bezuinigingen op de sociale basis te verminderen. Een nadere verdeling moet nog plaatsvinden.
9.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Eerste regel: "Verlagen ombuigingen sociale basis (impact verzachten) in 2026 en 2027." De maatregelen in 2025 en 2026 gaan dus onverkort door? Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen (met welke bedragen) dit betreft?	Zie het antwoord op vraag 6 (hierboven)
10.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Tweede regel: "Alternatief voorstel bezuinigingen minimabeleid" Wilt u aub aangeven welke voorstellen (inclusief bedragen) dit zijn? (Ook per jaar aub)	In dit alternatieve voorstel (zie ook pagina 19) blijven de Gelrepas en het kindpakket beschikbaar voor kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 150%. De gemeentepolis wordt nog voortgezet voor het jaar 2025, met halvering van de gemeentelijke bijdrage. In 2026 (als de gemeentepolis afgeschaft is) treedt een regeling "tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten" in werking. Inwoners met een handicap of chronische ziekte kunnen in aanmerking komen voor een jaarlijkse financiële bijdrage in de extra zorgkosten die zij maken. De regeling moet nog uitgewerkt worden.

<table>
<tr><th></th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>In onderstaande tabel staan de kosten (verminderde bezuiniging) die deze voorstellen met zich mee brengen, vermeld.

<table>
<tr><th>x € duizend</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th></tr>
<tr><td>CAV (gemeentepolis)</td><td>€ 150</td><td>€ 251</td><td>€ 251</td><td>€ 251</td></tr>
<tr><td>IIT</td><td></td><td></td><td>€ 55,5</td><td>€ 55,5</td></tr>
<tr><td>GelrePas</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td><td>€ 38</td><td>€ 38</td></tr>
<tr><td>Kindpakket st. Leergeld</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Schoolkostentegoed</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Totale bezuiniging</td><td>€ 150</td><td>€ 289</td><td>€ 344.500</td><td>€ 344,5</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Totale bezuiniging (KN25)</td><td>€ 403</td><td>€ 492,6</td><td>€ 597,7</td><td>€ 647,4</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Extra lasten – Variant A</td><td>€ 253</td><td>€ 203,6</td><td>€ 253,2</td><td>€ 302,9</td></tr>
</table>
Tabel 5A: verwachte besparingen a.g.v. bezuinigingen (alternatief nieuwe regeling chronische zieken + Gelrepas – Variant A)</td></tr>
<tr><td>11.</td><td>Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.</td><td>Derde regel: “Transformatie programma 1 Samenleving: Ombuiging”
In de jaren 2026, 2027 en 2028 wordt 2026, 2027 en 2028 worden extra ombuigingen voorgesteld. Wilt u aub aangeven welke ombuigingen (inclusief bedragen) dit zijn?</td><td>Binnen het sociaal domein zijn er autonome ontwikkelingen die zorgen voor hogere uitgaven dan waar tot nu toe rekening mee is gehouden. Deze autonome ontwikkelingen hebben betrekking op de Wmo maatwerkvoorzieningen en Jeugdzorg. Dit gaat om de bedragen op regel 3 tabel 2 aanvullende maatregelen na kadernota.</td></tr>
</table>

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Om dit te bewerkstellingen zullen extra maatregelen nodig zijn, omdat het te besparen bedrag hoger is dan vooraf ingeschat. Het college onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling en de impact hiervan (inhoudelijk, financieel en juridisch). Exacte bedragen voor de ombuigingen zijn daarom nog niet te geven.
12.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Vierde regel: "Transformatie programma 1 Samenleving: transitiekosten. " U trekt hiervoor in de komende jaren 1,7 miljoen euro uit. Wilt u dit transitieprogramma aub nader toelichten en preciseren? ? Met welke maatregelen wordt deze transformatie gerealiseerd?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd.
13.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Vijfde regel: "Ambities toekomstige opgaven" U trekt hiervoor in 2027 en 2028 een bedrag van 3 miljoen euro uit. Welke ambities van welke opgaven worden hier bedoeld (inclusief precisering bedragen)?	De voorgestelde maatregelen in de kadernota en de uitwerking in deze programmabegroting geven ruimte om vanaf 2027 te investeren in ambities die blijvend bijdragen aan de opgaven in onze gemeente. Dit biedt financiële ruimte voor investeringen in de volgende bestuursperiode. We zetten middelen apart zodat we financieel voorbereid zijn op toekomstige opgaven die op ons pad komen. We hebben op dit moment nog geen zicht op welke opgaven dit zijn.
14.	Pag 10 Meerjarig perspectief – minimabeleid	Hieraan hebben wij gevolg gegeven door een aangepaste maatregel op te nemen. Hiermee verzachten wij de impact. Welke maatregel is dat?	Zie antwoord vraag 10 hierboven en bijlage 1 raadsbrief amendement 1.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
15.	P18 – P28 – Hyperlink naar document "Format Ombuiging sociale basis (collectief) voorliggend"	Bij het technisch vragenuur hebben wij begrepen dat dit document niet de actuele stand van zaken weergeeft. Wilt u dit document aub actualiseren?	Zie graag bijlage 1 van dit document.
16.	P18 – P28 – Hyperlink naar document "Format Ombuiging sociale basis (collectief) voorliggend"	Dekt dit document alle bezuinigingen die vallen onder het begrip "sociale basis" ? Of zijn er nog andere bezuinigingen die onder "sociale basis" vallen?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. (zie bijlage 1) De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden. In de KN25 zijn als besparingen op de Wmo-maatwerkvoorzieningen (afschaling tot onder wettelijk minimum) de volgende bedragen opgenomen : € 57 k (2025), € 238 k (2026), € 618 k (2027) en € 1.121 k (2028).
17.	P18 - Bestaanszekerheid	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 wordt de subsidie voor het inloopspreekuur afgebouwd. Er zijn wel regionale middelen voor volwassen	Zie antwoord vraag 18.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		educatie, maar deze zijn beperkt. Hierdoor zal het spreekuur afwisselend in de dorpen plaatsvinden. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	
18.	P19 -Bestaanszekerheid -laag inkomen	Ombuigingen 2025 e.v. In 2025 starten we met de afbouw van steunstructuren en communicatiemateriaal zoals de aansluiting op Geldfit. Verder gaan we in gesprek met onze partners hoe we vanaf 2026 en verder inrichting kunnen geven aan onze taken, rekening houdend met de ombuigingen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Voor de jaren 2025 en 2026 is er minder budget beschikbaar. De ombuigingen in 2025 treffen niet direct onze maatschappelijke partners. Het gaat hier om landelijke structuren en communicatiebudget waarop we bezuinigen. Voor 2026 zijn we met onze partners in gesprek hoe we richting kunnen geven aan onze werkzaamheden. Hiervoor volgt met de kadernota in het voorjaar 2025 een inhoudelijk voorstel.
19.	P19 -Bestaanszekerheid - inkomensregelingen	Het college stelt u voor om de Gelrepas voor de groep 18- te blijven aanbieden aan de inkomensgroep tot 150 % van het sociaal minimum. De subsidie voor Leergeld te handhaven. De bijdrage aan de gemeentepolis in 2025 te halveren en in 2026 volledig af te schaffen. Tevens stelt het college voor om vanaf 2026 een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten te maken. Met deze voorstellen blijven wij bijdragen aan de gezondheid en gelijke kansen voor onze inwoners. Om hoeveel geld gaat dit? Per jaar?	Zie het antwoord op vraag 10.
20.	P23 – gezonde keuzes	- Verlagen van de budgetten voor sportstimulerende activiteiten (van	De budgetten voor sportstimulerende activiteiten worden in 2025 eenmalig verlaagd, en niet verder verlaagd na 2026.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		verenigingen, evenementen en Sport in Rheden). - Stopzetten van subsidies voor preventie gezondheid en voor vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Voor programma's op het vlak van preventie gezondheid en kwetsbare jongeren kunnen we rijksgelden inzetten uit het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorg Akkoord (IZA).
21.	P24 – kansen jeugdigen	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2025 bouwen we subsidies af die wij aan organisaties verstrekken, die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen. Voorbeelden zijn: scoutingverenigingen, vakantiebouwdorpen en iriszorg. Ook kijken we hoe we stoppen met regionale afspraken rondom de regionale inzet voor ambulant jeugdhulpverleners in het voortgezet onderwijs in regio Zutphen. Verder bouwen we de subsidie af voor peutervoorzieningen; peuters waarvan ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag kunnen niet langer met subsidie 2 ochtenden per week naar de voorschool. Hierdoor kan ongelijkheid ontstaan ontstaat ongelijkheid in de startpositie van ouders. Tot slot zal de vangnetregeling sociaal medische indicatie (SMI) afgebouwd worden. De SMI is een vangnetregeling voor tijdelijke tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang	Het college werkt aan de consequenties van amendement 1, onder andere om jeugdigen te ontzien. Zij komt voor het jaar 2026 met voorstellen die u ontvangt met de kadernota mei 2025.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		vanwege een sociale, medische of psychische reden bij ouder of kind. De doelgroep van SMI bestaat uit gezinnen met kinderen tot en met 12 jaar waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Vanwege een sociale of medische situatie bij ouder of kind is kinderopvang dan nodig. Soms om te zorgen dat een kind tot ontwikkeling komt voor gelijke kansen, soms vanwege een overbelast gezinssysteem, ongeneeslijke ziekte of in extreme gevallen om uithuisplaatsing te voorkomen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	
22.	P26 – sociale basis	Ombuigingen 2025 e.v: Vanaf 2026 verlagen we subsidies aan organisaties die ontmoeting en ontspanning mogelijk maken en die incidenteel subsidieaanvragen indienen voor activiteiten in de sociale basis. Dit betreffen organisaties die sociale (o.a. dorpshuizen, buurt- en belangenverenigingen), sportieve (sportevenementen) en culturele activiteiten (podiumvoorziening en culturele activiteiten) organiseren. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.
23.	P27 – vrijwilligerss	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 zullen subsidies en ondersteuningssubsidies afgebouwd gaan worden die vrijwillige inzet stimuleren met een subsidie. In 2025 stemmen we samen met onze partners uit de sociale basis af hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om vrijwillige inzet mogelijk te blijven maken. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Er blijft nog steeds een te bezuinigen bedrag staan voor de sociale basis. Dit loopt echter niet verder op maar wordt gefixeerd op het bedrag van 2026. Zie ook het antwoord op de vorige vraag.
24.	P27 – veerkracht	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 e.v. worden (stimulerings)subsidies verlaagd voor organisaties die de veerkracht van wijken ondersteunen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Zie antwoord op vraag 22 en 23
25.	P28 - Robuuste sociale basis	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 worden subsidies verlaagd voor organisaties die zich inzetten voor de sociale basis in de vorm van o.a. dorpshuizen, buurt- en belangenverenigingen en andere vrijwilligersorganisaties als ook de subsidieregeling inwonersinitiatieven die activiteiten in het sociaal domein stimuleren om ontmoeting en ontspanning mogelijk maken.	Zie antwoord op vraag 22 en 23

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	
26.	P43 – versnelling woningbouw	1e alinea : Versnelling woningbouw continueren etc. "We hebben dit resultaat bereikt als we onze bouwdoelstellingen voor 2030 realiseren. Ieder jaar moet er beter zicht zijn op de kans dat we de gewenste aantallen realiseren" Wat is het zicht op dit moment?	Het digitale dashboard geeft het zicht op dit moment. Elk jaar monitoren we in de Groene Metropoolregio de ontwikkelingen in de woningvoorraad. Dit gebeurt via de regionale woningmarktmonitor, waarin we realisatie en plannen ook vergelijken met de afspraken uit de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2.0. Het digitale dashboard is te vinden op de website van de Groene Metropoolregio. Kijkend naar de plannen waar nu aan gewerkt wordt, lijkt het erop dat we de aantallen voor 2030 halen.
27.	P45 – Veerkrachtige wijken	Start van twee projecten in Stenfert, die direct zichtbaar zijn in de wijk. Hierbij sluiten we aan bij de dorpendeal van de provincie (2026). Wilt u deze projecten aub nader specificeren?	Op dit moment zijn er nog geen projecten, dit gaat nog starten. De projecten worden samen met de inwoners bedacht en ook met hen vormgegeven en uitgevoerd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan: Sterrenbos als ontmoetingsplek en vergroenen van onder andere de tuin Sterrenbos en andere publieke plekken in de wijk.
28.	Pag 70/71 – Nieuwkomers.	Wilt u aub de baten en de lasten voor de verschillende categorieën nieuwkomers apart specificeren?	In de begroting presenteren we zoals afgesproken de lasten en baten op taakveldniveau. Zo ook bij dit taakveld bij thema Nieuwkomers. De baten betreffen de te ontvangen rijksvergoeding. De lasten hebben grofweg 50/50 betrekking op opvang van asielzoekers en opvang van ontheemde Oekraïners. De totale lasten bestaan uit personele lasten (± 4,8 mln) en opvangkosten (huur, servicekosten, beveiliging e.d., totaal ± 10,4 mln.).
29.	Pag 70/71 – Nieuwkomers.	De baten en de lasten 15.120 K zijn gelijk. Terwijl bekend is dat de lasten aanzienlijk lager liggen dan de baten.	We ontvangen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een bijdrage in de jaarlijkse opvangkosten van asielzoekers

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		Wat heeft u doen besluiten om de begroting hier niet op aan te passen? Waarom is dit niet verwerkt in de begroting?	en ontheemde Oekraïners. Deze bijdrage is waarschijnlijk meer dan dekkend. De lasten en baten zijn uit voorzichtigheidprincipe budgetneutraal opgenomen. Op dit moment kunnen we nog geen inschatting maken van een eventueel financieel voordeel. Bij de 1e berap 2025 volgt een mogelijke bijstelling. Zie ook antwoorden op vraag 22 PvdA en 16 CU.
30.	P78 – Ontwikkeling lokale lastendruk	De tabel geeft de lastendruk over de jaren 2023 en 2024 aan. Wilt u aub de lastendruk voor de inwoners van de gemeente Rheden over het jaar **2025** aangeven? (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en de totale belastingdruk)	In de begroting geven we in deze tabel zoals gebruikelijk de ontwikkeling lokale lastendruk weer over de 2 jaren voorafgaand aan het nieuwe begrotingsjaar. Voor de tarieven 2025 doen wij u voorstellen voor tariefsaanpassingen. Wij verwijzen u naar de betreffende passages in de paragraaf lokale heffingen (pag. 79-82).
31.	P79-80 - Afvalstoffenheffing	In de tabel staat bij 0.8 Overige baten en lasten – voor 2024 een bedrag van -70.336 en voor 2025 een bedrag van -629.336. Kunt u dit grote verschil toelichten? Zijn dit baten? En waar bestaan deze baten dan uit?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
32.	P82 – Hondenbelasting	Vanaf 1 januari 2023 zijn de tarieven van de hondenbelasting kostendekkend om de uitgaven gerelateerd aan hondenbezit te kunnen betalen. Wilt u aub specificeren waaruit de uitgaven gerelateerd aan hondenbezit bestaan?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
33.	P85 – Risico-invetarisatie	Klopt het dat Risico 7: de overheveling van de SPUK-uitkeringen naar het gemeentefonds is ook al opgenomen in Risico 3 Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk?	Bij risico 3 rijksbezuinigingen vermelden we inderdaad ook de mogelijke korting op de spuk-uitkeringen. Omdat dit laatstgenoemde risico echter van substantiële omvang kan zijn en al wat concretere vorm lijkt te krijgen is hiervoor een aparte risicopost opgenomen.
34.	P88 – tabel beschikbare weerstandscapaciteit	De algemene reserve staat volgens de PB 25 per 1-1-2025 op 4.727.077,-	We gaan hierbij uit van het begrote saldo algemene reserve (AR) per 1-1-2025. Als volgt berekend:

<table>
<tr><th></th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Maar narekenen leert dat de algemene reserve (althans volgens mijn berekening) zou moeten zijn: 4.888077,-

<table><tr><td>Algemene reserve (eind stand jaarrekening 2023)</td><td>€ 6.512.07</td></tr><tr><td>Resultaat 2023+ Pinkenberg 75K (onttrokken aan algemene reserve)</td><td>€ -1.624.00</td></tr><tr><td>Actuele stand algemene reserve</td><td>€ 4.888.07</td></tr></table>
Kunt u het verschil van 160.000 euro verklaren?</td><td>Saldo AR bij jaarrekening 2023 is 6.512k
Resultaatbestemming 2023: -/- 1.624k
Onttrekking in 2024 nav amendement "Additionele subsidie voor een goede levensvatbare bibliotheek, een middel ter vermindering laag geletterdheid" (Raadsvergadering 7 november 2023). Volgens dit amendement dient vanuit de Algemene Reserve een bedrag van € 161 k beschikbaar te worden gesteld voor het verstevigen van de financiële positie van De Zoomerij. Dit is verwerkt in de 1e berap 2024 (pag. 13). Dit maakt een saldo van 4.727k.</td></tr>
<tr><td>35.</td><td>P160 – tabel reserves</td><td>- De algemene reserve stond per 1-1-2024 op 6.512.000 euro.
- Deze neemt in 2024 af met 1.785.000 euro.

Wilt u deze afname van 1.785.000 euro aub nader preciseren?</td><td>Dit betreft de resultaatbestemming 2023 (onttrekking ad 1.624k) en verwerking amendement additionele subsidie bibliotheek (onttrekking 161k), tezamen 1.785k.</td></tr>
</table>

Naam: GroenLinks
Datum van indienen vragen: 4 oktober 2024

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
1.	Algemeen	Is inmiddels bekend wat de effecten zijn van Prinsjesdag voor het gemeentefonds en de spuk-gelden?	De effecten van de septembercirculaire gemeentefonds 2024 (Prinsjesdag) zijn verwerkt en lichten wij toe in een aparte raadsinformatiebrief. Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde zullen de effecten van overheveling spuk-gelden naar het gemeentefonds naar verwachting tot uitdrukking komen in de meicirculaire 2025.

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
2.	P 7	In lijn brengen met de VNG SDG indicatoren. Om welke reden is dit niet eerder toegepast of wordt hier iets anders bedoeld? Wat is de praktische betekenis hiervan?	Wij vinden het belangrijk om de SDG een nadrukkelijke plek te geven in onze begroting, zodat goed zichtbaar is hoe wij hier op monitoren en sturen. In de begroting leest u daarom een aparte bijlage over dit onderwerp. Met "in lijn brengen" bedoelen we dat het ons streven is om de SDG indicatoren waar mogelijk direct aan onze (bestuurlijke) doelen te relateren, daarmee wordt zichtbaar welke doelen precies met de SDG indicatoren samenhangen.
3.	P 10	Aangegeven wordt dat ná 2026 niet meer wordt bezuinigd op de sociale basis, hoeveel wordt feitelijk in 2025 en 2026 bezuinigd? En welke maatschappelijke effecten worden verwacht als gevolg van deze bezuinigingen?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting plaatsvinden.
4.	P 12	De kosten voor Jeugdzorg worden hoger. Welke delen van de Jeugdzorg betreft dit? Van welke aannames wordt voor welk onderdeel uitgegaan. Welke mogelijkheden heeft de raad om 'aan knoppen te draaien' ?	De kosten voor jeugdzorg nemen toe door meerdere factoren. In de breedte doordat er hogere tarieven betaald worden op basis van kostprijsonderzoek dat in 2023 is uitgevoerd. Gemeenten zijn door AMvB gehouden om reële tarieven af te spreken met zorgorganisaties. Hierover is de

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			raad in de berap, kadernota en begroting geïnformeerd. Dit effect treedt dus al vanaf 2024 op en werkt door in komende jaren. Daarnaast is het landelijk beleid om voor de zwaardere vormen van jeugdhulp verblijf (o.a. gesloten jeugdzorg, 3-milieu-voorzieningen) naar kleinere groepen te gaan. Dat betekent per jeugdige een hogere kostprijs per traject. Daarnaast zien we dat de afgelopen jaren meer jeugdigen gebruik maken van de zwaarste vormen van jeugdhulp verblijf. Vanuit het rijk komt er komende jaren meer geld voor jeugdhulp. De raad kan via verordening bepalen welke vormen van jeugdhulp vergoed worden en welke niet. Budgettair kan de raad middelen toebedelen om minder te bezuinigen op de pedagogische basis(voorzieningen) dan wel hier juist op te investeren. Dit geldt ook voor het ontwikkelen van het Stevig lokaal team (red. hervormingsagenda).
5.	P 14	Weerstandsvermogen: wat is de ontwikkeling van het weerstandsvermogen over de afgelopen 10 jaar?	Het weerstandsvermogen komt tot uitdrukking in de weerstandsratio. In de jaarstukken 2015 bedroeg deze ratio 1,12. En in de afgelopen jaren vanaf 2020 (obv jaarrekeningen): 2020 1,9 2021 2,3 2022 1,7 2023 0,6 En voor 2024 en 2025 op basis van de programmabegrotingen: 2024 0,8 2025 0,9

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
6.	P 16	Alle opgaven uit het koersdocument sociaal domein worden genoemd, behalve de integrale wijkaanpak, waarom ontbreekt deze opgave ?	De wijkvisie en intentieovereenkomst Dieren Stenfert is vertaald in een voor de wijk specifieke wijkuitvoeringsagenda. Deze agenda wordt iedere half jaar herijkt. Vanuit alle domeinen wordt gewerkt aan de integrale wijkaanpak en vind u op diverse plekken in de programmabegroting terug. Vandaar dat er niet voor is gekozen om een aparte opgave Integrale wijkaanpak onder programma 1 te schrijven.
7.	P 17	Als ambitie wordt aangegeven dat inwoners gebruik maken van voorzieningen. Is dit een wens of een norm? Wat is de betekenis van deze ambitie?	Dit is de ambitie van de gemeente Rheden zoals beschreven in het beleidskader 'minima en schuldhulpverlening 2021-2024, Iedereen Doet Mee' en het Koersdocument Sociaal Domein.
8.	P 18	Vanaf 2026 wordt de subsidie inloop afgebouwd. Wat is de betekenis van 'afbouw': wat zijn het verwachte eindresultaat en de tijdlijn? Hoe staat dit in verhouding tot: 'wij voorkomen schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen en helpen hen met het invullen van formulieren'?	Organisaties die een structurele subsidie ontvangen worden in 2025 niet gekort. Op het totale budget sociale basis wordt in 2026 25 % bezuinigd. Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028. Na vaststelling van de begroting 2025 vervolgen we de gesprekken met onze partners. Met hen bepalen we de prioriteiten en verdeling van de middelen in de komende jaren. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel.
9.	P 19	De aandacht zal specifiek uitgaan naar gezinnen en ouderen, wat betekent dit voor jongeren? Immers, bijvoorbeeld de na-ijl effecten van COVID eisen nog steeds hun tol. Wordt de inzet voor jongeren of andere groepen teruggebracht?	Voor jongeren tot en met 17 jaar blijven de Gelrepas (inkomens tot 150%) en het kindpakket beschikbaar. Voor overige ondersteuning (financieel en anderszins) kunnen jongeren (t/m 27 jaar) nog steeds terecht bij de jongerencoaches van de gemeente. De afgelopen jaren hebben we vanuit NPO-middelen extra ingezet op het vergroten van het welbevinden van jeugdigen en ontmoeting te stimuleren; onder andere met

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			extra schoolmaatschappelijk werk, vakantieaanbod en verlengde schooldagen. De NPO-middelen zijn tot de zomer 2025 in te zetten. We richten ons de komende periode specifiek op het verminderen van thuiszitters. Vanuit GALA-middelen zetten we met het voortgezet onderwijs samen in op onder andere meer bewegen, gezond leven, kunst en cultuur, en digitaal burgerschap. Dat heet de combinatiefunctionarisregeling voortgezet onderwijs.
10.	P 19	De ambitie is dat inwoners met een laag inkomen optimaal gebruik maken van de inkomensregelingen. Over welke regelingen gaat dit: wat zijn de beoogde doelen en resultaten voor deze regelingen?	De gemeente kent verschillende minimaregelingen: -Gelrepas -Kindpakket -Individuele inkomenstoeslag -individuele studietoeslag -gemeentepolis -kwijtschelding gemeentebelasting -energietoeslag (tijdelijk: nu afgesloten) De doelen ten aanzien van de Gelrepas en het Kindpakket vindt u op pagina 20 van de programmabegroting. Wij rapporteren binnen de P&C cyclus over het bereik van de Gelrepas en het Kindpakket. Met de evaluatie van het beleidskader 'minimabeleid en schuldhulpverlening 2021-2024 Iedereen Doet Mee' informeren wij u ook over het bereik van de overige regelingen.

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
11.	P 22	De norm voor verkoeling in 2020 wordt ook geambieerd voor 2028. Hoe verhoudt dit zich tot de klimaatverandering, wat is tot dusver bereikt met de 3-30-300 afspraak en hoe wordt dit doorgezet richting 2028?	Door klimaatverandering wordt het steeds warmer. De ervaren verkoeling in de leefomgeving gelijk houden in 2028 t.o.v. 2020 vinden we daarom een reëele ambitie. Zonder inzet zou de mate van verkoeling naar verwachting namelijk dalen. De 3-30-300 afspraken hanteren we de komende jaren als vuistregel in de uitvoering. Het dient als één van de kaders in projecten. Het is niet realistisch om 3-30-300 op iedere locatie te bereiken. Zie hiervoor ook de toelichting in de raadsbrief van 7 feb 2024. In (integrale) projecten openbare ruimte vormen we gemiddeld 10% verharding om naar groen, t.o.v. bestaande situatie. Daarnaast voeren specifieke acties uit gericht op vergroening en verkoeling. Zo hebben we in Velp-Zuid afgelopen jaar 450 bomen uitgereikt in de wijk en reikten we voor Rheden 450 jaar 750 bomen uit aan particulieren. Ook investeren we in groeiplaatsverbetering van bestaande bomen.
12.	P 22	Op welke wijze wordt een gezonde voedingomgeving gestimuleerd waarin gezonde producten de basis zijn?	We onderzoeken de mogelijkheden om in de wijken Velp-Zuid, Dieren-Stenfert en Rheden aanbod van groente en fruit dichtbij en goedkoop aan te bieden door ruimte te bieden aan initiatiefnemers op dit vlak. Daarnaast onderzoeken we mogelijkheden om in de Omgevingsvisie en Omgevingsplan doelen en kaders op het gebied van een gezonde voedingsomgeving kunnen opnemen. Dat gaat om het aandeel gezond voedingsaanbod in de leefomgeving t.o.v. aandeel ongezond voedingsaanbod.
13.	P 23	Aangegeven wordt dat een andere invulling wordt gezocht voor sportaccomodaties. Wat wordt hier precies mee bedoeld? Als het gaat	Enerzijds kijken we naar andere beheervormen van de binnensportlocaties (sporthallen, gymzalen). We onderzoeken of bepaalde beheertaken die wij nu zelf doen

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
		over uitbreiding mede-gebruik, waar wordt dan aan gedacht en zijn hier al contacten over geweest met de betrokken beheerders van de sportlocaties? Wat levert dit op?	door gebruikers uitgevoerd kunnen worden. Voor gymlocaties onderzoek we mogelijkheden om naast en in plaats van gymzalen ook in andere soorten sportruimtes te organiseren (buitenruimte, sportvelden, zwembad, ruimtes van sportaanbieders). We voeren hierover nu gesprekken met gebruikers.
14.	P 24	Vergroten van kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situaties. U geeft aan bij ombuigingen: "vanaf 2025 bouwen we subsidies af die wij aan organisaties verstrekken, die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen" Wat wordt hier precies mee bedoeld en wat betekent dat voor aanvragen van jeugdzorg-maatwerkvoorzieningen op langere termijn?	Dit vraagt om anders denken en handelen zoals beschreven in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en Hervormingsagenda. Het vergt nieuwe inzichten, samenwerking met inwoners en organisaties en lef om met minder geld de sociale basis effectiever in te zetten voor de preventie op maatwerkvoorzieningen. We richten daarnaast een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijk resultaat kan worden gerealiseerd.
15.	P 24	Bij afbouw subsidies die geen maatwerkvoorzieningen leveren worden onder andere scouting én Iris zorg als voorbeeld genoemd. Wat is de relatie tussen deze partijen en de doelgroepen? Wat doet bijvoorbeeld scouting in relatie tot verslavingszorg en maatschappelijke opvang (Iriszorg). Is daar onderzoek naar gedaan? Zo ja, is dit beschikbaar?	Scoutingverenigingen en vakantiebouwdorpen zijn voorbeelden van partijen die deel uitmaken van de lokale pedagogische basis. Dergelijke activiteiten kunnen bijdragen aan beschermende factoren die bijdragen aan het opgroeien van jeugdigen. Iriszorg ontvangt subsidie van de gemeente om preventieve activiteiten uit te voeren op het gebied van (voorkomen) van verslaving.
16.	P 25	Aangegeven wordt dat sprake is van nieuwe lasten, welke zijn dat?	De extra lasten (Sport in Rheden) hebben met name te maken met kapitaallasten en servicekosten (sportaccommodatie en toegangssysteem) en verzekeringskosten.

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
17.	P 26	De ontmoetingsplekken in kwetsbare wijken wilt u in stand houden. Welke (locaties) zijn dat concreet?	Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.
18.	P 30	In de voorstellen wordt aangegeven met kritische blik naar voorzieningen als huishoudelijke hulp te kijken. Kunt u aangeven waar u concreet aan denkt en waar Rheden dan staat ten opzichte van andere gemeenten in onze regio?	Wij willen mogelijkheden onderzoeken waarbij de wijze van verlenen van huishoudelijke hulp door onze gecontracteerde zorgaanbieders nog efficiënter georganiseerd kan worden.
19.	P 41	Er wordt gesproken over kostendekkende leges. Gaan er ook leges gevraagd worden voor de voortoets?	Ja. De zg. voortoetsen noemen wij inmiddels conceptverzoeken. Hiervoor brengen wij leges in rekening. Voor een nadere toelichting verwijzen wij graag naar de onlangs vastgestelde legesverordening (Raadsvergadering 24 september 2024).
20.	P 44	In de tekst wordt een relatie gelegd tussen beschikbaarheid van (nieuwe) locaties en mogelijke toename werkgelegenheid. Kunt u dat nader toelichten, immers het aantal m2 lijkt daarmee voorwaardelijk voor toename van het aantal WP .	Voldoende beschikbaarheid van areaal voor bedrijvigheid betekent in het algemeen werkgelegenheid. De hoeveelheid werkgelegenheid is afhankelijk is van de soort bedrijvigheid. Bij geen voldoende aanbod van areaal zullen bedrijven zich niet in de gemeente Rheden kunnen vestigen of groeien.
21.	P 45	Circulariteit wordt ‘onder de aandacht gebracht’. Hoe gaat de gemeente zich inspannen om circulair inkopen ook bij onze partnerorganisaties en gemeenschappelijke regelingen te bereiken?	Bij de acties uit de Routekaart Circulaire Economie ligt de focus van de gemeente vooral op de interne organisatie. In het kader van vastgestelde Kadernota is besloten om het budget voor stimuleringsmaatregelen te schrappen. Waar mogelijk wordt circulaire economie onder de aandacht gebracht maar hierin wordt geen actieve rol gespeeld.
22.	P 45	Toename overnachtingen wordt gestimuleerd. Graag uitleg hoe het aantal (toeristische ?) overnachtingen wordt gestimuleerd of	Via de promotie en marketing organisatie Toerisme Veluwe, Arnhem, Nijmegen (TVAN) zetten we de bestaande overnachtingslocaties positief neer. We stimuleren een

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
		gefaciliteerd. Zijn er in de gemeente Rheden überhaupt voldoende faciliteiten voor overnachtingen en in welk segment is het aantal teruggelopen tov 2022 dan wel wordt groei verwacht voor de komende jaren? Wat wordt hiermee beoogd?	groei van duurzame en kleinschalige verblijfsrecreatie. Zo is er een nieuwe informatiefolder om het starten van een Bed & Breakfast te vergemakkelijken. Er is geen specifiek segment aan te wijzen waar de terugloop aan te relateren is. Verblijfsgasten brengen meer tijd door in één van de dorpen en geven meer geld uit in de middenstand of horeca. Dat resulteert indirect weer in versterking van de lokale economie in lijn met de economische visie Verblijfsgasten brengen meer tijd door in één van de dorpen en geven meer geld uit in de middenstand of horeca. Dat resulteert indirect weer in het behoud van bedrijfsleven.
23.	P 45	Circulaire economie: in de routekaart voor een circulaire economie van de gemeente Rheden wordt ook gesproken over het aantrekken van start-ups die zich bezig houden met circulair produceren. welk economisch beleid met welke maatregelen wordt ingezet om een aantrekkelijke gemeente te worden voor bedrijven binnen de circulaire economie?	In 2022 is de Economische visie vastgesteld. De Routekaart (incl. acties en maatregelen) is hier een onderdeel van. In het kader van vastgestelde Kadernota is besloten om minder inzet te plegen op thema economische ontwikkeling. Dit heeft ook gevolgen voor de uitvoering van de Routekaart Circulaire Economie. De her-prioritering gaat na de vaststelling van de begroting plaatsvinden.
24.	P 46	Maximaal scheidingspercentage: Wat ziet de gemeente als het maximale scheidingspercentage?	Door de Raad is als ambitie een scheidingspercentage van 75% vastgesteld
25.	P 46	De gemeente Rheden spreekt van een grondstoffenbeleid, hierbij lag de focus vooral op afval. Wanneer gaat de gemeente haar grondstoffenbeleid verbreden naar alle grondstoffenstromen in de gemeente?	Het huidige beleid van de gemeente heeft een focus op een goede kwaliteit van ingezamelde grondstoffen.
26.	P 63	Waarom blijft het bedrag voor de OB voor niet-woningen gelijk?	*Het antwoord volgt op een later moment.*

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
27.	P 64	Op welke wijze wordt concreet zichtbaar dat kansengelijkheid volgens de verwachtingen is verbeterd (monitoring?)	*Het antwoord volgt op een later moment.*
28.	P 69	Wat verstaat u onder aanpak jeugdgroepen? Om welke inwoners gaat het hier en wat is het doel?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
29.	P 79	Wat is de belastingruimte ? (zoals in het verleden werd gepresenteerd, wat is nu de ruimte)	*Het antwoord volgt op een later moment.*
30.	P 78 -79	Kan de tabel ontwikkeling lokale belastingdruk worden aangevuld met de prognoses voor 2025?	*Het antwoord volgt op een later moment.*

Naam: CDA
Datum van indienen vragen: 04-10-2024

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
1	**Bestuurlijk Voorwoord** blz. 3	Er staat dat er meer geld is voor bestaanszekerheid en sociale basis. Graag meer info over hoeveel meer er is en wat dat betekent.	*Het antwoord volgt op een later moment.*
	Inleiding		
2	Blz. 10	Na 2026 zal niet verder worden bezuinigd op de sociale basis. Klinkt goed, maar wat betekent dat voor de sociale basis als dan inmiddels de dorpshuizen gesloten zijn, Schuldhulpmaatje heeft moeten stoppen enz.?	Organisaties die een structurele subsidie ontvangen worden in 2025 niet gekort. Op het totale budget sociale basis wordt in 2026 25 % bezuinigd. Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028. Na vaststelling van de begroting 2025 vervolgen we de gesprekken met onze partners. Met hen bepalen we de prioriteiten en verdeling van de middelen in de komende jaren. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel.
	1. Samenleving		

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
3	Blz. 19	op p. 19 is te lezen dat de subsidie voor Leergeld wordt gehandhaafd, maar schuldhulpmaatje wordt in het hele document niet genoemd. Hoe zijn de keuzes van B&W terugvinden? Wij zou graag een lijst willen zien van alle subsidie-ontvangers, met een korte toelichting per organisatie en de keuze van B&W daarin..	Voor 2026 zijn we met onze partners in gesprek hoe we richting kunnen geven aan onze werkzaamheden. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel. We benoemen daarom niet alle partners. Tijdens de behandeling van de kadernota op 2 juli is door de raad een motie aangenomen gericht op de voorgenomen bezuinigingen binnen het minimabeleid. Als beantwoording op deze memo is het alternatief voor het minimabeleid (waaronder st. Leergeld) opgenomen in deze begroting.
4	Blz. 20	Bij het kopje: ombuigingen 2025 e.v. staat "Vanaf …in." Deze zin loopt niet en niet duidelijk is wat er nu precies bedoeld is.	Vanaf 2025 maken we geen gebruik meer van een aantal instrumenten gericht op doelgroepen die moeilijk tot niet aan het werk komen.
5	Blz. 21	Bij bullit 2 onder het kopje 'Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025" staat "Op basis hiervan stellen we de begrote lasten structureel bij". Hoe en op welke wijze wordt er dan structureel omgebogen en waar zien we dat dan terug?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
6	Blz. 24	Bij Ombuigingen 2025 e.v. staat dat de subsidies aan organisaties worden afgebouwd die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen. Deze redenering lijkt tegenstrijdig aangezien een jeugdzorg-maatwerkvoorziening aanmerkelijk duurder zal zijn dan de subsidies. Betekent dit nu dat de kans aanzienlijk groot zal zijn dat daardoor nu juist de kosten voor jeugdzorg zullen stijgen en zo dus de besparing te niet zullen doen. In dat kader ook de vraag wat de	Dit vraagt om anders denken en handelen zoals beschreven in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en Hervormingsagenda. Het vergt nieuwe inzichten, samenwerking met inwoners en organisaties en lef om met minder geld de sociale basis effectiever in te zetten voor de preventie op maatwerkvoorzieningen. We richten daarnaast een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd.

<table>
<tr><th>Nr.</th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>gemiddelde kosten van een jeugdzorg-maatwerkvoorziening voor de gemeente is.</td><td></td></tr>
<tr><td>7</td><td>Blz. 28</td><td>Meerdere keren wordt gesproken over een robuuste basis. Wat verstaat de gemeente hieronder gelet op en na de voorgestelde bezuinigingen.</td><td>In het koersdocument is een robuuste sociale basis één van de ambities, hier vindt u ook een uitgebreide toelichting. Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.</td></tr>
<tr><td>8</td><td>Blz. 28</td><td>Onder het kopje ombuigingen 2025 e.v. wordt onder meer gemeld dat bezuinigd gaat worden op bijvoorbeeld de dorpshuizen. Er is geen overzicht van de verschillende subsidiebijdragen aan de tien dorpshuizen. Kan B&W ons dit geven? Hoeveel krijgt ieder dorpshuis in 2024? En wat is het voorstel voor de komende drie jaar?</td><td>2024
<table><tr><td>Buurthuis "De Poort,6" in Velp.</td><td>€ 61.547</td></tr><tr><td>Buurthuis "De Paperclip" in Velp.</td><td>€ 29.000</td></tr><tr><td>Buurthuis "De Elleboog" in Velp.</td><td>€ 54.069</td></tr><tr><td>Dorpshuis "'t Sprengenhus" in Laag-Soeren.</td><td>€ 52.000</td></tr><tr><td>Dorpshuis "Het Parkhuis" in de Steeg</td><td>€ 20.000</td></tr><tr><td>Buurthuis "De Drieschaar" in Dieren</td><td>€ 30.600</td></tr><tr><td>Buurthuis "De Oase" in Dieren.</td><td>€ 111.534</td></tr><tr><td>Dorpshuis "Nieuw Bergstein" in Ellecom.</td><td>€ 29.947</td></tr><tr><td>Dorpshuis "Spankeren" in Spankeren</td><td>€ 15.472</td></tr><tr><td>Dorpshuis "Willem de Zwijger" in Rheden.</td><td>€ 62.000</td></tr></table>
Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.</td></tr>
<tr><td>9</td><td>Blz. 29</td><td>In de tabel “Wat mag het kosten?” staat bij Baten onder post 6.2 Wijkteams bij R 2023 een</td><td>Dat betekent dat we in 2023 een incidentele baat hadden op deze post.</td></tr>
</table>

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		bedrag van 65 en in de jaren daarna steeds 0. Hoe moeten wij dit lezen?	
10	Blz. 30	Ik buurt mee: de besparing is 25.000 euro. Maar wat zijn de kosten voor de overblijvende ronde? Hoeveel personeelsinzet is hiervoor nodig?	Er is een budget van 75 k beschikbaar voor de overblijvende ronde Ik buurt mee! Personeelskosten zijn hierin niet inbegrepen. Inzet is ca 0,5 fte gedurende 2,5 maanden, deze komt uit de reguliere bezetting.
	2. Leefomgeving		
11	Blz. 35	Bij het 6e gedachtenstreepje "Het huidige onderhoudsniveau" wordt aangegeven dat het onderhoudsniveau van de wegen onder het basisniveau. Hoelang is dit uit veiligheidsoogpunt nog acceptabel en zijn er op dit moment wegen die dringend en eigenlijk onmiddellijk moeten worden hersteld?	Voor de technische staat van wegen hanteren we binnen de gemeente Rheden nu CROW-niveau C (laag). Dit betekent dat op wegen en trottoirs oneffenheden, hobbels, scheuren, gaten, wortelopdruk en losliggende tegels, voor kunnen komen. Dit kan consequenties hebben voor de toegankelijkheid van trottoirs en wegen. Het kan voorkomen dat niet alle wegen en trottoirs even prettig en comfortabel zijn om te fietsen, wandelen, sporten of spelen. Daarnaast kan het de kans op valpartijen vergroten. We constateren dat de huidige technische staat van onze verharding door eerdere bezuinigingen steeds verder achterop begint te geraken, hierdoor lopen het risico op aansprakelijkheidsstellingen en kapitaalvernietiging. Om een goed beeld te krijgen van de kwaliteit van de openbare ruimte, stellen we in de komende periode de Nota Kapitaalgoederen op, waarin de financiële doorrekening voor de kosten van vervanging en het onderhoud zijn uitgewerkt. Hierbij wordt gekeken naar de huidige situatie, de komende 4 jaar en een doorkijk naar de komende 60 jaar.
12	Blz. 36	Onder het kopje Duurzame en leefbare wijken en dorpen" staat "We willen de komende vier jaar in vier wijken concreet aan de slag met de	Bij de risico's wordt al aangegeven dat het afhangt van de beschikbare rijksmiddelen om dit ook te kunnen doen. Op dit moment zijn er activiteiten in Dieren-West, Stenfert en

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		warmtetransitie.”: is dit reëel, is er al een planning? Zo ja, welke wijken?	Ellecom. Er is in afwachting van de beschikbare middelen (en zeker de eerder aangekondigde maar zeer onzekere verhoging van de middelen voor capaciteit) nog geen planning of keuze. Wel zal de nieuwe energievisie richting en volgorde geven voor alle wijken en kernen in de gemeente.
13	Blz. 39	Bovenaan deze pagina staat vermeld dat veel doelen van de duurzaamheidsagenda niet gerealiseerd kunnen worden. Welke doelen zullen dan naar verwachting niet kunnen worden gehaald?	De volgende initiatieven uit de duurzaamheidsagenda zullen bij het stopzetten niet worden uitgevoerd: · Extra ondersteuning voor inwoners bij verduurzaming. · Een subsidiepotje voor initiatieven van bewoners. · Beleidstoetsing op CO2-impact en de CO2-voetafdruk per wijk. · Verhoogde inspanningen om inwoners te stimuleren tot het plaatsen van zonnepanelen op woningen. · Energiecoaching voor inwoners met een inkomen boven 130% van het wettelijk minimumloon. · Het organiseren van een duurzame lunch in het basisonderwijs. · Extra inspanningen voor de energietransitie in meer wijken dan de huidige. · Extra investering in activering, bewustwording en het bevorderen van consuminderen. Als gevolg hiervan kan in 2025 geen klimaatfestival worden georganiseerd. Het is lastig aan te geven wat het effect op de doelstellingen is. Wel gaan we ervan uit dat door een beperking van de activiteiten er een effect is op de samenwerking in- en met de samenleving
14	Blz. 40	in 2023 stond in de begroting een onderzoek geformuleerd van 15ha, nu staat bij een voorgenomen onderzoek in het Soerense Beekdal 'groot'. Wij veronderstellen dat dit moet worden gelezen als ‘een paar ha, max. 15 ha’,	Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		omdat bij de 'koers voor de omgevingsvisie' in mei namelijk is aangegeven dat grootschalige opwek één van de onderwerpen is waarin we meer naar de regio gaan kijken (de handjes). Klopt deze veronderstelling?	
15	Blz. 43	Hier wordt Bij het kopje Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen onder bullit 2 de wooncoach genoemd. Wat zijn de kosten van de wooncoach en wat zijn de resultaten van de inzet van de wooncoach over 2023 en 2024?	De kosten voor de wooncoach zijn 66.000 euro per jaar incl. communicatiekosten.In 2023 heeft de wooncoach 8 daadwerkelijke verhuizingen tot stand gebracht, maar vooral veel tijd gestoken in bewustwording en begeleiding. In 2024 is de opdracht veranderd in begeleidingstrajecten en gericht op groepen: communicatie, bewustwording, toolkits etc. Er lopen inmiddels 41 begeleidingstrajecten en groepsbijeenkomsten en informatiemateriaal worden voorbereid.
16	Blz. 44	In de laatste alinea: is dat zo, is er echt schaarste? Zijn er niet plekken voor kantoorfuncties beschikbaar, zoals de Kop van de Spoorstraat en het Ericaplein? Plekken binnen de gebouwde omgeving waar veel werkgelegenheid gecreëerd kan worden op een kleine oppervlakte. Wat betekent de bullit bij Beoogde resultaten? Zet dit college in op werkgelegenheid en wonen, of prioriteert ze wonen?	Meer areaal voor bedrijvigheid betekent in het algemeen dat ook werkgelegenheid wordt gecreëerd. Hierbij geldt wel dat het afhankelijk is van de soort bedrijvigheid. Bij geen voldoende aanbod van areaal zullen bedrijven zich niet in de gemeente Rheden kunnen vestigen. Het klopt dat ook op bestaande locaties werkgelegenheid kan worden gecreëerd. Wij zetten in op wonen en werken (en dus werkgelegenheid).
17	Blz. 44	Wat betekenen de voorgenomen ombuigingen bij de economische ontwikkeling zoals genoemd op deze pagina voor de resultaten bij de genoemde doelen? Zijn deze nog reeel ?	We zullen na vaststelling van de begroting moeten herprioriteren. We blijven zoveel als mogelijk inzetten op de eerder vastgestelde economische visie (inclusief routekaart circulaire economie). Tegelijkertijd gaan we met het georganiseerdenbedrijfsleven in gesprek over wat

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			gezamenlijk opgepakt kan worden. Duidelijk is wel dat niet alles meer kan.
18	Blz. 45	Onder het kopje aantal overnachtingen weer op niveau 2022 brengen staat dat de gemeente zich wil inspannen om dat weer te bereiken. Op welke wijze kan de gemeente hierin dan wat betekenen en wat betekent dat kostentechnisch, zijn er voor die inzet kosten verbonden voor de gemeente zowel financieel als ook qua personeelsinzet?	We zorgen door promotie en marketing via de marketingorganisatie TVAN dat er invulling wordt gegeven aan de uitgangspunten van de vastgestelde Visie op Recreatie en Toerisme. Een flyer is in de maak om het starten van een B&B te vergemakkelijken. Hiermee zijn geen extra kosten en capaciteit benodigd.
19	Blz. 46	Bij het kopje "Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg" staat dat Procero (Prozero) gaat stoppen. Per wanneer gaat dat in? Wat is de verwachting voor de kosten voor de gemeente blijven die gelijk of gaan die stijgen en is dar dan al in de begroting rekening mee gehouden?	De dienstverlening van Prezero stopt per 1 januari 2026. De komende tijd worden alle consequenties in beeld gebracht.
20	Blz. 51	Ten aanzien van de buurtspeelplaatsen wordt aangegeven dat er in 2028 9 buurtspeelplaatsen gerealiseerd zijn ten opzichte van 2021. Hoeveel van de betreffende 9 zijn er nu gerealiseerd en hoeveel staan er nog op de planning en wat is die planning en waar gaan die speelplaatsen komen?	Er zijn tot op heden 5 buurtspeelplaatsen gerealiseerd. Het Koning Willem Alexanderplein is in voorbereiding en er staan er nog een aantal bestaande speelplaatsen in de planning om deze in te richten als buurtspeelplaats, o.a. het Burgemeester Brandtplein in Velp en de Binnenweg in Ellecom Daarnaast zijn we nog aan het onderzoeken of in de wijk Stenfert een buurtspeelplaats kan komen.
21	Blz. 51	Onderaan deze pagina staat dat in 2025 83% van de gemeente is voorzien van duurzame energie besparende verlichting. Hoeveel % is het op dit moment?	In 2024 is 79% van de gemeente Rheden voorzien van duurzame energiebesparende verlichting, ten opzichte van 75 % in 2023 en 71 % in 2022.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
22	Blz. 52	Onder het kopje Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025 staat dat de openbare ruimte versobert gaat worden. Daarbij wordt onder andere genoemd dat speelplaatsen en speeltoestellen niet worden vervangen. Hoe verhoudt zich dit met de ambitie op blz. 51 ten aanzien van het realiseren van 9 buurtspeelplaatsen?	Speelplaatsen/speeltoestellen zijn inderdaad een onderdeel van alle kapitaalgoederen die nader worden onderzocht of we hierop kunnen versoberen. Het onderzoek van de speelplaatsen zal zich met name richten op de kleinere speelplaatsen en niet op de Buurtspeelplaatsen.
23	Blz. 53	De gemeente is voornemens een onderzoek te doen naar **passend** parkeren, wat wordt hier mee bedoeld?	Tijdens de besluitvormende raad over de kadernota heeft u hiervoor een amendement aangenomen dat het college verzoekt een onderzoek uit te voeren naar passend parkeren in de gemeente. Dit betekent een onderzoek hoe invoering van parkeerbeperkende maatregelen kan bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen en niet alleen om inkomsten te genereren.
	3. Bestuur & organisatie		
24	Blz. 62	Bij de 2e bullit op deze pagina staat vermeld dat door het voorstel tot het teruggaan van 1 loket op een locatie maximaal gefaciliteerd zou gaan worden met vervoersmogelijkheden. Wat moeten wij ons daar bij voorstellen? En zitten daar kosten aan verbonden?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
	Paragrafen		
25	Blz. 79	In de tabel bovenaan de pagina staat bij Duiven in de 1e kolom over 2023 2256 als getal genoemd, klopt dit?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
26	Blz. 85	In de tabel risico-inventarisatie PB 2025 staan de nummers 10 en 11 waarvan het risico geschat wordt van 75% verderop niet nader	*Het antwoord volgt op een later moment.*

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		toegelicht, graag ontvangen wij die toelichting gespecificeerd alsnog.	
27	Blz. 91	Er staat geschreven dat het van belang is om geplande investeringen minder te gaan financieren door het afsluiten van leningen. Staan er nu en de komende jaren(grote) investeringen op de planning die niet uit de structurele begrotingsruimte kunnen worden gefinancierd? Zo ja, op welke wijze gaan die worden gefinancierd?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
28	Blz. 101	Bij de tabel "Berekening financieringstekort" staat onderaan de tabel dat het verwachte financieringstekort groter is dan de kasgeldlimiet. Wat betekent dit/ wat voor gevolgen heeft deze constatering?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
29	Blz. 108	Bij het onderwerp "Onderhoud beperken" wordt aangegeven dat de gemeente mbt het onderhoud van gemeentelijk vastgoed naar niveau 5 of 6 gaat zolang de veiligheid of de wettelijke verplichting dat toelaat. Kan er een overzicht worden verstrekt welk vastgoed dat betreft? Kan er een toelichting worden gegeven over wat de gemeente verstaat onder de noemer *zolang de veiligheid of de wettelijke verplichting dat toelaat.*	*Het antwoord volgt op een later moment.*
30	Blz. 109	Met betrekking tot de genoemde risico's bij de afronding van het project gemeentehuis worden een aantal risico's benoemd. Kunnen deze risico's nog leiden tot een overschrijding van het gereserveerde budget voor het nieuwe	*Het antwoord volgt op een later moment.*

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		gemeentehuis? En zo ja, binnen welke termijn valt daar duidelijkheid over te krijgen?	
31	Blz. 130 e.v.	Uitgangspunt is daarbij de nota Grondbeleid 2020. Wanner komt er een nieuwe Nota Grondbeleid naar de Raad?	De nieuwe nota grondbeleid komt begin 2025 naar de Raad.
32	Blz. 135	Onder het kopje "De Woo" lezen we dat er een adviseur Woo geworven gaat worden. Is dit een tijdelijke functie, gelet op de omschrijving van een kwartiermakersrol en wordt deze dus extern ingehuurd? Wat zijn daarbij de verwachte kosten en waaruit worden deze gedekt?	Voor de korte termijn hebben we een veranderopgave te realiseren: van passieve openbaarmaking naar actieve openbaarmaking. Daarvoor lijkt een kwartiermakersrol de beste optie. Dit zou door een tijdelijke kracht vanuit het programma digitaal Rheden kunnen worden gefinancierd. De voorkeur heeft een vaste kracht die tevens de wettelijke rol van WOO-coördinator zou kunnen vervullen. De arbeidsmarkt voor deze functies is echter krap, daarnaast is er wel urgentie. Beide opties (tijdelijk of vast) liggen op tafel.

BIJLAGE 1

In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028.
De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft.
De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.

Geraamde ombuigingen sociale basis:						
Taakveld	**Omschijving**	**omschrijving**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
5.3	**Cultuurpresentatie. -productie en -participatie**	Kunst en cultuur		-50.000	-150.000	-150.000
5.3	**Cultuurpresentatie. -productie en -participatie**	Cultuuruitbreiding	-53.500	-73.500	-100.500	-100.500
5.6	**Media**	Bibliotheekwerk		-70.000	-70.000	-70.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Maatschappelijke doelstelling		-50.380	-100.760	-201.519
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Onafhankelijk cliëntonderst.		-75.000	-80.000	-80.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	OCO Geheugenproblemen			-200.000	-200.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Leefbaarheid & activering		-28.981	-357.962	-415.925
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Buurtaccomodatie en beheer		-10.266	-20.532	-41.064
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Buurtbudget	-51.000	-54.750	-58.500	-66.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Ik buurt mee! inwonersinitiatieven		-100.000	-100.000	-100.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Integrale Wijkaanpak		-50.000	-100.000	-200.000
6.2	**Wijkteams**	Preventief Jeugdbeleid	-30.000	-77.000	-122.000	-147.000
6.6	**Maatwerkvoorzieningen (WMO)**	Sociale kaart	-14.435	-14.435	-14.435	-14.435
6.71	**Maatwerkdienstverlening 18+**	Coörd vrijw thuis/mantelz.CVTM		-44.697	-44.697	-44.697
		Besparingen	-148.935	-699.009	-1.519.386	-1.831.140
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Reductie besparing (volgens KN25)	74.468	202.005	559.693	715.570

Geraamde ombuigingen sociale basis:						
Taakveld	**Omschijving**	**omschrijving**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Reductie besparing (volgens Begr25)			260.000	410.000
		Beperking besparingen	74.468	202.005	819.693	1.125.570
	Totaal		-74.467	-497.004	-699.693	-705.570

Vragen over de Programmabegroting 2025

Leeswijzer: Dit document geeft overzicht van de schriftelijke vragen en antwoorden bij de programmabegroting 2025-2028.

Naam: Sjir Hanssen, VVD
Datum van indienen vragen: 01-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Bij het doorwerken van de ontvangen programmabegroting 2025 lezen we op meerdere plaatsten dat er bezuinigingen worden gepland voor het jaar 2025. Het is voor de VVD fractie is het niet duidelijk welke bezuiniging in welk programma welke omvang en onderbouwing heeft en wat het effect zal zijn voor onze inwoners. In de programma begroting 2024 staat in bijlage 11 een overzicht genoemd welke risico's worden ingeschat en welke effect deze risico's hebben. In de voorliggende programmabegroting 2025 vinden we geen overzicht met genoemde risico's.	Is het mogelijk om per programma een overzicht te geven van voorgestelde bezuinigingen, bedrag en mogelijke effecten.	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. In de kadernota zijn de ombuigingen per programma weergegeven met bijbehorende informatie (bedrag, impact en risico's). Wij verwijzen u hiervoor naar de betreffende passages in de kadernota 2025. Zie ook bijlage 1. **Geraamde ombuigingen sociale basis:** **Taakveld / Omschijving / omschrijving / 2025 / 2026 / 2027 / 2028** 5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie — Kunst en cultuur — 0 — -50.000 — -150.000 — -150.000 5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie — Cultuuruitbreiding — -53.500 — -73.500 — -100.500 — -100.500 5.6 Media — Bibliotheekwerk — 0 — -70.000 — -70.000 — -70.000 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Maatschappelijke doelstelling — 0 — -50.380 — -100.760 — -201.519 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Onafhankelijk cliëntonderst. — 0 — -75.000 — -80.000 — -80.000 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — OCO Geheugenproblemen — 0 — 0 — -200.000 — -200.000 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Leefbaarheid & activering — 0 — -28.981 — -357.962 — -415.925 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Buurtaccomodatie en beheer — 0 — -10.266 — -20.532 — -41.064 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Buurtbudget — -51.000 — -54.750 — -58.500 — -66.000 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Ik buurt mee! inwonersinitiatieven — 0 — -100.000 — -100.000 — -100.000 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Integrale Wijkaanpak — 0 — -50.000 — -100.000 — -200.000 6.2 Wijkteams — Preventief Jeugdbeleid — -30.000 — -77.000 — -122.000 — -147.000 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) — Sociale kaart — -14.435 — -14.435 — -14.435 — -14.435 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ — Coörd vrijw thuis/mantelz.CVTM — 0 — -44.697 — -44.697 — -44.697 — — Besparingen — -148.935 — -699.009 — -1.519.386 — -1.831.140 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Reductie besparing (volgens KN25) — 74.468 — 202.005 — 559.693 — 715.570 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie — Reductie besparing (volgens Begr'25) — 0 — 0 — 260.000 — 410.000 — — Beperking besparingen — 74.468 — 202.005 — 819.693 — 1.125.570 — Totaal — -74.467 — -497.004 — -699.693 — -705.570
2		Is het mogelijk om naar analogie van bijlage 11 programma begroting 2024 een overzicht te	Bijlage 11 uit de programmabegroting gaf een overzicht van de ombuigingen die destijds zijn voorgesteld. Daarmee komt

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		geven van de grootste risico's met bij behorende maatregelen.	deze vraag overeen met vraag 1. Een overzicht van de grootste financiële risico's zijn te vinden in de paragraaf weerstandsvermogen (pagina 85-87), waar ook maatregelen zijn opgenomen. Eén totaaloverzicht van de ombuigingen hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raad aanleveren.

Naam: D66 – Erik (een eerste set van vragen)
Datum van indienen vragen: 03.10.2024

Programma 2 Leefomgeving

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	p.35 Doorwerken energietransitie – er staat "opgaven waarvoor geen subsidie of eigen middelen zetten we niet door of schalen af"	a. Kan het college wat voorbeelden geven? b. Wat betekent dit voor lopende trajecten zoals de warmtetransitie in bepaalde wijken?	Ad. a In eerdere berichten van Rijk zou de bekostiging van de energietransitie middels de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid **(**CDOKE-regeling) stapsgewijs stijgen, op weg naar een verdubbeling van de middelen voor de inzet van capaciteit vanaf 2026. Of deze verhoging doorgaat is op dit moment onduidelijk. Hierbij speelt mee dat het nog onduidelijk is hoe het rijk omgaat met keuze met betrekking tot de specifieke uitkeringen (SPUK). Ad. b De lopende trajecten gaan door maar we kunnen alleen in nieuwe wijken aan de slag als daarvoor middelen beschikbaar zijn. Enkele voorbeelden van lopende trajecten zijn: WUP dieren-west, samenwerking in Stenfert en Ellecom, klusbedrijven in Dieren, Velp en Spankeren, energiewinkel, coaching, uitvoering van de lokale aanpak isolatie, enz

2	p.35 Kostendekkende – er staat "daar waar mogelijk"	a. Wat betekent dit in deze context? b. En als het niet kostendekkend kan, is de consequentie dan dat we het dan maar niet uitvoeren? Of zijn hier extra middelen voor geraamd?	Dit betekent dat we er naar streven al onze inzet bij ruimtelijke ontwikkelingen kostendekkend te krijgen. Dit kan echter niet overal en 100%. We hebben dit vertaald naar een extra opbrengst uit leges en kostenverhaal van bij elkaar € 175K. Dit heeft dus een positief effect op het saldo.
3	p.45 C.E. in navolging van de Kadernota wordt 50K geschrapt dat effect heeft op 'onze doelen die we nu vooral in samenwerking met de GMR willen bereiken'	a. Kan het college uitleggen wat hiermee wordt bedoeld? Gaan we onze doelen WEL halen maar nu in samenwerking met de GMR of halen we onze doelen niet? b. Wat wordt er anders?	Het budget van € 50K had als functie om (met name binnen de gemeentelijke organisatie) ingezet te worden om circulair denken en doen te stimuleren. Deze aanjaagfunctie wordt losgelaten. Hiervoor in de plaats wordt meer gebruik gemaakt van c.q. aangesloten bij de kennis en kunde die in regionaal verband wordt ontwikkeld. De doelstelling 'meer circulariteit' blijft gehandhaafd. Circulair inkopen blijft een onderdeel van ons inkoopbeleid.
4	p.48 Rozendaalse Veld – er staat "voor zaken die buiten de scope van de subsidies vallen, maar die wij als gemeente wel belangrijk vinden, is door de bezuinigingen geen ruimte meer"	a. Kan het college wat voorbeelden geven van wat wij wel belangrijk vinden maar die buiten de scope van de subsidies vallen? b. En wat is (van het niet meer kunnen uitvoeren) het effect?	Het gaat hier om extra activiteiten om de natuurkwaliteit van het Rozendaalse Veld te vergroten. Het effect van het niet doorgaan is dat we de natuurkwaliteit niet verder kunnen vergroten.

Programma Bestuur & organisatie

6	p.69/70 tabel 'wat mag het kosten'	a. Kan het college voorbeelden geven wat we bij "baten" bij 1.1 crisisbeheersing brandweer moeten verstaan?	Dit betreft doorbelasting van kosten aan gemeenten Rozendaal en Doesburg inzake werkzaamheden m.b.t. rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Paragrafen

8	p.104 Bij E 'bedrijfsvoering' staan op verschillende thema's benoemd en zijn verderop verder uitgewerkt.	a. Waarom zijn de eerste 4 thema's wel uitgewerkt en thema 'digitale toegankelijkheid van dienstverlening' niet? (terwijl een aantal aanbevelingen uit het rekenkamerrapport kwaliteit van dienstverlening over de noodzakelijke voortgang van digitale dienstverlening gaan) b. Heeft het college ergens budget opgenomen voor deze noodzakelijke voortgang? …zo ja, waar kunnen we dat vinden?	a. Het laatste thema is niet expliciet verder uitgewerkt vanwege de verwijzing naar de uitwerking in het programma Digitaal Rheden. De ingang van de Wet Modernisering Elektronisch Verkeer is uitgesteld tot 1-1-2026. Wij werken met Arnhem en Renkum gezamenlijk aan de afronding in de komende periode. • In de kern komt het voor dit thema in 2025 neer op de volgende aandachtspunten/ambities: • Afronding digitale toegankelijkheid voor alle 600 producten en diensten (UPL 2024-3); • Inbouwen van een klantwaarderingsmodule; • Beheer E-formulieren binnen organisatie verankerd; • Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen publieke dienstverlening beschikbaar; • Communicatiecampagne Digifitte inwoners gerealiseerd; • Notificaties voor alle producten en diensten inregelen (2026) b. Het budget is in 2022 beschikbaar gesteld voor een periode van 3 jaar (2023 t/m 2025); het is terug te vinden in het raadsbesluit rond het programma Digitaal Rheden).

Naam: Hendri Witteveen
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Samenleving blz 11	"Anderzijds is de keuze om de komende jaren in te zetten op een transformatie binnen Programma 1 Samenleving. Voor deze transformatie maken we transitiekosten." Is er al iets te zeggen over de aanpak die het college voor ogen staat? Hoe kansrijk is dit?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd. Het college acht het kansrijk en onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling zoals beschreven op p 11.
2	Samenleving blz 21 Tabel wat mag het kosten?	6.3 Inkomensregelingen Waar is de verlaging van 23.151k in 2025 naar 22.957k in 2026 p gebaseerd?	Deze is gebaseerd op ombuigingsvoorstellen bijzondere bijstand.
3	Samenleving blz 24	Ombuigingen 2025 e.v. 1. Gaan deze nog volledig door? 2. Hoeveel bezuinigen we hierop? 3. Het lijken toch goede preventieve voorzieningen, in hoeverre krijgen we de rekening later dubbel gepresenteerd?	1. Deze bezuinigingen staan nog op de brede lijst om door te voeren tot en met 2028. Het college werkt aan amendement 1, voorstellen voor het jaar 2026 ontvangt u met de kadernota mei 2025. 2. In 2028 zou er € 327.189 als bezuiniging gerealiseerd moeten zijn. 3. Het zijn ook goede preventieve voorzieningen. De peutersubsidie brengt kansengelijkheid voor peuters. Een risico is dat meer peuters een vve-indicatie krijgen wat hogere kosten met zich meebrengt. Het

			inloopspreekuur van het taalhuis biedt kansen om basisvaardigheden te vergroten voor volwassenen, en de SMI is een vangnet voor ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Bij de SMI is versobering echter goed mogelijk zoals ook genoemd in het ombuigingsvoorstel.
4	Samenleving blz 25 bovenaan	"Met een versobering van de regeling en de gestarte pilot om met Incluzio aan duurzame versterking van gezinnen verwachten we betere resultaten te halen dan afschaffing." Gaan we door met de versoberde regeling en de pilot?	Zoals het nu in de begroting is verwerkt zal de SMI worden afgeschaft.
5	Samenleving blz 25 Tabel wat mag het kosten?	7.1 Volksgezondheid Waardoor kan het budget in 2027 verlaagd worden van 2.651k naar 2013k?	Tot en met 2026 is aan de uitgavenkant en aan de inkomstenkant rekening gehouden met de Brede SPUK (sport, gezondheid, cultuur, sociale basis), waarvan een beschikking is ontvangen die de periode 2023 tot en met 2026 dekt.
6	Samenleving blz 26	"Als gemeente garanderen we ontmoeting voor inwoners in kwetsbare situaties." Valt dit allemaal onder taakveld 6.1? Valt hier nog meer onder?	Onder taakveld 6.1 vallen op dit moment naast de buurtaccommodatie en buurtbudgetten ook "Ik buurt mee!", Integrale wijkaanpak, vrijwilligersondersteuning, opbouwwerk en algemeen jeugd & onderwijsbeleid (subsidies).
7	Samenleving blz 26	"Vanaf 2025 worden de incidentele subsidies stopgezet." Is deze tekst nog actueel? Krijgen we een aangepaste begroting of een addendum?	Deze tekst is ten aanzien van de incidentele subsidies actueel. De structurele subsidies voor het in stand houden van de sociale basis worden pas vanaf 2026 verlaagd en uitsluitend eenmalig in 2026.
8	Samenleving blz 29 Tabel wat mag het kosten?	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie. Wordt dit na 2026 verder afgebouwd? Wat gaan we niet meer doen?	Er wordt na 2026 niet verder afgebouwd op de structurele subsidies voor maatschappelijke organisaties (sociale basis, w.o. cultuur en sport).

			Er staan daarnaast nog bezuinigingen gepland na 2026 voor professionele partners (denk aan activerend werk) en voor bijvoorbeeld de Integrale Wijkaanpak.
9	Samenleving blz 31 Hoe meten we onze prestaties?	"% huishoudens met problematische schulden" Dit is we de belangrijkste indicator, maar houden we ook de hoogte van de schuld bij aanvang traject en het aantal trajecten nog bij?	Wij monitoren ook de hoogte van de schuld bij aanvang van een traject en het aantal meldingen en trajecten. Informatie hierover wordt gedeeld via de Raadsbrief Samenleving.
10	Samenleving blz 33 Programmataat	Waar is de toevoeging van de reserves voor in 25 en 26?	In de Kadernota 2024 is een nieuw te vormen reserve "Bestemmingsreserve hervormingsagenda Jeugdstelsel" voorgesteld. Hiermee kunnen eventuele nadelige financiële effecten van de hervormingsagenda worden opgevangen. De in de Kadernota 2024 opgenomen dotaties in 2024 en 2025 worden hier benoemd.
11	Leefomgeving blz 41	"Verhogen inkomsten leges en verhoging inkomsten kostenverhaal (Kosten:175). Toelichting kosten: -75 (leges) en -100 (kostenverhaal)" Zijn dit inkomsten? Is het dan in 2025 100k, in 26 150k en in 27 200k?	In 2025 betekent dit 175K extra inkomsten. Dit loopt op naar 350K in 2028.
12	Leefomgeving blz 43	"Meer vernieuwende woonvormen: In 2025 realiseren we 181 flexwoningen. Dit is een ombuiging uit het volkshuisvestingsbudget en wordt betaald uit subsidie Haveland (50k) (Kosten:1.500.000)." Mag ik de som 1.500 – 50 k maken? Waar worden de overige kosten uit gedekt?	In de begroting 2024 was voor flexwonen incidenteel 50k opgenomen. Inmiddels hebben we voor de realisatie van de ontwikkeling op Haveland (flexwoningen) subsidie van het Rijk gekregen (€ 1,5 mln.) Daaruit dekken we deze kosten. Hiermee kunnen we het doel van flexwoningen realiseren. De inzet van de gemeentelijke middelen 50k is hiermee niet meer nodig, wat heeft geleid tot deze ombuigingsmaatregel.
13	Leefomgeving blz 44 Tabel wat mag het kosten?	8.3 Wonen en bouwen Hoe is dit budget opgebouwd, wat valt er allemaal onder?	De totaal begrote lasten 2025 bij dit taakveld 8.3 'Wonen en bouwen' bedragen € 2.565k en bestaan uit geraamde kosten van personele inzet (1.785k), kosten i.v.m. bouwaanvragen

			(125k). advieskosten en diensten derden m.b.t. Wonen (169k) en diverse kosten m.b.t. basisregistraties vastgoed (486k).
14	Leefomgeving blz 47 Tabel wat mag het kosten?	3.4 Baten economische promotie, baten hoger dan de kosten. Waar bestaan de baten uit?	De geraamde baten bij taakveld 3.1 betreffen de opbrengsten van de Bedrijven Investerings Zone (BIZ) ad 101k en op taakveld 3.4 betreft het de forensenbelasting ad 66k en toeristenbelasting ad 517k.
15	Bestuur en organisatie blz 62	0.8 Overige baten en lasten. Vanaf 2025 worden deze fors hoger. Waar bestaan deze uit?	De geraamde lasten op taakveld 0.8 'Overige baten en lasten' bedragen in 2025 € 4,6 mln. Ten opzichte van raming 2024 ad € 1,9 mln. is dit een toename van € 2,7 mln. Deze toename vloeit voort uit hogere stelposten voor prijsstijgingen (1,4 mln) en voor stijging salarissen (€ 1,3 mln).
16	Bestuur en organisatie blz 71	De lasten en baten van 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie wisselen nogal sterk onder dit programma. In 23 en 25 zijn ze hoog. In 24, 26, 27 en 28 zijn ze 0. Hoe werkt dit?	De bedragen in de tabel op pag. 70-71 betreffen de lasten en baten die gemoeid zijn met de opvang van vluchtelingen. Deze worden op taakveld 6.1 verantwoord. Hiervoor is met ingang van deze begroting 2025 een apart thema opgenomen, zodat we de betreffende financiële verantwoording goed kunnen monitoren. De lasten en baten in 2025 zijn per saldo budgetneutraal. In de jaren 2026-2028 zullen we naar verwachting ook deze opvang verzorgen en betreffende lasten en baten (ook budgetneutraal) moeten we nog in onze begroting opnemen. Voor 2026-2028 hebben we nog geen ramingen opgenomen i.v.m. onzekerheden over de hoogte van de hiermee gemoeide lasten en baten. Bij de kadernota 2025 verwachten we hierover meer inzicht te hebben en zullen we de begroting hierop aanpassen.

Naam: Steven Marshall (D66)
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	p. 10 / meerjarig perspectief	Bij de aanvullende maatregelen t.o.v. de kadernota 2025 staat genoemd dat er na 2026 niet verder bezuinigd zal worden op de sociale basis. Tijdens het technisch vragenuur van 2-10 is aangegeven dat de jaarlijkse ombuiging voor de sociale basis in 2026 én de jaren daarna jaarlijks €745k bedraagt. Het is onduidelijk welke concrete ombuigingen die in de kadernota genoemd staan hier vallen onder 'de sociale basis'. Welke van de volgende (of andere) ombuigingen tellen op tot de genoemde 745k en vallen daarmee onder de 'verzachting'? (tussen haakjes genoemd de ombuiging in miljoen euro zoals opgenomen in de kadernota). • Inburgering (0,11) • Minimabeleid & Minimaregelingen: subsidies vrijwilligersorganisaties (0,44) • Sportaccomodaties (0,36) • Sportstimulering (0,02) • Cultuur (0,12) • Preventief jeugdbeleid (0,08) • Sociale basis collectief voorliggend (0,35)	In bijlage 1 het overzicht van de bezuinigingen op de sociale basis (exclusief de maatwerkvoorzieningen). De ombuigingen op Inburgering, Minimabeleid en Sport in Rheden tellen hierin niet mee. Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		• Verlaging ombuigingen sociale basis (-0,2) • Versoberen bibliotheek (0,07)	
2	p. 11 / tabel 2. Aanvullende maatregelen na kadernota	In tabel 2 staat bij 'verlagen ombuiging sociale basis' dat de verlaging voor 2027 260k bedraagt en voor 2028 410k. Klopt onze berekening dat het totaal van de in de kadernota genoemde oorspronkelijke ombuigingen in 2027 voor de sociale basis (dus o.b.v. de in het antwoord op de vorige vraag genoemde maatregelen) €745k + €260k = €1005k bedraagt? En voor 2028 €745k + €410k = €1155k? Zo niet: wat klopt er niet in onze benaderingswijze?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde: De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden. In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft.
3	p. 29 / tabel 5.3	Bij 5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic is ten opzichte van de GB2024 voor 2025 een verlaging van €217k, voor 2026 €286k en voor 2027 en verder €415k opgenomen. Dit is veel hoger dar de in de kadernota genoemde	In 2024 is met de eerste Berap een bedrag van € 161 k toegevoegd aan het budget vanuit de reserve Covid-19.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		ombuigingen op cultuur (resp. 0,05, 0,12 en 0,25 mio). Waarin zit het verschil?	
4	p. 47 / tabel 3.3	Waar moeten we aan denken bij baten vanuit economische promotie’	Zie ook antwoord op vraag 14 van de Christen Unie. De geraamde baten bij taakveld 3.1 betreffen de opbrengsten van de Bedrijven Investering Zone (BIZ) ad 101k en op taakveld 3.4 betreft het de forensenbelasting ad 66k en toeristenbelasting ad 517k.
5	p. 62 / tabel 0.8	De overige baten en lasten stijgen tov GB2024 volgend jaar met ongeveer 2,8 miljoen euro. Wat zijn deze overige baten en lasten en wat veroorzaakt deze grote stijging	Zie antwoord op vraag 15 van de Christen Unie. De geraamde lasten op taakveld 0.8 ‘Overige baten en lasten’ bedragen in 2025 € 4,6 mln. Ten opzichte van raming 2024 ad € 1,9 mln. is dit een toename van € 2,7 mln. Deze toename vloeit voort uit hogere stelposten voor prijsstijgingen (1,4 mln) en voor stijging salarissen (€ 1,3 mln).
6	p. 110 / personeelsbeleid	In tegenstelling tot vorig jaar (toen p. 107) bevat de begroting 2025-2028 geen informatie over de ontwikkeling van de formatie. De argumentatie hiervoor is: in de kadernota 2025 zijn een aantal ombuigingen opgenomen die invloed hebben op de formatie en het huidige salarisbudget. De verdere uitwerking van de voorstellen volgt in 2025. Kunt u een overzicht geven van alle ombuigingen uit de kadernota die daar invloed	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde volgt de uitwerking van de formatie de inhoudelijke bestuurlijke keuzes. Op basis van de definitieve ombuiging zal zorgvuldig worden onderzocht wat de exacte impact is.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		op hebben en dus meegenomen gaan worden in die voorstellen?	
7	p. 110 / personeelsbeleid	In tegenstelling tot vorig jaar (toen p. 107) bevat de begroting 2025-2028 geen informatie over de begrote inhuur. In de kadernota noemt u dat Rheden op dit moment 25,1% van haar loonsom uitgeeft aan externe inhuur, en stelt u voor dit met 50% te reduceren en zoveel mogelijk werk met vaste medewerkers uit te voeren. a. Kunt u aangeven hoeveel u daarmee begroot voor externe inhuur in 2025 en verder? (eventueel uitgesplitst naar typen inhuur) b. Kunt u aangeven wat uw concreet in de begroting verwerkte besparingsdoel in euro's is voor externe inhuur in 2025 en verder?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde is er geen specifiek inhuurbudget. Als gevolg hiervan wordt alle inhuur gedekt uit materiele budgetten (waaronder projecten) en de vacatureruimte. Ten aanzien van het tweede deel van uw vraag: Bij deze ombuiging gaat het daarmee niet om het verlagen van de personeelskosten of een besparing, maar om het verlagen van een eventuele overschrijding. Met de extra maatregelen voor 2024 wordt er nadrukkelijk gestuurd op de beschikbare financiële ruimte. Omdat inhuur duurder is dan vaste invulling, betekent dit de facto dat er minder uren beschikbaar zijn.

Naam: Marleen Noorland, PvdA
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	P11	Graag voorbeeld van transitiekosten (5K)	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd. Het college acht het kansrijk en onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling zoals beschreven op p 11. Voor opzet en uitvoering van het programma zijn de transitiekosten bedoeld.
2	P11 tabel 2	Aanvullende besparingen in 2027 -260 en -410. Eerder was vastgesteld dat de bezuiniging op de sociale basis in 2026 zou plaatsvinden en de jaren erna niet meer. Hoe zit het nu?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
3	P11	Wat betekent "inzetten op extra middelen Rijk"? Zijn dat subsidies?	Neen, hiermee wordt bedoeld om op basis van een (landelijke) politieke lobby in nauw overleg met voornamelijk de VNG een hogere uitkering vanuit het Gemeentefonds te verkrijgen.
4	P11 tabel 2	Bezuiniging minimabeleid: wat is hier de toelichting?	Als antwoord op motie M9 is een alternatief voorstel t.a.v. het minimabeleid geformuleerd.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			In dit alternatieve voorstel (zie ook pagina 19 van de programmabegroting) blijven de Gelrepas en het kindpakket beschikbaar voor kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 150%. De gemeentepolis wordt nog voortgezet voor het jaar 2025, met halvering van de gemeentelijke bijdrage. In 2026 (als de gemeentepolis afgeschaft is) treedt een regeling "tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten" in werking. Inwoners met een handicap of chronische ziekte kunnen in aanmerking komen voor een jaarlijkse financiële bijdrage in de extra zorgkosten die zij maken. De regeling moet nog nader uitgewerkt worden.
5	P12 Opschalingskorting	Oploop korting verdwijnt in 2026. Toch is opschalingskorting een groot probleem. Hoe groot is deze korting in 2025 ev?	Deze zin (*zie hierna*) is niet correct en had niet vermeld moeten worden. ('*Ondanks dat de meicirculaire leidt tot een positieve bijstelling van de begroting, blijft de opschalingskorting de grootste impact op het negatieve begrotingsresultaat voor de jaren 2026 en verder*.'). Zoals gemeld in de memo 'financiële effecten meicirculaire 2024' wordt de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026 geschrapt. Dit geeft voor Rheden een structureel voordeel van € 1,6 miljoen in de algemene uitkering.
6	P19	Wat kost geldfit de gemeente en hoeveel gebruikers heeft geldfit?	Geldfit kost ca. € 7.000 per jaar. De eerste helft van 2024 is de website zo'n 317 keer bezocht vanuit de gemeente Rheden. In 1,5 jaar zijn er slechts enkele doorverwijzingen gekomen naar de gemeente of onze maatschappelijke partners via Geldfit. De site blijft toegankelijk voor inwoners, alleen zonder directe lokale doorverwijzing.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
7	P19	Hoeveel wordt er op de Gelrepas gekort in 2025? Voor 18+ en 18-?	De Gelrepas wordt in 2025 ongewijzigd voortgezet (geen aanpassingen in de doelgroep noch in de tegoeden).
8	P19	een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten te maken. Hoe ziet zo'n regeling er (bijvoorbeeld) uit?	Hierbij kan gedacht worden aan een jaarlijkse tegemoetkoming voor inwoners die a.g.v. chronische ziekte of handicap extra zorgkosten hebben. Diverse gemeenten kennen een dergelijke regeling, bijvoorbeeld Arnhem en Doesburg.
9	P20	Beëindigen instrumenten begeleiden naar werk: hoe ziet dit eruit? Welke instrumenten verdwijnen? Welke bedragen zijn hieraan verbonden en verdwijnt ook de loonkosten subsidie?	In het ombuigingsvoorstel P-wet is te vinden wat de voorgestelde verandering is per klantgroep en de bijbehorende bezuiniging. Loonkostensubsidie is een wettelijke taak. Dit blijft.
10	P23 Preventie gezondheidszorg en vrijwilligersorg.	Betreft kwetsbare jongeren: Onderzoek naar de financieringsmogelijkheden vanuit landelijk gelden in het kader van het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA). Zijn deze subsidies nog niet betrokken? Wat zijn verwachtte bedragen?	Deze subsidies zijn al wel betrokken. Vanaf 2025 willen we dat nog meer doen. Er worden momenteel projecten gefinancierd vanuit GALA en IZA middelen. Dit gaat om een mogelijke accentverschuiving en uitbreiding van financieringsmogelijkheden. Vanuit GALA is voor 2025 € 130.000 begroot om in te zetten op verschillende preventieniveaus.
11	P11 2e bullet	Dit betekent dat wij vanaf nu extra in zullen moeten zetten op maatregelen die de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving compenseren. Wat staat hier nu precies? Kan dit ook makkelijker omschreven worden?	Binnen het sociaal domein zijn er autonome ontwikkelingen die zorgen voor hogere uitgaven dan waar tot nu toe rekening mee is gehouden. Deze autonome ontwikkelingen hebben betrekking op de Wmo maatwerkvoorzieningen en Jeugdzorg. Het college stelt de raad bij deze begroting voor om de kosten in 2025 volledig, voor 2026 75 % 2027 50 % en 2028 25 % als lasten op te nemen.
12	P20 Beoogde resultaten	Kan er meer uitleg komen over de genoemde percentages hierbij?	Gelrepas: uit de regionale evaluatie Gelrepas* bleek dat het bereik van de Gelrepas gemiddeld 54% bedroeg. Wij streven naar een groter bereik van de doelgroep. Wij hebben daar

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			o.a. uitvoering aan gegeven door de gelrepas ambtshalve te verstrekken aan inwoners met een uitkering (sinds oktober 2023). Wij hebben ons daarom tot doel gesteld een bereik van 65% te realiseren. Kindpakket: a.g.v. corona nam het bereik van het kindpakket in 2020 af. Sinds 2022 keert deze trend zich weer. In 2023 bereikten we circa 64% van de doelgroep. Wij streven er naar dit bereik nog verder te vergroten naar circa 70%. *waarover u mei 2023 middels een raadsinformatiebrief geïnformeerd bent.
13	P35: 7e bullet	Er wordt kritisch gekeken naar de investeringsprojecten. Ook wordt gesproken over uitstel van één of meerdere jaren, of vervallen van projecten. Welke projecten heeft het college in beeld om te vertragen (en hoe lang), of om te laten vervallen?	In de 2e Berap van dit jaar is al aangegeven dat de integrale projecten vanuit het Watertakenplan Olburgen (bijlage 4 meerjarig investeringsplan) vertraging oplopen. Enerzijds veroorzaakt doordat de lopende ruimtelijke ontwikkelingsprojecten meer capaciteit vragen, anderzijds loopt de uitvoering van enkele projecten vertraging op vanwege stikstof en netcongestie. Vanaf eind 2023 is er 1 fte projectleider civiel als tijdelijk beheermaatregel vanwege de financiële tekorten niet ingevuld. Hiermee lopen we vooruit op het ombuigingsvoorstel uit de Kadernota om een jaarschijf uit de planning te halen. Een aantal projecten/straten in de vogelbuurt Oost in Dieren schuift een jaar door, dit zijn: De Fazantenlaan, Patrijslaan, Buizerdlaan, Valkenlaan, Haviklaan en de Spechtlaan in Dieren.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
14	P40 Wat mag het kosten	Hier staat n.v.t.. Dit terwijl er wel kosten zijn verbonden (zoals ook uit de tekst hierboven blijkt). Waarom staat hier niet van toepassing?	Er staat niet van toepassing omdat alle kosten extern gefinancierd worden en dus geen effect hebben op het saldo van de begroting
15	P58 Toename in baten leefomgeving	Waar komen de extra baten van ca. 2,5 tot 5 mln vanuit Leefomgeving vandaan de komende jaren?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
16	P59 Inwonersparticipatie	Hier wordt ingegaan op het burgerakkoord en de duurzaamheidsagenda. In onderdeel leefomgeving wordt aangegeven dat hierop bezuinigd wordt vanwege de financiële situatie. In deze alinea staat juist dat er extra middelen nodig zijn voor proces en concrete maatregelen. Hoe verhouden deze zich tot elkaar?	Dit is scherp gezien. De tekst in deze alinea klopt niet met de werkelijkheid. De extra middelen voor de duurzaamheidsagenda worden geschrapt (m.u.v. personele lasten).
17	P63 Vergoeding raadsleden	De vergoeding voor raadsleden en commissieleden gaat omhoog met 5,4 %. Dit is in totaal een structureel bedrag van € 34 k. Waar terug te vinden in de tabel hierboven?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
18	P64 wat mag het kosten	Hier staat: n.v.t.. Betekent dit dat voor komend jaar voor een inclusieagenda geen financiën beschikbaar zijn?	We zijn momenteel bezig met de ontwikkeling en uitwerking van een Inclusieagenda, waarin we de kaders en uitgangspunten vaststellen voor hoe we binnen onze gemeente willen omgaan met inclusie en diversiteit. Zodra deze agenda is vastgesteld, kan er een uitvoeringsagenda volgen. Indien voor de uitvoering hiervan financiële middelen nodig zijn, zal dit ter besluitvorming aan de Raad worden voorgelegd.
19	P65 wat mag het kosten	Hier staat nvt. Dat terwijl er onlangs in de raad is besloten hiervoor geld beschikbaar te stellen (eenmalig 25k, en drie jaar 40k). Waarom staat dit niet hier benoemd?	Dit heeft te maken met de inrichting onze administratie. De financiële taakvelden zoals voorgeschreven vanuit het Rijk hebben wij 'gekoppeld' aan de thema's zoals wij ze in de programmabegroting kennen. Omdat wij de taakvelden niet zelf bepalen, kan het zijn dat een taakveld op meerdere

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			thema's betrekking heeft. "Niet van toepassing" betekent in deze context dat er geen financieel taakveld aan het thema 'Inwonersparticipatie' is toegewezen. We begrijpen dat u als raadslid wel behoefte heeft aan meer informatie over de kosten binnen dit thema. Om die reden is vanaf deze begroting voor de resultaten, de 'nieuwe dingen' die we voor dit thema oppakken, een inschatting van de kosten opgenomen per resultaat. We zijn hier als experiment op advies van de financiële commissie mee gestart, voor een behoorlijk aantal resultaten is dit ook al gelukt. De middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de specifieke resultaten lees u voor het thema 'Inwonersparticipatie' onder het kopje "Beoogde resultaten" (pagina 65).
20	P94	Elders in de begroting wordt gesproken over temporiseren/schrappen van projecten. Dit wordt bij beheer van wegen niet benoemd. Betekent dit dat er bij wegen geen temporisatie/schrappen van projecten plaatsvinden? Hetzelfde geldt voor openbare verlichting: daar wordt elders in de begroting gesproken om te temporiseren, dit zien we hier niet terug. Hoe zit dit?	Wegen zijn inderdaad onderdeel van deze projecten. Bij de vervanging/herinrichting gaat het hierbij dus om een integrale aanpak van de hele omgeving: met wegen, groen, spelen. Het aanbrengen/vervangen van (extra) riolering, waterberging, infiltratieriolen of hemelwaterriolen zijn vaak de aanleiding voor de integrale projecten. Daarnaast wordt er in de projecten gekeken naar meekoppel kansen vanuit andere beleidsterreinen, denk hierbij aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie, etc. (zie link Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) Voor de openbare verlichting is er een meerjarenplanning en worden de doelstellingen volgens het beleidsplan OV uitgevoerd.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
21	P134 Grondex.	In de loop van 2023 wordt getoetst of het totaal van de grondexploitaties van de gemeente Rheden als een (winstgevende) onderneming kan worden gezien. Als dat het geval is wordt een openingsbalans opgesteld en zal een inschatting worden gemaakt van de te betalen VPB. Verwacht wordt dat het effect op de resultaten van de lopende grondexploitaties klein is. Wat is VPB en wat is de uitkomst van de toetsing in 2023?	Met VPB bedoelen we de vennootschapsbelasting. De gemeente dient over de opbrengsten van grondexploitatie vennootschapsbelasting te betalen. Over 2023 hoeft de gemeente geen VPB te betalen.
22	P70 Kosten en Baten 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Is er hier sprake van voor- of na financiering? Dit o.a. i.v.m. de liquiditeit.	We ontvangen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een bijdrage in de jaarlijkse opvangkosten van asielzoekers en ontheemde Oekraïners. Deze bijdrage is waarschijnlijk meer dan dekkend. De gemeente factureert per kwartaal vooruit.
23	P162 Voorziening spaarverlof	Waar dient deze voorziening voor en waarom wordt er de komende 4 jaar niet gemuteerd?	Deze voorziening dient ter dekking van betalingsverplichtingen als gevolg van opgebouwd spaarverlof. Door een verandering in de wetgeving zijn wij verplicht deze voorziening op te nemen. Elk jaar wordt de hoogte van de voorziening opnieuw vastgesteld aan de hand van het saldo spaarverlof. Bij het opstellen van de jaarstukken wordt de onttrekking over het afgesloten boekjaar bepaald.
24	P77 Lokale heffingen	Er staat dat lokale heffingen niet meer mogen stijgen dan de inflatie. Leges staan in de tabel op de volgende pagina (zoals bouwleges (is dit oa kosten voor een omgevingsvergunning?)). Tegelijkertijd hebben we uitgesproken om leges (meer) kostendekkend te laten zijn. Hoe	Bouwleges betreffen inderdaad ook een omgevings-vergunning. Leges brengen wij in rekening voor een concrete tegenprestatie. Zoals bij het aanvragen van een paspoort, rijbewijs of (omgevings)vergunning. Hierbij betrekken wij de kosten die wij hiervoor maken en mogen toerekenen. De inflatie is een onderdeel van de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		verhoudt 'kostendekkend' en niet meer stijgen dan de inflatie zich tot elkaar? Onderaan pagina 82 wordt hier kort op ingegaan.	berekening hiervan, maar niet de enige factor. Voor nadere toelichting verwijzen wij graag naar de onlangs vastgestelde nieuwe legesverordening (Raadsvergadering 24 september 2024).

Naam: VVD Fractie
Datum van indienen vragen: 3 oktober 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Algemeen	De programma begroting begint met een bestuurlijk voorwoord en vervolgens met twee inleidingen. Wat is de reden dat voor deze aanpak wordt gekozen?	Ten opzichte van de begroting van vorig jaar zijn er twee aanpassingen in de opbouw van de inleiding. Ten eerste is ervoor gekozen om te beginnen met het bestuurlijk voorwoord, in plaats van de leeswijzer. Hierdoor krijg de lezer gelijk inzicht in de bestuurlijke samenvatting, zonder eerst de leeswijzer te hoeven lezen. Ten tweede is er voor gekozen om in de inleiding nadere invulling te geven op het perspectief n.a.v. besluit 1a bij de kadernota 2025-2028 (2 juli 2024). Deze invulling gaat daarmee specifiek in op het besluit van de raad. De tweede aanpassing is in principe eenmalig van aard.
2	Algemeen	Welke ambities worden met deze programmabegroting bijgesteld?	Wij verwijzen u graag naar het bestuurlijk voorwoord op pagina 3. In het onderdeel “Bijstellen keuzes” leest u meer over de keuzes die worden bijgesteld. Hiermee borduren we voort op de ombuigingen en bijstelling ambities zoals opgenomen in de kadernota 2025-2028.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			De ambities voor de komende periode blijven staan, waarbij de focus ligt op de vijf vliegwielen die wij hebben benoemd op pagina 8 van de programmabegroting.
3	Bestuurlijke inleiding – Pagina 3	Er wordt gesproken over de samenwerking met organisaties en ondernemers in de gemeente. Hoe gaat deze samenwerking er de komende periode uitzien en waar wordt gezamenlijk naar toe gewerkt? Wat gaat de rol van de raad in dit proces zijn?	*Het antwoord volgt op een later moment.*
4	Algemeen	Door de financiële commissie zijn begin 2024 een aantal aanbevelingen gedaan om er voor zorg te dragen dat de programma begroting "nog beter' te maken. Wat is er met deze aanbevelingen gedaan en waar vinden we deze effecten terug in deze programmabegroting? Een van de aanbevelingen is om de activiteiten alleen te benoemen en te onderbouwen voor alles wat additioneel is en niet meer wat er "going concern" is. Dat vinden we terug maar het is onduidelijk van wat er wordt gereserveerd/geraamd voor "going concern". Is het mogelijk om dit te leveren per taakveld?	Het college heeft met deze begroting geacht het advies van de financiële commissie volledig over te nemen. De toelichting op de volgende stap in onze gezamenlijke doorontwikkeling is te lezen in het onderdeel "Opbouw begroting" op pagina 6 en 7 van de programmabegroting. Hier is inderdaad een deel van de aanbeveling over de resultaten per abuis niet opgenomen, terwijl het advies wel volledig is omarmd en overgenomen voor deze programmabegroting. De aanbeveling waar het om gaat is om resultaten meer concreet (activiteitgericht) op te schrijven en te beperken tot de 'nieuwe dingen' (zgn. "growing concern"). Daarnaast is voor deze resultaten, waar mogelijk, een inschatting van de kosten opgenomen. Per thema is een financiële tabel opgenomen met de baten en lasten, dit omvat zowel "growing" – als "going concern". We hebben geen apart overzicht van alleen "going concern" en zijn ook niet voornemens deze op te stellen. Dit zou

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			namelijk relatief veel tijd kosten, terwijl de meerwaarde beperkt is. Net als eerdere jaren zal er worden geëvalueerd in hoeverre dit is gelukt en welke (extra) acties voor de begroting 2026 gewenst zijn. We hopen deze evaluatie wederom samen met de financiële commissie uit te kunnen voeren.
5	Pagina 10 Tabel 1	In eerste bullet geeft U aan dat de voorgestelde bezuinigingen naar aanleiding van amendement A1 is aangepast en dat subsidies vanaf 2027 niet meer worden aangepast. Betekent dat de voorgenomen bezuinigingen voor 2025v en 2026 wel worden doorgevoerd? Wat zijn de effecten voor de getroffen instellingen/verenigingen als de voorgestelde bezuinigingen wel worden doorgevoerd?	Dat klopt. Voor organisaties die een structurele subsidie ontvangen van de gemeente verandert er in 2025 niets. Vanaf 2026 staat een korting van 25% op het totale budget voor de sociale basis gepland. Oploop van de bezuinigingen voor 2027 en 2028 zijn van de baan. Na vaststelling van de begroting in november door uw raad geeft het college vervolg aan de gespreksavonden. Samen met onze partners bepalen we de prioriteiten voor de komende jaren en verdeling van de middelen. Op dit moment zijn de effecten voor deze instellingen/verenigingen daarom nog niet te geven. Het college zal bij de kadernota 2026 aan de raad voorstellen op welke wijze de ombuigingen een plek krijgen voor de jaren 2026 en verder.
6	Algemeen	De programmabegroting is gebaseerd op de kadernota 2025 welke door de raad is geamendeerd. In de kadernota(concept) zijn een groot aantal mogelijke bezuinigingen/ombuigingen genoemd. Door raad is een amendement ingediend waarin het totaal van bezuinigingen is vastgesteld maar	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. Daar waar er aanpassingen zijn vanuit aangenomen amendementen en/of vanuit aanvullende maatregelen na kadernota (zie tabel 2 op pag. 11 van de PB2025) zijn de betreffende ombuigingen aangepast in voorliggende begroting.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		een groot aantal ombuigingen niet zijn geaccordeerd. Dit is in de programmabegroting niet eenvoudig te herleiden. De genoemde ombuigingen (hyperlink) zijn documenten welke zijn achterhaald door besluitvorming. Graag een overzicht aanleveren welke geheel, gedeeltelijk en geheel niet zijn overgenomen.	Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.
7	Algemeen	In de inleiding wordt gesteld dat de drie w vragen worden beantwoord in het programma. De wat vraag (wat gaan we doen) wordt beschreven als resultaat … er wordt nergens beschreven welke acties gekoppeld worden aan de verschillende thema's	Dat klopt; de gedetailleerde acties maken geen onderdeel uit van de begroting. Wat we gaan doen en wat dit oplevert wel (resultaten). Dit is ook conform het advies van de financiële commissie. Daarbij wordt erkend dat de resultaten nog meer concreet opgeschreven kunnen worden. Als u bedoelt dat hierin nog stappen te zetten zijn dan kunnen we dat beamen. We zullen dit meenemen in de evaluatie.
8	Inleiding pagina 7	Grondexploitatie. Wat is de reden dat de resultaatverwachting (2023) wordt gebruikt en niet het gerealiseerde resultaat van 2023?	Dit betreft een omissie in de tekst. Hier moet staan: '*Ook wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2024 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de laatste jaarrekening 2023.'*
9	Inleiding pagina 8	In de inleiding wordt geschreven dat de reden waarom Rheden er financieel minder goed voorstaat te vinden is door landelijk beleid en de samenstelling van de gemeenschap. Het lijkt erop dat U de schuld buiten de gemeente legt. Is het misschien ook zo dat we als gemeente een te Grote ambitie hebben gehad afgezet tegen de beschikbare financiële middelen?	Het is een feit dat het Rijk de gemeenten kort. Wij zijn ook realistisch en zien dat wij een omslag moeten maken. Wij moeten een aanpak creëren die maakt dat we minder afhankelijk worden van het Rijk. Wij zetten daarbij in op het verduidelijken van keuzes, het verbinden van alle betrokkenen en het bieden van perspectief voor de toekomst. Buiten bestaande paden denken is aan de orde.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Naast de maatregelen die nodig zijn om op de korte termijn de financiële huishouding op orde te brengen, zetten wij daarom voor de lange termijn in op: • Woningbouwversnelling; • Samenwerking aan de sociale basis; • Samenwerken aan de versterking van de lokale economie; • Samenwerking aan de kwaliteit van onze leefomgeving; • Werken aan een slanke en meer wendbare organisatie. Zie graag ook pagina 8 van de programmabegroting.
10	Inleiding pagina 9	In het onderdeel *samenwerken aan de lokale economie*. Aangegeven wordt dat de prioriteit ligt bij de groene sector, recreatie en toerisme en het MKB. Vallen hier grote ondernemers zoals Gazelle, die van belang zijn voor de Rhedense economie, ook onder? Waarom is hiervoor gekozen?	De prioriteit is in de eerder vastgestelde economische visie. Tevens blijven we ons inzetten op de verdere verduurzaming van het totale bedrijfsleven in de gemeente Rheden
11	Inleiding pagina 13	In overige ontwikkelingen meldt U dat er een nieuwe langlopende lening wordt aangegaan voor een bedrag van €15 M. Wat is de reden voor het afsluiten van deze nieuwe lening en wat betekent dit voor de solvabiliteit?	Vanuit treasurybeheer monitoren we onze leningenportefeuille. In verband met te verwachte grote (investerings-)uitgaven in Q4-2024 en in 2025 is het noodzakelijk om een lening af te sluiten. Het afsluiten van een lening betreft vreemd vermogen en hierdoor daalt de solvabiliteit. In de berekening van de solvabiliteit in de paragraaf weerstandsvermogen (pag. 89 score van 12%) is hiermee rekening gehouden.
12	Programma 1 samenleving	Wat is onze visie?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde: Begin 2025 neemt het college de raad graag

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		In mei 2024 is de sociale visie 2024 door de raad vastgesteld. Daarin is kenbaar gemaakt dat de uitwerking hiervan terug te vinden zou zijn binnen de programmabegroting. Waar vind ik de financiële consequenties van de uitwerking en welke effecten worden verwacht? Wat is de reden dat er in de programmabegroting zo'n uitgebreide aandacht aan de visie is besteed?	mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein. Ten aanzien van de programmabegroting 2025: Per opgave (basis is het koersdocument) wordt beschreven wat we in 2025 kunnen en willen bereiken en aan welke ambitie dit bijdraagt. De financiële mogelijkheden zijn beperkt in 2025 en dit heeft invloed op de wijze waarop we in dat jaar aan de ambities kunnen werken. We houden dus de ambities vanuit het koersdocument in stand.
13	Programma 1 Samenleving pagina 11	Er wordt gesproken over een transformatie binnen het sociale domein? Wat houdt dit in? Wat gaat het opleveren en wat gaan we ervoor doen?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, advies van Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijk resultaat kan worden gerealiseerd.
14	Programma samenleving – Bestaanszekerheid – Pagina 19	Waarom is ervoor gekozen de Gelrepas toch beschikbaar te houden voor de doelgroep tot 150% van het sociaal minimum.	De Gelrepas blijft alleen voor kinderen beschikbaar voor de inkomensgroep tot 150%. Hiermee geven we invulling aan motie M9. Er is voor deze doelgroep gekozen omdat we in willen blijven zetten op gelijke kansen voor kinderen. Daarnaast laat de minima effect rapportage (nibud) zien dat gezinnen met oudere (>12 jr) kinderen het financieel moeilijk hebben. We willen deze doelgroep daarom blijven ondersteunen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
15	Programma samenleving – Bestaanszekerheid – Pagina 19	Kunt u meer toelichten wat u voor zich ziet omtrent de regeling voor chronisch zieken en gehandicapten en wat hier de mogelijke financiële consequentie van is?	Hierbij kan gedacht worden aan een jaarlijkse tegemoetkoming voor inwoners die a.g.v. chronische ziekte of handicap extra zorgkosten hebben. Diverse gemeenten kennen een dergelijke regeling, bijvoorbeeld Arnhem en Doesburg. Een voorstel volgt in 2025.
16	Programma 1 Pagina 20	Binnen de participatie worden aantal instrumenten niet meer ingezet. Kunt U aangeven welke instrumenten hier worden bedoeld en welk effect dit heeft op de deelnemers binnen deze trajecten en de personele effecten van het niet meer inzetten van deze instrumenten? Hoe wordt geborgd dat doelstelling (75% van de deelnemers hebben een actief participatie traject).	In het ombuigingsvoorstel P-wet is te vinden wat de voorgestelde verandering is per klantgroep en wat het te verwachten effect is op de inwoners. We borgen de doelstelling door wel in te blijven zetten op inwoners met arbeidspotentieel. De financiële consequentie wordt meegenomen bij de kadernota 2026.
17	Programma 1 Pagina 22	Op pagina 22 staat dat we het percentage overlast door houtstook willen verminderen met 20%. Hoeveel overlast was er de afgelopen jaren, hoe willen we dit verminderen en welk beleid gebruiken we hiervoor?	Aantal meldingen houtstookoverlast – Rheden Stookseizoen: Nov 2022 – mei 2023: 112 Nov 2021 – mei 2022: 76 (beperkte registratie door wijziging landelijk systeem) Sep 2019 – juni 2021: 48 Om overlast te verminderen, zetten we enerzijds communicatie en voorlichting in. Middels gemeentewebsite, video's, artikelen in lokale media en berichten op social media werken we aan bewustzijn over de gezondheidseffecten van houtstook, en geven we concrete tips om overlast te voorkomen. Daarnaast onderzoeken we (i.s.m. andere gemeenten) de mogelijkheden voor regelgeving en handhaving voor

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			houtstook. Dit onderzoek loopt. Zodra wij een beoogde aanpak hebben, informeren wij u daarover.
18	Programma 1 Pagina 23 Programma samenleving - Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar	Er wordt gesproken over het verantwoord omgaan met drugs? Wat wordt hiermee bedoeld? Deze vraag stellen wij mede vanuit het feit dat drugs verboden zijn.	In de begroting spreken we over: bewust omgaan met alcohol/drugs. We bedoelen daarmee dat we inwoners via een combinatie van voorlichting/educatie, beleid (regels, waaronder verbod) en hulp/ondersteuning bewust worden van de schadelijke effecten van de middelen en hen stimuleren een gezondere keuze te maken.
19	Programma leefomgeving – Wat is onze visie? – Pagina 36	Rheden heeft een aantal goede ambities op het gebied van duurzaamheid. Onder andere over circulaire economie en over een CO2 neutrale omgeving. Hoe realistisch is het om deze ambities te halen in het licht van onze huidige financiële situatie?	Wij hebben inderdaad aangegeven wat onze ambities zijn op dit thema. Wij geven hiermee duidelijk richting, waarbij we afhankelijk zijn van veel (externe) factoren. De afhankelijkheid van externe financiering is met deze begroting sterk vergroot. Het realiseren van deze ambities is dus zeker een uitdaging. Wie kiezen er wel voor om de ambities te blijven formuleren vanuit het willen.
20	Programma leefomgeving – Energie- en warmtetransitie – Pagina 40	Er komt een onderzoek naar het mogelijk realiseren van een (groot) zonneveld in het Soerense Beekdal Wat zou er moeten gebeuren om dit mogelijk te maken en wat is de rol van de gemeente hierin? Gaat het om particuliere of gemeentelijke grond? Hoe past dit in het planologische en beeld op natuur en landschap?	Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk.
21	Programma 2 Pagina 43 resultaat	Per project vragen we aan de ontwikkelende partij om inzichtelijk te maken in welke mate circulair gebouwd gaat worden. Is dit wettelijk verplicht en wat draagt dit bij aan het verminderen van het woningtekort?	*Antwoord herzien:* In het kader van de regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio heeft de gemeente Rheden in 2023 ingestemd met de intentieverklaring Toekomstbestendig Bouwen. Hierin hebben wij onze steun uitgesproken aan het regionale Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 en

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			onze intentie om bij te dragen aan het versterken en versnellen van Conceptueel en Circulair Bouwen. Dit is noodzakelijk om het gebruik van primaire grondstoffen in de bouw terug te dringen en hergebruik van materiaal te stimuleren. Circulair Bouwen zegt niets over de hoeveelheid te bouwen woningen, maar over de manier waarop we bouwen. Op dit moment is het nog niet wettelijk verplicht om de mate van circulariteit van een plan inzichtelijk te maken.
22	Programma leefomgeving – Economische ontwikkeling – Pagina 45	Hoe gaat dit doel bereikt worden ondanks de geplande bezuinigingen?	Onduidelijk is me wat met 'dit doel' wordt bedoeld.
23	Programma 2 pagina 45 Circulair inkopen	De interne organisatie is geïnformeerd over de noodzaak van (lokaal) circulair inkopen (Eind2025). Wat zijn de mogelijke kosten of baten van op deze manier van inkopen?	Circulaire economie gaat over maatschappelijke waarde; dit is naast financiële waarde ook oog hebben voor sociale waarden en milieueffecten. Het belang van circulaire economie c.q. circulair inkopen is vooral gericht op het zorgen voor een duurzame toekomst.
24	Programma leefomgeving – Mobiliteit en infra – Pagina 53	Er wordt gesproken over een onderzoek naar passend parkeren binnen de gemeente, inclusief betaald parkeren. Klopt onze interpretatie dat er betaald parkeren ingevoerd gaat worden en hier al een budget voor begroot is? Baten + 150 K en lasten -9K? Als antwoord ja is graag onderbouwing waar deze bedragen op zijn gebaseerd?	Uw raad heeft met amendement A8 Parkeerbeleid gevraagd om een onderzoek naar betaald parkeren gevraagd bij de behandeling van de kadernota. Of en zo ja hoe er betaald parkeren wordt ingevoerd is dus nog niet duidelijk. In de kadernota was een ombuiging opgenomen voor het invoeren van betaald parkeren in de parkeergarage Dieren. De baten hiervan bedroegen € 150 k. In onze raadsinformatiebrief met betrekking tot de septembercirculaire informeren we u over de financiële verwerking in de voorliggende begroting.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
25	Programma bestuur & organisatie – Wat is onze visie? – Pagina 60 & Ontwikkeling organisatie pagina 67	Er wordt in het kopje *ontwikkeling organisatie* gesproken over een slanke organisatie. Hoe ziet een slanke gemeentelijke organisatie in Rheden eruit? (Hoe) wordt de raad betrokken bij de bijgestelde strategische personeelsplanning? En stellen wij als raad nu ook al bezuinigingen vast op de gemeentelijke organisatie?	De slanke organisatie is een organisatie die past bij de opdracht die de organisatie krijgt van de Raad. De doorrekening van de strategische personeelsplanning komt terug in de kadernota van 2026. Dit is tevens de manier waarop de Raad betrokken wordt bij de Strategische personeelsplanning. Politieke keuzes hebben direct invloed op de manier waarop de organisatie personeel kan inzetten.
26	Programma 3 Pagina 62	Nieuwe content management systeem met een nieuwe website en hosting partij (2026).(Kosten:50.000). Hoe en wat gaan inwoners hiervan merken en betekent dit ook dat de informatie eenvoudiger en beter beschikbaar wordt?	De website wordt volledig nieuw en zal volledige voldoen aan de toegankelijkheidseisen voor inwoners. Daarmee wordt ook informatie eenvoudiger en bereikbaar.
27	Programma 3 Sluiting servicepunt pagina 62	Het voorstel is om het servicepunt te concentreren in het nieuwe gemeentehuis. Dit levert een bezuiniging op van € 10K. Om de inwoners toch maximaal te faciliteren om het servicepunt in het gemeentehuis te kunnen bereiken zullen we het bezoek aan het gemeentehuis maximaal faciliteren met vervoersmogelijkheden. Hoe moeten we dit voor ons zien en welke financiële effecten kan dit gaan hebben?	Deze vraag is in de Raadsinformatiebrief van 8 oktober 2024 meer uitvoerig beantwoord. Daarin is een scenario-analyse verwoord voor het openhouden van 1, 2 of 3 locaties. De financiële en personele effecten blijken daaruit groot. De genoemde € 10K zijn de directe koste van Dieren, de directe kosten van Velp zijn aanzienlijk hoger. Daarnaast zijn de personele consequenties groot. Voor het openhouden van meerdere locaties zijn de indirecte kosten van o.a. personeel, facilitair, veiligheid en ICT groot. Daarnaast voldoen nevenlocaties vaak niet aan de verwachtingen van de inwoner, die ook een nevenvestiging zien als 'het gemeentehuis'. Integrale, meer complexe vragen kunnen alleen worden afgehandeld op het moment dat meerdere disciplines betrokken zijn.

Naam: Hendri Witteveen Deel 2 N.a.v. inspraak

Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
17	Leefomgeving. Blz 18 Verwijzing Link Ombuigingen Format Ombuigingen sociale basis (collectief) voorliggend	In het Format wordt gesproken over een zogenaamde tussenvoorziening: "Continueren 3 dorpshuizen + ombuigen naar 1 tussenvoorziening". In de Kadernota staat: "We hebben ervoor gekozen om in de minder veerkrachtige wijken ontmoetingsplekken in stand te houden als ook zogenaamde tussenvoorzieningen in Velp, Rheden en Dieren." Vragen: 1. Wordt er nog steeds gekozen voor een tussenvoorziening in de drie grootste dorpen? 2. Wat wordt daar onder verstaan? 3. Wordt hierbij gedacht aan het doorontwikkelen van een bestaand dorpshuis? 4. Welke samenwerking staat het college voor ogen met de bestaande dorpshuizen, zowel bij de ontwikkeling als in de nieuwe situatie?	1) Ja. 2) Een tussenvoorziening bevindt zich tussen de dorps- of buurthuizen en professionele dagopvang; een buurthuis-plus en een dagopvang-min. Een tussenvoorziening draagt bij aan de participatie van inwoners door het bieden van dagactiviteiten en ontwikkeling van sociaal kwetsbare inwoners. 3) Dat is niet uitgesloten. 4) Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.
18	Leefomgeving. Blz. 29 5.6 Media	In de periode van 2024 tot 2028 neemt het budget voor het taakveld 5.6. Media, waaronder de bibliotheek valt, af van 887 tot 817k. Het kabinet investeert vanaf 2025 structureel €60 miljoen in bibliotheken. In 2025 en 2026 krijgt iedere gemeente via een decentralisatie-uitkering hiervoor een bedrag van € 2,95 per inwoner, voor Rheden een kleine 130k. Vragen; 1. Wordt deze decentralisatie-uitkering volledig ter beschikking gesteld aan de Zoomerij?	Voor 2025 en 2026 is aan de gemeente Rheden een DU verstrekt van bijna 130 K voor de openbare bibliotheken (via de septembercirculaire 2024 van het gemeentefonds). In de nog op te stellen memo over de verwerking van de septembercirculaire zal een voorstel worden gedaan over de allocatie van deze extra middelen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		2. Wat stelt de gemeente verder nog beschikbaar aan de taken waar deze uitkering voor bestemd is?	
19	Leefomgeving. Blz 22 Gezond en vitaal	Tijdens de inspraak op 3 oktober werd opgemerkt dat één van de uitdagingen van de verenigingen is dat ze minder opbrengsten uit het ophalen van oud papier halen. 1. Is het college hiervan op de hoogte? 2. Kan het college zeggen waardoor worden de lagere opbrengsten worden veroorzaakt?	Er is al jaren sprake van een daling van de hoeveelheid ingezameld oud papier. Dit is een landelijke ontwikkeling als gevolg van de digitalisering. Ook de recente invoering van het verbod op ongeadresseerd drukwerk zorgt voor vermindering van de hoeveelheid oud papier. In de periode 2021-2022 is er daarnaast, door ontwikkelingen op de oud papiermarkt, sprake geweest van een hoger dan gebruikelijk papier. Hierdoor valt de vergoeding over 2023 lager uit dan eerdere jaren.

Naam: VVD Fractie
Datum van indienen vragen: 4 oktober 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Programma 2 Pagina 40	In het Soerens Beekdal onderzoeken we of een (groot) zonneveld gerealiseerd kan worden. Vragen: 1. Hoe verhoudt zich dat tot de planologische bestemming en inzichten en de doelstellingen op gebied van natuur en landschap voor het Soerens Beekdal? 2. Is de gedachte dit op particuliere grond of op eigendom van de gemeente te realiseren?	A Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk. B Idem

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
2	Programma 2 pagina 42	onder Ombuigingen 2025 e.v. staat: "Tevens is besloten te stoppen met het project "blijfwijken" en .. . ." Wat zijn de overwegingen geweest om dit voorstel te doen en wat zijn de gevolgen/ effecten op langere termijn?	Inmiddels is het gelukt om externe subsidie te krijgen vanuit het regionale IZA-plan (integraal zorgakkoord) voor de Blijfwijken. Het project kan op basis daarvan doorgaan. Het was een politiek besluit om hiermee te stoppen.
3	Pagina 166	Aantal woningen, in 2024: 21.327 en in 2025: 21.310, een afname van 17 woningen. Hoe verhoudt dit getal zich tot de ambitie van de gemeente Rheden en wat is de oorzaak van deze afname?	Bij ontwikkelingen binnen de gebouwde omgeving moet vaak eerst gesloopt worden, voordat de herontwikkeling plaats kan vinden. Dit kan (tijdelijk) tot een afname van de voorraad leiden.
4	Programma 2 Leefomgeving	In het technisch vragenuurtje werd aangegeven dat een groot aantal activiteiten binnen dit programma worden uitgevoerd met externe financiering (SPUK). Deze activiteiten kosten ambtelijke capaciteit. Wat is de omvang van deze ambtelijke capaciteit en waar vinden we deze terug in de programma begroting? Graag overzicht aanleveren. Daarnaast vragen SPUK gelden additionele capaciteit van de accountant. In 2024 heeft dat bij de controle van de jaarrekening 2023 geleid tot (enige) vertraging. Hoe gaat we er voor zorgen dat dit niet (wederom) gebeurt?	Ook de (directe) ambtelijke inzet wordt bekostigd vanuit de externe financiering uit o.a. de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (SPUK – CDOKE). De omvang van de capaciteit is ongeveer 9 fte. Daarnaast is er nog incidentele inzet voor de SPUK lokale aanpak Isolatie en de SPUK energiearmoede. Samen ongeveer 1,5 fte. De ambtelijke inzet die indirect is (Juridisch advies, Financiën) komt uit de bestaande capaciteit. De accountant gaf aan dat met name de verzwaring van de regels voor de SISA additionele capaciteit vraagt van de accountant en van de organisatie. In afstemming met de accountant vindt een deel van de accountantscontrole al eerder plaats (begin april), waarbij het voornemen is om ook de controle op de SISA eerder plaats te laten vinden.

Naam: Theo Kooijmans – Volkspartij Politiek Rheden
Datum van indienen vragen: 11 juni 2024

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1.	Kadernota vs Begroting	In de kadernota liet u mbv tabellen zien op welke thema's ombuigingen zouden worden doorgevoerd. In de begroting kunnen wij nu niet goed zien welke ombuigingen nu wel en welke niet, geheel of gedeeltelijk, worden doorgevoerd en wanneer deze worden doorgevoerd. Om een goede vergelijking met de kadernota en een goede afweging te kunnen maken is correcte, heldere en actuele informatie nodig. Om een goede vergelijking met de kadernota en een goede afweging te kunnen maken verzoeken wij u deze tabellen te actualiseren naar de begroting zodat ten opzichte van de kadernota helder is welke ombuigingen nu wel en welke niet worden doorgevoerd en wanneer deze worden doorgevoerd?	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. Daar waar er aanpassingen zijn vanuit aangenomen amendementen en/of vanuit aanvullende maatregelen na kadernota (zie tabel 2 op pag. 11 van de PB2025) zijn de betreffende ombuigingen aangepast in voorliggende begroting. U kunt dus gebruik maken van de tabellen uit de kadernota. Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.
2.	Pag 8. Uitgangspunten	Landelijk komt er een wijziging in de financiering van de gemeenten. Hierdoor ontvangt de gemeente in 2026 minder geld uit het gemeentefonds. Maar tevens worden de SPUK-gelden geheel of gedeeltelijk overgeheveld naar het gemeentefonds maar wel met een korting van naar verwachting 10% ; Welke korting (bedrag) verwacht de gemeente Rheden op de SPUK gelden?	Op dit moment is nog niet duidelijk op welke manier en/of op welk moment de SPUK gelden worden overgeheveld naar het gemeentefonds en welke korting dat concreet geeft. We zullen dit moeten afwachten.
3.	Pag 9 – **Werken aan een slanke en wendbare organisatie**	We blijven werken aan onze ambtelijke organisatie om ons werk voor de samenleving te	Zie graag het antwoord op vraag 7 van D66.

<table>
<tr><th></th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>optimaliseren. Enerzijds door continu in te zetten op efficiëntie. Anderzijds door de organisatie compacter en wendbaar te maken (afslanken).
De beleidsindicatoren (pag 152) laten een ander beeld zien. Kunt u verklaren waarom in vergelijking met de PGB 2024 de formatie en de bezetting groeien en de apparaatskosten met 132 euro per inwoner toenemen?
<table>
<tr><th>Taakveld 0 Bestuur en onder-steuning</th><th></th><th>202</th><th>202</th></tr>
<tr><td>3.1</td><td>Formatie (fte per 1.000 inwoners)</td><td>8,9</td><td>9,1</td></tr>
<tr><td>3.2</td><td>Bezetting (fte per 1.000 inwoners)</td><td>8,6</td><td>8,6</td></tr>
<tr><td>3.3</td><td>Apparaatskosten (kosten per inwoner in €)</td><td>1.59</td><td>1.72</td></tr>
</table></td><td></td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Pag 152 – Beleidsindicatoren</td><td>Tabel beleidsindicatoren: Hoe moeten de beleidsindicatoren worden geïnterpreteerd?</td><td>Dit betreffen indicatoren die zijn voorgeschreven. Gemakshalve hebben wij deze gepresenteerd per taakveld.</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Pag 152 – Beleidsindicatoren</td><td>Tabel beleidsindicatoren: de laatste kolom toont een jaartal. Wat betekent dat?</td><td>Dit is het jaartal waarop de cijfers zijn gebaseerd (opname moment).</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Pag 10 Meerjarig perspectief – sociale basis</td><td>“Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis.”
In het technisch vragenuur was er verwarring over de interpretatie van de term “sociale basis” Wilt u aub exact aangeven wat er allemaal onder deze term wordt begrepen? (thema’s, taakvelden, etc.)</td><td>De beleidsmatige definitie van de sociale basis is als volgt beschreven in het Koersdocument sociaal domein:
‘We omschrijven de sociale basis als alle voorzieningen (aanbod)
bedoeld om elkaar te ontmoeten en ondersteunen, ontwikkelen en ontspannen; die zorgen dat mensen kunnen samenleven en meedoen. Dit aanbod kan door inwoners worden gebruikt, zonder dat ze daarvoor officieel toestemming (een indicatie) nodig hebben. Voorbeelden van</td></tr>
</table>

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			deze voorzieningen zijn: familie, vrienden, kennissen, groepen, buren(netwerken), vrijwilligers, school, online netwerken, werk, verenigingen, jongerenwerk, sociaal raadslieden, beroepskrachten et cetera.' De producten die vallen onder de begrotingspost sociale basis zie bijlage 1.
7.	Pag 10 Meerjarig perspectief – sociale basis	"Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis." In het technisch vragenuur was er verwarring over de interpretatie van de term "sociale basis" Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen hier precies bedoeld worden?	Zie het antwoord op vraag 6 (hierboven)
8.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Verlagen ombuigingen sociale basis (impact verzachten)In 2027 met 260K euro en in 2027 met 410K euro. Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen (met welke bedragen) dit betreft?	Er is alleen een bedrag vastgesteld om bezuinigingen op de sociale basis te verminderen. Een nadere verdeling moet nog plaatsvinden.
9.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Eerste regel: "Verlagen ombuigingen sociale basis (impact verzachten) in 2026 en 2027." De maatregelen in 2025 en 2026 gaan dus onverkort door? Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen (met welke bedragen) dit betreft?	Zie het antwoord op vraag 6 (hierboven)
10.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Tweede regel: "Alternatief voorstel bezuinigingen minimabeleid" Wilt u aub aangeven welke voorstellen (inclusief bedragen) dit zijn? (Ook per jaar aub)	In dit alternatieve voorstel (zie ook pagina 19) blijven de Gelrepas en het kindpakket beschikbaar voor kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 150%. De gemeentepolis wordt nog voortgezet voor het jaar 2025, met halvering van de gemeentelijke bijdrage.

<table>
<tr><td></td><td>Verwijzing (A)</td><td>Vraag</td><td>Antwoord</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>In 2026 (als de gemeentepolis afgeschaft is) treedt een regeling “tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten” in werking. Inwoners met een handicap of chronische ziekte kunnen in aanmerking komen voor een jaarlijkse financiële bijdrage in de extra zorgkosten die zij maken. De regeling moet nog uitgewerkt worden.

In onderstaande tabel staan de kosten (verminderde bezuiniging) die deze voorstellen met zich mee brengen, vermeld.

<table>
<tr><th>x € duizend</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th></tr>
<tr><td>CAV (gemeentepolis)</td><td>€ 150</td><td>€ 251</td><td>€ 251</td><td>€ 251</td></tr>
<tr><td>IIT</td><td></td><td></td><td>€ 55,5</td><td>€ 55,5</td></tr>
<tr><td>GelrePas</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td><td>€ 38</td><td>€ 38</td></tr>
<tr><td>Kindpakket st. Leergeld</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Schoolkostentegoed</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Totale bezuiniging</td><td>€ 150</td><td>€ 289</td><td>€ 344.500</td><td>€ 344,5</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Totale bezuiniging (KN25)</td><td>€ 403</td><td>€ 492,6</td><td>€ 597,7</td><td>€ 647,4</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Extra lasten – Variant A</td><td>€ 253</td><td>€ 203,6</td><td>€ 253,2</td><td>€ 302,9</td></tr>
</table>
Tabel 5A: verwachte besparingen a.g.v. bezuinigingen (alternatief nieuwe regeling chronische zieken + Gelrepas – Variant A)</td></tr>
</table>

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
11.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Derde regel: "Transformatie programma 1 Samenleving: Ombuiging" In de jaren 2026, 2027 en 2028 wordt 2026, 2027 en 2028 worden extra ombuigingen voorgesteld. Wilt u aub aangeven welke ombuigingen (inclusief bedragen) dit zijn?	Binnen het sociaal domein zijn er autonome ontwikkelingen die zorgen voor hogere uitgaven dan waar tot nu toe rekening mee is gehouden. Deze autonome ontwikkelingen hebben betrekking op de Wmo maatwerkvoorzieningen en Jeugdzorg. Dit gaat om de bedragen op regel 3 tabel 2 aanvullende maatregelen na kadernota. Om dit te bewerkstellingen zullen extra maatregelen nodig zijn, omdat het te besparen bedrag hoger is dan vooraf ingeschat. Het college onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling en de impact hiervan (inhoudelijk, financieel en juridisch). Exacte bedragen voor de ombuigingen zijn daarom nog niet te geven.
12.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Vierde regel: "Transformatie programma 1 Samenleving: transitiekosten. " U trekt hiervoor in de komende jaren 1,7 miljoen euro uit. Wilt u dit transitieprogramma aub nader toelichten en preciseren? ? Met welke maatregelen wordt deze transformatie gerealiseerd?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd.
13.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Vijfde regel: "Ambities toekomstige opgaven" U trekt hiervoor in 2027 en 2028 een bedrag van 3 miljoen euro uit. Welke ambities van welke opgaven worden hier bedoeld (inclusief precisering bedragen)?	De voorgestelde maatregelen in de kadernota en de uitwerking in deze programmabegroting geven ruimte om vanaf 2027 te investeren in ambities die blijvend bijdragen aan de opgaven in onze gemeente. Dit biedt financiële ruimte voor investeringen in de volgende bestuursperiode. We zetten middelen apart zodat we financieel voorbereid zijn

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			op toekomstige opgaven die op ons pad komen. We hebben op dit moment nog geen zicht op welke opgaven dit zijn.
14.	Pag 10 Meerjarig perspectief – minimabeleid	Hieraan hebben wij gevolg gegeven door een aangepaste maatregel op te nemen. Hiermee verzachten wij de impact. Welke maatregel is dat?	Zie antwoord vraag 10 hierboven en bijlage 1 raadsbrief amendement 1.
15.	P18 – P28 – Hyperlink naar document "Format Ombuiging sociale basis (collectief) voorliggend"	Bij het technisch vragenuur hebben wij begrepen dat dit document niet de actuele stand van zaken weergeeft. Wilt u dit document aub actualiseren?	Zie graag bijlage 1 van dit document.
16.	P18 – P28 – Hyperlink naar document "Format Ombuiging sociale basis (collectief) voorliggend"	Dekt dit document alle bezuinigingen die vallen onder het begrip "sociale basis" ? Of zijn er nog andere bezuinigingen die onder "sociale basis" vallen?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. (zie bijlage 1) De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			In de KN25 zijn als besparingen op de Wmo-maatwerkvoorzieningen (afschaling tot onder wettelijk minimum) de volgende bedragen opgenomen : € 57 k (2025), € 238 k (2026), € 618 k (2027) en € 1.121 k (2028).
17.	P18 - Bestaanszekerheid	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 wordt de subsidie voor het inloopspreekuur afgebouwd. Er zijn wel regionale middelen voor volwassen educatie, maar deze zijn beperkt. Hierdoor zal het spreekuur afwisselend in de dorpen plaatsvinden. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Zie antwoord vraag 18.
18.	P19 -Bestaanszekerheid -laag inkomen	Ombuigingen 2025 e.v. In 2025 starten we met de afbouw van steunstructuren en communicatiemateriaal zoals de aansluiting op Geldfit. Verder gaan we in gesprek met onze partners hoe we vanaf 2026 en verder inrichting kunnen geven aan onze taken, rekening houdend met de ombuigingen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Voor de jaren 2025 en 2026 is er minder budget beschikbaar. De ombuigingen in 2025 treffen niet direct onze maatschappelijke partners. Het gaat hier om landelijke structuren en communicatiebudget waarop we bezuinigen. Voor 2026 zijn we met onze partners in gesprek hoe we richting kunnen geven aan onze werkzaamheden. Hiervoor volgt met de kadernota in het voorjaar 2025 een inhoudelijk voorstel.
19.	P19 -Bestaanszekerheid - inkomensregelingen	Het college stelt u voor om de Gelrepas voor de groep 18- te blijven aanbieden aan de inkomensgroep tot 150 % van het sociaal minimum. De subsidie voor Leergeld te handhaven. De bijdrage aan de gemeentepolis in 2025 te halveren en in 2026 volledig af te	Zie het antwoord op vraag 10.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		schaffen. Tevens stelt het college voor om vanaf 2026 een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten te maken. Met deze voorstellen blijven wij bijdragen aan de gezondheid en gelijke kansen voor onze inwoners. Om hoeveel geld gaat dit? Per jaar?	
20.	P23 – gezonde keuzes	- Verlagen van de budgetten voor sportstimulerende activiteiten (van verenigingen, evenementen en Sport in Rheden). - Stopzetten van subsidies voor preventie gezondheid en voor vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	De budgetten voor sportstimulerende activiteiten worden in 2025 eenmalig verlaagd, en niet verder verlaagd na 2026. Voor programma's op het vlak van preventie gezondheid en kwetsbare jongeren kunnen we rijksgelden inzetten uit het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorg Akkoord (IZA).
21.	P24 – kansen jeugdigen	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2025 bouwen we subsidies af die wij aan organisaties verstrekken, die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen. Voorbeelden zijn: scoutingverenigingen, vakantiebouwdorpen en iriszorg. Ook kijken we hoe we stoppen met regionale afspraken rondom de regionale inzet voor ambulant jeugdhulpverleners in het voortgezet onderwijs in regio Zutphen. Verder bouwen we de subsidie af voor peutervoorzieningen; peuters waarvan ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag kunnen niet langer met	Het college werkt aan de consequenties van amendement 1, onder andere om jeugdigen te ontzien. Zij komt voor het jaar 2026 met voorstellen die u ontvangt met de kadernota mei 2025.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		subsidie 2 ochtenden per week naar de voorschool. Hierdoor kan ongelijkheid ontstaan ontstaat ongelijkheid in de startpositie van ouders. Tot slot zal de vangnetregeling sociaal medische indicatie (SMI) afgebouwd worden. De SMI is een vangnetregeling voor tijdelijke tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang vanwege een sociale, medische of psychische reden bij ouder of kind. De doelgroep van SMI bestaat uit gezinnen met kinderen tot en met 12 jaar waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Vanwege een sociale of medische situatie bij ouder of kind is kinderopvang dan nodig. Soms om te zorgen dat een kind tot ontwikkeling komt voor gelijke kansen, soms vanwege een overbelast gezinssysteem, ongeneeslijke ziekte of in extreme gevallen om uithuisplaatsing te voorkomen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	
22.	P26 – sociale basis	Ombuigingen 2025 e.v: Vanaf 2026 verlagen we subsidies aan organisaties die ontmoeting en ontspanning mogelijk maken en die incidenteel subsidieaanvragen indienen voor activiteiten in de sociale basis. Dit betreffen organisaties die sociale (o.a. dorpshuizen, buurt- en	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		belangenverenigingen), sportieve (sportevenementen) en culturele activiteiten (podiumvoorziening en culturele activiteiten) organiseren. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.
23.	P27 – vrijwilligerss	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 zullen subsidies en ondersteuningssubsidies afgebouwd gaan worden die vrijwillige inzet stimuleren met een subsidie. In 2025 stemmen we samen met onze partners uit de sociale basis af hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om vrijwillige inzet mogelijk te blijven maken. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Er blijft nog steeds een te bezuinigen bedrag staan voor de sociale basis. Dit loopt echter niet verder op maar wordt gefixeerd op het bedrag van 2026. Zie ook het antwoord op de vorige vraag.
24.	P27 – veerkracht	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 e.v. worden (stimulerings)subsidies verlaagd voor organisaties die de veerkracht van wijken ondersteunen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Zie antwoord op vraag 22 en 23
25.	P28 - Robuuste sociale basis	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 worden subsidies verlaagd voor organisaties die zich	Zie antwoord op vraag 22 en 23

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		inzetten voor de sociale basis in de vorm van o.a. dorpshuizen, buurt- en belangenverenigingen en andere vrijwilligersorganisaties als ook de subsidieregeling inwonersinitiatieven die activiteiten in het sociaal domein stimuleren om ontmoeting en ontspanning mogelijk maken. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	
26.	P43 – versnelling woningbouw	1e alinea : Versnelling woningbouw continueren etc. "We hebben dit resultaat bereikt als we onze bouwdoelstellingen voor 2030 realiseren. Ieder jaar moet er beter zicht zijn op de kans dat we de gewenste aantallen realiseren" Wat is het zicht op dit moment?	Het digitale dashboard geeft het zicht op dit moment. Elk jaar monitoren we in de Groene Metropoolregio de ontwikkelingen in de woningvoorraad. Dit gebeurt via de regionale woningmarktmonitor, waarin we realisatie en plannen ook vergelijken met de afspraken uit de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2.0. Het digitale dashboard is te vinden op de website van de Groene Metropoolregio. Kijkend naar de plannen waar nu aan gewerkt wordt, lijkt het erop dat we de aantallen voor 2030 halen.
27.	P45 – Veerkrachtige wijken	Start van twee projecten in Stenfert, die direct zichtbaar zijn in de wijk. Hierbij sluiten we aan bij de dorpendeal van de provincie (2026). Wilt u deze projecten aub nader specificeren?	Op dit moment zijn er nog geen projecten, dit gaat nog starten. De projecten worden samen met de inwoners bedacht en ook met hen vormgegeven en uitgevoerd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan: Sterrenbos als ontmoetingsplek en vergroenen van onder andere de tuin Sterrenbos en andere publieke plekken in de wijk.
28.	Pag 70/71 – Nieuwkomers.	Wilt u aub de baten en de lasten voor de verschillende categorieën nieuwkomers apart specificeren?	In de begroting presenteren we zoals afgesproken de lasten en baten op taakveldniveau. Zo ook bij dit taakveld bij thema Nieuwkomers. De baten betreffen de te ontvangen

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			rijksvergoeding. De lasten hebben grofweg 50/50 betrekking op opvang van asielzoekers en opvang van ontheemde Oekraïners. De totale lasten bestaan uit personele lasten (± 4,8 mln) en opvangkosten (huur, servicekosten, beveiliging e.d., totaal ± 10,4 mln.).
29.	Pag 70/71 – Nieuwkomers.	De baten en de lasten 15.120 K zijn gelijk. Terwijl bekend is dat de lasten aanzienlijk lager liggen dan de baten. Wat heeft u doen besluiten om de begroting hier niet op aan te passen? Waarom is dit niet verwerkt in de begroting?	We ontvangen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een bijdrage in de jaarlijkse opvangkosten van asielzoekers en ontheemde Oekraïners. Deze bijdrage is waarschijnlijk meer dan dekkend. De lasten en baten zijn uit voorzichtigheidprincipe budgetneutraal opgenomen. Op dit moment kunnen we nog geen inschatting maken van een eventueel financieel voordeel. Bij de 1e berap 2025 volgt een mogelijke bijstelling. Zie ook antwoorden op vraag 22 PvdA en 16 CU.
30.	P78 – Ontwikkeling lokale lastendruk	De tabel geeft de lastendruk over de jaren 2023 en 2024 aan. Wilt u aub de lastendruk voor de inwoners van de gemeente Rheden over het jaar **2025** aangeven? (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en de totale belastingdruk)	In de begroting geven we in deze tabel zoals gebruikelijk de ontwikkeling lokale lastendruk weer over de 2 jaren voorafgaand aan het nieuwe begrotingsjaar. Voor de tarieven 2025 doen wij u voorstellen voor tariefsaanpassingen. Wij verwijzen u naar de betreffende passages in de paragraaf lokale heffingen (pag. 79-82).
31.	P79-80 - Afvalstoffenheffing	In de tabel staat bij 0.8 Overige baten en lasten – voor 2024 een bedrag van -70.336 en voor 2025 een bedrag van -629.336. Kunt u dit grote verschil toelichten? Zijn dit baten? En waar bestaan deze baten dan uit?	In voorgaande jaren was er voor het berekenen van de kostendekkenheid (nog) geen rekening gehouden met deze aanvullende baten aangezien het effect voor de afvalstoffenheffing neutraal was. Baten (=kosten). Voor BGR 2025 is er gekozen om de baten (=budget) wel inzichtelijk te maken. Dit heeft ook geen invloed op de kostendekkenheid. Dit zijn baten, namelijk vergoedingen van Nedvang. Een organisatie die vanaf 2024 is samengegaan met o.a. Stichting Afvalfonds verpakkingen. Door verpakkingen zo

<table>
<tr><td></td><td>Verwijzing (A)</td><td>Vraag</td><td>Antwoord</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>goed mogelijk in te zamelen en te recyclen wordt er vergoedingen(245k) ook verstrekt aan de gemeente die samenwerken met erkende afvalbedrijven. Daarnaast is er opbrengst oud papier/textiel etc. begroot (261k) en is er ook een begrote bijdrage derden(53k).</td></tr>
<tr><td>32.</td><td>P82 – Hondenbelasting</td><td>Vanaf 1 januari 2023 zijn de tarieven van de hondenbelasting kostendekkend om de uitgaven gerelateerd aan hondenbezit te kunnen betalen.

Wilt u aub specificeren waaruit de uitgaven gerelateerd aan hondenbezit bestaan?</td><td>Het antwoord volgt op een later moment.</td></tr>
<tr><td>33.</td><td>P85 – Risico-invetarisatie</td><td>Klopt het dat Risico 7: de overheveling van de SPUK-uitkeringen naar het gemeentefonds is ook al opgenomen in Risico 3 Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk?</td><td>Bij risico 3 rijksbezuinigingen vermelden we inderdaad ook de mogelijke korting op de spuk-uitkeringen. Omdat dit laatstgenoemde risico echter van substantiële omvang kan zijn en al wat concretere vorm lijkt te krijgen is hiervoor een aparte risicopost opgenomen.</td></tr>
<tr><td>34.</td><td>P88 – tabel beschikbare weerstandscapaciteit</td><td>De algemene reserve staat volgens de PB 25 per 1-1-2025 op 4.727.077,-

Maar narekenen leert dat de algemene reserve (althans volgens mijn berekening) zou moeten zijn: 4.888077,-

<table><tr><td>Algemene reserve (eind stand jaarrekening 2023)</td><td>€ 6.512.07</td></tr><tr><td>Resultaat 2023+ Pinkenberg 75K (onttrokken aan algemene reserve)</td><td>€ -1.624.00</td></tr><tr><td>Actuele stand algemene reserve</td><td>€ 4.888.07</td></tr></table>
Kunt u het verschil van 160.000 euro verklaren?</td><td>We gaan hierbij uit van het begrote saldo algemene reserve (AR) per 1-1-2025. Als volgt berekend:
Saldo AR bij jaarrekening 2023 is 6.512k
Resultaatbestemming 2023: -/- 1.624k
Onttrekking in 2024 nav amendement "Additionele subsidie voor een goede levensvatbare bibliotheek, een middel ter vermindering laag geletterdheid" (Raadsvergadering 7 november 2023). Volgens dit amendement dient vanuit de Algemene Reserve een bedrag van € 161 k beschikbaar te worden gesteld voor het verstevigen van de financiële positie van De Zoomerij. Dit is verwerkt in de 1e berap 2024 (pag. 13). Dit maakt een saldo van 4.727k.</td></tr>
</table>

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
35.	P160 – tabel reserves	- De algemene reserve stond per 1-1-2024 op 6.512.000 euro. - Deze neemt in 2024 af met 1.785.000 euro. Wilt u deze afname van 1.785.000 euro aub nader preciseren?	Dit betreft de resultaatbestemming 2023 (onttrekking ad 1.624k) en verwerking amendement additionele subsidie bibliotheek (onttrekking 161k), tezamen 1.785k.

Naam: GroenLinks
Datum van indienen vragen: 4 oktober 2024

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
1.	Algemeen	Is inmiddels bekend wat de effecten zijn van Prinsjesdag voor het gemeentefonds en de spuk-gelden?	De effecten van de septembercirculaire gemeentefonds 2024 (Prinsjesdag) zijn verwerkt en lichten wij toe in een aparte raadsinformatiebrief. Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde zullen de effecten van overheveling spuk-gelden naar het gemeentefonds naar verwachting tot uitdrukking komen in de meicirculaire 2025.
2.	P 7	In lijn brengen met de VNG SDG indicatoren. Om welke reden is dit niet eerder toegepast of wordt hier iets anders bedoeld? Wat is de praktische betekenis hiervan?	Wij vinden het belangrijk om de SDG een nadrukkelijke plek te geven in onze begroting, zodat goed zichtbaar is hoe wij hier op monitoren en sturen. In de begroting leest u daarom een aparte bijlage over dit onderwerp. Met "in lijn brengen" bedoelen we dat het ons streven is om de SDG indicatoren waar mogelijk direct aan onze (bestuurlijke) doelen te relateren, daarmee wordt zichtbaar welke doelen precies met de SDG indicatoren samenhangen.
3.	P 10	Aangegeven wordt dat ná 2026 niet meer wordt bezuinigd op de sociale basis, hoeveel wordt feitelijk in 2025 en 2026 bezuinigd? En welke maatschappelijke effecten worden verwacht als gevolg van deze bezuinigingen?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg.

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting plaatsvinden.
4.	P 12	De kosten voor Jeugdzorg worden hoger. Welke delen van de Jeugdzorg betreft dit? Van welke aannames wordt voor welk onderdeel uitgegaan. Welke mogelijkheden heeft de raad om 'aan knoppen te draaien' ?	De kosten voor jeugdzorg nemen toe door meerdere factoren. In de breedte doordat er hogere tarieven betaald worden op basis van kostprijsonderzoek dat in 2023 is uitgevoerd. Gemeenten zijn door AMvB gehouden om reële tarieven af te spreken met zorgorganisaties. Hierover is de raad in de berap, kadernota en begroting geïnformeerd. Dit effect treedt dus al vanaf 2024 op en werkt door in komende jaren. Daarnaast is het landelijk beleid om voor de zwaardere vormen van jeugdhulp verblijf (o.a. gesloten jeugdzorg, 3-milieu-voorzieningen) naar kleinere groepen te gaan. Dat betekent per jeugdige een hogere kostprijs per traject. Daarnaast zien we dat de afgelopen jaren meer jeugdigen gebruik maken van de zwaarste vormen van jeugdhulp verblijf. Vanuit het rijk komt er komende jaren meer geld voor jeugdhulp. De raad kan via verordening bepalen welke vormen van jeugdhulp vergoed worden en welke niet. Budgettair kan de raad middelen toebedelen om minder te

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			bezuinigen op de pedagogische basis(voorzieningen) dan wel hier juist op te investeren. Dit geldt ook voor het ontwikkelen van het Stevig lokaal team (red. hervormingsagenda).
5.	P 14	Weerstandsvermogen: wat is de ontwikkeling van het weerstandsvermogen over de afgelopen 10 jaar?	Het weerstandsvermogen komt tot uitdrukking in de weerstandsratio. In de jaarstukken 2015 bedroeg deze ratio 1,12. En in de afgelopen jaren vanaf 2020 (obv jaarrekeningen): 2020 1,9 2021 2,3 2022 1,7 2023 0,6 En voor 2024 en 2025 op basis van de programmabegrotingen: 2024 0,8 2025 0,9
6.	P 16	Alle opgaven uit het koersdocument sociaal domein worden genoemd, behalve de integrale wijkaanpak, waarom ontbreekt deze opgave ?	De wijkvisie en intentieovereenkomst Dieren Stenfert is vertaald in een voor de wijk specifieke wijkuitvoeringsagenda. Deze agenda wordt iedere half jaar herijkt. Vanuit alle domeinen wordt gewerkt aan de integrale wijkaanpak en vind u op diverse plekken in de programmabegroting terug. Vandaar dat er niet voor is gekozen om een aparte opgave Integrale wijkaanpak onder programma 1 te schrijven.
7.	P 17	Als ambitie wordt aangegeven dat inwoners gebruik maken van voorzieningen. Is dit een wens of een norm? Wat is de betekenis van deze ambitie?	Dit is de ambitie van de gemeente Rheden zoals beschreven in het beleidskader 'minima en schuldhulpverlening 2021-2024, Iedereen Doet Mee' en het Koersdocument Sociaal Domein.

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
8.	P 18	Vanaf 2026 wordt de subsidie inloop afgebouwd. Wat is de betekenis van 'afbouw': wat zijn het verwachte eindresultaat en de tijdlijn? Hoe staat dit in verhouding tot: 'wij voorkomen schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen en helpen hen met het invullen van formulieren'?	Organisaties die een structurele subsidie ontvangen worden in 2025 niet gekort. Op het totale budget sociale basis wordt in 2026 25 % bezuinigd. Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028. Na vaststelling van de begroting 2025 vervolgen we de gesprekken met onze partners. Met hen bepalen we de prioriteiten en verdeling van de middelen in de komende jaren. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel.
9.	P 19	De aandacht zal specifiek uitgaan naar gezinnen en ouderen, wat betekent dit voor jongeren? Immers, bijvoorbeeld de na-ijl effecten van COVID eisen nog steeds hun tol. Wordt de inzet voor jongeren of andere groepen teruggebracht?	Voor jongeren tot en met 17 jaar blijven de Gelrepas (inkomens tot 150%) en het kindpakket beschikbaar. Voor overige ondersteuning (financieel en anderszins) kunnen jongeren (t/m 27 jaar) nog steeds terecht bij de jongerencoaches van de gemeente. De afgelopen jaren hebben we vanuit NPO-middelen extra ingezet op het vergroten van het welbevinden van jeugdigen en ontmoeting te stimuleren; onder andere met extra schoolmaatschappelijk werk, vakantieaanbod en verlengde schooldagen. De NPO-middelen zijn tot de zomer 2025 in te zetten. We richten ons de komende periode specifiek op het verminderen van thuiszitters. Vanuit GALA-middelen zetten we met het voortgezet onderwijs samen in op onder andere meer bewegen, gezond leven, kunst en cultuur, en digitaal burgerschap. Dat heet de combinatiefunctionarisregeling voortgezet onderwijs.
10.	P 19	De ambitie is dat inwoners met een laag inkomen optimaal gebruik maken van de	De gemeente kent verschillende minimaregelingen: -Gelrepas

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
		inkomensregelingen. Over welke regelingen gaat dit: wat zijn de beoogde doelen en resultaten voor deze regelingen?	-Kindpakket -Individuele inkomenstoeslag -individuele studietoeslag -gemeentepolis -kwijtschelding gemeentebelasting -energietoeslag (tijdelijk: nu afgesloten) De doelen ten aanzien van de Gelrepas en het Kindpakket vindt u op pagina 20 van de programmabegroting. Wij rapporteren binnen de P&C cyclus over het bereik van de Gelrepas en het Kindpakket. Met de evaluatie van het beleidskader 'minimabeleid en schuldhulpverlening 2021-2024 Iedereen Doet Mee' informeren wij u ook over het bereik van de overige regelingen.
11.	P 22	De norm voor verkoeling in 2020 wordt ook geambieerd voor 2028. Hoe verhoudt dit zich tot de klimaatverandering, wat is tot dusver bereikt met de 3-30-300 afspraak en hoe wordt dit doorgezet richting 2028?	Door klimaatverandering wordt het steeds warmer. De ervaren verkoeling in de leefomgeving gelijk houden in 2028 t.o.v. 2020 vinden we daarom een reële ambitie. Zonder inzet zou de mate van verkoeling naar verwachting namelijk dalen. De 3-30-300 afspraken hanteren we de komende jaren als vuistregel in de uitvoering. Het dient als één van de kaders in projecten. Het is niet realistisch om 3-30-300 op iedere locatie te bereiken. Zie hiervoor ook de toelichting in de raadsbrief van 7 feb 2024. In (integrale) projecten openbare ruimte vormen we gemiddeld 10% verharding om naar groen, t.o.v. bestaande situatie. Daarnaast voeren specifieke acties uit gericht op vergroening en verkoeling. Zo hebben

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			we in Velp-Zuid afgelopen jaar 450 bomen uitgereikt in de wijk en reikten we voor Rheden 450 jaar 750 bomen uit aan particulieren. Ook investeren we in groeiplaatsverbetering van bestaande bomen.
12.	P 22	Op welke wijze wordt een gezonde voedingomgeving gestimuleerd waarin gezonde producten de basis zijn?	We onderzoeken de mogelijkheden om in de wijken Velp-Zuid, Dieren-Stenfert en Rheden aanbod van groente en fruit dichtbij en goedkoop aan te bieden door ruimte te bieden aan initiatiefnemers op dit vlak. Daarnaast onderzoeken we mogelijkheden om in de Omgevingsvisie en Omgevingsplan doelen en kaders op het gebied van een gezonde voedingsomgeving kunnen opnemen. Dat gaat om het aandeel gezond voedingsaanbod in de leefomgeving t.o.v. aandeel ongezond voedingsaanbod.
13.	P 23	Aangegeven wordt dat een andere invulling wordt gezocht voor sportaccomodaties. Wat wordt hier precies mee bedoeld? Als het gaat over uitbreiding mede-gebruik, waar wordt dan aan gedacht en zijn hier al contacten over geweest met de betrokken beheerders van de sportlocaties? Wat levert dit op?	Enerzijds kijken we naar andere beheervormen van de binnensportlocaties (sporthallen, gymzalen). We onderzoeken of bepaalde beheertaken die wij nu zelf doen door gebruikers uitgevoerd kunnen worden. Voor gymlocaties onderzoek we mogelijkheden om naast en in plaats van gymzalen ook in andere soorten sportruimtes te organiseren (buitenruimte, sportvelden, zwembad, ruimtes van sportaanbieders). We voeren hierover nu gesprekken met gebruikers.
14.	P 24	Vergroten van kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situaties. U geeft aan bij ombuigingen: "vanaf 2025 bouwen we subsidies af die wij aan organisaties verstrekken, die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen" Wat wordt hier precies mee bedoeld en wat betekent dat	Dit vraagt om anders denken en handelen zoals beschreven in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en Hervormingsagenda. Het vergt nieuwe inzichten, samenwerking met inwoners en organisaties en lef om met minder geld de sociale basis effectiever in te zetten voor de preventie op maatwerkvoorzieningen. We richten daarnaast een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
		voor aanvragen van jeugdzorg-maatwerkvoorzieningen op langere termijn?	de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijk resultaat kan worden gerealiseerd.
15.	P 24	Bij afbouw subsidies die geen maatwerkvoorzieningen leveren worden onder andere scouting én Iris zorg als voorbeeld genoemd. Wat is de relatie tussen deze partijen en de doelgroepen? Wat doet bijvoorbeeld scouting in relatie tot verslavingszorg en maatschappelijke opvang (Iriszorg). Is daar onderzoek naar gedaan? Zo ja, is dit beschikbaar?	Scoutingverenigingen en vakantiebouwdorpen zijn voorbeelden van partijen die deel uitmaken van de lokale pedagogische basis. Dergelijke activiteiten kunnen bijdragen aan beschermende factoren die bijdragen aan het opgroeien van jeugdigen. Iriszorg ontvangt subsidie van de gemeente om preventieve activiteiten uit te voeren op het gebied van (voorkomen) van verslaving.
16.	P 25	Aangegeven wordt dat sprake is van nieuwe lasten, welke zijn dat?	De extra lasten (Sport in Rheden) hebben met name te maken met kapitaallasten en servicekosten (sportaccommodatie en toegangssysteem) en verzekeringskosten.
17.	P 26	De ontmoetingsplekken in kwetsbare wijken wilt u in stand houden. Welke (locaties) zijn dat concreet?	Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.
18.	P 30	In de voorstellen wordt aangegeven met kritische blik naar voorzieningen als huishoudelijke hulp te kijken. Kunt u aangeven waar u concreet aan denkt en waar Rheden dan staat ten opzichte van andere gemeenten in onze regio?	Wij willen mogelijkheden onderzoeken waarbij de wijze van verlenen van huishoudelijke hulp door onze gecontracteerde zorgaanbieders nog efficiënter georganiseerd kan worden.
19.	P 41	Er wordt gesproken over kostendekkende leges. Gaan er ook leges gevraagd worden voor de voortoets?	Ja. De zg. voortoetsen noemen wij inmiddels conceptverzoeken. Hiervoor brengen wij leges in rekening. Voor een nadere toelichting verwijzen wij graag naar de onlangs vastgestelde legesverordening (Raadsvergadering 24 september 2024).

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
20.	P 44	In de tekst wordt een relatie gelegd tussen beschikbaarheid van (nieuwe) locaties en mogelijke toename werkgelegenheid. Kunt u dat nader toelichten, immers het aantal m2 lijkt daarmee voorwaardelijk voor toename van het aantal WP .	Voldoende beschikbaarheid van areaal voor bedrijvigheid betekent in het algemeen werkgelegenheid. De hoeveelheid werkgelegenheid is afhankelijk is van de soort bedrijvigheid. Bij geen voldoende aanbod van areaal zullen bedrijven zich niet in de gemeente Rheden kunnen vestigen of groeien.
21.	P 45	Circulariteit wordt 'onder de aandacht gebracht'. Hoe gaat de gemeente zich inspannen om circulair inkopen ook bij onze partnerorganisaties en gemeenschappelijke regelingen te bereiken?	Bij de acties uit de Routekaart Circulaire Economie ligt de focus van de gemeente vooral op de interne organisatie. In het kader van vastgestelde Kadernota is besloten om het budget voor stimuleringsmaatregelen te schrappen. Waar mogelijk wordt circulaire economie onder de aandacht gebracht maar hierin wordt geen actieve rol gespeeld.
22.	P 45	Toename overnachtingen wordt gestimuleerd. Graag uitleg hoe het aantal (toeristische ?) overnachtingen wordt gestimuleerd of gefaciliteerd. Zijn er in de gemeente Rheden überhaupt voldoende faciliteiten voor overnachtingen en in welk segment is het aantal teruggelopen tov 2022 dan wel wordt groei verwacht voor de komende jaren? Wat wordt hiermee beoogd?	Via de promotie en marketing organisatie Toerisme Veluwe, Arnhem, Nijmegen (TVAN) zetten we de bestaande overnachtingslocaties positief neer. We stimuleren een groei van duurzame en kleinschalige verblijfsrecreatie. Zo is er een nieuwe informatiefolder om het starten van een Bed & Breakfast te vergemakkelijken. Er is geen specifiek segment aan te wijzen waar de terugloop aan te relateren is. Verblijfsgasten brengen meer tijd door in één van de dorpen en geven meer geld uit in de middenstand of horeca. Dat resulteert indirect weer in versterking van de lokale economie in lijn met de economische visie Verblijfsgasten brengen meer tijd door in één van de dorpen en geven meer geld uit in de middenstand of horeca. Dat resulteert indirect weer in het behoud van bedrijfsleven.
23.	P 45	Circulaire economie: in de routekaart voor een circulaire economie van de gemeente Rheden	In 2022 is de Economische visie vastgesteld. De Routekaart (incl. acties en maatregelen) is hier een onderdeel van.

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
		wordt ook gesproken over het aantrekken van start-ups die zich bezig houden met circulair produceren. welk economisch beleid met welke maatregelen wordt ingezet om een aantrekkelijke gemeente te worden voor bedrijven binnen de circulaire economie?	In het kader van vastgestelde Kadernota is besloten om minder inzet te plegen op thema economische ontwikkeling. Dit heeft ook gevolgen voor de uitvoering van de Routekaart Circulaire Economie. De her-prioritering gaat na de vaststelling van de begroting plaatsvinden.
24.	P 46	Maximaal scheidingspercentage: Wat ziet de gemeente als het maximale scheidingspercentage?	Door de Raad is als ambitie een scheidingspercentage van 75% vastgesteld
25.	P 46	De gemeente Rheden spreekt van een grondstoffenbeleid, hierbij lag de focus vooral op afval. Wanneer gaat de gemeente haar grondstoffenbeleid verbreden naar alle grondstoffenstromen in de gemeente?	Het huidige beleid van de gemeente heeft een focus op een goede kwaliteit van ingezamelde grondstoffen.
26.	P 63	Waarom blijft het bedrag voor de OB voor niet-woningen gelijk?	De hogere OZB-opbrengsten (als gevolg van stijging met 20% en vanaf 2026 jaarlijkse indexering) zijn bij het opstellen van de begroting uit praktische overweging volledig verwerkt bij de post OZB-woningen. Vandaar de stijging bij taakveld 0.61 en gelijkblijvende bedragen bij taakveld 0.62. In werkelijkheid zullen de hogere OZB-opbrengsten tot uitdrukking komen bij beide taakvelden. De totale raming aan OZB-opbrengsten blijft gelijk aan de bedragen zoals opgenomen in tabel op pag. 63 (bedragen van taakvelden 0.61 en 0.62 bij elkaar opgesteld).
27.	P 64	Op welke wijze wordt concreet zichtbaar dat kansengelijkheid volgens de verwachtingen is verbeterd (monitoring?)	De uitvoeringsprojecten uit het preventieakkoord geven inzicht op de inzet kansengelijkheid. Hiernaast wordt eind 2024 de inclusieagenda ter vatstelling aan de raad voorgelegd waarin staat wat wij op het gebied van inclusiviteit en kansengelijkheid uitvoeren.

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
28.	P 69	Wat verstaat u onder aanpak jeugdgroepen? Om welke inwoners gaat het hier en wat is het doel?	De aanpak is voor problematische jeugdgroepen (onder 23 jaar) binnen de gemeente Rheden waarbij integraal informatie kan worden uitgewisseld om maatregelen te nemen met als doel overlast en criminaliteit te verminderen.
29.	P 79	Wat is de belastingruimte ? (zoals in het verleden werd gepresenteerd, wat is nu de ruimte)	Waarschijnlijk wordt gedoeld op de onbenutte belastingcapaciteit (m.b.t. de OZB). Dit vraagt een aparte berekening. De meest recente berekening is gemaakt bij de jaarstukken 2023 en is daarin opgenomen bij de paragraaf weerstandsvermogen (pag. 80) met de volgende passage: 'Voor de hoogte van de OZB geldt overigens ook geen voorgeschreven norm, behalve bij een eventuele "artikel 12-aanvraag", dan geldt een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde. Op basis van die norm bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor de gemeente Rheden afgerond € 2,3 miljoen.' We laten deze passage sinds de begroting 2024 achterwege. Zie ook toelichting op pag. 88 van PB2025 bij kopje 'Onbenutte belastingcapaciteit'.
30.	P 78 -79	Kan de tabel ontwikkeling lokale belastingdruk worden aangevuld met de prognoses voor 2025?	Zie antwoord op vraag 30 van VPR.

Naam: CDA
Datum van indienen vragen: 04-10-2024

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
1	**Bestuurlijk Voorwoord** blz. 3	Er staat dat er meer geld is voor bestaanszekerheid en sociale basis. Graag meer	Deze middelen staan opgenomen in tabel 2 van de (financiële) inleiding.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		info over hoeveel meer er is en wat dat betekent.	*Tabel 2: Aanvullende maatregelen na kadernota* **Aanvullende maatregelen na kadernota:** **B 2025** **B 2026** **B 2027** **B 2028** Verlagen ombuiging sociale basis (impact verzachten) 0 0 -260 -410 Alternatief voorstel bezuinigingen minimabeleid -253 -129 -178 -228
	Inleiding		
2	Blz. 10	Na 2026 zal niet verder worden bezuinigd op de sociale basis. Klinkt goed, maar wat betekent dat voor de sociale basis als dan inmiddels de dorpshuizen gesloten zijn, Schuldhulpmaatje heeft moeten stoppen enz.?	Organisaties die een structurele subsidie ontvangen worden in 2025 niet gekort. Op het totale budget sociale basis wordt in 2026 25 % bezuinigd. Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028. Na vaststelling van de begroting 2025 vervolgen we de gesprekken met onze partners. Met hen bepalen we de prioriteiten en verdeling van de middelen in de komende jaren. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel.
	1. Samenleving		
3	Blz. 19	op p. 19 is te lezen dat de subsidie voor Leergeld wordt gehandhaafd, maar schuldhulpmaatje wordt in het hele document niet genoemd. Hoe zijn de keuzes van B&W terugvinden? Wij zou graag een lijst willen zien van alle subsidie-ontvangers, met een korte toelichting per organisatie en de keuze van B&W daarin..	Voor 2026 zijn we met onze partners in gesprek hoe we richting kunnen geven aan onze werkzaamheden. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel. We benoemen daarom niet alle partners. Tijdens de behandeling van de kadernota op 2 juli is door de raad een motie aangenomen gericht op de voorgenomen bezuinigingen binnen het minimabeleid. Als beantwoording op deze memo is het alternatief voor het minimabeleid (waaronder st. Leergeld) opgenomen in deze begroting.
4	Blz. 20	Bij het kopje: ombuigingen 2025 e.v. staat "Vanaf …in." Deze zin loopt niet en niet duidelijk is wat er nu precies bedoeld is.	Vanaf 2025 maken we geen gebruik meer van een aantal instrumenten gericht op doelgroepen die moeilijk tot niet aan het werk komen.
5	Blz. 21	Bij bullit 2 onder het kopje 'Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025" staat "Op basis hiervan stellen we de begrote lasten structureel bij". Hoe en op welke wijze wordt er	Het gaat hier om de structurele ophoging van de BUIG-uitgaven, zoals die in de eerste Berap 2024 (€ 852 k) en tweede Berap 2024 (€ 400 k) zijn aangegeven.

<table>
<tr><th>Nr.</th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>dan structureel omgebogen en waar zien we dat dan terug?</td><td></td></tr>
<tr><td>6</td><td>Blz. 24</td><td>Bij Ombuigingen 2025 e.v. staat dat de subsidies aan organisaties worden afgebouwd die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen. Deze redenering lijkt tegenstrijdig aangezien een jeugdzorg-maatwerkvoorziening aanmerkelijk duurder zal zijn dan de subsidies. Betekent dit nu dat de kans aanzienlijk groot zal zijn dat daardoor nu juist de kosten voor jeugdzorg zullen stijgen en zo dus de besparing te niet zullen doen. In dat kader ook de vraag wat de gemiddelde kosten van een jeugdzorg-maatwerkvoorziening voor de gemeente is.</td><td>Dit vraagt om anders denken en handelen zoals beschreven in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en Hervormingsagenda.
Het vergt nieuwe inzichten, samenwerking met inwoners en organisaties en lef om met minder geld de sociale basis effectiever in te zetten voor de preventie op maatwerkvoorzieningen. We richten daarnaast een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd.</td></tr>
<tr><td>7</td><td>Blz. 28</td><td>Meerdere keren wordt gesproken over een robuuste basis. Wat verstaat de gemeente hieronder gelet op en na de voorgestelde bezuinigingen.</td><td>In het koersdocument is een robuuste sociale basis één van de ambities, hier vindt u ook een uitgebreide toelichting. Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.</td></tr>
<tr><td>8</td><td>Blz. 28</td><td>Onder het kopje ombuigingen 2025 e.v. wordt onder meer gemeld dat bezuinigd gaat worden op bijvoorbeeld de dorpshuizen. Er is geen overzicht van de verschillende subsidiebijdragen aan de tien dorpshuizen. Kan B&W ons dit geven? Hoeveel krijgt ieder dorpshuis in 2024? En wat is het voorstel voor de komende drie jaar?</td><td>
<table>
<tr><td></td><td>2024</td></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Poort,6" in Velp.</td><td>€ 61.547</td></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Paperclip" in Velp.</td><td>€ 29.000</td></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Elleboog" in Velp.</td><td>€ 54.069</td></tr>
<tr><td>Dorpshuis "'t Sprengenhus" in Laag-Soeren.</td><td>€ 52.000</td></tr>
<tr><td>Dorpshuis "Het Parkhuis" in de Steeg</td><td>€ 20.000</td></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Drieschaar" in Dieren</td><td>€ 30.600</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			<table><tr><td>Buurthuis "De Oase" in Dieren.</td><td>€ 111.534</td></tr><tr><td>Dorpshuis "Nieuw Bergstein" in Ellecom.</td><td>€ 29.947</td></tr><tr><td>Dorpshuis "Spankeren" in Spankeren</td><td>€ 15.472</td></tr><tr><td>Dorpshuis "Willem de Zwijger" in Rheden.</td><td>€ 62.000</td></tr></table> Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.
9	Blz. 29	In de tabel "Wat mag het kosten?" staat bij Baten onder post 6.2 Wijkteams bij R 2023 een bedrag van 65 en in de jaren daarna steeds 0. Hoe moeten wij dit lezen?	Dat betekent dat we in 2023 een incidentele baat hadden op deze post.
10	Blz. 30	Ik buurt mee: de besparing is 25.000 euro. Maar wat zijn de kosten voor de overblijvende ronde? Hoeveel personeelsinzet is hiervoor nodig?	Er is een budget van 75 k beschikbaar voor de overblijvende ronde Ik buurt mee! Personeelskosten zijn hierin niet inbegrepen. Inzet is ca 0,5 fte gedurende 2,5 maanden, deze komt uit de reguliere bezetting.
	2. Leefomgeving		
11	Blz. 35	Bij het 6e gedachtenstreepje "Het huidige onderhoudsniveau" wordt aangegeven dat het onderhoudsniveau van de wegen onder het basisniveau. Hoelang is dit uit veiligheidsoogpunt nog acceptabel en zijn er op dit moment wegen die dringend en eigenlijk onmiddellijk moeten worden hersteld?	Voor de technische staat van wegen hanteren we binnen de gemeente Rheden nu CROW-niveau C (laag). Dit betekent dat op wegen en trottoirs oneffenheden, hobbels, scheuren, gaten, wortelopdruk en losliggende tegels, voor kunnen komen. Dit kan consequenties hebben voor de toegankelijkheid van trottoirs en wegen. Het kan voorkomen dat niet alle wegen en trottoirs even prettig en comfortabel zijn om te fietsen, wandelen, sporten of spelen. Daarnaast kan het de kans op valpartijen vergroten. We constateren dat de huidige technische staat van onze verharding door eerdere bezuinigingen steeds

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			verder achterop begint te geraken, hierdoor lopen het risico op aansprakelijkheidsstellingen en kapitaalvernietiging. Om een goed beeld te krijgen van de kwaliteit van de openbare ruimte, stellen we in de komende periode de Nota Kapitaalgoederen op, waarin de financiële doorrekening voor de kosten van vervanging en het onderhoud zijn uitgewerkt. Hierbij wordt gekeken naar de huidige situatie, de komende 4 jaar en een doorkijk naar de komende 60 jaar.
12	Blz. 36	Onder het kopje Duurzame en leefbare wijken en dorpen" staat "We willen de komende vier jaar in vier wijken concreet aan de slag met de warmtetransitie.": is dit reëel, is er al een planning? Zo ja, welke wijken?	Bij de risico's wordt al aangegeven dat het afhangt van de beschikbare rijksmiddelen om dit ook te kunnen doen. Op dit moment zijn er activiteiten in Dieren-West, Stenfert en Ellecom. Er is in afwachting van de beschikbare middelen (en zeker de eerder aangekondigde maar zeer onzekere verhoging van de middelen voor capaciteit) nog geen planning of keuze. Wel zal de nieuwe energievisie richting en volgorde geven voor alle wijken en kernen in de gemeente.
13	Blz. 39	Bovenaan deze pagina staat vermeld dat veel doelen van de duurzaamheidsagenda niet gerealiseerd kunnen worden. Welke doelen zullen dan naar verwachting niet kunnen worden gehaald?	De volgende initiatieven uit de duurzaamheidsagenda zullen bij het stopzetten niet worden uitgevoerd: · Extra ondersteuning voor inwoners bij verduurzaming. · Een subsidiepotje voor initiatieven van bewoners. · Beleidstoetsing op CO2-impact en de CO2-voetafdruk per wijk. · Verhoogde inspanningen om inwoners te stimuleren tot het plaatsen van zonnepanelen op woningen. · Energiecoaching voor inwoners met een inkomen boven 130% van het wettelijk minimumloon. · Het organiseren van een duurzame lunch in het basisonderwijs. · Extra inspanningen voor de energietransitie in meer wijken dan de huidige.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			· Extra investering in activering, bewustwording en het bevorderen van consuminderen. Als gevolg hiervan kan in 2025 geen klimaatfestival worden georganiseerd. Het is lastig aan te geven wat het effect op de doelstellingen is. Wel gaan we ervan uit dat door een beperking van de activiteiten er een effect is op de samenwerking in- en met de samenleving
14	Blz. 40	in 2023 stond in de begroting een onderzoek geformuleerd van 15ha, nu staat bij een voorgenomen onderzoek in het Soerense Beekdal 'groot'. Wij veronderstellen dat dit moet worden gelezen als 'een paar ha, max. 15 ha', omdat bij de 'koers voor de omgevingsvisie' in mei namelijk is aangegeven dat grootschalige opwek één van de onderwerpen is waarin we meer naar de regio gaan kijken (de handjes). Klopt deze veronderstelling?	Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk.
15	Blz. 43	Hier wordt Bij het kopje Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen onder bullit 2 de wooncoach genoemd. Wat zijn de kosten van de wooncoach en wat zijn de resultaten van de inzet van de wooncoach over 2023 en 2024?	De kosten voor de wooncoach zijn 66.000 euro per jaar incl. communicatiekosten.In 2023 heeft de wooncoach 8 daadwerkelijke verhuizingen tot stand gebracht, maar vooral veel tijd gestoken in bewustwording en begeleiding. In 2024 is de opdracht veranderd in begeleidingstrajecten en gericht op groepen: communicatie, bewustwording, toolkits etc. Er lopen inmiddels 41 begeleidingstrajecten en groepsbijeenkomsten en informatiemateriaal worden voorbereid.
16	Blz. 44	In de laatste alinea: is dat zo, is er echt schaarste? Zijn er niet plekken voor kantoorfuncties beschikbaar, zoals de Kop van de Spoorstraat en het Ericaplein? Plekken binnen de gebouwde omgeving waar veel	Meer areaal voor bedrijvigheid betekent in het algemeen dat ook werkgelegenheid wordt gecreëerd. Hierbij geldt wel dat het afhankelijk is van de soort bedrijvigheid. Bij geen voldoende aanbod van areaal zullen bedrijven zich niet in de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		werkgelegenheid gecreëerd kan worden op een kleine oppervlakte. Wat betekent de bullit bij Beoogde resultaten? Zet dit college in op werkgelegenheid en wonen, of prioriteert ze wonen?	gemeente Rheden kunnen vestigen. Het klopt dat ook op bestaande locaties werkgelegenheid kan worden gecreëerd. Wij zetten in op wonen en werken (en dus werkgelegenheid).
17	Blz. 44	Wat betekenen de voorgenomen ombuigingen bij de economische ontwikkeling zoals genoemd op deze pagina voor de resultaten bij de genoemde doelen? Zijn deze nog reeel ?	We zullen na vaststelling van de begroting moeten herprioriteren. We blijven zoveel als mogelijk inzetten op de eerder vastgestelde economische visie (inclusief routekaart circulaire economie). Tegelijkertijd gaan we met het georganiseerdenbedrijfsleven in gesprek over wat gezamenlijk opgepakt kan worden. Duidelijk is wel dat niet alles meer kan.
18	Blz. 45	Onder het kopje aantal overnachtingen weer op niveau 2022 brengen staat dat de gemeente zich wil inspannen om dat weer te bereiken. Op welke wijze kan de gemeente hierin dan wat betekenen en wat betekent dat kostentechnisch, zijn er voor die inzet kosten verbonden voor de gemeente zowel financieel als ook qua personeelsinzet?	We zorgen door promotie en marketing via de marketingorganisatie TVAN dat er invulling wordt gegeven aan de uitgangspunten van de vastgestelde Visie op Recreatie en Toerisme. Een flyer is in de maak om het starten van een B&B te vergemakkelijken. Hiermee zijn geen extra kosten en capaciteit benodigd.
19	Blz. 46	Bij het kopje "Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg" staat dat Procero (Prozero) gaat stoppen. Per wanneer gaat dat in? Wat is de verwachting voor de kosten voor de gemeente blijven die gelijk of gaan die stijgen en is dar dan al in de begroting rekening mee gehouden?	De dienstverlening van Prezero stopt per 1 januari 2026. De komende tijd worden alle consequenties in beeld gebracht.
20	Blz. 51	Ten aanzien van de buurtspeelplaatsen wordt aangegeven dat er in 2028 9 buurtspeelplaatsen gerealiseerd zijn ten opzichte van 2021. Hoeveel	Er zijn tot op heden 5 buurtspeelplaatsen gerealiseerd. Het Koning Willem Alexanderplein is in voorbereiding en er staan er nog een aantal bestaande speelplaatsen in de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		van de betreffende 9 zijn er nu gerealiseerd en hoeveel staan er nog op de planning en wat is die planning en waar gaan die speelplaatsen komen?	planning om deze in te richten als buurtspeelplaats, o.a. het Burgemeester Brandtplein in Velp en de Binnenweg in Ellecom Daarnaast zijn we nog aan het onderzoeken of in de wijk Stenfert een buurtspeelplaats kan komen.
21	Blz. 51	Onderaan deze pagina staat dat in 2025 83% van de gemeente is voorzien van duurzame energie besparende verlichting. Hoeveel % is het op dit moment?	In 2024 is 79% van de gemeente Rheden voorzien van duurzame energiebesparende verlichting, ten opzichte van 75 % in 2023 en 71 % in 2022.
22	Blz. 52	Onder het kopje Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025 staat dat de openbare ruimte versobert gaat worden. Daarbij wordt onder andere genoemd dat speelplaatsen en speeltoestellen niet worden vervangen. Hoe verhoudt zich dit met de ambitie op blz. 51 ten aanzien van het realiseren van 9 buurtspeelplaatsen?	Speelplaatsen/speeltoestellen zijn inderdaad een onderdeel van alle kapitaalgoederen die nader worden onderzocht of we hierop kunnen versoberen. Het onderzoek van de speelplaatsen zal zich met name richten op de kleinere speelplaatsen en niet op de Buurtspeelplaatsen.
23	Blz. 53	De gemeente is voornemens een onderzoek te doen naar **passend** parkeren, wat wordt hier mee bedoeld?	Tijdens de besluitvormende raad over de kadernota heeft u hiervoor een amendement aangenomen dat het college verzoekt een onderzoek uit te voeren naar passend parkeren in de gemeente. Dit betekent een onderzoek hoe invoering van parkeerbeperkende maatregelen kan bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen en niet alleen om inkomsten te genereren.
	3. Bestuur & organisatie		
24	Blz. 62	Bij de 2e bullit op deze pagina staat vermeld dat door het voorstel tot het teruggaan van 1 loket op een locatie maximaal gefaciliteerd zou gaan worden met vervoersmogelijkheden. Wat	Zie het antwoord op vraag 27 van de VVD (3 oktober 2024)

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		moeten wij ons daar bij voorstellen? En zitten daar kosten aan verbonden?	
	Paragrafen		
25	Blz. 79	In de tabel bovenaan de pagina staat bij Duiven in de 1e kolom over 2023 2256 als getal genoemd, klopt dit?	Nee, scherp gezien. Dit moet zijn € 256. (256+111+102=469 in jaarschijf 2023 voor Duiven).
26	Blz. 85	In de tabel risico-inventarisatie PB 2025 staan de nummers 10 en 11 waarvan het risico geschat wordt van 75% verderop niet nader toegelicht, graag ontvangen wij die toelichting gespecificeerd alsnog.	Zoals gebruikelijk lichten we in de paragraaf weerstandsvermogen de risicoposten 1 t/m 5 van het risicoprofiel toe. Risicopost 10 gaat over de Omgevingswet. Bedrag en kans zijn ongewijzigd t.o.v. laatste inventarisatie (bij jaarstukken 2023). Risicopost 11 gaat over minima- en armoedebeleid. T.o.v. vorige inventarisatie is kans verhoogd (van 50% naar 75%) en risicobedrag opgehoogd (van 200k naar 250k), vanuit gegeven dat budgetten meer onder druk komen te staan door ombuigingen en mogelijke bezuinigingen door het rijk.
27	Blz. 91	Er staat geschreven dat het van belang is om geplande investeringen minder te gaan financieren door het afsluiten van leningen. Staan er nu en de komende jaren(grote) investeringen op de planning die niet uit de structurele begrotingsruimte kunnen worden gefinancierd? Zo ja, op welke wijze gaan die worden gefinancierd?	Voor de geplande investeringen in komende jaren verwijzen wij naar bijlage 4 Meerjarig Investeringsplan. De bijbehorende kapitaallasten zijn verwerkt in onze meerjaren begroting 2025-2028 en daarmee is er dekking vanuit de reguliere exploitatie. Vanuit treasurybeheer wordt gedurende het jaar onze liquide middelen positie bewaakt. Indien nodig leidt het tot aanpassing van onze leningenportefeuille.
28	Blz. 101	Bij de tabel “Berekening financieringstekort” staat onderaan de tabel dat het verwachte financieringstekort groter is dan de kasgeldlimiet. Wat betekent dit/ wat voor gevolgen heeft deze constatering?	*Het antwoord volgt op een later moment.*

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
29	Blz. 108	Bij het onderwerp "Onderhoud beperken" wordt aangegeven dat de gemeente mbt het onderhoud van gemeentelijk vastgoed naar niveau 5 of 6 gaat zolang de veiligheid of de wettelijke verplichting dat toelaat. Kan er een overzicht worden verstrekt welk vastgoed dat betreft? Kan er een toelichting worden gegeven over wat de gemeente verstaat onder de noemer *zolang de veiligheid of de wettelijke verplichting dat toelaat.*	De lijst met vastgoed is opgenomen in de begroting. Wettelijke verplichtingen zijn bijvoorbeeld de verplichte keuringen en de maatregelen die nodig zijn om die keuring te halen, of verplichte (energie) maatregelen. En qua veiligheid kunt u denken aan hele praktische maatregelen als het plaatsen van een kooiladder, valbeveiliging of indien voorkomend verwijderen van asbest.
30	Blz. 109	Met betrekking tot de genoemde risico's bij de afronding van het project gemeentehuis worden een aantal risico's benoemd. Kunnen deze risico's nog leiden tot een overschrijding van het gereserveerde budget voor het nieuwe gemeentehuis? En zo ja, binnen welke termijn valt daar duidelijkheid over te krijgen?	U wordt per kwartaal geïnformeerd over de voortgang van het project gemeentehuis via raadsinformatiebrieven. Hierin is ook het financiële verloop van het project en de risico's in opgenomen. Het project eindigt in Q2. Tot die tijd blijft op op dezelfde wijze geïnformeerd worden. Aan het eind van het project krijgt u een eindverslag met daarin het onderwerp financiën.
31	Blz. 130 e.v.	Uitgangspunt is daarbij de nota Grondbeleid 2020. Wanner komt er een nieuwe Nota Grondbeleid naar de Raad?	De nieuwe nota grondbeleid komt begin 2025 naar de Raad.
32	Blz. 135	Onder het kopje "De Woo" lezen we dat er een adviseur Woo geworven gaat worden. Is dit een tijdelijke functie, gelet op de omschrijving van een kwartiermakersrol en wordt deze dus extern ingehuurd? Wat zijn daarbij de verwachte kosten en waaruit worden deze gedekt?	Voor de korte termijn hebben we een veranderopgave te realiseren: van passieve openbaarmaking naar actieve openbaarmaking. Daarvoor lijkt een kwartiermakersrol de beste optie. Dit zou door een tijdelijke kracht vanuit het programma digitaal Rheden kunnen worden gefinancierd. De voorkeur heeft een vaste kracht die tevens de wettelijke rol van WOO-coördinator zou kunnen vervullen. De arbeidsmarkt voor deze functies is echter krap, daarnaast is er wel urgentie. Beide opties (tijdelijk of vast) liggen op tafel.

Vragen over de Programmabegroting 2025 – **tweede ronde**

Naam: Steven Marshall (D66)
Datum van indienen vragen: 12-10-2024

Naar aanleiding van de beantwoording van de technische vragen over de programmabegroting op 11-10 j.l. zijn bij ons verschillende nieuwe technische vragen ten behoeve van de bespreking van de programmabegroting ontstaan. Hieronder onze nieuwe of vervolgvragen

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	p.9 antwoorden technische vragen 11-10 (en diverse andere pagina's) p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	De opmerking *De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.* Wat bedoelt u hier precies mee? Bedoelt u hiermee dat a) het totaalbedrag per activiteit (eerste blauwe kolom) in de tabel van bijlage 1 met de PB vastgesteld wordt, en de precieze invulling verdeling over organisaties, subsidies e.d nog moet plaatsvinden (o.b.v. de gesprekken). Of b) dat u alleen de ombuigingen op totaalniveau vaststelt? Indien b): hoe denkt het college in gesprekken met organisaties duidelijkheid te bieden over de gezamenlijke bezuinigingsorganisatie voor hun categorie/activiteit? Of verwacht het college dat de organisaties de budgetten over de categorieen/activiteiten kunnen verdelen	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*

		(vb. buurthuizen spreken mee over de budgetten voor podiumvoorzieiningen)?	
2	p. 64/65 antwoorden technische vragen 11-10 tabel bijlage 1.	De tabel in de bijlage specificeert besparingen op activiteiten die voor 2025 optellen tot 149k en voor 2026 tot 699k. Dit matcht ongeveer met de eerder genoemde 150k en 700k. De tabel bevat voor deze jaren ook 'reductie besparing volgens KN25'. Kunt u aangeven aan welke activiteiten deze reductie ten goede komt. Indien antwoord bij de vorige vraag a) is graag concrete reducties per activiteit voor 2025 en 2026.	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*
3	p.54 antwoorden technische vragen 11-10 p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	*De opmerking: Organisaties die een structurele subsidie ontvangen worden in 2025 niet gekort. Op het totale budget sociale basis wordt in 2026 25 % bezuinigd. Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028.* In bijlage 1 zien we vervolgens in de tabel dat de 'reducties besparingen volgens KN25'in 2027 en 2028 worden gebruikt om de ombuiging rond de zeven ton te houden. In 2025 en 2026 zijn die reducties besparingen daarvoor niet gebruikt en liggen de effectieve besparingen daarmee op resp. ca. 75k en 497k. Hoe rijmt u dit met de uitspraak dat er na 2026 niet verder wordt bezuinigd?	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*

4	p.54 antwoorden technische vragen 11-10 p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	*Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028.* Als het antwoord bij vraag 2 a) is: blijven de ombuigingen per activiteit/categorie ook gefixeerd voor 2027 en 2028 (v.b. mogen organisaties in de categorie 'Buurtaccomodatie en beheer' er vanuit gaan dat de besparing voor hun categorie beperkt blijft tot de voor 2026 genoemde 10.266 euro?	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*
5	p. p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	a) De tabel bevat de activiteit 'leefbaarheid en activering'. In de kadernota, onderliggende formats noch de eerdere beantwoording van vragen is deze benaming gebruikt. Welke in de kadernota genoemde ombuiging(en) worden hiermee bedoeld? b) Door het bedrag bij 2026 (28.981) te matchen met het format ombuigingen kunnen we afleiden dat hierin in ieder geval beleidsevaluatie en monitoring zit. Waarom zou het college de besparingen voor 2027 en 2028 hier niet wel willen doorvoeren (dat geld gaat immers niet (rechtstreeks0 naar de sociale basis)?	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*
6	p.56 antwoorden technische vragen 11-10 p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	In het Format bij de PB wordt gesproken "Continueren 3 dorpshuizen + ombuigen naar 1 tussenvoorziening". De dorpshuizen die in de beantwoording van de technische vragen voor de kadernota (27-6) voor afbouw van de	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*

		subsidie hebben een gezamenlijk budget van 231 k p/jaar. De besparing op buurtaccomodaties en beheer die voor 2026 in de tabel staat is 10.266 (en liep in de jaren daarna op tot 41k). Wellicht is ook nog een deel van de 50.380 ombuiging bij 'maatschappelijke doelstelling' besparing op buurt- en dorpshuizen. Het lijkt er daarmee op dat de budgetten van de betreffende dorpshuizen slechts beperkt dalen. Waarom is gecommuniceerd dat deze dorpshuizen hun subsidie verliezen? Of brengt de genoemde 'nieuwe' tussenvoorziening voor Rheden kosten met zich mee die ten laste moeten gaan van de huidige subsidies voor de dorpshuizen? Graag duidelijkheid.	
7	p. 5 antwoorden technische vragen 11-10; vraag 3	*In 2028 zou er € 327.189 als bezuiniging gerealiseerd moeten zijn.* Dit gaat over a) de (niet verzachte) bezuinigingen op organisaties die er aan bijdragen dat er geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aangevraagd wordt (scouting, vakantiebouwdorpen, iriszorg) b) de subsidie voor peutervoorzieningen en c) vangnetregeling SMI.	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*

		Wat is het totaalbudget 2024 voor a), b) en c) en wat is de beoogde bezuiniging voor a), b) en c)?	
8	p. 11 antwoorden technische vragen; vraag 4	*De geraamde baten bij taakveld 3.1 betreffen de opbrengsten van de Bedrijven Investering Zone (BIZ) ad 101k en op taakveld 3.4 betreft het de forensenbelasting ad 66k en toeristenbelasting ad 517k.* In de kadernota schreef u 'Verder stellen wij voor de toeristenbelasting te verhogen zodat er structureel 100k meer binnenkomt'. De begrote baten bij 3.4 stijgen slechts met 50k per jaar. Betekent dit dat de begrote inkomsten uit forensenbelasting met 50k dalen? Waarom?	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*
9	p. 12 antwoorden technische vragen; vraag 7	*Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde is er geen specifiek inhuurbudget. Als gevolg hiervan wordt alle inhuur gedekt uit materiele budgetten (waaronder projecten) en de vacatureruimte. Ten aanzien van het tweede deel van uw vraag: Bij deze* *ombuiging gaat het daarmee niet om het verlagen van de personeelskosten of een besparing, maar om het verlagen van een eventuele overschrijding. Met de extra maatregelen voor 2024 wordt er nadrukkelijk gestuurd op de beschikbare*	*We komen uiterlijk voor de besluitvormende raadsvergadering op deze vraag terug.*

		financiële ruimte. Omdat inhuur duurder is dan vaste invulling, betekent dit de facto dat er minder uren beschikbaar zijn. In de raadsbijeenkomst van 15 mei jl. gaf u cijfers over de IST-situatie mbt formatie, bezetting en inhuur per 1-1-2024. Formatie was op die datum 394 fte Bezetting was op die datum 389 fte Externe inhuur was op die datum 86,95 fte. Sindsdien is het college begonnen met bijsturen op vacaturestelling en externe inhuur als gevolg van de maatregelen financiële beheersing (RIB 29-4). Kunt u ons actuele cijfers – bijvoorbeeld per 1 oktober - geven voor formatie, bezetting en inhuur? (formatie is als we het goed bijgehouden hebben gelijk of +0,5 fte a.g.v. participatiefunctie)	

BIJLAGE 1

In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028.
De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft.
De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.

Geraamde ombuigingen sociale basis:						
Taakveld	**Omschijving**	**omschrijving**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
5.3	**Cultuurpresentatie. -productie en -participatie**	Kunst en cultuur		-50.000	-150.000	-150.000
5.3	**Cultuurpresentatie. -productie en -participatie**	Cultuuruitbreiding	-53.500	-73.500	-100.500	-100.500
5.6	**Media**	Bibliotheekwerk		-70.000	-70.000	-70.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Maatschappelijke doelstelling		-50.380	-100.760	-201.519
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Onafhankelijk cliëntonderst.		-75.000	-80.000	-80.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	OCO Geheugenproblemen			-200.000	-200.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Leefbaarheid & activering		-28.981	-357.962	-415.925
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Buurtaccomodatie en beheer		-10.266	-20.532	-41.064
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Buurtbudget	-51.000	-54.750	-58.500	-66.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Ik buurt mee! inwonersinitiatieven		-100.000	-100.000	-100.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Integrale Wijkaanpak		-50.000	-100.000	-200.000
6.2	**Wijkteams**	Preventief Jeugdbeleid	-30.000	-77.000	-122.000	-147.000
6.6	**Maatwerkvoorzieningen (WMO)**	Sociale kaart	-14.435	-14.435	-14.435	-14.435
6.71	**Maatwerkdienstverlening 18+**	Coörd vrijw thuis/mantelz.CVTM		-44.697	-44.697	-44.697
		Besparingen	-148.935	-699.009	-1.519.386	-1.831.140
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Reductie besparing (volgens KN25)	74.468	202.005	559.693	715.570

Geraamde ombuigingen sociale basis:						
Taakveld	**Omschijving**	**omschrijving**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Reductie besparing (volgens Begr25)			260.000	410.000
		Beperking besparingen	74.468	202.005	819.693	1.125.570
	Totaal		-74.467	-497.004	-699.693	-705.570

Raadsbrief voortgang amendement 1

Inleiding

Bij het vaststellen van de Kadernota 2025 heeft uw raad besloten dat zij qua financiën alleen het totaal van de autonome ontwikkelingen en ombuigingen vaststelt en dat de onderbouwing van de thema's Financiële bestaanszekerheid, Vitaal en gezond, Sociale basis, Organisatie, Algemene dekkingsmiddelen en overhead herijkt wordt zodat de begroting 2026 hierop ingericht kan worden. Bij deze herijking zijn randvoorwaarden gegeven. In dit memo geeft het college inzicht in de voortgang van de uitvoering van dit amendement. Het college zal bij de kadernota 2026 aan de raad voorstellen op welke wijze de ombuigingen een plek krijgen voor de jaren 2026 en verder.

Het college is in september heeft met de partners uit de sociale basis gesproken. We gaan 2 moeilijke jaren tegemoet. Om hier goed mee om te gaan doen we een beroep op onze partners om gezamenlijk aan een gezamenlijk toekomstperspectief te werken. Mede naar aanleiding van deze eerste gespreksronde zijn al een aantal aanpassingen aangebracht in de voorliggende begroting ten aanzien van minima en de sociale basis.

Voortgang amendement 1

1. De financiële opgave is uitzonderlijk groot. Zowel de eigen organisatie, inwoners en organisaties met een subsidierelatie zullen hier een bijdrage aan leveren
   Voortgang: in uitvoering.
   Toelichting: voor de interne organisatie is een adviescommissie arbeidskosten en inhuur stabiliteit ingericht. Deze commissie beoordeelt of vacatures ingevuld moeten worden voor korte danwel lange termijn. De verwerking vindt u terug in onderliggende begroting. Voor de inhoudelijke opgaven zijn gespreksronden gestart met partners over de prioritering voor de komende jaren. Over de voortgang hiervan wordt de raad proactief geïnformeerd via een periodieke informatiebrief. U kunt de eerste brief begin 2025 verwachten. .

2. We zoeken de besparing in eerste instantie in een soberder uitvoering van medebewindstaken, verminderen van externe inhuur en personele effecten. Bij de begroting worden hier concrete en realistische bedragen voor ombuigingen aan gekoppeld die in balans zijn met de extra bijdrage (hogere heffingen en minder subsidies) die van inwoners wordt gevraagd;
   Voortgang: in uitvoering
   Toelichting: voor de begroting 2025 zijn reeds maatregelen in de voorliggende begroting doorgevoerd om deze kosten te verlagen. Daarnaast is er een additionele taakstelling oplopend tot € 2.6 mio opgenomen om de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving te compenseren. Om dit mogelijk te maken moeten we anders denken en handelen. Alleen zo kunnen we de noodzakelijke veranderingen tot stand brengen. Daarvoor is een investeringsbudget opgenomen (in de begroting transitiekosten genoemd)

3. Inwoners belanden niet onder het bestaansminimum;
   Voortgang: in uitvoering
   Toelichting: financiële bestaanszekerheid is 1 van de opgaven uit het Koersdocument sociaal domein. Financiële bestaanszekerheid gaat niet alleen over de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen, maar ook over betaalbaar wonen en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen voor onverwachte uitgaven.
   Voor onze minima doet het college de raad het voorstel om ervoor te zorgen dat inwoners niet onder het bestaansminimum zakken. Dit is verwerkt in de voorliggende begroting. De voorstellen zijn opgebouwd vanuit de minima-effectrapportage.

4. Preventieve maatregelen voor kinderen en jongeren worden ontzien. Zij worden geen 'kind van de rekening'.
   Voortgang: in voorbereiding
   Toelichting: de structurele subsidierelaties worden in 2025 nog niet gekort. De maatregelen in 2025 zijn in eerste instantie gericht op de interne organisatie en normaliseren van zorg en ondersteuning. Dit betreft met name geïndiceerde professionele ondersteuning. Samen met onze partners voor de opgave 'Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar' bepalen we de prioriteiten voor 2026 e.v. voor bijvoorbeeld de ambitie 'het vergroten van de kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situatie'. Vanuit deze prioritering en de betrokken partners hierbij wordt een realistische begroting opgesteld. De eerste ronde gesprekken heeft reeds plaatsgevonden. Zie bijlage 2 voor een samenvatting van deze avonden.

5. De sociale basis (bibliotheken, buurthuizen, kunst en cultuur, podiumvoorzieningen) is essentieel voor de kwaliteit van onze samenleving en moet daarom zo veel mogelijk in stand worden gehouden.
   Voortgang: in voorbereiding
   Toelichting: De structurele subsidierelaties worden in 2025 niet gekort. De maatregelen voor 2025 zijn verwerkt in de voorliggende begroting. Deze zijn met name gericht op de interne organisatie en normaliseren van zorg en ondersteuning en het doorvoeren van de Hervormingsagenda Sociaal Domein. De gesprekken met onze partners over de sociale basis in de toekomst zijn in september gestart. We gaan daarmee door en de uitkomsten zijn in april 2025 bekend. Tevens hebben wij de bezuiniging beperkt en wordt er alleen een bezuiniging doorgevoerd in 2026, daarna blijft het budget hetzelfde.

6. Aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor de samenleving (minima, ouderen, kinderen, buurten) wordt perspectief geboden op realistische subsidiëring voor het voortzetten van hun activiteiten in de samenleving.
   Voortgang: in uitvoering
   Toelichting: De gesprekken met onze partners over een robuuste sociale basis in de toekomst zijn in september gestart. We gaan daarmee door en de uitkomsten zijn in april 2025 bekend. Zie ook de opmerking over het budget bij punt 5.

7. Organisaties en initiatieven die te maken krijgen met verlaging of stopzetten van subsidies worden ondersteund in het vinden en aanboren van alternatieve inkomstenbronnen. De gemeente stimuleert en verbindt.
   Voortgang: in uitvoering
   Toelichting: medewerkers zijn in gesprek met organisaties en initiatieven over mogelijke alternatieve inkomstenbronnen.

8. Als door een bezuiniging een activiteit in de sociale basis dreigt te verdwijnen, wordt gemotiveerd hoe de maatschappelijke meerwaarde hiervan op een andere wijze geborgd

wordt of waarom deze maatschappelijke meerwaarde niet essentieel is voor de sociale basis.
Voortgang: in voorbereiding
Toelichting: De gesprekken met onze partners over de sociale basis in de toekomst zijn in september gestart. Samen met onze partners brengen we in kaart wat de prioriteiten zijn en op welke wijze we hier in gezamenlijkheid aan werken en welke partners hiervoor een bijdrage leveren. Dit leggen we vast in de uitvoeringsagenda.

9. De mogelijkheid tot samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties en de mogelijke besparingen bij die vrijwilligersorganisaties wordt in samenspraak met deze organisaties opgesteld.
   Voortgang: in uitvoering
   Toelichting: tijdens de eerste gesprekronde bleek dat er nog veel mogelijkheden liggen in het bevorderen van samenwerking tussen de vrijwilligersorganisaties. Zie ook de gespreksverslagen van de eerste gespreksronde (bijlage 2).

10. Subsidies dienen effectief te zijn. Ze dienen bij te dragen aan het verwezenlijken van de ambities zoals verwoord in de Koersnota's Samen leven, Omgevingsvisie en Economische Visie.
    Voortgang: in uitvoering
    Toelichting: de basis van de subsidies is te vinden in de diverse beleidsnota's die de raad heeft vastgesteld. De subsidies dragen bij aan de doelstellingen uit deze nota's. Het college verstrekt subsidies binnen de door de raad vastgestelde kaders: beleidsnota's, begroting, subsidieplafond en de ASV (algemene subsidieverordening). Over de subsidies in 2026 e.v. zijn gesprekken gestart met de verschillende partijen die subsidies ontvangen. In gezamenlijkheid bepalen we voor de komende jaren vanuit de visies de prioriteiten en passende verdeling van beschikbare middelen.

11. Positieve doorrekeningen van de mei- en september circulaire worden ingezet voor bovenstaande randvoorwaarden, en ter versterking van de algemene reserve
    Voortgang: in uitvoering
    Toelichting: Op dit moment zijn wij met alle partijen in gesprek. De begroting is aangepast, zodat we de partijen ook perspectief bieden. Wij verwachten met dit financiële perspectief de gesprekken met alle partijen te kunnen voeren. In januari 2025 informeren wij de raad tussentijds over de voortgang.

Opbrengst eerste gespreksronde

Partners zijn geschrokken van de aangekondigde bezuinigingen maar willen er samen de schouders onder zetten. Op de avonden zijn goede ideeën uitgewisseld onder andere over hoe we beter kunnen samenwerken en over de toekomst van de sociale basis in Rheden. In bijlage 2 treft u de verslagen van de 4 avonden.

Vervolgproces

Na vaststelling van de begroting geeft het college medio november vervolg aan de gesprekken met de partners. doel van deze gesprekken is het gesprek over de sociale basis, de maatschappelijke meerwaarde ervan, de relatie met het koersdocument en de bijdrage van de partijen daaraan. Gedurende dit proces informeren wij de raad over inhoud en proces via de raadsbrief Sociaal Domein. Begin 2025 spreekt het college de raad graag bij over de vorderingen via een informatieavond. Het college zal bij de kadernota 2026 aan de raad voorstellen op welke wijze de ombuigingen een plek krijgen voor de jaren 2026 en verder.

Tafelgesprekken bijeenkomst Kadernota, “Cultuur”

Op maandag 26 augustus kwamen culturele organisaties en verenigingen bij elkaar in De Zoomerij in Dieren.

Deelnemers: vertegenwoordigers van De Zoomerij, RhederArt, Muziekschool Veluwezoom, theatergezelschap Troep, cie Jong Talent Burgemeester de Bruijnprijs, theatergezelschap Micro, Velps Middagkoor, March & Showband Rheden, Rhedens Fanfare Corps, Muziekvereniging Wilhelmina Spankeren, Dorpshuis Ellecom, Zoomfestival, Dierens Harmonie Orkest, Dierens Mannenkoor, Connect Voices, Velper Bachkoor, Lief en Leed-koor, Rhedens Senioren Orkest en adviesraad Adviesraad Sociaal Domein.

Inleiding wethouder

In het plenaire deel werden de aanwezigen bijgepraat door wethouder Paul Hofman over de uitwerking van de Kadernota op de ondersteuning van de cultuursector. Er moet fors bezuinigd worden de komende vier jaar.
Het college heeft de bezuinigingsmogelijkheden, maar ook het effect en de risico’s uitgewerkt. Dit is in beeld gebracht en te lezen in de Kadernota 2025. Voor de gemeente was het moeilijk om een besluit te nemen. De kadernota heeft grote gevolgen voor onze samenleving en leefomgeving.
Er moet bezuinigd worden, maar de gemeenteraad heeft nog geen besluit genomen over hoe die bezuinigingen precies moeten worden doorgevoerd.
Tijdens deze bijeenkomst willen we kijken naar: Hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan blijven doen in de samenleving, ondanks de bezuinigingen? Wat heeft uw organisatie nodig? Wat kunt u wellicht andere organisaties bieden? Kortom hoe kunnen we elkaar helpen.

Na het plenaire deel zijn de aanwezigen opgesplitst in 4 gesprekstafel. Hieronder een bloemlezing van de uitkomsten van die gesprekken.

Eerste reacties na plenair verhaal

Ambivalent: pijn, verontwaardiging, ongeloof, maar ook begrip voor noodzaak van bezuinigingen.

- In 4 jaar van 100% terug naar 0%... erken de psychologische impact die dat op vrijwilligers heeft (“is wat wij doen dan niets waard..?”)
- Vaak nu al grote zorg in het rondkrijgen van de begroting. Aanbod is straks niet meer laagdrempelig, waardoor minder draagkrachtigen niet meer mee kunnen doen.
- Waarschuwing: Alles wat nu verdwijnt, komt in de toekomst niet meer terug.
- Ziet gemeente Rheden wel de sociale en maatschappelijke waarde van de clubs en verenigingen. Het gaat niet alleen om de ‘hobby’, maar het zijn wezenlijke sociale netwerken waarbinnen samenredzaamheid een belangrijke plek heeft.
- Maar we zien ook kansen. Creatief worden. Kinderen krijgen op school te weinig cultuur. Daar zit een kans. Als we dat meer promoten, krijgen we wellicht meer donateurs.

Visie

- Visie op de toekomst ontbreekt (het is nu alleen: ieder jaar 25% eraf.) Benoem speerpunten, sluit een “culturele dorpendeal”.

- Maak een speerpunt van cultuur, samen bepalen wat minimaal nodig is. Daarbij kijken naar wat er al aan infrastructuur ligt. Van daaruit kijken wat er nodig is.
- Onduidelijkheid over de subsidie voor De Zoomerij. Blijft die op 50% en wat betekent dat voor de ondersteuning van de verenigingen?

Samenwerking

- Cultuuronderwijs is belangrijk; onderschat ook niet de impact op andere gebieden (zoals taalvaardigheid, welbevinden en weerbaarheid). Investeer in kinderen, zij zijn de toekomst van cultuur in Rheden! Ze komen via de scholen al veel minder (dan vroeger) in aanraking met kunst & cultuur. Scholen kunnen/willen daar niet altijd aan meewerken
- Zoals partijen hier bij elkaar zitten en verbinding leggen, heeft duidelijk meerwaarde: “dat zouden we vaker moeten doen!”. Dat zou kunnen in de vorm van een “Cultuur Café”: elkaar informeel ontmoeten om de lijntjes tussen verenigingen kort te houden. De Zoomerij zou daar een rol in kunnen spelen.
- Kunnen verenigingen geen taken van Zoomerij overnemen? Of op z'n minst nauwer samenwerken in gedeeld eigenaarschap. Dan kan die organisatie kleiner/goedkoper.
- Laten we samen kijken naar de verdeling: de sterkste schouders mogen best wat meer dragen. Dan kunnen de kleintjes/minder draagkrachtigen ook blijven bestaan.
- Er zit ook een grens aan de mogelijkheden tot samenwerking. Iedere club heeft zijn eigen unieke karakter, dat beperkt soms de samenwerkingsmogelijkheden.
- Idee: Korendag!

Locatie

- Kans voor samenwerking wordt gezien in het delen van ruimte om te repeteren en op te treden. “Multi functionele accommodaties” (MFA’s), voorbeelden van gemeenten Harderwijk, Zevenaar en Dronten worden genoemd. Ga daar “in de keuken kijken”.
- Een dergelijke faciliteit zou dan wel in alle drie de dorpen wenselijk zijn. Genoemd wordt dat Velp met Studio26 zoiets heeft, maar dat dat voor de kleine verenigingen te duur is.
- Zoomerij zou een centrale rol in de MFA’s kunnen hebben.

Financiering

- Incidenteel geld bijvoorbeeld van fondsen en andere (landelijke/regionale) regelingen? Misschien wel voor de grotere verenigingen, maar de kleine verenigingen gedijen o.b.v. structurele financiële ondersteuning.
- De Zoomerij zou een rol kunnen spelen in de zoektocht naar dit soort geld (bij wijze van “subsidiebureau”), maar zeker ook ondersteuning van de gemeente (die hebben al een subsidiebureau).
- Ondersteuning door bedrijfsleven. Kan gemeente hier een rol in hebben?
- Subsidieafbouw: men staat open om hier samen afspraken over te maken. Niet iedereen van 100% naar 0% met stappen van 25%, maar de een iets meer, de ander iets minder. Net wat er nodig is. Een sterk gevoel van : we moeten het samen rooien!
- Contributie kan best wat omhoog, binnen bepaalde grenzen.
- Eén vereniging geeft aan de contributie te hebben moeten verhogen. Er is gekozen voor een “solidariteitsmodel” (mensen die er de financiële ruimte voor hebben, betalen wat extra’s). vanuit deze gedachte wordt aangegeven dat bijvoorbeeld het onderwijs en de

zorg een stukje (financieel) bij zouden kunnen dragen: zij delen immers ook in de baten van cultuur.
- De gemeente stelt nu in haar subsidievoorwaarden dat een vereniging een professionele dirigent/regisseur aan moet trekken. Vraag of dit soort voorwaarden dan nog houdbaar zijn.
- Deze bezuinigingen komen bovenop andere uitdagingen als: wegvallen podiumvoorziening, BTW van 9% naar 21%.
- Er wordt nu veel tijd en energie in rondpompen van subsidies gestoken: dorpshuis betaalt Vastgoed, maar krijgt hier weer subsidie voor terug. Die uitvoering kost allemaal geld. Waarom niet "gewoon" in natura ter beschikking stellen van ruimte? Dan hebben verenigingen mss helemaal geen subsidie nodig.

Belangrijke punten:
- Meer aanwas nodig
- Belangrijk dat er aandacht is voor Cultuur (nu veelal Sport)
- Meer aandacht in de media
- Meer aandacht voor het onderwijs
- Er is geen centraal overleg meer. Federatie is uit elkaar gevallen.
- Samenwerking is lastig: iedere vereniging heeft eigen karakter
- Wellicht wel kansen in gezamenlijke geluidsapparatuur/ pianist etc.)
- Het belang van het sociale aspect is heel groot – saamhorigheid
- Men zou invloed willen hebben op het programma van RIQQ

En verder:
- Goed dat dit georganiseerd is
- Benieuwd wat er uit komt
- Behoefte om vaker bij elkaar te komen (Zoomerij wil dit wel organiseren)
- Goed om met elkaar in gesprek te gaan
- Terugkoppeling eind september.
- Nog niet duidelijk hoe vervolg er precies uitziet.

Tafelgesprekken bijeenkomst Kadernota, “Financiële Bestaanszekerheid”

Op maandag 9 september kwamen organisaties die zich bezighouden met Financiele bestaanszekerheid bij elkaar in het Inloophuis in Dieren.

Deelnemers Stichting Leergeld, Humanitas, Schuldhulpmaatje, Inloophuis Dieren, Stichting Strak, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Voedselbank

Inleiding wethouder

In het plenaire deel werden de aanwezigen bijgepraat door wethouder Gea Hofstede over de uitwerking van de Kadernota op de gevolgen voor de Financiële bestaanszekerheid. Er moet fors bezuinigd worden de komende vier jaar. Het college heeft de bezuinigingsmogelijkheden, maar ook het effect en de risico’s uitgewerkt. Dit is in beeld gebracht en te lezen in de Kadernota 2025. Voor de gemeente was het moeilijk om een besluit te nemen. De kadernota heeft grote gevolgen voor onze samenleving en leefomgeving. Er moet bezuinigd worden, maar de gemeenteraad heeft nog geen besluit genomen over hoe die bezuinigingen precies moeten worden doorgevoerd.

Tijdens deze bijeenkomst willen we kijken naar: Hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan blijven doen in de samenleving, ondanks de bezuinigingen? Wat heeft uw organisatie nodig? Wat kunt u wellicht andere organisaties bieden? Kortom hoe kunnen we elkaar helpen.

Na het plenaire deel zijn de aanwezigen opgesplitst in 2 gesprekstafels. Hieronder een bloemlezing van de uitkomsten van die gesprekken.

Eerste reactie na plenair verhaal

- Minder middelen heeft tot gevolg dat minder mensen worden geholpen, terwijl het aantal hulpvragen stijgt.
- We hebben nu al meer vraag dan aanbod. We kunnen nu al niet alle vragen in behandeling nemen, maar passen ons aanbod al aan op het beschikbare budget. Er vallen nu al inwoners buiten de boot.
- Volledig zonder gemeentelijke middelen zal geen van de partijen lukken.
- Wordt de soep zo heet gegeten als deze wordt opgediend? De gemeente ziet zelf ook dat dit geen goede keus is. De gemeente kan niet zonder ons.
- Rug tegen de muur

- Dit doet veel en voelt absoluut niet fijn
- We moeten blijven ‘vechten’ voor de mensen waarvoor wij het doen
- We gaan door zolang het gaat, maar de Rhedense bijdrage aan de voedselbank is al de laagste per huishouden t.o.v. andere gemeenten.
- Ongelofelijk dat de gemeente zo rücksichtslos bezuinigd, dat zie ik niet bij andere gemeenten.
- Zorgen over behoud van kwaliteit van werk dat de vrijwilligers leveren.

Visie

- Er zijn nu al meer aanvragen dan een deel van de partijen aankan. De problematiek op het thema geldzorgen wordt niet minder. Als inwoners niet meer naar de deelnemende partijen kunnen, komen ze uiteindelijk ook bij de gemeente terecht. Wat gaat de gemeente dan doen voor deze inwoners?
- Er gaat een grote preventieve werking uit van de partijen aanwezig vanavond. Zonder de ondersteuning van de aanwezige partijen zullen inwoners door het ijs heen zakken. We kunnen samen het tij voor een deel van die gezinnen nog keren, maar zonder deze ondersteuning wordt dat duurdere hulp. Het schrappen of terugbrengen van deze werkzaamheden zal alleen maar een negatief effect hebben op de gemeentebegroting.
- Bezuinigingen op ons werk brengt later alleen maar hogere ‘verplichte’ kosten met zich mee. Oproep is vooral om niet op financiële bestaanszekerheid te bezuinigen.
- Wat je nu afbreekt, kan je later niet meer opbouwen
- Welke rol ziet de gemeente voor zichzelf in het verdere gesprek?
- Wat moet ons ambitieniveau zijn als organisaties en als gemeente? De keus om de ambities te verlagen, wat de consequentie is van minder budget, is een politieke keuze. Je kan niet van de partijen vragen zelf dat ambitieniveau te verlagen.

Samenwerking

- Partijen kunnen onderling nog goed kijken naar wat gedeeld kan worden op verschillende vlakken:
    - We hebben allemaal dezelfde doelgroep. Huishoudens krijgen nu misschien wel dezelfde hulp vanuit verschillende organisaties. Hoe kunnen we deze informatie beter delen?
    - Er zijn activiteiten die door verschillende partijen worden uitgevoerd. Is het nodig om bijvoorbeeld vanuit verschillende organisaties op verschillende locaties een kledingbank aan te bieden of kan daarin nog slimmer en beter worden samengewerkt? Zijn er dus taken die bepaalde partijen kunnen laten vallen omdat daar overlap in zit?

    - We staan zeker open om te bekijken of we meer kunnen samenwerken. Samen uitzoeken welke gaten we kunnen dichten en welke hiaten er zijn. Maar dan rijst de vraag of meer samenwerken er juist niet voor zorgt dat er meer mensen gebruik maken van de hulp die we kunnen bieden omdat het bereik per organisatie groter wordt. Dan wordt het dus alleen maar duurder ipv goedkoper.
- Ruimte kan optimaler worden benut. Daarin kan worden samengewerkt. Wel zal er altijd een kostprijs doorgerekend moeten worden.
- Partijen die afhankelijk zijn van een professional kunnen wellicht kijken of daarin taken niet beter gecombineerd kunnen worden.
- Wellicht is er meer samenwerking op het gebied van professionele coördinatie mogelijk.

Financiering

- Partijen zoeken nu ook al naar verschillende manieren van financiering. Er wordt veel gebruik gemaakt van fondsen buiten de gemeente om en van sponsoring.
- Fondsen en stichtingen aanvragen is laatste jaren moeilijker geworden. Ook daar staat de voet op de rem.
- Fondsen en stichtingen aanvragen voor incidentele projecten lukt vaak wel, maar voor exploitatie kan niet worden aangevraagd. Met alleen bijdragen van fondsen en stichtingen kan niet gedraaid worden.
- Het gemeentelijke probleem kan ook niet via de landelijke koepelorganisaties (zoals Humanitas, Schuldhulpmaatje etc.) worden opgelost. Als er lokaal minder inwoners worden geholpen, daalt ook de bijdrage van vanuit de landelijke stichting naar de lokale tak.
- Het aanvragen van fondsen en stichtingen is vaak ingewikkeld voor lokale afdelingen van landelijke organisaties. Dan wordt er al bijgedragen aan de landelijke organisatie, en krijgt de lokale afdeling niet nog een keer iets vanuit hetzelfde fonds.
- Er is duidelijkheid nodig over hoe groot de koek nog wel is. Wat is het financiële kader waarbinnen we dan naar oplossingen en mogelijkheden kunnen zoeken met elkaar?
- Een van de deelnemers geeft aan dat ze het grootste deel van de inkomsten kwijt zijn aan contributie van het landelijk netwerk om gebruik te kunnen maken van hun middelen.
- Partijen geven aan dat ze niet kunnen bezuinigen op betaalde krachten, die zijn hard nodig om vrijwilligers goed te ondersteunen. Denk aan intermediairs en schakelfuncties.

- Moeilijk deze hele financiële opgave, want als je bijvoorbeeld draait aan de knop van een voorliggende voorziening, neemt het aantal aanmeldingen bij ons juist toe.
- Meer werken a la de Doorbraakmethode.
- Gemeente ga gesprekken met scholen aan, door hun hoge eisen wordt inkoop van bijvoorbeeld laptops duurder. Ook vragen aan scholen wat zij kunnen betekenen en organiseren voor gezinnen in financieel zwaar weer.
- Partijen kunnen wel kijken of ze via sponsorlopen en andere acties als goed doel kunnen worden aangemerkt, maar dat zijn allemaal incidentele inkomsten. Dat biedt geen oplossing voor de structurele termijn.
- Gemeente kijk ook of je afspraken kunt maken met bijvoorbeeld bewindvoerders die veel voor Rhedense inwoners werken om de duur en kosten in de hand te houden. Minder uitgaven aan die kant, kan wellicht betekenen dat er meer financiële ruimte voor ons werk overblijft.
- Gesprekken aangaan met bijvoorbeeld Dullertstichting om te kijken of er, gezien de andere situatie nu, meer mogelijk is voor structurelere financiering.

Overig

- Het merendeel van de organisaties geeft aan dat een professional noodzakelijk is. De partijen die nu een professional in dienst hebben, kunnen niet zonder. Dit zit hem veelal in: de zwaarte van de doelgroep, het contact onderhouden binnen het netwerk, het bijhouden van kennis en actualiteiten en continuïteit.
- Wel zijn er partijen die volledig draaien op vrijwilligers, met ook vrijwillige coördinatoren. Dat is kwetsbaar, maar werkt voor sommige partijen goed.
- Gemeente ga op zoek naar goede voorbeelden in de regio
- Gemeente, kijk of je meer kunt aansluiten / gebruik kunt maken van bijvoorbeeld zo’n project in Arnhem oost

Tafelgesprekken bijeenkomst Kadernota, “Sociale Basis+”

Op woensdag 11 september kwamen organisaties en verenigingen die werkzaam zijn in de Sociale Basis bijeen in De Paperclip in Velp.

Deelnemers: Scoutinggroep de Markesteen, Jongerennetwerk, Bospatrouille, PlusBus Rheden Rozendaal, Stichting Rhevak, Stichting MVT, Stichting Stoer, Ellecoms Belang, Wijkvereniging Dieren West, Wijkplatform Dieren Noord Oost, Mee Plus, Pro Persona preventie, Dierense Speeltuin Vereniging, NIO, Speelotheek Dieren, Ons Raadhuis, Adviesraad Sociaal Domein Rheden Rozendaal, Humanitas, Stichting Bouwburg, Incluzio Rheden, Sociëteit de Ulenpas, stichting Vier het Leven, Vrijwilligerspunt Incluzio, Belangenvereniging Spankeren, ASVR Rhedens Dorpsbelang, Buurthuis De Poort, Trefpunt De Elleboog, Ontmoetingscentrum de Paperclip, Dorpshuis Willem de Zwijger, MFA Nieuw Bergstein, MFC De Oase, Dorpshuis Spankeren, Wijkcentrum De Drieschaar, Ons Raadhuis, Inloophuis Dieren.

Inleiding wethouder

In het plenaire deel werden de aanwezigen bijgepraat door wethouder Gea Hofstede over de uitwerking van de Kadernota op de gevolgen voor de Sociale Basis. Er moet fors bezuinigd worden de komende vier jaar. Het college heeft de bezuinigingsmogelijkheden, maar ook het effect en de risico’s uitgewerkt. Dit is in beeld gebracht en te lezen in de Kadernota 2025. Voor de gemeente was het moeilijk om een besluit te nemen. De kadernota heeft grote gevolgen voor onze samenleving en leefomgeving. Er moet bezuinigd worden, maar de gemeenteraad heeft nog geen besluit genomen over hoe die bezuinigingen precies moeten worden doorgevoerd.

Tijdens deze bijeenkomst willen we kijken naar: Hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan blijven doen in de samenleving, ondanks de bezuinigingen? Wat heeft uw organisatie nodig? Wat kunt u wellicht andere organisaties bieden? Kortom hoe kunnen we elkaar helpen.

Na het plenaire deel zijn de aanwezigen opgesplitst in 5 gesprekstafels. Hieronder een bloemlezing van de uitkomsten van die gesprekken.

Eerste reactie na plenair verhaal

Emotie

- Heftige avond, doet veel met emoties van mensen.
- Moeilijk om wat te zeggen vanavond; moet je wel veilig voelen om iets ‘weg te geven’.
- Lastig om na die emotionele start van de avond nu na te denken over het vervolg.
- Voelt alsof het door de strot geduwd wordt.
- Zorgen over voortbestaan van verenigingen.
- Positief dat de gemeente deze bijeenkomst organiseert. Andere gemeenten hebben die stap (nog) niet gezet.
- Er heerst een teleurgesteld gevoel. De bezuinigingen en ook de onrust en onduidelijkheid doet veel met de aanwezigen.

- We zijn bang dat mensen die niet meer kunnen worden geholpen door de verenigingen vervolgens bij andere officiële instanties terecht komen die wellicht nog veel meer geld kosten voor de gemeente of andere overheid. Bijv. bij jongerenzorg.
- Geraakt in positieve zin door de oproep van de mevrouw van de organisatie 4noppes; om samen te werken.
- Toch proberen om er samen de schouders onder te zetten. Het zou slechter kunnen zijn, als je kijkt naar onze situatie in vergelijk met situaties in andere landen.

De avond zelf

- Gemeente had bij uitnodigingsbrief antwoordbrief moeten doen: waar loop je tegen aan, wie heeft hulp nodig; probleemgroepen in beeld brengen.
- Veel onduidelijk over wat nu precies het doel is van de avond.
- Het was informatief maar meer duidelijkheid is er ook nog niet. Dat moet z.s.m. komen want wij moeten tijd hebben om zaken te regelen en mensen te informeren.
- Het uitgangspunt is niet helder. Er is gepresenteerd dat alle dorpshuizen (op 3 na) dicht gaan, maar er wordt nu ook een ander verhaal vertelt. Maak duidelijk wat de opgave is. Hoeveel moet er bezuinigd worden? Er had vooraf meer duidelijkheid moeten zijn.
- Chaotische avond: in kadernota staat dat subsidie naar 0 gaat en wethouder zegt nu dat de helft verdwijnt. Niet handig geweest om stukken naar buiten te brengen die nu niet blijken te kloppen. Mensen hebben zich nu verdiept in kadernota. In de brief stond ook dat de subsidie wordt afgebouwd.
- De boodschap van de beleidsmedewerkers was anders dan wat de wethouder deze avond vertelde.
- Groepen die geen hulp nodig hebben, kunnen ook mooie ideeën aandragen.
- Van de 10 dorpshuizen blijven er 3 bestaan. Niet handig om dat al bij naam te noemen.
- Kadernota ligt er met keuzes. Waarom zijn we hier?

Financiën

- De opgave binnen gemeente Rheden wordt als heel groot ervaren ten opzichte van andere gemeenten in de buurt.
- De gemeente moet keuzes maken op wie bezuinigd gaat worden.
- Wat zijn concreet de bedragen van bezuinigingen per organisatie?
- Kijken naar de inhoud in plaats van naar geld.
- Bezuinigingen gaan een domino effect hebben.
- Verduurzaming is belangrijk. Hoe gaan we dat realiseren met alle bezuinigingen?
- Waarom kiest de gemeente ervoor een nieuw gemeentehuis te bouwen van miljoenen euro’s, hoe lang van te voren was bekend dat er bezuinigingen zouden gaan plaatsvinden. Waarom worden de bezuinigingen op de stichtingen gedaan? Waarom is het oude gemeentehuis afgebroken? Waarom vallen de bezuinigingen alleen bij het sociale domein;
- We bezuinigen al heel veel, en we vragen ieder jaar al meer geld aan dan we daadwerkelijk krijgen;

- Vraag: waarom krijgen sommige instanties een vrijwilligersvergoeding en anderen niet (Rhevak)?
- De gemeente moet aangeven hoeveel subsidie er nu is, hoeveel er overblijft en hoeveel ieder dorpshuis nu krijgt. Tot op dat moment voelt een gesprek voeren zinloos.
- Aanwezigen hebben het gevoel dat zij het werk van de gemeente moeten doen. Zij mogen nu gaan vertellen wie wat wel of niet meer krijgt. Als we moeten bezuinigen gaan er dorpshuizen omvallen. Als wij dan zelf de budgetten hebben opgesteld, wordt er naar ons gekeken. De politiek houdt schone handen.

Visie

Visie op wat helpt

- Zoek mogelijkheden met elkaar maar gemeente moet ook bereid zijn mee te denken als het gaat om ruimtes. Als voorbeeld wordt genoemd de kastruimte voor Speelotheek Dieren in De Bundel. Ze krijgen subsidie maar betalen daar de huur weer van aan de gemeente. Als buurthuizen weg gaan dan andere fysiek ruimtes (van gemeente) beschikbaar stellen. Dieren West heeft zelf geen wijkcentrum.
- Waar is er nood en waar niet, wie heeft hulp nodig en wie niet; breng in beeld.
- Zorgdragen voor toegankelijkheid van verenigingen voor alle inwoners. Dit betekent dat contributies niet om hoog kunnen.
- Niet alles hoeft toch gratis? Inwoners kunnen toch een klein bedrag voor een voorziening of activiteit betalen die ze gebruiken?
- Voorkomen dat het isolement van inwoners groter wordt, doordat tarieven omhoog gaan en niet meer te betalen zijn voor inwoners of bepaalde diensten niet meer kunnen worden aangeboden;
- Zorgdragen voor het in stand houden van al het vrijwilligerswerk en waardering van vrijwilligers. Als dat wegvalt wordt er meer beroep gedaan betaalde zorg.
- Preventie behouden. Zorgen dat mensen niet afhankelijk worden van zorg. Focus op positieve gezondheid.
- Velen werken in het preventieve veld en er is veel zorg over wat er gaat gebeuren wanneer dit versobert of wegvalt.
- Ondersteuning van inwoners bij het aanvragen van preventie vanuit hun zorgverzekering.
- Dorpshuizen hebben een belangrijke preventieve werking en een belangrijke signaalfunctie. Veel dingen worden bespreekbaar gemaakt in een dorpshuis. En veel wordt ook onderling opgelost. Of mensen worden gewezen op hulp vanuit bijvoorbeeld Incluzio of de gemeente. ‘Je doet wat je kan’.
- Een dorpshuis is niet zomaar een gebouw met wat activiteiten. Het zou iedereen al helder moeten zijn wat de waarde is van de dorpshuizen. Al is er in de afgelopen jaren veel ontwikkeld. De functie van de dorpshuizen is steeds verder uitgegroeid tot sociale voorziening voor een brede groep inwoners. Het vergroot de samenredzaamheid. Er worden netwerken opgebouwd en mensen halen elkaar achter de voordeur vandaan.

- Veel activiteiten vragen om een betaalde coördinator, daarvoor is structureel budget nodig.
- Kritisch naar je eigen organisatie kijken. Doe je als vereniging (nog) de juiste dingen?
- Terug naar de essentie van je eigen dienstverlening.
- Proberen eerst zelf te besparen om zo min mogelijk zelf uit te geven en proberen geen subsidie van de gemeente nodig te hebben.
- Kijken naar wat je kan behouden? En wat kun je wel afbouwen?
- Alleen de noodzakelijke kosten zien te dekken; zoals verzekeringen, huur en elektra. In de vorm van de activiteiten is meer ruimte om creatieve oplossingen te vinden die niks of minder kosten.
- Thuis gooi je ook niet zomaar meer alles weg en koop je niet meer direct alles nieuw. Zuiniger leven, ook binnen je organisatie of vereniging.
- Speeltuin Dieren is na corona gegroeid. Ze kunnen zonder problemen zonder subsidie. Adviseert aanwezigen fondsen aan te schrijven. Zij hebben stappenplan beschikbaar hoe dat moet. Voor sportverenigingen en buurthuizen is er het Oranjefonds. Maar dit is niet voor iedereen haalbaar; voor aaibaar en niet aaibare verenigingen is het lastiger zoals bijvoorbeeld DiNO.
- Fondsen aanschrijven is een korte termijn oplossing maar niet voor de langere termijn. Daarnaast vergoeden fondsen vaak niet de vaste kosten.
- Organiseer een sessie met een casus van één organisatie die haar vraagstuk op tafel legt, waarbij dan wordt uitgewerkt welke andere organisaties allemaal kunnen helpen die als voorbeeld kan dienen.
- Er zal wel een basis moeten blijven van waaruit je je werk kan doen.
- Dorps- en buurthuizen zijn hard nodig om het ontmoeten van inwoners mogelijk te maken en voor verenigingen die voor hun activiteit een dak boven hun hoofd nodig hebben.
- Ieder dorpshuis heeft een eigen karakter met een eigen doelgroep. Ieder dorpshuis is uniek. Er zijn nu ook per dorpshuis verschillende afspraken. We werken wel allemaal aan gelijke doelen. We zijn er voor de inwoner, we willen een plek zijn waar mensen samenkomen, waar mensen elkaar ontmoeten, waar nieuwe netwerken ontstaan, waar mensen zich thuis voelen, waar mensen hun dag kunnen invullen etc.
- De dorpshuizenfunctie trekt ook weer andere functies aan. Er groeien activiteiten om dorpshuizen heen. Het maakt een dorp of buurt levendig en leefbaar.
- Wanneer er door bezuinigingen locaties worden gesloten, komen daarmee heel veel vrijwilligers en nog veel meer bezoekers ‘op straat te staan’.
- Dorpshuizen krijgen ook cliënten van werkconsulenten die werkervaring op moeten doen. Het gaat bij dorpshuizen ook om het groeien en bloeien van mensen.
- De dorpshuizen herkennen zich in de nota samenredzaamheid. Zij voeren uit wat in deze nota staat. Daarin staat omschreven wat hun meerwaarde is.

Vragen/zorgen over visie

- Gemeentewerf in Dieren staat ’s avonds leeg; kunnen muziekverenigingen daar niet oefenen? Of denk aan gebouwen van het bedrijfsleven?

- Wat gaat de gemeente dan doen voor al deze mensen waarvan de problematiek alleen maar toeneemt?
- Wie gaat straks bepalen welk kind nog wel en welk kind niet mee kan doen met een (gratis) kinderactiviteit of vakantieweek?
- Vrijwilligers zijn lastig te werven, er is angst vrijwilligers te verliezen door ‘overbelasting’.
- De gemeente moet aangeven wat hun visie op de samenleving is. De dorpshuizen zelf worden nu gevraagd te snijden in dingen waarin we zelf niet willen en niet kunnen snijden. De gemeente moet daarin ook keuzes maken.

Samenwerking

Verenigingen/organisaties

- Speeltuin biedt hulp aan, aan bijvoorbeeld Madierodam, Rhevak.
- We kunnen pas fuseren als e.e.a. concreet is.
- Belangrijk om ook met de andere ‘velden’ te spreken zoals Financiën, Cultuur en Sport.
- Verenigingen zijn al samenwerking aan het opzoeken. Dat kan verder worden uitgebouwd.
- Verenigingen met elkaar in contact brengen, zodat ze kennis en ervaringen kunnen delen. Elkaars diensten en producten kennen, zodat verenigingen elkaar daarmee kunnen ondersteunen.
- Er kan kritisch worden gekeken naar overlap.
- In de groep kwam meerdere keren terug dat er behoefte is meer met gelijksoortige verenigingen af te stemmen.
- We zitten allemaal in hetzelfde schuitje en het is goed om vergelijkbare organisaties op te zoeken om samen te zoeken naar bezuinigingsmogelijkheden. Dat is goed om bij een volgende bijeenkomst rekening mee te houden voor de indeling.
- Er moet gekeken worden hoe we als dorpshuizen samen kunnen optrekken. Er wordt voorgesteld om allemaal de financiën open te leggen en met elkaar te kijken wat minimaal nodig is om open te blijven. Die aanvraag moet bij de gemeente worden neergelegd. We voelen de dreiging dat over 3 jaar er geen subsidie meer wordt verleend – kunnen we dat voorkomen door samen op te trekken en een nieuw voorstel neer te leggen voor april.
- De dorpshuizen hebben onderling snel contact. Ook afgelopen periode is er snel met elkaar afgestemd. We kunnen binnen de kortste keren weer in dit gezelschap om tafel zitten als dat nodig is – als we dan wel duidelijk hebben waarover we praten. De gemeente heeft aangegeven deze vervolggesprekken te kunnen faciliteren.

Per dorp

- Verenig je per dorp; doe samen iets. Maar dan moet je wel weten waar je aan toe bent. Dat is in het voortraject niet duidelijk.
- Aanbod van diensten en producten via Incluzio in beeld brengen

- Wat als het dorpshuis in Laag Soeren dicht gaat, waar moeten dan alle verenigingen terecht? In het dorp is verder niks meer.
- Kunnen gebouwen van sportverenigingen en van scouting die overdag vaak leeg staan niet worden geopend voor andere partijen. Dan zijn het inkomsten voor de vereniging die verhuurt en een plek voor anderen om te ontmoeten. Commercieel verhuur zou ook mooi zijn, want dan kan je hogere tarieven hanteren.
- Kan het gemeentehuis in de avond en weekenden worden geopend voor gebruik door inwoners om elkaar te ontmoeten, voor activiteiten, koorrepetities e.d.?
- In laag Soeren organiseren ze een paasvuur. De resten daarvan zou handig zijn als de gemeente helpt bij de afvoer van de resten. Er wordt door andere tafelpartners geopperd om iets te organiseren wat ook zorgt voor ontmoeting in Laag Soeren, maar dat minder kosten met zich meebrengt. Dit is het moment, gezien de bezuinigingen, om een andere koers en creatieve oplossingen te zoeken. Ga iets heel anders samen doen. Misschien lastig gezien de traditie, maar toch.
- In Velp komen de vijf dorps-/ buurt-/ inloop-huizen al samen. Zij komen bij elkaar om bijvoorbeeld activiteiten voor specifieke groepen te bespreken. Denk daarbij aan een koor wat ook open staat voor inwoners met geheugenproblemen dat is gestart vanuit de Paperclip. Op het moment dat het te zwaar wordt, kan worden doorverwezen naar Ons Raadhuis.

Overig

- Er kwamen deze avond nog geen concrete ideeën over een eventuele samenwerking tussen partijen naar voren. Wel werd gevraagd een volgende bijeenkomst de groepen zo in te delen dat partijen die voor eenzelfde doelgroep werken bij elkaar aan tafel zitten zodat men met elkaar over samenwerking in gesprek kan.
- Kan de gemeente het bedrijfsleven en vrijwilligers wellicht samenbrengen? En een netwerk/smeerolie rol vervullen hierin? Wellicht kunnen bedrijven wat betekenen voor de vrijwilligersorganisaties.
- Kan er t.b.v. vinden en binden van vrijwilligers met regelmaat iets worden georganiseerd waar vrijwilligers elkaar kunnen ontmoeten en zo kennis en inspiratie kunnen uitwisselen? Het NIO en het Vrijwilligerspunt organiseren dit al.
- Zijn er uitgaven die overeenkomen, die gedeeld kunnen worden –interessant om later verder uit te zoeken. Denk hierbij breder (bijvoorbeeld IT systemen of andere zaken). Bijvoorbeeld: een bedrijf doet APK voor bussen -> krijgt reclame ervoor terug.
- We hebben vrijwilligers die hebben geholpen bij een verbouwing, maar niet inzetbaar zijn voor de reguliere werkzaamheden van de organisatie, dus ik kan kijken of die vrijwilligers nu kunnen helpen bij de verbouwing van een pand van een andere organisatie of vereniging. Dat kan onderhoudskosten verlagen, als je geen aannemer hoeft in te huren.
- Aanwezigen zijn bereid om na te denken over de bezuinigingen, maar dan wel vanuit een ander startpunt. Met de huidige informatie is veel schrik aangejaagd. Er is een nieuwe, open start nodig met juiste informatie om het gesprek samen te voeren.

Financiering

Inkomsten

- Als je contributie verhoogt, komt het probleem bij de burger en komt probleem weer terug op langere termijn.
- We kunnen contributie verhogen, maar de opstapeling van alles wat duurder wordt kunnen we niet alleen bij de inwoners neerleggen, want niet iedereen kan het betalen.
- Vrijwilligers die meer tijd investeren in de vereniging betalen minder contributie, m.a.w. vrijwillige inzet kan je ook afkopen. Je wil wel wat doen, maar je wil alleen de leuke dingen doen voor de vereniging of je wil wel wat doen maar je hebt minder tijd dan anderen, dan betaal je meer contributie.
- Niet iedereen heeft Gelrepas nodig; 65+ krijgt pas automatisch en kan hem niet terugsturen. Daar valt ook te bezuinigen.
- De Gelrepas is een erg belangrijk middel. Dat geeft inwoners autonomie over wat ze ermee doen. Je kan niet alles, je moet keuzes maken, maar de Gelre Pas zorgt ervoor dat je wel de financiële ruimte krijgt om een keuze te kunnen maken.
- Voor de aller armste is de Gelrepas geen oplossing, omdat ze zelf ook vaak een deel van de prijs moeten betalen maar dat geld hebben ze niet.
- Toegangskaartjes duurder maken kan maar betekent dat veel activiteiten niet meer voor iedereen toegankelijk zijn.
- Ouders die het wel kunnen betalen vragen om een ticket te betalen voor een kind waarvan de ouders daarvoor niet de middelen hebben.
- Wat is de ervaring met het vragen van verschillende hoogten aan contributie/ bijdragen aan de activiteiten op basis van de financiële draagkracht van inwoners? Enkelen zeggen dat ze dat al wel doen en dat het niet ingewikkeld is. Maar kijk uit met het rechtstreeks aanspreken van mensen waarvan je denkt dat ze financieel draagkrachtig zijn, daar kan je je namelijk makkelijk in vergissen. Als mensen de waarde van je organisatie zien kun je ook mensen de vrij keus geven om meer bij te dragen. M.a.w. iedereen hetzelfde bedrag voor ene activiteit of contributie maar je kan ze uitnodigen meer bij te dragen als ze dat willen en kunnen.
- Geef elk dorp een zak met geld.
- Geef waar het mis is/gaat in goed vertrouwen een bedrag waar ze iets mee kunnen.
- Dorpshuizen zijn afhankelijk van de inkomsten. Er wordt ook op veel van de huurders bezuinigd, bijvoorbeeld op de muziekverenigingen. Als alle huurders omvallen, heeft dit consequenties voor de exploitatie van het dorpshuis.
- Dorpshuizen kunnen inkomsten genereren. Nu gebeurd dat vooral door te verhuren aan andere verenigingen. Er komen regelmatig vragen binnen voor het organiseren van feesten. Op dit moment mag dat niet binnen de vergunning omdat het dan concurrentie is voor de horeca.

- Er is behoefte aan meerjarige financiering. Dit verlicht uitvoeringslasten bij zowel de gemeente als de dorpshuizen.
- Sponsoring, samenwerking met Economie om te kijken wat bedrijven kunnen betekenen.
- Sponsorlopen, rommelmarkten, verkoopacties langs deuren kunnen een alternatieve inkomstenbron zijn.
- Kan concreter worden aangegeven waar (bij welke partij) welk bedrag precies bezuinigd gaat worden?
- Structurele gelden blijven nodig om overeind te blijven.
- Behoefte aan het totale plaatje van de financiën. Wat is het volledige deel en hoe worden de bezuinigingen verdeeld? Welke consequenties heeft dat voor mijn vereniging? Graag in Jip en Janneke taal.
- Belangrijk om zo snel mogelijk te weten waar je aan toe bent, zodat je vanuit je eigen vereniging erop kan anticiperen en organiseren. En ook verder kan communiceren naar je eigen leden.
-
- Kan de gemeente ondersteunen/voorlichting geven over het aanschrijven van fondsen? Welke mogelijkheden zijn er hoe werkt het doen van een aanvraag?
- Fondsen en sponsoren bieden tijdelijk financiële steun. Er wordt hiervan al veel gebruik gemaakt en het organiseren en aanvragen van deze middelen kosten nu al erg veel energie en inzet van vrijwilligers. Vrijwilligers werven wordt steeds lastiger.
- Andere fondsen aanboren. Zoals provinciale fondsen, oranjefonds e.d.
- De Leefbaarheidsalliantie Gelderland organiseert (gratis) workshops voor het vinden van financieringsbronnen. Er zijn ook talloze partijen die willen helpen bij het aanvragen en vinden van fondsen.

Administratie etc

- Stop met administratieve rompslomp zoals bij Speelotheek.

Locaties / gebouwen

- Gemeente heeft gebouwen, laat verenigingen zorgen dat ze voltijd bezet zijn én dan zonder financiële geldstromen (gesloten beurzen).
- Als huur wordt weggelaten, dan is er soms geen subsidie nodig.
- Collectieve inkoop van nutsvoorzieningen, verzekeringen
-

Overige

- Pro Persona Preventie heeft door subsidie één betaalde kracht meer.
- Gaat er wel eens geld terug naar het rijk?

- Een penningmeester vindt dat het ook behoorlijk veel is dat de organisatie aan subsidie ontvangt.

- Hoe gaat de helft van het resterend budget voor de sociale basis verdeeld worden? Welke visie heeft de gemeente op wat belangrijk is en moet blijven?

- Kijk naar je eigen activiteiten en wat daarvan geld kost en neem die kritisch onder de loep en zoek naar creatieve alternatieven en gooi het roer om wat betreft het soort activiteiten.

- Vanuit de wethouder wordt aangegeven dat er nog wel budget is, maar de koek wordt wel kleiner. De vraag is om samen te kijken hoe we zoveel mogelijk in stand kunnen houden. We worden allemaal niet blij van deze boodschap, maar laten we samen zoeken naar kansen.

- De wethouder geeft aan dat we één pot met geld hebben. Daarvan moeten we alles doen wat we belangrijk vinden. Wat dat is, dat moeten we samen bepalen. Daarover moeten we het gesprek voeren. Samen moeten we bepalen waar we het beschikbare budget aan uit willen geven.

- De dorpshuizen kosten de gemeente geen geld, maar leveren de gemeente geld op. Vanuit de preventieve werking en de signaalfunctie. Er worden veel problemen opgelost.

- Iedere voorziening heeft zijn eigen financiering. Dat is maatwerk. Soms is het pand bijvoorbeeld eigendom, andere dorpshuizen huren. De locaties zijn ook qua mogelijkheden verschillend. Er moet per dorpshuis worden gekeken wat er nodig is om de deuren open te houden.

Overig op gehele avond

- Kijk niet alleen naar eigen belang maar ook naar gemeenschappelijk belang. En doet het efficiënt en effectief. Alles voor de inwoner en we zijn met zoveel mensen hier!!
- Gekke dingen inventariseren bij gemeente.
- Waarom doet alleen Gea vanavond het woord? Ronald en Paul wel aanwezig maar zeggen niks.
- Gemeente ga snijden in grote dingen en niet in deze kleine kruimels!!!

Aan een tafel werd een ronde gedaan waarin iedereen aangaf wat zij nodig hebben en wat ze te bieden hebben.

Stichting MEE: minimaal nodig cliëntenondersteuning voor Wmo/Woz. Biedt ruimte voor trainingen en kennis op gebied van Ai, NAH en autisme.

Pro Persona: heeft overlap met Incluzio. Eén trainer minder zorgt voor verminderde kwaliteit. Biedt train de trainer aan zowel lokaal als regionaal.

Speeltuin Dieren: niks nodig behalve vrijwilligers. Gaf al eerder aan wat zij aanbieden.

NIO: Biedt sociale werkplekken/stages aan (Tender) en spellen. Als zij extra uren krijgen willen zij een verbindende rol hebben tussen verenigingen.

Ons Raadhuis: alles is nodig wat ze nu hebben en meer dan dat. Biedt maatschappelijke stages en ruimte aan en hulp bij fondsenwerving en advies voor kwetsbare alleenstaande en -wonende ouderen.

Ellecoms Belang: hebben subsidie van 750 euro niet nodig. Biedt samenwerkingen met andere wijkverenigingen aan.

Dieren West: heeft 1.500 euro écht nodig. Zij moeten een zaal huur voor wijkbijeenkomsten. Biedt aan hoe wijk bij elkaar te houden, meedenken en Energiewinkel.

DiNO: heeft 1.000 euro echt nodig voor krantje, website etc. En ze hebben een plek nodig als buurthuis dicht gaat. Biedt uitgewerkte organisatiestructuur aan en hebben meegedacht over participatie gemeente en in de wijk.

Algemene conclusie: wat een kracht en talent zit hier vanavond bij elkaar.

- Een volgende keer graag van tevoren duidelijker communiceren wat er tijdens de bijenkomsten van de partijen verwacht gaat worden zodat men zich kan voorbereiden.
- Graag een tijdspad over het vervolg op deze avond, wat wordt wanneer besproken en wanneer is er duidelijkheid over wat er gaat gebeuren.
- Stichting Humanitas heeft de zorgen over de tekorten van de gemeente gedeeld met de Dullaert Stichting en gevraagd of deze partijen meer structurele financiële steun zouden kunnen bieden.
- Het zou fijn zijn als de gemeente in kaart brengt per vereniging waar de grootste kostenpost en hulpvraag ligt, om zo meer inzicht te krijgen in hoe we elkaar kunnen helpen.
- Aanvullende vraag: Kan er vanuit de gemeente inzichtelijk worden gemaakt welke instanties (per categorie) er allemaal zijn en deze voor ons inzichtelijk maken zodat we elkaar makkelijker kunnen vinden?
- Kan gemeente zelf ook helpen door de middelen en diensten van de gemeente beschikbaar te stellen aan verenigingen zoals bijvoorbeeld: dranghekken, APK voor wagenpark, afval ophalen, materialen. Denk ook aan huisvesting of accommodaties.
- Opmerking: “Er is niks mogelijk vanuit de gemeente zelf. Terwijl daar wel materialen zijn die volgens de vrijwilligers makkelijk gedeeld zouden kunnen worden zoals bijv. dranghekken. Waarom gaat dit zo moeilijk en verwijst de gemeente ons door naar andere organisaties waar we het geld niet voor hebben?”
- Komt er vanuit de gemeente een overzicht van hoe het geld verdeeld gaat worden als bijvoorbeeld de ene vereniging niks meer krijg en de andere bijvoorbeeld nog 80 procent. Ook in de komende jaren.
- Is er in de toekomst wel weer (meer) subsidie mogelijk?
- Een project via de “Ik buurt mee cheques” kost veel tijd en energie en levert in verhouding weinig op. Bovendien stimuleer je met de “Ik buurt mee cheques” mensen om maar iets te bedenken om te kopen of te organiseren maar dat geld niet te laten liggen. Het komt niet altijd de juiste dingen ten goede. Het geld voor de cheques kan beter naar de exploitatie voor een heel jaar van een organisatie of vereniging. Als je de Ik buurt mee cheques wegbezuinigd doet dat geen enkele partij direct pijn.
- Het gebrek aan vrijwilligers is een knelpunt en door als vrijwilliger naar bijeenkomsten als dit te gaan gaat dat ten koste van het werk t.b.v. de kern van de vereniging.

- Kan de gemeente helpen om vrijwilligers te werven? Kan de gemeente bijvoorbeeld een gezamenlijke gemeente brede campagnes organiseren voor werving?
- Het is van belang dat iemand uit de buurt in de buurt helpt om weer een buurtgevoel te creëren en ook te behouden.
- Wat zijn de veranderingen wat betreft aanpassing van de erfpacht? Wethouder geeft aan dat die kostendekkend moet worden, maar dat er per situatie moet worden gekeken wat er per pachter mogelijk is. Want kostendekkend betekent in veel gevallen een flinke verhoging van de erfpacht.

Vervolgbijeenkomsten: daar willen we aan deelnemen maar dan graag meer in groepen die wat aan elkaar hebben bij elkaar brengen.

Open start: de betekenis van de dorp- en buurthuizen voor het Rhedens model in beeld brengen.

Tafelgesprekken bijeenkomst Kadernota, “Sport”

Op woensdag 4 september kwamen organisaties en verenigingen uit het sportverenigingsleven bij elkaar in De Hangmat in Dieren.

Deelnemers: vertegenwoordigers van Gelre Gym, KV Diderna, RTC De Laak, DVC Rebelle, PFC Rheden, SC EDS, Stichting Gym & Turnen Arnhem, Stichting Gezond Bewegen, Sportclub Veluwezoom, DVOV, Pioen Coaching, Plix Gym, DBC ’79, Rheko, MHC Dieren, WIK Rheden, SC Rheden, TTV SC Velp, TTV Slagvaardig, SV Theotorne en Posbankloop.

Inleiding wethouder

In het plenaire deel werden de aanwezigen bijgepraat door wethouder Ronald van der Hoeven over de uitwerking van de Kadernota op de gevolgen voor de Sportsector. Er moet fors bezuinigd worden de komende vier jaar. Het college heeft de bezuinigingsmogelijkheden, maar ook het effect en de risico’s uitgewerkt. Dit is in beeld gebracht en te lezen in de Kadernota 2025. Voor de gemeente was het moeilijk om een besluit te nemen. De kadernota heeft grote gevolgen voor onze samenleving en leefomgeving. Er moet bezuinigd worden, maar de gemeenteraad heeft nog geen besluit genomen over hoe die bezuinigingen precies moeten worden doorgevoerd. Waarschijnlijk gaan de huren van sportlocaties omhoog.
Tijdens deze bijeenkomst willen we kijken naar: Hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan blijven doen in de samenleving, ondanks de bezuinigingen? Wat heeft uw organisatie nodig? Wat kunt u wellicht andere organisaties bieden? Kortom hoe kunnen we elkaar helpen.

Na het plenaire deel zijn de aanwezigen opgesplitst in 5 gesprekstafels. Hieronder een bloemlezing van de uitkomsten van die gesprekken.

Eerste reacties na plenair verhaal

- Landelijk gebeurt er ook van alles dus geen verrassing. Zoveelste crisis na corona, gasprijs etc.
- Dit is niet de zwaarste klap die ze krijgen.
- Binnen de verenigingen nog niet over gesproken; te druk met andere dingen.
- Over het algemeen is er begrip voor de noodzaak tot bezuinigingen, maar kan men de impact nog niet helemaal overzien.
- Er is de nodige terughoudendheid over het idee om contributie te verhogen met name voor jeugdleden. Hier ligt juist een belangrijke sociale rol voor de verenigingen.
- Sommige clubs hebben groeiambities, maar vragen zich af of deze plannen wel door kunnen gaan in bezuinigingstijd.
- Een aantal clubs geeft aan dat een beperkte huurverhoging wel mogelijk moet zijn.
- Er wordt aangemerkt dat enkele accommodaties aan het einde van hun latijn zijn/ sterk verouderd zijn. Als er sprake is van een opstalovereenkomst en de gemeente niet bijdraagt zijn er zorgen over toekomst.
- Er is een wisselend beeld rond ledenaantallen. Sommige clubs zien de ledenaantallen dalen, daar waar anderen stabiliseren of zelfs groeien.
- Tariefsverhoging (te hoog wordt het voor de kleine verenigingen in de zaal lastig om overeind te blijven, vaak hebben ze alleen inkomsten uit de contributie.)
- Er lijkt geen discussie te zijn over de uitdaging waarvoor de gemeente staat.

- Wel grote zorgen over het voortbestaan van verenigingen.
- Onzekerheid ondanks inspanningen die er al zijn bij sommige verenigingen om meer samen te werken.
- Wat vraagt de gemeente nu aan ons? Wat is het doel van deze bijeenkomst.
- Er zijn zeker kansen en we moeten allemaal out of the box denken en verder kijken dan alleen sportverenigingen.
- Voor sportevenementen zit eea wel anders in elkaar, oproep aan gemeente 'heb hier aandacht voor!'
- Het meeste was al bekend, geen verrassing.
- Mis wel nog steeds de concrete veranderingen, weinig inhoudelijk nieuws
- Gebeurt er wel echt wat met de ideeën van vanavond?
- Wat van 400K is bezuiniging en wat verhoging van tarieven?
- De sportclubs hebben het al moeilijk, dus uiteindelijk moeten leden gaan betalen. (En vraag is of ze dat willen/kunnen).
- Leden die je nu kwijtraakt, krijg je later nooit meer terug.
- Wat is de visie op sport en bewegen eigenlijk van de gemeente? Met de wetenschap dat deze uitdaging er is?

Visie

- Wat verandert er aan de tarieven; wat is de bandbreedte?
- Goede accommodatie zorgt voor meer deelnemers.
- Heeft de gemeente een afwegingskader; wat staat er in de Sportnota?
- Vrijwilligers; hoe werven we die?
- Is er al bekend wat de stijging van de tarieven zal zijn?
- Kunnen de verenigingen meer zelfwerkzaamheden doen? Met als voorbeeld schoonmaak, toezicht en bardienst.
- Is er een mogelijkheid de hal in het weekend in delen te huren als de volledige reservering erin zit voor de wedstrijden van de grote verenigingen? Voor de kleine vereniging zou dit weer kostenverlagend zijn, nu moeten ze de hele hal huren maar gebruiken maar de helft.
- Hoe belangrijk vindt de gemeente Sport? Dan vraag je je wel af.
- Hoe worden prioriteiten gesteld?
- Moeten meer concrete uitwerkingen hebben, om zelf tot voorstellen te komen
- Kom op tijd met je voorstellen, want clubs moeten ook hun begrotingen maken en contributies vaststellen

Samenwerking

- Samenwerken/fusie scheelt geld. EDS heeft ruimte genoeg.
- In Dieren staan wel erg veel clubgebouwen op en rond Het Nieuwland.
- Geef zwemverenigingen sleutel zwembad, zij kunnen zelf toezicht houden en bar draaien. Zij beschikken over benodigde papieren. Scheelt personeel gemeente.
- Meer samenwerken met andere sportverenigingen zoals Triatlon, Veluwerijders.
- Waarom moeten kinderen met de bus naar gym? Ze kunnen sporten bij EDS buiten! Is duurzaam, in de buitenlucht en scheelt reistijd.

- Waarom geen verjaardagen vieren op sportcomplex; bedrijfssporten, Inhuren ZZP'ers voor bootcamp, padel etc.
- Sportparken staan 80% leeg. De sportwereld verandert meer richting beweegwereld op lange termijn. Open clubgedachte.
- Denk integraler: nu in Dorpshuis nieuwe keuken maar bij EDS kan ook buurttafel georganiseerd worden.
- Meer richting combinatie sport, maatschappelijke activiteiten en cultuur.
- Laat verenigingen zelf deels het groen- en veldonderhoud oppakken.
- Verenigingen kunnen ruimtes delen als zij ruimte te kort hebben en andere clubs onderbezetting op momenten. Ook zouden clubhuizen gedeeld kunnen worden, waar mogelijk.
- Slimmer samenwerken met ondernemers: ruimtes verhuren of onderhoud laten sponsoren.
- Grotere verenigingen zijn al zeer creatief bezig om samen te werken met andere.
- Samenwerken met scholen naschoolse opvang, buiten gym.
- Samenwerking met omliggende organisaties met als voorbeeld zwembad, mensen worden lid van de voetbalvereniging. Mogelijkheid als lid is zwemmen, bootcamp paddel, kaarten en voetballen.
- Meer samenwerking met Sport in Rheden.
- Sponsering door lokale ondernemers.
- Verzamelen van oud frietvet op laten halen door Greenoil, percentage van de opbrengst wordt naar de club gestort.
- www.Klikplus.nl : sponsor jouw vereniging met online aankopen.
- Open club gedachte om meer samen te doen, vrijwilligers uit te kunnen wisselen, facilitair en onderhoudskosten met elkaar delen, andere activiteiten met elkaar doen (bijvoorbeeld Sinterklaas, vossenjacht etc.)
- De behoefte die er heerst dat de gemeente een actieve faciliterende/verbindende rol gaat spelen bij o.a. de 'Open club gedachte, overtuigen van andere aanpak verenigingen, faciliteren van gesprekken tussen verenigingen etc. --> In het begin van het gesprek werd gezegd; *''wij zijn als sinds 2018 bezig met de open club gedachte, maar de gemeente heeft hier niks in betekend''*.
- Organisatiekracht van verenigingen bundelen (ook Open club gedachte).
- Geografisch sportlocatie bij elkaar plaatsen en dan voor meerderen verenigingen 1 goed gebouw met kleedkamers, kantine etc.
- Dan ook meer 'commerciële' ruimte om inkomsten wat te vergroten.
- 1 sportparkmanager als schakel.
- De rol die de gemeente (of sportmakelaar) kan spelen bij de zoektocht naar andere subsidiemogelijkheden. De zoektocht en het schrijven van subsidieaanvragen kost tijd en mankracht die verenigingen niet hebben. Kans voor gemeente/sportbedrijf om sportverenigingen te ondersteunen?
- Meer gebruik maken van gedeelde materialen en faciliteiten tussen sportverenigingen op dezelfde locatie om zo efficiënter en kostenbesparend te kunnen inkopen (voorbeeld van robotgrasmaaier die door meerdere verenigingen gebruikt kan worden).
- Samenwerking met maatschappelijke partijen zoeken.
- Samenwerkingen kunnen ook over de gemeentegrenzen heengaan.
- Misschien kunnen er clubs fuseren? Kan gemeente hierbij faciliteren in gesprekken?
- Meer samenwerking met ondernemers (sponsoring). Kan gemeente daar in ondersteunen?

Financiën

- Integraal bekijken waar we kosten kunnen besparen.
- Tarieven splitsen in: maatschappelijk, zzp'ers en commercieel.
- Subsidies zijn slechts kortdurend.
- Zaaltjes huren is belachelijk goedkoop.
- Biljoenbad is goedkoper dan buitenbad… Niet concurreren met zwemverenigingen.
- Bij banenzwemmen kan zwemvereniging ook toezicht houden. Nu twee toezichthouders van de gemeente.
- Kan de gemeente iets betekenen om een subsidie te genereren bij een kleine vereniging, vaak te klein om ergens recht op te hebben.
- Wat blijft er überhaupt nog over van budget sport als 400k vervalt.
- Wees eerlijk in de verdeling van eventueel nog beschikbare middelen in de toekomst (voorbeeld; hockey betaald 2,5 x meer huur dan andere vereniging – moet iedere sport niet toegankelijk zijn voor iedereen v.w.b. contributieprijzen? Verdeel middelen op basis van ledenaantallen bijvoorbeeld).
- Bied clubs inzicht in wat een club de gemeente kost. Zij kunnen dan zelf meedenken of hoe zij de kosten voor de gemeente kunnen verlagen.
- Kijk per vereniging wat een reële huurverhoging is, pas maatwerk toe.
- Richt een gezamenlijke inkooporganisatie (stichting) op om gebruik te kunnen maken van BOSU. Dit kan 20-40% besparen op de inkoopkosten van spelmaterialen, kleding etc.
- Benut de subsidiemogelijkheden voor verenigingen vanuit Rijk, provincie of andere aanbieders maximaal. De gemeente kan hier advies over geven.
- Wel beschikbare middelen eerlijker verdelen bijvoorbeeld op basis van aantal leden. Hoeveel verenigingen zijn er eigenlijk in de gemeente en hoeveel geld gaat waar naartoe?
- Zoeken naar meer / andere subsidiemogelijkheden ook bij bijvoorbeeld Provincie of in Europa.
- Sponsoring, samenwerking met Economie om te kijken wat bedrijven kunnen betekenen?
- Sponsoring kan ook in natura; bijvoorbeeld door leerlingen van groenopleiding of groenbedrijven te laten helpen bij groenonderhoud rond buitenlocaties
- Zakelijker en commerciëler denken als verenigingen.
- Commerciële mogelijkheden vergroten voor verenigingen.
- Sportevenementen hebben geen leden, dus moet het meer zoeken in samenwerkingen, sponsoring en afspraken (over bijvoorbeeld toezeggingen meerdere jaren in te schrijven (zekerheid van inkomen)).
- Kunnen clubs taken van beheerder overnemen? Die is nu vaak alleen voor openen en sluiten. En hangt verder doelloos rond (is de beleving).
- Beheerder is op trainingsavonden niet nodig. Toegang geven kan ook anders (keycords, codes etc.).
- Schoonmaak kan regulier ook best door clubs. En dan 1x per jaar grote schoonmaak door bedrijf.
- Buitenbad kost heel veel, maar opbrengst is heel onzeker. Kunnen we die niet dicht doen?

- Gemeente biedt clubkadercoach via Sport in Rheden, maar bonden bieden ook dat soort ondersteuning. En we betalen als clubs voor beiden. Dus dubbelop. Kijk goed naar overlap tussen wat bonden bieden en wat Sport in Rheden doet.
- Club vrijwilligers willen best meer doen, maar daar moet dan wel iets tegenover staan (minder contributiestijging).
- Kan gemeente de accommodatie en/of gronden niet verkopen aan vereniging(en), dan zijn ze zelf verantwoordelijk. Erfpacht constructie opheffen.
- Contributie kan wel 10 euro per jaar omhoog, maar geen 100 euro. Dan lopen mensen weg.
- Graag ondersteuning gemeente om subsidies aan te vragen. Is soms veel te moeilijk.

Overig

- Maak deal met het gevangeniswezen om mensen die terugkeren in de maatschappij in te zetten voor groen onderhoud. Zelfde geldt voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Kijk of scholen Sport in Rheden kan inhuren voor sportonderwijs (zie Harderwijk).
- Niet steeds nieuwe gymzalen bouwen als er leerlingen bij komen.
- Wees wat soepeler met regels.
- Waarom moet er een hek om het sportpark? Anders met geld omgaan.
- Verhoog het ledenaantal met het oog op meer inkomsten om daarmee hogere huur te kunnen betalen (en (grote) contributieverhoging te voorkomen) vergroten door:
    - Activiteiten te ontwikkelen gelinkt aan de demografische ontwikkelingen. Als er meer ouderen komen, ontwikkel dan aanbod gericht op ouderen.
    - Abonnementsvormen te flexibiliseren. Bv. voor mensen die alleen willen trainen of alleen een bepaalde of korte periode willen sporten.
- Bied meer ruimte binnen hun vergunning van clubs om commerciële activiteiten te ontplooien, bv. aantal evenementen omhoog, meer ruimte voor feesten en partijen.
- Werk aan een lange termijnvisie rond accommodaties, waar gaan we heen? Denk daarbij ook aan de herontwikkeling van parken.
- Leg ons een concretere vraag voor het vervolgtraject.
- Gemeente ga op zoek naar welke voorbeelden er al zijn, bijvoorbeeld Doetinchem.
- Haal voorbeelden bij NOC*NSF.
- Vergeet de verenigingen zonder ruimte niet (als voorbeeld werd de badmintonclub genoemd).
- Breng ook (met ons) de valkuilen en risico's in beeld van de ideeën waarover we verder gaan nadenken
- Gemeente help met communicatie richting leden.
- Gemeente help te overtuigen van andere aanpak als verenigingen hiervoor nog niet zover lijken te zijn.
- De minst draagkrachtigen haken het eerst af. Die kinderen gaan op straat rondhangen en verzorgen misschien overlast. Heb je er een ander probleem bij.
- Als Rhedense clubs te duur worden (contributie), dan heb je kans dat leden naar randgemeenten gaan die goedkoper zijn.
- Als middelen en dergelijke niet (op tijd) worden vervangen, komt de veiligheid dan niet in geding (bijv. bij schoolgym)?
- Zorg voor de meest kwetsbaren, die haken het snelste af als contributie omhooggaat.

- Teamsportverenigingen hebben moeite met aanwas jeugd. Sjors Sportief heeft wel goede resultaten gehaald bij Gelre Gym.

Tot slot
Er ontstond onderling heel veel begrip voor elkaars problematiek aan tafel, er werden goede ideeën uitgewisseld, namen genoteerd om met elkaar aan de slag te gaan of mensen te genereren die konden helpen. Grote verenigingen hebben de ruimte overdag leeg staan en willen graag met kleine verenigingen samen werken om zo de kosten laag te houden. Was een inspirerend gesprek.

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	Afdeling/cluster
15 oktober	Leden van de gemeenteraad	-
behandeld door	**ons kernmerk**	**bijlage(n)**
Wilco Aarns / Roel Kuipers	-	-

onderwerp
Financiële effecten septembercirculaire gemeentefonds 2024 en analyse op programmabegroting 2025

Aanleiding

Deze Raadsinformatiebrief (RIB) is een aanvulling op de programmabegroting 2025-2028 die op 23 september 2024 aan de gemeenteraad is aangeboden. In deze Raadsinformatiebrief gaan wij in op:

1. De constatering dat de programmabegroting op een aantal punten niet volledig is. In deze RIB worden de omissies toegelicht.

2. De financiële effecten van de septembercirculaire gemeentefonds 2024 die door het Ministerie van BZK op 17 september jl. is gepubliceerd.

Wij stellen u voor deze informatiebrief te betrekken bij de behandeling van de Programmabegroting 2025 op 5 november a.s..

Samengevat: gevolgen meerjarenperspectief

Het meerjarenperspectief is voor de jaren 2024 en 2025 verslechterd. Voor de periode 2026 en verder is het meerjarenperspectief verbeterd.

Het effect van de september circulaire voor de jaren 2025 en verder hebben wij samengevat in tabel 1. Dit is inclusief de geconstateerde omissies in de begroting. Voor de jaren 2025-2028 verwerken wij de effecten in de 1e bestuur rapportage 2025 en in de Kadernota 2026. In tabel 3 vindt u een nadere toelichting, waarbij alle stappen zijn beschreven van de primitieve begroting tot en met de september circulaire 2024.

Tabel 1 Meerjarig perspectief 2025 -2028 ná septembercirculaire

Meerjarig perspectief *(x € 1.000)*	*2025*	*2026*	*2027*	*2028*
Begrotingssaldi volgens 2e berap 2024 en Programmabegroting 2025	285	-1.845	720	926
Omissies:				
- verwerking amendement A8-Parkeerbeleid	-150	-150	-150	-150
- correctie budget 'Ik buurt mee'		-100	-100	-100
- correctie budget Integrale wijkaanpak				-100
Effect septembercirculaire:				
- ontwikkeling algemene uitkering	-412	1.266	1.397	1.593
- verhoging lastenkant: indexatie Wmo demografie		-65	-126	-181
effect op begrotingssaldo:	-412	1.201	1.271	1.412
Geactualiseerd financieel perspectief	**-277**	**-894**	**1.741**	**1.988**

De septembercirculaire heeft ook invloed op het verwachte resultaat voor 2024. De effecten hiervan zullen terugkomen in de jaarrekening 2024. Hierbij betrekken we ook de decembercirculaire. Het verwachte resultaat voor 2024 valt op basis van de septembercirculaire negatiever uit. We hebben te maken met een korting van € -699k in 2024. Het geactualiseerde financieel perspectief komt voor 2024 daarmee op - € 455k.

Ad 1. Toelichting omissies programmabegroting 2025 - 2028

In de huidige versie van de programmabegroting 2025 zijn per abuis enkele onderdelen niet correct verwerkt:

1. De raad heeft via Amendement A8 – *Parkeerbeleid* besloten niet in te stemmen met de ombuiging gericht op het invoeren van betaald parkeren in de Parkeergarage Dieren (€ 150k). Dit amendement is inhoudelijk verwerkt, maar per abuis financieel nog niet verwerkt waardoor de ombuiging nog is opgenomen in de programmabegroting 2025. De begroting moet hierop nog worden gecorrigeerd, dit levert een nadeel op van € 150 duizend structureel.
2. Daarnaast zijn twee ombuigingen in de kadernota niet juist verwerkt. Dit betreft de budgetten voor de 'Ik buurt mee! Inwonerinitiatieven' (voor 2026 t/m 2028 jaarlijks € 100k) en de 'Integrale Wijkaanpak' (voor 2028 € 100k). Deze financiële verwerking is 1-op-1 in de begroting overgenomen. Met deze raadsinformatiebrief corrigeren we deze omissie.
3. Een drietal doelen en onderliggende resultaten zijn tekstueel niet in de programmabegroting opgenomen. Deze omissie is een gevolg van een gebruikersfout. We hadden al voorgenomen om de inrichting van onze P&C applicatie vanaf de begroting 2026 aan te passen, zodat het minder waarschijnlijk is dat deze fout in de toekomst optreedt. Deze omissie heeft geen gevolgen voor het financieel perspectief. U leest de ontbrekende onderdelen in bijlage 1 van deze RIB. Het betreft*:*

- *Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties* (Prg.1 | thema Sociale basis),
- *We zorgen voor een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid* (Prg. 3| Integrale veiligheid) en
- *We blijven onze informatiepositie verbeteren, zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld* (Prg. 3 | Integrale veiligheid).

Ad. 2 Nadere toelichting septembercirculaire gemeentefonds 2024

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaires over het gemeentefonds. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid en september van de vertaling van de Miljoenennota. De decembercirculaire is vervolgens op basis van de Najaarsnota en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af.

Septembercirculaire gemeentefonds 2024

Ten tijde van het opstellen van de Programmabegroting 2025 was de septembercirculaire 2024 van het gemeentefonds nog niet door het Ministerie van BZK gepubliceerd. De financiële effecten van de septembercirculaire ten opzichte van de meicirculaire zijn weergegeven in onderstaande tabel. Voor 2024 en 2025 is sprake van nadelige bijstellingen en voor 2026-2028 zijn het voordelige bijstellingen.

Tabel 2 Ontwikkelingen circulaires (mei – september)

Totaal Algemene Uitkering *(x € 1.000)*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Algemene uitkering o.b.v. meicirc. 2024	102.338	104.206	97.861	98.002	98.191
Algemene uitkering o.b.v. septcirc. 2024	101.639	103.794	99.127	99.399	99.784
verschil	**-699**	**-412**	**1.266**	**1.397**	**1.593**

Analyse Septembercirculaire jaren 2024-2025

Het nadeel in 2024 en 2025 is vooral het gevolg van:

- De ontwikkeling uitkeringsbasis: doordat de aantallen op de verdelingsmaatstaven sneller zijn gestegen dan ingeschat, wordt de uitkeringsfactor verlaagd (‘de totale pot blijft gelijk, waardoor het gevolg een nadeel is’). Voor 2024 is dit nadeel € 555k en voor 2025 € 347k.
- Een nadelige bijstelling van het aantal leerlingen in Rheden: Het aantal leerlingen VO en (V)SO was te hoog geraamd bij de vorige berekening (van de meicirculaire). Deze bijstelling leidt tot nadelen in 2024 en 2025 van € 154k.
- Actualisatie van de WOZ-waarden: bij de berekening van de meicirculaire is bij de ontwikkeling WOZ-waarden uitgegaan van de landelijk gemiddelde stijging. Bij deze doorrekening septembercirculaire zijn de actuele WOZ-waarden gehanteerd (peildatum 1-1-2023). Dit geeft een nadeel in 2024 van € 352k en in 2025 € 366k nadeel.
- Diverse overige hoeveelheidsverschillen bij de verdelingsmaatstaven leiden tot een nadeel in 2024 van € 266k en tot een voordeel in 2025 van € 45k.

Daarnaast is in 2024 sprake van een voordelig effect m.b.t. het BTW Compensatiefonds (BCF). Het voorschot op de verwachte onderschrijding in 2024 op dit fonds bedraagt voor Rheden ruim

€ 1 miljoen. We hadden hiervoor een stelpost geraamd van € 400k. Dit leidt tot een voordeel van € 628k in 2024. Tevens is vanaf 2025 sprake van een voordelig effect m.b.t. indexatie voor inflatie. Deze indexatie volgt de prijs bbp (bruto binnenlands product) van het lopende jaar. Voor 2025 is de raming voor de prijs bbp omhoog bijgesteld. Dit geeft een voordeel van € 410k.

Analyse Septembercirculaire jaren 2026-2027

Het voordeel voor de jaren 2026-2028 komt grotendeels door een voordelige bijstelling van de middelen voor jeugdzorg en WMO. Het vorige kabinet (Rutte IV) had besloten om te besparen op jeugdzorg. Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. In de meicirculaire 2024 is de besparing van € 500 miljoen voor 2025 al toegevoegd aan het gemeentefonds. In deze septembercirculaire is aanvullend € 500 miljoen in 2026 en € 511 miljoen vanaf 2027 toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Dit levert voor onze gemeente een voordeel op van afgerond € 1.300k vanaf 2026.

Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de WMO niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering, waarbij rekening wordt gehouden met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Vooruitlopend op deze uitwerking is bij Voorjaarsnota 2024 van het Rijk een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 gereserveerd. Deze middelen zijn nu daadwerkelijk toegevoegd aan de algemene uitkering. Wij hebben hier voor een belangrijk deel al rekening mee gehouden in de gemeentebegroting 2025 op de uitgavenpost ‘Maatwerkvoorzieningen WMO’ door hiervoor € 150k in 2025 oplopend naar € 450k in 2028 op te nemen. De bijdrage voor onze gemeenten valt met de septembercirculaire positiever uit (€ 215k in 2025 oplopend naar € 631k in 2028). De verschillen verwerken we nu in de doorrekening van de septembercirculaire.

Nieuw meerjarenperspectief

Op basis van geconstateerde omissies en bovenstaande doorrekening van de septembercirculaire is het financieel meerjarig perspectief ten opzichte van de Programmabegroting 2025 bijgesteld. Deze bijstelling ziet u terug in onderstaande tabel 3.

Tabel 3 Meerjarenperspectief ná september circulaire (gedetailleerd)

Bedragen x € 1.000		2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting 2024 (na amendement)		**769**	**-6.431**	**-8.000**	**-8.000**
Mutaties KN25	Autonome ontwikkelingen	-9.009	-6.768	-5.101	-8.011
	Ombuigingen	8.506	11.150	13.124	15.129
Saldo Solide Kadernota 2025		**266**	**-2.049**	**23**	**-882**
Mutaties PB25	Effect meicirculaire 2024	5.418	4.730	4.394	6.444
	Structurele effecten Beraps 2024	-2.613	-3.408	-3.352	-3.352
	Overige ontwikkelingen	-1.033	-1.234	-229	-949
	Aanvullende maatregelen na KN25	-1.753	116	-116	-335
Saldo Programmabegroting 2025		**285**	**-1.845**	**720**	**926**
Omissies	Amendement A8 - Betaald parkeren	-150	-150	-150	-150
	Correctie omissies ombuigingen		-100	-100	-200
Primitieve begroting 2024 (incl. omissie)		**135**	**-2.095**	**470**	**576**
Effect septembercirculaire op begrotingssaldo		-412	1.201	1.271	1.412
Geactualiseerd financieel perspectief		**-277**	**-894**	**1.741**	**1.988**

Tot slot

In tegenstelling tot de eerdere verwachtingen biedt de septembercirculaire een netto tegenvaller voor de jaren 2024 en 2025. Daarnaast zijn in de Programmabegroting een drietal omissies geconstateerd. Hierdoor komt het begrotingssaldo voor 2025 onder nul uit, terwijl juist alle inspanningen erop waren gericht om een positief begrotingssaldo te presenteren.

Wij stellen voor om:

1. De ontbrekende doelstellingen, zo u wilt, bij amendement toe te voegen aan de Programmabegroting 2025;
2. De financiële gevolgen van de septembercirculaire en de omissies te verwerken bij de Eerste bestuursrapportage 2025.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Bart Drewes,
secretaris.

BIJLAGE 1: Ontbrekende doelen

De volgende drie doelen, en onderliggende resultaten, ontbreken in de programmabegroting 2025-2028:

1. Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties (Prg.1 | thema Sociale basis)
2. We zorgen voor een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid (Prg. 3| Integrale veiligheid)
3. We blijven onze informatiepositie verbeteren, zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld (Prg. 3 | Integrale veiligheid)

Sociale basis

Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties

Wat willen we bereiken?
Voor inwoners in een uiterst kwetsbare situatie zorgen we dat gespecialiseerde hulp geborgd blijft. Deze hulp zetten we, waar mogelijk kortdurend in om waar mogelijk met inzet van de sociale basis passende hulp te kunnen blijven bieden, formeel waar het moet en informeel waar het kan. De inzet vanuit de partners uit de sociale basis is hierbij belangrijk om passende hulp te kunnen bieden.

<u>Ombuigingsvoorstellen 2025 e.v.</u>
Gelet op de schaarse middelen en (gespecialiseerde professionele) menskracht, betekent dit dat er voor lichtere problematiek meer een beroep gedaan moet gaan worden op de eigen kracht van de inwoner zelf en van de samenleving, aangevuld met (collectieve vormen van) vrij toegankelijke voorzieningen in de sociale basis. Dit betekent dat we het minimale uitvoeren wat wettelijk nodig is in de toekenning van hulp en ondersteuning via door ons als gemeente toegekende beschikkingen (indicaties) aan een inwoner. Hiermee sluiten wij aan bij de door uw raad tijdens de behandeling van de kadernota geformuleerde uitgangspunten om in eerste instantie soberder uitvoering te geven aan medebewindstaken welke vanuit de rijksoverheid zijn toebedeeld aan ons als gemeente.
Concreet zullen de volgende ombuigingsvoorstellen in begrotingsjaar 2025 al uitgevoerd gaan worden. Deels zijn dit ook acties die in het jaar 2025 al worden ondernomen waarvan het effect financieel gezien te verwachten is vanaf begrotingsjaar 2026.
1. Schrappen van niet wettelijk verplichte taken welke nog opgenomen zijn in de Wmo verordening; Specifiek:
a. Schrappen alle vergoedingen aannemelijke meerkosten art. 20. (Uitwerking opgenomen in nadere regels art. 6 tegemoetkoming meerkosten voor afval gerelateerd aan een medische aandoening en art. 7 tegemoetkoming maaltijd service)
b. Afschaffen verhuiskosten tegemoetkoming art. 13.
c. Afschaffen mogelijkheid inzetten PGB netwerktarief, art. 12 lid 6.
2. Structureel inrichten van casemanagement (regiefunctie) door consulenten op casuïstiek.
3. Aanscherpen van het normenkader voor toekenning individuele begeleiding en groepsbegeleiding in de vorm van een Wmo maatwerkvoorziening welke ook juridisch houdbaar is.
4. Het niet meer inzetten van product activerend werk als geïndiceerde maatwerkvoorziening

vanuit de Wmo.
5. Niet meer dan 1 woning aanpassen per inwoner in de gemeente Rheden
6. Aanpassen verordening jeugdhulp op basis van aanscherping van de jeugdwet waarmee aanspraak op geïndiceerde jeugdhulp beperkter wordt.
7. Versobering van het leerlingenvervoer
8. Minder jeugdigen met jeugdhulp met verblijf.

Onderdeel van de ombuigingen is samen met onze partners in 2025 afstemmen hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om de formele en de informele zorge en ondersteuning mogelijk te blijven maken.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Gea Hofstede. Speerpunt is G4 Een nog stevigere Sociale Basis.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Bovengenoemde maatregelen zijn alleen te behalen als er een stevige en brede sociale basis bestaat waarnaar verwezen kan worden als zijnde voorliggende oplossingen voor de hulpvraag van de inwoner. Wettelijk gezien (vanuit de Wmo en Jeugdwet) is een gemeente verplicht zorg en ondersteuning te bieden in de vorm van geïndiceerde hulp als er geen andere voorliggende oplossingen beschikbaar zijn. Daarbij zien we dat in de huidige jurisprudentie dat er in de uitspraak nadrukkelijk gesteld wordt dat gemeenten maatwerkoplossingen moeten bieden en dat veel bezwaren in den lande gegrond verklaard worden.
Bij veel van de genoemde maatregelen moet rekening gehouden worden met reeds toegekende aanspraken van inwoners op een voorziening. Huidige beschikkingen kunnen op basis van het rechtszekerheidsbeginsel uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb) niet zomaar beëindigd worden. Daarom zal van veel van genoemde maatregelen pas financieel effect verwacht kunnen worden vanaf het jaar 2026. Daarnaast vraagt het aanpassen van een verordening ook de nodigde tijd in zowel de voorbereiding als bij de besluitvorming en uitvoering.
Het komen tot een nieuw normenkader vraagt een investering voor het inzetten van een gespecialiseerd onderzoeksbureau. Deze inzet is noodzakelijk om het te vormen normenkader ook juridisch stand te doen houden tijdens beroepszaken bij een rechtbank. Waarbij opgemerkt moet worden dat voor vormen van Wmo begeleiding landelijk nog veel debat is over wat nu wel en wat niet minimaal aan zorg en begeleiding vanuit gemeente ingezet dient te worden. Daarom ook dat dit wetenschappelijk onderbouwd dient te worden waarin wij als gemeente wel als pionier gezien zullen worden.

Er zijn een aantal landelijke ontwikkelingen die ook van grote invloed zijn op het behalen van de benoemde financiële doelstellingen. Denk daarbij aan de hervormingsagenda jeugd welke nadrukkelijk een herdefiniëring in zich heeft van de taken en rol welke gemeente moet vervullen in de uitvoering van de wettelijke kaders van de Wmo en jeugdwet. Daarnaast stijgt de levensverwachting van inwoners en is al enkele jaren een tendens dat mensen langer zelfstandig moeten blijven wonen en zorg en ondersteuning thuis geleverd wordt. Ten derde zijn er grote maatschappelijke opgaven rondom de doorstroming in de woningmarkt wat vaak ook direct invloed heeft op de inzet van voorzieningen vanuit de Wmo.
Een versobering van mogelijkheden voor inwoners om aanspraak te kunnen maken op geïndiceerde jeugd- en Wmo hulp heeft gevolgen voor de mate van vertrouwen van inwoners in de lokale overheid. Daarnaast is het waarschijnlijk dat het aantal bezwaar- en beroep procedures toe zullen gaan nemen, wat lastendruk op de ambtelijke organisatie tot gevolg heeft. Drijfveer van veel van onze uitvoerende medewerkers is het van betekenis kunnen zijn voor kwetsbare

inwoners. Dit betekent ook zij getraind en gecoacht moeten worden in competenties die nodig zijn om deze veranderende rol en functie te kunnen uitvoeren.

Relevante beleidskaders:

1. Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023
2. ombuigingsvoorstellen opgenomen in stukken bij beraadslaging kadernota 2025:
   - https://rheden.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/dc7b4933-cd2f-405c-9924-f21a0c6ef946?documentId=a8957d83-64d2-467b-b110-98b1245385e3&agendaItemId=7945fa1d-f8ac-4978-b444-b22f061b1ae5
   - https://rheden.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/dc7b4933-cd2f-405c-9924-f21a0c6ef946?documentId=0fcdedf0-d40e-43ef-998e-aa61e1efe066&agendaItemId=7945fa1d-f8ac-4978-b444-b22f061b1ae5
   - https://rheden.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/dc7b4933-cd2f-405c-9924-f21a0c6ef946?documentId=0fcdedf0-d40e-43ef-998e-aa61e1efe066&agendaItemId=7945fa1d-f8ac-4978-b444-b22f061b1ae5
   - https://rheden.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/dc7b4933-cd2f-405c-9924-f21a0c6ef946?documentId=2e119e5f-e4c1-4952-924e-0d5886ee0490&agendaItemId=7945fa1d-f8ac-4978-b444-b22f061b1ae5
3. Koersdocument Sociaal Domein

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:

- Het aantal unieke inwoners dat gebruik maakt van geindiceerde Wmo vormen van hulp en ondersteuning stijgt niet meer dan prognose VNG voorspel model van 3896 unieke inwoners. (2025).
- Het jeugdzorggebruik neemt af en is in 2025 niet meer dan 2% hoger dan het landelijk gemiddelde (Rheden 15,5%; Nederland 13,5% in 2023). (Als het jeugdzorggebruik ten op zichte van Nederland onder de 2% blijft.).

We voeren acties uit in het kader van de Hervormingsagenda 2023-2028.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties		
Het aantal unieke inwoners dat gebruik maakt van geïndiceerde vormen van hulp en ondersteuning vanuit de Wmo	Resultaatindicator	https://wmovoorspelmodel.vng.nl/?gemeentecode=GM0275
Het % jeugdigen dat gebruik maakt van geïndiceerde jeugdzorg vanuit de Jeugdwet	Inspanningsindicator	CBS: waarstaatjegemeente.nl: jongeren met jeugdhulp (% van jongeren tot 18 jaar)

Integrale veiligheid

We zorgen voor een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid.

Wat willen we bereiken?
We stellen een de aanpak voorkomen escaleren op en daarbij gebruiken we de persoonsgerichte aanpak. Hierdoor is het inzichtelijker hoe casuïstiek op- en afgeschaald kan worden.

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C1 Veiliger woon- en werkomgeving.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Dit punt kan niet behaald worden zonder de samenwerking tussen verschillende zorg- en veiligheidspartijen.

Relevante beleidskaders:

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- We hebben een aanpak voorkomen escaleren (AVE) opgesteld. (2025).

Samen met alle betrokken professionals uit de zorg en veiligheidsketen wordt de aanpak voorkomen escaleren opgesteld. Dit zorgt er voor dat duidelijk wordt hoe casuïstiek opgeschaald en afgeschaald kan worden en welke rol en taakverdeling daarbij hoort.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
We zorgen voor een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid.		
Aanpak voorkomen escaleren	Resultaatindicator	Aanpak

Integrale veiligheid

We blijven onze informatiepositie verbeteren, zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld.

Wat willen we bereiken?
Door integrale controles brengen we bedrijventerreinen in beeld om zodoende onze informatiepositie te versterken (zogenoemde witte vlekken controles).

De verantwoordelijk portefeuillehouder is Carol van Eert.
Speerpunt is C1 Veiliger woon- en werkomgeving.

Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg?
Gebrek aan capaciteit kan er voor zorgen dat prioriteiten anders worden gelegd en dat controles geen doorgang vinden. Ook is er geen digitaal systeem beschikbaar waarin ingewonnen informatie kan worden verwerkt. Dit maakt het actueel houden van het ondermijningsbeeld kwetsbaar.

Relevante beleidskaders:

Beoogde resultaten:
Bij dit doel horen de volgende resultaten:
- We voeren zes integrale controles per jaar uit op het gebied van ondermijning. (2026)(Kosten:€ 1.000,-).

Naast de integrale controles worden er ook ondermijningsoverleggen gehouden, waarin signalen wordt gedeeld en verrijkt.

Hoe meten wij onze prestaties?

Indicatoren per doel	Type indicator	Bron
We blijven onze informatiepositie verbeteren, zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld.		
Integrale controles	Inspanningsindicator	Integrale controle

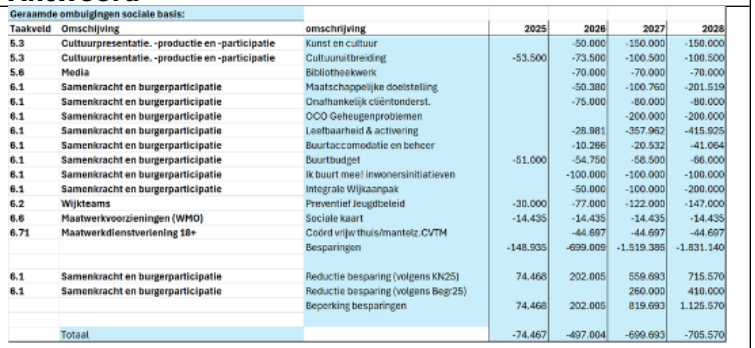
Vragen over de Programmabegroting 2025

Definitief

Leeswijzer: Dit document geeft overzicht van de schriftelijke vragen en antwoorden bij de programmabegroting 2025-2028. De aanvullingen ten opzicht van de tussentijdse versie van 15 oktober zijn groen gearceerd. In deze definitieve set zijn ook de antwoorden meegenomen op de vragen die in de 'tweede ronde' zijn gesteld.

Naam: Sjir Hanssen, VVD
Datum van indienen vragen: 01-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Bij het doorwerken van de ontvangen programmabegroting 2025 lezen we op meerdere plaatsten dat er bezuinigingen worden gepland voor het jaar 2025. Het is voor de VVD fractie is het niet duidelijk welke bezuiniging in welk programma welke omvang en onderbouwing heeft en wat het effect zal zijn voor onze inwoners. In de programma begroting 2024 staat in bijlage 11 een overzicht genoemd welke risico's worden ingeschat en welke effect deze risico's hebben. In de voorliggende programmabegroting 2025 vinden we geen overzicht met genoemde risico's.	Is het mogelijk om per programma een overzicht te geven van voorgestelde bezuinigingen, bedrag en mogelijke effecten.	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. In de kadernota zijn de ombuigingen per programma weergegeven met bijbehorende informatie (bedrag, impact en risico's). Wij verwijzen u hiervoor naar de betreffende passages in de kadernota 2025. Zie ook bijlage 1.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			
2		Is het mogelijk om naar analogie van bijlage 11 programma begroting 2024 een overzicht te geven van de grootste risico's met bij behorende maatregelen.	Bijlage 11 uit de programmabegroting gaf een overzicht van de ombuigingen die destijds zijn voorgesteld. Daarmee komt deze vraag overeen met vraag 1. Een overzicht van de grootste financiële risico's zijn te vinden in de paragraaf weerstandsvermogen (pagina 85-87), waar ook maatregelen zijn opgenomen. Eén totaaloverzicht van de ombuigingen hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raad aanleveren.

Taakveld	Omschijving	omschrijving	2025	2026	2027	2028
5.3	Cultuurpresentatie. -productie en -participatie	Kunst en cultuur		-50.000	-150.000	-150.000
5.3	Cultuurpresentatie. -productie en -participatie	Cultuuruitbreiding	-53.500	-73.500	-100.500	-100.500
5.6	Media	Bibliotheekwerk		-70.000	-70.000	-70.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Maatschappelijke doelstelling		-50.380	-100.760	-201.519
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Onafhankelijk cliëntonderst.		-75.000	-80.000	-80.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	OCO Geheugenproblemen			-200.000	-200.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Leefbaarheid & activering		-28.981	-357.962	-415.925
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Buurtaccomodatie en beheer		-10.266	-20.532	-41.064
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Buurtbudget	-51.000	-54.750	-58.500	-66.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Ik buurt mee! inwonersinitiatieven		-100.000	-100.000	-100.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Integrale Wijkaanpak		-50.000	-100.000	-200.000
6.2	Wijkteams	Preventief Jeugdbeleid	-30.000	-77.000	-122.000	-147.000
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Sociale kaart	-14.435	-14.435	-14.435	-14.435
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Coörd vrijw thuis/mantelz.CVTM		-44.697	-44.697	-44.697
		Besparingen	-148.935	-699.009	-1.519.386	-1.831.140
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Reductie besparing (volgens KN25)	74.468	202.005	558.693	715.570
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Reductie besparing (volgens Begr25)			260.000	410.000
		Beperking besparingen	74.468	202.005	819.693	1.125.570
	Totaal		-74.467	-497.004	-699.693	-705.570

Naam: D66 – Erik (een eerste set van vragen)
Datum van indienen vragen: 03.10.2024

Programma 2 Leefomgeving

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	p.35 Doorwerken energietransitie – er staat "opgaven waarvoor geen subsidie of eigen middelen zetten we niet door of schalen af"	a. Kan het college wat voorbeelden geven? b. Wat betekent dit voor lopende trajecten zoals de warmtetransitie in bepaalde wijken?	Ad. a In eerdere berichten van Rijk zou de bekostiging van de energietransitie middels de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid **(**CDOKE-regeling) stapsgewijs stijgen, op weg naar een verdubbeling van de middelen voor de inzet van capaciteit vanaf 2026. Of deze verhoging doorgaat is

			op dit moment onduidelijk. Hierbij speelt mee dat het nog onduidelijk is hoe het rijk omgaat met keuze met betrekking tot de specifieke uitkeringen (SPUK). Ad. b De lopende trajecten gaan door maar we kunnen alleen in nieuwe wijken aan de slag als daarvoor middelen beschikbaar zijn. Enkele voorbeelden van lopende trajecten zijn: WUP dieren-west, samenwerking in Stenfert en Ellecom, klusbedrijven in Dieren, Velp en Spankeren, energiewinkel, coaching, uitvoering van de lokale aanpak isolatie, enz
2	p.35 Kostendekkende – er staat "daar waar mogelijk"	a. Wat betekent dit in deze context? b. En als het niet kostendekkend kan, is de consequentie dan dat we het dan maar niet uitvoeren? Of zijn hier extra middelen voor geraamd?	Dit betekent dat we er naar streven al onze inzet bij ruimtelijke ontwikkelingen kostendekkend te krijgen. Dit kan echter niet overal en 100%. We hebben dit vertaald naar een extra opbrengst uit leges en kostenverhaal van bij elkaar € 175K. Dit heeft dus een positief effect op het saldo.
3	p.45 C.E. in navolging van de Kadernota wordt 50K geschrapt dat effect heeft op 'onze doelen die we nu vooral in samenwerking met de GMR willen bereiken'	a. Kan het college uitleggen wat hiermee wordt bedoeld? Gaan we onze doelen WEL halen maar nu in samenwerking met de GMR of halen we onze doelen niet? b. Wat wordt er anders?	Het budget van € 50K had als functie om (met name binnen de gemeentelijke organisatie) ingezet te worden om circulair denken en doen te stimuleren. Deze aanjaagfunctie wordt losgelaten. Hiervoor in de plaats wordt meer gebruik gemaakt van c.q. aangesloten bij de kennis en kunde die in regionaal verband wordt ontwikkeld. De doelstelling 'meer circulariteit' blijft gehandhaafd. Circulair inkopen blijft een onderdeel van ons inkoopbeleid.
4	p.48 Rozendaalse Veld – er staat "voor zaken die buiten de scope van de subsidies vallen, maar die wij als gemeente wel belangrijk vinden, is door de bezuinigingen geen ruimte meer"	a. Kan het college wat voorbeelden geven van wat wij wel belangrijk vinden maar die buiten de scope van de subsidies vallen? b. En wat is (van het niet meer kunnen uitvoeren) het effect?	Het gaat hier om extra activiteiten om de natuurkwaliteit van het Rozendaalse Veld te vergroten. Het effect van het niet doorgaan is dat we de natuurkwaliteit niet verder kunnen vergroten.

Programma Bestuur & organisatie

6	p.69/70 tabel 'wat mag het kosten'	a. Kan het college voorbeelden geven wat we bij "baten" bij 1.1 crisisbeheersing brandweer moeten verstaan?	Dit betreft doorbelasting van kosten aan gemeenten Rozendaal en Doesburg inzake werkzaamheden m.b.t. rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Paragrafen

8	p.104 Bij E 'bedrijfsvoering' staan op verschillende thema's benoemd en zijn verderop verder uitgewerkt.	a. Waarom zijn de eerste 4 thema's wel uitgewerkt en thema 'digitale toegankelijkheid van dienstverlening' niet? (terwijl een aantal aanbevelingen uit het rekenkamerrapport kwaliteit van dienstverlening over de noodzakelijke voortgang van digitale dienstverlening gaan) b. Heeft het college ergens budget opgenomen voor deze noodzakelijke voortgang? …zo ja, waar kunnen we dat vinden?	a. Het laatste thema is niet expliciet verder uitgewerkt vanwege de verwijzing naar de uitwerking in het programma Digitaal Rheden. De ingang van de Wet Modernisering Elektronisch Verkeer is uitgesteld tot 1-1-2026. Wij werken met Arnhem en Renkum gezamenlijk aan de afronding in de komende periode. • In de kern komt het voor dit thema in 2025 neer op de volgende aandachtspunten/ambities: • Afronding digitale toegankelijkheid voor alle 600 producten en diensten (UPL 2024-3); • Inbouwen van een klantwaarderingsmodule; • Beheer E-formulieren binnen organisatie verankerd; • Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen publieke dienstverlening beschikbaar; • Communicatiecampagne Digifitte inwoners gerealiseerd; • Notificaties voor alle producten en diensten inregelen (2026) b. Het budget is in 2022 beschikbaar gesteld voor een periode van 3 jaar (2023 t/m 2025); het is terug te vinden in het raadsbesluit rond het programma Digitaal Rheden).

Naam: Hendri Witteveen
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Samenleving blz 11	"Anderzijds is de keuze om de komende jaren in te zetten op een transformatie binnen Programma 1 Samenleving. Voor deze transformatie maken we transitiekosten." Is er al iets te zeggen over de aanpak die het college voor ogen staat? Hoe kansrijk is dit?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd. Het college acht het kansrijk en onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling zoals beschreven op p 11.
2	Samenleving blz 21 Tabel wat mag het kosten?	6.3 Inkomensregelingen Waar is de verlaging van 23.151k in 2025 naar 22.957k in 2026 p gebaseerd?	Deze is gebaseerd op ombuigingsvoorstellen bijzondere bijstand.
3	Samenleving blz 24	Ombuigingen 2025 e.v. 1. Gaan deze nog volledig door? 2. Hoeveel bezuinigen we hierop? 3. Het lijken toch goede preventieve voorzieningen, in hoeverre krijgen we de rekening later dubbel gepresenteerd?	1. Deze bezuinigingen staan nog op de brede lijst om door te voeren tot en met 2028. Het college werkt aan amendement 1, voorstellen voor het jaar 2026 ontvangt u met de kadernota mei 2025. 2. In 2028 zou er € 327.189 als bezuiniging gerealiseerd moeten zijn. 3. Het zijn ook goede preventieve voorzieningen. De peutersubsidie brengt kansengelijkheid voor peuters. Een risico is dat meer peuters een vve-indicatie krijgen wat hogere kosten met zich meebrengt. Het inloopspreekuur van het taalhuis biedt kansen om basisvaardigheden te vergroten voor volwassenen, en de SMI is een vangnet voor ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Bij de SMI is versobering echter goed mogelijk zoals ook genoemd in het ombuigingsvoorstel.

4	Samenleving blz 25 bovenaan	"Met een versobering van de regeling en de gestarte pilot om met Incluzio aan duurzame versterking van gezinnen verwachten we betere resultaten te halen dan afschaffing." Gaan we door met de versoberde regeling en de pilot?	Zoals het nu in de begroting is verwerkt zal de SMI worden afgeschaft.
5	Samenleving blz 25 Tabel wat mag het kosten?	7.1 Volksgezondheid Waardoor kan het budget in 2027 verlaagd worden van 2.651k naar 2013k?	Tot en met 2026 is aan de uitgavenkant en aan de inkomstenkant rekening gehouden met de Brede SPUK (sport, gezondheid, cultuur, sociale basis), waarvan een beschikking is ontvangen die de periode 2023 tot en met 2026 dekt.
6	Samenleving blz 26	"Als gemeente garanderen we ontmoeting voor inwoners in kwetsbare situaties." Valt dit allemaal onder taakveld 6.1? Valt hier nog meer onder?	Onder taakveld 6.1 vallen op dit moment naast de buurtaccommodatie en buurtbudgetten ook "Ik buurt mee!", Integrale wijkaanpak, vrijwilligersondersteuning, opbouwwerk en algemeen jeugd & onderwijsbeleid (subsidies).
7	Samenleving blz 26	"Vanaf 2025 worden de incidentele subsidies stopgezet." Is deze tekst nog actueel? Krijgen we een aangepaste begroting of een addendum?	Deze tekst is ten aanzien van de incidentele subsidies actueel. De structurele subsidies voor het in stand houden van de sociale basis worden pas vanaf 2026 verlaagd en uitsluitend eenmalig in 2026.
8	Samenleving blz 29 Tabel wat mag het kosten?	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie. Wordt dit na 2026 verder afgebouwd? Wat gaan we niet meer doen?	Er wordt na 2026 niet verder afgebouwd op de structurele subsidies voor maatschappelijke organisaties (sociale basis, w.o. cultuur en sport). Er staan daarnaast nog bezuinigingen gepland na 2026 voor professionele partners (denk aan activerend werk) en voor bijvoorbeeld de Integrale Wijkaanpak.
9	Samenleving blz 31 Hoe meten we onze prestaties?	"% huishoudens met problematische schulden" Dit is we de belangrijkste indicator, maar houden we ook de hoogte van de schuld bij aanvang traject en het aantal trajecten nog bij?	Wij monitoren ook de hoogte van de schuld bij aanvang van een traject en het aantal meldingen en trajecten. Informatie hierover wordt gedeeld via de Raadsbrief Samenleving.
10	Samenleving blz 33 Programmataat	Waar is de toevoeging van de reserves voor in 25 en 26?	In de Kadernota 2024 is een nieuw te vormen reserve "Bestemmingsreserve hervormingsagenda Jeugdstelsel" voorgesteld. Hiermee kunnen eventuele nadelige financiële effecten van de hervormingsagenda worden opgevangen. De in de Kadernota

			2024 opgenomen dotaties in 2024 en 2025 worden hier benoemd.
11	Leefomgeving blz 41	"Verhogen inkomsten leges en verhoging inkomsten kostenverhaal (Kosten:175). Toelichting kosten: -75 (leges) en -100 (kostenverhaal)" Zijn dit inkomsten? Is het dan in 2025 100k, in 26 150k en in 27 200k?	In 2025 betekent dit 175K extra inkomsten. Dit loopt op naar 350K in 2028.
12	Leefomgeving blz 43	"Meer vernieuwende woonvormen: In 2025 realiseren we 181 flexwoningen. Dit is een ombuiging uit het volkshuisvestingsbudget en wordt betaald uit subsidie Haveland (50k) (Kosten:1.500.000)." Mag ik de som 1.500 – 50 k maken? Waar worden de overige kosten uit gedekt?	In de begroting 2024 was voor flexwonen incidenteel 50k opgenomen. Inmiddels hebben we voor de realisatie van de ontwikkeling op Haveland (flexwoningen) subsidie van het Rijk gekregen (€ 1,5 mln.) Daaruit dekken we deze kosten. Hiermee kunnen we het doel van flexwoningen realiseren. De inzet van de gemeentelijke middelen 50k is hiermee niet meer nodig, wat heeft geleid tot deze ombuigingsmaatregel.
13	Leefomgeving blz 44 Tabel wat mag het kosten?	8.3 Wonen en bouwen Hoe is dit budget opgebouwd, wat valt er allemaal onder?	De totaal begrote lasten 2025 bij dit taakveld 8.3 'Wonen en bouwen' bedragen € 2.565k en bestaan uit geraamde kosten van personele inzet (1.785k), kosten i.v.m. bouwaanvragen (125k). advieskosten en diensten derden m.b.t. Wonen (169k) en diverse kosten m.b.t. basisregistraties vastgoed (486k).
14	Leefomgeving blz 47 Tabel wat mag het kosten?	3.4 Baten economische promotie, baten hoger dan de kosten. Waar bestaan de baten uit?	De geraamde baten bij taakveld 3.1 betreffen de opbrengsten van de Bedrijven Investerings Zone (BIZ) ad 101k en op taakveld 3.4 betreft het de forensenbelasting ad 66k en toeristenbelasting ad 517k.
15	Bestuur en organisatie blz 62	0.8 Overige baten en lasten. Vanaf 2025 worden deze fors hoger. Waar bestaan deze uit?	De geraamde lasten op taakveld 0.8 'Overige baten en lasten' bedragen in 2025 € 4,6 mln. Ten opzichte van raming 2024 ad € 1,9 mln. is dit een toename van € 2,7 mln. Deze toename vloeit voort uit hogere stelposten voor prijsstijgingen (1,4 mln) en voor stijging salarissen (€ 1,3 mln).
16	Bestuur en organisatie blz 71	De lasten en baten van 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie wisselen nogal sterk onder dit programma. In 23 en 25 zijn ze hoog. In 24, 26, 27 en 28 zijn ze 0. Hoe werkt dit?	De bedragen in de tabel op pag. 70-71 betreffen de lasten en baten die gemoeid zijn met de opvang van vluchtelingen. Deze worden op taakveld 6.1 verantwoord. Hiervoor is met ingang van deze begroting 2025 een apart thema opgenomen, zodat we de betreffende financiële verantwoording goed kunnen monitoren. De lasten en baten

			in 2025 zijn per saldo budgetneutraal. In de jaren 2026-2028 zullen we naar verwachting ook deze opvang verzorgen en betreffende lasten en baten (ook budgetneutraal) moeten we nog in onze begroting opnemen. Voor 2026-2028 hebben we nog geen ramingen opgenomen i.v.m. onzekerheden over de hoogte van de hiermee gemoeide lasten en baten. Bij de kadernota 2025 verwachten we hierover meer inzicht te hebben en zullen we de begroting hierop aanpassen.

Naam: Steven Marshall (D66)
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	p. 10 / meerjarig perspectief	Bij de aanvullende maatregelen t.o.v. de kadernota 2025 staat genoemd dat er na 2026 niet verder bezuinigd zal worden op de sociale basis. Tijdens het technisch vragenuur van 2-10 is aangegeven dat de jaarlijkse ombuiging voor de sociale basis in 2026 én de jaren daarna jaarlijks €745k bedraagt. Het is onduidelijk welke concrete ombuigingen die in de kadernota genoemd staan hier vallen onder 'de sociale basis'. Welke van de volgende (of andere) ombuigingen tellen op tot de genoemde 745k en vallen daarmee onder de 'verzachting'? (tussen haakjes genoemd de ombuiging in miljoen euro zoals opgenomen in de kadernota). • Inburgering (0,11) • Minimabeleid & Minimaregelingen: subsidies vrijwilligersorganisaties (0,44) • Sportaccomodaties (0,36) • Sportstimulering (0,02) • Cultuur (0,12)	In bijlage 1 het overzicht van de bezuinigingen op de sociale basis (exclusief de maatwerkvoorzieningen). De ombuigingen op Inburgering, Minimabeleid en Sport in Rheden tellen hierin niet mee. Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		• Preventief jeugdbeleid (0,08) • Sociale basis collectief voorliggend (0,35) • Verlaging ombuigingen sociale basis (-0,2) • Versoberen bibliotheek (0,07)	
2	p. 11 / tabel 2. Aanvullende maatregelen na kadernota	In tabel 2 staat bij 'verlagen ombuiging sociale basis' dat de verlaging voor 2027 260k bedraagt en voor 2028 410k. Klopt onze berekening dat het totaal van de in de kadernota genoemde oorspronkelijke ombuigingen in 2027 voor de sociale basis (dus o.b.v. de in het antwoord op de vorige vraag genoemde maatregelen) €745k + €260k = €1005k bedraagt? En voor 2028 €745k + €410k = €1155k? Zo niet: wat klopt er niet in onze benaderingswijze?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde: De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden. In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft.
3	p. 29 / tabel 5.3	Bij 5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic is ten opzichte van de GB2024 voor 2025 een verlaging van €217k, voor 2026 €286k en voor 2027 en verder €415k opgenomen. Dit is veel hoger dar de in de kadernota genoemde ombuigingen op cultuur (resp. 0,05, 0,12 en 0,25 mio). Waarin zit het verschil?	In 2024 is met de eerste Berap een bedrag van € 161 k toegevoegd aan het budget vanuit de reserve Covid-19.
4	p. 47 / tabel 3.3	Waar moeten we aan denken bij baten vanuit economische promotie'	Zie ook antwoord op vraag 14 van de Christen Unie.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			De geraamde baten bij taakveld 3.1 betreffen de opbrengsten van de Bedrijven Investering Zone (BIZ) ad 101k en op taakveld 3.4 betreft het de forensenbelasting ad 66k en toeristenbelasting ad 517k.
5	p. 62 / tabel 0.8	De overige baten en lasten stijgen tov GB2024 volgend jaar met ongeveer 2,8 miljoen euro. Wat zijn deze overige baten en lasten en wat veroorzaakt deze grote stijging	Zie antwoord op vraag 15 van de Christen Unie. De geraamde lasten op taakveld 0.8 'Overige baten en lasten' bedragen in 2025 € 4,6 mln. Ten opzichte van raming 2024 ad € 1,9 mln. is dit een toename van € 2,7 mln. Deze toename vloeit voort uit hogere stelposten voor prijsstijgingen (1,4 mln) en voor stijging salarissen (€ 1,3 mln).
6	p. 110 / personeelsbeleid	In tegenstelling tot vorig jaar (toen p. 107) bevat de begroting 2025-2028 geen informatie over de ontwikkeling van de formatie. De argumentatie hiervoor is: in de kadernota 2025 zijn een aantal ombuigingen opgenomen die invloed hebben op de formatie en het huidige salarisbudget. De verdere uitwerking van de voorstellen volgt in 2025. Kunt u een overzicht geven van alle ombuigingen uit de kadernota die daar invloed op hebben en dus meegenomen gaan worden in die voorstellen?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde volgt de uitwerking van de formatie de inhoudelijke bestuurlijke keuzes. Op basis van de definitieve ombuiging zal zorgvuldig worden onderzocht wat de exacte impact is.
7	p. 110 / personeelsbeleid	In tegenstelling tot vorig jaar (toen p. 107) bevat de begroting 2025-2028 geen informatie over de begrote inhuur. In de kadernota noemt u dat Rheden op dit moment 25,1% van haar loonsom uitgeeft aan externe inhuur, en stelt u voor dit met 50% te reduceren en zoveel mogelijk werk met vaste medewerkers uit te voeren.	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde is er geen specifiek inhuurbudget. Als gevolg hiervan wordt alle inhuur gedekt uit materiele budgetten (waaronder projecten) en de vacatureruimte. Ten aanzien van het tweede deel van uw vraag: Bij deze ombuiging gaat het daarmee niet om het verlagen van de personeelskosten of een besparing, maar om het verlagen van een eventuele overschrijding. Met de extra maatregelen

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		a. Kunt u aangeven hoeveel u daarmee begroot voor externe inhuur in 2025 en verder? (eventueel uitgesplitst naar typen inhuur) b. Kunt u aangeven wat uw concreet in de begroting verwerkte besparingsdoel in euro's is voor externe inhuur in 2025 en verder?	voor 2024 wordt er nadrukkelijk gestuurd op de beschikbare financiële ruimte. Omdat inhuur duurder is dan vaste invulling, betekent dit de facto dat er minder uren beschikbaar zijn.

Naam: Marleen Noorland, PvdA
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	P11	Graag voorbeeld van transitiekosten (5K)	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd. Het college acht het kansrijk en onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling zoals beschreven op p 11. Voor opzet en uitvoering van het programma zijn de transitiekosten bedoeld.
2	P11 tabel 2	Aanvullende besparingen in 2027 -260 en -410. Eerder was vastgesteld dat de bezuiniging op de sociale basis in 2026 zou plaatsvinden en de jaren erna niet meer. Hoe zit het nu?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
3	P11	Wat betekent "inzetten op extra middelen Rijk"? Zijn dat subsidies?	Neen, hiermee wordt bedoeld om op basis van een (landelijke) politieke lobby in nauw overleg met voornamelijk de VNG een hogere uitkering vanuit het Gemeentefonds te verkrijgen.
4	P11 tabel 2	Bezuiniging minimabeleid: wat is hier de toelichting?	Als antwoord op motie M9 is een alternatief voorstel t.a.v. het minimabeleid geformuleerd. In dit alternatieve voorstel (zie ook pagina 19 van de programmabegroting) blijven de Gelrepas en het kindpakket beschikbaar voor kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 150%. De gemeentepolis wordt nog voortgezet voor het jaar 2025, met halvering van de gemeentelijke bijdrage. In 2026 (als de gemeentepolis afgeschaft is) treedt een regeling "tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten" in werking. Inwoners met een handicap of chronische ziekte kunnen in aanmerking komen voor een jaarlijkse financiële bijdrage in de extra zorgkosten die zij maken. De regeling moet nog nader uitgewerkt worden.
5	P12 Opschalingskorting	Oploop korting verdwijnt in 2026. Toch is opschalingskorting een groot probleem. Hoe groot is deze korting in 2025 ev?	Deze zin (*zie hierna*) is niet correct en had niet vermeld moeten worden. (*'Ondanks dat de meicirculaire leidt tot een positieve bijstelling van de begroting, blijft de opschalingskorting de grootste impact op het negatieve begrotingsresultaat voor de jaren 2026 en verder.'*). Zoals gemeld in de memo 'financiële effecten meicirculaire 2024' wordt de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			geschrapt. Dit geeft voor Rheden een structureel voordeel van € 1,6 miljoen in de algemene uitkering.
6	P19	Wat kost geldfit de gemeente en hoeveel gebruikers heeft geldfit?	Geldfit kost ca. € 7.000 per jaar. De eerste helft van 2024 is de website zo'n 317 keer bezocht vanuit de gemeente Rheden. In 1,5 jaar zijn er slechts enkele doorverwijzingen gekomen naar de gemeente of onze maatschappelijke partners via Geldfit. De site blijft toegankelijk voor inwoners, alleen zonder directe lokale doorverwijzing.
7	P19	Hoeveel wordt er op de Gelrepas gekort in 2025? Voor 18+ en 18-?	De Gelrepas wordt in 2025 ongewijzigd voortgezet (geen aanpassingen in de doelgroep noch in de tegoeden).
8	P19	een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten te maken. Hoe ziet zo'n regeling er (bijvoorbeeld) uit?	Hierbij kan gedacht worden aan een jaarlijkse tegemoetkoming voor inwoners die a.g.v. chronische ziekte of handicap extra zorgkosten hebben. Diverse gemeenten kennen een dergelijke regeling, bijvoorbeeld Arnhem en Doesburg.
9	P20	Beëindigen instrumenten begeleiden naar werk: hoe ziet dit eruit? Welke instrumenten verdwijnen? Welke bedragen zijn hieraan verbonden en verdwijnt ook de loonkosten subsidie?	In het ombuigingsvoorstel P-wet is te vinden wat de voorgestelde verandering is per klantgroep en de bijbehorende bezuiniging. Loonkostensubsidie is een wettelijke taak. Dit blijft.
10	P23 Preventie gezondheidszorg en vrijwilligersorg.	Betreft kwetsbare jongeren: Onderzoek naar de financieringsmogelijkheden vanuit landelijk gelden in het kader van het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA). Zijn deze subsidies nog niet betrokken? Wat zijn verwachtte bedragen?	Deze subsidies zijn al wel betrokken. Vanaf 2025 willen we dat nog meer doen. Er worden momenteel projecten gefinancierd vanuit GALA en IZA middelen. Dit gaat om een mogelijke accentverschuiving en uitbreiding van financieringsmogelijkheden. Vanuit GALA is voor 2025 € 130.000 begroot om in te zetten op verschillende preventieniveaus.
11	P11 2e bullet	Dit betekent dat wij vanaf nu extra in zullen moeten zetten op maatregelen die de negatieve autonome ontwikkelingen binnen programma 1 Samenleving compenseren. Wat staat hier nu precies? Kan dit ook makkelijker omschreven worden?	Binnen het sociaal domein zijn er autonome ontwikkelingen die zorgen voor hogere uitgaven dan waar tot nu toe rekening mee is gehouden. Deze autonome ontwikkelingen hebben betrekking op de Wmo maatwerkvoorzieningen en Jeugdzorg. Het college stelt de raad bij deze begroting voor om de kosten in 2025 volledig, voor 2026 75 % 2027 50 % en 2028 25 % als lasten op te nemen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
12	P20 Beoogde resultaten	Kan er meer uitleg komen over de genoemde percentages hierbij?	Gelrepas: uit de regionale evaluatie Gelrepas* bleek dat het bereik van de Gelrepas gemiddeld 54% bedroeg. Wij streven naar een groter bereik van de doelgroep. Wij hebben daar o.a. uitvoering aan gegeven door de gelrepas ambtshalve te verstrekken aan inwoners met een uitkering (sinds oktober 2023). Wij hebben ons daarom tot doel gesteld een bereik van 65% te realiseren. Kindpakket: a.g.v. corona nam het bereik van het kindpakket in 2020 af. Sinds 2022 keert deze trend zich weer. In 2023 bereikten we circa 64% van de doelgroep. Wij streven er naar dit bereik nog verder te vergroten naar circa 70%. *waarover u mei 2023 middels een raadsinformatiebrief geïnformeerd bent.
13	P35: 7e bullet	Er wordt kritisch gekeken naar de investeringsprojecten. Ook wordt gesproken over uitstel van één of meerdere jaren, of vervallen van projecten. Welke projecten heeft het college in beeld om te vertragen (en hoe lang), of om te laten vervallen?	In de 2e Berap van dit jaar is al aangegeven dat de integrale projecten vanuit het Watertakenplan Olburgen (bijlage 4 meerjarig investeringsplan) vertraging oplopen. Enerzijds veroorzaakt doordat de lopende ruimtelijke ontwikkelingsprojecten meer capaciteit vragen, anderzijds loopt de uitvoering van enkele projecten vertraging op vanwege stikstof en netcongestie. Vanaf eind 2023 is er 1 fte projectleider civiel als tijdelijk beheermaatregel vanwege de financiële tekorten niet ingevuld. Hiermee lopen we vooruit op het ombuigingsvoorstel uit de Kadernota om een jaarschijf uit de planning te halen. Een aantal projecten/straten in de vogelbuurt Oost in Dieren schuift een jaar door, dit zijn: De Fazantenlaan, Patrijslaan, Buizerdlaan, Valkenlaan, Haviklaan en de Spechtlaan in Dieren.
14	P40 Wat mag het kosten	Hier staat n.v.t.. Dit terwijl er wel kosten zijn verbonden (zoals ook uit de tekst hierboven blijkt). Waarom staat hier niet van toepassing?	Er staat niet van toepassing omdat alle kosten extern gefinancierd worden en dus geen effect hebben op het saldo van de begroting

<table>
<tr><th>Nr.</th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td>15</td><td>P58 Toename in baten leefomgeving</td><td>Waar komen de extra baten van ca. 2,5 tot 5 mln vanuit Leefomgeving vandaan de komende jaren?</td><td>Hieronder de tabel van pag. 58 uit de PB2025 met lasten en baten van Leefomgeving.
Tabel: Programmastaat 2 Leefomgeving
<table>
<tr><th>2. Leefomgeving
Omschrijving (bedragen x € 1.000)</th><th>R 2023</th><th>GB 2024</th><th>B 2025</th><th>B 2026</th><th>B 2027</th><th>B 2028</th></tr>
<tr><td>Lasten</td><td>35.611</td><td>30.595</td><td>30.450</td><td>30.755</td><td>32.082</td><td>32.397</td></tr>
<tr><td>Baten</td><td>18.545</td><td>15.219</td><td>17.902</td><td>19.282</td><td>20.340</td><td>19.737</td></tr>
<tr><td>Saldo van baten en lasten</td><td>-17.066</td><td>-15.376</td><td>-12.547</td><td>-11.473</td><td>-11.741</td><td>-12.660</td></tr>
</table>

In onderstaande tabel is de toename van baten ten opzichte van de raming 2024 nader gespecificeerd.
<table>
<tr><td></td><td>2025</td><td>2026</td><td>2027</td><td>2028</td></tr>
<tr><td>Mutatie tov PB2024:</td><td>2.683.077</td><td>4.062.786</td><td>5.121.234</td><td>4.517.891</td></tr>
<tr><td>toelichting op hoofdlijnen per taakveld:</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden</td><td>0</td><td>1.000.000</td><td>1.000.000</td><td>1.000.000</td></tr>
<tr><td>2.2 Parkeren</td><td>150.000</td><td>150.000</td><td>150.000</td><td>150.000</td></tr>
<tr><td>7.2 Riolering</td><td>540.201</td><td>830.106</td><td>1.838.554</td><td>1.185.211</td></tr>
<tr><td>7.3 Afval</td><td>1.264.037</td><td>1.117.841</td><td>1.117.841</td><td>1.117.841</td></tr>
<tr><td>7.4 Milieubeheer</td><td>518.000</td><td>604.000</td><td>604.000</td><td>604.000</td></tr>
<tr><td>8.1 Ruimtelijke ordening</td><td>100.000</td><td>150.000</td><td>200.000</td><td>250.000</td></tr>
<tr><td>8.3 Wonen en bouwen</td><td>0</td><td>100.000</td><td>100.000</td><td>100.000</td></tr>
<tr><td>Overige mutaties</td><td>110.839</td><td>110.839</td><td>110.839</td><td>110.839</td></tr>
<tr><td>totale mutatie opbrengsten</td><td>2.683.077</td><td>4.062.786</td><td>5.121.234</td><td>4.517.891</td></tr>
</table>

Gebouwen en gronden: geraamde verkoopopbrengst onroerend goed (als onderdeel van de ombuigingen).
Parkeren: dit is inmiddels gecorrigeerd (zie RiB 15 okt jl.)
Riolering: stijging opbrengsten rioolheffing (ter dekking kapitaallasten nieuwe investeringen)
Afval: stijging opbrengsten afvalstoffenheffing
Milieubeheer: hogere bijdragen derden tbv versnelling energie- en warmtetransitie
Ruimtelijke ordening: baten Masterplan Veluwezoom
Wonen en bouwen: hogere legesinkomsten</td></tr>
</table>

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
16	P59 Inwonersparticipatie	Hier wordt ingegaan op het burgerakkoord en de duurzaamheidsagenda. In onderdeel leefomgeving wordt aangegeven dat hierop bezuinigd wordt vanwege de financiële situatie. In deze alinea staat juist dat er extra middelen nodig zijn voor proces en concrete maatregelen. Hoe verhouden deze zich tot elkaar?	Dit is scherp gezien. De tekst in deze alinea klopt niet met de werkelijkheid. De extra middelen voor de duurzaamheidsagenda worden geschrapt (m.u.v. personele lasten).
17	P63 Vergoeding raadsleden	De vergoeding voor raadsleden en commissieleden gaat omhoog met 5,4 %. Dit is in totaal een structureel bedrag van € 34 k. Waar terug te vinden in de tabel hierboven?	De stijging van de raadsvergoeding van 34 k is in 2025 verwerkt in taakveld 0.1 bestuur. De begrote lasten in 2025 zijn lager dan in 2024, omdat enkele (incidentele) begrotingsposten uit 2024 niet terugkomen in 2025. Dat geldt met name voor de bijdrage aan de Groene Metropool van € 274 k. Deze wordt jaarlijks vastgesteld (een 5-tal opgaven zijn t/m 2024 begroot, vanaf 2025 aan de hand van nadere besluitvorming Raad).
18	P64 wat mag het kosten	Hier staat: n.v.t.. Betekent dit dat voor komend jaar voor een inclusieagenda geen financiën beschikbaar zijn?	We zijn momenteel bezig met de ontwikkeling en uitwerking van een Inclusieagenda, waarin we de kaders en uitgangspunten vaststellen voor hoe we binnen onze gemeente willen omgaan met inclusie en diversiteit. Zodra deze agenda is vastgesteld, kan er een uitvoeringsagenda volgen. Indien voor de uitvoering hiervan financiële middelen nodig zijn, zal dit ter besluitvorming aan de Raad worden voorgelegd.
19	P65 wat mag het kosten	Hier staat nvt. Dat terwijl er onlangs in de raad is besloten hiervoor geld beschikbaar te stellen (eenmalig 25k, en drie jaar 40k). Waarom staat dit niet hier benoemd?	Dit heeft te maken met de inrichting onze administratie. De financiële taakvelden zoals voorgeschreven vanuit het Rijk hebben wij 'gekoppeld' aan de thema's zoals wij ze in de programmabegroting kennen. Omdat wij de taakvelden niet zelf bepalen, kan het zijn dat een taakveld op meerdere thema's betrekking heeft. "Niet van toepassing" betekent in deze context dat er geen financieel taakveld aan het thema 'Inwonersparticipatie' is toegewezen. We begrijpen dat u als raadslid wel behoefte heeft aan meer informatie over de kosten binnen dit thema. Om die reden is vanaf deze begroting voor de resultaten, de 'nieuwe dingen' die we voor dit thema oppakken, een inschatting van de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			kosten opgenomen per resultaat. We zijn hier als experiment op advies van de financiële commissie mee gestart, voor een behoorlijk aantal resultaten is dit ook al gelukt. De middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de specifieke resultaten lees u voor het thema 'Inwonersparticipatie' onder het kopje "Beoogde resultaten" (pagina 65).
20	P94	Elders in de begroting wordt gesproken over temporiseren/schrappen van projecten. Dit wordt bij beheer van wegen niet benoemd. Betekent dit dat er bij wegen geen temporisatie/schrappen van projecten plaatsvinden? Hetzelfde geldt voor openbare verlichting: daar wordt elders in de begroting gesproken om te temporiseren, dit zien we hier niet terug. Hoe zit dit?	Wegen zijn inderdaad onderdeel van deze projecten. Bij de vervanging/herinrichting gaat het hierbij dus om een integrale aanpak van de hele omgeving: met wegen, groen, spelen. Het aanbrengen/vervangen van (extra) riolering, waterberging, infiltratieriolen of hemelwaterriolen zijn vaak de aanleiding voor de integrale projecten. Daarnaast wordt er in de projecten gekeken naar meekoppel kansen vanuit andere beleidsterreinen, denk hierbij aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie, etc. (zie link Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) Voor de openbare verlichting is er een meerjarenplanning en worden de doelstellingen volgens het beleidsplan OV uitgevoerd.
21	P134 Grondex.	In de loop van 2023 wordt getoetst of het totaal van de grondexploitaties van de gemeente Rheden als een (winstgevende) onderneming kan worden gezien. Als dat het geval is wordt een openingsbalans opgesteld en zal een inschatting worden gemaakt van de te betalen VPB. Verwacht wordt dat het effect op de resultaten van de lopende grondexploitaties klein is. Wat is VPB en wat is de uitkomst van de toetsing in 2023?	Met VPB bedoelen we de vennootschapsbelasting. De gemeente dient over de opbrengsten van grondexploitatie vennootschapsbelasting te betalen. Over 2023 hoeft de gemeente geen VPB te betalen.
22	P70 Kosten en Baten 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Is er hier sprake van voor- of na financiering? Dit o.a. i.v.m. de liquiditeit.	We ontvangen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een bijdrage in de jaarlijkse opvangkosten van asielzoekers en ontheemde Oekraïners. Deze bijdrage is waarschijnlijk meer dan dekkend. De gemeente factureert per kwartaal vooruit.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
23	P162 Voorziening spaarverlof	Waar dient deze voorziening voor en waarom wordt er de komende 4 jaar niet gemuteerd?	Deze voorziening dient ter dekking van betalingsverplichtingen als gevolg van opgebouwd spaarverlof. Door een verandering in de wetgeving zijn wij verplicht deze voorziening op te nemen. Elk jaar wordt de hoogte van de voorziening opnieuw vastgesteld aan de hand van het saldo spaarverlof. Bij het opstellen van de jaarstukken wordt de onttrekking over het afgesloten boekjaar bepaald.
24	P77 Lokale heffingen	Er staat dat lokale heffingen niet meer mogen stijgen dan de inflatie. Leges staan in de tabel op de volgende pagina (zoals bouwleges (is dit oa kosten voor een omgevingsvergunning?)). Tegelijkertijd hebben we uitgesproken om leges (meer) kostendekkend te laten zijn. Hoe verhoudt 'kostendekkend' en niet meer stijgen dan de inflatie zich tot elkaar? Onderaan pagina 82 wordt hier kort op ingegaan.	Bouwleges betreffen inderdaad ook een omgevings-vergunning. Leges brengen wij in rekening voor een concrete tegenprestatie. Zoals bij het aanvragen van een paspoort, rijbewijs of (omgevings)vergunning. Hierbij betrekken wij de kosten die wij hiervoor maken en mogen toerekenen. De inflatie is een onderdeel van de berekening hiervan, maar niet de enige factor. Voor nadere toelichting verwijzen wij graag naar de onlangs vastgestelde nieuwe legesverordening (Raadsvergadering 24 september 2024).

Naam: VVD Fractie
Datum van indienen vragen: 3 oktober 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Algemeen	De programma begroting begint met een bestuurlijk voorwoord en vervolgens met twee inleidingen. Wat is de reden dat voor deze aanpak wordt gekozen?	Ten opzichte van de begroting van vorig jaar zijn er twee aanpassingen in de opbouw van de inleiding. Ten eerste is ervoor gekozen om te beginnen met het bestuurlijk voorwoord, in plaats van de leeswijzer. Hierdoor krijg de lezer gelijk inzicht in de bestuurlijke samenvatting, zonder eerst de leeswijzer te hoeven lezen. Ten tweede is er voor gekozen om in de inleiding nadere invulling te geven op het perspectief n.a.v. besluit 1a bij de kadernota 2025-2028 (2 juli 2024). Deze invulling gaat daarmee specifiek in op het besluit van de raad.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			De tweede aanpassing is in principe eenmalig van aard.
2	Algemeen	Welke ambities worden met deze programmabegroting bijgesteld?	Wij verwijzen u graag naar het bestuurlijk voorwoord op pagina 3. In het onderdeel "Bijstellen keuzes" leest u meer over de keuzes die worden bijgesteld. Hiermee borduren we voort op de ombuigingen en bijstelling ambities zoals opgenomen in de kadernota 2025-2028. De ambities voor de komende periode blijven staan, waarbij de focus ligt op de vijf vliegwielen die wij hebben benoemd op pagina 8 van de programmabegroting.
3	Bestuurlijke inleiding – Pagina 3	Er wordt gesproken over de samenwerking met organisaties en ondernemers in de gemeente. Hoe gaat deze samenwerking er de komende periode uitzien en waar wordt gezamenlijk naar toe gewerkt? Wat gaat de rol van de raad in dit proces zijn?	In deze alinea wordt verwezen naar het gesprek dat in de zomerperiode is gevoerd n.a.v. de behandeling van de kadernota 2025-2028. We doen hierbij een beroep op onze partners om gezamenlijk aan een gezamenlijk toekomstperspectief te werken. Bij de kadernota 2026-2029 wordt voorgesteld op welke wijze de ombuigingen een plek krijgen voor de jaren 2026 en verder. De raad heeft hierin haar gebruikelijk rol. Voor nadere toelichting verwijzen wij u graag naar de Raadsinformatiebrief amendement 1.
4	Algemeen	Door de financiële commissie zijn begin 2024 een aantal aanbevelingen gedaan om er voor zorg te dragen dat de programma begroting "nog beter' te maken. Wat is er met deze aanbevelingen gedaan en waar vinden we deze effecten terug in deze programmabegroting? Een van de aanbevelingen is om de activiteiten alleen te benoemen en te onderbouwen voor alles wat additioneel is en niet meer wat er "going concern" is. Dat vinden we terug maar het is onduidelijk van wat er wordt gereserveerd/geraamd voor "going concern". Is het mogelijk om dit te leveren per taakveld?	Het college heeft met deze begroting geacht het advies van de financiële commissie volledig over te nemen. De toelichting op de volgende stap in onze gezamenlijke doorontwikkeling is te lezen in het onderdeel "Opbouw begroting" op pagina 6 en 7 van de programmabegroting. Hier is inderdaad een deel van de aanbeveling over de resultaten per abuis niet opgenomen, terwijl het advies wel volledig is omarmd en overgenomen voor deze programmabegroting. De aanbeveling waar het om gaat is om resultaten meer concreet (activiteitgericht) op te schrijven en te beperken tot de 'nieuwe dingen' (zgn.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			"growing concern"). Daarnaast is voor deze resultaten, waar mogelijk, een inschatting van de kosten opgenomen. Per thema is een financiële tabel opgenomen met de baten en lasten, dit omvat zowel "growing" – als "going concern". We hebben geen apart overzicht van alleen "going concern" en zijn ook niet voornemens deze op te stellen. Dit zou namelijk relatief veel tijd kosten, terwijl de meerwaarde beperkt is. Net als eerdere jaren zal er worden geëvalueerd in hoeverre dit is gelukt en welke (extra) acties voor de begroting 2026 gewenst zijn. We hopen deze evaluatie wederom samen met de financiële commissie uit te kunnen voeren.
5	Pagina 10 Tabel 1	In eerste bullet geeft U aan dat de voorgestelde bezuinigingen naar aanleiding van amendement A1 is aangepast en dat subsidies vanaf 2027 niet meer worden aangepast. Betekent dat de voorgenomen bezuinigingen voor 2025v en 2026 wel worden doorgevoerd? Wat zijn de effecten voor de getroffen instellingen/verenigingen als de voorgestelde bezuinigingen wel worden doorgevoerd?	Dat klopt. Voor organisaties die een structurele subsidie ontvangen van de gemeente verandert er in 2025 niets. Vanaf 2026 staat een korting van 25% op het totale budget voor de sociale basis gepland. Oploop van de bezuinigingen voor 2027 en 2028 zijn van de baan. Na vaststelling van de begroting in november door uw raad geeft het college vervolg aan de gespreksavonden. Samen met onze partners bepalen we de prioriteiten voor de komende jaren en verdeling van de middelen. Op dit moment zijn de effecten voor deze instellingen/verenigingen daarom nog niet te geven. Het college zal bij de kadernota 2026 aan de raad voorstellen op welke wijze de ombuigingen een plek krijgen voor de jaren 2026 en verder.
6	Algemeen	De programmabegroting is gebaseerd op de kadernota 2025 welke door de raad is geamendeerd. In de kadernota(concept) zijn een groot aantal mogelijke bezuinigingen/ombuigingen genoemd. Door raad is een amendement ingediend waarin	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. Daar waar er aanpassingen zijn vanuit aangenomen amendementen en/of vanuit aanvullende maatregelen na kadernota (zie tabel 2 op pag. 11 van de PB2025) zijn de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		het totaal van bezuinigingen is vastgesteld maar een groot aantal ombuigingen niet zijn geaccordeerd. Dit is in de programmabegroting niet eenvoudig te herleiden. De genoemde ombuigingen (hyperlink) zijn documenten welke zijn achterhaald door besluitvorming. Graag een overzicht aanleveren welke geheel, gedeeltelijk en geheel niet zijn overgenomen.	betreffende ombuigingen aangepast in voorliggende begroting. Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.
7	Algemeen	In de inleiding wordt gesteld dat de drie w vragen worden beantwoord in het programma. De wat vraag (wat gaan we doen) wordt beschreven als resultaat … er wordt nergens beschreven welke acties gekoppeld worden aan de verschillende thema's	Dat klopt; de gedetailleerde acties maken geen onderdeel uit van de begroting. Wat we gaan doen en wat dit oplevert wel (resultaten). Dit is ook conform het advies van de financiële commissie. Daarbij wordt erkend dat de resultaten nog meer concreet opgeschreven kunnen worden. Als u bedoelt dat hierin nog stappen te zetten zijn dan kunnen we dat beamen. We zullen dit meenemen in de evaluatie.
8	Inleiding pagina 7	Grondexploitatie. Wat is de reden dat de resultaatverwachting (2023) wordt gebruikt en niet het gerealiseerde resultaat van 2023?	Dit betreft een omissie in de tekst. Hier moet staan: '*Ook wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2024 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de laatste jaarrekening 2023.*'
9	Inleiding pagina 8	In de inleiding wordt geschreven dat de reden waarom Rheden er financieel minder goed voorstaat te vinden is door landelijk beleid en de samenstelling van de gemeenschap. Het lijkt erop dat U de schuld buiten de gemeente legt. Is het misschien ook zo dat we als gemeente een te Grote ambitie hebben gehad afgezet tegen de beschikbare financiële middelen?	Het is een feit dat het Rijk de gemeenten kort. Wij zijn ook realistisch en zien dat wij een omslag moeten maken. Wij moeten een aanpak creëren die maakt dat we minder afhankelijk worden van het Rijk. Wij zetten daarbij in op het verduidelijken van keuzes, het verbinden van alle betrokkenen en het bieden van perspectief voor de toekomst. Buiten bestaande paden denken is aan de orde. Naast de maatregelen die nodig zijn om op de korte termijn de financiële huishouding op orde te brengen, zetten wij daarom voor de lange termijn in op: • Woningbouwversnelling; • Samenwerking aan de sociale basis;

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			• Samenwerken aan de versterking van de lokale economie; • Samenwerking aan de kwaliteit van onze leefomgeving; • Werken aan een slanke en meer wendbare organisatie. Zie graag ook pagina 8 van de programmabegroting.
10	Inleiding pagina 9	In het onderdeel *samenwerken aan de lokale economie*. Aangegeven wordt dat de prioriteit ligt bij de groene sector, recreatie en toerisme en het MKB. Vallen hier grote ondernemers zoals Gazelle, die van belang zijn voor de Rhedense economie, ook onder? Waarom is hiervoor gekozen?	De prioriteit is in de eerder vastgestelde economische visie. Tevens blijven we ons inzetten op de verdere verduurzaming van het totale bedrijfsleven in de gemeente Rheden
11	Inleiding pagina 13	In overige ontwikkelingen meldt U dat er een nieuwe langlopende lening wordt aangegaan voor een bedrag van €15 M. Wat is de reden voor het afsluiten van deze nieuwe lening en wat betekent dit voor de solvabiliteit?	Vanuit treasurybeheer monitoren we onze leningenportefeuille. In verband met te verwachte grote (investerings-)uitgaven in Q4-2024 en in 2025 is het noodzakelijk om een lening af te sluiten. Het afsluiten van een lening betreft vreemd vermogen en hierdoor daalt de solvabiliteit. In de berekening van de solvabiliteit in de paragraaf weerstandsvermogen (pag. 89 score van 12%) is hiermee rekening gehouden.
12	Programma 1 samenleving	Wat is onze visie? In mei 2024 is de sociale visie 2024 door de raad vastgesteld. Daarin is kenbaar gemaakt dat de uitwerking hiervan terug te vinden zou zijn binnen de programmabegroting. Waar vind ik de financiële consequenties van de uitwerking en welke effecten worden verwacht? Wat is de reden dat er in de programmabegroting zo'n uitgebreide aandacht aan de visie is besteed?	Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde: Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein. Ten aanzien van de programmabegroting 2025: Per opgave (basis is het koersdocument) wordt beschreven wat we in 2025 kunnen en willen bereiken en aan welke ambitie dit bijdraagt. De financiële mogelijkheden zijn beperkt in 2025 en dit heeft invloed op de wijze waarop we in dat jaar aan de ambities kunnen werken. We houden dus de ambities vanuit het koersdocument in stand.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
13	Programma 1 Samenleving pagina 11	Er wordt gesproken over een transformatie binnen het sociale domein? Wat houdt dit in? Wat gaat het opleveren en wat gaan we ervoor doen?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, advies van Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijk resultaat kan worden gerealiseerd.
14	Programma samenleving – Bestaanszekerheid – Pagina 19	Waarom is ervoor gekozen de Gelrepas toch beschikbaar te houden voor de doelgroep tot 150% van het sociaal minimum.	De Gelrepas blijft alleen voor kinderen beschikbaar voor de inkomensgroep tot 150%. Hiermee geven we invulling aan motie M9. Er is voor deze doelgroep gekozen omdat we in willen blijven zetten op gelijke kansen voor kinderen. Daarnaast laat de minima effect rapportage (nibud) zien dat gezinnen met oudere (>12 jr) kinderen het financieel moeilijk hebben. We willen deze doelgroep daarom blijven ondersteunen.
15	Programma samenleving – Bestaanszekerheid – Pagina 19	Kunt u meer toelichten wat u voor zich ziet omtrent de regeling voor chronisch zieken en gehandicapten en wat hier de mogelijke financiële consequentie van is?	Hierbij kan gedacht worden aan een jaarlijkse tegemoetkoming voor inwoners die a.g.v. chronische ziekte of handicap extra zorgkosten hebben. Diverse gemeenten kennen een dergelijke regeling, bijvoorbeeld Arnhem en Doesburg. Een voorstel volgt in 2025.
16	Programma 1 Pagina 20	Binnen de participatie worden aantal instrumenten niet meer ingezet. Kunt U aangeven welke instrumenten hier worden bedoeld en welk effect dit heeft op de deelnemers binnen deze trajecten en de personele effecten van het niet meer inzetten van deze instrumenten? Hoe wordt geborgd dat doelstelling (75% van de deelnemers hebben een actief participatie traject).	In het ombuigingsvoorstel P-wet is te vinden wat de voorgestelde verandering is per klantgroep en wat het te verwachten effect is op de inwoners. We borgen de doelstelling door wel in te blijven zetten op inwoners met arbeidspotentieel. De financiële consequentie wordt meegenomen bij de kadernota 2026.
17	Programma 1 Pagina 22	Op pagina 22 staat dat we het percentage overlast door houtstook willen verminderen met 20%. Hoeveel overlast was er de afgelopen	Aantal meldingen houtstookoverlast – Rheden Stookseizoen: Nov 2022 – mei 2023: 112

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		jaren, hoe willen we dit verminderen en welk beleid gebruiken we hiervoor?	Nov 2021 – mei 2022: 76 (beperkte registratie door wijziging landelijk systeem) Sep 2019 – juni 2021: 48 Om overlast te verminderen, zetten we enerzijds communicatie en voorlichting in. Middels gemeentewebsite, video's, artikelen in lokale media en berichten op social media werken we aan bewustzijn over de gezondheidseffecten van houtstook, en geven we concrete tips om overlast te voorkomen. Daarnaast onderzoeken we (i.s.m. andere gemeenten) de mogelijkheden voor regelgeving en handhaving voor houtstook. Dit onderzoek loopt. Zodra wij een beoogde aanpak hebben, informeren wij u daarover.
18	Programma 1 Pagina 23 Programma samenleving - Gezond en vitaal van -10 maanden tot 100+ jaar	Er wordt gesproken over het verantwoord omgaan met drugs? Wat wordt hiermee bedoeld? Deze vraag stellen wij mede vanuit het feit dat drugs verboden zijn.	In de begroting spreken we over: bewust omgaan met alcohol/drugs. We bedoelen daarmee dat we inwoners via een combinatie van voorlichting/educatie, beleid (regels, waaronder verbod) en hulp/ondersteuning bewust worden van de schadelijke effecten van de middelen en hen stimuleren een gezondere keuze te maken.
19	Programma leefomgeving – Wat is onze visie? – Pagina 36	Rheden heeft een aantal goede ambities op het gebied van duurzaamheid. Onder andere over circulaire economie en over een CO2 neutrale omgeving. Hoe realistisch is het om deze ambities te halen in het licht van onze huidige financiële situatie?	Wij hebben inderdaad aangegeven wat onze ambities zijn op dit thema. Wij geven hiermee duidelijk richting, waarbij we afhankelijk zijn van veel (externe) factoren. De afhankelijkheid van externe financiering is met deze begroting sterk vergroot. Het realiseren van deze ambities is dus zeker een uitdaging. Wie kiezen er wel voor om de ambities te blijven formuleren vanuit het willen.
20	Programma leefomgeving – Energie- en warmtetransitie – Pagina 40	Er komt een onderzoek naar het mogelijk realiseren van een (groot) zonneveld in het Soerense Beekdal Wat zou er moeten gebeuren om dit mogelijk te maken en wat is de rol van de gemeente hierin? Gaat het om particuliere of gemeentelijke grond? Hoe past dit in het planologische en beeld op natuur en landschap?	Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
21	Programma 2 Pagina 43 resultaat	Per project vragen we aan de ontwikkelende partij om inzichtelijk te maken in welke mate circulair gebouwd gaat worden. Is dit wettelijk verplicht en wat draagt dit bij aan het verminderen van het woningtekort?	*Antwoord herzien:* In het kader van de regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio heeft de gemeente Rheden in 2023 ingestemd met de intentieverklaring Toekomstbestendig Bouwen. Hierin hebben wij onze steun uitgesproken aan het regionale Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 en onze intentie om bij te dragen aan het versterken en versnellen van Conceptueel en Circulair Bouwen. Dit is noodzakelijk om het gebruik van primaire grondstoffen in de bouw terug te dringen en hergebruik van materiaal te stimuleren. Circulair Bouwen zegt niets over de hoeveelheid te bouwen woningen, maar over de manier waarop we bouwen. Op dit moment is het nog niet wettelijk verplicht om de mate van circulariteit van een plan inzichtelijk te maken.
22	Programma leefomgeving – Economische ontwikkeling – Pagina 45	Hoe gaat dit doel bereikt worden ondanks de geplande bezuinigingen?	Onduidelijk is me wat met 'dit doel' wordt bedoeld.
23	Programma 2 pagina 45 Circulair inkopen	De interne organisatie is geïnformeerd over de noodzaak van (lokaal) circulair inkopen (Eind2025). Wat zijn de mogelijke kosten of baten van op deze manier van inkopen?	Circulaire economie gaat over maatschappelijke waarde; dit is naast financiële waarde ook oog hebben voor sociale waarden en milieueffecten. Het belang van circulaire economie c.q. circulair inkopen is vooral gericht op het zorgen voor een duurzame toekomst.
24	Programma leefomgeving – Mobiliteit en infra – Pagina 53	Er wordt gesproken over een onderzoek naar passend parkeren binnen de gemeente, inclusief betaald parkeren. Klopt onze interpretatie dat er betaald parkeren ingevoerd gaat worden en hier al een budget voor begroot is? Baten + 150 K en lasten -9K? Als antwoord ja is graag onderbouwing waar deze bedragen op zijn gebaseerd?	Uw raad heeft met amendement A8 Parkeerbeleid gevraagd om een onderzoek naar betaald parkeren gevraagd bij de behandeling van de kadernota. Of en zo ja hoe er betaald parkeren wordt ingevoerd is dus nog niet duidelijk. In de kadernota was een ombuiging opgenomen voor het invoeren van betaald parkeren in de parkeergarage Dieren. De baten hiervan bedroegen € 150 k. In onze raadsinformatiebrief met betrekking tot de septembercirculaire informeren we u over de financiële verwerking in de voorliggende begroting.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
25	Programma bestuur & organisatie – Wat is onze visie? – Pagina 60 & Ontwikkeling organisatie pagina 67	Er wordt in het kopje *ontwikkeling organisatie* gesproken over een slanke organisatie. Hoe ziet een slanke gemeentelijke organisatie in Rheden eruit? (Hoe) wordt de raad betrokken bij de bijgestelde strategische personeelsplanning? En stellen wij als raad nu ook al bezuinigingen vast op de gemeentelijke organisatie?	De slanke organisatie is een organisatie die past bij de opdracht die de organisatie krijgt van de Raad. De doorrekening van de strategische personeelsplanning komt terug in de kadernota van 2026. Dit is tevens de manier waarop de Raad betrokken wordt bij de Strategische personeelsplanning. Politieke keuzes hebben direct invloed op de manier waarop de organisatie personeel kan inzetten.
26	Programma 3 Pagina 62	Nieuwe content management systeem met een nieuwe website en hosting partij (2026).(Kosten:50.000). Hoe en wat gaan inwoners hiervan merken en betekent dit ook dat de informatie eenvoudiger en beter beschikbaar wordt?	De website wordt volledig nieuw en zal volledige voldoen aan de toegankelijkheidseisen voor inwoners. Daarmee wordt ook informatie eenvoudiger en bereikbaar.
27	Programma 3 Sluiting servicepunt pagina 62	Het voorstel is om het servicepunt te concentreren in het nieuwe gemeentehuis. Dit levert een bezuiniging op van € 10K. Om de inwoners toch maximaal te faciliteren om het servicepunt in het gemeentehuis te kunnen bereiken zullen we het bezoek aan het gemeentehuis maximaal faciliteren met vervoersmogelijkheden. Hoe moeten we dit voor ons zien en welke financiële effecten kan dit gaan hebben?	Deze vraag is in de Raadsinformatiebrief van 8 oktober 2024 meer uitvoerig beantwoord. Daarin is een scenario-analyse verwoord voor het openhouden van 1, 2 of 3 locaties. De financiële en personele effecten blijken daaruit groot. De genoemde € 10K zijn de directe koste van Dieren, de directe kosten van Velp zijn aanzienlijk hoger. Daarnaast zijn de personele consequenties groot. Voor het openhouden van meerdere locaties zijn de indirecte kosten van o.a. personeel, facilitair, veiligheid en ICT groot. Daarnaast voldoen nevenlocaties vaak niet aan de verwachtingen van de inwoner, die ook een nevenvestiging zien als 'het gemeentehuis'. Integrale, meer complexe vragen kunnen alleen worden afgehandeld op het moment dat meerdere disciplines betrokken zijn.

Naam: Hendri Witteveen Deel 2 N.a.v. inspraak
Datum van indienen vragen: 3-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
17	Leefomgeving. Blz 18 Verwijzing Link Ombuigingen Format	In het Format wordt gesproken over een zogenaamde tussenvoorziening: "Continueren 3	1) Ja.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	Ombuigingen sociale basis (collectief) voorliggend	dorpshuizen + ombuigen naar 1 tussenvoorziening". In de Kadernota staat: "We hebben ervoor gekozen om in de minder veerkrachtige wijken ontmoetingsplekken in stand te houden als ook zogenaamde tussenvoorzieningen in Velp, Rheden en Dieren." Vragen: 1. Wordt er nog steeds gekozen voor een tussenvoorziening in de drie grootste dorpen? 2. Wat wordt daar onder verstaan? 3. Wordt hierbij gedacht aan het doorontwikkelen van een bestaand dorpshuis? 4. Welke samenwerking staat het college voor ogen met de bestaande dorpshuizen, zowel bij de ontwikkeling als in de nieuwe situatie?	2) Een tussenvoorziening bevindt zich tussen de dorps- of buurthuizen en professionele dagopvang; een buurthuis-plus en een dagopvang-min. Een tussenvoorziening draagt bij aan de participatie van inwoners door het bieden van dagactiviteiten en ontwikkeling van sociaal kwetsbare inwoners. 3) Dat is niet uitgesloten. 4) Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.
18	Leefomgeving. Blz. 29 5.6 Media	In de periode van 2024 tot 2028 neemt het budget voor het taakveld 5.6. Media, waaronder de bibliotheek valt, af van 887 tot 817k. Het kabinet investeert vanaf 2025 structureel €60 miljoen in bibliotheken. In 2025 en 2026 krijgt iedere gemeente via een decentralisatie-uitkering hiervoor een bedrag van € 2,95 per inwoner, voor Rheden een kleine 130k. Vragen; 1. Wordt deze decentralisatie-uitkering volledig ter beschikking gesteld aan de Zoomerij? 2. Wat stelt de gemeente verder nog beschikbaar aan de taken waar deze uitkering voor bestemd is?	Voor 2025 en 2026 is aan de gemeente Rheden een DU verstrekt van bijna 130 K voor de openbare bibliotheken (via de septembercirculaire 2024 van het gemeentefonds). In de nog op te stellen memo over de verwerking van de septembercirculaire zal een voorstel worden gedaan over de allocatie van deze extra middelen.
19	Leefomgeving. Blz 22 Gezond en vitaal	Tijdens de inspraak op 3 oktober werd opgemerkt dat één van de uitdagingen van de verenigingen is dat ze minder opbrengsten uit het ophalen van oud papier halen. 1. Is het college hiervan op de hoogte? 2. Kan het college zeggen waardoor worden de lagere opbrengsten worden veroorzaakt?	Er is al jaren sprake van een daling van de hoeveelheid ingezameld oud papier. Dit is een landelijke ontwikkeling als gevolg van de digitalisering. Ook de recente invoering van het verbod op ongeadresseerd drukwerk zorgt voor vermindering van de hoeveelheid oud papier. In de periode 2021-2022 is er daarnaast, door ontwikkelingen op de oud papiermarkt, sprake geweest van

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			een hoger dan gebruikelijk papier. Hierdoor valt de vergoeding over 2023 lager uit dan eerdere jaren.

Naam: VVD Fractie
Datum van indienen vragen: 4 oktober 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Programma 2 Pagina 40	In het Soerens Beekdal onderzoeken we of een (groot) zonneveld gerealiseerd kan worden. Vragen: 1. Hoe verhoudt zich dat tot de planologische bestemming en inzichten en de doelstellingen op gebied van natuur en landschap voor het Soerens Beekdal? 2. Is de gedachte dit op particuliere grond of op eigendom van de gemeente te realiseren?	A Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk. B Idem
2	Programma 2 pagina 42	onder Ombuigingen 2025 e.v. staat: "Tevens is besloten te stoppen met het project "blijfwijken" en .. . ." Wat zijn de overwegingen geweest om dit voorstel te doen en wat zijn de gevolgen/ effecten op langere termijn?	Inmiddels is het gelukt om externe subsidie te krijgen vanuit het regionale IZA-plan (integraal zorgakkoord) voor de Blijfwijken. Het project kan op basis daarvan doorgaan. Het was een politiek besluit om hiermee te stoppen.
3	Pagina 166	Aantal woningen, in 2024: 21.327 en in 2025: 21.310, een afname van 17 woningen. Hoe verhoudt dit getal zich tot de ambitie van de gemeente Rheden en wat is de oorzaak van deze afname?	Bij ontwikkelingen binnen de gebouwde omgeving moet vaak eerst gesloopt worden, voordat de herontwikkeling plaats kan vinden. Dit kan (tijdelijk) tot een afname van de voorraad leiden.
4	Programma 2 Leefomgeving	In het technisch vragenuurtje werd aangegeven dat een groot aantal activiteiten binnen dit programma worden uitgevoerd met externe financiering (SPUK). Deze activiteiten kosten ambtelijke capaciteit. Wat is de omvang van	Ook de (directe) ambtelijke inzet wordt bekostigd vanuit de externe financiering uit o.a. de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (SPUK – CDOKE). De omvang van de capaciteit is ongeveer 9 fte. Daarnaast is er nog incidentele

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		deze ambtelijke capaciteit en waar vinden we deze terug in de programma begroting? Graag overzicht aanleveren. Daarnaast vragen SPUK gelden additionele capaciteit van de accountant. In 2024 heeft dat bij de controle van de jaarrekening 2023 geleid tot (enige) vertraging. Hoe gaat we er voor zorgen dat dit niet (wederom) gebeurt?	inzet voor de SPUK lokale aanpak Isolatie en de SPUK energiearmoede. Samen ongeveer 1,5 fte. De ambtelijke inzet die indirect is (Juridisch advies, Financiën) komt uit de bestaande capaciteit. De accountant gaf aan dat met name de verzwaring van de regels voor de SISA additionele capaciteit vraagt van de accountant en van de organisatie. In afstemming met de accountant vindt een deel van de accountantscontrole al eerder plaats (begin april), waarbij het voornemen is om ook de controle op de SISA eerder plaats te laten vinden.

Naam: Theo Kooijmans – Volkspartij Politiek Rheden
Datum van indienen vragen: 11 juni 2024

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1.	Kadernota vs Begroting	In de kadernota liet u mbv tabellen zien op welke thema's ombuigingen zouden worden doorgevoerd. In de begroting kunnen wij nu niet goed zien welke ombuigingen nu wel en welke niet, geheel of gedeeltelijk, worden doorgevoerd en wanneer deze worden doorgevoerd. Om een goede vergelijking met de kadernota en een goede afweging te kunnen maken is correcte, heldere en actuele informatie nodig. Om een goede vergelijking met de kadernota en een goede afweging te kunnen maken verzoeken wij u deze tabellen te actualiseren naar de begroting zodat ten opzichte van de kadernota helder is welke ombuigingen nu wel en welke niet worden doorgevoerd en wanneer deze worden doorgevoerd?	De ombuigingen zoals opgenomen in de kadernota 2025 zijn 1-op-1 overgenomen in de programmabegroting 2025. Daar waar er aanpassingen zijn vanuit aangenomen amendementen en/of vanuit aanvullende maatregelen na kadernota (zie tabel 2 op pag. 11 van de PB2025) zijn de betreffende ombuigingen aangepast in voorliggende begroting. U kunt dus gebruik maken van de tabellen uit de kadernota. Het gevraagde totaaloverzicht hebben we nu niet beschikbaar, maar zullen we voor de besluitvormende raadsvergadering aanleveren.
2.	Pag 8. Uitgangspunten	Landelijk komt er een wijziging in de financiering van de gemeenten. Hierdoor ontvangt de	Op dit moment is nog niet duidelijk op welke manier en/of op welk moment de SPUK gelden worden overgeheveld naar het

<table>
<tr><th></th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>gemeente in 2026 minder geld uit het gemeentefonds.
Maar tevens worden de SPUK-gelden geheel of gedeeltelijk overgeheveld naar het gemeentefonds maar wel met een korting van naar verwachting 10% ;
Welke korting (bedrag) verwacht de gemeente Rheden op de SPUK gelden?</td><td>gemeentefonds en welke korting dat concreet geeft. We zullen dit moeten afwachten.</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Pag 9 – Werken aan een slanke en wendbare organisatie</td><td>We blijven werken aan onze ambtelijke organisatie om ons werk voor de samenleving te optimaliseren. Enerzijds door continu in te zetten op efficiëntie. Anderzijds door de organisatie compacter en wendbaar te maken (afslanken).
De beleidsindicatoren (pag 152) laten een ander beeld zien. Kunt u verklaren waarom in vergelijking met de PGB 2024 de formatie en de bezetting groeien en de apparaatskosten met 132 euro per inwoner toenemen?
<table>
<tr><th>Taakveld 0
Bestuur en onder-steuning</th><th></th><th>202</th><th>202</th></tr>
<tr><td>3.1</td><td>Formatie (fte per 1.000 inwoners)</td><td>8,9</td><td>9,1</td></tr>
<tr><td>3.2</td><td>Bezetting (fte per 1.000 inwoners)</td><td>8,6</td><td>8,6</td></tr>
<tr><td>3.3</td><td>Apparaatskosten (kosten per inwoner in €)</td><td>1.59</td><td>1.72</td></tr>
</table></td><td>Zie graag het antwoord op vraag 7 van D66.</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Pag 152 – Beleidsindicatoren</td><td>Tabel beleidsindicatoren: Hoe moeten de beleidsindicatoren worden geïnterpreteerd?</td><td>Dit betreffen indicatoren die zijn voorgeschreven. Gemakshalve hebben wij deze gepresenteerd per taakveld.</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Pag 152 – Beleidsindicatoren</td><td>Tabel beleidsindicatoren: de laatste kolom toont een jaartal. Wat betekent dat?</td><td>Dit is het jaartal waarop de cijfers zijn gebaseerd (opname moment).</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Pag 10 Meerjarig perspectief – sociale basis</td><td>“Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis.”</td><td>De beleidsmatige definitie van de sociale basis is als volgt beschreven in het Koersdocument sociaal domein:</td></tr>
</table>

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		In het technisch vragenuur was er verwarring over de interpretatie van de term "sociale basis" Wilt u aub exact aangeven wat er allemaal onder deze term wordt begrepen? (thema's, taakvelden, etc.)	'We omschrijven de sociale basis als alle voorzieningen (aanbod) bedoeld om elkaar te ontmoeten en ondersteunen, ontwikkelen en ontspannen; die zorgen dat mensen kunnen samenleven en meedoen. Dit aanbod kan door inwoners worden gebruikt, zonder dat ze daarvoor officieel toestemming (een indicatie) nodig hebben. Voorbeelden van deze voorzieningen zijn: familie, vrienden, kennissen, groepen, buren(netwerken), vrijwilligers, school, online netwerken, werk, verenigingen, jongerenwerk, sociaal raadslieden, beroepskrachten et cetera.' De producten die vallen onder de begrotingspost sociale basis zie bijlage 1.
7.	Pag 10 Meerjarig perspectief – sociale basis	"Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis." In het technisch vragenuur was er verwarring over de interpretatie van de term "sociale basis" Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen hier precies bedoeld worden?	Zie het antwoord op vraag 6 (hierboven)
8.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Verlagen ombuigingen sociale basis (impact verzachten)In 2027 met 260K euro en in 2027 met 410K euro. Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen (met welke bedragen) dit betreft?	Er is alleen een bedrag vastgesteld om bezuinigingen op de sociale basis te verminderen. Een nadere verdeling moet nog plaatsvinden.
9.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Eerste regel: "Verlagen ombuigingen sociale basis (impact verzachten) in 2026 en 2027." De maatregelen in 2025 en 2026 gaan dus onverkort door? Wilt u aub exact aangeven welke bezuinigingen (met welke bedragen) dit betreft?	Zie het antwoord op vraag 6 (hierboven)
10.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Tweede regel: "Alternatief voorstel bezuinigingen minimabeleid" Wilt u aub aangeven welke voorstellen (inclusief bedragen) dit zijn? (Ook per jaar aub)	In dit alternatieve voorstel (zie ook pagina 19) blijven de Gelrepas en het kindpakket beschikbaar voor kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 150%. De gemeentepolis wordt nog voortgezet voor het jaar 2025, met halvering van de gemeentelijke bijdrage.

<table>
<tr><th></th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>In 2026 (als de gemeentepolis afgeschaft is) treedt een regeling “tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten” in werking. Inwoners met een handicap of chronische ziekte kunnen in aanmerking komen voor een jaarlijkse financiële bijdrage in de extra zorgkosten die zij maken. De regeling moet nog uitgewerkt worden.

In onderstaande tabel staan de kosten (verminderde bezuiniging) die deze voorstellen met zich mee brengen, vermeld.

<table>
<tr><th>x € duizend</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th></tr>
<tr><td>CAV (gemeentepolis)</td><td>€ 150</td><td>€ 251</td><td>€ 251</td><td>€ 251</td></tr>
<tr><td>IIT</td><td></td><td></td><td>€ 55,5</td><td>€ 55,5</td></tr>
<tr><td>GelrePas</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td><td>€ 38</td><td>€ 38</td></tr>
<tr><td>Kindpakket st. Leergeld</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Schoolkostentegoed</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Totale bezuiniging</td><td>€ 150</td><td>€ 289</td><td>€ 344.500</td><td>€ 344,5</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Totale bezuiniging (KN25)</td><td>€ 403</td><td>€ 492,6</td><td>€ 597,7</td><td>€ 647,4</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Extra lasten – Variant A</td><td>€ 253</td><td>€ 203,6</td><td>€ 253,2</td><td>€ 302,9</td></tr>
</table>
Tabel 5A: verwachte besparingen a.g.v. bezuinigingen (alternatief nieuwe regeling chronische zieken + Gelrepas – Variant A)</td></tr>
<tr><td>11.</td><td>Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.</td><td>Derde regel: “Transformatie programma 1 Samenleving: Ombuiging”
In de jaren 2026, 2027 en 2028 wordt 2026, 2027 en 2028 worden extra ombuigingen voorgesteld. Wilt u aub aangeven welke ombuigingen (inclusief bedragen) dit zijn?</td><td>Binnen het sociaal domein zijn er autonome ontwikkelingen die zorgen voor hogere uitgaven dan waar tot nu toe rekening mee is gehouden. Deze autonome ontwikkelingen hebben betrekking op de Wmo maatwerkvoorzieningen en Jeugdzorg. Dit gaat om de bedragen op regel 3 tabel 2 aanvullende maatregelen na kadernota.
Om dit te bewerkstellingen zullen extra maatregelen nodig zijn, omdat het te besparen bedrag hoger is dan vooraf ingeschat.
Het college onderzoekt momenteel mogelijke maatregelen voor de extra taakstelling en de impact hiervan (inhoudelijk,</td></tr>
</table>

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			financieel en juridisch). Exacte bedragen voor de ombuigingen zijn daarom nog niet te geven.
12.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Vierde regel: "Transformatie programma 1 Samenleving: transitiekosten. " U trekt hiervoor in de komende jaren 1,7 miljoen euro uit. Wilt u dit transitieprogramma aub nader toelichten en preciseren? ? Met welke maatregelen wordt deze transformatie gerealiseerd?	Dit betreft de transformatie zoals in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en de landelijke hervormingsagenda wordt omschreven. Dit vraagt om anders denken en handelen zoals ook in de koers leefomgeving en transitieagenda is vastgelegd. We richten een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd.
13.	Pag 11 Tabel Aanvullende maatregelen na kadernota.	Vijfde regel: "Ambities toekomstige opgaven" U trekt hiervoor in 2027 en 2028 een bedrag van 3 miljoen euro uit. Welke ambities van welke opgaven worden hier bedoeld (inclusief precisering bedragen)?	De voorgestelde maatregelen in de kadernota en de uitwerking in deze programmabegroting geven ruimte om vanaf 2027 te investeren in ambities die blijvend bijdragen aan de opgaven in onze gemeente. Dit biedt financiële ruimte voor investeringen in de volgende bestuursperiode. We zetten middelen apart zodat we financieel voorbereid zijn op toekomstige opgaven die op ons pad komen. We hebben op dit moment nog geen zicht op welke opgaven dit zijn.
14.	Pag 10 Meerjarig perspectief – minimabeleid	Hieraan hebben wij gevolg gegeven door een aangepaste maatregel op te nemen. Hiermee verzachten wij de impact. Welke maatregel is dat?	Zie antwoord vraag 10 hierboven en bijlage 1 raadsbrief amendement 1.
15.	P18 – P28 – Hyperlink naar document "Format Ombuiging sociale basis (collectief) voorliggend"	Bij het technisch vragenuur hebben wij begrepen dat dit document niet de actuele stand van zaken weergeeft. Wilt u dit document aub actualiseren?	Zie graag bijlage 1 van dit document.
16.	P18 – P28 – Hyperlink naar document "Format Ombuiging sociale basis (collectief) voorliggend"	Dekt dit document alle bezuinigingen die vallen onder het begrip "sociale basis" ? Of zijn er nog andere bezuinigingen die onder "sociale basis" vallen?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. (zie bijlage 1) De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden. In de KN25 zijn als besparingen op de Wmo-maatwerkvoorzieningen (afschaling tot onder wettelijk minimum) de volgende bedragen opgenomen : € 57 k (2025), € 238 k (2026), € 618 k (2027) en € 1.121 k (2028).
17.	P18 - Bestaanszekerheid	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 wordt de subsidie voor het inloopspreekuur afgebouwd. Er zijn wel regionale middelen voor volwassen educatie, maar deze zijn beperkt. Hierdoor zal het spreekuur afwisselend in de dorpen plaatsvinden. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Zie antwoord vraag 18.
18.	P19 -Bestaanszekerheid -laag inkomen	Ombuigingen 2025 e.v. In 2025 starten we met de afbouw van steunstructuren en communicatiemateriaal zoals de aansluiting op Geldfit. Verder gaan we in gesprek met onze partners hoe we vanaf 2026 en verder inrichting kunnen geven aan onze taken, rekening houdend met de ombuigingen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Voor de jaren 2025 en 2026 is er minder budget beschikbaar. De ombuigingen in 2025 treffen niet direct onze maatschappelijke partners. Het gaat hier om landelijke structuren en communicatiebudget waarop we bezuinigen. Voor 2026 zijn we met onze partners in gesprek hoe we richting kunnen geven aan onze werkzaamheden. Hiervoor volgt met de kadernota in het voorjaar 2025 een inhoudelijk voorstel.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
19.	P19 -Bestaanszekerheid - inkomensregelingen	Het college stelt u voor om de Gelrepas voor de groep 18- te blijven aanbieden aan de inkomensgroep tot 150 % van het sociaal minimum. De subsidie voor Leergeld te handhaven. De bijdrage aan de gemeentepolis in 2025 te halveren en in 2026 volledig af te schaffen. Tevens stelt het college voor om vanaf 2026 een regeling voor chronisch zieken en gehandicapten te maken. Met deze voorstellen blijven wij bijdragen aan de gezondheid en gelijke kansen voor onze inwoners. Om hoeveel geld gaat dit? Per jaar?	Zie het antwoord op vraag 10.
20.	P23 – gezonde keuzes	- Verlagen van de budgetten voor sportstimulerende activiteiten (van verenigingen, evenementen en Sport in Rheden). - Stopzetten van subsidies voor preventie gezondheid en voor vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	De budgetten voor sportstimulerende activiteiten worden in 2025 eenmalig verlaagd, en niet verder verlaagd na 2026. Voor programma's op het vlak van preventie gezondheid en kwetsbare jongeren kunnen we rijksgelden inzetten uit het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorg Akkoord (IZA).
21.	P24 – kansen jeugdigen	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2025 bouwen we subsidies af die wij aan organisaties verstrekken, die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen. Voorbeelden zijn: scoutingverenigingen, vakantiebouwdorpen en iriszorg. Ook kijken we hoe we stoppen met regionale afspraken rondom de regionale inzet voor ambulant jeugdhulpverleners in het voortgezet onderwijs in regio Zutphen. Verder bouwen we de subsidie af voor peutervoorzieningen; peuters waarvan ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag kunnen niet langer met	Het college werkt aan de consequenties van amendement 1, onder andere om jeugdigen te ontzien. Zij komt voor het jaar 2026 met voorstellen die u ontvangt met de kadernota mei 2025.

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		subsidie 2 ochtenden per week naar de voorschool. Hierdoor kan ongelijkheid ontstaan ontstaat ongelijkheid in de startpositie van ouders. Tot slot zal de vangnetregeling sociaal medische indicatie (SMI) afgebouwd worden. De SMI is een vangnetregeling voor tijdelijke tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang vanwege een sociale, medische of psychische reden bij ouder of kind. De doelgroep van SMI bestaat uit gezinnen met kinderen tot en met 12 jaar waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Vanwege een sociale of medische situatie bij ouder of kind is kinderopvang dan nodig. Soms om te zorgen dat een kind tot ontwikkeling komt voor gelijke kansen, soms vanwege een overbelast gezinssysteem, ongeneeslijke ziekte of in extreme gevallen om uithuisplaatsing te voorkomen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	
22.	P26 – sociale basis	Ombuigingen 2025 e.v: Vanaf 2026 verlagen we subsidies aan organisaties die ontmoeting en ontspanning mogelijk maken en die incidenteel subsidieaanvragen indienen voor activiteiten in de sociale basis. Dit betreffen organisaties die sociale (o.a. dorpshuizen, buurt- en belangenverenigingen), sportieve (sportevenementen) en culturele activiteiten (podiumvoorziening en culturele activiteiten) organiseren.	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuiginger

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.
23.	P27 – vrijwilligerss	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 zullen subsidies en ondersteuningssubsidies afgebouwd gaan worden die vrijwillige inzet stimuleren met een subsidie. In 2025 stemmen we samen met onze partners uit de sociale basis af hoe we de beschikbare middelen de komende jaren kunnen inzetten om vrijwillige inzet mogelijk te blijven maken. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Er blijft nog steeds een te bezuinigen bedrag staan voor de sociale basis. Dit loopt echter niet verder op maar wordt gefixeerd op het bedrag van 2026. Zie ook het antwoord op de vorige vraag.
24.	P27 – veerkracht	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 e.v. worden (stimulerings)subsidies verlaagd voor organisaties die de veerkracht van wijken ondersteunen. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Zie antwoord op vraag 22 en 23
25.	P28 - Robuuste sociale basis	Ombuigingen 2025 e.v. Vanaf 2026 worden subsidies verlaagd voor organisaties die zich inzetten voor de sociale basis in de vorm van o.a. dorpshuizen, buurt- en belangenverenigingen en andere vrijwilligersorganisaties als ook de subsidieregeling inwonersinitiatieven die activiteiten in het sociaal domein stimuleren om ontmoeting en ontspanning mogelijk maken. Hoe valt dit te rijmen met de zinsnede op pag. 10 `Dit hebben wij gedaan door na 2026 niet verder te bezuinigen op de sociale basis``?	Zie antwoord op vraag 22 en 23
26.	P43 – versnelling woningbouw	1e alinea : Versnelling woningbouw continueren etc. "We hebben dit resultaat bereikt als we	Het digitale dashboard geeft het zicht op dit moment. Elk jaar monitoren we in de Groene Metropoolregio de

	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		onze bouwdoelstellingen voor 2030 realiseren. Ieder jaar moet er beter zicht zijn op de kans dat we de gewenste aantallen realiseren” Wat is het zicht op dit moment?	ontwikkelingen in de woningvoorraad. Dit gebeurt via de regionale woningmarktmonitor, waarin we realisatie en plannen ook vergelijken met de afspraken uit de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2.0. Het digitale dashboard is te vinden op de website van de Groene Metropoolregio. Kijkend naar de plannen waar nu aan gewerkt wordt, lijkt het erop dat we de aantallen voor 2030 halen.
27.	P45 – Veerkrachtige wijken	Start van twee projecten in Stenfert, die direct zichtbaar zijn in de wijk. Hierbij sluiten we aan bij de dorpendeal van de provincie (2026). Wilt u deze projecten aub nader specificeren?	Op dit moment zijn er nog geen projecten, dit gaat nog starten. De projecten worden samen met de inwoners bedacht en ook met hen vormgegeven en uitgevoerd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan: Sterrenbos als ontmoetingsplek en vergroenen van onder andere de tuin Sterrenbos en andere publieke plekken in de wijk.
28.	Pag 70/71 – Nieuwkomers.	Wilt u aub de baten en de lasten voor de verschillende categorieën nieuwkomers apart specificeren?	In de begroting presenteren we zoals afgesproken de lasten en baten op taakveldniveau. Zo ook bij dit taakveld bij thema Nieuwkomers. De baten betreffen de te ontvangen rijksvergoeding. De lasten hebben grofweg 50/50 betrekking op opvang van asielzoekers en opvang van ontheemde Oekraïners. De totale lasten bestaan uit personele lasten (± 4,8 mln) en opvangkosten (huur, servicekosten, beveiliging e.d., totaal ± 10,4 mln.).
29.	Pag 70/71 – Nieuwkomers.	De baten en de lasten 15.120 K zijn gelijk. Terwijl bekend is dat de lasten aanzienlijk lager liggen dan de baten. Wat heeft u doen besluiten om de begroting hier niet op aan te passen? Waarom is dit niet verwerkt in de begroting?	We ontvangen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een bijdrage in de jaarlijkse opvangkosten van asielzoekers en ontheemde Oekraïners. Deze bijdrage is waarschijnlijk meer dan dekkend. De lasten en baten zijn uit voorzichtigheidprincipe budgetneutraal opgenomen. Op dit moment kunnen we nog geen inschatting maken van een eventueel financieel voordeel. Bij de 1e berap 2025 volgt een mogelijke bijstelling. Zie ook antwoorden op vraag 22 PvdA en 16 CU.
30.	P78 – Ontwikkeling lokale lastendruk	De tabel geeft de lastendruk over de jaren 2023 en 2024 aan.	In de begroting geven we in deze tabel zoals gebruikelijk de ontwikkeling lokale lastendruk weer over de 2 jaren voorafgaand aan het nieuwe begrotingsjaar. Voor de tarieven 2025 doen wij u voorstellen voor tariefsaanpassingen. Wij

<table>
<tr><td></td><td>Verwijzing (A)</td><td>Vraag</td><td>Antwoord</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Wilt u aub de lastendruk voor de inwoners van de gemeente Rheden over het jaar 2025 aangeven? (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en de totale belastingdruk)</td><td>verwijzen u naar de betreffende passages in de paragraaf lokale heffingen (pag. 79-82).</td></tr>
<tr><td>31.</td><td>P79-80 - Afvalstoffenheffing</td><td>In de tabel staat bij 0.8 Overige baten en lasten – voor 2024 een bedrag van -70.336 en voor 2025 een bedrag van -629.336.

Kunt u dit grote verschil toelichten? Zijn dit baten? En waar bestaan deze baten dan uit?</td><td>In voorgaande jaren was er voor het berekenen van de kostendekkenheid (nog) geen rekening gehouden met deze aanvullende baten aangezien het effect voor de afvalstoffenheffing neutraal was. Baten (=kosten). Voor BGR 2025 is er gekozen om de baten (=budget) wel inzichtelijk te maken. Dit heeft ook geen invloed op de kostendekkenheid.

Dit zijn baten, namelijk vergoedingen van Nedvang. Een organisatie die vanaf 2024 is samengegaan met o.a. Stichting Afvalfonds verpakkingen. Door verpakkingen zo goed mogelijk in te zamelen en te recyclen wordt er vergoedingen(245k) ook verstrekt aan de gemeente die samenwerken met erkende afvalbedrijven. Daarnaast is er opbrengst oud papier/textiel etc. begroot (261k) en is er ook een begrote bijdrage derden(53k).</td></tr>
<tr><td>32.</td><td>P82 – Hondenbelasting</td><td>Vanaf 1 januari 2023 zijn de tarieven van de hondenbelasting kostendekkend om de uitgaven gerelateerd aan hondenbezit te kunnen betalen.

Wilt u aub specificeren waaruit de uitgaven gerelateerd aan hondenbezit bestaan?</td><td><table>
<tr><td>Uitgaven gerelateerd aan hondenbezit</td><td></td></tr>
<tr><td>Reinigen hondenuitlaat terreinen</td><td>5.000</td></tr>
<tr><td>Hondenpoep zakken</td><td>20.000</td></tr>
<tr><td>HP Bakken, Dispensers</td><td>3.000</td></tr>
<tr><td>Ledigen HP bakken 1 fte + overhead</td><td>35.000</td></tr>
<tr><td>Afvoer/afval HP</td><td>2.000</td></tr>
<tr><td>Ondersteuning participatie 300u</td><td>15.000</td></tr>
<tr><td>Handhaving 380u + overhead</td><td>20.000</td></tr>
<tr><td>Voorlichting</td><td>500</td></tr>
<tr><td>Hondenlosloopgebied 80u + materiaal</td><td>5.000</td></tr>
<tr><td>Totaal</td><td>105.500</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>33.</td><td>P85 – Risico-invetarisatie</td><td>Klopt het dat Risico 7: de overheveling van de SPUK-uitkeringen naar het gemeentefonds is</td><td>Bij risico 3 rijksbezuinigingen vermelden we inderdaad ook de mogelijke korting op de spuk-uitkeringen. Omdat dit</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th></th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>ook al opgenomen in Risico 3 Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk?</td><td>laatstgenoemde risico echter van substantiële omvang kan zijn en al wat concretere vorm lijkt te krijgen is hiervoor een aparte risicopost opgenomen.</td></tr>
<tr><td>34.</td><td>P88 – tabel beschikbare weerstandscapaciteit</td><td>De algemene reserve staat volgens de PB 25 per 1-1-2025 op 4.727.077,-

Maar narekenen leert dat de algemene reserve (althans volgens mijn berekening) zou moeten zijn: 4.888077,-

<table><tr><td>Algemene reserve (eind stand jaarrekening 2023)</td><td>€ 6.512.07</td></tr><tr><td>Resultaat 2023+ Pinkenberg 75K (onttrokken aan algemene reserve)</td><td>€ -1.624.00</td></tr><tr><td>Actuele stand algemene reserve</td><td>€ 4.888.07</td></tr></table>
Kunt u het verschil van 160.000 euro verklaren?</td><td>We gaan hierbij uit van het begrote saldo algemene reserve (AR) per 1-1-2025. Als volgt berekend:
Saldo AR bij jaarrekening 2023 is 6.512k
Resultaatbestemming 2023: -/- 1.624k
Onttrekking in 2024 nav amendement "Additionele subsidie voor een goede levensvatbare bibliotheek, een middel ter vermindering laag geletterdheid" (Raadsvergadering 7 november 2023). Volgens dit amendement dient vanuit de Algemene Reserve een bedrag van € 161 k beschikbaar te worden gesteld voor het verstevigen van de financiële positie van De Zoomerij. Dit is verwerkt in de 1e berap 2024 (pag. 13).
Dit maakt een saldo van 4.727k.</td></tr>
<tr><td>35.</td><td>P160 – tabel reserves</td><td>- De algemene reserve stond per 1-1-2024 op 6.512.000 euro.
- Deze neemt in 2024 af met 1.785.000 euro.

Wilt u deze afname van 1.785.000 euro aub nader preciseren?</td><td>Dit betreft de resultaatbestemming 2023 (onttrekking ad 1.624k) en verwerking amendement additionele subsidie bibliotheek (onttrekking 161k), tezamen 1.785k.</td></tr>
</table>

Naam: GroenLinks
Datum van indienen vragen: 4 oktober 2024

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
1.	Algemeen	Is inmiddels bekend wat de effecten zijn van Prinsjesdag voor het gemeentefonds en de spuk-gelden?	De effecten van de septembercirculaire gemeentefonds 2024 (Prinsjesdag) zijn verwerkt en lichten wij toe in een aparte raadsinformatiebrief. Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde zullen de effecten van overheveling

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			spuk-gelden naar het gemeentefonds naar verwachting tot uitdrukking komen in de meicirculaire 2025.
2.	P 7	In lijn brengen met de VNG SDG indicatoren. Om welke reden is dit niet eerder toegepast of wordt hier iets anders bedoeld? Wat is de praktische betekenis hiervan?	Wij vinden het belangrijk om de SDG een nadrukkelijke plek te geven in onze begroting, zodat goed zichtbaar is hoe wij hier op monitoren en sturen. In de begroting leest u daarom een aparte bijlage over dit onderwerp. Met "in lijn brengen" bedoelen we dat het ons streven is om de SDG indicatoren waar mogelijk direct aan onze (bestuurlijke) doelen te relateren, daarmee wordt zichtbaar welke doelen precies met de SDG indicatoren samenhangen.
3.	P 10	Aangegeven wordt dat ná 2026 niet meer wordt bezuinigd op de sociale basis, hoeveel wordt feitelijk in 2025 en 2026 bezuinigd? En welke maatschappelijke effecten worden verwacht als gevolg van deze bezuinigingen?	In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028. De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft. De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting plaatsvinden.
4.	P 12	De kosten voor Jeugdzorg worden hoger. Welke delen van de Jeugdzorg betreft dit? Van welke aannames wordt voor welk onderdeel uitgegaan. Welke mogelijkheden heeft de raad om 'aan knoppen te draaien' ?	De kosten voor jeugdzorg nemen toe door meerdere factoren. In de breedte doordat er hogere tarieven betaald worden op basis van kostprijsonderzoek dat in 2023 is uitgevoerd. Gemeenten zijn door AMvB gehouden om reële tarieven af te spreken met zorgorganisaties. Hierover is de raad in de berap, kadernota en begroting geïnformeerd. Dit effect treedt dus al vanaf 2024 op en werkt door in komende jaren. Daarnaast is het landelijk beleid om voor de zwaardere vormen van jeugdhulp verblijf (o.a. gesloten

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			jeugdzorg, 3-milieu-voorzieningen) naar kleinere groepen te gaan. Dat betekent per jeugdige een hogere kostprijs per traject. Daarnaast zien we dat de afgelopen jaren meer jeugdigen gebruik maken van de zwaarste vormen van jeugdhulp verblijf. Vanuit het rijk komt er komende jaren meer geld voor jeugdhulp. De raad kan via verordening bepalen welke vormen van jeugdhulp vergoed worden en welke niet. Budgettair kan de raad middelen toebedelen om minder te bezuinigen op de pedagogische basis(voorzieningen) dan wel hier juist op te investeren. Dit geldt ook voor het ontwikkelen van het Stevig lokaal team (red. hervormingsagenda).
5.	P 14	Weerstandsvermogen: wat is de ontwikkeling van het weerstandsvermogen over de afgelopen 10 jaar?	Het weerstandsvermogen komt tot uitdrukking in de weerstandsratio. In de jaarstukken 2015 bedroeg deze ratio 1,12. En in de afgelopen jaren vanaf 2020 (obv jaarrekeningen): 2020 1,9 2021 2,3 2022 1,7 2023 0,6 En voor 2024 en 2025 op basis van de programmabegrotingen: 2024 0,8 2025 0,9
6.	P 16	Alle opgaven uit het koersdocument sociaal domein worden genoemd, behalve de integrale wijkaanpak, waarom ontbreekt deze opgave ?	De wijkvisie en intentieovereenkomst Dieren Stenfert is vertaald in een voor de wijk specifieke wijkuitvoeringsagenda. Deze agenda wordt iedere half jaar herijkt. Vanuit alle domeinen wordt gewerkt aan de integrale wijkaanpak en vind u op diverse plekken in de programmabegroting terug. Vandaar dat er niet voor is gekozen om een aparte opgave Integrale wijkaanpak onder programma 1 te schrijven.
7.	P 17	Als ambitie wordt aangegeven dat inwoners gebruik maken van voorzieningen. Is dit een	Dit is de ambitie van de gemeente Rheden zoals beschreven in het beleidskader ‘minima en

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
		wens of een norm? Wat is de betekenis van deze ambitie?	schuldhulpverlening 2021-2024, Iedereen Doet Mee' en het Koersdocument Sociaal Domein.
8.	P 18	Vanaf 2026 wordt de subsidie inloop afgebouwd. Wat is de betekenis van 'afbouw': wat zijn het verwachte eindresultaat en de tijdlijn? Hoe staat dit in verhouding tot: 'wij voorkomen schulden bij jeugdigen en inwoners met een laag inkomen en helpen hen met het invullen van formulieren'?	Organisaties die een structurele subsidie ontvangen worden in 2025 niet gekort. Op het totale budget sociale basis wordt in 2026 25 % bezuinigd. Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028. Na vaststelling van de begroting 2025 vervolgen we de gesprekken met onze partners. Met hen bepalen we de prioriteiten en verdeling van de middelen in de komende jaren. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel.
9.	P 19	De aandacht zal specifiek uitgaan naar gezinnen en ouderen, wat betekent dit voor jongeren? Immers, bijvoorbeeld de na-ijl effecten van COVID eisen nog steeds hun tol. Wordt de inzet voor jongeren of andere groepen teruggebracht?	Voor jongeren tot en met 17 jaar blijven de Gelrepas (inkomens tot 150%) en het kindpakket beschikbaar. Voor overige ondersteuning (financieel en anderszins) kunnen jongeren (t/m 27 jaar) nog steeds terecht bij de jongerencoaches van de gemeente. De afgelopen jaren hebben we vanuit NPO-middelen extra ingezet op het vergroten van het welbevinden van jeugdigen en ontmoeting te stimuleren; onder andere met extra schoolmaatschappelijk werk, vakantieaanbod en verlengde schooldagen. De NPO-middelen zijn tot de zomer 2025 in te zetten. We richten ons de komende periode specifiek op het verminderen van thuiszitters. Vanuit GALA-middelen zetten we met het voortgezet onderwijs samen in op onder andere meer bewegen, gezond leven, kunst en cultuur, en digitaal burgerschap. Dat heet de combinatiefunctionarisregeling voortgezet onderwijs.
10.	P 19	De ambitie is dat inwoners met een laag inkomen optimaal gebruik maken van de inkomensregelingen. Over welke regelingen gaat dit: wat zijn de beoogde doelen en resultaten voor deze regelingen?	De gemeente kent verschillende minimaregelingen: -Gelrepas -Kindpakket -Individuele inkomenstoeslag -individuele studietoeslag

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			-gemeentepolis -kwijtschelding gemeentebelasting -energietoeslag (tijdelijk: nu afgesloten) De doelen ten aanzien van de Gelrepas en het Kindpakket vindt u op pagina 20 van de programmabegroting. Wij rapporteren binnen de P&C cyclus over het bereik van de Gelrepas en het Kindpakket. Met de evaluatie van het beleidskader 'minimabeleid en schuldhulpverlening 2021-2024 Iedereen Doet Mee' informeren wij u ook over het bereik van de overige regelingen.
11.	P 22	De norm voor verkoeling in 2020 wordt ook geambieerd voor 2028. Hoe verhoudt dit zich tot de klimaatverandering, wat is tot dusver bereikt met de 3-30-300 afspraak en hoe wordt dit doorgezet richting 2028?	Door klimaatverandering wordt het steeds warmer. De ervaren verkoeling in de leefomgeving gelijk houden in 2028 t.o.v. 2020 vinden we daarom een reële ambitie. Zonder inzet zou de mate van verkoeling naar verwachting namelijk dalen. De 3-30-300 afspraken hanteren we de komende jaren als vuistregel in de uitvoering. Het dient als één van de kaders in projecten. Het is niet realistisch om 3-30-300 op iedere locatie te bereiken. Zie hiervoor ook de toelichting in de raadsbrief van 7 feb 2024. In (integrale) projecten openbare ruimte vormen we gemiddeld 10% verharding om naar groen, t.o.v. bestaande situatie. Daarnaast voeren specifieke acties uit gericht op vergroening en verkoeling. Zo hebben we in Velp-Zuid afgelopen jaar 450 bomen uitgereikt in de wijk en reikten we voor Rheden 450 jaar 750 bomen uit aan particulieren. Ook investeren we in groeiplaatsverbetering van bestaande bomen.
12.	P 22	Op welke wijze wordt een gezonde voedingomgeving gestimuleerd waarin gezonde producten de basis zijn?	We onderzoeken de mogelijkheden om in de wijken Velp-Zuid, Dieren-Stenfert en Rheden aanbod van groente en fruit dichtbij en goedkoop aan te bieden door ruimte te bieden aan initiatiefnemers op dit vlak. Daarnaast onderzoeken we mogelijkheden om in de Omgevingsvisie

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			en Omgevingsplan doelen en kaders op het gebied van een gezonde voedingsomgeving kunnen opnemen. Dat gaat om het aandeel gezond voedingsaanbod in de leefomgeving t.o.v. aandeel ongezond voedingsaanbod.
13.	P 23	Aangegeven wordt dat een andere invulling wordt gezocht voor sportaccomodaties. Wat wordt hier precies mee bedoeld? Als het gaat over uitbreiding mede-gebruik, waar wordt dan aan gedacht en zijn hier al contacten over geweest met de betrokken beheerders van de sportlocaties? Wat levert dit op?	Enerzijds kijken we naar andere beheervormen van de binnensportlocaties (sporthallen, gymzalen). We onderzoeken of bepaalde beheertaken die wij nu zelf doen door gebruikers uitgevoerd kunnen worden. Voor gymlocaties onderzoek we mogelijkheden om naast en in plaats van gymzalen ook in andere soorten sportruimtes te organiseren (buitenruimte, sportvelden, zwembad, ruimtes van sportaanbieders). We voeren hierover nu gesprekken met gebruikers.
14.	P 24	Vergroten van kansen voor jeugdigen in een kwetsbare situaties. U geeft aan bij ombuigingen: "vanaf 2025 bouwen we subsidies af die wij aan organisaties verstrekken, die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aan te vragen" Wat wordt hier precies mee bedoeld en wat betekent dat voor aanvragen van jeugdzorg-maatwerkvoorzieningen op langere termijn?	Dit vraagt om anders denken en handelen zoals beschreven in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en Hervormingsagenda. Het vergt nieuwe inzichten, samenwerking met inwoners en organisaties en lef om met minder geld de sociale basis effectiever in te zetten voor de preventie op maatwerkvoorzieningen. We richten daarnaast een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijk resultaat kan worden gerealiseerd.
15.	P 24	Bij afbouw subsidies die geen maatwerkvoorzieningen leveren worden onder andere scouting én Iris zorg als voorbeeld genoemd. Wat is de relatie tussen deze partijen en de doelgroepen? Wat doet bijvoorbeeld scouting in relatie tot verslavingszorg en maatschappelijke opvang (Iriszorg). Is daar onderzoek naar gedaan? Zo ja, is dit beschikbaar?	Scoutingverenigingen en vakantiebouwdorpen zijn voorbeelden van partijen die deel uitmaken van de lokale pedagogische basis. Dergelijke activiteiten kunnen bijdragen aan beschermende factoren die bijdragen aan het opgroeien van jeugdigen. Iriszorg ontvangt subsidie van de gemeente om preventieve activiteiten uit te voeren op het gebied van (voorkomen) van verslaving.
16.	P 25	Aangegeven wordt dat sprake is van nieuwe lasten, welke zijn dat?	De extra lasten (Sport in Rheden) hebben met name te maken met kapitaallasten en servicekosten

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
			(sportaccommodatie en toegangssysteem) en verzekeringskosten.
17.	P 26	De ontmoetingsplekken in kwetsbare wijken wilt u in stand houden. Welke (locaties) zijn dat concreet?	Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.
18.	P 30	In de voorstellen wordt aangegeven met kritische blik naar voorzieningen als huishoudelijke hulp te kijken. Kunt u aangeven waar u concreet aan denkt en waar Rheden dan staat ten opzichte van andere gemeenten in onze regio?	Wij willen mogelijkheden onderzoeken waarbij de wijze van verlenen van huishoudelijke hulp door onze gecontracteerde zorgaanbieders nog efficiënter georganiseerd kan worden.
19.	P 41	Er wordt gesproken over kostendekkende leges. Gaan er ook leges gevraagd worden voor de voortoets?	Ja. De zg. voortoetsen noemen wij inmiddels conceptverzoeken. Hiervoor brengen wij leges in rekening. Voor een nadere toelichting verwijzen wij graag naar de onlangs vastgestelde legesverordening (Raadsvergadering 24 september 2024).
20.	P 44	In de tekst wordt een relatie gelegd tussen beschikbaarheid van (nieuwe) locaties en mogelijke toename werkgelegenheid. Kunt u dat nader toelichten, immers het aantal m2 lijkt daarmee voorwaardelijk voor toename van het aantal WP .	Voldoende beschikbaarheid van areaal voor bedrijvigheid betekent in het algemeen werkgelegenheid. De hoeveelheid werkgelegenheid is afhankelijk is van de soort bedrijvigheid. Bij geen voldoende aanbod van areaal zullen bedrijven zich niet in de gemeente Rheden kunnen vestigen of groeien.
21.	P 45	Circulariteit wordt 'onder de aandacht gebracht'. Hoe gaat de gemeente zich inspannen om circulair inkopen ook bij onze partnerorganisaties en gemeenschappelijke regelingen te bereiken?	Bij de acties uit de Routekaart Circulaire Economie ligt de focus van de gemeente vooral op de interne organisatie. In het kader van vastgestelde Kadernota is besloten om het budget voor stimuleringsmaatregelen te schrappen. Waar mogelijk wordt circulaire economie onder de aandacht gebracht maar hierin wordt geen actieve rol gespeeld.
22.	P 45	Toename overnachtingen wordt gestimuleerd. Graag uitleg hoe het aantal (toeristische ?) overnachtingen wordt gestimuleerd of gefaciliteerd. Zijn er in de gemeente Rheden überhaupt voldoende faciliteiten voor overnachtingen en in welk segment is het aantal	Via de promotie en marketing organisatie Toerisme Veluwe, Arnhem, Nijmegen (TVAN) zetten we de bestaande overnachtingslocaties positief neer. We stimuleren een groei van duurzame en kleinschalige verblijfsrecreatie. Zo is er een nieuwe informatiefolder om het starten van een Bed & Breakfast te vergemakkelijken.

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
		teruggelopen tov 2022 dan wel wordt groei verwacht voor de komende jaren? Wat wordt hiermee beoogd?	Er is geen specifiek segment aan te wijzen waar de terugloop aan te relateren is. Verblijfsgasten brengen meer tijd door in één van de dorpen en geven meer geld uit in de middenstand of horeca. Dat resulteert indirect weer in versterking van de lokale economie in lijn met de economische visie Verblijfsgasten brengen meer tijd door in één van de dorpen en geven meer geld uit in de middenstand of horeca. Dat resulteert indirect weer in het behoud van bedrijfsleven.
23.	P 45	Circulaire economie: in de routekaart voor een circulaire economie van de gemeente Rheden wordt ook gesproken over het aantrekken van start-ups die zich bezig houden met circulair produceren. welk economisch beleid met welke maatregelen wordt ingezet om een aantrekkelijke gemeente te worden voor bedrijven binnen de circulaire economie?	In 2022 is de Economische visie vastgesteld. De Routekaart (incl. acties en maatregelen) is hier een onderdeel van. In het kader van vastgestelde Kadernota is besloten om minder inzet te plegen op thema economische ontwikkeling. Dit heeft ook gevolgen voor de uitvoering van de Routekaart Circulaire Economie. De her-prioritering gaat na de vaststelling van de begroting plaatsvinden.
24.	P 46	Maximaal scheidingspercentage: Wat ziet de gemeente als het maximale scheidingspercentage?	Door de Raad is als ambitie een scheidingspercentage van 75% vastgesteld
25.	P 46	De gemeente Rheden spreekt van een grondstoffenbeleid, hierbij lag de focus vooral op afval. Wanneer gaat de gemeente haar grondstoffenbeleid verbreden naar alle grondstoffenstromen in de gemeente?	Het huidige beleid van de gemeente heeft een focus op een goede kwaliteit van ingezamelde grondstoffen.
26.	P 63	Waarom blijft het bedrag voor de OB voor niet-woningen gelijk?	De hogere OZB-opbrengsten (als gevolg van stijging met 20% en vanaf 2026 jaarlijkse indexering) zijn bij het opstellen van de begroting uit praktische overweging volledig verwerkt bij de post OZB-woningen. Vandaar de stijging bij taakveld 0.61 en gelijkblijvende bedragen bij taakveld 0.62. In werkelijkheid zullen de hogere OZB-opbrengsten tot uitdrukking komen bij beide taakvelden. De totale raming aan OZB-opbrengsten blijft gelijk aan de bedragen zoals opgenomen in tabel op pag. 63 (bedragen van taakvelden 0.61 en 0.62 bij elkaar opgesteld).

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
27.	P 64	Op welke wijze wordt concreet zichtbaar dat kansengelijkheid volgens de verwachtingen is verbeterd (monitoring?)	De uitvoeringsprojecten uit het preventieakkoord geven inzicht op de inzet kansengelijkheid. Hiernaast wordt eind 2024 de inclusieagenda ter vatstelling aan de raad voorgelegd waarin staat wat wij op het gebied van inclusiviteit en kansengelijkheid uitvoeren.
28.	P 69	Wat verstaat u onder aanpak jeugdgroepen? Om welke inwoners gaat het hier en wat is het doel?	De aanpak is voor problematische jeugdgroepen (onder 23 jaar) binnen de gemeente Rheden waarbij integraal informatie kan worden uitgewisseld om maatregelen te nemen met als doel overlast en criminaliteit te verminderen.
29.	P 79	Wat is de belastingruimte ? (zoals in het verleden werd gepresenteerd, wat is nu de ruimte)	Waarschijnlijk wordt gedoeld op de onbenutte belastingcapaciteit (m.b.t. de OZB). Dit vraagt een aparte berekening. De meest recente berekening is gemaakt bij de jaarstukken 2023 en is daarin opgenomen bij de paragraaf weerstandsvermogen (pag. 80) met de volgende passage: 'Voor de hoogte van de OZB geldt overigens ook geen voorgeschreven norm, behalve bij een eventuele "artikel 12-aanvraag", dan geldt een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde. Op basis van die norm bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor de gemeente Rheden afgerond € 2,3 miljoen.' We laten deze passage sinds de begroting 2024 achterwege. Zie ook toelichting op pag. 88 van PB2025 bij kopje 'Onbenutte belastingcapaciteit'.
30.	P 78 -79	Kan de tabel ontwikkeling lokale belastingdruk worden aangevuld met de prognoses voor 2025?	Zie antwoord op vraag 30 van VPR.

Naam: CDA
Datum van indienen vragen: 04-10-2024

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
1	**Bestuurlijk Voorwoord** blz. 3	Er staat dat er meer geld is voor bestaanszekerheid en sociale basis. Graag meer	Deze middelen staan opgenomen in tabel 2 van de (financiële) inleiding.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		info over hoeveel meer er is en wat dat betekent.	*Tabel 2: Aanvullende maatregelen na kadernota* **Aanvullende maatregelen na kadernota:** **B 2025** **B 2026** **B 2027** **B 2028** Verlagen ombuiging sociale basis (impact verzachten) 0 0 -260 -410 Alternatief voorstel bezuinigingen minimabeleid -253 -129 -178 -228
	Inleiding		
2	Blz. 10	Na 2026 zal niet verder worden bezuinigd op de sociale basis. Klinkt goed, maar wat betekent dat voor de sociale basis als dan inmiddels de dorpshuizen gesloten zijn, Schuldhulpmaatje heeft moeten stoppen enz.?	Organisaties die een structurele subsidie ontvangen worden in 2025 niet gekort. Op het totale budget sociale basis wordt in 2026 25 % bezuinigd. Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028. Na vaststelling van de begroting 2025 vervolgen we de gesprekken met onze partners. Met hen bepalen we de prioriteiten en verdeling van de middelen in de komende jaren. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel.
	1. Samenleving		
3	Blz. 19	op p. 19 is te lezen dat de subsidie voor Leergeld wordt gehandhaafd, maar schuldhulpmaatje wordt in het hele document niet genoemd. Hoe zijn de keuzes van B&W terugvinden? Wij zou graag een lijst willen zien van alle subsidie-ontvangers, met een korte toelichting per organisatie en de keuze van B&W daarin..	Voor 2026 zijn we met onze partners in gesprek hoe we richting kunnen geven aan onze werkzaamheden. Hiervoor volgt met de kadernota 2026 een inhoudelijk voorstel. We benoemen daarom niet alle partners. Tijdens de behandeling van de kadernota op 2 juli is door de raad een motie aangenomen gericht op de voorgenomen bezuinigingen binnen het minimabeleid. Als beantwoording op deze memo is het alternatief voor het minimabeleid (waaronder st. Leergeld) opgenomen in deze begroting.
4	Blz. 20	Bij het kopje: ombuigingen 2025 e.v. staat "Vanaf …in." Deze zin loopt niet en niet duidelijk is wat er nu precies bedoeld is.	Vanaf 2025 maken we geen gebruik meer van een aantal instrumenten gericht op doelgroepen die moeilijk tot niet aan het werk komen.
5	Blz. 21	Bij bullit 2 onder het kopje 'Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025" staat "Op basis hiervan stellen we de begrote lasten structureel bij". Hoe en op welke wijze wordt er dan structureel omgebogen en waar zien we dat dan terug?	Het gaat hier om de structurele ophoging van de BUIG-uitgaven, zoals die in de eerste Berap 2024 (€ 852 k) en tweede Berap 2024 (€ 400 k) zijn aangegeven.
6	Blz. 24	Bij Ombuigingen 2025 e.v. staat dat de subsidies aan organisaties worden afgebouwd die er aan bijdragen om geen jeugdzorg-	Dit vraagt om anders denken en handelen zoals beschreven in het Koersdocument Samen Leven in Rheden, rapport Berenschot en Hervormingsagenda.

<table>
<tr><th>Nr.</th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>maatwerkvoorziening aan te vragen. Deze redenering lijkt tegenstrijdig aangezien een jeugdzorg-maatwerkvoorziening aanmerkelijk duurder zal zijn dan de subsidies. Betekent dit nu dat de kans aanzienlijk groot zal zijn dat daardoor nu juist de kosten voor jeugdzorg zullen stijgen en zo dus de besparing te niet zullen doen. In dat kader ook de vraag wat de gemiddelde kosten van een jeugdzorg-maatwerkvoorziening voor de gemeente is.</td><td>Het vergt nieuwe inzichten, samenwerking met inwoners en organisaties en lef om met minder geld de sociale basis effectiever in te zetten voor de preventie op maatwerkvoorzieningen. We richten daarnaast een programma in dat ervoor zorgt dat de gemeente de regie op de medebewindstaken versterkt, de kosten beheerst en dat met het beschikbare budget een maximaal maatschappelijke resultaat kan worden gerealiseerd.</td></tr>
<tr><td>7</td><td>Blz. 28</td><td>Meerdere keren wordt gesproken over een robuuste basis. Wat verstaat de gemeente hieronder gelet op en na de voorgestelde bezuinigingen.</td><td>In het koersdocument is een robuuste sociale basis één van de ambities, hier vindt u ook een uitgebreide toelichting. Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.</td></tr>
<tr><td>8</td><td>Blz. 28</td><td>Onder het kopje ombuigingen 2025 e.v. wordt onder meer gemeld dat bezuinigd gaat worden op bijvoorbeeld de dorpshuizen. Er is geen overzicht van de verschillende subsidiebijdragen aan de tien dorpshuizen. Kan B&W ons dit geven? Hoeveel krijgt ieder dorpshuis in 2024? En wat is het voorstel voor de komende drie jaar?</td><td>
<table>
<tr><th></th><th>2024</th></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Poort,6" in Velp.</td><td>€ 61.547</td></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Paperclip" in Velp.</td><td>€ 29.000</td></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Elleboog" in Velp.</td><td>€ 54.069</td></tr>
<tr><td>Dorpshuis "'t Sprengenhus" in Laag-Soeren.</td><td>€ 52.000</td></tr>
<tr><td>Dorpshuis "Het Parkhuis" in de Steeg</td><td>€ 20.000</td></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Drieschaar" in Dieren</td><td>€ 30.600</td></tr>
<tr><td>Buurthuis "De Oase" in Dieren.</td><td>€ 111.534</td></tr>
<tr><td>Dorpshuis "Nieuw Bergstein" in Ellecom.</td><td>€ 29.947</td></tr>
<tr><td>Dorpshuis "Spankeren" in Spankeren</td><td>€ 15.472</td></tr>
<tr><td>Dorpshuis "Willem de Zwijger" in Rheden.</td><td>€ 62.000</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Begin 2025 neemt het college de raad graag mee in de strategische agenda en voortgang uitvoeringsagenda sociaal domein.
9	Blz. 29	In de tabel "Wat mag het kosten?" staat bij Baten onder post 6.2 Wijkteams bij R 2023 een bedrag van 65 en in de jaren daarna steeds 0. Hoe moeten wij dit lezen?	Dat betekent dat we in 2023 een incidentele baat hadden op deze post.
10	Blz. 30	Ik buurt mee: de besparing is 25.000 euro. Maar wat zijn de kosten voor de overblijvende ronde? Hoeveel personeelsinzet is hiervoor nodig?	Er is een budget van 75 k beschikbaar voor de overblijvende ronde Ik buurt mee! Personeelskosten zijn hierin niet inbegrepen. Inzet is ca 0,5 fte gedurende 2,5 maanden, deze komt uit de reguliere bezetting.
	2. Leefomgeving		
11	Blz. 35	Bij het 6e gedachtenstreepje "Het huidige onderhoudsniveau" wordt aangegeven dat het onderhoudsniveau van de wegen onder het basisniveau. Hoelang is dit uit veiligheidsoogpunt nog acceptabel en zijn er op dit moment wegen die dringend en eigenlijk onmiddellijk moeten worden hersteld?	Voor de technische staat van wegen hanteren we binnen de gemeente Rheden nu CROW-niveau C (laag). Dit betekent dat op wegen en trottoirs oneffenheden, hobbels, scheuren, gaten, wortelopdruk en losliggende tegels, voor kunnen komen. Dit kan consequenties hebben voor de toegankelijkheid van trottoirs en wegen. Het kan voorkomen dat niet alle wegen en trottoirs even prettig en comfortabel zijn om te fietsen, wandelen, sporten of spelen. Daarnaast kan het de kans op valpartijen vergroten. We constateren dat de huidige technische staat van onze verharding door eerdere bezuinigingen steeds verder achterop begint te geraken, hierdoor lopen het risico op aansprakelijkheidsstellingen en kapitaalvernietiging. Om een goed beeld te krijgen van de kwaliteit van de openbare ruimte, stellen we in de komende periode de Nota Kapitaalgoederen op, waarin de financiële doorrekening voor de kosten van vervanging en het onderhoud zijn uitgewerkt. Hierbij wordt gekeken naar de huidige situatie, de komende 4 jaar en een doorkijk naar de komende 60 jaar.
12	Blz. 36	Onder het kopje Duurzame en leefbare wijken en dorpen" staat "We willen de komende vier jaar in vier wijken concreet aan de slag met de	Bij de risico's wordt al aangegeven dat het afhangt van de beschikbare rijksmiddelen om dit ook te kunnen doen. Op dit moment zijn er activiteiten in Dieren-West, Stenfert en Ellecom. Er is in afwachting van de beschikbare middelen (en

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		warmtetransitie.”: is dit reëel, is er al een planning? Zo ja, welke wijken?	zeker de eerder aangekondigde maar zeer onzekere verhoging van de middelen voor capaciteit) nog geen planning of keuze. Wel zal de nieuwe energievisie richting en volgorde geven voor alle wijken en kernen in de gemeente.
13	Blz. 39	Bovenaan deze pagina staat vermeld dat veel doelen van de duurzaamheidsagenda niet gerealiseerd kunnen worden. Welke doelen zullen dan naar verwachting niet kunnen worden gehaald?	De volgende initiatieven uit de duurzaamheidsagenda zullen bij het stopzetten niet worden uitgevoerd: · Extra ondersteuning voor inwoners bij verduurzaming. · Een subsidiepotje voor initiatieven van bewoners. · Beleidstoetsing op CO2-impact en de CO2-voetafdruk per wijk. · Verhoogde inspanningen om inwoners te stimuleren tot het plaatsen van zonnepanelen op woningen. · Energiecoaching voor inwoners met een inkomen boven 130% van het wettelijk minimumloon. · Het organiseren van een duurzame lunch in het basisonderwijs. · Extra inspanningen voor de energietransitie in meer wijken dan de huidige. · Extra investering in activering, bewustwording en het bevorderen van consuminderen. Als gevolg hiervan kan in 2025 geen klimaatfestival worden georganiseerd. Het is lastig aan te geven wat het effect op de doelstellingen is. Wel gaan we ervan uit dat door een beperking van de activiteiten er een effect is op de samenwerking in- en met de samenleving
14	Blz. 40	in 2023 stond in de begroting een onderzoek geformuleerd van 15ha, nu staat bij een voorgenomen onderzoek in het Soerense Beekdal 'groot'. Wij veronderstellen dat dit moet worden gelezen als ‘een paar ha, max. 15 ha’, omdat bij de ‘koers voor de omgevingsvisie’ in mei namelijk is aangegeven dat grootschalige opwek één van de onderwerpen is waarin we	Op dit moment valt daar nog niet veel over te zeggen. De mogelijkheid wordt meegenomen in de gebiedsvisie en dan zal er pas onderzocht kunnen worden of- en wat er mogelijk.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		meer naar de regio gaan kijken (de handjes). Klopt deze veronderstelling?	
15	Blz. 43	Hier wordt Bij het kopje Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen onder bullit 2 de wooncoach genoemd. Wat zijn de kosten van de wooncoach en wat zijn de resultaten van de inzet van de wooncoach over 2023 en 2024?	De kosten voor de wooncoach zijn 66.000 euro per jaar incl. communicatiekosten.In 2023 heeft de wooncoach 8 daadwerkelijke verhuizingen tot stand gebracht, maar vooral veel tijd gestoken in bewustwording en begeleiding. In 2024 is de opdracht veranderd in begeleidingstrajecten en gericht op groepen: communicatie, bewustwording, toolkits etc. Er lopen inmiddels 41 begeleidingstrajecten en groepsbijeenkomsten en informatiemateriaal worden voorbereid.
16	Blz. 44	In de laatste alinea: is dat zo, is er echt schaarste? Zijn er niet plekken voor kantoorfuncties beschikbaar, zoals de Kop van de Spoorstraat en het Ericaplein? Plekken binnen de gebouwde omgeving waar veel werkgelegenheid gecreëerd kan worden op een kleine oppervlakte. Wat betekent de bullit bij Beoogde resultaten? Zet dit college in op werkgelegenheid en wonen, of prioriteert ze wonen?	Meer areaal voor bedrijvigheid betekent in het algemeen dat ook werkgelegenheid wordt gecreëerd. Hierbij geldt wel dat het afhankelijk is van de soort bedrijvigheid. Bij geen voldoende aanbod van areaal zullen bedrijven zich niet in de gemeente Rheden kunnen vestigen. Het klopt dat ook op bestaande locaties werkgelegenheid kan worden gecreëerd. Wij zetten in op wonen en werken (en dus werkgelegenheid).
17	Blz. 44	Wat betekenen de voorgenomen ombuigingen bij de economische ontwikkeling zoals genoemd op deze pagina voor de resultaten bij de genoemde doelen? Zijn deze nog reeel ?	We zullen na vaststelling van de begroting moeten herprioriteren. We blijven zoveel als mogelijk inzetten op de eerder vastgestelde economische visie (inclusief routekaart circulaire economie). Tegelijkertijd gaan we met het georganiseerdenbedrijfsleven in gesprek over wat gezamenlijk opgepakt kan worden. Duidelijk is wel dat niet alles meer kan.
18	Blz. 45	Onder het kopje aantal overnachtingen weer op niveau 2022 brengen staat dat de gemeente zich wil inspannen om dat weer te bereiken. Op welke wijze kan de gemeente hierin dan wat betekenen en wat betekent dat kostentechnisch, zijn er voor die inzet kosten verbonden voor de	We zorgen door promotie en marketing via de marketingorganisatie TVAN dat er invulling wordt gegeven aan de uitgangspunten van de vastgestelde Visie op Recreatie en Toerisme. Een flyer is in de maak om het starten van een B&B te vergemakkelijken. Hiermee zijn geen extra kosten en capaciteit benodigd.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		gemeente zowel financieel als ook qua personeelsinzet?	
19	Blz. 46	Bij het kopje "Welk risico of welke risico's staan dit doel in de weg" staat dat Procero (Prozero) gaat stoppen. Per wanneer gaat dat in? Wat is de verwachting voor de kosten voor de gemeente blijven die gelijk of gaan die stijgen en is dar dan al in de begroting rekening mee gehouden?	De dienstverlening van Prezero stopt per 1 januari 2026. De komende tijd worden alle consequenties in beeld gebracht.
20	Blz. 51	Ten aanzien van de buurtspeelplaatsen wordt aangegeven dat er in 2028 9 buurtspeelplaatsen gerealiseerd zijn ten opzichte van 2021. Hoeveel van de betreffende 9 zijn er nu gerealiseerd en hoeveel staan er nog op de planning en wat is die planning en waar gaan die speelplaatsen komen?	Er zijn tot op heden 5 buurtspeelplaatsen gerealiseerd. Het Koning Willem Alexanderplein is in voorbereiding en er staan er nog een aantal bestaande speelplaatsen in de planning om deze in te richten als buurtspeelplaats, o.a. het Burgemeester Brandtplein in Velp en de Binnenweg in Ellecom Daarnaast zijn we nog aan het onderzoeken of in de wijk Stenfert een buurtspeelplaats kan komen.
21	Blz. 51	Onderaan deze pagina staat dat in 2025 83% van de gemeente is voorzien van duurzame energie besparende verlichting. Hoeveel % is het op dit moment?	In 2024 is 79% van de gemeente Rheden voorzien van duurzame energiebesparende verlichting, ten opzichte van 75 % in 2023 en 71 % in 2022.
22	Blz. 52	Onder het kopje Toelichting op nieuwe lasten t.o.v. Kadernota 2025 staat dat de openbare ruimte versobert gaat worden. Daarbij wordt onder andere genoemd dat speelplaatsen en speeltoestellen niet worden vervangen. Hoe verhoudt zich dit met de ambitie op blz. 51 ten aanzien van het realiseren van 9 buurtspeelplaatsen?	Speelplaatsen/speeltoestellen zijn inderdaad een onderdeel van alle kapitaalgoederen die nader worden onderzocht of we hierop kunnen versoberen. Het onderzoek van de speelplaatsen zal zich met name richten op de kleinere speelplaatsen en niet op de Buurtspeelplaatsen.
23	Blz. 53	De gemeente is voornemens een onderzoek te doen naar **passend** parkeren, wat wordt hier mee bedoeld?	Tijdens de besluitvormende raad over de kadernota heeft u hiervoor een amendement aangenomen dat het college verzoekt een onderzoek uit te voeren naar passend parkeren in de gemeente. Dit betekent een onderzoek hoe invoering van parkeerbeperkende maatregelen kan bijdrage aan de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			realisatie van maatschappelijke doelen en niet alleen om inkomsten te genereren.
	3. Bestuur & organisatie		
24	Blz. 62	Bij de 2e bullit op deze pagina staat vermeld dat door het voorstel tot het teruggaan van 1 loket op een locatie maximaal gefaciliteerd zou gaan worden met vervoersmogelijkheden. Wat moeten wij ons daar bij voorstellen? En zitten daar kosten aan verbonden?	Zie het antwoord op vraag 27 van de VVD (3 oktober 2024)
	Paragrafen		
25	Blz. 79	In de tabel bovenaan de pagina staat bij Duiven in de 1e kolom over 2023 2256 als getal genoemd, klopt dit?	Nee, scherp gezien. Dit moet zijn € 256. (256+111+102=469 in jaarschijf 2023 voor Duiven).
26	Blz. 85	In de tabel risico-inventarisatie PB 2025 staan de nummers 10 en 11 waarvan het risico geschat wordt van 75% verderop niet nader toegelicht, graag ontvangen wij die toelichting gespecificeerd alsnog.	Zoals gebruikelijk lichten we in de paragraaf weerstandsvermogen de risicoposten 1 t/m 5 van het risicoprofiel toe. Risicopost 10 gaat over de Omgevingswet. Bedrag en kans zijn ongewijzigd t.o.v. laatste inventarisatie (bij jaarstukken 2023). Risicopost 11 gaat over minima- en armoedebeleid. T.o.v. vorige inventarisatie is kans verhoogd (van 50% naar 75%) en risicobedrag opgehoogd (van 200k naar 250k), vanuit gegeven dat budgetten meer onder druk komen te staan door ombuigingen en mogelijke bezuinigingen door het rijk.
27	Blz. 91	Er staat geschreven dat het van belang is om geplande investeringen minder te gaan financieren door het afsluiten van leningen. Staan er nu en de komende jaren(grote) investeringen op de planning die niet uit de structurele begrotingsruimte kunnen worden gefinancierd? Zo ja, op welke wijze gaan die worden gefinancierd?	Voor de geplande investeringen in komende jaren verwijzen wij naar bijlage 4 Meerjarig Investeringsplan. De bijbehorende kapitaallasten zijn verwerkt in onze meerjaren begroting 2025-2028 en daarmee is er dekking vanuit de reguliere exploitatie. Vanuit treasurybeheer wordt gedurende het jaar onze liquide middelen positie bewaakt. Indien nodig leidt het tot aanpassing van onze leningenportefeuille.
28	Blz. 101	Bij de tabel “Berekening financieringstekort” staat onderaan de tabel dat het verwachte financieringstekort groter is dan de kasgeldlimiet. Wat betekent dit/ wat voor gevolgen heeft deze constatering?	Bij een financieringsbehoefte die de kasgeldlimiet overschrijdt dient er lang vreemd vermogen aangetrokken te worden. Zie ook toelichting op pag. 100 onder de tabel “Berekening kasgeldlimiet”.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
29	Blz. 108	Bij het onderwerp "Onderhoud beperken" wordt aangegeven dat de gemeente mbt het onderhoud van gemeentelijk vastgoed naar niveau 5 of 6 gaat zolang de veiligheid of de wettelijke verplichting dat toelaat. Kan er een overzicht worden verstrekt welk vastgoed dat betreft? Kan er een toelichting worden gegeven over wat de gemeente verstaat onder de noemer *zolang de veiligheid of de wettelijke verplichting dat toelaat.*	De lijst met vastgoed is opgenomen in de begroting. Wettelijke verplichtingen zijn bijvoorbeeld de verplichte keuringen en de maatregelen die nodig zijn om die keuring te halen, of verplichte (energie) maatregelen. En qua veiligheid kunt u denken aan hele praktische maatregelen als het plaatsen van een kooiladder, valbeveiliging of indien voorkomend verwijderen van asbest.
30	Blz. 109	Met betrekking tot de genoemde risico's bij de afronding van het project gemeentehuis worden een aantal risico's benoemd. Kunnen deze risico's nog leiden tot een overschrijding van het gereserveerde budget voor het nieuwe gemeentehuis? En zo ja, binnen welke termijn valt daar duidelijkheid over te krijgen?	U wordt per kwartaal geïnformeerd over de voortgang van het project gemeentehuis via raadsinformatiebrieven. Hierin is ook het financiële verloop van het project en de risico's in opgenomen. Het project eindigt in Q2. Tot die tijd blijft op op dezelfde wijze geïnformeerd worden. Aan het eind van het project krijgt u een eindverslag met daarin het onderwerp financiën.
31	Blz. 130 e.v.	Uitgangspunt is daarbij de nota Grondbeleid 2020. Wanner komt er een nieuwe Nota Grondbeleid naar de Raad?	De nieuwe nota grondbeleid komt begin 2025 naar de Raad.
32	Blz. 135	Onder het kopje "De Woo" lezen we dat er een adviseur Woo geworven gaat worden. Is dit een tijdelijke functie, gelet op de omschrijving van een kwartiermakersrol en wordt deze dus extern ingehuurd? Wat zijn daarbij de verwachte kosten en waaruit worden deze gedekt?	Voor de korte termijn hebben we een veranderopgave te realiseren: van passieve openbaarmaking naar actieve openbaarmaking. Daarvoor lijkt een kwartiermakersrol de beste optie. Dit zou door een tijdelijke kracht vanuit het programma digitaal Rheden kunnen worden gefinancierd. De voorkeur heeft een vaste kracht die tevens de wettelijke rol van WOO-coördinator zou kunnen vervullen. De arbeidsmarkt voor deze functies is echter krap, daarnaast is er wel urgentie. Beide opties (tijdelijk of vast) liggen op tafel.

Vragen over de Programmabegroting 2025 – **tweede ronde**

Naam: Steven Marshall (D66)
Datum van indienen vragen: 12-10-2024

Naar aanleiding van de beantwoording van de technische vragen over de programmabegroting op 11-10 j.l. zijn bij ons verschillende nieuwe technische vragen ten behoeve van de bespreking van de programmabegroting ontstaan. Hieronder onze nieuwe of vervolgvragen

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	p.9 antwoorden technische vragen 11-10 (en diverse andere pagina's) p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	De opmerking *De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.* Wat bedoelt u hier precies mee? Bedoelt u hiermee dat a) het totaalbedrag per activiteit (eerste blauwe kolom) in de tabel van bijlage 1 met de PB vastgesteld wordt, en de precieze invulling verdeling over organisaties, subsidies e.d nog moet plaatsvinden (o.b.v. de gesprekken). Of b) dat u alleen de ombuigingen op totaalniveau vaststelt? Indien b): hoe denkt het college in gesprekken met organisaties duidelijkheid te bieden over de gezamenlijke bezuinigingsorganisatie voor hun categorie/activiteit? Of verwacht het college dat de organisaties de budgetten over de categorieen/activiteiten kunnen verdelen (vb. buurthuizen spreken mee over de budgetten voor podiumvoorzieiningen)?	In overleg met de vragensteller d.d. 16-10-2024 hoeft deze vraag niet meer te worden beantwoord.
2	p. 64/65 antwoorden technische vragen 11-10 tabel bijlage 1.	De tabel in de bijlage specificeert besparingen op activiteiten die voor 2025 optellen tot 149k en voor 2026 tot 699k. Dit matcht ongeveer met de eerder genoemde 150k en 700k.	Deze reductie op besparingen moet nog worden toebedeeld aan specifieke budgetten. Deze uitwerking zal onderdeel zijn van de afstemming met betrokken partijen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		De tabel bevat voor deze jaren ook 'reductie besparing volgens KN25'. Kunt u aangeven aan welke activiteiten deze reductie ten goede komt. Indien antwoord bij de vorige vraag a) is graag concrete reducties per activiteit voor 2025 en 2026.	
3	p.54 antwoorden technische vragen 11-10 p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	*De opmerking: Organisaties die een structurele subsidie ontvangen worden in 2025 niet gekort. Op het totale budget sociale basis wordt in 2026 25 % bezuinigd. Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028.* In bijlage 1 zien we vervolgens in de tabel dat de 'reducties besparingen volgens KN25'in 2027 en 2028 worden gebruikt om de ombuiging rond de zeven ton te houden. In 2025 en 2026 zijn die reducties besparingen daarvoor niet gebruikt en liggen de effectieve besparingen daarmee op resp. ca. 75k en 497k. Hoe rijmt u dit met de uitspraak dat er na 2026 niet verder wordt bezuinigd?	Het voorstel van de Programmabegroting 2025 is dat er op de structurele subsidies vanaf 2026 bezuinigd gaat worden en dat hierna de beschikbare bedragen (voor wat betreft structurele subsidies sociale basis) gefixeerd zijn op 2026. Dit is het voorstel zoals bij u voorligt. Hoe en waar er in 2026 precies bezuinigd gaat worden is onderdeel van amendement 1 dat wij in gesprek zijn en gaan om samen met de maatschappelijke partners tot een voorstel te komen, passend binnen de door uw gemeenteraad aangegeven bezuinigingsopgave.
4	p.54 antwoorden technische vragen 11-10 p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	*Dit bedrag is gefixeerd voor 2027 en 2028.* Als het antwoord bij vraag 2 a) is: blijven de ombuigingen per activiteit/categorie ook gefixeerd voor 2027 en 2028 (v.b. mogen organisaties in de categorie 'Buurtaccomodatie en beheer' er vanuit gaan dat de besparing voor hun categorie beperkt blijft tot de voor 2026 genoemde 10.266 euro?	In overleg met de vragensteller d.d. 16-10-2024 hoeft deze vraag niet meer te worden beantwoord.
5	p. p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	a) De tabel bevat de activiteit 'leefbaarheid en activering'. In de kadernota, onderliggende formats noch de eerdere beantwoording van vragen is deze benaming gebruikt. Welke in de	Waarschijnlijk verwijst u hier naar tabel 1 die onderaan deze antwoordenset is opgenomen. Ondertussen heeft u de beschikking over een oplegger waarin de ombuigingen per taakveld zijn benoemd.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		kadernota genoemde ombuiging(en) worden hiermee bedoeld? b) Door het bedrag bij 2026 (28.981) te matchen met het format ombuigingen kunnen we afleiden dat hierin in ieder geval beleidsevaluatie en monitoring zit. Waarom zou het college de besparingen voor 2027 en 2028 hier niet wel willen doorvoeren (dat geld gaat immers niet (rechtstreeks0 naar de sociale basis)?	
6	p.56 antwoorden technische vragen 11-10 p. 64/65 antwoorden tabel bijlage 1.	In het Format bij de PB wordt gesproken "Continueren 3 dorpshuizen + ombuigen naar 1 tussenvoorziening". De dorpshuizen die in de beantwoording van de technische vragen voor de kadernota (27-6) voor afbouw van de subsidie hebben een gezamenlijk budget van 231 k p/jaar. De besparing op buurtaccomodaties en beheer die voor 2026 in de tabel staat is 10.266 (en liep in de jaren daarna op tot 41k). Wellicht is ook nog een deel van de 50.380 ombuiging bij 'maatschappelijke doelstelling' besparing op buurt- en dorpshuizen. Het lijkt er daarmee op dat de budgetten van de betreffende dorpshuizen slechts beperkt dalen. Waarom is gecommuniceerd dat deze dorpshuizen hun subsidie verliezen? Of brengt de genoemde 'nieuwe' tussenvoorziening voor Rheden kosten met zich mee die ten laste moeten gaan van de huidige subsidies voor de dorpshuizen? Graag duidelijkheid.	Bij de kadernota zijn ombuigingsvoorstellen ingediend over voor te stellen bezuinigingen gemeentebreed. Hieronder zijn ook voorstellen voor de dorpshuizen. Bij de vaststelling van de kadernota heeft de gemeenteraad amendement 1 vastgesteld waar is afgesproken dat de bezuinigingsopgave is vastgesteld maar dat er in gesprek met onze maatschappelijke partners keuzes voorbereid moeten worden waar en hoe er bezuinigd wordt. De 1e gesprekken hebben wij gevoerd in september. Dat er bezuinigd moet worden over de hele linie is duidelijk en dat is ook gecommuniceerd naar alle partners. Het komend half jaar zijn wij in gesprek met onze partners om tot een voorstel te komen waar en hoe er bezuinigd gaat worden om tot de door de Raad vastgestelde bezuinigingsopgave te komen. Het voorstel van de Programmabegroting 2025 is dat er op de structurele subsidies vanaf 2026 bezuinigd gaat worden en dat hierna de beschikbare bedragen (voor wat betreft structurele subsidies sociale basis) gefixeerd zijn op 2026.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
7	p. 5 antwoorden technische vragen 11-10; vraag 3	*In 2028 zou er € 327.189 als bezuiniging gerealiseerd moeten zijn.* Dit gaat over a) de (niet verzachte) bezuinigingen op organisaties die er aan bijdragen dat er geen jeugdzorg-maatwerkvoorziening aangevraagd wordt (scouting, vakantiebouwdorpen, iriszorg) b) de subsidie voor peutervoorzieningen en c) vangnetregeling SMI. Wat is het totaalbudget 2024 voor a), b) en c) en wat is de beoogde bezuiniging voor a), b) en c)?	a. Het beschikbare begroot bedrag voor preventieve jeugdorganisaties als o.a. scouting, Dierense Speeltuin, iriszorg, bouwvakantiedorpen, jongerennetwerk is € 164.000,-; Voorgenomen bezuiniging: bezuiniging vanaf 2026 b. Subsidie peutervoorzieningen € 191.000,- Voorgenomen bezuiniging € 60.000,- in 2026 oplopend naar € 177.000,- in 2028 c. Vangnetregeling € 150.000,- Voorgenomen bezuiniging € 150.000,- v.a. 2026
8	p. 11 antwoorden technische vragen; vraag 4	*De geraamde baten bij taakveld 3.1 betreffen de opbrengsten van de Bedrijven Investering Zone (BIZ) ad 101k en op taakveld 3.4 betreft het de forensenbelasting ad 66k en toeristenbelasting ad 517k.* In de kadernota schreef u 'Verder stellen wij voor de toeristenbelasting te verhogen zodat er structureel 100k meer binnenkomt'. De begrote baten bij 3.4 stijgen slechts met 50k per jaar. Betekent dit dat de begrote inkomsten uit forensenbelasting met 50k dalen? Waarom?	Zoals vermeld in de paragraaf lokale heffingen (pag. 81) is voor 2025 het uitgangspunt voor toeristenbelasting een structurele verhoging van 15% conform het ombuigingsvoorstel zoals opgenomen in de kadernota 2025. De begrote baten bij taakveld 3.4 in 2025 bedragen 583k en dit betreft 66k forensenbelasting en 517k toeristenbelasting. De ramingen opbrengsten forensen- en toeristenbelasting bedroegen in de primaire begroting 2024 respectievelijk 66k en 417k. Bij de 1e bestuursrapportage 2024 zijn de opbrengsten forensen- en toeristenbelasting incidenteel opgehoogd met 50k (respectievelijk met 19k en 31k) naar tezamen 533k. In de begroting 2025 is de opbrengst toeristenbelasting t.o.v. de primaire raming 2024 met 100k opgehoogd van 417k naar 517k.
9	p. 12 antwoorden technische vragen; vraag 7	*Zoals mondeling beantwoord tijdens de technische vragenronde is er geen specifiek inhuurbudget. Als gevolg hiervan wordt alle inhuur gedekt uit materiele budgetten*	De formatie is nu 392,37 fte, griffie niet meegerekend. Dat is de stand na alle wijzigingen vanaf 1 januari 2024 tot nu, 24 oktober 2024. De bezetting is nu 378,78 fte. Daar zie je een daling ten opzichte van de genoemde 389 fte.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		(waaronder projecten) en de vacatureruimte. Ten aanzien van het tweede deel van uw vraag: Bij deze ombuiging gaat het daarmee niet om het verlagen van de personeelskosten of een besparing, maar om het verlagen van een eventuele overschrijding. Met de extra maatregelen voor 2024 wordt er nadrukkelijk gestuurd op de beschikbare financiële ruimte. Omdat inhuur duurder is dan vaste invulling, betekent dit de facto dat er minder uren beschikbaar zijn. In de raadsbijeenkomst van 15 mei jl. gaf u cijfers over de IST-situatie mbt formatie, bezetting en inhuur per 1-1-2024. Formatie was op die datum 394 fte Bezetting was op die datum 389 fte Externe inhuur was op die datum 86,95 fte. Sindsdien is het college begonnen met bijsturen op vacaturestelling en externe inhuur als gevolg van de maatregelen financiële beheersing (RIB 29-4). Kunt u ons actuele cijfers – bijvoorbeeld per 1 oktober - geven voor formatie, bezetting en inhuur? (formatie is als we het goed bijgehouden hebben gelijk of +0,5 fte a.g.v. participatiefunctie)	De inhuur totaal bedraagt nu 76,34 fte. Dat is ook een daling ten opzichte van de stand per 1 januari 2024 (86,95 fte). Hierbij is het belangrijk de beseffen dat de formatie wordt beïnvloed door actuele ontwikkelingen. Wat bij de inhuur speelt is dat bij Team Nieuwkomers juist sprake is van een stijging van de formatie. De stand was op 31 december 2023 13,53 en deze is nu 22,72. Deze kosten worden door het Rijk vergoed. Door de stijging van de inhuur bij Team Nieuwkomers krijgen we nu het beeld dat de totale inhuur met ruim 10 fte is afgenomen, maar als we de inhuur bij Team Nieuwkomers buiten beschouwing laten is de daling groter.
10		Het college heeft in de voorbereidende vergadering uitgelegd hoe omgegaan wordt met subsidies in de sociale basis: organisaties uit de sociale basis die langer dan 3 jaar subsidie ontvangen van de gemeente kunnen ook in 2025 nog subsidie ontvangen. Is deze	Nee, dit is niet van toepassing op de Podiumvoorziening. Organisaties als Studio26 en schouwburgzaal Theothorne hebben subsidie aangevraagd ten behoeve van organisaties die incidenteel gebruik maken van hun desbetreffende podium. Elk jaar maken verschillende organisaties gebruik van de Podiumvoorziening en daarmee zijn het incidentele

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		uitspraak ook van toepassing op de podiumvoorziening, waarin een drietal podia subsidie ontvangen van de gemeente om een gereduceerd tarief te kunnen aanbieden aan amateurgezelschappen om gebruik te maken van een professioneel podium?	subsidies die ingezet worden om zich te presenteren op een professioneel podium. Individuele organisaties maken incidenteel en niet structureel gebruik van de Podiumvoorziening waarbij het beschikbare budget via Studio26 en Schouwburgzaal wordt ingezet voor deze organisaties.
11		Is de uitspraak over het in stand houden van structurele subsidies in 2025 ook van toepassing op subsidies voor (vrijwilligers)organisaties die zich inzetten voor minima (zoals de Voedselbank, stichting Urgente Noden en stichting Strak)?	Ja.

Naam: Marleen Noorland, fractie PvdA
Datum van indienen vragen: 16-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	Voorwoord Op termijn weer investeren	Wordt er in 2025 geen enkele investering gedaan. hoe spelen we dan in op nieuwe ontwikkelingen die spoed vragen	U zult hierbij verwijzen naar de zin "Daar bovenop is met deze programmabegroting het financieel perspectief voor de komende jaren veranderd, waarmee we financiële ruimte creëren om in de volgend raadsperiode weer te kunnen investeren in raadsambities. (pagina 3-4)". Wat we hiermee aan willen geven is dat door alle beoogde ombuigingen er in de jaren 2027 en 2028 een licht begrotingsoverschot is, waardoor financiële ruimte is gecreëerd voor de volgende raadsperiode. Terwijl in de programmabegroting 2024 nog uit werd gegaan van een fors negatieve begroting voor 2027 en 2028. Voor de volledigheid; meerjarig investeringsplan met daarin ook de investeringen voor 2025 vindt u terug in Bijlage 4 van de programmabegroting op pagina's 155 tot en met pagina 159.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
2	P21 Buig Budget	Vooruitlopend hierop nemen we nu op basis van een inschatting een verhoging van de Rijksbijdrage structureel mee. Op basis waarvan wordt deze inschatting gemaakt?	Bij het opstellen van de Begroting 2025 hebben we ons gebaseerd op het voorlopig budget BUIG 2024 en de informatie dat dit nog wordt geïndexeerd met naar verwachting 7%. Inmiddels is het definitieve budget 2024 vastgesteld en blijft de indexatie iets hoger uit te komen (waardoor de bijdrage € 133 k hoger wordt voor 2024).
3	P18 Risico's	Risico benoemen is 1. Gaat hier specifiek over het niet tijdig signaleren van ontbreken van taal of rekenvaardigheden. Wat is dan een mogelijke beheersmaatregel om dit risico zo klein mogelijk te maken?	Om het risico zo klein mogelijk te maken, zetten wij in op bewustwording en kennis bij consulenten die te maken kunnen hebben met inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden. Als ook bij onze partners die dit kunnen signaleren.
4	P24 Peutervoorzieningen VVE	Hoe ziet de afbouw er uit? Wat is de Incluzio pilot precies? Welk bedrag is hier mee gemoeid? Kunt u risico meer kinderen met VVE kwantificeren	2025 € 0 2026 € 60.000 2027 € 120.000 2028 € 170.000 Incluzio pilot: We zijn in januari een pilot gestart waarbij de inwoners van de SMI worden gekoppeld aan Incluzio om te zorgen dat de SMI wanneer mogelijk onnodig is na een jaar. Bijvoorbeeld door het vergroten van het netwerk of inzet van een steungezin. Een alternatief is de af te nemen dagdelen kinderopvang te maximaliseren tot bijvoorbeeld 2 dagdelen. Hiermee zou +/-90.000 per jaar kunnen worden bespaard (ook hierbij geldt dat deze opbrengsten pas in 2025 te verwachten zijn ivm de omschakeling van de werkwijze). Kwantificatie aantal peuters In 2023 hebben minimaal 45 unieke peuters gebruik gemaakt van de peutersubsidie. Gemiddeld waren er 34 plekken per maand bezet. Zij gingen tegen een inkomensafhankelijke bijdrage 8 uur per week naar de peuteropvang in de buurt.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Het afschaffen van de peutersubsidie zal de verschillen tussen kinderen kunnen vergroten. Dit is moeilijk te kwantificeren.
5	P22 Beoogde resultaten	Hier wordt gesproken over een gewenste stijging ten opzichte van 2022. Wat was de tevredenheid in 2022, en welke stijging wordt nagestreefd	De tevredenheid (7 of hoger) van inwoners met een lage SEP was in 2022 79% (bron: GGD volwassenenmonitor). In de periode tussen de 2 laatste meetmomenten (2020-2022) was er sprake van een daling (82% naar 79%). We streven ernaar deze dalende trend om te zetten in een stijgende trend (ongeacht hoe groot).
6	P39 beoogde resultaten	Hier wordt gesproken over het bereiken van een grotere doelgroep dan in 2024. Hoe groot was deze groep in 2024, en wat is 'groter dan' (bijvoorbeeld in percentages tov 2024)? *[Deze vraag heeft betrekking op het resultaat 'Het klimaatplatform "WatisjouwRheden" en de bijbehorende kanalen bereiken een grotere doelgroep dan in 2024']*	De huidige realiteit is dat we voornamelijk inwoners bereikten die al interesse hadden in verduurzaming. We willen echter ook andere doelgroepen aanspreken (zie hiervoor de beantwoording van een vergelijkbare vraag). Een goed voorbeeld hiervan is het duurzaamheidsfestival van 26 oktober jl, waar we met ongeveer 600 bezoekers en ruim 150 vrijwilligers een grote groep inwoners hebben bereikt, waaronder ook jongeren en gezinnen met kinderen. Voor velen was dit een eerste keer. De groei zit dus niet alleen in het aantal mensen dat bijvoorbeeld de nieuwsbrief ontvangt (een stijging van 50% in 2024 ten opzichte van 2023, met een nog iets hogere stijging verwacht in 2025), maar vooral in het bereiken van nieuwe doelgroepen en hen te activeren een bijdrage te leveren aan de transitie. Deze inspanningen zullen het gebruik van het platform en de bijbehorende kanalen verder laten toenemen. Door de veelzijdigheid van toegang (via andere websites, rechtstreeks via browser, etc.) tot deze kanalen is het echter niet volledig mogelijk om dit effect nauwkeurig in percentage uit te drukken.
7	P39 beoogde resultaten	Het woord "bijna" tussen haakjes maakt het echte inzicht in het beoogd resultaat lastig. Welke doelgroepen worden onderscheiden, en welke vallen dan onder (bijna)? De tweede	Momenteel wordt er intensief gewerkt aan een profielschets van de inwoners van Rheden om hen actief te betrekken bij en bewust te maken van de energietransitie. We analyseren hierbij factoren zoals eigendom, leeftijd, taal,

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		vraag is: wanneer vindt het college dat de activering en bewustwording succesvol is? *[Deze vraag heeft betrekking op het resultaat 'We zetten volop in op de activering en bewustwording en ontwikkelen een plan om (bijna) alle doelgroepen te bereiken']*	geslacht, huishoudsamenstelling, levensbeschouwing, inkomen, gezondheid en andere relevante kenmerken. Op basis van deze inzichten en de kompasmethode van Milieu Centraal ontwikkelen we een doelgroepgerichte aanpak en strategie. De toevoeging (bijna) geeft aan dat er altijd specifieke doelgroepen zijn waarvoor een gerichte aanpak minder haalbaar of zinvol is. Daarom blijft een algemene benadering voor alle inwoners bestaan. Ten aanzien van de tweede vraag: Het uiteindelijke doel is dat alle inwoners van Rheden op de hoogte zijn van de energietransitie en dat inwoners die daartoe in staat zijn, een bijdrage leveren of gemotiveerd zijn om een bijdrage te leveren en daarbij worden ondersteund. Pas dan is bewustwording en activering geslaagd. Gezien de omvang is dit een meerjarendoelstelling.
8	P45 tweede bullet	We faciliteren diverse activiteiten. Welke zijn dit?	Het gaat hierbij om marketing- en promotieactiviteiten
9	P45 wat willen we bereiken	Overnachtingen moeten weer naar niveau 2022. Dit was nog voor de helft een corona-jaar, waarin binnenlands toerisme een vlucht nam. In hoeverre is het realistisch om dit niveau weer te behalen en dan op welke termijn	Wij vinden dit een realistisch doel, vooral omdat in het verleden deze overnachtingen er ook zijn geweest en we stevig inzetten op het Materplan Veluwezoom waardoor onze gemeente aantrekkelijker wordt om te verblijven. Wij gaan er vanuit dat we dit doel in 2025 halen
10	P52 beoogde resultaten	Hoe ziet de inzet van het college eruit omtrent verkeersveiligheid rondom scholen, en met welke partners wordt hierover samen opgetrokken?	We werken samen met de schoolbesturen, VVN en handhaving. Verkeersveiligheid heeft de structurele aandacht van het college, dit komt o.a. tot uiting bij de uitvoering van het integraal huisvestingsplan.
11	P64 risico's	Hier wordt genoemd dat inclusie en kansengelijkheid niet is belegd bij een medewerker. Dit is niet gesteld als mogelijk risico, maar als vastgesteld feit dat het niet belegd is. EN dat het risico daarmee een kans van 100% heeft om op te treden. Lezen wij dit op die manier correct, of zit er nog wel capaciteit ergens in het vat?	In de oplegger programmabegroting 2025 (conform afspraak in de voorbereidende raadsbehandeling programmabegroting 2025) is een aangepaste tekst bij dit onderdeel aangegeven. De presenteerde tekst was niet correct. Het onderdeel inclusie en kansengelijkheid is namelijk wel bij een medewerker belegd.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
12	P65 beoogde resultaten	Verschillende formats bevatten invulvelden voor de beschrijving van de keuzes in het kader van participatie'. Wat wordt hiermee precies bedoeld? Invulvelden waar? Door wie in te vullen/te gebruiken?	Het gaat hier met name om formats voor projectopdrachten, college- en raadsvoorstellen. Daarin komen expliciet vragen over de mate en vorm met argumentatie voor gekozen participatie of het bewust niet kiezen voor participatie. Hiernaast kunnen wij ons voorstellen dat we tijdens de implementatie van het beleid nog andere situaties vinden waarin het ontwikkelen of aanpassen van formats werkdruk verlagend gaat zijn. Het gaat daarmee om keuzes die in de voorbereidende fase gemaakt worden vanuit ambtelijke organisatie in het advies naar college en raad.
13	P67 welke risico's staan dit doel in de weg	Citaat: leiderschap heeft hierin een belangrijke rol, waarom wij blijven investeren in Management Development. Wat houdt dit in?	Deze zin heeft betrekking op het risico gericht op het behouden van medewerkers, ondanks alle ontwikkelingen en de toegenomen werkdruk. Dit vraagt zowel persoonlijk leiderschap van alle medewerkers en zeker ook leiderschap vanuit het management. Met Management development worden trainingen bedoeld specifiek gericht op de managers en hun rol binnen de organisatie.
14	P70 wat willen we bereiken	We willen nieuwkomers een kansrijke start in de samenleving bieden. Hoe wordt dit de komende jaren vormgegeven, i.r.t. de onlangs aangekochte gronden (samen met COA) om o.a. statushouders te huisvesten.	Deze zin heeft betrekking op onze inspanningen om nieuwkomers een kansrijke start te bieden. We zijn hiermee bij de huidige tijdelijke opvang begonnen en continueren dit op onze eigen permanente locaties. Het gaat hier vooral (ook) om inspanningen op het gebied van integratie en (maatschappelijke) participatie. Dit doen we door intensieve begeleiding van de nieuwkomers en het opzetten van bijvoorbeeld werkgelegenheidsprojecten, opleidingsaanbod en participatieactiviteiten. Hiervoor werken we nauw samen met lokale samenwerkingspartners en sluiten we zoveel mogelijk aan bij lokale beleidsdoelstellingen en ambities. De nieuw te bouwen buurten met geïntegreerde opvang dragen bij aan dit proces.

Naam: Hendri Witteveen, CU
Datum van indienen vragen: 16-10-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1	R.I.B. afdoening Motie Dienstverlening Dichterbij	De vraag naar de bezoekersaantallen is nog niet beantwoord. Wij begrijpen dat dit ook niet zo eenvoudig is vanwege de niet representatieve situatie door de sluiting van het gemeentehuis. Maar nu hebben we geen idee waarover we spreken. Kan iets gezegd worden over de aantallen in alle loketten voor en tijdens de sluiting van het gemeentehuis?	Het aantal afspraken bij Burgerzaken wijzigt niet door de tijdelijke huisvesting. Inwoners hebben onze producten en diensten nodig, ongeacht waar we zitten en op hoeveel locaties. Aantallen contacten burgerzaken Periode oktober 2023 – oktober 2024 • Balie (aanvragen rijbewijs, reisdocument, uittreksel BRP, verhuizing, etc): 12.300 afspraken • Receptie (afhalen rijbewijs, reisdocument, etc.): 9.800 ophalers • Burgerzaken backoffice en midoffice (inburgeren, naturaliseren, wijziging geslacht, briefadres etc.): 1000 afspraken • Inloop zonder afspraak: 2.500 inwoners. Deze inwoners kunnen we enkel helpen als er tijd/ruimte is. Voor degenen die we niet kunnen helpen, maken we ter plekke een afspraak. Een groot deel van de inlopers komt niet voor burgerzaken, maar voor een ander discipline. Totaal: ruim 25.000 bezoekers per jaar
2	Samenleving Blz. 29 5.6 Media en vraag 18 pag 30/72	In het antwoord op over de decentralisatie-uitkering voor de bibliotheken van bijna €130.000 wordt een voorstel over de allocatie van de middelen in het memo over de septembercirculaire in het vooruitzicht gesteld. De DU komt echter hierin niet expliciet aan de orde. Vragen: 1. Hoe hoog is het (beoogde) budget voor de bibliotheekfuncties in de jaren 2023, 2024, 2025 en 2026?	1. Basissubsidie (incl. Prijsstijgingen) Bibliotheek/De Zoomerij • 2023 € 917.000,- • 2024 € 903.000 • 2025 € 903.000,- • 2026 € 833.000,- 2. De decentralisatie-uitkering is geen spuk-uitkering en onderdeel van de algemene uitkering. Er is voor

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		2. Welke overwegingen hebben een rol gespeeld bij het bepalen van de hoogte hiervan en bij het alloceren van de DU?	gekozen om deze middelen breder in te zetten om tot een sluitende begroting te komen.
3	Leefomgeving Blz 41	Op mijn vraag 11 op blz 7 is het antwoord: "In 2025 betekent dit 175K extra inkomsten. Dit loopt op naar 350K in 2028." Maar bij de baten staat respectievelijk 110 en 260k. Hoe is dit te verklaren? De vermindering van het saldo van 8.1. Ruimtelijke ordening loopt van 2024 naar 2028 op van 260k naar 593k. Het lijkt erop dat de 100k in de laatste regel van blz 22 van de kadernota nu wel in de berekening is opgenomen. Maar hoe wordt deze ombuiging verder bereikt?	De ombuiging bij thema 'Vernieuwing omgevingsbeleid en Ruimtelijke ontwikkeling' op pag. 22 van de Kadernota 2025 bestaat uit verhoging legesinkomsten (ad 0k in 2025 oplopend naar 100k in 2028) en verhoging opbrengsten kostenverhaal (ad 100k in 2025 oplopend naar 250k in 2028) van tezamen 350k miv 2028. Hiervan is 100k opgenomen bij thema Volkshuisvesting (pag. 44 PB2025, opbrengsten bij taakveld 8.3 'Wonen en bouwen' gaan van 507k in 2024 naar 607k in 2028) en 250k is opgenomen bij thema Vernieuwing omgevingsbeleid (pag. 42 PB2025, opbrengsten bij taakveld 8.1 'Ruimtelijke ordening' gaan van 10k in 2024 naar 260k in 2028). De extra inkomsten in 2025 zijn 100k.

BIJLAGE 1

In de Programmabegroting 2025 is in totaal € 48,6 miljoen beschikbaar voor uitgaven sociale basis (exclusief onderwijs). Dit totale budget is bedoeld voor de maatschappelijke opgaven op gebied van cultuur, media, samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams, maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening en jeugdzorg. Een specificatie hiervan is opgenomen in de tabel op pagina 29 van de Programmabegroting 2025. Dit totale budget loopt af naar € 45 miljoen in 2028.
De ombuigingen op sociale basis in 2025 (€ 150 k) en 2026 (€ 700 k) blijven ongewijzigd ten opzichte van de kadernota 2025. In de jaren 2027 en 2028 verlagen we de ombuigingen sociale basis met respectievelijk € 260 k en € 410 k waarmee de structurele ombuiging op € 700 k blijft.
De exacte uitwerking van de ombuigingen sociale basis zal na vaststelling van de begroting nog moeten plaatsvinden.

Geraamde ombuigingen sociale basis:						
Taakveld	**Omschijving**	**omschrijving**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
5.3	**Cultuurpresentatie. -productie en -participatie**	Kunst en cultuur		-50.000	-150.000	-150.000
5.3	**Cultuurpresentatie. -productie en -participatie**	Cultuuruitbreiding	-53.500	-73.500	-100.500	-100.500
5.6	**Media**	Bibliotheekwerk		-70.000	-70.000	-70.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Maatschappelijke doelstelling		-50.380	-100.760	-201.519
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Onafhankelijk cliëntonderst.		-75.000	-80.000	-80.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	OCO Geheugenproblemen			-200.000	-200.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Leefbaarheid & activering		-28.981	-357.962	-415.925
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Buurtaccomodatie en beheer		-10.266	-20.532	-41.064
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Buurtbudget	-51.000	-54.750	-58.500	-66.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Ik buurt mee! inwonersinitiatieven		-100.000	-100.000	-100.000
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Integrale Wijkaanpak		-50.000	-100.000	-200.000
6.2	**Wijkteams**	Preventief Jeugdbeleid	-30.000	-77.000	-122.000	-147.000
6.6	**Maatwerkvoorzieningen (WMO)**	Sociale kaart	-14.435	-14.435	-14.435	-14.435
6.71	**Maatwerkdienstverlening 18+**	Coörd vrijw thuis/mantelz.CVTM		-44.697	-44.697	-44.697
		Besparingen	-148.935	-699.009	-1.519.386	-1.831.140
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Reductie besparing (volgens KN25)	74.468	202.005	559.693	715.570
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	Reductie besparing (volgens Begr25)			260.000	410.000

Geraamde ombuigingen sociale basis:						
Taakveld	**Omschijving**	**omschrijving**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
		Beperking besparingen	74.468	202.005	819.693	1.125.570
	Totaal		-74.467	-497.004	-699.693	-705.570

gemeente Rheden

Memo motie M9

datum	voor	Afdeling/cluster
30 oktober 2024	Gea Hofstede	Beleid

Onderwerp
Motie M9 – alternatief voorstel bezuinigingen minimabeleid

Inleiding
Tijdens de behandeling van de kadernota op 2 juli is door de raad een motie aangenomen gericht op de voorgenomen bezuinigingen binnen het minimabeleid. Het college wordt daarbij verzocht te onderzoeken of met een beperkt extra budget het negatief effect van ombuigingen wat betreft de minimaregelingen kan worden verminderd. De minima effect rapportage (MER) laat zien dat de lokale regelingen voor veel huishoudens met een laag inkomen noodzakelijk zijn om hun begroting sluitend te houden. Iedere bezuiniging heeft tot gevolg dat inwoners financieel 'door het ijs zakken'. We kunnen dit effect niet met een minimale investering voorkomen. We hebben daarom een scenario doorgerekend waarin met minder ingrijpende bezuinigingen het effect voor de huishoudens die al als kwetsbaar uit de MER kwamen, verzacht wordt.

Huidige situatie
Om goed te kijken hoe we het effect kunnen verminderen, geven we eerst een overzicht van de huidige situatie. We maken hiervoor gebruik van de Minima Effect Rapportage zoals door Nibud in 2022 is opgesteld voor de gemeente Rheden (MER).

Uitgangspunten MER
Het is goed om bij het lezen van deze memo bewust te zijn van de uitgangspunten van de MER:

- De MER is in 2022 uitgevoerd op basis van het prijspeil van de maand juli van dat jaar. We gaan er voor deze memo vanuit dat de verhouding tussen inkomen en uitgaven sinds die tijd ongeveer gelijk is gebleven. Het is daardoor mogelijk dat de bestedingsruimte hieronder te positief wordt ingeschat. We hebben er niet voor gekozen de MER voor de beantwoording van de motie te updaten. Afgezien van de kosten (ca. €10.000) verwachten we dat dezelfde huishoudentypen als aandachtsgroepen uit het onderzoek naar voren zullen komen.
- De MER is een generieke tool en zegt iets over huishoudtypen, maar kan niet één op één vertaald worden naar individuele huishoudens. We kiezen er daarom voor om kleuren te gebruiken om de begrotingssaldi weer te geven in plaats van bedragen.
- De MER maakt onderscheid in een 'basispakket' (met een minimum aan onvermijdbare uitgaven, zoals wonen, voeding, kleding, zorgverzekering etc.) en een pakket inclusief sociale participatie (met kosten voor contributies, recreatief vervoer, op bezoek gaan en bezoek ontvangen etc.). Wellicht ten overvloede: het gaat hier niet om 'luxe' uitgaven maar om de kosten voor basale sociale interactie, noodzakelijk voor menselijk welbevinden. In de berekeningen in deze memo gaan we uit van het pakket inclusief sociale participatie.
- De MER gaat ervan uit dat inwoners:
    - Zeer goed met geld om kunnen gaan
    - Alle inkomensondersteuning gebruiken waar zij recht op hebben
    - Geen grote persoonlijke onvermijdbare uitgaven hebben (bv.een hoge huur)
    - Geen schulden hebben

Beeld MER huidige situatie
Alle huishoudens kunnen de uitgaven uit het 'basispakket' bekostigen. Het gros van de huishoudens kan daarnaast ook de uitgaven voor sociale participatie bekostigen. Hierbij zijn de gemeentelijke regelingen wel noodzakelijk om de maandbegroting rond te krijgen. Zonder de gemeentelijke ondersteuning kunnen alleenstaanden, paren zonder kinderen en paren met oudere kinderen het basispakket niet bekostigen. Voor verdere toelichting op de exacte resultaten verwijzen wij naar de raadsinformatiebrief over de MER van mei 2023.

Er zijn vier huishoudtypen die, ook in de huidige situatie met gemeentelijke ondersteuning, de begroting (inclusief sociale participatie) niet rondkrijgen dan wel financieel zeer kwetsbaar zijn. Het gaat om: paar zonder kinderen (E), paar met oudere kinderen (middelbare schoolleeftijd, H), alleenstaande oudere met zorgvraag (I) en het paar met een zorgvraag (J).
De resultaten zijn hieronder in kleuren weergegeven. In de kop van tabel is het inkomensniveau t.o.v. de bijstandsnorm met een % aangeduid. De linker kolom laat de verschillende huishoudtypes zien.

- **Groen** : Deze huishoudtypes krijgen hun maandbegroting sluitend. Hun maandbegroting laat een positief saldo van ten minste €50,- zien.
- **Geel:** Deze huishoudtypes krijgen hun maandbegroting (wisselend) net wel of net niet sluitend. Hun saldo aan het eind van de maand bedraagt tussen de min €50,- en maximaal plus €50,-. Dit maakt hen financieel kwetsbaar.
- **Rood:** Deze huishoudtypes krijgen hun maandbegroting niet sluitend. Zij komen iedere maand €50,- of meer tekort.

Huidige situatie, begroting basispakket + sociale participatie	**100%**	**110%**	**120%**	**125%**	**150%**
A. Alleenstaande					
B. Alleenstaande oudere					
C. Eenoudergezin met 2 jongere kinderen					
D. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen					
E. Paar zonder kinderen					
F. Paar, 1 AOW 1 niet AOW					
G. Paar met 2 jongere kinderen					
H. Paar met 2 oudere kinderen					
I. Alleenstaande oudere met zorgvraag					
J. Paar met zorgvraag					

Tabel 1: huidige situatie o.b.v. MER

Situatie voorgestelde bezuinigingen kadernota
In de kadernota is op dit moment rekening gehouden met de volgende ombuigingen:

- Stopzetten van de collectieve aanvullende zorgverzekering (CAV of “gemeentepolis”), nu beschikbaar voor inwoners met een inkomen tot 120%;
- De inkomensgrens voor de Individuele Inkomenstoeslag verlagen van 110% naar 100%, met verlenging van de referteperiode van 3 naar 5 jaar;
- De inkomensgrens voor de Gelrepas verlagen van 120% (voor volwassenen) en 150% (voor kinderen) naar 100%;
- Stopzetten van het kindpakket (kledingtegoed, schoolkosten, mobiele telefoon en maatwerk vergoeding voor o.a. een fiets of laptop).

Daarnaast worden ook subsidies aan aanpalende steunstructuren stopgezet, denk hierbij aan ondersteuning bij het grip houden op de begroting of aan noodhulp. Deze aanpalende ondersteuning is niet doorgerekend in de begroting van de huishoudens.

Beeld situatie voorgestelde ombuigingen
We hebben de voorgestelde ombuigingen doorgerekend in de maandbegrotingen van de diverse huishoudtypes, zie tabel 2. We zien dat de reeds kwetsbare huishoudtypen door het ijs zakken. En dat huishoudtypen die voorheen niet kwetsbaar waren, dat nu wel worden.

- Het paar met twee oudere kinderen (H) komt op verschillende inkomensniveaus uit in de rode cijfers, waar zij eerder uitkwamen in groen en geel.
- Dito voor het paar met een zorgvraag (J)
- We zien kwetsbaarheid ontstaan voor een deel van de inwoners met een inkomen tot 110% (D, E en G).

Scenario ombuigingsvoorstellen kadernota	**100%**	**110%**	**120%**	**125%**	**150%**
A. Alleenstaande					
B. Alleenstaande oudere					
C. Eenoudergezin met 2 jongere kinderen					
D. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen	Was groen				
E. Paar zonder kinderen		Was groen			
F. Paar, 1 AOW 1 niet AOW					
G. Paar met 2 jongere kinderen		Was groen			
H. Paar met 2 oudere kinderen	Was geel	Was geel	Was groen		Was geel
I. Alleenstaande oudere met zorgvraag					
J. Paar met zorgvraag	Was geel	Was geel	Was groen		

Tabel 2: ombuigingsvoorstellen Kadernota

Financiën maatregelen kadernota
Hieronder een overzicht van de verwachte besparing middels de voorgestelde maatregelen. Afhankelijk van de keuzes die de raad maakt kunnen de bedragen die bezuinigd moeten worden, dan wel die noodzakelijk zijn om een aantal voorzieningen toch in stand te houden, nog wijzigen. Daarnaast benadrukken we nogmaals de kanttekening (zoals ook aangegeven in de ombuigingsvoorstellen) dat de te bezuinigen bedragen zijn gebaseerd op inschattingen:

- De IIT is van toepassing op huishoudens met een inkomen tot *maximaal* 110% van de bijstandsnorm. Eenmaal toegekend is niet makkelijk te achterhalen of iemands inkomen op 100%, 105% of 110% zit. Dat maakt dat we niet exact kunnen doorrekenen wat het terugbrengen van de regeling van 110% naar 100% betekent voor de omvang van de doelgroep. Hetzelfde geldt voor de referteperiode. We hebben gerekend met aannames.
- Datzelfde geldt voor de GelrePas: ook daar kunnen we niet exact doorrekenen wat het terugbrengen van de regeling van 120% voor volwassen en 150% voor kinderen naar 100% betekent voor de doelgroep.

	2025	2026	2027	2028
CAV (gemeentepolis)	€ 326.000	€ 326.000	€ 326.000	€ 326.000
IIT			€ 55.500	€ 55.500
GelrePas	€ 77.000	€ 77.000	€ 77.000	€ 77.000
Kindpakket st. Leergeld		€ 49.617	€ 99.234	€ 148.850
Schoolkostentegoed		€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Totale bezuiniging	**€ 403.000**	**€ 492.617**	**€ 597.734**	**€ 647.350**

Tabel 3: verwachte besparingen a.g.v. bezuinigingen (volgens Solide Kadernota 2025)

Alternatief voorstel
De motie vraagt om te komen met een voorstel waarbinnen we met beperkte middelen het effect van de ombuigingen verzachten. We zien dat het effect voornamelijk zit op inwoners met een zorgvraag (I en J) en op Paren met (oudere) kinderen (G en H).

Op basis van die constatering komen we met het volgende voorstel:
- We houden de ombuiging op de IIT in stand. We effecturen de ombuigingen op de Gelrepas voor volwassenen (GelrePas volwassenen op 100%) vanaf 2026. Een wijziging in de doelgroep vraagt om aanpassing van de verordening. Het is niet mogelijk deze voor de start van de prolongatie (14 oktober) van de Gelrepas door te voeren.
- We effectueren de ombuiging gemeentepolis voor 2025 voor een deel. Hiermee bereiden we onze inwoners voor het geheel stopzetten van de gemeentepolis. Dit betekent in concreto dat we de gemeentelijke premiebijdrage voor 2025 halveren. Per 2026 stoppen we geheel met de gemeentepolis en kan het volledige ombuigingsbedrag geëffectueerd worden.
- We zetten per 20226 een nieuwe regeling “tegemoetkoming meerkosten voor chronisch zieken en gehandicapten” op. Deze regeling zal beschikbaar zijn voor inwoners met een chronische ziekte en een inkomen tot in ieder geval 125% van de bijstandsnorm. De tegemoetkoming bedraagt in ieder geval €150. De exacte inkomensgrens alsook de hoogte van de vergoeding en de voorwaarden waaronder men in aanmerking komt, moeten nog nader worden uitgewerkt. Met deze regeling zwakken we het negatieve effect van stopzetten van de gemeentepolis af voor een deel van de kwetsbare inwoners.

- Voor kinderen stellen we voor dat het Kindpakket (volledige subsidie Stichting Leergeld, samen met het tegoed voor schoolkosten) in stand blijft (120%). We stellen ook voor om de Gelrepas voor een bredere groep kinderen beschikbaar te houden. We versterken hiermee de positie van de gezinnen en dragen bij aan de ontwikkeling en kansengelijkheid van kinderen. De inzet op kinderen is in lijn met het door de raad vastgestelde Koersdocument. Ten aanzien van de Gelrepas voor kinderen zijn twee varianten mogelijk:
    a. De Gelrepas blijft beschikbaar voor alle kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 150%.
    b. De doelgroep van de Gelrepas voor kinderen wordt teruggebracht naar 120%. Jaarlijks maken circa 35-40 kinderen uit deze groep van 'midden inkomens' (tussen 120 en 150% van de bijstandsnorm) gebruik van de pas. Het verschil met variant a. is circa €12.000.

Beeld situatie alternatief voorstel
Ook bij het alternatieve voorstel zien we dezelfde aandachtsgroepen. Wel kunnen we met dit alternatieve voorstel de kwetsbaarheid op een aantal inkomensniveaus iets verminderen. Een deel van de huishoudtypen die met de financiële maatregelen van de Kadernota kwetsbaar worden, kunnen met het alternatieve voorstel toch in het groen eindigen.

- Voor het paar zonder kinderen (E) verandert de situatie niet.
- De alleenstaande oudere met zorgvraag (I) blijft geel op 100%. Daarbinnen verschuift deze wel naar iets 'lichter' geel (tot 125% €13 extra per maand t.o.v. het ombuigingsvoorstel).
- Het paar met de zorgvraag (J) blijft geel en rood op 100%, 110% en 120%. Daarbinnen worden deze iets lichter (tot 120% €25 extra per maand t.o.v. het ombuigingsvoorstel). Op 125% verschuift rood naar geel.
- Voor het paar met de oudere kinderen (H) verbetert de situatie op 100%, 120% en 150%. Rood verschuift dan naar geel en groen. De situatie op 110% en 125% blijft rood, maar wordt iets 'lichter' (€76/€130 extra per maand t.o.v. het ombuigingsvoorstel).
- Het eenoudergezin met twee oudere kinderen (D) verschuift op 100% van geel naar groen. Dat geldt ook voor het paar met twee jongere kinderen (G) op 110%.

	100%	110%	120%	125%	150%
A. Alleenstaande					
B. Alleenstaande oudere					
C. Eenoudergezin met 2 jongere kinderen					
D. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen	Was geel				
E. Paar zonder kinderen					
F. Paar, 1 AOW 1 niet AOW					
G. Paar met 2 jongere kinderen		Was geel			
H. Paar met 2 oudere kinderen	Was rood		Was rood		Was rood
I. Alleenstaande oudere met zorgvraag					
J. Paar met zorgvraag				wordt geel	

Tabel 4: Alternatief voorstel (Gelrepas scenario a, voor alle kinderen tot 150%)

Financiën maatregelen alternatief voorstel
Hieronder een tweetal overzichten van de te behalen bezuiniging middels het alternatieve scenario met twee varianten. Op deze financiële doorrekening zijn dezelfde kanttekeningen van toepassing als op het scenario uit de kadernota. Plus de kanttekening dat het exacte aantal inwoners dat in aanmerking komt voor het alternatief tegemoetkoming chronisch zieken niet bekend is. We hebben voor deze berekening dus aannames moeten maken.

	2025	2026	2027	2028
CAV (gemeentepolis)	€ 150.000	€ 251.000	€ 251.000	€ 251.000
IIT			€ 55.500	€ 55.500
GelrePas	€ 0	€ 38.000	€ 38.000	€ 38.000
Kindpakket st. Leergeld				
Schoolkostentegoed				
Totale bezuiniging	**€ 150.000**	**€ 289.000**	**€ 344.500**	**€ 344.500**
Totale bezuiniging (KN25)	**€ 403.000**	**€ 492.617**	**€ 597.734**	**€ 647.350**
Extra lasten – Variant A	**€ 253.000**	**€ 203.617**	**€ 253.234**	**€ 302.850**

Tabel 5A: verwachte besparingen a.g.v. bezuinigingen (alternatief nieuwe regeling chronische zieken + Gelrepas – Variant A)

	2025	2026	2027	2028
CAV (gemeentepolis)	€ 150.000	€ 251.000	€ 251.000	€ 251.000
IIT			€ 55.500	€ 55.500
GelrePas	€ 0	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Kindpakket st. Leergeld				
Schoolkostentegoed				
Totale bezuiniging	**€ 150.000**	**€ 301.000**	**€ 356.500**	**€ 356.500**
Totale bezuiniging (KN25)	**€ 403.000**	**€ 492.617**	**€ 597.734**	**€ 647.350**
Extra lasten – Variant b	**€ 253.000**	**€ 191.617**	**€ 241.234**	**€ 290.850**

Tabel 5B: verwachte besparingen a.g.v. bezuinigingen (alternatief nieuwe regeling chronische zieken + Gelrepas – Variant B)

We stellen voor de extra lasten ter verwerken in de Programmabegroting 2025 op basis van variant A, in lijn met het hieronder gegeven advies.

Advies/besluit
Zoals in de inleiding al aangegeven is het niet mogelijk om met een beperkte, gerichte investering de meest kwetsbare huishoudtypes volledig te ontzien binnen de voorgenomen ombuigingen. Alleen door een aantal ombuigingen minder sterk in te zetten - en dus minder te bezuinigen- is het mogelijk de meest kwetsbare huishoudtypen financieel iets minder kwetsbaar te maken. Waarbij wij adviseren om binnen de Gelrepas te kiezen voor variant a, waarmee alle kinderen mee blijven doen.
Dit advies is verwerkt in de concept-programmabegroting 2025.